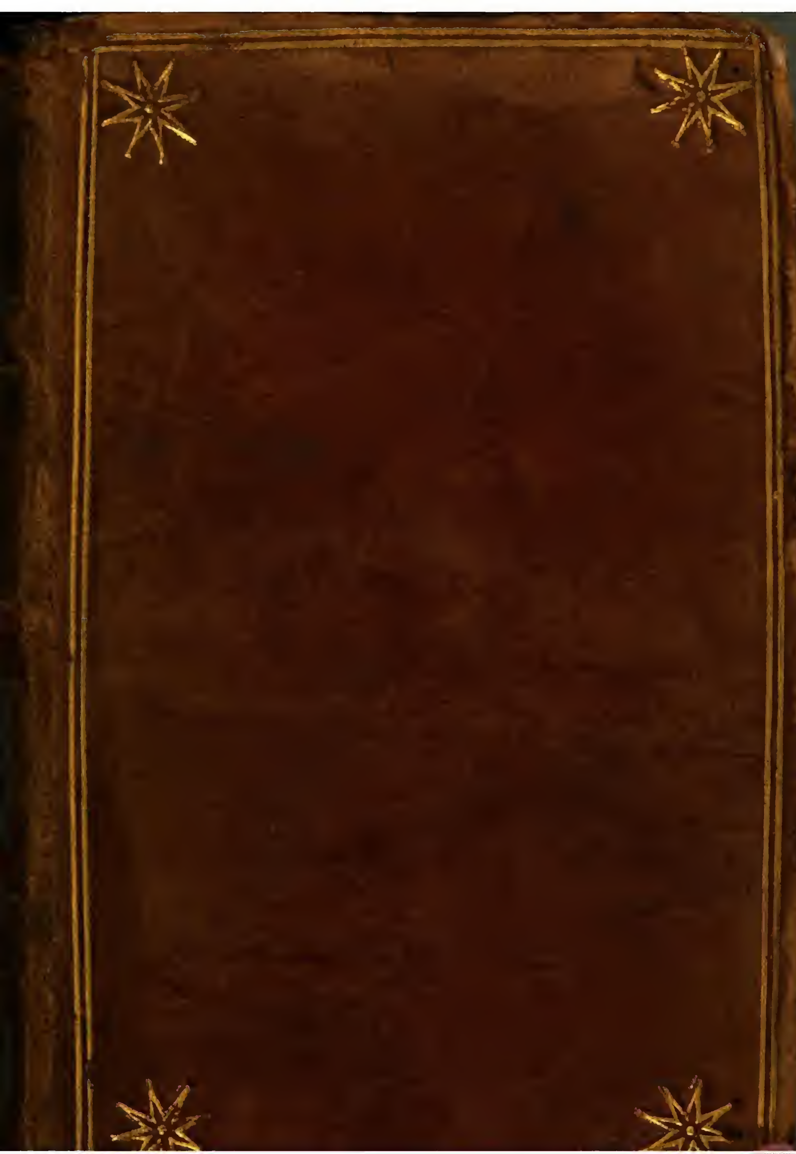

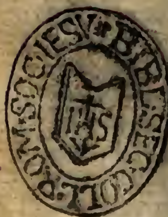

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
19 F
35

SVMMA CONCILIORVM & Pontificum à Petro usque ad Paulum tertium succincte cōplectens omnia, quæ alibi sparsim tradita sunt: per F. Bartholomęum Carranzam Mirandeñ. instituti sancti Dominici theologię professorem, & regentem in collegio sancti Gregorij in ualle Oletana.

State super uias & uidete, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit uia bona: & ambulate in ea: & inuenietis refrigerium animabus uestris. Hiere. 6.

Habentur & alia quæ uersa pagella indicabit.

Fris Hieronymi Corrigiensis.

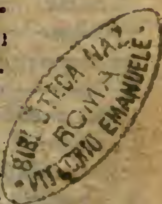

spes eius: & non respexit

Beatus uir, cuius est dominus

in uanitates, & insanias falsas.

VENETIIS
ad signum Spei.
MDXLIX.

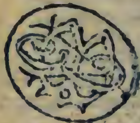
[redacted]

QVAE IN HOC VOLVMINE continentur.

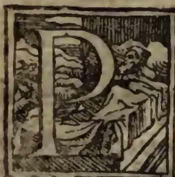
ADMODVM ILLVSTRI ET PRAECLARO DOmino Diego Hurtado MendoZæ.apud Remp. Venetorum oratori, & in sacrosancta synodo Tridentina Cæsareæ maiestatis uice gerenti, F.Bartholomæus CarrãZa Miranden. Instituti sancti Dominici. S. D.

VM mecum hisce diebus uoluerem Diege magnũ, & nobilitatis,& studiorum decus, & nostræ laus Hispaniæ, quid mihi potissimum agẽdum foret dũ Deus Opt. Max. uiam aliquam ostendit concilio futuro, siquando nunc admodum necessario, in tantis ecclesiæ procellis, & uitæ malis, subijt animum relegere maiorum nostrorum acta, in concilijs antiquioribus. Et puduit me, ut ingenue fatear, nostrorum morum, expuere libuit in sinum subinde repetens, En a quanto culmine decidimus, en segnitiem, & oscitantiam nostram, en gentem a Christo, & redemptam, et factam rerum dominam. Vbi ille charitatis ardor? Vbi animus τῶν χρημάτων κρήττων? Vbi dolorum & mortis contemptus dum gregem traditum custodirent? Denique nihil ferè conuenit præsenti rerum statui, siquis attentius conferat cum illo quem cernere licet in scripturis conciliorum. Quod ut facilius contemplari possem excerpsi epitomen quadam collatione exemplariorum tum latinorum tum græcorum quoad eius fieri potuit. Quam quum utilem fore multis arbitrarer, ne idem illis subeundum esset fastidij, & laboris, præsertim quibus, aut euoluere non uacat, aut cõparare non possunt tantam librorum farraginem, è re cõmuni me facturum putaui, si quod mihi sudaram, omnibus impertirem. Proposui uero aliquot quæstiones, uelut operis præcursores, necessarias, ni fallor, tractaturis Germaniæ hæreses. Itaque sub tuo nomine editur hoc quicquid est libelli, tum ut studiosis uel ob hoc sit in pretio, tum ut tibi cui omnia debeo, incipiam nouo ære obligari, si sensero ea suscepisse fronte, qua uel minutissima, quæ tamen ad rem literariam pertinent, amplecti soles. Vale in Christo Iesu.

DIEGVS HVRTADVS MENDOZA F. Bartholomæo Mirandæ. S.

Vlchrum est aliquid in dicendo posse, quo ab hominibus laude dignis approberis: pulchrius ea, quæ mente conceperis, orationéque expresseris, scripto mediocriter explicare: pulcherrimũ orationi, atq; scripto studiũ, & laborẽ adiũgere, ne aliquid deesse uideatur, quominus, & bonis uiris, & multis admirationi sis. Horum *primum, cuius quidem uelut parentes, altricesq́; sunt prudentia, & eloquentia, te penitus consecutum fuisse locupletissimi testes esse poterunt, qui te* Bartholomæe Miranda, *uel in sacrarũ literarum* Gymnasio *(quas publicè profiteris) uel in publica concione audiuerunt. ultimum uerò, quod semper cũ medio coniunctum est, tum multis aliàs, tum hoc edito libro, in quo breui compendio conciliorum prolixitatem circumcidisti, ita ut multa in eorum libris abundare, in hoc nihil deesse ostenderis, adeo præstitisse uisus es, ut prudentissimi uiri in eligendo, magni oratoris, atq; philosophi in disponendo, maximi theologi in considerando, atq; declarando quæcunq; legentibus impedimento ob difficultatem, obscuritatemq́; futura forent, partes compleueris. Quòd autem nomen meum in tuis scriptis & conspici, & legi uoluisti, maximas tibi gratias ago.* Vale. Nonis *Ianuarij*, Venetijs.

INDICES QVINQVE IN HAC Summa conciliorum, vbi primo habentur Pontifices per ordinē alphabeti, ac ijdem poſt modum ſuo. quiq; ordine & ſimiliter conciliorum, Deinde rerum ac ſententiarum totius libri.

anacleti pape vita et decretata sci epystol. fol. 2.

Pontifices a Petro usq; ad Paulum tertium.

CONCILIORVM series.

CONCILIORVM ORDO.

INDEX RERVM AC SENTENTIARVM.

//uera //aqua, exiuit ex latere .X. fol. 5.

Clemens fuit secundus papa post petrum apostolum fol. 2.

Clerici

cõcilijs testimonijs pagi. 4 pbat quae pbnit ad fidē. fol. 262

cõcili ã p̃ celebrat' subque pro ipsa fidem fol. 1

cōcilio fol. 272.

in cõcilio subscribũt psbiteri loco epor absencium q̃ ab eis mittũtur. in cõcili. chalcedonē. pagi. 145. et pagi. 256. 2[illegible]

cõsuetudo antiqua quam nihil q̄ fidem habet probatur. fol. 7.

Deum nemo in corporeis titulis claudendum negamus... explicatis. fol. 4.

enody diachonj e[illegible] liber
pbat nō secus atq decreta sinodorum. fol. 162.
eps superior est alys sacerdotibus. fol. 3.

abim pugnāne here ticorū omnes regis mynime abstinēdus. fol. 167.

Iacobus q et iustus, ordinat ab alijs apostolis ẽps hierosolimae fol. 7.

Kyrie

Johãnes Wycleff dãnat. fol. 365.
Johãnes Huss dãnat. fol. 366.

"pastores ecclesie sepe ob merita plebis deprauantur in preiudiciu plebis. fol. 4.

" pequs apostol. q̃nto tempore fuerit antiochie ergo roma. fol. 1.
" pequs primus acceperit potestatem a... fol. 3.

c q detractores p̃latorum [illegible] fol. 4

p b[illegible]teri et diacho̅ no a[illegible] at curam secularē in cano. apost. ca.

" primitie que offerunt, q[illegible] sint [illegible] in can. apostol. ca. 5.
" deponit clericus [illegible] laicus [illegible] in can. apostol. ca. 68.

graujores cause ad romanã sedem sunt deferende. 9.

quomodo sit offerendum in sacrificio altaris. in cano. apostol. ca. 3. 4.

36 inferioda sētē fia nōdebe mgeap̄. Cyrtas exēplo bōinj. fol. 5.

q duas sorores in coni̇u̇ gium acceperit clericus ēe nō pot. in can. apostol. ca. 1.

tirãni nihil ... hos ... dicere est hereticum fol. 370.
... iniquitatis ... exclusiua ...

FINIS

FRATER PETRVS SOTO-
maior ad ſcholaſticos Theologicæ fa-
cultatis ſancti Gregorij in
ualle Oletana.

NON *ambigo patres optimi, & literis, & morũ pbitate inſignes quàm probe noueritis oẽs noſtrum patrẽ* Bartholo*mæum* Mirandẽ.*meum iã olim, ſimul ac ueſtrum pceptorẽ, cuius quidẽ uel animi erga uos beneuolẽtiã, uel ĩ quotidianis theologiæ lectionibus (dum ſtudet maxime uobis eẽ uſui) improbam ſolicitudinẽ, uel in ueſtræ religionis augmẽtum flagrantiſſimam charitatẽ, omnibus uobis multis magniſq; argumẽtis eſſe perſpectam haud me clàm eſt. Sed nũc hoc ipſum nouo quodam officij genere neutiquam uulgari pnoſcite. Cum. n. animaduerteret ueſtræ utilitatis ſtudioſiſſimus maximam commoditatem & acceſſionẽ ueſtris ſtudijs adiectam iri, ſi lectioni aſſiduæ diui* Thomæ *lectio ſimul cõciliorum eſſet adiuncta, quibus rebus integrũ atque abſolutũ theologum æſtimare par eſt, nã utrunq; p ſe indigens, alterum alterius auxilio eget, curauit diligentiſſime omnium cõciliorum, quæ hactenus apud nos extant uaſtum & immenſum opus, decreta, in ſummam quandam cogere, ut ſic tandẽ facili opera, ac mediocri labore quilibet theologiæ candidatus omnium cõciliorum notitiam, ut perneceſſariam, ſic etiam et laborioſiſſimam & multi temporis indigentẽ ſibi comparare poſſet. Qua in re eo ſtudio & diligẽtia ſudatum eſt, id laboris & operæ eſt inſumptum, ut affirmare liceat, nihil, uel ad fidem, uel ad mores pertinẽs magnis illis conciliorum uoluminibus contineri, quod non ſit in hac breui epitoma ſumma cum re poſitum. Quod ita rẽ habere facile cõperiet, quicunq; (modo æquus ſit arbiter) expiri uolet. Vt interim taceam quod in illa effuſiſſima cõciliorum lectione nequaquã queas ubique*

dignoscere quod nam cōcilium generale sit, quod'ue prouinciale, cui pontificis accessit authoritas, cui nō accessit. Qua ex re concilijs omnibus integrā, inconcussāmq; stabilitatem ac fidē ad confirmationem dogmatum ecclesiasticorū orthodoxi aut demunt, aut tribuunt. At uero in hoc compendio huic rei maxime data est opera, ut ex multis coniecturis hinc inde animaduersis uel ex ipsis cōcilijs, uel ex alijs grauissimis authoribus difficultas hæc quoad fieri potuit, sit in lucem edita. Generalia uniuersa celebrata sunt præsente aliquo uicario pontificis prouincialia nonnulla probauit sedes Romana, ut in suis locis indicatum est, cætera digna sunt, quæ probarentur, quāuis expressa approbatio pontificis non accesserit. Hac opera noluit uos auocare a lectione integra cōciliorum, sunt enim multa in epistolis decretalibus pontificum lectione dignissima, quæ compendio concludi non possunt. Erit uobis hic labor loco indicis, quo ueterem illam & sanctissimam ecclesiam præsentem habere possitis, & hanc nostram cum illa conferre. Hinc uos animaduertite patres optimi quemadmodum oporteat uos in eū esse animatos, qui ut uobis parceret, nec saluti, nec labori pepcit suo, atque harum rerum, quo uobis cōpendium hoc traderet, dispendium subire non est grauatus, ut siquid minus aut laboris, aut operæ in quotidianis lectionibus est impensum, quàm ipse in uestram utilitatem cupit impendere, hic cum fœnore compensatum accipiatis. Bene ualete patres in Christo obseruantissimi.

Author. De canonibus Apostolorum uarie tradiderunt scriptores ecclesiastici, ut diligenter annotauit Gratianus in suo uolumine decretorum d. 16. Quidā in totum reiecerunt tanquā apocryphos. Alij admiserunt sexaginta, ut Zephyrinus Papa scribens epis per Siciliā constitutos. Alij uero quinquaginta recipiunt, ut Leo nonus Papa cōtra epistolā Niceti abbatis. Sexta autē synodus recepit, & probauit 85. in can. 2. prout in Græcis & latinis exēplaribus feruntur. Quā synodum secutus integros 85. canones ex Græcis & Latinis codicibus transcripsi.

phis can. uide al
4 biul. nos. qum
foli. 3. /.

Can. 1.

Piſcopus a duobus aut trib9 epiſcopis ordinetur.

Can. 2.

Presbyter ab uno ep̃o ordinetur, & diaconus & reliqui clerici.

Ca. Si archiẽps &. c. Nec ẽpi. De tẽpo. ordina.

Sacrificiũ miſſæ a domino ordinatum.

Can. 3. *Quid offerendum ſit in ſacrificio altaris.*

Siqs ẽps, aut p̃sbyter p̃ter ordinatiõẽ dñi alia q̃dã ĩ ſacrificio offerat ſup altare, id eſt, aut mel, aut lac: aut p uino ſicerã, & cõfecta q̃dã, aut uolatilia, aut aĩalia aliq̃, aut legumina cõtra cõſuetudinẽ dñi faciẽs, cõgruo tp̃e deponatur.

Can. 4. *Quæ liceant ad altare offerri.*

Offerri non liceat aliqd ad altare præter nouas ſpicas & uuas & oleum ad luminaria, & thymiama, id eſt, incenſum tempore quo ſancta celebratur oblatio.

Can. 5. *Inter quos primitiæ diuidendæ.*

Omnium alioꝝ primitiæ ep̃o & p̃sbyteris domum mittũtur, non ſup altare. Manifeſtum eſt autem q̃ ẽps & presbyteri inter diaconos & reliquos clericos eas diuidunt.

Can. 6.

Ẽps aut p̃sbyter uxorem ppriã nequaq̃ ſub obtentu religionis abijciat. Si uero reiecerit, excõicetur: ſed ſi perſeuerauerit deijciatur.

Can. iſte ſextus p duodecimũ canonẽ 6. ſynodi immutatur.

Ca. 7.

Ẽps, aut presbyter, aut diaconus nequaq̃ ſeculares curas adſumãt, ſin aũt eijciantur.

Ca. 8.

Siqs ẽps aut presbyter aut diaconus ſanctũ paſchę diem ante uernale æqnoctium cum Iudæis celebrauerit, abijciatur.

Ca. 9. *Vt oẽs ex ſacerdotali catalogo facta oblatiõe cõicẽt.*

Siqs ẽps aut p̃sbyter, aut diaconus uel gli-

Miſſa & ſacri

stium & oblatio est. bet ex sacerdotali catalogo facta oblatiõe nõ cõicauerit: aut cãm dicat, ut si rõnabilis fuerit, ueniã cõsequat: aut si nõ dixerit cõione priuet, tãq̃ q ppl'o cã læsionis extiterit, dans suspicionẽ de eo, q̃ sacrificauit, ꝙ recte nõ obtulerit.

Ca.10. Vt nec sine cõmunionis perceptione fideles ab ecclesia non discedant.

De cõsec. d. 1. Oẽs fideles. Oẽs fideles q cõueniunt in solẽnib⁹ sacris ad ecclesiã scripturas apostoloꝝ & euãgelium audiant. Qui aũt nõ pseuerauerint in orone usque dum missa peragit, nec sanctã cõionem percipiunt, uelut inquietudines ecclesiæ mouentes, conuenit cõmunione priuari. *Ca. 11.*

Siqs cum excõicato saltẽ in domo locutus fuerit, iste communione priuetur. *Ca. 12.*

Siquis cum damnato clerico ueluti cum clerico simul orauerit, iste damnetur.

Can. 13. Sine cõmendatitijs literis in alia ciuitate non suscipiatur excommunicatus.

Siquis clericus aut laicus a cõione suspẽsus, seu cõicans, ad aliã ppet ciuitatẽ, & suscipiat pter cõmendatitias literas: & q susceperunt, & qui susceptus est, cõmunione priuentur. Excõmunicato uero proteletur ipsa correptio, tanq̃ qui mentitus sit, & ecclesiam Dei seduxerit.

Ca. 14. Vt propter maiorem religionis profectum epm de una ad aliam liceat transire ecclesiam.

Epõ nõ licere alienã parochiã, ppria relicta, puadere, licet cogatur a plurimis. Nisi forte qs cũ rõnabili causa cõpellatur, tãq̃ qui possit ibidem cõstitutus plus lucri conferre: & in causa religionis aliquid profectus prospicere: Et hoc nõ a semetipso pertentet, sed multoꝝ epoꝝ iudicio & maxima supplicatione perficiat. *Nota.*

Ca.15. Vt presbyteris nõ liceat propriã relinquere parochiã.

Siqs p̃sbyter aut diaconus, aut qlibet de numero clericoꝝ relinquẽs ꝓpriã parochiã pgat ad alienã, & oĩno demigrãs p̃ter epi sui cõsciẽtiã, in aliena parochia cõmoretur, hũc ulterius ministrare nõ patimur: p̃cipue si uocatꝰ ab epo redire cõtempserit, in sua inquietudine pseuerans. Veruntamen tanquam laicus ibi cõicet. Nicæ con. c. 16 Antio. con. c. 3.

Can. 16. Ep̃s, qui cõmemoratos in præcedenti canone presbyteros admiserit, cõmunione priuetur.

Ep̃s uerò apud quẽ moratos esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans, tanq̃ clericos forte susceperit, uelut magister inquietudinis cõmunione priuetur.

Ca. 17. Vt non liceat bigamo gradũ ecclesiasticũ suscipere.

Siquis post baptisma secũdis fuerit nuptijs copulatus, aut concubinã habuerit, non potest esse ep̃s, nõ p̃sbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero eoꝝ, q ministerio sacro deseruiunt. D. 33. *Siquis post.*

C. 18. Qui uiduã in uxorẽ duxit, ep̃s aut p̃sbyter esse nõ p̃ot.

Siqs uiduã aut eiectã accepit, aut meretricẽ, aut ancillã, uel aliquã de ijs, q̃ publicis spectaculis mancipantur, non potest esse episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorũ numero, qui ministerio sacro deseruiunt. D. 34. *Siquis uiduam.*

Can. 19.

Qui duas in coniugiũ sorores accepit, uel uiduã fratris, uel filiã fratris, clericus esse nõ p̃ot.

Can. 20.

Clericus fideiussionibus inseruiens, abijciat.

Can. 21.

Eunuchus si p insidias hoium factus est, uel si in persecutione eius sunt amputata uirilia, uel si ita natus est, & est dignus efficiatur ep̃s. D. 33. *Eunuchus si.*

Can. 22.

Ibidem. Siquis abſciderit. Siqs abſcidit ſemetipſum,id eſt,ſi qs amputauit ſibi uirilia,nõ fiat cleric⁹, qa ſuĳpſius homicida eſt,& Dei cõdõnis inimicus. *Ca.23.*

Nic. conc.c.1. Si qs cũ clericus fuerit,abſciderit ſemetipm, oĩo dãnet,qa ſuĳpſius eſt homicida. *Ca.24.*

Laicus ſemetipm abſcidẽs,annis trib.cõione priuetur,quia ſuæ uitæ inſidiator extitit.

Ca.25. Vt eps in fornicatione deprehenſus, deponatur.

D.81. Presbyter,aut diaconus. Eps aut pſbyter,aut diaconus, q in fornicatione,aut piurio,aut furto captus eſt,deponat: nõ tñ cõione priuet. Dicit.n.ſcriptura: Nõ uindicabit dñs bis in idipſum. *Ca.26.*

Naum 1.

Silr & reliq clerici huic cõdõni ſubiaceãt.

Ca.27. Qui clerici debeant coniugibus copulari.

In nuptĳs aũt qui ad cleꝝ prouecti ſunt, pcipimus,ut ſi uoluerint,uxores accipiant: ſed lectores cantoreſq; tantummodo.

Ca.28. Quòd eps, pſbyter,fideles peccãtes uerberare nõ dbeãt

Epm aut pſbrm, aut diaconũ pcutientẽ fideles delinquẽtes,aut ĩfideles inique agẽtes,et terrorẽ ipſis p hmõi uolentẽ incutere, deĳci ab offõ ſuo pcipimus: quia nuſq; nos hoc dño docuit. Ecõtrario uerò ipſe cũ percuteret, nõ repcutiebat: cũ malediceret,nõ remaledicebat: cũ pateret,non cõminabat. *Ca.29.*

Siqs eps,aut pſbyter,aut diaconus depoſit⁹ iuſte ſup certis criminib⁹,auſus fuerit attrectare miniſterium dudũ ſibi cõmiſſum, hic ab eccleſia penitus abſcindatur. *Ca.30.*

Chalce.cõ.c.1 Siqs eps,aut pſbyter,aut diaconus p pecunias hãc obtinuerit dignitatẽ,deĳciatur,et ipſe ordinator eius, & a cõione modis oĩbus abſcindatur ſicut Simon magus a Petro. *Ca.31.*

Actio.2.

Siqs ep̄s ſecularibus ptātibus uſus, eccl'iam per ipſos obtineat, deponatur: & ſegregetur, omnesqꝫ qui illi communicant. 16.q. Siquis epiſcopus.

Can. 32. Presbyter qui cōtempto epō ſeorſum conuentus congregauerit, deponatur.

Siqs presbyter cōtemnēs epm̄ ſuū, ſeorſum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habēs quo rephēdat epm̄ in cā pietatis & iuſtitiæ, deponat̄, quaſi principatus amator exn̄s: eſt.n. tyrānus. Et cæteri clerici qcunqꝫ tali cōſentiūt, deponant̄, laici uerò ſegregēt̄ur. Hęc aūt poſt unā & ſecūdam & tertiā epi obſecrationē fieri conueniat. Can. 33.

Siqs p̄sbyter aut diaconus ab epō ſuo ſegreget̄, hunc nō licere ab alio recipi, ſed ab ipſo, q eum ſequeſtrauerat, niſi forſitā obierit epſ ipſe, qui eum ſegregare cognoſcitur. Nicæ. con. c. 5. Antio. cō. c. 6.

Can. 34. Vt nec etiam epſ ſine cōmendatitijs literis in aliena eccleſia recipiatur.

Nullus epoꝶ pegrinoꝶ, aut p̄sbyteroꝶ, aut diaconoꝶ ſine cōmendatitijs ſuſcipiat̄ epl'is. Et cū ſcripta detulerint, diſcutiant̄ attētius, & ita ſuſcipiant̄. Et qdē ſi p̄dicatores pietatis fuerint, ſuſcipiant̄, ſin minus, ubi neceſſaria ipſis ſuppeditaueritis, ad cōionem & ulteriorē ipſos conſuetudinem nō admittitote: multa.n. p ſubreptionem proueniunt. Antio. cō. c. 7. *Ca. 35. De Metropolitanis.*

Ep̄os gētiū ſingulaꝶ ſcire cōuenit, qs īter eos primus hēat̄: quē uelut caput exiſtimēt, & nihil amplius p̄ter eius cōſciam gerāt, q̄ꝫ illa ſola ſinguli, q̄ parochię ꝓprię & uillis, q̄ ſub ea ſunt, cōpetūt. Sed nec ille p̄ter oīum cōſciam faciat aliqd in eoꝶ parochijs. Sic.n. unanimitas erit, & glorificabit̄ Deus p Chriſtū in ſpū ſancto. Antio. cō. c. 9.

C.36. Quod nõ liceat epm in aliena puincia clericos ordinare

Epm nõ audere extra terminos pprios ordinationes facere in ciuitatibus & uillis, quæ illi nullo iure subiectæ sunt. Si uero conuictus fuerit hoc fecisse præter eorum conscientias, qui ciuitates ipsas & uillas detinent, & ipse deponatur, & qui ab illo sunt ordinati.

Ca.37. Vt qui proprium non receperint episcopũ excõicentur.

Antio.cõ.c.18. Siqs eps nõ suscepit officiũ & curã ppli sibi cõmissam, hic cõione priuet, quousque consentiat, obedientiam cõmendans. Similr autem et presbyter & diaconus. Si uero perrexerit, nec receptus fuerit, non pro sua sententia, sed p malitia populi, ipse quidem maneat episcopus, clerici uero ciuitatis communione priuentur, eo q eruditores inobedictis populi non fuerunt.

Can.38. Vt bis in anno concilia celebrentur.

Nica.con.c.3. Bis in anno epoꝝ concilia celebrent, ut inter se inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes ecclesiasticas contentiones amoueant. Semel quidem quarta septimana Pẽtecostes: scdo uero 12. die mẽsis Hypberetei. i. iuxta Romanos, quarto Idus Octob.

Ca. 39. Vt nõ liceat epo parẽtibus ex ecclesiæ bonis aliquid cõdonare.

Oium negotioꝝ eccliasticoꝝ curã eps hẽat & ea uelut deo contẽplante dispenset: nec ei liceat ex eis aliqd oĩno cõtingere, aut parentib⁹ pprijs (q̃ dei sunt) condonare. Quod si paupes sunt, tanq̃ pauperibus subministret, ne eoꝝ occasione ecclesiæ negotia depredentur.

Ca. 40. Vt ab ecclesiæ bonis, sint episcopi bona diuisa.

12.q.1. Sint manifesta. Presbyteri & diaconi pter epm nihil agere ptentent: nam dñi ppls ipsi cõmissus est, & p aĩabus eoꝝ hic rediturus est rõnem. Sin autem manifestæ res epi (si tñ habet pprias) & manife

ſtæ dñicæ,ut poteſtatem habeat de ꝓpriȷ̃s moriens eṗs,ſicut uoluerit,& q̄bus uoluerit derelinquere, ne occaſione eccl'iaſticarꝫ rerꝫ, q̄ epi eſſe ꝓbant̄,intercidant: fortaſſis.n.aut uxorem habet aut filios,aut ꝓpinquos,aut ſeruos.Et iuſtum eſt hoc apud deũ & hoies, ut nec eccl'ia detrimentũ patiat̄ ignoratione rerꝫ pontificis: nec eṗs uel eius ꝓpinq̄ ſub obtẽtu eccl'ię ꝓſcribant̄,aut in cauſas incidant, q̄ ad eum ꝑtinent, morſq́ eius iniuriȷ̃s malæ famæ ſubiaceat.

Can.41.Vt ſicut ſpiritualium rerũ cura ad epiſcopum pertinet, ſic etiam & temporalium.

Pręcipimus,ut in ꝑtãte ſua eṗs eccl'ię res habeat. Si.n.aię hoium ṗtioſę illi ſunt credite, multo magis oportet eũ curã pecuniarꝫ gerere, ita ut ꝑtãte eius indigẽtibus oia diſpenſent̄ ꝑ presbyteros & diaconos,& cũ timore omniq́ ſolicitudine miniſtrent̄.Ex ȷ̃s aũt q̄bus indiget(ſi tñ indiget) ad ſuas neceſſitates & peregrinorꝫ fratrum uſus ipſe ꝑcipiat,ut nihil eis poſſit oino deeſſe.Lex.n.Dei pręcipit,ut q̄ altari deſeruiũt, de altari paſcant̄: q̄a nec miles ſtipendȷ̃s proprȷ̃s contra hoſtes arma ſuſtulit. Ca.42.

12.q.1.Precipimus.

Ibidẽ. Ex ȷ̃s autem.

Leuit.in pluribus cap.Et deuterono.18.

1.Corint.9.

Eṗs,aut presbyter, aut diaconus aleæ atq́ ebrietati deſeruiens,aut deſinat, aut certe communione priuetur. Ca.43.

D.35. Eṗs,aut presbyter.

Subdiaconus aut lector aut cãtor ſimilia faciens,aut deſinat, aut communione priuetur. Similiter etiam laicus. Ca.44.

Eṗs,aut ṗsbyter,aut diaconus uſuras a debitoribus exigẽs,aut deſinat,aut dãnet̄. Ca.45.

Epiſcopus, presbyter, & diaconus qui cum hæreticis orauerit, tantummodo cõione priuetur.Si uero tanquã clericos,hortatus eos fuerit,

agere uel orare, damnetur. *Can.46.*

Epm, aut psbyterũ hrticorũ suscipiẽtem baptisma dãnari præcipimus. Quę.n. conuentio xpi ad Belial? Aut q̃ pars fidei cum infideli?

1.Corin.6.

Ca.47. Qui uerè baptizatos rebaptizauerint, deponantur.

Eps aut psbyter si eũ, q secũdum ueritatem habuerit baptisma, denuo baptizauerit, aut pollutum ab impijs non baptizauerit, deponatur tanq̃ deridens crucẽ & mortem dñi, nec sacerdotes a falsis sacerdotibꝰ discernẽs. *Ca.48.*

Siqs laicus uxorem propriã pellẽs, alteram uel ab alio dimissam duxerit, cõione priuetur.

Can.49. Vt fiat baptismus trina mersione.

De conse. d.4. Siquis psbyter

Siquis eps, aut presbyter nõ trinam mersionem unius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari uidet in domini morte, damnetur. Non.n. dixit nobis dominus: In morte mea baptizate, sed: Euntes docete oẽs gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti.

Matth.ult.

Ca.50. Vt siquis ex clero non pp abstinentiæ bonum a carnibus abstinuerit, deponatur.

Siquis episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut quiuis oĩno de sacerdotali cõsortio nuptijs & carnibus & uino abstinuerit, non ppea q̄ mens ad cultum pietatis reddatur exercitatior, sed propter abominationem, oblitus q̄ omnia pulchra ualde, & q̄ masculum et fœminã Deus creauit hominem, sed diffamatiõibus lacessens creationem Dei uocat ad calumniam, aut corrigitor, aut deponitor, & ex ecclia reijcitor. Consimiliter & laicus.

Ca.51. Quòd si pœnitentẽ presbyter nõ receperit, deponatur.

Siquis eps aut presbyter eũ, qui a peccato

reuertitur,non recipit,ſed reijcit: deponitor,eo ꝙ Chriſtum offendat,q dixit,ob unũ peccato rem qui reſipiſcat,gaudium oboriri in cœlo.

Ca. 52. Qui propter abominationem tantum carnibus in diebus feſtiuis non utitur, deponatur.

Siquis epiſcopus aut presbyter, aut diaconus carnibus & uino feſtiuis diebus non utat̃, idq́ per abominationem,non propter exercitationem ad cultum pietatis,deponitor, tanq̃ qui cauterio notatam habeat conſcientiam,et multis author ſit offendiculi.

Ca. 53. Vt deponatur clericus, qui in caupona cibũ ſumpſerit.

Siqs cl'icus in caupona cibũ capere deprehẽſus fuerit,a cõione excluditor,excepto tñ eo, q neceſſario in itinere in cõe diuerterit hoſpitiũ.

Can. 54.

Siqs clericus epm contumelia affecerit, deponitor, Principi.n.populi tui non maledices. *Exod. 28.*

Can. 55.

Siquis clericus contumelia affecerit p̃sbyterum,aut diaconum,a cõione ſegregator.

Can. 56.

Siquis mãcum aut mutũ ſurdũ'ue, aut cæcũ aut eum,cui uitioſus inceſſus eſt, ſubſannauerit,cõione priuator. Conſimiliter & clericus.

Can. 57.

Epiſcopus aut presbyter qui negligẽtius circa clerum aut populum agit,nec in pietate eos erudit,a cõmunione ſegregator. Si uero in ea ſocordia perſeuerauerit,deponitor.

Can. 58. Vt epiſcopi in neceßitate clericos alant.

Siqs eps aut p̃sbr̃ clerico ex inopia laboranti neceſſaria nõ ſuppeditauerit, a cõione reijcitor. Sin perſeuerat,deponitor,ut qui fratrẽ ſuũ

necauerit. *Can.59.*

Siquis falso inscriptos impiorum libros tanquam sacros in ecclesia ad populi & cleri corruptionem publicauerit, deponitor.

Can.60.

Si accusatio cõtra fidelẽ instituatur de fornicatione aut de adulterio, aut quacũque alia actiõe prohibita, et cõuictus fuerit, in clerũ nõ producitor.

Ca.61. non. Qui Christi nomen metus causa negauerit, ab ecclesia reijciatur.

Siquis clericus per metum humanũ uel Iudæi uel Græci, uel hæretici negauerit, si quidem nomen Christi, ab ecclesia reijciator: si uero nomen clerici, deponitor. Pœnitentia tñ ductus, ut laicus recipitor.

Can.62.

Siquis eps aut psbyter, aut diaconus, aut oĩno qcunque ex sacerdotali consortio comederit carnes in sanguine aĩæ eius, aut a bestijs abreptũ aut suffocatũ, deponitor. Hoc.n.lex prohibuit. Sin uero laicus sit, a cõione excluditor.

Ca.63. Vt deponatur qui cum hæreticis orauerit.

Siquis clericus aut laicus synagogã Iudæorum aut hrticorum cõuenticulũ ingressus fuerit, ut preces cũ illis cõiungat, deponitor, & a cõione secluditor. *Ca.64.*

Siquis clericus in concertatione aliquẽ pulsauerit, & uno ictu ac pulsatione interemerit, deponitor ppter temeritatem suam. Sin uero laicus sit, arcetor a communione.

Can.65.

Sextæ synodi. can.55. Siquis Dominicum diem aut sabbatũ, uno solo dempto, ieiunare deprehendatur, deponitor. Sin laicus e communione eijcitor.

Ca.66. *Vt quā quis ui uiolauerit uirginem, ducat in uxorē.*

Siquis uirginem ſibi non deſponſatam admota ui detinet, a cōmunione ſuſpenditor. Nō licitum autem eſto ei aliam ducere, ſed eā detineto, quam ſolicitauit, quāuis paupercula ſit.

Ca.67. *Vt bis ordinati deponantur.*

Siquis epiſcopus aut presbyter, aut diaconus ſecundam ab aliquo ordinationē ſuſceperit, deponitor tam ipſe, ꝗ̄ qui ipſum ordinauit, niſi forte cōſtet ordinationem eum habere ab hæreticis. Qui enim a talibus baptizati aut ordinati ſunt, hi nec fideles nec clerici eſſe pn̄t.

Secunda pars huius canonis intelligenda eſt de hæreticis, qui iuxta ritum eccleſiæ catholicæ nec ordinabant, nec baptizabant, ut Paulianiſtæ, & Cataphrygiæ qui ſine inuocatione trium perſonarum diſpenſabant baptiſmi ſacramentum, a quibus baptizati (ut explicat can. 19. concil. Niceni & ca. 95. ſextæ ſynodi) ſunt rebaptizandi. Author.

Ca.68. *Vt deponatur quicunque ex clericis quadrageſimam non ieiunauerit.*

Siquis epiſcopus aut presbyter aut diaconus, aut lector, aut cantor ſacram quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut paraſceuem nō ieiunauerit, deponitor: præterꝗ̄ ſi imbecillitate impeditur corporis. Sin laicus, ſit communione priuator.

Can.69. *Vt cum Iudæis non liceat ieiunare.*

Siquis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut omnino quicunq; ex clericorum conſortio cum Iudæis ieiunauerit, aut communem feſtum diem cum ipſis egerit, aut lautia feſti, nempe azyma, aut aliud huius generis ab eis ſuſceperit, deponitor: Si laicus, a communione ſegregator.

Can. 70.

Siqs xpianus oleũ ad sacra gentilium, aut ad synagogã Iudæorum in festis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, a cõmunione excluditor.

Can. 71.

Siquis clericus aut laicus ceram aut oleum ex sancta surripiat ecclesia, a communione seiungitor.

Can. 72. Qui in profanos usus uasa sacra assumpserit, excommunicentur.

Vas aureum & argenteũ sanctificatũ, aut uelamen linteum nemo amplius in suos usus assumito: iniquum. n. est. Cæterum siquis deprehẽsus fuerit, excõmunicatione mulctator.

Ca. 73. Qualiter contra episcopum procedendum.

Episcopum de aliquo per fidedignos accusatum homines, ab epis uocari necessariũ est. Et si quidem comparuerit, et confessus cõuictusq́ fuerit, censura irrogator ecclesiastica. Si uero uocatus non obtẽperauerit, secunda quoq; uice uocator missis duobus ad ipsum epis. Quod si per contumaciam nec sic quidem comparuerit, synodus suam cõtra ipsum pronunciato sententiam, nequid tergiuersando detrectandoq́ iudicium, lucri facere uideatur.

Can. 74.

Indictionem testimonij contra episcopũ hæreticus non admittitor, sed nec fidelis si solus
Matth. 18. sit. In ore enim duorum uel trium testium consistet omne dictum.

Can. 75. Vt bona ecclesiastica cõsanguineis eps non cõferat.

Item, non oportet episcopum fratri aut filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu: nec enim ecclesiam Dei cõferre debet i hẽrdes.

Enimuero, ſiquis id fecerit, irrita ꝑmaneto ordinatio: ipſe aũt excõicatione percellitor.

Can. 76.

Siquis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, eṗs efficitor. Non.n. mutilatio corpis ipſum polluit, ſed inquinatio animę.

Can. 77.

Qui uerò mutus, ſurdus'ue & cęcus eſt, eṗs non efficitor: non quia oblæſo corpe eſt, ſed ne eccleſiaſtica impediant munia. Can 78.

Siquis dæmonẽ habeat, clericus nõ efficitor, ſed nec cum fidelibus p̃ces fundito. Mundatus uerò recipitor, & ſi dignus fuerit, efficitor.

Ca.79. Vt a gentilitate conuerſus non ſtatim in epiſcopum promoueatur.

Qui ex uita gentili aduenerit, & baptizatus eſt, aut ex conuerſatione praua, eũ iuſtum non eſt protinus ꝓmoueri in eṗm. Iniurium.n.eſt, eum, qui non prius ſpecimen & documentum de ſe præbuerit, aliorum doctorẽ exiſtere: niſi alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat.

Ca.80. Quòd non oportet epiſcopum publicis ſe implicare adminiſtrationibus.

Dicimus, ꝙ nõ oporteat eṗm aut presbyterum publicis ſe adminiſtrationibus ĩmittere, ſed uacare, & cõmodũ ſe exhibere uſib⁹ eccleſiaſticis. Animũ igitur inducito hoc nõ facere: aut deponitor: Nemo.n. poteſt duobus dñis ſeruire, iuxta præceptum Dominicum. *Matth.6.*

Ca.81. Sine dominorum manumiſſione ſerui in clerum non promoueantur.

Serui ſi in clerum promoueantur citra dñoꝝ uoluntatẽ, hoc ipſum operatur redhibitionem. Siquãdo uerò ſeruus quoq; gradus ordinatio-

ne dignus uideatur(qualis et noster Onesimus apparuit)& dñi cõsenserint,manuq́; emiserint & domo sua ablegauerint,efficiator.

Can.82.Vt episcopus militiæ uacans deponatur.

Eps aut psbyter, aut diaconus q militiæ uacauerit,& simul utrũq; retinere uoluerit,tã officiũ Romanum, q̃; functionẽ sacerdotalẽ deponitor. Quæ.n.Cæsaris sunt Cęsari: & q̃ Dei, Deo.

Can. 83.

Quisqs Impatorem aut magistrum cõtumelia affecerit,suppliciũ luito: & qdem si clericus sit,deponitor:si laicus a cõmuniõe remouetor.

Ca.84. Qui libri sint canonici.

Sunt omnibus uobis clericis simul & laicis uenerandi ac sacri libri:ueteris qdẽ testamenti, Mosis qnq; , Genesis,Exodi,Leuiticus,Numeri,Deuteronomium, Iesu filij Naue unus,Iudicum unus,Ruth unus,Regum quatuor, Derelictorum ex libro Dierꝝ duo, Esther unus, De Machabæorꝝ gestis tres,Iob un9,Psalterij un9 Salomonis tres,Prouerbia,Ecclesiastes, Canticũ canticorꝝ,Prophetarꝝ duodecim un9, Esaię unus,Hieremię unus,Ezechiel un9,Daniel un9. Inqritor aũt a uobis extrinsecus ut adolescẽtes uestri addiscãt itẽ Sapientiam eruditi Syrach.

Nostra uerò(hoc est)noui testamẽti: euãgelia quatuor, Matt. Mar. Luc.Ioan.Pauli epl'æ quatuordecim,Petri eplę duæ,Ioãnis tres,Iacobi una,Iudæ una , Clemẽtis epl'æ duæ,& pceptionis q̃ uobis epis p me Clementem in libris octo nuncupatæ sunt,quas oĩbus publicare nõ oportet,ob quædã arcana quæ in se continent. Et actiones nostras Apostolorum.

Expliciunt Canones Apostolorum.

SVMMA CONCILIORVM PONTIFICVM, ALIOrumq; ſanctorum patrũ, ſuccinctè complectens omnia, quæ alibi ſparſim tradita ſunt.

PETRVS PAPA PRIMVS.

PETRVS Apoſtolus,&princeps Apoſtoloꝝ, natiõe Galilæus,ex uico Bethſaida, filius Ioãnis,frater Andreę,primo ſedit in cathedra epiſcopatꝰ Antiochię annis ſeptem. Hinc ingreſſus eſt in urbem Romam, Claudio Cęſare,ibiq; ſedit in cathedra epiſcopatus annis .25. menſibus duobus, diebus tribus. Fuit autem temporibus Tiberij Cæſaris. & Caij,&Tiberij Claudij,et Neronis. Hic ſcripſit duas epiſt. quæ catholicæ & canonicę nominantur,& euangelium Marci,quia Marcus auditor eius fuit & filius a baptiſmo. Hic ordinauit duos epiſcopos,Linum, & Cletum, qui præſentialiter omne miniſteriũ ſacerdotale in urbe Roma populo,uel ſuperuenientibus exhiberent. Beatus autem Petrus orationi, prædicatione populum erudiens,uacabat. Hic cum Simone Mago multas diſputationes habuit &c. Idem Petrus beatum Clementem epiſcopum cõſecrauit,cui & cathedram,uel eccleſiã omnem diſponẽdam commiſit,(ut refert idem Clemens in epiſtola prima ad Iacobum fratrem Domini)dicens: Sicut mihi gubernandi

Petrus primus Pont.

Anno. Chr. 33

Marcus, filius Petri ĩ baptiſmate.

Actu. 8

Verba Petri ad Clemẽtẽ.

tradita est a dño meo Iesu Christo potestas ligandi soluendiq;,ita & ego tibi committo, ut ordines dispositores diuersarum causarum:per quos actus non ecclesiastici profligentur,& tu minime curis seculi deditus reperiaris, sed solũmodo orationi, & prædicationi ad populum uacare stude. Deinde martyrio cum Paulo coronatur,anno post passionem domini.38.qui sepultus est uia Aurelia,in tẽplo Apollinis,iuxta palatium Neronianum,in Vaticano.3.cal.Iulij.

Primum cõcilium Hierosolymis sub Petro.

Sub Petro celebratum est concilium primum Hierosolymis, cuius exemplar habes in Actis Apostolorum cap.15.

Linus episcopus.

Anno.d. 70
Linus episcopus.
Hic nudis capite fœminis ecclesia interdixit.

Linus,natione Italus,de regione Tusciæ,patre Herculano,sedit Episcopus annis.11. Menses tres,dies.12. Fuit autem temporibus Neronis,martyrio coronatur a Saturnino Cõsule,et sepultus est iuxta corpus beati Petri in Vaticano.9.calen.Ooctob.

Cletus episcopus.

a.d. 81.
Cletus episcopus.

Cletus,natione Romanus, patre Emiliano, sedit annis.12.mẽse uno,diebus.12. Fuit temporibus Vespasiani & Titi,& sub Domitião martyrio coronatur, & sepultus fuit iuxta corpus beati Petri in Vaticano.

Clemens papa secundus.

Anno.d 92
Clemẽs secundus pont.
Hic, Pontificum ornatus instituit.
Matth.16.

Clemens,natione Romanus,de regione Cælio mõte,ex patre Faustino,sedit annis. 9. Fuit autem temporibus Galbæ, & Vespasiani, Hic ex præcepto beati Petri suscepit ecclesiæ pontificatum gubernandum,sicut ei fuerat a Dño Iesu Christo cathedra tradita & commissa, ut

ipse in epistola, (quæ ad Iacobum scripta est) explicat. Sed Linus, & Cletus ante eum conscribuntur, qui ab ipso principe Apostolorum ad ministerium sacerdotale exhibendum, sunt episcopi ordinati. Clemēs tamen fuit immediatus, & proxim9 successor Petri in cathedra pōtificali. Obijt martyr anno Traiani. 3. Tenet hoc Ioannes papa tertius, in epistola decretali ad episcopos prouinciarum Germaniæ & Galliæ, & Alexander primus in epistola decretali prima ad orthodoxos. Euseb. uero Cæsarien. ecclesiast. histo. lib. 3. capi. 14. de Clemente scribit dicens, In urbe Roma. 12. Anacleti annis in episcopatu exactis sacerdotij sedem Clementi tradidit. Et cap. 34. Igitur in urbe Roma tertius ab apostolis Clemens. 9. annis sacerdotio perfunctus Euaristo diuini uerbi tradidit ministerium. *Linum, et Cletum præmisit, ambitiōis exēpli, declinatione.*

Platina enumerat Clementem papam quartum a Christo post Linum, & Cletum. Et diuus Hieronymus dicit fuisse quartum, sed alia ratione, quoniam recensent Anacletum prędecessorem Clementis, & tertium papam, quod tamen communis sententia non recipit. Ego tamen puto secundum, sed in re tam perplexa lectoris arbitrio iudicium permitto. *Clémens scd̃m Hieron. quartus pont.* *Opinio authoris.*

Extāt epistolæ Clemētis decretales quinq;. *a. d. 101.*

Anacletus Papa.

Anacletus tertius papa, natione Græcus, ex patre Anthiocho, sedit annis. 9. menses. 2. dies 10. Fuit temporibus Domitiani, sepultus est in pace iuxta corpus beati Petri. *Anacletus. 3. Pont.* *Sub hoc pon. Ioā apostolus migrauit ad dominum.*

Eusebius ecclesiast. hist. lib. 3. capit. 14. ait, se-

diſſe annos. 12. & tradidiſſe ſacerdotium Clementi.

Decreta Anacleti in epiſtola prima.

Quo loco, & quib. teſtibus ſacrificandum

Sacerdotes, quando Domino ſacrificant, nõ ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, ut Dño perfecte in ſacratis deo locis ſacrificare probentur, Iuxta illud Deut. 12. Vide, ne offeras holocauſta in omni loco, quem uideris, ſed in loco, quem elegit Dñs Deus tuus. Epiſcopus deo ſacrificans, teſtes ſecum habeat, & plures, quàm alius ſacerdos, cum quo peracta conſecratione, omnes miniſtri cõmunicent qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus, Sic Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet eccleſia. de conſecratione. d. 1. cap. Epiſcopus Deo &c.

de primatu eccleſiæ Ro.

In fine eiuſdem epiſtolæ: Si difficiliores ortæ fuerint quæſtiones, ad ſedem Apoſtolicam (ſi appellatum fuerit) referantur: quoniam Apoſtoli hoc ſtatuerunt iuſſu domini ſaluatoris, ut maiores, & difficiliores quæſtiones ſemper ad ſedem referãtur Apoſtolicam, ſuper quã Chriſtus uniuerſam conſtruxit eccleſiam, dicente ipſo: Tu es Petrus. &c.

Matt. 16. c

Epiſtola ſecunda eiuſdem, in qua de fide, & alijs cauſis rogatus reſpondit ad epiſcopos Italiæ.

A quibus accuſandus, & ordinãdus epiſcopus.

Primo, de ordinatione Epiſcopi habetur ex eius decretis, &. d. 64. &. 75. ca. Ordinationes, Quod per tres Epiſcopos fiat conſecratio reliquis conſentientibus. Secundo, habetur de eorum accuſatione, ꝙ non niſi ab idoneis, & probatiſſimis uiris, qui ſuſpicionibus & ſceleribus careãt, fieri debeat, quia dominus ſacri ſui cor-

poris tractatores, a uilibus, & reprobis personis infamari noluit, nec calũniari permisit, sed ipsẽ, proprio flagello, peccantes sacerdotes a tẽplo eiecit. habetur. 2. q. 7. c. Accusatio quoqꝫ.

Tertio de electione. Cum electionẽ summorum sacerdotum sibi dñs reseruarit, electiõem *De electione* tamen eorꝫ bonis sacerdotibus, & spiritualib⁹ *episcoporum.* populis concessit. habet. d. 79. ca. Electionem. Ante Abraham nullus alius uocat⁹ est presbyter, id est, senior, cum ab Adam usque ad eundem, nongentos & amplius annos multos ho- *De noĩe pres-* mines uixisse legimus. Abraham uero multo *byteri.* paucioribus annis uixisse conuincitur. Unde nõ *Abraham pri* propter decrepitam senectutem, sed propter *mus appella-* sapientiam, sacerdotes presbyteri nominan- *tus presbyter.* tur. Exo. 29. Mosi præceptũ est, ut eligeret pre- *Gene. 14. d* sbyteros.

Initium sacerdotij fuit Aaron, licet Melchise *De origine sa* dec prius sacrificium obtulerit, & post hunc *cerdotij.* Abraham, Isaac, & Iacob, sed hi spontanea uoluntate, nõ sacerdotali authoritate ista fecerũt. *Aarõ primus* Quo loco cõtemplari oportet Aarõ, summum *pont. uet. test.* sacerdotẽ, id est Episcopum fuisse. Porro filios *Exod. 29.* eius presbyterorum demonstrasse figuram. d. 21. ca. In nouo testamento.

In nouo testamẽto, post Christum dominũ, *De primatu* a Petro sacerdotalis cẹpit ordo, iuxta illud. Tu *Petri.* es Petrus. &c. Et primus ille ligandi & soluẽdi *Matt. 16* potestatẽ accepit a domino, primusqꝫ ad fidẽ, populũ uirtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri uero apostoli cum eodem pari cõsortio, honorem & potestatem acceperũt, ipsumqꝫ principem eorum esse uoluerunt, ipsis quoqꝫ dece-

dentibus, in locum eorum successerunt Episcopi. d. 21. c. In nouo testamento.

de æqualitate patris & filij. Filius est æqualis patri, quia licet uerbũ fuerit abbreuiatum, non tamen minutio deitatis in dei filio significatur: sed dispẽsatio susceptæ carnis annunciatur. In qua dispensatione nõ solum patre, sed etiam angelis, hominis filiũ legimus minoratum, idque probat multis testimonijs scripturarum.

Heb. 2. d

Tertia epistola eiusdem.

Sacerdotũ & episcoporum ordo a Deo cõstitutus. Quæ in summa tractat Anacletus in hac epistola, sunt ista. Primum, a domino constitutos esse hos duos ordines Episcoporũ, & sacerdotum, & amplius ꝙ isti duo, nec nobis a deo collati sunt, nec apostoli docuerunt. Ex quo colligitur reliquos ordines, aut gradus notos in ecclesia, non a domino ordinatos, nec ab apostolis. Secundo colligit, Episcopos superiores esse sacerdotibus alijs, cũ loco apostolorum successerint. Præsbyteri uero septuaginta discipulorum locum tenẽt. In sacerdotio complexus est Anacletus diaconos, & subdiaconos.

d. 22. sacrosan. Secundum. Romana ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso dño saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiã potestatis super uniuersas ecclesias, ac totũ Christiani populi gregem assequuta est. Secunda sedes est apud Alexandriam sub Marco euãgelista. Tertia apud Antiochiam sub Petro Apostolo, qui illic priusꝙ Romam ueniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit.

Quod ecclesia Ro. sit caput omnium ecclesiarum.

Petrus, et Paulꝰ una die passi sunt. Petrus, & Paulus eodẽ tempore, & uno die sub Nerone Principe passi sunt: & ambo san-

ctam Romanam ecclesiam sua morte cõsecrarunt, & alijs oĩbus urbibus in uniuerso mundo, eam suo uenerando triumpho prætulerunt.

Pro meritis plebis sępe pastores deprauãtur ecclesiæ, ut procliuius corruant: qui sequuntur. Capite enim languescẽte, facilius reliqua corporis membra inficiuntur, iuxta illud Esaiæ. 1. Omne caput languidum &c. Et illud, Sicut populus, sic sacerdos. &c.

Iuxta merita plebis datur sacerdos.

Esa. 24

Contra detractores pręlatorum suorum, qui sententia Cham filij Noe dãnantur, quia patris pudenda nõ operuit, sed magis deridenda mõstrauit. Quia doctor, uel pastor ecclesię, si a fide exorbitauerit, erit a fidelibus corrigẽdus, sed pro reprobis morib9, magis est tolerãdus, q̃ distringẽdus, quia rectores ecclesiæ a deo iudicãdi sunt: ut dicitur in psal. 81. Deus stetit in synagoga deorũ &c. 2. q. 7. c. Sententia Cham. &. 24. q. 3. ca. Tam sacerdotes.

Contra detractores prælatorum suorum.

Decreta Euaristi papæ.

Anno. d. 110

Euaristus quartus papa, natione Grecus, ex patre Iudęo, nomĩe Iuda, de ciuitate Bethlehẽ, sedit ann. 9. menses. 10. dies duos. Fuit temporibus Domitiani, & Neruę Traiani, & martyrio coronatur, sepultus iuxta corpus sancti Petri in Vaticano. Eusebius autẽ ecclesiast. hist. lib. 4. c. 1. secus, illius annos prosequitur.

Hic titulos in urbe roma diuisit presbyteris.

Epistola prima ad episcopos Aphricanos.

Quale debet esse legitimum cõiugium fidelium, ut a patribus, & apostolis, eorumq́ successoribus traditum inuenimus. Non fit coniugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem uidentur habere. Vxor petatur &

Qualia sint Christiana cõiugia.

a parentibus propinquioribus sponsetur, & suo tempore sacerdotaliter (ut mos est) cum precibus, & orationibus a sacerdote benedicatur, & paranymphis (ut consuetudo docet) custodiatur, & consocietur, & biduo & triduo orationibus uacent, & castitatem custodiant, ut bonę soboles generentur, & Domino in actibus suis placeant. Aliter uero præsumpta, non coniugia, sed adulteria, uel cōtubernia, uel stupra, uel fornicationes, potiusquā legitima coniugia esse non dubitate. &c. Habetur. 3. q. 5. Aliter legiti.

Euaristus matrimonia publica benedixit.

Canō renouādus ī reformatiōe ad cauēda clādestīa mrīmonia, q̄ ipsa Venus solet cōtrahere.

De hoc quod Paulus. 1. Timot. 6. dicit. Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem. Quod non de solo patre dictū sit (ut quidam male interpretati sunt) probat rationibus, & testimonijs. De filio etiam hunc locum intelligendum, post pauca subiungit.

Locus Pauli explicatus.

Eam lucem inaccessibilem (quam pater, & filius inhabitant,) nullus in hoc mortali corpore constitutus potest aliquatenus contueri. Sed dum apparuerit, tunc uere eum uidebit, sicuti est. Et non sicut Moses, cæteriq; Prophetæ per ænigmata & figuram, sed ipsam ueraciter in filio contuebitur deitatis imaginem. Hic sentit, nullum prophetam, nec Mosem uidisse Deum in natura sua.

Quod nullus mortalium uiderit Deum in essentia.
1. Ioan. 3
1. Cor. 13.

Epistola secunda eiusdem ad episcopos Aegypti, quod Christus sit sponsus ecclesiæ.

Sicut uir non debet adulterare uxorem suā, ita nec episcopus ecclesiam suam, id est, ut il-

Episcopus ecclesiā suā non dimittat.

lam dimittat, ad quam sacratus est, absq; ineuitabili necessitate, aut Apostolica, aut regulari mutatione: neq; alteri se ambitus causa coniungat. Et uelut uxor, quæ sub manu uiri est, obedire debet uiro suo, eumq; diligere & amare, sic ecclesiam episcopo suo in omnibus obedire, & amare, (ut animam suam) debet: quia illud fit carnaliter, istud uero spiritualiter. 7. q. 1. Sicut uir non, &c. Vide eruditam, & elegantẽ epistolam. *In concilijs fo. 35*

Deus omnipotens, ut nos a præcipitatæ sententię prolatione cõpesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodomę noluit audita iudicare, priusq̃ manifeste agnosceret. Gene. 18. Descendam et uidebo &c. Cuius exemplo monemur, ne ad pręferendam sententiam, unq̃ præcipites simus, aut temere, & indiligenter indiscussa quęq;, quoquo modo iudicemus, dicente ueritatis uoce, Nolite iudicare &c. *Ne temere aliquid diffiniamus.* *Heb. 4* *Matth. 7*

Anno. d. 119

Decreta Alexandri Papæ.

Alexander primus, fuit natione Romanus, temporibus Traiani, sedit annos. 10. menses. 7. dies. 2. De hoc Eusebius ecclesiast. histo. lib. 4. cap. 4. quintus papa sub Petro. *Alexander papa quintus.*

Epistola ad omnes orthodoxos, est erudita epistola.

In sacrificio missarum panis tantum, & uinũ aqua permixtum offeratur. Non debet in calice domini, aut uinũ solum, aut aqua sola offerri, sed utrunque permixtum, quia utrunque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. De consecratione. d. 2. c. In sacramentorum. *De pane, et uino offerendo in sacrificio missæ.*

Aquam sale conspersam populis benedici- *De aqua benedicta.*

mus,ut ea cuncti aspersi sanctificentur,ac purificentur,quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis uitulę aspersus sanguine,populum sanctificabat,multo magis aqua sale aspersa diuinisq; precib9 sacrata. Etsi sale asperso per Helisæum prophetam,sterilitas aquæ sanata est,quanto magis diuinis p̄cibus sacrata,sterilitatem rerum auferet humanarum,& insidias diaboli auertet,& a phantasmaticis uersutijs homines defendet,& coinquinatos sanctificabit?

4.Reg.42.d.

De consecratione.d.2.c. Aquam sale.

De fide Trinitatis.

Ibidē,de fide sanctæ Trinitatis docet & tradit multa,congestis multis testimonijs ueteris testamenti.

A.d.129

Decreta Sixti Papæ.

Sixtus sextus Pont.

Hic Gallos in fide continuit.

Sixtus primus,natione Romanus,temporibus Adriani,sedit annos.10.menses tres. Eusebius ecclesiast.histo.lib.4 cap.5.ait, sedisse annos.12.cui subrogatus est Telesphorus. 7. papa sub Petro.

Hic cōstituit sacra mysteria, & ministeria .i. sacrata uasa,nō tangi,nisi a ministris sacratis.

A Sixto habuerunt initia missarum solemnia.

Constituit etiā,ut sacerdote incipiente actionem missarum a populo cantaretur, Sanctus, Sanctus. &c.

De fide Trinitatis.

In prima epistola ostendit,secundum fidem, patrem esse Deum, & ingenitum; filium uero (in quo pater uisus est) esse genitum, unumq; cum patre Deum, non alium Deum patrem, alium filium. Hæc epistola scripta est ad uniuersos Christi fideles.

A.d. 139

Telesphorus 7.pont.

Decreta Telesphori Papæ.

Telesphorus fuit natione Grȩcus,tempori-

bus Antonini Imperatoris, sedit annos. 11. menses tres, conuenit cum hoc Eusebius ecclesiastica histo. lib. 4. cap. 10.

Huius, temporibus inualuit Valẽtiniana hæresis.

Summa epistolæ decretalis ad uniuersos scriptæ.

Statuit, septẽ hebdomadas plenas ante sanctum pascha clericos omnes a carnibus ieiunare, quia: discreta debet esse uita clericorum, & laicorum, dicens: Sic ergo a carne, & delitijs ieiunent, & Hymnis, & uigilijs, atque orationib⁹ Deo inhærere, diu, noctuque studeant. d. 4. c. Statuimus.

De ieiunio quadragesimæ.

Statuit etiam, ut nocte Natiuitatis dominicæ missas celebrent, & hymnum Angelicum in eis solenniter decantent: quoniam ea nocte ab Angelo pastoribus nunciatus est. Reliquis uero temporibus missarum celebrationes ante horam diei tertiam minime sunt celebrãdæ: quia eadem hora Dominus crucifixus est, & spiritus sanctus super Apostolos descendisse legitur.

Ter, missæ celebranda in nocte natiuitatis dominicæ. *Lucæ. 2* *Mar. 15 & Act. 2.*

Decreta Higinij Papæ. *a. d. 143*

Higinius papa, natione Grçcus, ex Athenis, sedit annos. 4. menses tres, octauus sub Petro.

Iginius octauus pont.

Extat epistola decretalis ad omnes Christi fideles, de fide Trinitatis satis erudita, in qua de æqualitate personarum in diuinis, multa congerit testimonia.

Hic patrinum & matrinam baptismo, & confirmationi adhibuit.

Ibidem, epistolam primam Ioãnis docet ad Parthos scriptam.

Extat secunda epistola eiusdem ad Atheniẽses pærenetica.

Decreta Pij Papæ. *a. d. 147*

Pius primus, natione Italus, sedit annos de-

Pius pont. nonus.

Hic, Nouati thermas, diuã potẽtianæ dedicauit.

cem & nouem: iuxta Eusebium uero. 15. historiæ ecclesiast. lib. 4. c. 11.

Pastor inscribitũ ille liber.

Hermes frater huius librum scripsit, in quo refert, ꝙ ei præcepit Angelus Domini (cum ueniret ad eum in habitu pastoris,) ut pascha die dominica celebraretur. Hoc approbat in epistola prima Pius papa. & habetur de consecratione. d. 3. c. Nosse uos uolumus.

In secunda epistola ad Italos directa.

Nõ propt anã dæ res ecclesiasticæ.

Lutheranorũ iniqua facta.

Prædia diuinis usibus tradita, quidam humanis applicant usibus, & Domino Deo, cui tradita sunt, ea subtrahunt ut suis usibus inseruiant, quod si quisꝗ præsumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Quod hac tempestate fecerunt Lutherani. 12. q. 2. c. Prædia diuinis.

Decretum eiusdem Pij Papæ.

pœna periurij

22. q. 5. Qui cõpulsus.

Qui compulsus a dño, sciẽs peierat, utrique sunt periuri, & Dominus & miles. Ille, quia præcepit. Hic, quia plus dominum, quàm animam suã dilexit. Si liber est, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat, & septem sequentes annos. Si seruus est, tres quadragesimas, & legitimas ferias pœniteat.

Ex eodem.

Siquis per capillum dei, uel caput iurauerit, uel alio modo blasphemia contra Deum usus fuerit, si in ecclesiastico ordine est, deponatur, si laicus anathematizetur. Et siquis per creaturã iurauerit, accerrime castigetur, & iuxta hoc, quod synodus iudicauerit, pœniteat. Siquis autem talem hominem non manifestauerit, diuina condemnatione similiter cohercea-

tur. Et si episcopus emendare neglexerit, acerrime corripiatur. 22.q.1. Qui peierat.

De pœnitentia eius, cuius negligentia aliqd de sanguine Domini distillat, de consecratione d.2.c. Si per negligentiam.

Laudabilis est consuetudo, quia nihil fidei contrarium agitur.

Consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem catholicam nil usurpare dinoscitur.

De consuetudine seruanda, quæ non est contra fidem.

Petistis per Hilarium Chartularium nostrũ a beatæ memoriæ decessore nostro, ut omnes uobis retrotemporum cõsuetudines seruarentur, quæ a Petri Apostolorum principis ordinationum initijs hactenus uetustas lõga seruauit. Et nos quidem iuxta seriem relationis uestræ cõsuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidẽ catholicam nihil usurpare dinoscitur.

Decreta Aniceti papæ. a.d.159

Anicetus, natione Syrus, sedit annos.11. decimus Papa. *Anicetus ponti. decimus.*

Extat epistola decretalis ad episcopos Galliæ, in qua docet sequentia.

Primo tradit, Iacobũ, (qui dicebatur iustus) a Petro, Iacobo, & Ioãne apostolis, Hierosolymorum Episcopum fuisse ordinatũ, citat Anacletum.2. epistola. *Hic cauit, a paucioribus, quã tribus, ne consecraretur episcopus.*

Secundo ibi, quod Archiepiscopi ab omnibus episcopis suffraganeis ordinentur. 66.d.c. Archiepiscopus ab omnibus.

Tertio ibi, ut clerici comam nõ nutriant, sed desuper caput in modum sphera radant: quoniam laicis & simplicibus, uirtutis, honestatis, *Clerici comã non nutriant.*

pudicitiæ & grauitatis exemplar esse debent. d.23.c.Prohibet fratres.

a.d.163 Decreta Sotheris papæ.

Sother undecimus pont. Sother, natione Campanus, ex fundis, sedit annos.9.Et fuit undecimus Papa.

Huius téporibus Cataphrygarum hæresis orta est. Epistola prima tota est de fide, in qua docetur, q̃ Christus in diuinis scripturis dicitur secũdum carnẽ factus. nam secundum diuinitatem nusquam a patre dicitur factus, sed genitus.

Secunda epistola ad Episcopos Italiæ.

Primo constituit, sacratas deo fœminas uel monachas, sacra uasa, aut sacratas palas non contingere, nec incensum circa altaria deferre. 23.d.Sacratas deo.

Sacerdotes, sine socio sacerdote non sacrificent. Secundo præcipitur ab eodem, ut sacrificãs habeat secum adiutorem sacerdotem, ut si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, uel ad terrã elisus, a tergo semper habeat, qui eius uices insequatur intrepidus, & officium inceptum adimpleat.d. 1.De consecratione.

Nullus, nisi ieiunus sacrificet. Tertio ibi, ut nullus post cibum potumq́ʒ, siue quodlibet minimum sumptum missas facere. Nullus absq; patentis necessitatis prouentu minister, uel sacerdos imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Siquis hæc temerarie præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit, habetur ubi supra.c. Vt illud. &.7.q 1.c.Illud diuinum.

Quarto idem, ut nullus presbyterorum missarum solẽnia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibiq́ʒ respondentibus, & ipse tertius habeatur. Quia cũ ab eo dicit̃. Dominus

uobiscum, & Orate pro me, aptissime cõuenit, ut & ipsius respondeatur salutationi de consecratione.d.1.c.Hoc quoq;.

Quinto, si aliquid incautius aliquem iurasse contigerit, quod obseruatum, in peiorem uergat exitum, illud salubri consilio mutandum nouerimus, & magis instante necessitate periurandum nobis, quàm pro facto iuramento in aliud crimen maius diuertendum. 22. q.4.c. Si aliquid. *Incauta Iuramenta non seruanda.*

Sexto idem, quod a nullis in cœna Domini perceptio eucharistiæ negligatur, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibetur, ab omnibus alijs percipiendam esse, ecclesiasticus usus demonstrat. Cum & pœnitentes eadem die ad percipienda corporis, & sanguinis dominici sacramenta reconcilientur, de consecratione.d.2.c.In cœna. *In cœna Domini ab uniuersis sumenda eucharistia*

Decreta Eleutherij papæ. *a.d. 177*

Eleutherius, natione Græcus, sedit annos. 15 menses.3.duodecimus papa. Sub Petro, temporib⁹ Antonini Commodi. Eusebius ecclesiasti.histo.lib.5.cap.22.Lucius Britaniæ Rex huius tempore se ab eo Christianum fieri per epistolam impetrauit. *Eleutherius pont.12* *Huius tempore Marcionis secta uarie diuisa est.*

In epistola unica ad Galliæ prouincias.

De quibus audierat, ut certas escas uitarent, instruit eos (secundum euangelium) nullas escas, tanq; communes, refutari debere: quoniã uniuersas Deus ad cibos tribuit fidelibus suis: probat ex Matth.15. & Actuum.10. *Non quod intrat p os.&c. Postera autẽ die &c.*

Decreta Victoris papæ. *a.d.198.*

Victor, natione Apher, sedit annos.10.men- *uictor papa.13*

Huius tempore fuit hæresis Pauli Samosateni.

ses.2. Eusebius ecclesiasticæ hist.lib.5. cap.28. decimus tertius papa sub Petro.

Sequentia in epistola ad Theophilum Alexādriæ episcopum.

Primo hic, instituit, die dominica pascha domini celebrari, sicut cōstituerat & Pius papa. De consecratione.d.3.c.Celebritatem.

Tpe necessitatis, quolibet tēpore uel loco baptizādum.

Secundo idem præcepit, ut si necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem uenientes, quocunque loco uel momēto (ubicūq; euenerit,) siue in flumine, siue in mari, siue in fonte, tantum Christianę credulitatis cō fessione clarificata, baptizentur.

Cōtrouersia, quo tpe celebrāda sit pascha.

Eusebius lib.5. ecclesiasticæ historiæ, ca.22. & 23. & infra, scribit quanta fuerit controuersia inter episcopos, & alios fideles de celebritate paschæ tempore huius Victoris papæ. Quibusdam uolentibus.14. luna pascha Domini celebrandum, quacunq; die septimanæ luna.14. uenisset, quando Iudæis agnus præcipitur immolari, & tunc solui debere ieiunium. Alijs uero uolentibus, ne aliquando nisi in die dominica, quando Dominus surrexit a mortuis, dominicum paschæ celebraretur mysteriū, & in hac sola soluendum esse paschæ ieiunium. Et ob huiusmodi causam congregata sunt concilia non nulla prouincialia.

Extat epistola prima Victoris ad Aphros parænetica.

ann.d. 208

Decreta Zepherini papæ.

Zepherinus pont. 14

Zepherinus, natione Romanus, sedit annos 9. menses septem, temporibus Antonini. Eusebius ecclesiast.histo.lib.6.cap.16.est 14. Papa sub Petro.

In epistola

In epistola prima ad episcopos Sicilienses.

Tradit illud, quod & alij multi tradiderunt, quòd iudicia episcoporum, & maiores ecclesię causæ, a sede Apostolica sunt terminādæ, quia sic Apostoli, & sancti successores eorum statuerunt. *Grauiores causa ad sedē Roma. deferēda.*

Scribit alteram epistolam episcopis Aegypti, qua hortatur eos ad patientiam, quia persequebātur, & bonis suis spoliabantur. Est epistola commendatione digna.

Decreta Calixti papæ. *a.d.217*

Calixtus primus, natione Romanus, sedit annos quinq;, menses duos. Eusebius ecclesiasti. histo. lib. 6. cap. 16. Papa. 15. sub Petro. *Calixtus papa. 15*

In prima epistola ad Benedictum episcopum.

Constituit ieiuniū quatuor temporum, propter fructuum terræ abundantiam, iuxta prophetiam Zacharię. c. 8. ieiunium. 4. & ieiuniū. 5 Quia sicut replemur a domino, frumento, uino, & oleo ad alenda corpora, sic repleamur ieiunio ad alendas animas. *d. 76. ieiuniū quod.*

In secunda epistola ad episcopos Galliarum.

In ea generaliter instituit per diuinas scripturas, seruandos esse a causis illicitis, & commonet delinquentes ad pœnitētiam. Ibi etiam uetat, excommunicatos a sacerdotibus ab aliquo recipiendos ante utriusque partis iustam examinationem, & ne cum eis in oratione, aut cibo, aut potui, aut osculo communicent, nec aue, eis dicatur. Et quòd simili excommunicationi subiacebunt, iuxta Apostolorum institutionem, qui cum scienter excommunicatis cōmunicauerit. *Cum excommunicatis nō est conuersandum.*

Affinitate cõiunctis interdixit matrimonio. Hic primus prohibet matrimonia inter consanguineos. Hos uero cõsanguineos appellat, quos diuinę, atq; Imperatorũ, et Romanorum, atque Græcorũ leges consanguineos appellant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt. talium enim coniunctiones, nec legitimę sunt, nec manere possunt, sed sunt repellendæ. Et si quæ ausu temerario attẽtatæ sint, authoritate Apostolica rescindendæ ueniunt &c. 3. q. 4. c. Consanguineorum.

Ibi, leges humanas rationi, & honestati nõ repugnantes, esse amplectendas censemus, præsertim ubi reipublicæ consulunt utilitati, uel ecclesiasticę dignitatis authoritatem defendunt, atque pro adminiculo tuentur &c.

Decreta Vrbani Papæ.

an. do. 222. Vrbanus pontifi. 16. Vrbanus primus, Romanus, sedit annos 4. 16. post Petrum. Eusebius lib. 6. ca. 18. tradit. 8. annis administrasse sacerdotiũ, passus est, sub Alexandro Imperatore, sub eodem passus est & Calixtus prædecessor eius.

Hic sua traditione, multos ad baptismum & fidelitatem conuertit, Tiburtium, & Valerianum nobilem uirum sponsum sanctæ Ceciliæ, quos etiam usq; ad martyrij palmam perduxit, cuius monitis, & doctrina multi alij martyrio coronati sunt.

Extat eius epistola decretalis ad uniuersos episcopos spiritu Paulino digna, per quam statuit, ut oblationes fidelium reliquantur ecclesijs matricibus dispẽsandæ per episcopos, iuxta necessitatem fidelium.

24. q. 1. uidentes autem. Hic refert in eadem, quod in exordio nascẽ-

tis eccleſiæ, cum fideles uniuerſi uenderent omnia, quæ poſſiderent, & pretium eorum ponerent ad pedes Apoſtolorum, (ut legitur in Actis,) tunc uidentes ſacerdotes ſummi, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis poſſe afferre, ſi hæreditates, & agros, quos uendebant, eccleſijs (quibus præſidebant epiſcopi) traderent, eò quòd ex ſumptibus eorum tā pręſentibus quàm futuris temporibus, plurima & elegantiora poſſent miniſtrare fidelibus cōmunem fidem ducentibus, quàm ex pretio eorum: cœperunt prædia, & agros, quos uendere ſolebāt, matricibus eccleſijs tradere, & de ſumptibus eorum uiuere. Ipſæ uero res in ditione ſingularum parochiarum epiſcoporum (qui locum tenent Apoſtolorum) erant, & ſunt uſque adhuc, & futuris ſemper debent eſſe temporibus. E quibus epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum, omnibus communem uitam degere uolentibus, miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egens inueniatur, Ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia domino offeruntur. Non ergo debent in alijs uſibus, quàm eccleſiaſticis, & prædictorum chriſtianorum fratrum, uel indigentium conuerti, quia uota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum, Domino traditæ. Siquis autem (quod abſit) ſecus egerit, uideat, ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus ſacrilegij efficiatur, ſicut illi effecti ſunt, qui pretia prædictarum rerū fraudauerunt, ut legitur Actuum 5.

Actu. 4.

Oblationes fidelium epiſcopis credūtur diſpenſandæ, iuxta neceſſitatem fidelium.

Eccleſiæ dona nō priuata clericis, ſed ad neceſſitatē ſingulis ſingula

12. q. 1. Res ecclesiæ. Addit ad prædicta. Hæc igitur fratres, quæ Ananias, & Saphira passi sunt, valde cauenda sunt, & timenda, quia res ecclesiæ, nõ quasi propriæ, sed ut communes, & Domino oblatæ cũ summo timore non in alios, quàm in præfatos usus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurrant, qui eas inde abstrahunt, ubi traditæ sunt, ne pœnam & mortem Ananiæ, & Saphiræ incurrant, & (quod peius est) anathema, Maranatha, fiãt. Et si non corpore, ut Ananias, & Saphira, mortui ceciderint, anima tamen (quæ potior est corpore,) mortua, & alienata a fidelium consortio cadat, & in profundum barathri labatur.

17. q. 4. attendendum est. Vnde attendendum est omnibus, & firmiter custodiendum, ne prædia usibus sacrorum cœlestium dedicata, a quibusdam irruentibus uexentur. Quod siquis fecerit, post debitæ ultionis acrimoniam (quæ erga sacrilegos iure promenda est) perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis seruetur. Quoniam (iuxta Apostolum) tradere oportet huiuscemodi hominem Satanæ. &c. Memoratis ergo augmentationibus & cultibus, in tantum ecclesiæ, quibus episcopi præsident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus, ut nullus sit in eis, communem gerens uitam, indigẽs, sed omnia necessaria ab episcopo, suisq; ministris percipit. Ideoq; subiungit. Si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta dãnatione feriatur.

Quod autem ſedes in eccleſiis epiſcoporum excelſæ, conſtitutæ, & præparatæ inueniuntur, ut thronus, ſpeculationem, & poteſtatem iudicandi & ſoluendi, atq; ligandi a Domino ſibi datam materiam docent. Vnde Matth. 16. legitur, Quæcunq; ligaueritis &c. Et Ioã. 20. Quorum remiſeritis. Ideo iſta prætulimus chariſsimi, ut intelligatis poteſtatem epiſcoporum ueſtrorum, in eiſq; Deũ ueneremini, & eos (ut animas ueſtras) diligatis, & quibus illi non communicant, non communicetis, & quos eiecerint, non recipiatis. Valde enim timenda eſt ſententia epiſcopi, licet iniuſte liget aliquem: quod tamen ſummo opere præuidere debet. *11. q. 3. quibus episcopi non.* *Sententia episcopi ualde timenda.*

Omnes fideles per manuum impoſitionem epiſcoporum ſpiritum ſanctum per baptiſmũ accipere debent, ut pleni chriſtiani inueniantur quia cum ſpiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & conſtantiam dilatatur, de conſecratione. d. 5. c. Omnes fideles. Et infra in epiſtola Melchiadis papæ. *De confirmatione.*

Decreta Pontiani Papæ. *a. d. 230.*

Pontianus Romanus, ſedit annos nouem, menſes quinq;: qui cum Hyppolito presbytero in Sardiniam inſulam a Maximino Imperatore deportatus eſt, & ibi. 12. calen. decembris mactat⁹: cuius corpus Fabianus papa reduxit, & Romæ in cœmiterio Calixti ſepeliuit. *Pontianus papa. 17.*

Scripſit duas epiſtolas ad uniuerſos fideles. In prima tractat de honore, quo proſequendi ſunt ſacerdotes, quoniam proprio ore corpus Domini conficiunt, & populis tradunt.

In. 2. general'r hortaẽ ad fraternã dilectionẽ.

Decreta Antheri Papæ.

an. do. 239. Antherus papa 18.

Antherus, natione Grçcus, tẽporibus Maximini martyrio coronatus eſt. Hic geſta martyrum diligenter exquiſiuit, & in eccleſia recondidit. Propter quod, a quodam Maximo præfecto martyr effectus eſt. Sedit annos 3. 18. papa ſub Petro. Huius Papæ eſt inexplicabilis ferè annorum differentia.

7. q. 1. mutationes epiſcoporum. Quibus cauſis transferendus epiſcopus de una eccleſia in aliam.

Scribit rogatus ab epiſcopis Bethicę & Toletanæ prouinciæ, ſi liceret mutari epiſcopum de una ciuitate in aliam. Reſpondit, licere quidem cõmuni utilitate, aut neceſſitate fieri, ſed non libitu cuiuſquam, aut dominatione. Vt Petrus princeps Apoſtolorum de Antiochia trãſlatus eſt Romam, & alij quidam Apoſtolica authoritate mutati ſunt. Euſebius de quadam parua ciuitate, Apoſtolica authoritate translatus eſt Alexãdriam. & Felix electione ciuium propter doctrinam et bonam uitam, quam habebat, communi epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum, ac populorum conſilio translatus eſt Epheſum. Verum auaritiæ, uel præſumptionis, aut propriæ uoluntatis cauſa, non ſunt epiſcopi mutandi de ciuitate in ciuitatem, ſed utilitatis, & neceſſitatis.

Decreta Fabiani Papæ.

an. do. 242. Fabianus papa. 19.

Fabianus papa, natione Romanus, ſedit annos. 14. temporibus Maximini martyrio coronatur 19. papa.

Sub Fabiano papa Nouatus hæreticus fuit.

Hic fecit ſeptem ſubdiaconos, qui ſeptem notarijs imminerent, ut geſta martyrum in integrum colligerent. Tempore huius Nouatus hæreticus uenit ex Aphrica, & ſeparauit No-

uatianum ab ecclesia, & quosdam cõfessores.

Huius etiam tempore passa est ecclesia persecutionem, & multi Christiani è Roma fugerunt. *Sub hoc pon. Cæsar Philippus, baptismo insignitus est.*

Eusebius lib. 6. cap. 21. histo. ecclesiasti. tradit, Fabianum signo columbæ apparentis super ipsum cœlitus ostensæ, quæ ferebat figurã illius, quæ super Christum in Iordane descenderat, ab uniuerso clero & populo electum fuisse episcopum, qui ante episcopatum habuit uxorem, quæ post, martyrio coronata est.

Epistola prima, est lectione digna.

Præcipit uniuersis ecclesiis, ut ad officia diuina peragenda ordinarent diaconos 7. cum subdiaconis, & acolitis, qui diebus dominicis & festiuitatibus solennibus diuina peragant ministeria, & omni hora parati sint ad diuinum officium: & quicquid eis iniungitur, peragendum. Quod & ipse seruabat Romæ.

Ibidem commonet, ut caueãt se ab hoc Nouato, & similibus, qui alteram fidem & doctrinam tenent, quam Apostoli, & successores eorum tenuerunt & docuerunt, ne (quod absit) post eum abeuntes, in laqueũ Satanæ cadant. *Ab hæreticis abstinendum.*

A quibus abstinendũ est, sicut ab illis, quos Apostolus commemorãs, dicens: cum eis nec cibum summere. Quoniã sic Apostoli statuerunt, dicentes: Cum excommunicatis non est communicandum. Et siquis cum excommunicatis, auertendo regulas, scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut orauerit, ille communione priuetur. 11. q. 1. Sicut Apostoli, & supra in canonibus Apostolorum. c. x.

In secunda epistola ad episcopos Orientales.

Quotannis chrisma conficiendum. De consecratione. d. 3. literis nostris.

Intellexerat literis eorum, nonnullos episcopos non per singulos annos in cœna Domini chrisma conficere, sed duos uel tres annos confectionem sancti charismatis semel actam conseruare, quoniam nec balsamum per singulos annos poterant reperire, nec necesse est singulis annis chrisma conficere, dum una cõfectio chrismatis abundat. Ad quos ait, Errant, qui talia excogitant, & mente uesana, potiusquam recta sentientes. Hæc dicunt, In illa enim die Dominus Iesus, postquã cœnauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes, (sicut a sanctis Apostolis prędecessores nostri acceperunt, nobisq; reliquerũt) chrisma conficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum, nostrum significat baptismũ, quando sancti chrismatis unctione perficitur & confirmatur. Sicut igitur ipsius diei solennitas per singulos annos est celebranda, ita ipsius sancti chrismatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda, & uetus chrisma in sanctis ecclesiis cremandum. Ista a sanctis Apostolis, & successoribus eorum accepimus, uobisq; tenenda mandamus.

Hæc sancta Romana ecclesia, & Antiochæna a tempore Apostolorum custodit. Hęc Hierosolymorum & Ephesianorum tenet. In quibus Apostoli præsidentes hæc docuerunt, & uetus chrisma incendi, & non amplius q̃ uno anno uti permiserunt.

Mali sacerdotes tolerãdi, non feriendi.

Quomodo sacerdotes non temere accusandi, aut reprehendendi sint, nisi a magistris suis,

quoniam eorum cauſas ſibi Dominus reſeruare uoluit, & ſuo iudicio uindicari. Tolerandi hi ſunt potius a fidelibus, q̃ exprobrandi: ueluti palea cum tritico, uſq; ad ultimum uentilabrum, & ſicut piſces mali cum bonis, uſque ad ſegregationem, quę futura eſt in littore, id eſt, in fine ſeculi. Hinc colligitur, ſacerdotes Domini non gladio nec morte feriendos.

Matth. 13

Nullus in iudicio præſumat, accuſator ſimul eſſe, & iudex, uel teſtis: quoniam in omni iudicio quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe, id eſt, iudices electos, & accuſatores, ac defenſores, atq; teſtes.

11. q. 1. ſtatuimus ut ſiquis

In tertia ad Hilarium epiſcopum.

Primo, nullus accuſetur alicubi, q̃ in ſuo foro. Siquis uero iudicem aduerſum ſibi ſenſerit, uocem appellationis exhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla, aut detentionis iniuriare cuſtodia: ſed liceat appellatori uitiatam cauſam appellationis remedio ſubleuare. &c. Liceat etiam in cauſis criminalibus appellare. Nec uox appellandi ei denegetur, quem ſupplicio ſententia deſtinarit.

2. q. 6. ſiquis iudicem.
De remedio appellationis.

Siquis crimen alteri obiecerit, niſi per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur, nõ eſt pro accuſatione habendum. Si uero ſcripſerit, ſi nõ probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit, ipſe patiatur.

3. q. 6 qui crimen.
De pœna talionis.

Tertio idem, & ſi non frequentius, ſaltem in anno ter, homines communicent (niſi forte q̃s maioribus criminibus impediatur) in paſcha, (uidelicet) & pentecoſtes: & Natali Domini.

Ter in anno communicẽt fideles.
De conſecratione. d. 1. & ſi non.

Quarto idem. Siquis ætatis ſuæ triginta non

30. annorum Presbyter ordinetur. 78. si quis triginta.

impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si ualde sit dignus, quia & ipse dominus 30. annorum baptizatus est, & sic cœpit docere.

Diebus dominicis fiat oblatio panis, & uini.

Quinto idem decreuit, ut in omnibus dieb9 dominicis, ab omnibus uiris & mulieribus, oblatio, tam panis, quàm uini, fiat. Vt per has immolationes a peccatorum suorum fascibus liberentur.

Sexto idem: ut presbyter illiteratus missam celebrare non audeat.

Decreta Cornelij Papæ.

an. do. 255. Cornelius papa 20.

Coruelius Romanus, sedit annos 2. Vigesimus papa sub Petro.

Huius tempore Nouatus Nouatianum extra ecclesiā ordinauit, & in Aphrica Nicostratum. Hic a Decio martyrio coronatus est, qa noluit ductus ante templum Martis adorare.

Quomodo recōciliandi sint hæretici.

Eusebius histo. ecclesiast. lib. 7. cap. 2. refert, eodem tempore Corneliū Romæ, & Cyprianum apud Carthaginem, episcopatum gessisse. Et tunc in Aphrica quęstio exorta est, si oportet hæreticos rebaptizari. Cumq; id a Cypriano, & cæteris penè omnibus per Aphricam sacerdotibus oportere fieri decerneretur, Cornelius, & cæteri omnes per Italiam sacerdotes, huiusmodi decretum, manente sacerdotali cōcordia, refutarunt: statuētes antiquam a patribus super hoc traditam regulam debere seruari, quæ continebat, Hæreticos sola manus impositione purgandos.

In epistola prima.

Tractat de translatione corporum Aposto

lorum Petri & Pauli, quæ rogatu deuotæ matronæ Lucinæ, leuata sunt de Cathecumbis.

In epistola secunda ad Rufum episcopum Orientalem.

Vetat, a summis sacerdotibus, & dei ministris exigi sacramentum iuramenti, nisi pro recta fide. *2.q.4. Sacramentum autē* *Matth.5.*

Ibidem, testimonijs scripturarum ostendit, quam alienum sit ab hominibus Christianis iurare, exponens illud Domini. Quod autem his abundantius est, a malo est, id est. ab exigēte, & a iurante.

Idem decreuit dicens, Honestum etiam uidetur, ut q in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omni honestate, & timore dei. Et pueri ante annos 14. non cogantur iurare. *22.q.5. Honestum etiam.*

De hoc Pontifice meminit Eusebius, libr. 6. cap. 33. Et de Nouato hæretico, qui spem salutis ademerat peccantibus, etiam si digne pœnituissent. Hic extitit princeps Nouatianorum, qui ab ecclesia separati superbo nomine Catharos, id est, mundos appellarunt semetipsos. Ob hanc rem cōcilium sacerdotale Romæ cōgregatum est, episcoporum 60. totidē presbyterorum, cum diaconis multis. Et statuitur, Nouatum cum his, qui eum sequerentur, alienum esse ab ecclesia. Eos uero, q lapsi fuerint in certamine, fraterna commiseratione curandos, & fomentis pœnitentiæ medicandos. Scribit de hac re Cornelius urbis Romæ episcopus, ad ecclesiam Antiochenam indicans, quid statuerit concilium Romę congregatum, & quid Italis, Aphris, cæterisq́ occidentalibus uisum fuerit. De quo Cyprianus librum edidit, lap- *Hic pon. Nouatum damnauit.*

ſos ad pœnitentiam cohortandos.

Huius tẽpore(ut refert idem Euſebius) iam eccleſia habebat,ad diuina myſteria peragenda,cum epiſcopis presbyteros,Diaconos,Subdiaconos,Acolytos,Exorciſtas, Lectores,Oſtiarios.Et uiduas habebat eccleſia, quas cum alijs indigentibus alebat.

Conciliũ Carthaginẽſe ſub Cypriano. Item ſub hoc pontifice celebratum eſt concilium Carthaginen. ſuper ea quæſtione, An baptizati ab hereticis,uenientes ad eccleſiam eſſent rebaptizandi.In quo concilio,ab omnibus unanimiter decretum eſt,ab hæreticis non conferri uerum baptiſma,ſicut nec datur ſpiritusſanctus, nec uera remiſſio peccatorum. Innixi uerbis Pauli ad Eph.4. Vna fides,Vnum baptiſma.

Verba Cypriani. Audiſtis,collegæ dilectiſſimi,quid mihi Iubaianus coepiſcopus noſter ſcripſerit, conſulens mediocritatem noſtram de illicito,& prophano hæreticorum baptiſmo. Et quid ego ei reſcripſerim,cenſens.ſ.quod ſemel,atq; iterum cenſuimus,hæreticos ad eccleſiam uenientes, eccleſiæ baptiſmo baptizari, & ſanctificari oportere.Item.lectæ ſunt uobis & aliæ literę Iubaiani,quibus pro ſua ſyncera,& religioſa deuotione ad epiſtolam noſtram reſcribens,non tantum conſenſit,ſed & inſtructum ſe eſſe gratias egit. Supereſt,ut de hac ipſa re quid ſinguli ſentiamus,proferamus,neminem iudicãtes, aut a iure communionis aliquem(ſi diuerſum ſenſerit)amouẽtes. Neque enim quiſquam noſtrum epiſcopum ſe eſſe epiſcoporum conſtituit,ut ryrannico terrore ad obſequendi neceſ-

ſitatem collegas ſuos adegit, quando habeat omnis epiſcopus pro licentia libertatis, & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium tanquam iudicari ab alio non poſſit, cum nec ipſe poſſit alterum iudicare. Sed expectemus uniuerſi iudicium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui unus, & ſolus habet poteſtatem, & præponendi nos in eccleſiæ ſuę gubernatione, & de actu noſtro iudicandi.

Ego unum baptiſma in eccleſia ſola ſcio, & extra eccleſiam nullum. Hoc erit unum, ubi ſpes uera eſt, & fides certa. Sic enim ſcriptum eſt: Vna fides, una ſpes, unum baptiſma. Non apud hæreticos, ubi ſpes nulla eſt, & fides falſa. Vbi omnia per mendacium aguntur. Vbi exorcizat dæmoniacus. Sacramentum interrogat, cuius os & uerba cancer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit ſceleratus, & in nomine Chriſti tãgit Antichriſtus, Benedicit, a deo maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus. Deũ inuocat blaſphemus. Sacerdotiũ adminiſtrat prophanus. Ponit altare ſacrilegus. Ad hæc omnia accedit & illud malum, ut Antiſtes diaboli audeat euchariſtiam facere, aut qui illis aſſiſtunt, dicant, hæc omnia falſa eſſe de hæreticis. Ecce ad qualia eccleſia conſentire cogitur, & ſine baptiſmo, ac uenia delictorum cõmunicare compellitur. Quam rem (fratres) fugere, ac uitare debemus, & a tanto ſcelere nos ſeparare, & unum baptiſma tenere. Quod ſoli eccleſiæ a deo conceſſum eſt.

Reſponſio Cecily Abdtæ. ad Ephe. 4

Cyprianus Carthaginen. dixit.

Sententia Cypriani.

Censeo secundum euangelicam & Apostolicam contestationem, aduersarios Christi, & Antichristos appellatos, quãdo ad ecclesiam uenerint, unico ecclesiæ baptismo baptizãdos esse, ut possint fieri de aduersarijs amici, & de Antichristis Christiani. Reuocata sunt hęc per Cornelium in sacerdotali concilio Romæ. Et per Stephanum papam.

Decreta Lucij Papæ.

an. do. 258. Lucius Pont. 21. Fuit temporibus Galli, & Volusiani. Hic, episcopũ 30 annis minorem repudiauit.

Lucius Romanus, sedit annos 3. a Valeriano martyrio coronatur.

Hic præcepit, ut duo presbyteri, & tres diaconi, in omni loco episcopum comitarentur, ꝑpter testimonium ecclesiasticum.

Idem cum ad passionem pergeret, omnem potestatem ecclesiæ reliquit archidiacono suo Stephano successori suo.

Huius meminit Eusebius. histor. ecclesiasti. lib. 7. cap. 3.

In epistola prima ad episcopos Galliæ, & Hispaniæ.

Excommunicauit bona ecclesiæ expoliantes, uel ecclesijs uexationem inferentes, quoniã erant pauperibus dedicata.

Ecclesia Romana in fide nunquã errauit.

Ibidẽ de Romana ecclesia tradit, quod est Apostolica mater omnium ecclesiarum, quæ a tramite Apostolicæ traditionis nunq̃ errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, secundum ipsius Domini saluatoris diuinam pollicitationem, qui principi discipulorum dixit. Petre ecce Satanas &c.

Lucæ 22.

Ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, &c.

Idem fecit decretum, ut ministri altaris pre

sbyteri & diaconi, tales eligantur, qui continentiam seruent. 81.d.c.ministri

Idem, ut clericus solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, nec frequenter properet, sine maioris natu sacerdotis iussione. Et ne solus presbyter cum sola fœmina fabulas misceat. Et si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus ecclesiæ arceatur. *Clericus matronarum domicilia frequentans deponitur.*

Idem, ut nullus clericus cum extranea habitet fœmina, nisi soror, aut proxima fuerit, & cũ magna solicitudine fiat. Non enim ignoro malitias Satanæ. *Ne clericus solus cum fœmĩa loquatur*

Extant epistolæ Cypriani ad Lucium.

Decreta Stephani Papæ.

Stephanus Romanus, sedit annos 7. martyrio coronatur. 22. papa sub Petro. *an.do.261. Stepha. pont. 22. Fuit tpib⁹ Valeriani.*

In epistola prima ad Hilarium episcopum.

Quòd non sint admittendi ad gradus ecclesiasticos omnes illi, qui pro crimine aliquo notantur infamia. Vide 6.q.1.c.Infames, ubi omnes ferè peccatores excludit.

Qualia debent esse uestimenta, quibus Domino ministratur, & cultus celebrat̃ diuinus. Vt sint sacrata, & honesta, quibus in alijs usib⁹ ecclesiasticis non utantur. Nec ab alijs contingantur, aut ferantur, nisi a sacratis hominibus, ne ultio, quæ Balthasarem regem percussit, super talia præsumentes ueniat diuina. *De consecrat. d.1.c. Vestimenta. Quibus uestibus celebrandum. Punitio Balthasaris Regis.*

Idem a Sixto papa decretum est.

In secunda epistola.

De accusationibus sacerdotum, de qua re in decretis Telesphori, & Iginij.

Ibi, Apostolo prohibẽte, inter Christianos

non debent accusationes exerceri:ex quo docemur a Paulo, lites non probari inter fideles. Eusebius de Sixto.lib.7.cap.23.

Galat. 6
1. Cor. 13.

a.d. 264.

Decreta Sixti papæ.

Sixtus pont. Vigesimus tertius.

Sixtus secundus, natione Græcus ex Athenis. Sedit annos duos. 23. Papa sub Petro.

Hic sub Decio, & Valeriano martyrio coronatur. Quia noluit sacrificare dæmoniis, capite truncatus est, & cum eo sex diaconi. Et die tertio post passionem illius passi sunt Laurentius eius archidiaconus, Claudius subdiaconus, Seuerus presbyter, Romanus ostiarius, & Crescētius tector.

Tempore huius exorta est Sabellianorū secta.

In epistola ad Gratum episcopum explicat processum personarum diuinarum.

In secunda ad episcopos Hispaniæ.

Agit de accusationibus, & persecutionibus episcoporum &c. Consule Euse.hist. eccle.li.7 cap.4. Et infra tradit multa, quæ huius tempore contigerunt.

a.d. 266

Decreta Dionysij. Papæ.

Dionysi. pōt. 24. Fuit temporibus Galieni.

Dionysius Monachus, sedit annos. 6. Fuit 24. Papa.

Hic presbyteris ecclesias diuisit, & cœmiteria, parochiasq́;, & diœceses constituit. Eius epistolæ nihil habent, nisi generales commonitiones ad obseruationem legis Christianæ.

Ab hoc pontifice incepit Ecclesiarum disterminatio.

Huius tempore congregatum est prouinciale concilium in Antiochia.

Conciliū Antiochenum cōtra Paulū Samosatenum.

Huius meminit Eusebius. histo. ecclesia. lib. 7. cap. 23. & infra. Aggregatū uero contra Paulum Samosatenum, qui abiecta, & indigna de Christo sentiens, negabat eum de cœlis descēdisse, sed

diſſe, ſed a Maria originem cœpiſſe, & initium habuiſſe de terra, & communis naturæ hominem tantum fuiſſe.

Extat epiſtola epiſcoporum Antiocheni cõcilij ad Dionyſium Papam, & ad alios epiſcopos, & uniuerſum clerum & plebẽ, contra prædictum Paulum. Apud Euſebium. c. 26.

Decreta Felicis Papæ.

Felix Papa primus, Romanus, ſedit annos 4. Papa 25. ſub Petro. *an. do. 272. Felix. 11. põt. 25. Fuit tẽporibus Claudij, & Valeriani*

Hic cõſtituit, ſupra memorias, ac ſepulchra martyrum, Miſſas celebrari. Quod deſtruxerunt Lutherani hac noſtra tempeſtate.

Huius meminit Euſebius lib. 7. cap. 27.

Extat epiſtola eius ad Paternum epiſcopũ, & altera ad epiſcopos Galliæ, quæ tantum generales commonitiones continent. *Sub hoc pon. Manes perſa, Manichæorũ introduxit ſectam.*

Extat alia ad Benignum epiſcopum, a quo conſultus eſt in rebus fidei, quoniam quidam in ſua eccleſia dicebant, filium non poſſe proprie uidere patrem. Iuxta illud, Deum nemo uidit unquam. *Ioan. 1.* Et alij fingebant, filium minorem patre, quoniam pater illi perhibet teſtimoniũ. Et quia pater inuiſibilis dicitur, filius uero uiſibilis comprobatur. Atque conſultus, reſpondit Felix, Iſti ignorantes diuinarum ſcripturarum, & Apoſtolorum iura, ex proprio & adulterino ſenſu, talia fabricant. Nos uero euidentioribus teſtimonijs ueteris & noui inſtrumenti, filium patrẽ ſemper uidere poſſe doceamus, Salomone dicente, Eſt tecum ſapiẽtia, quę nouit opera tua, quæ affuit tibi, cum faceres orbem terrarum. &c. *Sapientiæ 9.* Et in Euangelio, Nemo no

Matth. 11. uit filium nisi pater, nec patrem, quis nouit nisi
Ioan. 1. filius. &c. Et iterū. Deum nemo uidit unquam,
Ioan. 8. sed unigenitus. &c. Item, Vos non nostis eum,
Ioan. 7. ego autem noui eum. Et iterū. Qui ex Deo est, hic nouit Deum.

Si sereno sensu recenseas scripturas, inuenies, non solum patrem filio testimonium perhibentem, sed totam simul inseparabilem Trinitatem. Ego sum qui testimonium perhibeo de me, & testimonium perhibet de me, qui misit me pater. Ioānis 8. Et, Cum uenerit paracletus spiritus ueritatis, ille testimonium perhibebit de me. &c. Ioan. 15. Intende, qm̄ in quibus una testificationis uirtus ostenditur, nullus ab alio neque potior, neque inferior iudicatur.

De alio sæpe diximus, quod secundum hominis formam filius uisibilis dicitur, secundum uero deitatis substantiam, inuisibilis prædicat.
R.oma. 2. Vt Paulus multis in locis ostēdit. Hæc est Apostolorum uiua traditio. Hæc sancta & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, quæ per dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse ꝓbatur, nec ab hæreticis prauitatibus deprauata succubuit, sed, ut in exordio normam fidei Christianæ percepit ab authoribus suis, Apostolorum Christi principibus, illibata manet. Iuxta illud Lucæ 22. Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. 24. q. 1. A recta ergo fide.

Ecclesia Romana hæreticis prauitatibus nunquam polluta est.

an. do, 276.

Et supra in decretis Lucij Papæ.

Eutychianus. 1. pon. 26. Fuit tempore Aureliani.

Decreta Eutychiani Papæ.

Eutychianus primus, natione Tuscus. Sedit anno uno. Papa 26. sub Petro.

Hic temporibus suis per loca diuersa 342. martyres proprijs manibus sepeliuit. Qui etiã statuit, ut cum Dalmatica, aut Colobio sepelirentur. Huius meminit Eusebius, histo. ecclesiasti. lib. 7. cap. 7.

Extat epistola eius prima ad episcopos Bethicæ prouinciæ, in qua ueritatem dominicæ incarnationis explicat, quomodo salua proprietate utriusque naturæ deus, uerus, & uerus homo erat.

Extat altera ad episcopos Siciliæ, tantum cõtinens generales commonitiones ad fidem & pietatem pertinentes.

Extant decreta eius apud Gratianum 20. q. 2. c. Statuimus.

Abbatissa præsumens uelare uirginem, uel uiduam, excommunicetur. Qui pœnitentiam periurij agere noluerit, excõmunicetur 20. q. 1. Prædicandum.

In potestate fidelis erit, siquis gentilis gentilem uxorem duxerit ante baptismum, post baptismum eam habere, uel non habere. Et infidelem discedentem fidelis sequi nõ cogitur 28. q. 1. Siquis gentilis.

Quam duxit fidelis ante baptismum, liberum est illi habere, uel nõ habere.

Magnum malum ebrietatis, ex quo omnia uitia pullulant, Christianis modis omnibus cauere præcipimus. Qui autem hoc uitare noluerit, excommunicandum esse decreuimus, usq; ad congruam emendationem.

Contra ebrietatem.

Idem. Episcopi, & Dei ministri non debent comessationibus, & uinolentijs nimis incumbere, considerantes sententiam Domini, dicentis, Attendite, ne grauentur corda, uestra. &c.

Lucæ 21. Moderate enim cibum, & necessariũ
1. Thess. 5. sumptum sumant, ut (iuxta Apostolum) sobrij
sint, & parati ad seruitium Dei.

Decreta Gaij. Papæ.

an. do. 284. Gaius, natione Dalmata, sedit annos. 11. tẽ-
Gaius põt. 27 poribus Diocletiani Imperatoris, cuius memi
nit Eusebius. histo. eccl. lib. 7. cap. 27. Papa 27.
sub Petro.

Hic constituit, ut omnes ordines in ecclesia
sic ascenderent. Siquis episcopus fieri merere-
Gradus, qui- tur, primo fiat ostiarius, lector, exorcista, aco-
bus ascẽditur lythus, deinde subdiaconus, diaconus, presby-
ad episcopatũ ter. Et exinde episcopus ordinaretur.

Extat epistola eius elegantissima ad Felicẽ episcopum de ueritate incarnationis dominicæ. Vbi ostendit primo, quòd nullius innocentis occisio fuerit redemptio mundi, nec alicuius debitum quisquam suo fine persoluit, nisi filius hominis Iesus Christus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes ẽt sunt suscitati, de quibus ipse dicebat, Ego cum exaltatus fuero. &c. Ioann. 12. Vbi secundo, postquam multa elegãtissima collegit, subdit,
2. Cor. 5. Mundum Deo in Christo reconciliatum, ut ni-
si uerbum dignaretur caro fieri, nulla caro pos
set saluari.

Decreta Marcellini Papæ.

an. do. 295. Marcellinus, natione Romanus, sedit an-
Marcellinus nos 9. temporibus Diocletiani. Quo tempore
pont. 28. Sub fuit persecutio magna, ita ut intra 30. dies, 17.
quo decima milia hominum promiscui sexus per diuersas
Christianorũ prouincias martyrio coronarẽtur. Et ipse Mar
ꝑsecutio fuit. cellinus ad sacrificium ductus est, ut thurifica-

ret. Quod & fecit. Et post paucos dies pœnitẽtia ductus, ab eodẽ Diocletiano pro fide Christi cum Claudio, & Cyrino, & Antonino capite truncatus est, & martyrio coronatus. Iacuerunt uero corpora sanctorum in platea dies 36. iussu Diocletiani. Deide Marcellus presbyter noctu collegit cum presbyteris, & diaconis, & cum hymnis sepeliuit.

Extat epistola eius prima ad Salomonẽ episcopum. In qua damnat errores quorundam dicentium, Patrem maiorem esse filio, quia illi soli sacrificium immolatur. Et quod filius nullam cum patre communionẽ operum habeat. Et quod illud propheticum, Sciant gentes, quoniam nomen tibi Deus, tu solus altissimus, de solo patre dictum sit. Psal. 82. Hæc refellit, adductis testimonijs satis idoneis sacrarum scripturarum.

Extat altera epistola ad episcopos Orientales, solas monitiones generales continens.

Hic etiam Marcellinus conuictus est, quod thurificasset in templo Isidis & Vestę, per Gaium, & Innocentium diaconos, & Vrbanum, Castorium, & Iuuenalem presbyteros, & per 28. alios testes. Et tandem in synodo 300. Episcoporum, & 30. presbyterorum, caput cinere conuolutum habens Marcellinus episcopus Vrbis Romæ, uoce clara clamans, dixit, Peccaui coram uobis, & non possum in ordine esse sacerdotum, quoniam auarus me corrupit auro. Et subscripserunt in eius damnationem, & damnauerunt eum extra ciuitatem, dicentes, Quia ore suo condemnatus est, & ore suo anathema

Marcellinus, pœnitentia ductus, a nemine hominum damnabilis se damnauit.

De condemnatione Marcellini Pont.

plus equo re dalta eflin cū pedubecefis tola hoc deco, unde eam dir

tizatus accepit Maranatha. Nemo enim unq̃ iudicauit pontificem, nec præsul sacerdotem suum, quoniam prima sedes non iudicabitur a quoquam. Tu eris iudex, ex te cõdemnaberis, tamen in nostra præsentia. Tu enim iudex, tu reus. Hoc antem facto, Diocletianus (dũ esset in bello Persarum) audiuit, quod 300. episcopi, & 30. presbyteri in eius damnationem conuenirent, iratus in eãdem ciuitatem misit, & multos episcopos ad martyrij coronam traxit. Inter quos damnatus est & Marcellinus, & (ut tradunt multi uacauit episcopatus eius annos 7. De condemnatione Marcellini est fermè inexplicabilis scriptorum differẽtia. Diximus certiora in controuersia quarta.

Concilium Ancyranum post tempora Marcellini Papæ celebratum parum ante Nicęnum concilium, circa annum Domini 308. Sub quo Cæsare ex scriptoribus constare non potest. Fuit prouinciale concilium, sed receptum in 6. synodo generali Constãtinopoli, in Trullo celebrata, ut patet ex 2. Canone sextæ synodi.

Ancyranum melius dictũ, ab Ancyra ciuitate sita in Gallacia.

Hoc cõcilium uocatur a Gratiano in decretis Anchiritanum, ab alijs Anquyranum. Cui interfuerunt aliqui episcopi, qui etiam affuerũt in concilio Nicæno.

Continet Canones generales 24. cõtra eos, qui inuicti, uel dijs thurificabãt, uel imolabant.

Cap. 1. De p̃sbyteris, qui immolauerunt tẽpore persecutiõis.

D. 50. Presbyteros, qui.

Presbyteros, qui immolauerunt, & postea certamen iterum inierunt, si hoc ipsum ex fide, & non aliquo argumento, sibimet præparantes, egerunt, ut iterum teneri uiderentur, aut

tormentis subijci putentur, tanquam inuiti. Si ex fide ergo luctati sunt, & non ex compacto, ad ostentationem, ut caperentur, ipsi fecerunt, hos placuit, honorem quidem sedis propriæ retinere. Offerre autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs fungi, non liceat.

Cap. 2. De diaconis, qui immolauerunt.

Diaconi similiter, qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, illum quidem honorem habere oportet. Cessare uero debere ab omni sacro ministerio, ita ut nec panē, nec calicem offerant, nec pronuncient, nisi forte aliqui episcoporum conscij sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & uoluerint eis aliquid amplius tribuere, uel adimere. Penes ipsos ergo erit de his potestas. D. 50. *Presbyteros, qui.*

Cap. 3. De his, qui ex fuga comprehensi sunt.

Qui fugientes timore persecutionis comprehensi sunt, uel a familiaribus, seu a domesticis traditi, & uel bona propria amiserunt, uel sustinuerunt tormenta, uel etiam carceribus inclusi sunt, & tamen proclamauerunt se esse Christianos, quin etiam perseuerante uiolentia, ad id usque perducti sunt, ut manus eorum apprehensas, & uiolenter attractas, sup sacrificia imponerent, illis licet perseuerantibus in fide, & Christianos se esse uociferantibus, hoc ergo quod eis inuitis, & alijs cogentibus, contigit, si luctu & mœrore animi, acerbe se ferre demonstrent, ipsiq; humili per bonam conuersationem habitu incedentes, dolere se, quòd inuiti coacti sunt, doceant, hos tanquam inculpa

tos a communione non uetari. Si autem iam ꝓhibiti sunt ab aliquibus a communione, maioris diligentiæ, & inquisitionis causa, aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportet. Hoc autem obseruari conuenit, & de clericis, & de laicis omnibus. Laicos sanè, qui in similes necessitatis causas inciderunt, tanquam si nihil peccauerint, maxime si eos probabilis uita commendet, ad ordinationē recipi placuit.

Cap. 4. De his, qui in templis idolorum cœnauerunt.

De his, qui sacrificare coacti sunt, insuper in templis idolorum cœnauerūt, si qui eorum cū habitu cultiore ad templa producti sunt, atque ibi pretiosiori ueste adhuc mutata, cœnæ participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia, quæ fuerunt apposita, placuit, eos inter audientes uno anno constitui, tribus autem alijs annis agere pœnitentiam. Sed ex ipso triennio per biennium tantummodo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis.

Cap. 5. De his, qui in locis idolorum manducauerunt.

Quotquot autem ascenderunt templa cum ueste lugubri, & recumbentes inter alios manducauerunt, flentes (si compleuerint pœnitentiam triennij temporis) sine oblatione suscipiātur ad cōmunionem, id est, ut ipsi oblationem non offerāt. Si autem perducti ad templa, non manducauerint, biennio maneant in pœnitentia. Tertio uero anno communicent, sed sine oblatione, ut dictum est. In quarto autem anno perfectionem suam recipiant. Episcopum autem hanc habere licentiam oportet, ut per-

ſpecta ſingulorum conuerſatione, normam, regulamq́; conuerſationis attribuat, id eſt, ut humanius agens, ſecū dum uitæ modum, tempus alicui pœnitentiæ breuiare, aut etiã prolixius, quod correctioni neceſſarium uiderit, addere. Diſcutiatur autem omnium horum & præcedens uita, & poſterior. Et ita circa eos ſacerdotalis ſe humanitas moderetur.

Cap. 6. De his, qui timore, ritus gentilium peregerũt.

De his, qui minis tantum ceſſerunt, aut bonorum ablatione, aut trãſportationis pœna deterriti, ſacrificauerunt, & nunc uſque non pœnituerunt, neque conuerſi ſunt, modo autem, id eſt, tempore huius Synodi ſe obtulerunt, cõuerſionis ſuæ conſilium capientes, placuit, eos uſque ad magum diem inter audientes ſuſcipi, ac pœnitentiam agere triennio, & poſt duos alios annos ſine oblatione communicare, & ita demum ſex annis completis ad perfectum peruenire. Quòd ſi aliqui ante hoc concilium ſuſcepti ſint ad pœnitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium ſexennȷ̃ conſtituti. Quòd ſi alicui horum quodlibet mortis periculum, aut ex ægritudine, aut ex aliqua cauſa acciderit, his communio propter uiaticum ſuũ non negabitur.

Cap. 7. De his, qui frequenter idolis immolauerunt.

De his, qui in feſtis diebus paganorum, in remotis eorum locis conuiuȷ̃s interſuerunt, & ſuas nihilominus epulas ibidem portauerunt, & comederunt, placuit, ut poſt biennȷ̃ pœnitentiam ſuſcipiantur, ita tamen, ut utrum aut cum oblatione recipiendi ſint, an ad ſolã com-

munionem admitti debeant, unusquisque episcoporum examinet uitam eorum, & præterita, ac præsentia, debita consideratione perpendat.

Cap. 8. De his, qui ui coacti idolis immolauerunt.

Hi autem, qui secundo, uel tertio, sacrificauerunt ui coacti, quatuor annis sese ad pœnitentiã submittant, duobus autem alijs sine oblatione communicent, septimo anno perfectionem recepturi communionis.

Cap. 9. De his, qui alijs sacrificandi causam attulerunt.

Quotquot autem non solum a fide dominica deuiarunt, sed etiam insurrexerunt in alios, & fratribus persuaserunt, & rei facti sunt persuasionis, hi per triennium quidem inter catechumenos habeantur. Per aliud autem sexennium pœnitẽtiæ recipiant locum, alio uero anno, id est, decimo communionem sine oblatione recipiant, ut completo decennio perfectione fruantur. Ideo autem ipso tempore etiam uita eorum. & conuersatio consideranda est.

Cap. 10. De diaconis protestantibus cum ordinantur.

D. 28. Diacõi. Diaconi quicũque (cum ordinãtur) si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes, Velle se habere uxores, nec posse se continere, hi postea, si ad nuptias uenerint, maneant in ministerio, propterea quod his episcopus licẽtiam dederit. Quicunque sane tacuerunt, & susceperũt manus impositionem professi continentiam, si postea ad nuptias uenerint, a ministerio cessare debebunt.

Cap. 11. De desponsatis puellis.

Desponsatas puellas, & postea ab alijs cor-

ruptas,placuit,erui,& his reddi, quibus fuerāt ante desponsatæ, etiam si a raptoribus florem pudoris sui amisse constiterit. *27.q.2. Despō satas puellas.*

Cap.12. De his, qui ante baptismum sacrificauerunt idolis.

Eos,qui ante baptismum sacrificauerunt, & postea baptismum consecuti sunt, placuit, ad ordinem promoueri, tanquam ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

Cap.13. De Chorepiscopis & eorum potestate.

Vicariis episcoporum (quos Græci Chorepiscopos uocant) non licere, uel presbyteros, uel diaconos ordinare, sed nec presbyteris ciuitatis, sine episcopi præcepto, amplius aliquid imperare, nec sine authoritate literarum eius in unaquaque parochia aliquid agere.

Cap.14. de presbyteris, a carnibus se abstinentibus.

De his, qui in clero sunt presbyteri, uel diaconi, & abstinent a carnibus, hoc placuit statui, ut non eas tanquam immundas, contemnant, sed contingant. A quibus quidem, qui se abstinere uolunt, habeant potestatem, ita tamen, ut si quando cum oleribus coquuntur, eadem tanquam carnibus polluta non iudicent, sed ex his cibum assumāt, quamuis a carnibus se abstineant. Quod si in tantum eas immundas, & abominabiles iudicauerint, ut nec olera, quæ cum carnibus coquuntur æstiment comedenda, tanquam non consentientes huic regulæ cessare eos oportet, & a ministerio, & ordine suo. Siquis autem huius regulę monitis nō obedierit, sed carnes (ut dictum est) immūdas, & abominandas existimauerit, cessare debet ab ordine suo.

Cap. 15. Non debere presbyteros ecclesiastica iura uendere.

2.q. 2. Siqua Siqua de rebus ecclesiæ, cum episcopus non est, presbyteri uendiderint, placuit, rescisso cõtractu, ad ius ecclesiasticũ reuocari. In iudicio autem erit episcopi, si constitutum pretium debeat recipi, nec ne, propter quod sæpe contingit, distractarum rerum reditus ampliore summam pro accepto pretio reddi.

Cap. 16. De his, qui irrationabiliter uixerint.

De his, qui irrationabiliter uersati sunt, siue uersantur. Quotquot ante uicesimum ætatis suæ annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in pœnitentia, cõmunionem mereantur orationum. Deinde quinquennio in hac cõmunione durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiatur autem uita eorum, quales tempore pœnitudinis extiterint, & ita misericordiam consequantur. Quod si inexplebiliter his hæsere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus insumant. Quotquot autem peracta uiginti annorum ætate, & uxores habẽtes, hoc peccato prolapsi sunt, uigintiquinque annis pœnitudinem gerentes, in communionem suscipiantur orationum. In qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis sacramenta percipiant. Quod si qui, & uxores habentes, & transcendẽtes quinquagesimum annum ætatis, ita deliquerint, ad exitum uitæ communionis gratiam consequantur.

Cap. 17. De his, qui alios ad antedicta peccata induxerint.

Hos eosdem sanè non solum leprosos crimine huiusmodi factos, sed & alios isto suo mor-

bo replentes, placuit inter eos orare, qui tempestate iactantur, qui a nobis energumini intelliguntur.

Cap. 18. De his, qui ad episcopatum promoti sunt, nec recepti.

Si qui episcopi suscepti non sunt a sua diœcesi, in qua fuerant denominati, compellantur, ad eandem, iudicis edicto redire. Quod si uoluerint alias ecclesias occupare, & uim facere aliis episcopis, quos ibi inuenerint, seditiones excitando aduersus eos, hos segregari oportet. Quod si uolunt in presbyterio in ecclesia, ubi peius fuerant, tanquam presbyteri residere, non repellantur a propria dignitate. Quod si etiam ibi seditiones concitare probantur, episcopis ibidem constitutis, segregari eos necesse est, & nihilominus presbyterii dignitate priuari. D. 92. *Si qui episcopi.*

Cap. 19. De his, qui uirginitatem profitentur.

Quotquot uirginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter digamos. i. qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt. Virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis uiris habitare uolunt, ab eorum consortio prohibemus. 27. q. 1. *Quotquot uirginitatem.*

Cap. 20. De adulteris, & eorum pœnitentia.

Siquis adulterium commiserit, septem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

Cap. 21. De mulieribus, quæ partus suos ex fornicatione necant.

De mulieribus, quæ fornicantur, & partus suos necant, sed & de his quæ agunt secum, ut utero conceptus excutiantur, antiqua quidem

definitio eſt,uſque ad exitum uitæ eas ab eccleſia remoueri. Humanius autem nũc definimus, ut eis decem annorum tempus tribuatur.

Cap. 22. De homicidijs.

D. 50. Eos uero, qui. Qui uoluntarie homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter ſe ſubmittant. Circa autem exitum uitæ communione digni habeantur. Eos uero, qui non uoluntarie, ſed caſu homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum pœnitentiam communioni ſociauit ſecundum gradus conſtitutos. Hæc uero humanior definitio quinquẽnij tempus tribuit.

Cap. 23. De his, qui diuinationes expetunt.

26. q. 5. Qui diuinationes. Qui auguria, uel auſpicia, ſiue ſomnia, uel diuinationes quaslibet, ſecũdum morem gentilium obſeruant, aut in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte maleficia, aut ut domos ſuas luſtrent, confeſſi, quinqnennio pœnitentiam agant, ſecundum antiquitus conſtitutas regulas.

Cap. 24. De his, qui uirginum corruptionibus conſentiunt.

Siquis ſponſam habens, ſorori eius forſitan intulerit uiolentiam, eiq́ꝫ inhæſerit tanquã ſuæ, hac autem decepta, poſtea uxorem duxerit deſponſatam, illa uero quæ uitium paſſa eſt, ſi forte necem ſibi intulerit, omnes hi, qui facti huius ſunt conſcij, decem annis in pœnitentiam redigantur ſecundum Canones conſtitutos.

In eodem concilio mandatur decreto generali, ut epiſcopi, eorumq́ꝫ miniſtri ſtudeant, perniciosam, & a diabolo inuentam maleficam artẽ, & ſortilegam penitus è parochijs ſuis eradi

care, & ab ecclesia eijcere. Iuxta illud Pauli. Hęreticum hominem post &c. *Ad Titum 3.*

Ibidem. quod sceleratæ quædam mulieres dęmonum illusionibus seductæ, nocturnis horis cum Diana paganorum dea, & inumera multitudine mulierum, credunt se equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia pertransire, quæ falsa opinione deceptæ, hæc uera esse credunt, & credendo a recta fide deuiant. Ideo sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo prædicare debent, hæc omnino esse falsa, & a maligno spiritu talia phantasmata mẽtibus fidelium irrogari. Si quidẽ Satanas transfigurat se in Angelum lucis, & cum mentem cuiusque mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, ilico transformat se in diuersarum personarum species, atque similitudines, & mentem, quam captiuã tenet in somnis deludens, modo læta, modo tristia, modo cognitas, modo incognitas personas ostẽdẽs, per deuia quæque deducit. Et cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens hæc non in animo, sed in corpore opinatur euenire. Cum Ezechiel propheta uisionis Domini non in corpore, sed in spiritu uidit. Et Ioannes sacramentum Apocalypsis in spiritu non in corpore uidit. Et Paulus non audet dicere, se raptum in corpore. Omnibus itaque publice annunciãdum est, quod qui talia & his similia credit, fidem perdit. Subscripserunt. 18. episcopi, qui in eo concilio conuenerunt.

De maleficis mulieribus. *2. Cor. 11.* *Apoc. 1.* *2. Cor. 12.* *an. do. 304.*

Decreta Marcelli Papæ. *Marcellus Pont. 29.*

Marcellus Romanus, sedit annis. 5. Hic a

Maxentio comprehensus, ut negaret se esse episcopum, & sacrificijs se humiliaret dæmoniorum. Qui semper contemnens & deridens dicta Maxentij, damnatus est in Cacabulum. Vbi dum multis diebus seruiret, orationibus et ieiunijs Domino deseruire non cessabat. Mense uero nono uenerunt clerici eius oẽs, & eruerunt eum noctu de Cacabulo. Et matrona Lucina uidua suscepit beatum uiꝝ, quæ domum suam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, ubi die, noctuq; hymnis & orationibus domino Iesu Christo confitebantur.

Marcellus Cardinalium titulos instituit.

His auditis a Maxentio, tenuit iterum beatum Marcellum, & iussit in eadem ecclesia iterum plateas externi, ut ibidem animalia Cacabuli congregata starent, & ipsis beatus Marcellus deseruiret. Qui tandem in seruitio animalium nudus, amictus cilicio defunctus est.

Extat epistola eius decretalis ad episcopos Antiochenæ prouinciæ. Vbi primo definit de primatu ecclesiæ Romanæ ad quam omnes, quasi ad caput iuxta Apostoloꝝ sanctiones, episcopi suffugere, eamq; appellare debent, ut inde accipiant liberationem, unde acceperunt informationem, & consecrationem. Cui cessit Antiochena, quæ olim erat prima.

De primatu ecclesiæ Romanæ.

hic citat epistola nomine Jacobi

2.q.6. Ad Romanam.

Ab eisdem cõstitutum est, ut nulla synodus fieret præter eiusdem sedis authoritatem.

Conciliũ absque Ro. pon. authoritate irritum.

Extat alia eius epistola ad Maxentium tyrãnum, qua commonet, ut cesset sæuire aduersus Christi fideles.

Extat eiusdem decretum 20.q.1. Illud autẽ statuendum esse censemus, ut si in minori ætate filij

te filij monasterio oblati fuerint, uel sacrā tonsuram, uel uelamina susceperint, dignum duximus, ut 15. anno, a prælatis, moniti uerbis, inquirantur, utrum in ipso habitu permanere cupiant, an nō. Si uero permanere ꝓfessi fuerint, ulterius pœnitendi locū minime amplecti possunt. Si uero ad secularem habitum reuerti uoluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia satis inutile est, ut coacta seruitia domino præstentur.

Decreta Eusebij Papæ.

Eusebius, Græcus, sedit annos sex, temporibus Constantini. Fuit sub Petro 30. Papa. *an. do. 309. Eusebius pōt. 30.*

Sub hoc Crux domini nostri Iesu Christi 5. nonas Maij inuenta est, & festum de ea celebrādum instituit, ut habetur in epistola eius tertia ad episcopos Tusciæ, & Campaniæ prouinciæ. *De consecratione d 3. c. Crucis domini*

Ibidem definit, Hæreticos in sanctæ Trinitatis nomine credentes, & sub hac inuocatione baptizatos per solam manus impositionē reconciliandos. *De cōsecratione d. 5. Manus quoque.* Ibidem, manus impositionis sacramentum magna ueneratione tenendum est, quod ab alijs perfici non potest, nisi a summis sacerdotibus, nec tempore Apostolorum ab alijs, quàm ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur esse peractum. Nā si aliter præsumptum fuerit, irritum habeatur & uacuū, nec inter ecclesiastica unquam reputabitur sacramenta. *De sacramento confirmationis.*

Decretum est ab eodem, desponsatam puellam non licere parentibus alij uiro tradere. Licet tamen illi monasterium sibi eligere, si uoluerit. *27. q. 2. Desposatam.*

De consecratione d. 1. Cõsulto. Quibus uestibus sacrificiũ altaris offerẽdum.

Quod consulto omnium statuimus, sacrificium altaris non in serico panno, aut tincto quisq; celebrare præsumat, sed in puro lineo ab episcopo consecrato. Sic corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone munda sepultum fuit.

De consecratione d. 5. Ieiunia.

Idem, ieiunium ecclesiæ a sacerdotibus constitutum, sine necessitate rationabili non soluatur.

Perscribitur, qualis debet esse mensa episcoporum.

Idem, oportet episcopum moderatis epulis contentum esse, suosq; conuiuas ad comedendum, & bibendum non urgere, quin potius sobrietatis præbeat exemplum. Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis augmenta, non ludicra spectacula, non fatuorum stultiloquia, nõ scurrilium admittantur præstigia. Adsint peregrini, & pauperes, & debiles, qui de sacerdotali mensa Christum benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur uiuæ uocis exhortatio, ut non tantum corporali cibo, immo uerbi spiritualis alimento, conuiuantes se refectos gratulentur, ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum dominum nostrum.

Extant aliæ duæ epistolæ eiusdem. Vna ad episcopos Galliæ, altera ad ẽpos Aegypti.

Decreta Melchiadis papæ.

an. do. 311. Melchiades Pont. 31.

Melchiades Apher, sedit annos 3. Papa 31. Hic constituit, ut die dominica, & quinta feria ieiunium nullus fideliũ ageret, quia eos dies pagani, quasi sacrum ieiunium, celebrabant.

Extat epistola eius ad episcopos Hispaniæ, in qua primum docet, quod inter beatos Apo

ſtolos fuit quædam diſcretio poteſtatis. Et licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro conceſſum eſt, ut alijs præemineret.

De primatu Petri. Matth. 16.

Ibi reſpõdet ad quæſtionem. ſ. utrum ſit maius ſacramentum manus impoſitio epiſcoporum, an baptiſmus, dicens: Scitote utrunque magnum eſſe ſacramentum. Et ſicut unum a maioribus fit, quod a minoribus perfici nõ poteſt, ita & maiori ueneratione tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, ut ab inuicem, niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & unum ſine altero rite perfici non poteſt. Nam (præueniente morte) unum ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem non poteſt. Ex quibus colligitur, quod baptiſmus eſt maioris neceſſitatis, manus uero impoſitio maioris dignitatis ex miniſtro.

An baptiſm', ſacramentum manus ſit quã confirmatio.

De conſecratione d. 5. c. Spũs ſanctus.

Ibi diſtinguit effectus utriuſque ſacramenti, quia in baptiſmo regeneramur ad uitam, poſt baptiſmum uero confirmamur ad pugnam. In baptiſmo abluimur, poſt baptiſmum roboramur. Et quãuis trãſituris ſufficiant regenerationis beneficia, uicturis tamen neceſſaria ſunt cõfirmationis auxilia. Nam regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſeculi recipiendos. Confirmatio uero armat, & inſtruit ad agones mũdi huius, & prælia reſeruandos. Qui autẽ poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia, immaculatus peruenit ad mortem, cõfirmatur morte, quia non poteſt peccare poſt mortem.

Ad hoc profuit Apoſtolis aduentus Spiritus ſancti, quia ante deſcenſum ſancti ſpiritus, uſqꝫ ad negationem Apoſtoli deterrẽtur. Po ſt

uiſitationem uero eius, uſque ad martyrium cõ temptu ſalutis armantur. Igitur ſecundum hoc per Chriſtum redimimur, per ſanctũ uero ſpiritum dono ſapiẽtiæ ſpiritualis illuminamur, ædificamur, erudimur, inſtruimur, cõfirmamur, ut illam ſancti Spiritus uocem audire poſſimus, Intellectum tibi dabo, & inſtruã te in uia hac, qua gradieris. Pſalm. 31. De conſecratione d. 5. c. Spiritus ſanct.

Cõcilium Neocæſarienſe ſub Melchiade Pont.

Sub hoc congregatum eſt concilium Neocæſarienſe parum ante Nicænum, quoniam idẽ epiſcopus reperitur hic & illic aſſignatus. Eſt uero ciuitas Neocæſarienſis, clara nunc Trapezuntium, imperij Turcici ſedes, ante captam Conſtantinopolim, in prouincia Cappadociȩ, in qua patres 17. connenerunt in Concilio Neocæſarienſi. Adfuit epiſcopus Longinus, & in concilio Nicæno. De hoc ſcribit Gratianus d. 16. Sub quo Cæſare celebratum fuerit, ex ſcriptoribus conſtare non poteſt.

Habet concilium canones 14. parum ad hȩc tempora pertinentes.

Probauit canones huius Cõcilij. 6. ſynodus Conſtantinopo. in Trullo celebrata, ut ex ſecundo canone æditionis Græcȩ conſtabit.

Cap. 1. De presbyteris, quod uxores ducere non debẽt.

Canones Neocæſarienſis cõcilij. D. 28. Presbyter.

Presbyter, ſi uxorem duxerit, ab ordine ſuo illum deponi debere. Quòd ſi fornicatus fuerit, uel adulterium commiſerit, extra eccleſiam abijci, & ad pœnitentiam inter laicos redigi.

Cap. 2. De muliere, quæ duobus fratribus nupſerit.

Mulier, ſi duobus nupſerit fratribus, abijciatur uſque in diem mortis. Sed propter humani-

nitatē in extremis suis, sacramentis reconciliari oportet, ita tamen, ut si forte sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto, ad pœnitentiam admittatur.

Cap. 3. De multinubis.

De his, qui frequenter uxores ducunt, & de his, quæ sæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his constitutum, manifestum est. Sed cōuersatio, & fides eorum tempus abbreuiat. *31. q. 1. De his qui frequēter.*

Cap. 4. De concupiscentia non consumata.

Siquis concupita muliere, etiam si concubitus eius desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est, hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

Cap. 5. De Catechumenis peccantibus.

Catechumenus, id est, audiens, qui ingreditur in ecclesiam, & stat cum catechumenis, si peccare fuerit uisus, figens genua, audiat uerbum, ut se abstineat ab illo peccato, quod fecit. Quòd si in eo perdurat, abijci omnino debere.

Cap. 6. De prægnantibus baptizandis.

De prægnantibus, quòd oportet eas baptizari, quando uolunt. Nihil enim in hoc sacramento cōmune est pariturae, & illi, qui de eius utero fuerit ęditus, quia uniuscuiusque in illa cō fessione libertas arbitrij declaratur.

Cap. 7. Presbyteros in secundis nuptijs non debere orare.

Presbyterum conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum præcipiatur, secundis nuptijs pœnitentiam tribuere. Quis ergo erit presbyter, qui propter conuiuiū illis consentiat nuptijs? *32. q. 1. De his qui.*

Cap.8. Vxoris adulteræ uirum, clericum fieri nō debere.

14.d. *Si cuius uxorem.* Si cuius uxorem adulterium cōmisisse, cum esset laicus, fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti nō potest. Qđ si in clericatu iam cōstituto eo, adulterauit, dato repudio, dimittere eam debet. Si uero retinere eius consortium uelit, nō potest suscepto ministerio perfrui.

Cap.9. De presbyteris, corporali peccato præoccupatis.

15.d.8. *Qui admisit.* Qui admiserit corporale peccatum, & hic postea presbyter ordinatus est, si cōfessus fuerit, quod ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat, maneat tamen in aliis officiis, propter eius studij utilitatem. Nam cętera peccata, censuerunt plurimi, etiam ordinatione priuari. Quod si de his non fuerit confessus, nec ab aliquibus potest manifeste cōuinci, huic ipsi de se potestas est committenda.

Cap.10. De diaconis similiter.

Ibidem. Similiter & diaconus, si in eodem culpæ genere fuerit inuolut9, sese a ministerio cohibebit.

Cap.11. Quo tempore conueniat presbyterum ordinare.

D.78. *Presbyter ante.* Presbyter ante triginta annorum ætatē non ordinetur, quamuis sit probabilis uitæ, sed obseruet usque ad præfinitum tempus. Dominus enim trigesimo anno baptizatus est, & tunc prædicauit.

Cap.12. De his, qui in ægritudine baptisma consequuntur.

D.57. *Siquis in ægritudine* Siquis, in ægritudine constitutus, fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet. Non enim fides illius uoluntaria, sed ex necessitate est, nisi forte postea ipsius studium, & fides ꝓbabilis fuerit, aut hominum raritas cogat.

Cap. 13. De presbyteris alterius regionis.

Presbyteri, qui conregionales sunt, in ecclesia pręsentibus episcopis, uel presbyteris ciuitatis, offerre non possunt, nec dare panem sanctificatum, nec calicem porrigere. Quod si absentes sint ciuitatis sacerdotes, & fuerint inuitati ad dandam orationem, soli debebũt dare. Vicarij autem episcoporum (quos Græci Chorepiscopos uocant) constituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum, sed tãquam consacerdotes propter solicitudinem, & studium, quod in pauperes agunt, offerant, & honorabiles habeantur.

Cap. 14. De numero certo diaconorum.

Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis non magna sit ciuitas. Regulæ autem authoritas ista est. Quod & liber Act. apostolorum insinuat. *D. 93. Diaconi 7.* *Actu 6.*

Decreta Syluestri Papæ.

Syluester, natione Romanus, sedit annis 23. *an. do. 315.* Temporibus Constantini, fuit exul in monte *Syluester põt.* Soracte persecutiones fugiens Imperatoris, *32.* ubi in cauernis petrarum cum suis clericis latitabat.

Postmodum rediens cum gloria, baptizauit Constantinum, quem dominus curauit a lepra in baptismo: quoniam fugerat superstitionem idolorum, cui consignationem sancti spiritus adhibuit sancti Chrismatis unctione, dicens: Signet te Deus sigillo fidei suæ, in nomine patris, & filij, & spiritussancti &c. in cõsignatione fidei Amen. Quæ forma parum immutata, nũc seruat̃ i sacramẽto cõfirmationis.

Hæc eadem refert Conſtantinus in ædicto ſuo generali de conuerſione ſua ad fidem Chriſti.

Nicænum Cõcilíũ ſub Sylueſtro Pont.

Huius temporibus factum eſt concilium in Nicæa Bithyniæ, ubi congregati ſunt 318 epiſcopi catholici, qui expoſuerunt fidem integram, ſanctam, catholicam, & immaculatam. Et damnauerunt Arrium, Photinum, & Sabellium. Et in urbe Roma congregauit ipſe cum conſilio Auguſti epiſcopos 277. & damnauit iterum Calixtum, & Arrium, Photinum, & Sabellium.

Hic conſtituit, ut baptizatum liniat presbyter chriſmate leuatum de aqua, propter occaſionem tranſitus mortis.

Idem conſtituit, ut ſacrificium altaris non in ſerico, nec in panno tincto conſecraretur, niſi tãtum in lineo ex terra procreato, ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone linea, & munda ſepultum fuit.

Conſtituit idem, ut presbyter Arrianum reſipiſcentem non ſuſciperet, niſi epiſcopus loci deſignati.

Conſtituit, & chriſma ab epiſcopo confici, & priuilegium epiſcopis contulit, ut baptizatum conſignent propter hæreticam ſuaſionẽ.

Hic conſtituit, ut nullus laicus crimen clerico audeat inferre.

Idem, ut diaconi Dalmaticis in eccleſia uterentur, & palla lino ſtima læua eorꝝ tegeretur.

Idem conſtituit, ut nullus clericus propter quãlibet cauſam in curiã introiret, nec ante iudicem cinctum cauſam diceret, niſi in eccleſia.

Referunt etiam, huius temporibus Conſtãtinum Romanam dotaſſe eccleſiam, et multas conſtituiſſe baſilicas, quas ornauit magnificentiſſima largitione auri, & argenti.

In præfatione Nicæni Concilij, Primum notatur illud, quod eccleſia Romana nullis ſynodicis decretis prælata eſt cæteris eccleſijs, ſed euangelica uoce Domini, & ſaluatoris noſtri primatum obtinuit. Vbi dixit beato Petro apoſtolo: Tu es Petrus. Et adhibita eſt etiam ſocietas in eadem Romana urbe beatiſſimi apoſtoli Pauli, qui uno die, unoq; tempore glorioſa morte cum Petro (ſub Nerone) agonizans, coronatus eſt. Et ambo pariter eccleſiam Romanam Christo domino conſecrarunt, alijsq; omnibus urbibus in uniuerſo mundo eam ſua præſentia, atque uenerando triumpho prętulerunt. Vnde prima ſedes eſt, cœleſti beneficio, Romanæ eccleſiæ. Secunda apud Alexandriã, a Marco euangeliſta Petri diſcipulo conſecrata. Tertia apud Antiochiam, ubi beatus Petrus (priuſq; Romã ueniret) habitauit, & Ignatium epiſcopum conſtituit. Quarta apud Hieroſolymam, ubi Iacobus apoſtolus eſt epiſcopus ordinatus. Itaq;, ſecundum antiquorũ patrum definitionem, ſedes prima Hieroſolymis eſſe minime dicitur, ne forte ab infidelibus, aut idiotis ſedes domini noſtri Ieſu Chriſti (quæ in cœlo eſt) in terra eſſe putaretur.

De priatu eccleſiæ Roma.

Matth. 16.

De origine Concilij Nicæni ſub Conſtantino Auguſto congregati.

Rufini nobis decimus liber, qui coniunctus eſt nouem libris Eccle. Hiſtor. quos Euſebius

Cæſarienſis ædidit,neceſſario profertur ad medium. Quia dubium nõ eſt 318. ſanctiſſimos patres,ex uniuerſo Oriẽtali,atque Occidẽtali orbe in Nicæa Bithyniæ congregatos, ut & Arrij impium dogma,Chriſti auxilio, funditus dãnaretur, & ſalubri prouidentia conſtituerent, quid in ſancta catholica eccleſia debeat obſeruari.Conſule.c.1.lib.10.hiſto.eccleſiaſt.

Etenim presbyter quidã apud Alexãdriam, nomine,Arrius uir ipſe & forma magis, q̃ uirtute religioſus,ſed gloriæ,laudisq́, & nouitatis improbæ percupidus, praua quædam de Chriſti fide proferre,& quæ antea in quæſtionem nunq̃ uenerãt,cœpit.Abſcindere.n.ac ſeparare ab illa æterna, & ineffabili Dei patris ſubſtantia,uel natura filium conabatur. Quæ res in eccleſia plurimos conturbabat, & a dulci mentis tranquillitate dimouebat. Sed cum Alexander epiſcopus, natura lenis & quietus, aſſiduis commonitionibus Arrium cuperet a prauo incepto, & aſſertionibus impijs reuocare,nec tamen res ex ſententia procederet,& quod pleroſque quodam cõtagio peſtiferæ aſſertionis infecerat, non ſolum apud Alexandriam,uerũ etiam per alias urbes,prouinciaſq́ diſperſerat, pernicioſum fore credens, ſi diſſimularet a talibus, plurimis conſacerdotibus ſuis rem indicat. Quæſtio latius innoteſcit,ſermo uſque ad aures religioſi principis (quippe qui omni ſtudio & diligentia curaret,quæ noſtra ſunt)peruenit. Tunc ille ex ſententia ſacerdotum apud Vrbem Nicæam epiſcopale concilium conuocat, ibiq́ Arrium Trecentis de-

cem & octo episcopis residentibus adesse iubet. ac de eius propositionibus, & quæstionibus iudicare. Sed in eo Concilio admirabile factum principis non puto reticendum. Et enim cum ex omnibus penè locis episcopi conuenissent, & diuersis ex causis inter se diuersa iurgia detulissent, interpellabatur frequenter a singulis. Offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hæc, quàm ad id quod fuerat uentum, animos dabant. At ille suscepit a singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo cōtinēs, nec in eis quod contineretur, aperiens, ait ad episcopos: Deus uos constituit sacerdotes, & potestatem uobis dedit de nobis quoque iudicandi, ideo nos a uobis recte iudicamur, uos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter uos expectate iudicium, ut & uestra iurgia, quæcunque sunt, ad illud diuinum reseruentur examen. Vos enim nobis a Deo dati estis Dij. Cōueniens non est, ut homo iudicet Deos: sed ille solus, de quo scriptum est, Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem Deus discernit. Et ideo (his omissis) alia, quæ ad fidem Dei pertinent, absq; ulla animorum contentionem discutite. Cū hæc dixisset, omnes simul querimoniarum libellos iussit exuri, ne innotesceret ulli odium, & sugillatio sacerdotum. &c. Psal 81.

In hoc etiam Concilio adfuit Paphuntius, homo dei, episcopus Aegypti, in quo tanta inerat gratia, ut signa per eū non minus, q̄ olim per Apostolos fierent. Vide lib. 10. ecclesiast. histor. c. 4. & 5. ubi referuntur alia annotatio-

ne digna. Vide & historiam tripartitam. lib. 1. cap. 13. & deinceps usq; ad 21. ubi plurima notantur ad hoc Concilium concernentia.

Interea, per dies singulos agitabatur conuẽtus, neque facile, aut temere de re tanta statuere audebant. Euocabatur Arrius frequenter in concilium, & assiduo tractatu assertiones eius discutiebãtur, & quid aduersum hæc teneri deberet, ac statui, summa cum deliberatione quęrebatur. Tandem post diutinum, multúmque tractatum, & placuit omnibus, ac uelut uno cunctorũ ore & corde decernitur, Homousion conscribi debere, id est, eiusdem cum patre substantię filium cõfiteri, idq́;, firmissima omnium sententia pronunciatur. Decem & septem soli tunc fuisse dicuntur, quibus Arrij magis fides placeret, extrinsecus creatum Dei filium, & nõ ex ipsa patris deitate progenitum confirmantes. Defertur ad Constantinum sacerdotũ concilij sententia. Ille tanquam a deo prolatam ueneratur. Cui siquis tentasset obniti, uelut cõtra diuina statuta uenientem, in exilium se protestatur acturum. Sex igitur soli cum Arriano se patiuntur expelli, reliqui uero undecim concilio inter se habito, acquiescunt ad subscribendum manu sola, non mente. Cuius simulationis author præcipue extitit Nicomedię episcopus Eusebius.

Homousion.

Post, ijdem patres ædiderunt canones. xx. quos habes a Gratiano transcriptos in uolumine decretorum uarijs in locis.

Athanasius Alexandrinus tradit 70. capitula decreta a Nicæno concilio, sed 20. tantum

canones habet ecclesia Romana, ut uult Stephanus Papa. Et habetur. d. 16. c. Viginti. Quo modo alia non extent, nescitur. Certum est, Antiochæno concilio aliqua esse inserta, & nõnulla alia in Sardicense concilium translata, ut patebit ex canonibus prædictorum cõciliorum, & quædam alia in epistolis, & decretis Iulij Papæ primi.

Bona pars horum uiginti canonum concilij Nicæni repetita est in concilio Arelaten. 2. & aliqui ex 70. quorum meminit Athanasius.

Regulæ siue Canones Nicæni Concilij.

Itaque cum conuenisset hoc sanctum, & magnum Concilium apud Nicæam Bithyniæ ciuitatem, Cõstantino Augusto, & Lycinio Cæsare &c. Era, 363. statuta sunt ab episcopis, quę infra scripta sunt, & ex gręco in latinum uersa sermonem. Et placuit, ut hæc omnia mitterentur ad episcopum urbis Romę Syluestrum.

Canon. 1. De eunuchis, & de his qui se ipsos abscindunt.

Siquis in ægritudine, uel a medicis sectus ẽ, uel a Barbaris castratus, placuit, ut iste permaneat in clero. Siquis autem sanus seipsum abscidit, hic (etiam si est in clero) cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his, qui uel affectauerint hæc, uel ausi sunt se ipsos abscindere, hæc quæ diximus, statuta sunt. Ita siqui, uel a Barbaris, uel a dominis suis eunuchi facti sunt, & probabilis uitæ sunt, tales hos suscipit ecclesiastica regula in clerum. *D. 55. Siquis a medicis.*

Canon. 2. De his, qui post baptisma statim ad clerum applicatur.

D.48.Quoniam multa

Quoniam multa, siue per necessitatem, siue ex quacũque causa contra regulam gesta sunt, ita ut homines ex uita gentili nuper adhuc catechizati, uel instituti, statim ad spiritualem baptismum uenissent, & contiuuo cum baptizati sunt, etiam ad episcopatum, uel presbyterium prouecti sunt. Recte igitur uisum est, de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore opus est, ut sit catechumenus, et post baptismũ multa probatione indiget. Euidens nanque Apostolicum præceptum est, dicens, Non neophytum, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. Si uero procedente tempore, aliquod peccatum admiserit, & cõuictus duobus, uel tribus testibus fuerit, cesset a clero qui huiusmodi est. Siquis uero præter hæc facit, tã quam contraria statutis sancti Cõcilij gerens, ipse de clericatus honore periclitabitur.

1. Timoth.3.

Canon.3. De subintroductis mulieribus.

Dist.32.Interdixit. Et in decre. suo.lib.3.

Omnibus modis iterdixit sancta synodus, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ulli clericorum omnino licere, habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater, aut soror, aut auia, aut amita, uel matertera sit. In his nanque solis personis, & harum similibus, omnis, quæ ex mulieribus est, suspicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitatur de clero.

Canon.4. Qualiter episcopi debeant ordinari.

Episcopum oportet ab omnibus episcopis (si fieri potest) qui sunt in prouincia eius, ordinari. Si uero hoc difficile fuerit, uel aliqua urgente necessitate, uel itineris longitudine, cer-

te tres episcopi debent in unum esse congregati, ita ut etiam cæterorum, qui absentes sunt, cõsensum literis teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sane, uel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum. D.94. Episcopi ab omnib'.

Canon. 5. De excommunicatis clericis, uel laicis.

Seruetur & ista sententia, ut hi qui ab alijs excommunicãtur, ab alijs ad communionem nõ recipiantur. Requiratur sane, si forte aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet commotione episcopi sui, excommunicati sint. Vt ergo digna hæc possint examinatione perquiri, recte uisum est, per singulos annos in singulis prouincijs, bis in anno episcoporũ concilium fieri, ut simul in unum conuenientes ex communi prouincia, huiusmodi examinent quæstiones, ut ita demum hi, qui ob culpas suas episcoporum suorum offensas merito contraxerunt, digne etiam à cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque in communi, uel ipsi episcopo suo uisum fuerit, humaniorem circa eos ferre sententiam. Habeatur autem semel Concilium ante dies quadragesimæ, ut omnibus, siquæ sunt, simultatibus amputatis, mundum & solenne deo munus possit offerri. Secundum uero agatur circa tempus Autumni. 11.q.3. Seruetur ista sententia. D.18. Habeatur semel Cõcilium.

Canon. 6. De primatibus episcoporum metropolitanorum.

Mos antiquus perdurat in Aegypto, uel Libya, & Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem & episcopo Romano, D.65. Mos antiquus.

*parilis mos est. Similiter autē & apud Antiochiā; cæterasq; prouincias, honor suus unicuique seruetur ecclesię. Per oīa autē manifestum est, q̄ siquis præter uoluntatem & conscientiam metropolitani episcopi fuerit ordinatus, hunc, concilium magnum, & sanctum censuit, non debere esse episcopum. Sanè si communi omnium consensu rationabiliter probato, secundum ecclesiasticam regulam, duo uel tres animositate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorū sententia sacerdotū.

D 65. Illud generaliter.

D. 65. Sanè si communi omnium.

*Nonnullis perperam ui sum est, quòd hic Canon sextus parem faceret episcopum Romanum cum alijs metropolitanis, quia dicit: Episcopo Romano parilis mos est. Sed licet hoc leue sit argumētum, ut eo ambigamus de re alioqui tam cognita, et probata, cōsului uarias æditiōes, tā Græcas quàm Latinas, in illis si īnscriberetur hic Canon ad hunc modum. Et in æditione quadam latina antiquissima, quam exhibuit mihi Reuerend. Marcellus, Cardinalis sanctæ Crucis amplissimus, & unus ex tribus Vicarijs apostolicæ sedis in synodo Tridentina inuentus dignissimus, sic habet sextus hic canō. Mos antiquus perduret in Aegypto, uel Libya, & Pētapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat ptātem: quoniam quidē metropolitano episcopo hoc idē moris est. etc. Hunc scrupulum lectori eximere libuit, ne in eū impingat.

Canon. 7. De honore episcopi Hierosolymitani.

D. 65. Quoniā mos antiq.

Quoniam mos antiquus obtinuit, & uetusta traditio, ut Aeliæ. i. Hierosolymorum episcopo honor deferatur, habeat consequēter honorem, manente tamen metropolitanæ ciuitatis propria dignitate.

Canon. 8. de Nouatianis.

1. q. 7. Siqui uoluerint.

Si qui uoluerint uenire ad ecclesiam catholicam

licam ex Nouatianis, placuit sancto cõcilio, ut ordinentur, & sic maneant in clero. Ante omnia autem hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam exigi oportet, ut fateantur se cum omni consensu ecclesiæ catholicæ statuta obseruaturos, id est, communicaturos se et his, qui forte secũdas nuptias experti sunt. uel his qui persecutionis tempore lapsi sunt. Quibus tamen lapsis pœnitentiæ modus, & tempus ascriptum est, ut in omnibus sequantur ea, quæ in ecclesia catholica obseruantur. Et sicubi ijdem ipsi fuerint inuenti, siue in uicis, siue in urbibus, clerici ordinati a catholicis, sic etiam in clero persistant, unusquisque tamẽ in suo ordine. Si uero episcopus, uel presbyter ecclesiæ catholicæ fuerit, ad quem aliqui ex his accedunt, certum est, quod episcopus quidem catholicus suam habeat dignitatem. Similiter autem presbyteri, & diaconi habeant. Hi uero, qui ab istis ueniunt, si forte episcopus fuerit, habeat sacerdotij dignitatem, nisi forte placeat catholico episcopo, concedere ei etiam episcopalis nominis honorem. Si uero non placuerit, inueniat ei locum, ut sit in parochia Chorepiscopus, aut in clero presbyter, ut in ciuitate una non uideantur duo episcopi esse, & ille omnimode in clero permanere uideatur.

Canon. 9. De presbyteris sine examinatione constitutis

Si qui sine examinatione promoti, presbyteri sunt, & postea examinati confessi sunt peccata sua, & cum confessi fuissent, contra regulam uenientes, homines manus eis temere imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. D. 81. *Siquis sine exa.*

In omnibus enim, quod irreprehensibile est, defendit ecclesia sancta.

Canon. 20. De lapsis clericis ordinatis.

D. 81. Quicunque ex his.

Quicunque ex lapsis per ignorantiam sunt ordinati, uel contemptu eorum, qui eos ordinauerunt, hoc non præiudicat regulæ ecclesiasticæ. Cum enim compertum fuerit, deponantur.

Canon. 21. De his, qui sponte lapsi sunt, qualiter debeant pœnitere.

De his, qui præter necessitatem præuaricati sunt, aut propter ablationem facultatum, aut propter periculũ, aut aliquid huiusmodi, quod factum est sub tyrannide Licinij, placuit sanctæ synodo, licet indigni sint misericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi. Si quos ergo ex animo pœnitet, tribus annis inter pœnitentes habeantur. Si tamẽ fideles sunt, septem annis alijs inter pœnitentes sint, duobus autem annis ijdem sine oblatione in oratione sola, participent populo. Si qui uero per Dei gratiam uocati, primo quidem ostenderunt fidem suã, deposito militiæ cingulo, post hęc autem ad proprium uomitum reuersi sunt, ut & pecunias darent, & ambirent redire rursum ad militiam, isti decem annis sint inter pœnitentes, post primum triennium, quo fuerint inter audientes. Ab omnibus uero illud præcipue obseruetur, ut animus eorũ, & fructus pœnitentiæ attendatur. Quicunque enim cum omni timore & lachrymis perseuerantibus, & operibus bonis, conuersationem suam non uerbis solis, sed opere & ueritate demonstrant, cũ tempus statutum etiam ab his fuerit impletũ,

& orationibus iam cœperint communicare, licebit etiam episcopo, humanius circa eos aliquid cogitare. Qui uero indifferenter habuerint lapsum, & sufficere sibi (quod ecclesiam introierunt) arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt.

Canon. 12. De excommunicatis a seculo exeuntibus.

De his uero, qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula obseruabitur etiam nunc, ita ut si forte quis recedat ex corpore, necessario uitæ suæ uiatico non defraudetur. Quod si desperatus aliquis, recepta communione, superuixerit, sit inter eos, qui sola oratione communicant. De omnibus tamen his, qui a corpore recedunt, in tradendo eis cõmunionem, & cura, & probatio sint episcopi. *26.q.6.De his uero qui.*

Canon. 13. De cathecumenis.

Placuit huic sancto & magno Concilio, de cathecumenis, qui lapsi sunt, ut tribus annis inter audientes uerbum sint tantummodo, post hæc uero orent cum catechumenis.

Canon. 14. De diaconis, ne corpus Christi tradant presbyteris.

Peruenit ad sanctum Concilium, quod in locis quibusdam, & ciuitatib⁹, presbyteris sacramenta diaconi porrigãt. Hoc neq; regula, neq; consuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his, qui offerunt, corpus Christi porrigãt. Sed & illud innotuit, q̃ quidã diaconi, etiã ante epm̃ sacramenta sumunt. Hæc ergo omnia amputentur, & accipiant secũdum ordinem post presbyteros ab episcopo, uel a presbytero sacram communio *D.93. Peruenit ad san.*

nem. Quòd si non fuerit in præsenti, uel episcopus, uel presbyter, tunc ipsi proferant & edāt. Sed nec sedere quidem licet in medio presbyterorum diaconos. Siquis autem non uult his sufficiens esse post hāc definitionem, cesset esse diaconus.

Canon. 15. De clericis temere ab ecclesia recedētibus.

7. q. 1. Non oportet epm. Propter multas perturbationes, & frequentes tumultus seditionum, quæ fieri solent, placuit, omnimodo istam abscindi cōsuetudinem, quæ contra regulam est (sicubi tamen fit) id est, ne de ciuitate ad ciuitatem transeat uel episcopus uel presbyter, uel diaconus. Siquis uero post hæc statuta sancti huius Concilij, tale aliquid agere tentauerit, infringatur omni genere huiusmodi conatus, & restituatur propriæ ecclesię, in qua ordinatus est.

Canon. 16. De presbyteris uel clericis, qui ad alias ciuitates transeunt.

7. q. 1. Si qui uero. Si qui uero, timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodiētes, recesserint ab ecclesia sua, siue presbyter, siue diaconus, uel in quocunque ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in alia ecclesia, sed cum omni necessitate cogātur, ut redeant ad ecclesiam suam. Quòd si permanserint, excommunicare eos oportet.

Canon. 17. De clericis non ordinandis sine consensu sui episcopi.

D. 71. Siquis ausus fuerit. Siquis ausus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, ordinare in sua ecclesia, cum non habeat consensum episcopi ipsius, a quo recessit clericus, irrita erit huiusmodi ordinatio.

Canon. 18. De clericis usuras accipientibus.

Quoniam multi clerici, auaritiæ causa, turpia lucra sectantes, obliti sunt diuini præcepti, quo dictum est: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, fœnerantes centesimas exigant, statuit hoc sanctum concilium, ut siquis inuentus fuerit post hanc definitionem, usuras accipere, uel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, uel etiam species frumentorum ad septuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad quęstum, dejiciatur a clero, & alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

14. q. 4. Quoniā multi clerici.

Psal. 14.

Canon. 19. De Paulianistis, & Cataphrygis, rebaptizandis.

Siquis confugit ad ecclesiam catholicam de Paulianistis, & Cataphrygis, statutum est, rebaptizari eos debere. Si qui uero clerici erant apud eos (siquidem inculpati fuerint, & irreprehensibiles) rursus etiam ordinentur ab episcopo ecclesiæ catholicæ. Si uero examinati, minus fuerint apti deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autē & circa diaconos, & de omnibus, qui in eodem clero inueniuntur, eadē forma seruabitur. Commemorauimus autem diaconissas, quæ in hoc ordine inuentæ sunt, q̄ nec manus impositionem aliquam habeant, & omnimodo inter laicas habeantur. Similiter autem diaconissæ, quæ in catholico canone non habentur, simili loco, id est, laicæ, & tanquam non consecratæ deputentur.

1. q. 1. Siquis confugerit.

Canon. 20. De flectendo genua.

Quoniam sunt in dominica die quidam ad orationem genua flectētes, & in diebus Pente-

De cons. d. 3. Quoniā sunt.

costes, propterea utique statutum est a sancta synodo, qm̃ cõsona, & conueniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem, uota domino reddamus.

Et subscripserunt treceti, decem & octo episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Osius episcopus ciuitatis Cordubeñ. prouinciæ Hispaniæ dixit: Ita credo, sicut superius dictum est.

Victor, & Vincentius, presbyteri urbis Romæ pro uenerabili uiro Papa, & Episcopo nostro Syluestro, subscripsimus. &c.

Cæterorum uero episcoporum nomina recitata sunt in conciliorum uolumine magno.

FIDES NICAENE SYNODI.

Symbolũ Nicænæ synodi. Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, & omnium uisibilium, inuisibiliumq; factorem. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei, Natũ ex patre, unigenitum, hoc est, ex substantia patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum uerum ex Deo uero. Natum, non factum, Homousion, hoc est, cõsubstãtialem patri, per quem omnia facta sunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus, & homo factus, est passus. Et resurrexit tertia die, & ascẽdit in cœlos, & inde uẽturus est iudicare uiuos & mortuos. Et in spiritum sanctum. Dicentes autẽ, erat, quando non erat, aut non erat, antequam fieret, & quia ex non extantibus factus est, aut ex altera substantia, uel essentia dicentes esse, aut creatum, aut conuertibilem filium Dei, hos

tales anathematizat catholica, & apostolica ecclesia. Hanc uenerabilem fidem trecenti quidem decem & octo, & agnouerunt, & amplexi sunt, & (sicut ait Eusebius) consonantes, & unanimes in scriptis explanauerũt. Quinq; uero non receperunt, uerbum consubstantialitatis reprehendentes.

Eodem tempore celebratum est concilium Romanum, sub Syluestro papa, præsente Cõstantino intra thermas Domitianas cum ducẽtis septuagintaquinque episcopis, qui uocati a Syluestro in ipsa synodo conuenerunt, in quo denuo damnauit Calixtum, Arrium, Photinũ, & Sabellium, & ordinauerunt canones sequentes.

Canones Syluestri episcopi urbis Romæ, et domini Constantini Augusti.

Canon. 1. De congregatione episcoporum, uel diaconorum.

Eodem tempore cum multi nobiles gauderent, q Constantinus baptizatus esset a Syluestro urbis Romæ episcopo, & mundatus fuisset a lepra, per hoc beneficium quod accepit a Domino Iesu Christo per Syluestrum episcopum, cœpit integre prædicare Dominum Iesum Christum, & confiteri eius beneficia. Syluester igitur episcopus urbis Romæ congregauit fratres, compresbyteros & coepiscopos, uel diaconos suos ciues Romanos. Et quoniã mater ecclesia genuerat filium charissimũ Cõstantinum, integre igitur Syluester episcopus urbis Romæ, cum suis eam ordinare desyderauit, & filios eius frequenter lactare, & gradus eius ordinis, & consuetudines cõsternere. Col

legit autem uniuersam synodum episcoporum cum consilio Augusti, uel matris eius, & fecit parari in urbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Traianæ. Collegit autē in gremio sedis suæ ducentos octoginta quatuor episcopos, quibus Augustus Constantinus uehicula, & annonas præstari præcepit. Et alij 57. Episcopi partis Rinocoruræ, quorum chirographus in eorum concilio declaratur. Centum quadraginta duo presbyteri urbis Romæ, & diaconi sex. Subdiaconi sex. Acolythi eius consilio facti quadraginta quinq;. Exorcistæ. 22. Lectores urbis Romæ nonaginta, quorum præsentes parentes audiebāt. Notarij ecclesiæ 14. qui gesta diuersorum martyrum suscipientes, ordinare narrabant. Hos omnes etiam dum in uno articulo ad examen sanctitatis colligeret in thermas supradictas, uoluit, ut nullus laicorum præsens esse uideretur.

Canon. 4. Vt de reditibus ecclesiæ quatuor partes fiant.

Facultas ecclesiæ quadripartienda.

Commoneo autem uobis omnibus, mihi consortibus monimētum hoc, ut de reditibus ecclesiæ quatuor partes fiant, quarum una cædat pontifici ad sui sustentationem. Altera presbyteris, & diaconis, & omni clero. Tertia tēplorum, & ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis.

Cōstituit & hūc ordinē, ut siqs de clero, uel presbyteris uniuersi loci transierit (quod commune est) de hoc mundo, si neminem de suo genere habuerit consortem, quicquid paupertas eius haberet, conferret ecclesiæ, & exinde

quatuor partes fierent, ſicut ſupra dictum eſt.

Canon.5. Vt nullus presbyter chriſma conficiat.

Conſtituit etiam clara uoce idem Syluester epiſcopus urbis Romæ, ut nemo presbyterorum chriſma cõficeret, dicens, quoniam Chriſtus a chriſmate uocatur.

Canon.6. De numero diaconorum parochiarum, & Cardinalium urbis Romæ.

Et ut diaconi nõ eſſent plures per parochiarum examen, niſi duo, & Cardinales urbis Romæ 7. ita tamen, ut dalmaticis uterẽtur, & palla linoſtima læua eorum tegeretur.

Canon.8. Vt nullus ſubdiaconus ad nuptias trãſeat.

Nullus autem ſubdiaconorum ad nuptias tranſire præcipimus, ne aliquam præuaricationem ſumpſerit.

Et ſubſcripſerũt ſupradicti epiſcopi in iſtud, prædicante Syluestro epiſcopo urbis Romæ, Subſcripſit autem & nouiſſimus Calphurnius præfectus urbis. Subſcripſit Auguſtus Conſtantinus cum matre Helena Auguſta. Tũc fecit orationem ſedens in eodem loco, & diſceſſerunt.

ACTIO SECVNDA.

Alia autem die uenerunt omnes presbyteri urbis Romæ, & diaconi, & epiſcopi omnes. 284. intra thermas Domitianas, quæ nũc Traianę uocãtur, & ſedit in ſede ſua in eodem loco. Ibi autem fecit ſeptem regiones, & diuiſit diaconis. Erant autem diaconi iſti Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Iulius. &c.

Canon.16. Vt nullus clericus, uel presbyter, propter cauſam ſuam intret in curiam.

Curia a cruore dicitur.

Nemo enim clericus, uel diaconus, aut presbyter propter causam suam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia a cruore dicitur, & immolatio simulachrorum est. Quoniā siquis clericus in curiam introiret, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrē ecclesiam. A cōmunione autem non priuetur propter tempus turbidum.

Canon. 17. Vt nullus peccantem clericum cæde attingat.

Nemo enim quisquam peccātem clericum cæde attingat. Non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum, uel seruitorē ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici, triduo priuetur honore, ut pœnitētes redeant ad matrem ecclesiam.

Canon. 20. Vt nullus dijudicet primam sedem iustitiæ.

Nemo enim judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes a prima sede iustitiam desiderant temperari, Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo iudex iudicabitur.

Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. diaconi, & duo sequentes, Augustus Constantinus, & mater eius Helena. Et fixit canonē hūc Syluester episcopus in urbe Roma, & omnibus episcopis aspersit, & scripsit. Actum in Traianas thermas, tertio calen. Iunij, Domino Constantino Augusto tertio, & Prisco cōsule.

Corroboratio Concilij Nicæni.

Syluester episcopus sanctæ, & apostolicę sedis præsul urbis Romæ, dixit: Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est, ad robur sanctæ matris ecclesiæ catholicæ, a sanctis sacerdotibus 318. nostro ore confirmamus. Omnes,

qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni concilij, quod apud Nicæam cõgregatum est sub præsentia pijssimi, & uenerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes, Placet.

In exemplaribus huius synodi Romanæ est intolerabilis deprauatio; & ne aliquid ex proprio adderemus, transcripsimus hęc parum explicata.

CONCILIVM ELIBERTINVM HISPAniæ circa Syluestri papæ primi, & Nicæni concilij tempora celebratum. Concilių Elibertinum.

Est prouinciale cõcilium 19. Episcoporų.

Cap.1. De his, qui post baptismum idolis sacrificant.

Placuit, ut quicunque post fidem baptismi salutaris, adulta ætate ad templum idoli idolatraturus accesserit, & fecerit, quod est crimen capitale, nec in fine eum ad communionem suscipere.

Cap.2. De sacerdotibus gentium, qui post baptismum immolauerunt.

Flamines, qui post fidem lauacri, & regenerationis sacrificauerint, eò quòd geminauerint scelera, accedẽte homicidio, uel triplicauerint facinus, cohærente mœchia, placuit, eos nec in fine accipere communionem.

Cap.3. De eisdem, si idolis tantum munus dederint.

Item, flamines, qui non immolauerunt, sed munus tantum dederũt, eò quòd se a funestis abstinuerunt sacrificijs, placuit, in fine eis præstare communionem, facta tamẽ legitima pœnitentia. Item, ipsi si post pœnitentiam fuerint

mœchati, placuit, ulterius eis non esse dãdam communionem, ne lusisse de dominica cõmunione uideantur.

Cap. 4. De eisdem, quando baptizabuntur.

Item, flamines, si fuerint catechumeni, & se a sacrificijs abstinuerunt, post triennij tempora, placuit, ad baptismum admitti debere.

Cap. 5. Si domina per zelum ancillam occiderit.

D. 50. *Siqua fœmina.* Si qua fœmina, furore zeli accensa, flagellis uerberauerit ancillam suam, ita ut itra tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò quòd incertum sit, uoluntate, an casu occiderit, si uoluntate, post septem annos, si casu, per quinq; annorum tempora acta legitima pœnitentia, ad communionem, placuit admitti. Quòd si infra tempora constituta, fuerit infirmata, accipiat communionem.

Cap. 6. Siquis per malitiam hominem interfecerit.

Siquis uerò maleficio interficiat alterum, eò quòd sine idolatria perficere scelus non potuit, nec in fine impartiendam esse illi communionem.

Cap. 7. De pœnitentibus mœchiæ, si rursus peccauerint.

Siquis forte fidelis, post lapsum mœchiæ, post tempora constituta, acta pœnitentia, denuo fuerit fornicatus, placuit, eũ nec in fine habere communionem.

Cap. 8. De fœminis, quæ relictis uiris suis, alijs nubunt.

Item, fœminæ, quæ nulla præcedẽte causa, reliquerunt uiros suos, & alteris se copulauerunt, nec in fine accipiant communionem.

22. q. 8. *Fidelis fœmina.*

Cap. 9. De eisdem, quæ adulteros maritos relinquunt.

Item, fidelis fœmina, quæ adulterum mari-

tum reliquerit fidelem, & alterum duxerit, ꝓhibeatur, ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, quàm is, quem reliquit, de ſeculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit.

Cap. 10. De relicta a catechumeno, ſi alterum duxerit.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obſeruandum. Quòd ſi fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo, qui uxorem inculpatam reliquit, & cum cluerit illum ab uxore, quam ſine cauſa reliquit, placuit, huiuſmodi in fine dari communionem.

Cap. 11. De eadem, ſi grauiter ægrotauerit.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena, ſi grauiter fuerit infirmata, dandum ei baptiſmum, placuit non denegari.

Cap. 12. De mulieribus, quæ lenocinium fecerint.

Mater, uel parentes, uel quælibet fidelis, ſi lenocinium exercuerit, eò quòd alienum uendiderit corpus, uel potius ſuum, placuit, eam nec in fine accipere communionem.

Cap. 13. De uirginibus Deo ſacratis, ſi adulterauerint.

Virgines, quæ ſe Deo dedicauerunt, ſi pactum perdiderint uirginitatis, atque eidē libidini ſeruierint, non intelligētes quid amiſerint, placuit, nec in fine dandam eis eſſe communionem. Quod ſi ſemetipſas pœnituerint, quòd infirmitate corporis lapſæ fuerint, & toto tempore uitę ſuę huiuſmodi fœminę egerint pœnitentiam, & abſtinuerint ſe a coitu, eò quòd lapſæ potius uideantur, placuit, eas in fine com-

27. q. 1. Virgines.

munionem accipere debere.

Cap.14. De uirginibus secularibus, si mœchatæ fuerint.

Virgines, quæ uirginitatem suam nõ custodierint, si eosdem, qui eas uiolauerunt, acceperint, & tenuerint maritos, eò quod solas nuptias uiolauerint, post annum sine pœnitentia reconciliari debebũt. Vel, si alios cognouerint uiros, eò quòd mœchatæ sint, placuit, per quinquennij tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem.

Cap.15. De coniugio eorum, qui ex gentilitate ueniunt.

Propter copiam puellarum, gentilibus minime in matrimoniũ dandæ sunt uirgines christianæ, ne ætas in flore tumens, in adulterio resoluatur animæ.

Cap.16. De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

Hereticis, qui errant ab ecclesia catholica, nec ipsis catholicas dandas puellas; sed neque iudæis, neque hæreticis dari, placuit, eò quòd nulla possit esse societas fideli cum infideli. Si contra interdictum fecerint parentes, abstinere per quinquennium placet.

Cap.17. De eis, qui filias sacerdotibus gentilibus cõiungunt.

Si qui forte sacerdotibus idolorũ filias suas iunxerint, placuit, nec in fine eis daneam communionem.

Cap.18. De sacerdotibus, si mœchati fuerint.

Episcopi, presbyteri, diaconi, si in ministerio positi, detecti fuerint, quòd sint mœchati, placuit, & propter scandalum, & propter nephãdum crimen, nec in fine eos communionem accipere debere.

Cap.19. De clericis negotia sectantibus.

Episcopi, pſbyteri, & diaconi, de locis ſuis negotiandi cauſa non diſcedant, nec circumeũtes prouincias, quæſtuoſas nundinas ſectētur. Sane, ad uictum ſibi conquirendum, aut filiũ, aut libertum, aut mercenarium, aut amicũ, aut quemlibet mittant, & ſi uoluerint negotiari, intra prouinciam negotientur.

Cap.20. De clericis, & laicis uſurarijs.

Siquis clericorum detectus fuerit, uſuras accipere, placuit, degradari, & abſtinere. Siquis etiam laicus accepiſſe probatur uſuras, & promiſerit correptus, ſe iam ceſſaturũ, nec ulterius exacturum, placet, ei ueniam tribui. Si uero in ea iniquitate durauerit, ab eccleſia ſciat ſe eſſe proijciendum. D.47. *Siquis clericorum.*

Cap.21. De his, qui ad eccleſiam tarde accedunt.

Siquis in ciuitate poſitus, tres dominicas eccleſiam non acceſſerit, tãto tempore abſtineat, ut correptus eſſe uideatur.

Cap.22. De catholicis in hæreſim tranſeuntibus.

Siquis de catholica eccleſia, ad hæreſim trãſitum fecerit, rurſusq; ad eccleſiam recurrerit, placuit, huic pœnitentiam non eſſe denegandam, eò quòd cognouerit peccatum ſuum, qui etiam decem annis agat pœnitẽtiam, cui poſt decem annos præſtari communio debet. Si uero infantes fuerint tranſducti, quod non ſuo uitio peccauerint, incunctanter recipi debent.

Cap.23. De temporibus ieiuniorum.

Ieiunia, ſeu abſtinentias per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorum menſium Iulij, & Auguſti ob eorundem infirmitatem.

Cap.24. *De his, qui peregre baptizantur, ut ad clerum non ueniant.*

Omnes, qui in peregrinatione fuerint baptizati, eo quod eorum minime sit cognita uita, placuit ad clerum non esse promouendos in alienis prouincijs.

Cap.25. *De epistolis communicatorijs confessorum.*

D.98. *omnis, qui.* Omnis, qui attulerit literas confessorias, sublato nomine confessoris, eo quod sub hac nominis gloria partim concutiant simplices, cōmunicatoriæ ei dandæ sunt literæ.

Cap.26. *Vt omni sabbato ieiunetur.*

Errorem placuit corrigi, ut omni sabbati die ieiunium superpositionem celebremus.

Cap.27. *De clericis, ut extraneam mulierem in domo non habeant.*

Episcopus, uel quilibet clericus alius, aut sororem, aut filiam uirginem dicatam Deo, tantum secum habeat, extraneam uero nequaq̃ secum habeat.

Cap.28. *De oblationibus eorum, qui non communicant.*

Episcopum placuit, ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere.

Cap.29. *De Energumenis, qualiter habeantur.*

Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, huius nomen, neque ad altare cum oblatione esse recitandum, neque permittēdum, ut sua manu in ecclesia ministret.

Cap.30. *De his, qui post lauacrum mœchati fuerint. ut nec subdiaconi fiant.*

Subdiaconem eum ordinare nō debere, qui in adolescentia sua fuerit mœchatus, eo quod postmodum per subreptionem ad altiorē gradum

dum non sit promouendus. Si autem aliq sunt in præteritum ordinati, amoueantur.

Cap.31. De adolescentibus, qui mœchati fuerint.

Adolescentes, qui post fidem lauacri salutaris, fuerint mœchati, cum duxerint uxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad cõmunionem eos admitti debere.

Cap.32. De excommunicatis presbyteris.

Siquis graui lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sine episcopi consultu, sed potius apud episcopum agat, cogente tamen infirmitate. Non est presbyterorum, aut diaconorum communionem talibus pręstari debere, nisi eis iusserit episcopus.

Cap.33. De episcopis, et ministris, ut ab uxoribus abstineãt.

Placuit, in totum prohibere Episcopis, presbyteris, diaconis, ac subdiaconis positis in ministerio, abstinere se a coniugibus suis, & non generare filios. Quòd quicunque fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

Cap 34. Ne cærei in cœmeterijs incedantur.

Cæreos per diẽ, placuit, in cœmeterio non incendi. Inquietandi enim sanctorum spiritus non sunt. Qui hęc nõ obseruauerint, arceantur ab ecclesiæ communione.

Cap.35. Ne fœminæ in cœmeterijs peruigilent.

Placuit prohiberi, ne fœminæ in cœmeterio peruigilent, eò quòd sæpe sub obtentu orationis scelera latenter committant.

Cap.36. Ne picturæ in ecclesia fiant.

Placuit, picturas in ecclesia esse nõ debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus de-

pingatur.

Cap.37. De energumenis baptizandis.

Eos, qui a ſpiritibus immundis uexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet. Si uero fideles fuerint, dandam eis eſſe cõmunionem. Prohibendum etiam, ne lucernas publice accendant. Si facere contra interdictũ uoluerint, abſtineant a communione.

Cap.38. Vt in neceſſitate & fideles baptizent.

Peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem (qui lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus) baptizare in neceſſitate infirmitatis poſitum catechumenum, ita ut ſi ſuperuixerit, ad epiſcopum eum perducat, ut per manus impoſitionẽ perfici poſſit.

Cap.39. Vt gentilibus deſiderantibus manus imponatur.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta uita, placuit eis manum imponi, & fieri Chriſtianos.

Cap.40. Ne, quod idolis datum eſt, fideles accipiant.

Placuit prohiberi, ut cum rationes ſuas accipiunt poſſeſſores, quicquid ad Idolum datum fuerit, acceptum non inferant.

Si uerò poſt interdictũ fecerint, per quinquẽ nĳ ſpatia tẽporis, a cõmunione eſſe arcendos.

Cap.41. Vt prohibeant domini idola colere ſeruis.

Admonere placuit fideles, ut, quantum poſſunt, prohibeant; ne idola in domibus ſuis habeant. Si uero uim metuunt ſeruorum, uel ſeipſos puros conſeruent. Si non fecerint, alieni ab eccleſia habeantur.

Cap.42. De his, qui ad fidem ueniunt, quo baptizentur.

Eos, qui ad primam credulitatis fidem accedunt (si bonæ fuerint conuersationis) intra biennium temporis, placuit ad baptismi gratiã admitti debere, nisi infirmitate compellente, coegerit ratio, uel socio subuenire periclitanti, uel gratiam postulanti.

Cap.43. De celebratione Pentecostes.

Prauam institutionẽ emendari placuit iuxta authoritatem scripturarum, ut cuncti diem Pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi nouam hæresim induxisse notetur.

Cap.44. De meretricibus paganis, si conuertantur.

Meretrix, quæ aliquando fuerit, & postea habuerit maritum, si postmodum ad credulitatem uenerit, incunctanter placuit, esse recipiendam.

Cap.45. De catechumenis, qui ecclesiam non frequentant.

Qui aliquando fuerit catechumenus per infinita tempora, & nunquam ad ecclesiam accesserit, si eum de clero quisquã agnouerit, uoluisse esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit, baptismum ei non negari, eo quod in uetere homine deliquisse uidentur.

Cap.46. De fidelibus, si apostatauerint.

Siquis fidelis apostata, per ĩfinita tempora ad ecclesiam non accesserit, si tñ aliqñ fuerit reuersus, nec fuerit idolatra, post decem annos, placuit, eum communionem accipere.

Cap.47. De uxoratis sæpius mœchantibus.

Siquis fidelis habens uxorem, non semel, sed sæpe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quòd si se promiserit cessatu-

ſum, detur ei communio. Si reſuſcitatus rurſus fuerit mœchatus, placuit, ulterius non edere eũ de communione pacis.

Cap. 48. De baptizandis, ut nihil accipiant clerici.

2. q. 1. *Emendari placuit.* Emendari placuit, ut hi qui baptizantur (ut fieri ſolebat) numos in cõcham non mittant, ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere uideatur, Neque pedes eorũ lauandi ſunt a ſacerdotibus, uel clericis.

Cap. 49. Ne fruges fidelium Iudæi benedicant.

Admoneri, placuit, poſſeſſores, ut non patiã tur fructus ſuos, quos a Deo percipiunt, cum gratiarum actione a Iudæis benedici, ne noſtrã irritam, & infirmam faciant benedictionem. Si quis poſt interdictum facere uſurpauerit, penitus ab eccleſia abijciatur.

Cap. 50. De Chriſtianis, qui cum Iudæis ueſcuntur.

Si uerò aliquis clericus, ſiue fidelis fuerit, ꝙ cum iudæis cibum ſumpſerit, placuit, eum a cõ munione abſtinere, ut debeat emendari.

Cap. 51. De hæreticis, ut ad clerum non promoueãtur.

Ex omni hæreſi, qui ad nos fidelis uenerit, minime eſt ad clerum promouendus, uel ſiqui ſunt in præteritum ordinati, ſine dubio deponentur.

Cap. 52. De his qui in eccleſia libellos famoſos ponũt.

5. q. 1. *Si qui inuenti.* Siqui inuenti fuerint, libellos famoſos in eccleſia ponere, anathematizentur.

Cap. 53. De epiſcopis, qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cunctis, ut ab eo epiſcopo quis recipiat communionem, a quo abſtentus in crimine aliquo fuerit. Quòd ſi aliquis epiſcopus

præſumpſerit eum admittere,illo adhuc minime ſciente,uel conſentiente,a quo fuerat communione priuatus, ſciat, ſe huiuſmodi cauſas inter fratres eſſe cum ſtatus ſui periculo præſtaturum.

Cap.54. De parentibus,qui fidem ſponſaliorum frangunt.

Siqui parentes fidem fregerint ſponſaliorum,triennij tempore abſtineant ſe a communione. Si tamen ijdem ſponſus,uel ſponſa, in illo graui crimine fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si uerò in eodem fuerint uitio, & polluerunt ſe conſentiendo,ſuperior ſententia ſeruetur.

Cap.55. De ſacerdotibus gentilium.

Sacerdotes,qui tãtum ſacrificantium coronam portant,nec ſacrificant,nec de ſuis ſumptibus aliquid idolis præſtant,placuit,poſt biennium accipere communionem.

Cap.56. De magiſtratibus, & dominantibus.

Magiſtratũ uerò,anno quo agit duumuiratũ, prohibere placet,ut ſe ab eccleſia cohibeat.

Cap.57. De his, qui ueſtimẽta ad pompam dederint.

Matronæ,uel earum mariti,ueſtimenta ſua ad ornandam ſeculariter pompam non dent. Et ſi fecerint,triennij tempore abſtineant.

Cap.58. De his,qui communicatorias literas portãt.

Placuit,ubicunque & maxime in eo loco,in quo primæ cathedræ cõſtitutus eſt epiſcopus, ut interrogentur hi, qui communicatorias literas tradunt,an omnia recte habeant, & ſuo teſtimonio comprobent.

Cap.59. Ne fideles ad capitolium ſacrificandi cauſa aſcẽdãt.

Prohibendum,ne quis Chriſtianus, aut gen

tilis,ad idolum capitolij sacrificãdi causa ascẽdat & uideat. Quod si fecerit,pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis,post decem annos acta pœnitentia recipiatur.

Cap.60 De his,qui destruentes idola,occiduntur.

Siquis idola fregerit, & ibidem fuerit occissus, quia in euangelio non est scriptum, neque inuenitur ab Apostolis unquam factum, placuit,in numerum eum non recipi martyrum.

Cap.61. De his,qui duabus sororibus copulantur.

Siquis post obitum uxoris suæ, sororẽ eius duxerit, & ipsa sit fidelis,quinquennio a communione placuit abstinere, nisi forte uelocius dari pacem,necessitas coegerit infirmitatis.

Cap.62.De Auguribus,& Pantomimis.

Si Augur,aut Pantomimi credere uoluerint placuit,ut prius artibus suis renuncient, & tũc demum suscipiantur, ita ut ulterius non reuertantur.Quòd si facere contra interdictum tentauerint,proijciantur ab ecclesia.

Cap.63. De uxoribus,quæ filios de adulteris necant.

Siqua mulier per adulterium, absente marito,conceperit,idq́ post facinus occiderit, placuit, ei nec in fine dandam esse communionẽ, eò quòd geminauerit scelus.

Cap.64. De fœminis, quæ semper adulterantur.

Si qua mulier, usque in finem mortis suæ cũ alieno fuerit uiro mœchata, placuit, nec in fine dandam ei esse cõmunionem.Si uero eum reliquerit,post decem annos recipi ad communionem,acta legitima pœnitentia.

Cap.65. De adulteris uxoribus clericorum.

Si cuius clerici uxor fuerit mœchata, & sciat

eam maritus suus mœchari, et eam non statim proiecerit, nec in fine accipiat cõmunionem, ne ab his, qui exemplum bonæ conuersationis esse debent, uideantur magisteria scelerum procedere.

Cap.66. De his, qui priuignas suas ducunt.

Siquis priuignam suam duxerit uxorem, eò quòd sit incæstus, placuit, nec in fine dandam esse ei communionem.

Cap.67. De coniugio catechumenæ fœminæ.

Prohibẽdum, ne qua fidelis, uel catechumena, aut comicos, aut uiros scenicos habeat, q̃cunque hoc fecerit, a communione arceatur.

Cap.68. De catechumena adultera, quæ filium necat.

Catechumena, si per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit, eam in fine baptizari.

Cap.69. De coniugatis in adulterium lapsis.

Siquis forte, habens uxorem, semel fuerit lapsus, placuit, eum quinquennio agere debere pœnitentiam, & sic reconciliari, nisi necessitas infirmitatis coegerit, ante tempus dare cõmunionẽ. Hoc & circa fœminas obseruandum.

Cap.70. De fœminis, quæ conscijs maritis adulterantur.

Si, conscio marito, fuerit mœchata uxor, placuit, nec in fine dandam ei esse communionẽ. Si uerò eam reliquerit, post decem annos accipiat communionem.

Cap.71. De stupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorum nec in fine dandã esse communionem.

Cap.72. De uiduis mœchis, si eundem maritum duxerint. 31.q.1. Si qua mulier.

Siqua uidua fuerit mœchata, & eundem

postea habuerit maritum, post quinquennij tēpus, acta legitima pœnitentia, placuit, eam cō munione reconciliari. Si alium duxerit, relicto illo, nec in fine dandam ei esse communionem, Vel si fuerit ille fidelis, quem acceperit, cōmunionem non accipiat nisi post decem annos, acta legitima pœnitentia, nisi infirmitas coegerit uelocius dare communionem.

Cap. 73, De delatoribus.

1. q. 6. Delator. Delator siquis extiterit fidelis, & per delationem eius aliquis fuerit proscriptus uel interfectus, placuit, eum nec in fine accipere cōmunionem. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere poterit communionem. Si catechumenus fuerit, post quinquēnij tempora admittatur ad baptismum,

Cap. 74. De falsis testibus.

Falsus testis, prout crimen est, abstinebit, si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & si probauerit, quod diu tacuerit, biennij tempore abstinebit. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit, per quinquennium abstineri,

Cap. 75. De accusantibus sacerdotes.

Siquis autem episcopum, presbyterum, uel diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei esse communionem.

Cap. 76. De diaconis, si peccasse probentur.

Siquis diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiserit, si sponte fuerit confessus, placuit, eum, acta legitima pœnitētia, post

triennium accipere communionem. Quod ſi alius detexerit, poſt quinquẽnium, acta pœnitentia, accipere cõmunionem laicam debere.

Cap. 77. De baptiZatis, non confirmatis.

Siquis diaconus, regens plebem, ſine epiſcopo uel presbytero aliquos baptizauerit, epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quòd ſi ante de ſeculo receſſerit, ſub fide qua quis crediderit, poterit eſſe iuſtus.

Cap. 78. De fidelibus, cum Iudæa mœchantibus.

Siquis fidelis habens uxorem, cum Iudæa, uel gentili fuerit mœchatus, a cõmunione arceatur. Quòd ſi alius eum detexerit, poſt quinquẽnium, acta legitima pœnitentia, poterit dominicæ ſociari communioni.

Cap. 79 De his, qui tabula ludunt.

Siquis fidelis alea, id eſt, tabula luſerit, placuit, eum abſtinere. Et ſi emendatus ceſſauerit, poſt annum poterit communione reconciliari.

Cap. 80. De Libertis.

Prohibendum eſt, ut liberti, quorum patroni in ſeculo fuerint, ad clerũ non prouehantur. *D. 54. Prohibendum eſt.*

Cap. 81. De fœminarum epiſtolis.

Ne fœminæ, ſuo potius, quàm maritorum nominibus, laicis ſcribere audeant, qui fideles ſunt, uel literas alicuius pacificas ad ſuum ſolum nomẽ ſcriptas accipiant.

Ex eodem concilio Elibertino.

Omnis homo ante ſacram communionem a propria uxore abſtinere debet, tres, aut quatuor, aut ſeptem dies, nec inter catholicos connumerabitur, qui in iſtis temporibus, Paſcha, Pẽtecoſte, Natali domini, nõ cõmunicauerit. *De cõſecrat. d. 2. Omnis homo.*

Pueri ante annos quatuordecim non cogantur iurare. Puella quoque, si in puerili ætate in domo patris illo nesciente, se iuramento constrinxerit, & si pater statim ut audierit, contradixerit, uota eius & iuramenta irrita erunt, & facilius emendabitur.

Subscripsit in hoc concilio Osius episcopus Cordubeñ. qui subscripsit in concilio Niceno, & episcopus Hispaleñ. & Mentesanus, Toletanus, & Cæsaraugustañ. & Malacitanus.

Explicit concilium Elibertinum.

Conciliũ Arelatẽse primũ.

CONCILIVM ARELATEN. primũ, tempore Constantini Imperatoris, & Syluestri Papæ primi, in Gallijs celebratum. Est prouinciale, sed (ut apparet ex præfatione) authoritate pontificis Romani confirmatum.

Præfatio.

PRAEFATIO.

Domino, & sanctissimo fratri Syluestro episcopo, Marinus, uel cœtus episcoporum, qui adunati fuerunt in oppido Arelatensi. Quæ decreuimus communi concilio, charitatiue significamus, ut omnes sciant, quid in futurum obseruare debeant.

Cap. 1. Vt uno die, & tempore pascha celebretur.

De obseruatione paschę Dñi, ut uno die, & tempore per omnem orbem obseruetur, et iuxta consuetudinem, literas ad omnes tu dirigas.

Cap. 2. Vt ubi quisque ordinatur, ibi permaneat.

De his, qui in quibuscunque locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseuerent.

Cap. 3. Vt qui in pace arma proijciunt, excommunicentur.

De his, qui arma proijciunt in pace, placuit, abstinere eos a communione.

Cap. 4. Ut aurigæ, dum agitant, excommunicentur.

De agitatoribus, q fideles sunt, placuit, eos quandiu agitant, a communione separari.

Cap. 5. De his, qui conueniunt in theatris.

De theatricis, & ipsos placuit, quādiu agūt, a communione separari.

Cap. 6. De conuersis in infirmitate.

De his, qui in infirmitate credere uolunt, placuit, debere eis manum imponi.

Cap. 7. De præsidibus.

De præsidibus, qui fideles ad præsidarū impetu prosiliunt, ita placuit, ut, cum promoti fuerint, literas accipiant ecclesiasticas communicatorias, ita tamen, ut in quibuscunq; locis gesserint, ab episcopo eiusdē loci cura de illis agatur, ut cum cœperint contra disciplinam publicam agere, tunc demum a communione excludantur. Similiter & de his fiat, qui rempublicā agere uolunt.

Cap. 8. Ut ex hæresi conuersi, in Trinitate baptizentur.

De Arrianis, qui propria lege sua utuntur, ut rebaptizentur, placuit, si ad ecclesiam aliqui de hac hæresi uenerint, interrogent eos nostræ fidei sacerdotes symbolum. Et si peruiderint in patre, & filio, et spiritu sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, ut accipiant spiritum sanctum. Quod si interrogati, non respōderint hanc Trinitatem, baptizentur. *De conse. rat. d. 4. De Arrianis.*

Cap. 9. De afferentibus literas confessorum.

De his, qui confessorum literas afferunt, placuit, ut sublatis eis literis, alias accipiant communicatorias. *Simile legitur in cōcilio Elibertino. c. 26.*

Cap. 10. De illo, cuius uxor adulterauit.

De his, qui coniuges suas in adulterio deprehendunt, & ijdem sunt adolescentes fideles, & prohibentur nubere, placuit, ut inquantum potest, consilium eis detur, ne uiuentibus uxoribus suis, licet adulteris, alias accipiant.

Cap. 11. De fœminis fidelibus, quæ gentibus se iungunt.

De puellis fidelibus, quæ gentilibus iungũtur, placuit, ut aliquanto tempore a cõmunione separentur.

Cap. 12. De clericis fœneratoribus.

14. q. 4. Ministri qui. De ministris, qui fœnerantur, placuit, eos iuxta formam diuinitus datam, a communione abstinere.

Cap. 13. De proditoribus.

De his, qui scripturas sanctas tradidisse dicuntur, uel uasa dominica, uel nomina fratrum suorum, placuit nobis, ut quicunque eorum in actis publicis fuerit detectus, uel uerbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. Nam si ijdem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & si in his, q ordinauerunt ratio subsistit, non tamen illis obsit ordinatio, quoniam multi sunt, qui contra ecclesiasticam regulam pugnare uidentur, & per testes redemptos putant, se ad accusationẽ admitti debere, qui omnino non admittãtur, nisi (ut supradiximus) actis publicis docuerint, omni se suspicione carere.

Cap. 14. De falsis accusatoribus.

De his, qui falsò accusant fratres suos, placuit, eos usque ad exitum non communicare, sed falsum testem iuxta scripturã, impunitum non licere esse. Prouerb. 19.

Cap. 15. Vt Leuitæ non offerant.

De diaconis, quos cognouimus multis locis offerre, placuit, minime fieri debere.

Cap. 16. De pœnitentibus.

De his, qui pro delicto suo a communione separantur, ita placuit, ut quibuscunque locis fuerant exclusi, eodem loco communionem consequantur.

Cap. 17.

Vt nullus episcoporum alium epm côculcet.

Cap. 18.

De diaconis urbicis, ut non aliquid per se præsumant, sed honor presbyteris reseruetur.

Cap. 19.

Vt presbyteri, sine côscientia episcoporum, nihil faciant.

Cap. 20.

Vt peregrino epo locus sacrificandi detur.

Cap. 21. Vt sine tribus episcopis nullus episcopus ordinetur.

De his, qui usurpant sibi, quod soli debeant episcopum ordinare, placuit, ut nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secum alijs septē episcopis. Si tamen non potuerint septem, sine tribus fratribus non audeant ordinare.

Cap. 22. Vt clericus alibi transiens, excommunicetur.

De presbyteris, aut diaconis, qui solent dimittere loca sua, in quibus ordinati sunt, & ad alia loca se transtulerunt, placuit, ut his locis ministrent, quibus præfixi sunt. Qui relictis locis suis ad alium locum se deferre uoluerint, deponantur.

Cap. 23. De apostatis.

De his, qui apostatant, & anteq̃ ad ecclesiā se repræsentent, nec quidem pœnitentiam age

re quærunt,& poſtea in infirmitate arrepti, pe tunt communionem, placuit eis non dandam communionem,niſi reuelauerint, & egerint di gnos fructus pœnitentiæ.

Explicit concilium Arelateñ.primum.

CONCILIVM GANGREN.

celebratum circa annos Domini. 324. in Paphlagonia,ſeu regione Pelaſgiorum.

Dominis honorabilibus cõſacerdotibus,in Armenia Cõſtitutis epiſcopis, Qui conuenerunt in Gangrenſe conciliũ, in Domino Salutem.

Hæc epiſtola eſt pro argumento concilij Gangren.

Quoniam conueniens ſancta ſynodus epiſcoporum in eccleſiam Gangrenſem, propter quaſdam eccleſiaſticas & neceſſarias cauſas inquirendas, & ea, quæ ſecundum Euſtachiũ geſta ſunt dinoſcenda, inuenit multa fieri inde center ab his,qui eundem Euſtachium ſequuti ſunt, neceſſario ſtatuit, palàm omnibus factis amputare uniuerſa, quæ ab eodem male commiſſa ſunt. Declaratum eſt enim, hos eoſdem nuptias accuſare, & docere, quòd nullus in coniugali poſitus gradu ſpem habeat apud Deum. Vnde factum eſt,ut mulieres multæ ſe ductæ, relictis proprijs uiris, & uiri, uxoribus deſtitutis, uinculum coniugale diſſoluerent, continentiam profitentes, quam quum retine re non poſſent,adulterium commiſerunt. Inuenti enim ſunt, diſſenſiones ac ſeparationes in dominicis eccleſijs docere, id eſt, traditiones eccleſiaſticas, & ea, quæ in eccleſijs aguntur,debere contemni, priuatiſq́ conuenticulis inſtitutis, ad imitationem eorum, quæ in do-

mo Dei aguntur, omnia præſumere celebrare. Adhuc etiam ueſtibus communibus ſpretis, nouos etiam & inſolitos habitus aſſumpſiſſe. Primitias quoq; fructuum, & oblationes eorum, quas ueterum inſtitutio eccleſijs tribuit, ſibimet uindicaſſe, id eſt, propria ratiocinatione doctrinæ, tanq; ſanctis, ſibi eas offerri debere, apud ſe & inter ſe diſpenſandas. Seruos a dominis recedentes, per hunc inuſitatum religionis ſuæ habitum ſub ſpecie religionis, dominos contempſiſſe. Mulieres quoque præter conſuetudinem, & ſui ſexus ornatus, hinc ſe iuſtificari credentes, uirilem habitum ſuſcepiſſe, pluresq; earum occaſione religionis tonſas, genuini decoris comas penitus amputaſſe. Ieiunia, quæ in eccleſia prædicantur, contemnenda aſſeruiſſe. Nonnullos eorum, etiam cibos carnium tanquam illicitos reputaſſe. In domibus coniugatorum, nec orationes quidem debere celebrari, perſuaſiſſe in tantum, ut eaſdem fieri uetent, & oblationibus, quæ in domibus factæ fuerint, minime communicãdum eſſe decernãt. Presbyteros uero, qui matrimonia cõtraxerunt, ſperni debere dicunt, nec ſacramenta, quæ ab eis conficiuntur, attingi. Loca ſanctorum martyrum, uel baſilicas contemnere, & omnes, qui illuc conueniunt, & ſacramenta cõficiunt, reprehendere. Diuites fideles, qui non omnibus renunciãt, quæ poſſident, ſpem apud Deum nõ habere. Et multa alia, quæ enumerare nulli poſſibile eſt. Singulos quoque eorum pro ſuo arbitrio conſtituere. Vnuſquiſque enim eorum per tales inſtitutiones ab eccle-

siastico canone recessit, tanquam proprias leges sibimet condidisse præsumens.

Sed nec cõmunis his omnibus, & una senrẽtia est. Singuli enim, prout uidetur, & libet, ad accusationem ecclesiæ nitẽdo, tanquam rector non sit, uel addunt decreta, uel minuunt. Propterea ergo coactum est hoc concilium, in Gãgrensi ecclesia habitum, ut canones istos exponeret, quibus probantur memorati extra ecclesiam esse. Quòd si per pœnitentiam cõdemnauerint omnia hæc, quæ male senserunt, tanquã a se non bene prolata, acceptabiles fiant, atq; ideo singula, quæ debeant condemnare, synodus credidit exponenda. Quòd siquis renuerit hæc, quæ hodie constituta sunt, tanquam hæreticus, & anathematizatus, & damnatus abijciatur. Et erit nòn solum incommunicatus, uerum etiã ab ecclesia habeatur extorris, donec deprecetur episcopos, & de uniuersis, quæ penes eos detecta atque deprehẽsa sunt, prouiderit, quid horum susceperit obseruandum.

Cap. 1. De his, qui nuptias execrantur.

D. 31. Siquis uituperat. Et d. 30. Si quis nuptias.

Siquis uituperat nuptias, et dormientẽ cum uiro suo fidelem, ac religiosam detestatur, aut culpabilem æstimat, uelut quæ in regnum Dei introire nón possit, anathema sit.

Cap. 2. De his, qui carnes manducantes damnant.

D. 30. Siquis carnem.

Siquis carnem edentem, præter sanguinem, & idolis immolatum, & suffocatum, cum religione & fide cõdemnat, uelut spem ꝓpter huiusmodi ꝑceptionẽ nõ habentẽ, anathema sit.

Cap. 3. Non debere seruum occasione religionis Dominum contemnere.

Siquis

Si quis seruum, prætextu diuini cultus, doceat dominum contemnere proprium, ut discedat ab eius obsequio, nec ei cum beneuolẽtia, & omni honore deseruiat, anathema sit. 17. q. 4. si quis alienũ.

Cap. 4. De oblatione presbyteri coniugati.

Quicunque discernit a presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat, eo ministrante, de oblatione percipere, anathema sit. D. 28. Siquis discernit.

Cap. 5. Ne orationes ecclesiæ contemnantur.

Siquis docet, domum Dei contemptibilem esse, & conuentus, qui in ea celebrantur, anathema. D. 30. Siquis docet.

Cap. 6. Non debere extra ecclesiam congregari.

Siquis extra ecclesiam seorsum conuentus celebrat, & despiciens ecclesiam, ea, quæ sunt ecclesię, uoluerit usurpare, nõ conueniente presbytero, iuxta decretũ episcopi, anathema sit. D. 30. Siquis extra.

Cap. 7. De fructibus in ecclesiam dandis.

Siquis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere, uel dare uoluerit, præter conscientiã episcopi, uel eius, cui huiuscemodi officia commissa sunt, nec cum eius uoluerit agere consilio, anathema sit.

Cap. 8. De his, quæ in usus pauperum conferuntur.

Siquis dederit, uel acceperit oblata, præter episcopum, uel eum, qui constitutus est ab eo, ad dispensandam misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.

Cap. 9. De his, qui in uirginitate persistunt.

Quicunque uirginitatem custodiens, aut cõtinentiæ studens, uelut horrescens, nuptias temerat, nec propter hoc, quod bonũ & sanctũ est, nomen uirginitatis assumit, anathema sit. D. 30. Siquis uel uirginitatem.

Cap.10. De his, qui pro uirginitate ſuperbiunt.

D.30. *Si quis proter.* Siquis ex his, qui uirginitatem propter dominum ſeruant, extollitur aduerſum coniugatos, anathema ſit.

Cap.11. Ne quis Agapem fratrum contemnat

D.42. *Si quis deſpicit.* Siquis deſpicit eos, qui fideliter Agapes, id eſt, conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, & noluerit cõmunicare huiuſcemodi uocationibus, parui pendens quod geritur, anathema ſit.

Cap.12. De his, qui pallijs utuntur.

D.30. *Siquis uirorum.* Siquis uirorum, propter continentiam, quæ putatur, amictu pallij utitur, quaſi per hoc habere ſe iuſtitiam credens, & deſpicit eos, qui cum reuerentia birris, & alijs communibus, & ſolitis utuntur, anathema ſit.

Cap.13. Ne mulieres uirilem habitum uſurpent.

D.30. *Si qua mulier.* Siqua mulier, propter cõtinentiam, quæ putatur, habitum mutat, & pro ſolito muliebri amictum uirilem ſumit, anathema ſit.

Cap.14. Non debere a uiro diſcedere.

Siqua mulier, uirum proprium relinquens diſcedere uoluerit, nuptias execrans, anathema ſit.

Cap.15. De his, qui filios deſpiciunt.

D.30. *Siquis reliquerit.* Siquis filios ſuos relinquens, non eos enutrit, & quod ad ſe pertinet, non ad pietatem diuini cultus informat, ſed per occaſionem continentiæ negligit, anathema ſit.

Cap.16. Ne filij parentes ſuos contemnant.

D.30. *Si qui filij.* Quicunque filij a parentibns, prætextu diuini cultus, abſcedunt, nec debitam reuerentiam dependunt illis, qui diuinum cultum ſibi pro-

culdubio præferunt, anathema sit.

Cap.17. Caput tondere, mulieri non licere.

Si qua mulier, propter diuinum cultum (ut æstimat) crines attondeat, quos ei Deus ad subiectionis materiam tribuit, tanquam præceptum dissoluens obedientiæ, anathema sit. D.30. *Quæcunq; mulier.*

Cap.18. Non debere die dominico ieiunare.

Siquis propter continentiam, quæ putatur, aut cōtumaciam in die dominico ieiunat, anathema sit. D.30. *Si quis tanquam.*

Cap.19. Non licere communia ieiunia soluere.

Siquis eorum, qui continentiæ student, absque necessitate corporea tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita superbiendo dissoluit stimulo suæ cogitationis impulsus, anathema sit. D.30. *Siquis eorum.*

Cap.20. De his, qui collectas, quæ fiunt in martyrum commemoratione, execrantur.

Siquis superbiæ usus affectu conuentus abominatur, qui ad confessiones martyrum celebrantur, & ministeria, quæ in eis fiunt, simul cum eorum memorijs execratur, anathema sit. D.30. *Siquis per.*

Hæc autem scripsimus, non qui in ecclesia Dei secūdum scripturas sanctum propositum continentiæ eligunt, uituperantes, sed eos, qui abutuntur proposito in superbiam, & extolluntur aduersus simpliciores, abscindimus, & damnamus eos, qui aduersum scripturas & ecclesiasticas regulas, noua introducunt præcepta. Nos autem & uirginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam quæ cum castitate & religione suscipitur, approbamus, D.30. *Hæc autem.*

& renunciationem ſecularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum caſtum uinculum honoramus, & diuitias cum iuſtitia, & operibus bonis non ſpernimus, & habitum ſimplicem, ac ueſtem uiliorem, pro corporis diligentia infucatum, laudamus, ſicut etiam ſolutas ac fractas in ueſtibus proceſſiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his fiunt tanquam ſanctos, & utiles ſuſcipimus, pietatem in priuatis domibus non claudentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, & congregationem ſanctam in eadem eccleſia pro utilitate communi recipimus. Et bona opera, quæ ſupra uires in fratres pauperes exerceantur, ſecundum eccleſiaſticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ per ſanctas ſcripturas, & per Apoſtolos ſunt tradita, in eccleſia celebrari exoptamus.

Explicit concilium Gangrenſe prouinciale, ſed confirmatũ in ſexta ſynodo generali, Conſtantinopoli in Trullo celebrata, ut ex ſecundo canone editionis Græcæ Pariſinæ conſtat.

Conciliũ Arelatenſe. 2

CONCILIVM ARELATEN. ſecundum, ſub Syluestro papa celebratum. Eſt prouinciale.

Cap. 1. De neophytis cleriris non ordinandis.

Ordinari ad diaconatus, uel ſacerdotij officium, neophytum non debere.

Cap. 2. Ne coniugati ad ſacerdotium prouehantur.

D. 28. *Aſſumi aliquem.* Aſſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in uinculo coniugij conſtitutum, niſi fuerit pro

missa conuersio, non oportet.

Cap.3. Ne clericus in solatio extraneam habeat mulierem. *3.Canō in cōcilio Niceno.*

Siquis de clericis a gradu diaconatus, in solatio suo mulierem, præter auiam, matrem, sororem, filiam, neptem uel conuersam secū uxorem habere præsumpserit, a communione alienus habeatur. Par quoq; & mulierem (si se separare noluerit) pœna percellat.

Cap.4. Ne clericus in secreto intromittat puellam.

Nullus diaconus, uel presbyter, uel episcopus, ad cellarij secretum intromittat puellam, uel ingenuam, uel ancillam.

Canon quintus hic subticetur, eò quòd nihil diuersum complectatur a canone quarto Concilij Nicæni.

Cap.6. Ne episcopus ordinetur sine consensu metropolitani.

Illud autem ante omnia clareat, eum, qui sine conscientia metropolitani constitutus fuerit episcopus, iuxta magnam synodum esse episcopum non debere.

Cap.7. De his, qui se ipsos abscindunt.

Si qui se carnali uitio repugnare nescientes abscindunt, ad clerum peruenire non possunt. *D.55. Hi qui se.*

Cap.8. De his, qui excommunicatos alterius suscipiunt.

Siquis excommunicatum alterius, siue clericum, siue secularem recipere post interdictum præsumpserit; nouerit se reum fraternitatis factum, causam in concilio redditurum.

Cap.9. Vt Nouatiani in communionem non suscipiantur.

Nouatianum in communinnem recipi non debere, nisi suscepta pœnitentia incredulitatis, præteritum damnet errorem.

Decimum canonem hoc loco non inter se-

ruimus, q̄ idem plane sit cum eo, qui in Nicæno concilio undecimum locum sortitus est.

Cap. 11. De his, qui pœnis uicti, sacrificare coguntur.

Ex eodem. Siqui uero, dolore uicti & pondere persecutionis, negare & sacrificare compulsi sunt, duobus annis inter catechumenos, triennio inter pœnitentes habeantur a communione suspensi.

Cap. 12. De excedẽtibus uitam in pœnitentia positis.

Ex cap. 12. Nicenæ syn. De his, qui in pœnitentia positi, uitam excesserunt, placuit, nullum communione uacuum debere dimitti, sed pro eo, quod honorauit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur.

Canonem 13. hic prætermisimus, ne 15. & 17. ex concilio Nicæno otiose repetere uideremur.

Canon 14. est a nobis sublatus, cum in Nicæna synodo 18. loco idem relatus sit.

Cap. 15. Ne diaconus coràm presbytero sedeat.

Ex cap. 14. Eiusdem. In secretario diaconos inter presbyteros sedere non liceat, uel corpus Christi, p̄sente presbytero, tradere non præsumat. Quod si fecerint, ab officio diaconatus abscedant.

Cap. 16. Vt Photiniani, et Paulianistæ baptizentur.

Photinianos, siue Paulianistas, secundum patrum statuta bàptizari oportet.

Cap. 17. Vt hæretici baptizati recipiantur.

Bonosiacos autem, ex eodem errore uenientes (quos sicut Arrianos baptizari in trinitate manifestum est) dum interrogati, fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum chrismate & manus impositione in ecclesia recipi sufficit.

Cap.18. Vt metropolitani arbitrio syno dus congregetur.

Ad Arelatẽsis episcopi arbitrium synodum congregandam (ad quam urbem ex omnibus mundi partibus, præcipue Gallicanis, sub sancti Martini tempore legimus celebratum fuisse concilium, atque conuentum) si quis commonitus, infirmitatis causa, defuerit, personam uice sua dirigat.

Cap.19. Ne episcopi discedant ante peractam synodum.

Siquis autem adesse neglexerit, aut cœtum fratrum, antequam dissoluatur concilium crediderit deserendum, alienum se a fratrum com munione cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus. D.18. Si quis autem.

Cap.20. De aurigis fidelibus.

De agitatoribus, siue theatricis, qui fideles sunt, placuit, eos, quandiu agunt, a communio separari. Vide supra fo.46.

Cap.21. Si post acceptam pœnitentiam quis nupserit.

Pœnitentes, quæ defuncto uiro, alijs nubere præsumpserint, uel suspecta, uel interdicta familiaritate, se cum extraneo iunxerint, cum eodem ab ecclesiæ liminibus arceantur. Hoc etiam de uiro in pœnitentia posito, placuit obseruari.

Cap. 22.

Pœnitentiam coniugatis non nisi ex consensu dandam. 30.q.4. Pœnitentiam.

Cap.23. De sacerdotibus, qui idololatriam non eruerunt.

Si in alicuius presbyterio infideles, aut fa-

culas accenderint, aut arbores, fontes, uel saxa uenerentur, si hæc eruere neglexerit, sacrilegij se esse reum cognoscat. Dominus autem, uel ordinator rei ipsius, si admonitus, emendare noluerit, communione priuetur.

Cap. 24. De accusatoribus fratrum.

10. q. 1. Eos qui. Hic est unus canon præter illos. 20. ex cōcilio Nicæno, quos supra recensuimus.

Eos, qui falsa fratribus capitula obiecisse cōuicti fuerint, placuit, usque ad exitum nō communicare (sicut magna synodus ante cōstituit) nisi digna satisfactione pœnituerint.

Cap. 25. De apostatis, si non reuertuntur.

Hi, qui post sanctam religionis professionē apostatant, & ad seculum redeunt, & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem penitus non accipiant. Quos etiam iubemus ad clericatus officium nō admitti, & quicunque ille sit, post pœnitentiam secularem habitum non præsumat. Quod si præsumpserit, ab Ecclesia alienus habeatur.

Cap. 26.

De his, quos clericatui ipsa uitæ gratia suggesserit, si forte internupta, & duplicata matrimonia inciderint, non ultra subdiaconatum ecclesiasticas capiant dignitates. Quod si facti forsitan sunt, ab ecclesiastico remoueantur officio.

Cap. 27.

Professas uiduas, si in cohabitando perstiterint, cum raptoribus esse damnandas.

Cap. 28.

Secundum constitutionem synodi Vasen. qui oblationem fidelium suppresserit, aut ne-

gauerit, ab ecclesia, cui fraudē fecit, excludat.

Cap. 29.

Siquis episcopus suæ sententiæ non acquiescit, synodi legibus audiendum.

Cap. 30. De episcopis suspensis.

Secundum instituta seniorum, si a communione sacerdotali fuerit authoritate suspensus episcopus, hunc non solum a clericorum, sed etiam a totius populi colloquio, atque conuiuio placuit excludi, donec resipiscens, ad sanitatem redire festinet.

Cap. 31. De his, qui inter se odijs exardescunt.

Hi, qui publicis inter se odijs exardescunt, ab ecclesiasticis conuentibus sunt remouendi, donec ad pacem recurrant.

Cap. 32. De expositis ante ecclesiam.

Si expositus ante ecclesiam cuiuscunque fuerit miseratione collectus, contestationis ponat epistolam: Et si is, qui collectus est, intra decē dies quæsitus agnitusq́ non fuerit, securus habeat quæ collegit. Sanè qui post prædictum tempus calumniator extiterit, ut homicida, ecclesiastica districtione damnabitur, sicut patrum sanxit authoritas.

Cap. 33. De puellis, quæ se Deo uouerunt.

De puellis, quæ se uouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post. 25, annos ætatis ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decreuimus, ut cum his, cum quibus se obligauerint, communione priuentur, ita ut eis postulantibus, pœnitentia nō negetur, cuius pœnitentiæ communio multo tempore differatur.

Cap.34. *De famulis se percutientibus.*

Siquis famulorum cuiuslibet conditionis, aut generis, quasi ad exacerbandam domini discretionem, se diabolico repletus furore percusserit, ipse tantum sanguinis sui reus erit, neq; ad dominum sceleris alieni inuidia pertinebit.

Cap.35. *De ordinatione episcopi.*

Placuit, in ordinatione episcopi hunc ordinẽ custodiri, ut primo loco uenalitate, uel ambitione submota, ab episcopis nec nominẽtur, de quibus clerici, uel laici ciues erga unum eligendi habeant potestatem.

Cap.36. *De secularibus hominibus.*

Siquis secularium, amore religionis, se ad quemcunque sacerdotum crediderit conferendum, ipse sibi eum, quem erudiendi gratia suscepit, uindicabit.

Cap.37. *De honore synodi metropolitani.*

Hoc etiam placuit custodiri, ut nihil contra magnam synodum metropolitani existiment uindicandum.

Finit concilium Arelateñ. secundum.

Conciliũ Carthaginen. I.

CONCILIVM CARTHAGINEN. primum, tempore, Syluestri primi papæ celebratum. Est prouinciale, & ex diuersis prouincijs Aphricanis ad Carthaginem conuenerunt multi episcopi.

Cap.1. *Ne baptismus reiteretur.*

Gratus episcopus Carthagineñ. qui præsidebat in concilio, dixit: Ergo si nobis placet

considerem⁹ primum titulum rebaptizationis. Vnde sanctitatem uestram postulo, ut mẽtis uestræ placita producatis. Vniuersi episcopi dixerũt, Absit. Illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum a syncera fide & catholica disciplina rebaptizari.

Cap. 2. De martyrum sepulchris, & honorificentia.

Martyrum dignitatem, nemo prophanus infamet. At siquis ad iniuriam martyrum claritati eorum adiungat infamiam, placet, eos, si laici sint, ad pœnitentiam redigi. Si autem sunt clerici, post cõmonitionem, & post cognitionem honore priuari.

Cap. 3. Quòd non liceat clericis habitare cum fœminis.

Gratus episcopus dixit: Et illud præcipue, si uidetur uestræ dilectioni, cauendum est, ut pastoris cura, quantum debet, & potest regularis prouidentia, præmoneat, ut nullis liceat, ab affectu abstinentibus carnali, apud extraneas pariter cõmorari. Occasiones enim amputandę sunt peccatorum, & tollendæ omnes suspiciones, quibus subtilitas diaboli, sub prætextu charitatis & dilectionis, incautas animas uel ignaras irretire consueuit. Nullus igitur, nullaq́ sanctimoniæ & uirginitati deseruiens, propter blasphemiam ecclesiæ, si uobis placet, in una domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt: Qui nolunt nubere, & pudicitiæ meliorem eligunt partem, hæc uitare debent, & non solum habitare simul, sed nec habere ad se aliquem accessum. Hoc ergo & lex iubet, & sanctitas uestra commendat, ut in singulis concilijs statutum

est. Gratus episcopus dixit: Ergo persuasio interdum prudentes solet arcere a peccatis, dum imprudentes debet metus huiuscemodi constringere, si sanum consilium respuunt, & salutare mãdatum. Si ergo laici sunt, post communionem, si contempserint, a communione separentur. Vniuersi dixerunt: Placet.

Cap. 4. Vt cum uiduis non commorentur.

Gratus episcopus dixit: Et si infinita sunt, quæ lege præscripta, proficientia sunt disciplinæ, & unusquisque nostrum tractatu assiduo, & cõmonitione frequenti, per singulas quasq; species, proficientes ad disciplinam poterit populos inuitare, tamen aliqua ex eis ꝓpter blasphemias suggerenda sunt a nobis, & in concilio statuenda. Si uidetur uobis, pari sententia teneantur etiam hi, qui cum uiduis commorantur, & nulla secum germanitate coniuncti sunt. Vniuersi dixerunt: Iuxta uiduos & uiduas, eadem lex maneat & sententia.

Cap. 5. Ne clerici ordinentur in ecclesia alterius.

Priuatus episcopus Vegeselitanus dixit: Suggero sanctitati uestræ, ut statuatis, non licere clericum alienum ab aliquo suscipi sine literis episcopi sui, neque apud se retinere, nec laicum usurpare sibi de plebe aliena, ut eum ordinet sine cõscientia eius episcopi, de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit: Hæc obseruantia pacem custodit. Nam & memini, in sanctissimo concilio Sardicẽsi statutum, ut nemo alterius plebis hominem usurpet. Sed si forte erit necessarius, petat a collega suo, & per cõsensum habeat.

Cap. 6. Vt clerici actus secularium non suscipiant.

Nicasius episcopus Culusitanus dixit: Credo placere suggestionem meam sanctitati uestræ, & displicere uobis, ut qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, nõ accedant ad actus, seu administrationem, uel procurationem domorum. Gratus episcopus dixit. Et Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt, Nemo militans Deo ingerit se negotijs secularibus. Proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt: Hoc obseruemus. 11. q. 3 Credo. 2 Timoth. 2.

Cap. 7. Vt clerici in ecclesia aliena nõ communicent sine literis sui episcopi.

Casianus Vsulensis episcopus dixit: Statuat grauitas uestra, ut unusquisque clericus, uel laicus non communicet in aliena plebe, sine literis episcopi sui. Grat⁹ episcopus dixit: Nisi hoc obseruatum fuerit, cõmunio fiet forte passim. Nam si cum literis receptus fuerit, et cõcordia inter episcopos seruatur, & nemo subtilis alterius fugiens communionem, ad alterum latenter accedit. Vniuersi dixerunt: Omnibus prouides, & clero & laicis consulis.

Cap. 8. Ne clerici ordinentur implicati negotijs alienis.

Magnus episcopus Astiagensis dixit: Quid dilectioni uestræ uidetur? ꝓcuratores, & actores, etiam per se tutores pupillorum, si debeãt ordinari? Gratus episcopus dixit; Si post deposita uniuersa, & reddita ratiocinia, actus uitæ ipsorum fuerint probati in omnibus, debent & cum laude cleri, si postulati fuerint, honore munerari. Si enim ante libertatem nego- D. 54. Magn' episcopus.

tiorum uel officiorum, ab aliquo fine conside ratione fuerint ordinati, ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt: Recte omnia statuit sanctitas tua, ideoq; ita est & nostra ista quoque sen tentia.

Cap. 9. Vt laici clericos actores non constituant.

Metus Caunensis episcopus dixit: Recte statutum est, ut obnoxij alienis negotijs non ordinentur. Tamen dimissi, & gratias referre debent, & a clericorum iniuria temperare. Et ipsis nō liceat, clericos nostros eligere apothecarios, uel ratiocinatores. Gratus episcopus dixit: Nulli dubium est, quod omnes, uel domini uel procuratores, uel quicunque præsunt, cum audierint saluberrima instituta concilij, & sibi esse consultum, nec impeditum, propriam debebunt temperare iniuriam in clericis nostris. Quod si iniuria constitutionis imperatoriæ clericos inquietandos putauerint, si defensio ecclesiastica nos non deridet, pudor publicus uindicabitur. Vniuersi dixerunt: Saluberrimæ professiones debuerunt a tanto concedi concilio.

Cap. 10. Ne episcopus alterius episcopi plebes uel fines usurpet.

Felix episcopus Baianeñ. dixit: Nullus debet collegæ suo facere iniuriam. Multi enim transcendunt sua, & usurpant aliena ipsis inuitis. Gratus episcopus dixit: Auaritiæ cupiditatem, radicem omnium malorum esse, nemo est qui dubitet. Proinde inhibendū est, nequis alienos fines usurpet, aut transcendat episcopum collegā suum, aut usurpet alterius

1. *Timoth. 6.*

plebes,sine eius petitu, quia inde cætera mala oĩa generant. Vniuersi dixerunt: Placet placet.

Canon.11. De numero iudicantium presbyterorum.

Siquis tumidus, uel contumeliosus extiterit in maiorem natu, uel aliquam causam habuerit,a tribus uicinis episcopis, si diaconus est,arguatur,si presbyter,a sex,si episcopus,a duodecim consacerdotibus audiatur. Vniuersi dixerunt episcopi. Contemptus debet contumacię & superbię in omnibus frangi, causa uero pro personis a statuto numero audiatur. 11.q.7. Siquis tumidus.

Canon 12.

Optantius Episcopus circuibat, & usurpabat populos Antigoni episcopi uicini,componitur hæc lis per synodum.

Canon 13.est in secundo Arelateñ.14. & in primo.12.

In 14.Canone commendatur obseruatio cõstitutionum huius concilij, & subscribunt episcopi.

Finis concilij Carthagineñ.primi.

Decreta Marci Papæ.

Marcus, natione Romanus, sedit annos 2. menses 8.dies 21. temporibus Constantini Iunioris.Quæ sub illo acta sunt, habes histo. tripar.lib.4.cap.1.Papa 33.Sub Petro. an.d.336. Marcus pont. 33. Hic symbolũ missæ inseruit

Hic misit ad Athanasium, & episcopos Aegypti 70.canones Nicæni concilij, fideliter transcriptos ex exemplaribus, quæ Syluester Papa reliquerat Romæ, nunc non extant, nisi 20.canones. Bona pars horum uiginti est in concilio Arelateñ.2. & aliqui illorũ 70. (quos nunc non habemus) sunt in prædicto concilio.

Decreta Iulij Papæ.

an. do. 338. *Iulius 1. Pont. 34.* Iulius primus papa, natione Romanus, sedit annos quindecim, de quo habes histo. tripart. lib. 4. cap. 4. & infra. Extat epistola eius increpatoria ad episcopos Orientales pro causis Athanasii episcopi Alexādrini lectione digna 34. Papa sub Petro.

Tempore huius Arriana hæresis inualuit.

Romana synodus sub Iulio Pont. Sub eodē Iulio celebrata est synodus Romana, in qua cōuenerunt 116. Episcopi contra Arrium, & eius discipulos, quem damnarunt cum suis dogmatibus præsidente Iulio, confirmantes acta in synodo Nicęna. De hac synodo nihil præterea habetur.

Sub eodē Colonien. syn. Sub eodē celebrata est synodus Coloniensis contra Eufratam blasphemum, & hæreticum, qui Christum negabat Deum. Dānatus est, & priuatus episcopatu.

Conciliū Antiochenum.

ANTIOCHENVM CONCILIVM,

Regulæ Antiocheni concilij expositæ apud Antiochiam.

Sancta, & pacatissima synodus in unum congregata, his, qui per singulas prouincias sunt, unanimis sanctis, & consacerdotibus in Domino salutem. Gratia & ueritas Iesu Christi domini, & saluatoris nostri, sanctam & Antiochenam ecclesiam uisitans, & in unum connectens per concordiam pacatissimi spiritus, multa quidem & alia perfecit, in omnibus autem, suggerente sancto & pacifico spiritu, etiā hoc perfecit, ut quæ uisa sunt recte constitui, cum plurima consideratione, & iudicio unà cum omnibus nobis Antiochiam ex diuersis

prouincijs

prouincijs in unum collectis episcopis, in ue- ſtram notitiam deferuntur. Credimus autem gratiæ domini, & ſpiritui ſancto pacis, quod et ipſi conſpirabitis nobis, tanquam in unam fuiſ ſetis uirtutem, & nobiſcum orationibus adni- tentes, magis autem muniti, et in ſpiritu ſancto præſente ijſdem ipſis, quæ definita ſunt, conſen tientes, & ea, quæ uiſa ſunt recta, roborantes, cum conſenſu ſancti ſpiritus conſignabitis. Sũt autem præfiniti canones eccleſiaſtici hi, qui in- fra ſunt ſcripti.

Canon primus.

Non licere Paſcha diuerſo tempore facere, nec cum Iudæis celebrare, ſicut in Nicæno con cilio ſtatutum eſt.

Canon. 2. Non licere cum excommunicatis communicare.

Omnes, qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiũt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intem perantia ſe a perceptione ſanctæ communio- nis auertunt, hi de eccleſia remoueantur, quan- diu per confeſſionem pœnitentiæ fructus oſtẽ- dant, & precibus indulgentiam conſequan- tur. Cum excõmunicatis autem non licere com municare, nec cum his, qui per domos conue- niunt deuitantes orationes eccleſiæ, ſimul orã- dum eſt, ab alia quoque eccleſia non ſuſcipien dum, qui in alia minime congregatur. Siquis autem de epiſcopis, aut presbyteris, uel dia- conis, ſeu quilibet ex clero deprehenſus fue- rit cum excommunicatis cõmunicare, etiam iſte priuetur cõmunione tãquam qui regulam confundat eccleſiæ.

Canon.3. Non debere clericum ad ecclesiam migrantem ibi perseuerare.

7.q.1. *Siquis presbyter.* Siquis presbyter, aut diaconus, aut omnino quilibet ex clero, parochiam propriam deserens, ad aliam properauerit, uel omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem non ministret, maxime si uocanti suo episcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti, obedire contempserit. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, a ministerio modis omnibus remoueatur, ita ut nequaquam locum restitutionis inueniat. Si uerò pro hac causa damnatũ alter episcopus suscipiat, hic etiam a communi coerceatur synodo, uelut qui ecclesiastica constituta dissoluat.

11.q.4. *Siquis episcopus.*

Can. 4. Non licere episcopo, uel clerico si exauctorizatus fuerit, ministrare.

Siquis episcopus damnatus a synodo, uel presbyter aut diaconus a suo episcopo, ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem aut locum habere satisfactionis, sed communicantes ei omnes abjici de ecclesia, & maxime, si postea quàm didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerit.

Can. 5. Ne clerici, contempto episcopo, seorsum se colligant.

Siquis presbyter, aut diaconus episcopum proprium contemnens, se ab ecclesia sequestrauit, & seorsum colligens, altare constituit,

& commonenti episcopo nõ acquieuerit, nec consentire uel obedire uoluerit semel & iterũ conuocanti, hic damnetur omnimodo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quod si ecclesiam conturbare, & solicitare persistat, tanquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

Can. 6. De excommunicatis.

Siquis a proprio episcopo cõmunione priuatus est, nõ ante suscipiatur ab alijs, quàm suo reconcilietur episcopo, aut certe ad synodum, quæ congregatur, occurrens pro se satisfaciat. Et persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos, & presbyteros, et diaconos, omnesq́, qui sub regula esse monstrantur. *11. q. 3. Siqui a proprio.*

Can. 7. De peregrinis.

Nullus peregrinorum sine pacificis, id est, commendatitijs suscipiatur epistolis. *D. 71. Nullus absque.*

Can. 8. Vt epistolæ a solo fiant Chorepiscopo.

Presbyteri, qui sunt in agris, canonicas epistolas dare non possunt, ad solos tantum uicinos episcopos literas destinabũt. Chorepiscopi autem, qui sunt irreprehensibiles, dare possunt pacificas, id est, generales epistolas.

Can. 9. De metropolitanis episcopis.

Per singulas regiones episcopos conuenit, nosse metropolitanum episcopum, solicitudinem totius prouinciæ gerere. Propter quod ad metropolim omnes undique, qui negotia uidẽtur habere, concurrant. Vnde placuit, eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eũ cæteros episcopos agere, secũdum antiquam *6. q. 3. Per singulas.*

a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum, quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesq́; subiectas. Vnusquisque enim episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat iuxta reuerentiam singulis competentem, & prouidentiã gerat omnis possessionis, quæ sub eius est potestate, ita ut p̃sbyteros, & diaconos ordinet, & singula suo iudicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet præter Antistitẽ metropolitanum, nec metropolitanus sine cæterorum gerat cõsilio sacerdotũ.

Can. 10. *De his, qui uocantur Chorepiscopi.*

Qui in uicis, uel possessionibus Chorepiscopi nominãtur, quamuis manus impositionem episcoporum perceperint, & ut episcopi consecrati sint, tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, ut gubernent sibi subiectas ecclesias, earumq́; moderamine, curaq́; contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum uero, nec diaconum audeant ordinare, præter ciuitatis episcopum, cui ipse cum possessione subiectus est. Si quis autem transgredi statuta tentauerit, depositus, quo utebatur, honore priuetur. Chorepiscopum uero ciuitatis episcopus ordinet, cui ille subiectus est.

Can. 11. *De episcopis, uel clericis adeuntibus Imperatorem.*

23. q. 8. Siquis episcopus.

Siquis episcopus, aut presbyter, aut quilibet regulæ subiectus ecclesiæ, præter concilium, & literas episcoporum prouinciæ, & præcipue metropolitani, adierit Imperatorem, hunc reprobari & abijci oportere, non solum

a cõmunione,uerùm & ab honore,cuius parti ceps uidetur existere,quia uenerandi Principis auribus molestiam tentauit inferre contra leges ecclesiæ. Si igitur adire Principem necessaria causa deposcit,hoc agatur cum tractatu,& consilio metropolitani; & cæterorum episcoporum,qui in eadem prouincia commorãtur, qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis.

Can. 12. De damnatis episcopis, aut clericis adeuntibus Imperatorem.

Si quis a proprio episcopo presbyter, aut diaconus, aut a synodo fuerit episcopus forte damnatus, & Imperatoris auribus molestus extiterit, oporteat ad maius episcoporum con uerti concilium, & quæ putauerint habere iusta,plurimis episcopis suggerant, eorumq; discussiones,ac iudicia præstolentur. Si uero hęc paruipendẽtes molesti fuerint Imperatori,hos nulla uenia dignos esse, nec locum satisfactionis habere,nec spem futuræ restitutionis penitus operiri dijudicamus. *10.q.5. Siquis a proprio*

Can. 13. Ne epi in aliena prouincia ordinationes efficiant. *9.q.1. Nullũ episcopum.*

Nullus episcopus ex alia prouincia audeat ad aliam transgredi, & ad promotionem ministerij aliquos in ecclesijs ordinare, licet consensum uideantur præbere nonnulli, nisi literis tam metropolitani,quàm cęterorum, qui cum eo sunt, episcoporum rogatus adueniat, & sic ad actionẽ ordinationis accedat. Si uerò,nullo uocante,inordinato more deproperet super ali quibus ordinationibus & ecclesiasticis negotijs ad eum non pertinentibus, componendis,

irrita quidem, quæ ab eo geruntur, existant, ipse uero incompositi motus sui, & irrationabilis audaciæ subeat ultionem, ex hoc iam damnatus a sancto concilio.

Can. 14. *De episcopis accusatis.*

6. q. 4. Siquis episcopus. Siquis episcopus de certis criminibus iudicetur, & cōtingat de eo comprouinciales episcopos dissidere, cum iudicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis æstimatur, pro totius huius ambiguitatis absolutione sanctæ synodo placuit, ut metropolitanus episcopus a uicina prouincia iudices alios cōuocet, qui controuersiam tollāt, ut per eos, simul & per comprouinciales episcopos, quod iustum uisum fuerit, approbetur.

Can. 15. *De quibus, ut supra.*

6. q. 4. Siquis episcopus. Siquis episcopus de certis criminibus accusatus, condemnetur ab omnibus episcopis eiusdem prouinciæ, cunctiq; consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo iudicari, sed firmam cōcordantium episcoporum prouinciæ manere sententiam.

Can. 16. *De episcopis uacantibus.*

D. 92. Siquis episcopus. Siquis episcopus uacans, in ecclesiam uacātem prosiliat, sedemq; peruadat absq; integro perfectoq; consilio, hic abiiciatur necesse est, et si cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum uero concilium illud est, ubi interfuerit metropolitanus antistes.

Can. 17. *De episcopis, qui cum ad episcopatum conuocantur, euitant.*

Si quis episcopus, per manus impositionem

episcopatum acceperit, & preesse populo constitutus, ministerium subire neglexerit, nec acquieuerit ire ad ecclesiam sibi commissam, hũc oportet communione priuari, donec susceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciæ synodus sacerdotum.

D.92. Siquis episcopus per manus.

De residentia episcoporum.

Can.18. *De eisdem quibus supra.*

Siquis episcopus ordinatus ad parochiã minime, cui est electus, accesserit, non suo uitio, sed quod eum aut populus uetet, aut propter aliam causam, non tamen eius uitio perpetratam, hic & honoris sit, & ministerij particeps, dummodo nil molestus ecclesiæ rebus existat, ubi ministrare cognoscitur. Quem etiã obseruare conueniet, quicquid synodus perfecta prouinciæ, quod uisum fuerit, iudicando decreuerit.

D.92. Siquis eps ordinatus

Cap.19. *Nõ licere, epm ordinari sine consilio metropolitani.*

Episcopus præter synodum, & præsentiam metropolitani, nullatenus ordinetur.

D.65. Episcopus non est.

Can.20. *Vt bis in anno synodus celebretur.*

Propter utilitates ecclesiesticas, & absolutiones earum rerum, quæ dubitationem cõtrouersiamq; recipiunt, optime placuit, ut per singulas quasque prouincias episcoporum concilia celebrentur.

D.18. Propter in canv. apostol. ca.38.

Can.21. *Ne episcopus de una parochia in aliam transeat.*

Episcopus ab alia parochia nequaquã migret ad aliam, nec sponte sua prorsus insiliens, nec ui coactus a populis, nec ab episcopis necessitate compulsus, maneat autem in ecclesia, quã primitus a Deo sortitus est. Nec inde transmi-

7.q.1. Episcopum.

gret secundum pristinum de hac re terminum constitutum.

Can. 22. Episcopum non debere in alienam irruere ciuitatē.

9.q.2. Episcopū nō debere. Episcopus alienam ciuitatem, quæ non est illi subiecta, non adeat, nec ad possessionem accedat, quæ ad eum non pertinet, super ordinationem cuiusquam, nec cōstituat presbyteros, aut diaconos alteri subiectos episcopo, nisi forte cum consilio & uoluntate regionis episcopi. Siquis autem tale aliquid facere tentauerit, irrita sit eius ordinario, & ipse coerceatur a synodo. Nam si ordinare non potuerit, nullatenus iudicabit.

Can. 23. Episcopo nō licere successorem sibi cōstituere.

8.q.1. Episcopū nō liceat. Epō non licet successorem sibi cōstituere. Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum uitæ perueniat. Quòd si tale aliquid factum fuerit irritum esse huiuscemodi est constitutum. Seruetur autem ius ecclesiasticum, id cōtinens, oportere non aliter fieri nisi cum synodo & iudicio episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum, qui dignus extiterit, promouere.

Can. 24. De rebus ad ecclesiam pertinentibus.

9.q.1. Quecunque res. Quæ sunt ecclesiæ, sub omni solicitudine, & conscientia bona & fide, quæ in Deum est, qui cuncta considerat, iudicatq́;, seruentur, quæ etiam dispensanda sunt iudicio & potestate Pontificis, cui commissus est populus, & animæ, quæ in ecclesia congregantur. Manifesta uerò sint, quæ pertinere uidentur ad ecclesiam, cum notitia presbyterorum & diaconorum, qui circa ipsum sunt, ita ut agnoscant, nec

ignorent, quæ sint ecclesiæ propria, nec eos aliquid lateat. Vt si contigerit episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus, quę sunt ecclesiæ, nec ipsæ collapsæ depereant, nec, quæ propria probantur episcopi, sub occasione rerum peruadantur ecclesiæ. Iustum nanq; & acceptum est coràm Deo & hominibus, ut sua episcopus, quibus uoluerit, derelinquat, & quæ ecclesiæ sunt, eidem conseruentur ecclesiæ, ut nec ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiæ, & in causas incidant, qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingrauetur.

Can. 25. Vt episcopus dispensandi res ecclesiasticas habeat potestatem.

Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cùm summa reuerentia & timore Dei. Participet autem & ipse, quibus indiget, si tamen indiget tam in suis, quàm in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessarijs usibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occasione fraudētur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentem: Habentes uictum, & tegumentum, his contenti simus. Quòd si contentus istis minime fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos usus domesticos, & eius commoda, uel agrorum fructus, non cum presbyterorum conscientia, diaconorumq; pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filijsq; committat, ut per huiusmodi personas occulte cęteræ lædantur ecclesiæ, Synodo

12. q. Episcopus ecclesiastiarum rerum

1. Timoth. 6.

prouinciæ pœnas iste persoluat. Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quòd ea quæ pertinent ad ecclesiam, uel ex agris, uel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet usurpent, ita ut ex hoc affligãtur quidem pauperes, criminatori uero, & blasphemijs tã sermo prædicationis, quàm hi qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta synodo, id quod condecet, approbãte. Et subscripserunt. 30. episcopi, qui in eodem concilio conuenerunt.

Subscriptio episcoporum.

De hac synodo legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus.

Finis concilij Antiocheni.

Probatum est concilium Antiochenum, in sexta synodo generali Cõstantinopoli in Trullo celebrata, ut ex secundo canone editionis græcæ constat, & per Dionysium papam. Vt patet per Eusebium lib. 7. cap. 24. & 25. in hist. ecclesiasti.

Concilium Sardicense.

CONCILIVM SARDICENSE, sub Iulio primo Papa, de cuius origine & causa, qua congregaretur, habes in historia tripartita, lib. 4. cap. 21.

Congregatum est præcepto Constantij imperatoris, ut Athanasius ad suam rediret ecclesiam, a qua expulsus fuerat per hæreticos episcopos Arrianos. Conuenerunt in eo concilio, Orientales & Occidentales episcopi. Occidentales circiter 300. Oriẽtales uerò 76. Qui tamen cõtinuo discedentes a concilio, seorsum fecere concilium aliud, in quo statuerunt dogmata Arrij, ut habes in historia prædicta. Cau

sa discessus fuit, quia dixerunt, se nolle ad uerba procedere, nisi prius a concilio submouerentur Pauli & Athanasii defensores, quod occidentales passi non sunt. Cui concilio affuit Osius episcopus Cordubensis, qui & affuit in cõcilio Nicæno. Celebratum est anno 11. ab obitu Constantini patris duorum Augustorum, Constantis, & Cõstantij, ut habes lib. 4. ecclesiasticæ histo. tripar. cap. 23.

Cap. 1. De episcopis, qui ciuitates mutauerint.

Osius eps dixit: Non minus mala consuetudo, quàm perniciosa corruptela funditus eradicanda est, necui liceat episcopo, de sua ciuitate ad aliam transire ciuitatem. Manifesta est. n. causa, qua hoc facere tentãt, cum nullus in hac re inuentus sit episcopus, qui de maiori ciuitate ad minorem transiret. Vnde apparet, auaritiæ ardore eos inflamari, & ambitioni seruire, & ut dominationem agant. Si omnibus placet, huiusmodi pnicies sæuius & austerius uindicetur, ut nec laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt uniuersi: Placet.

D. 8. Mala cõsuetudo.

Prohibetur mutatio episcoporum de una ad aliam ecclesiam.

Cap. 2. De eisdem episcopis.

Osius episcopus dixit: Etiam si talis aliquis extiterit temerarius, ut fortassis talem excusationẽ afferens, assereret, quòd a populis literas acceperit: cum manifestum sit, potuisse plures præmio, & mercede corrumpi eos, qui synceram fidem non habent, ut clamarent in ecclesia, & ipsum petere uiderentur episcopum. Omnino has fraudes dãnandas esse arbitror: ita ut nec laicam in fine communionem talis accipiat. Si uerò omnibus placet, Statuite. Sy-

nodus respondit: Placet.

Cap.3. De episcopo adiudicato.

6.q.4.Osius episcopus. Osius episcopus dixit: Illud quoque necessario adijciendum est, ut episcopi de sua prouincia ad aliam prouinciam, in qua non sunt episcopi, non transeant, nisi forte a fratribus suis inuitati, ne uideamur ianuam claudere charitatis. Quod si in aliqua prouincia aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum litem habuerit, unus de duobus ex alia prouincia aduocet episcopum cognitorem. Quod si aliquis eps iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum concilium renouetur, si uobis placet sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt, Iulio Romano episcopo, & si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem causam esse, ut non refricentur ea quæ acta sunt, quæ decreuerit, confirmata erunt. Si hoc omnibus placet? Synodus respõdit, Placet.

Causæ episcoporũ deferendæ ad episcopũ Romanum.

Cap.4. De episcopis depositis.

Gaudẽtius eps dixit: Addendum, si placet, huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulisti, ut cum aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio, qui i uicinis locis commorantur, & proclamauerit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter eps in eius cathedra, post appellationẽ eius qui uidetur esse depositus, omnino nõ ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio epi Romani determinata.

Cap.5. Quãdo quis debeat a uicinis puinciæ epis ordinari.

Osius eps dixit: Si contigerit in una prouincia, in qua plurimi fuerint episcopi, unum forte remanere episcopum, ille uerò per negligentiã noluerit ordinare episcopum, & populi conuenerint, episcopi uicinæ prouinciæ debent illum prius conuenire episcopum, qui in ea prouincia moratur, & ostendere, quod populi petant sibi rectorem, & hoc iustum esse, ut & ipse ueniat, & cum ipso ordinet episcopum. Quod si, conuentus literis, tacuerit, & dissimulauerit, nihilq; rescripserit, satisfaciendum esse populis, ut ueniant ex uicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum. D.65.c. fina.

Cap.6. De non ordinandis episcopis per uicos.

Licentia uerò danda non est ordinãdi epm, aut in uico aliquo, aut in modica ciuitate, cui sufficit unus presbyter, quia nõ est necesse ibi episcopum fieri, ne uilescat nomen epi, & authoritas. Non debent illi ex alia prouincia inuitati facere epm, nisi aut in his ciuitatibus, quæ episcopos habuerũt, aut si qua talis, aut tã populosa est ciuitas, quæ mereẽ habere epm. Si hoc oĩbus placet? Synodus respondit, Placet.

Cap.7. De episcopis accusatis.

Osius eps dixit: Placuit autem, ut si eps accusatus fuerit, & iudicauerint congregati epi regiõis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit, qui deiectus est, & confugerit ad epm Romanę ecclesiæ, & uoluerit se audiri, si iustum putauerit, ut renouetur iudicium, uel discussionis examen, scribere his episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant; 11.q.9. Siqui episcopus.

& iuxta fidem ueritatis definiant. Quòd si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit epm Romanum, ut è latere suo presbyterum mittat, erit in potestate epi, quid uelit, & qd æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum episcopis iudicent, habentes eius authoritatem, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si uerò crediderit epos sufficere, ut negotio terminũ imponãt, faciet, quod sapientissimo consilio iudicauerit.

Cap.8. Vt episcopi passim ad comitatum non pergant.

Osius episcopus dixit: Importunitates, & nimia frequentia, & iniustæ petitiones fecerunt, nos non tantum habere uel gratiam uel fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatum ire episcopi, & maxime Aphri, qui (sicuti cognouimus, sanctissimi fratres & coepiscopi nostri) Grati salutaria consilia spernunt atque contemnunt, ut nõ solum ad comitatum, multas & diuersas ecclesiæ non profuturas perferãt causas, ut fieri solet, aut oportet, ut aut pauperibus, aut uiduis, aut pupillis subueniatur. Sed & dignitates seculares & administrationes quibusdam postulant. Hæc itaque prauitas olim non solum murmurationes, sed & scãdala excitat. Honestum est autem, ut episcopi intercessionem his pręstent, qui iniqua ui op- *Nota* primitur, aut si uidua affligatur, aut pupillus expolietur, si tamen isthæc nomina iustam habeant causam aut petitionem. Si uobis ergo, fratres charissimi placet, decernite, ne episcopi ad comitatum accedant, nisi forte hi, qui religiosi Imperatoris literis, uel inuitati uel uo ca-

ti fuerint. Sed quoniã sæpe contingit, ut ad misericordiam ecclesiæ cõfugiant, qui iniuriã patiuntur, aut qui peccantes in exilio uel insulis damnantur, aut certe quamcunque sentẽtiam suscipiunt, subueniendum est his, & sine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, si uobis placet. Vniuersi dixerunt: Placet, & constituatur.

Cap. 9. De diaconis ad comitatum dirigendis.

Osius eps dixit: Hoc quoque prouidentia uestra tractare debet, qui decreuistis, ne episcoporum improbitas nitatur, ut ad comitatum pergant. Quicunque ergo (quales superius memorauimus) preces habuerint, uel acceperint, per diaconum suum mittant, quia persona ministri inuidiosa non est, & quæ impetrauerit, celerius poterit referre. Et hoc consequens esse uidetur, ut de qualibet prouincia episcopi ad eũ fratrem, & coepiscopum nostrum preces mittant, qui in metropoli consistit, ut ille & diaconum eius, & supplicationes destinet, tribuens cõmendatitias epl'as pari ratione ad fratres, & coepiscopos nostros, qui in illo tẽpore in his regionibus & urbibus morantur, in quibus felix & beatus Augustus rempublicam gubernat. Si uerò habeat episcopus amicos in palatio, qui cupit aliquid (quod tamen honestum est) impetrare, non prohibetur per diaconum suum rogare ac significare his, quos scit benignã intercessionẽ sibi absenti posse præstare.

Cap. 10. Quòd sit eundum ad comitatũ pro pupillis et uiduis.

Si uero Romam uenerint (sicut dictum est) sanctissimo fratri & coepo nostro Romanę ec

clesiæ preces, quas habent, tradant, ut & ipse prius examinet, si honestæ & iustæ sunt, & præstet diligētiam atque solicitudinem, ut ad comitatum perferantur. Vniuersi dixerunt, placere sibi, & honestum esse consilium.

Alipius episcopus dixit: Si propter pupillos & uiduas uel laborantes, qui causas nō iniquas habent, susceperint peregrinationis incōmoda, habebunt aliquid rationis. Nunc uerò cum ea postulent præcipue, quæ sine inuidia hominum, & sine reprehensione esse non possunt, non necesse est ire ad comitatum.

Cap. 11. Quòd epī euntes ad comitatum, solicite discutiant.

Gaudentius episcopus dixit: Ea, quæ salubriter præmonuistis, conuenientia & æstimatione omnium, & Deo placitura & hominibus, tenere hanc firmitatem possunt, si metus huic sententiæ coniungatur. Scimus enim & ipsi, sæpissime propter paucorum impudētiam religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus, uoluerit ambitioni magis placere, q̄ Deo, is debet scire, causis redditis, honorē, dignitatemq; se amissurum. Quod ita demum compleri poterit, si unusquisque nostrum, qui in Canali constitutus est, cum progredientem episcopum uiderit, inquirat trāsitum eius, causas uideat, quò tendeat, agnoscat, & si quidem cum inuenerit ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est, ne forte inuitatus est, ut ei facultas eundi permittatur. Si uerò (ut superius memorauit sanctitas uestra) propter desideria, & ambitiones ad comitatum

mitatum pergat, neque in literis eius scribatur, neque in communionem recipiatur. Si uobis placet, omnium sententia confirmari debet. Vniuersi dixerunt, hoc honestum esse, & placere sibi hanc constitutionem.

Osius episcopus dixit: Sed & moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne adhuc aliq, nescientes quid decretum sit in synodo, subito ueniant ad ciuitates eas, quę in Canali sunt. Debet ergo episcopus ciuitatis ipsius admonere eum, & instruere, & ex eo loco diaconũ suum mittat. Admonitus ipse tamen redeat in parochiam suam.

Cap. 13. Vt ne ex laico quilibet episcopus ordinetur.

Osius eps̃ dixit: Et hoc necessarium arbitror, ut diligentissime tractetis, si forte aut diues aut scholasticus de foro, aut ex administratore episcopus fuerit postulatus, ut non prius ordinetur, nisi ante & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri, fuerit pfunctus, & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt utique prolixum tempus, probari, qua fide sit, qua'ue modestia, qua grauitate & uerecundia. & si dignus fuerit probatus, diuino sacerdotio illustretur, quia conueniens non est, nec ratio uel disciplina patitur, ut temere & leuiter ordinetur aut episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est. Maxime cum & magister gentium, beatus Apostolus, ne hoc fieret denunciasse, & prohibuisse uideatur, sed hi quorum per longum tempus examinata sit

D. 61. Osius episcopus.

1. Timoth.

uita, & merita fuerint comprobata. Vniuersi dixerunt, placere sibi hæc.

Cap. 14. Vt episcopus in aliena prouincia non immoretur.

Osius episcopus dixit: Et hoc quoque statuere debetis, ut episcopus, si ex alia ciuitate cum uenerit ad aliam ciuitatem, uel ex prouincia sua ad aliam prouinciam, & ambitioni magis q̃ deuotioni seruiens, uoluerit in aliena ciuitate multo tempore residere (forte enim euenit, episcopum loci nõ esse tam instructum, neque tam doctum) is uero, qui aduenit, incipiat contemnere eum, & frequenter facere sermonem, ut dehonestet & deformet illius personam, ita ut ex hac occasione non dubitet relinquere adsignatam sibi ecclesiam, & transeat ad alienã. Definite ergo tempus, quia & non recipi episcopum inhumanum est, & si diutius resideat, pernitiosum est, hoc ergo ne fiat, prouidẽdum est. Memini autem, superiore concilio fratres nostros cõstituisse, ut siquis laicus in ea, in qua commoratur, ciuitate, tres dominicos dies, id est, per tres septimanas, non celebrasset conuẽtum, communione priuaretur. Si ergo hæc circa laicos constituta sunt, multo magis episcopo nec licet, nec decet, si nulla sit tã grauis necessitas, quæ detineat, ut amplius a supra scripto tempore absens sit ab ecclesia sua. Vniuersi dixerunt, placere sibi.

De residentia episcoporũ in sua ecclesia.

Cap. 15. Quòd non liceat episcopo a sua ecclesia, plus tribus hebdomadis abesse.

Osius ẽps dixit: Quia nihil p̃termitti oportet, sunt quidam fratres & coepiscopi nostri, qui non eam ciuitatem possident, in qua uiden

tur episcopi esse constituti, uel certe quòd paruam rem illic habeant, alibi autem idonea praedia habere cognoscuntur, uel affectionem proximorum, quibus indulgeāt, hactenus permitti eis oportet, ut accedāt ad possessiones suas, & disponant, uel ordinent fructum laboris sui, ut post tres dominicos, id est, post tres hebdomadas, si morari necesse est, in suis potius fundis morētur. Aut si est proxima ciuitas, in qua est presbyter, ne sine ecclesia uideatur facere diem dominicū, illuc accedat, ut neque res eius domesticae per absentiam eius detrimentum sustineant, & non frequenter ueniendo ad ciuitatem, in qua episcopus moratur, suspicionem iactantiae, & ambitionis euadat. Vniuersi dixerunt, placere sibi.

Cap. 16. De clericorum excommunicatione.

Osius episcopus dixit: Hoc quoq; omnibus placet, ut siue diaconus, siue presbyter, siue qs clericorum ab episcopo suo communione fuerit priuatus, et ad alterum perrexerit episcopū, & scierit ille, ad quem confugit, eum ab episcopo suo fuisse abiectum, non oportet, ut ei communionem indulgeat. Quòd si fecerit, sciat se, conuocatis episcopis, causas esse dicturū. Vniuersi dixerunt: Hoc statutum & pacem seruabit, & concordiam custodiet.

Cap. 17. De excommunicatis, apud uicinos ep̄os audiendis.

Osius ep̄s dixit: Quod me adhuc mouet, reticere non debeo. Si episcopus, qui forte iracundus (quod esse non debet) cito, & aspere cōmoueatur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia *11. q. 3. Si forte*

uoluerit, prouidendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem is, qui abiectus eſt, ut epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa eius audiatur, ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audiētiam roganti. Et ille epiſcopus, qui aut iuſte, aut iniuſte eum abiecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, ut uel probetur ſententia eius a plurimis, uel emendetur, Tamen priuſquam omnia diligenrer & fideliter examinentur, eum, qui fuerit a communione ſeparatus, ante cognitionem nullus alius debet præſumere, ut eum communioni ſociet. Hi uero', qui conueniunt ad audiendum, ſi uiderint clericorum eſſe faſtidium, & ſuperbiam, quia iam non decet, ut epiſcopus iniuriam, uel contumeliam patiatur, ſeuerioribus eos uerbis caſtigent, ut obediant honeſta præcipienti epiſcopo, qui ſicut ille clericis ſyncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoque uiciſſim miniſtri infucata debent epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

Cap. 18. De non ſolicitandis clericis alienis.

Ianuarius epiſcopus dixit: Illud quoq; ſtatuat ſanctitas ueſtra, ut nulli epiſcopo liceat, alterius epiſcopi ciuitatis miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis parochijs ordinare. Vniuerſi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia, & ideo prohibet oīum ſententia, ne quis hoc facere audeat.

Cap. 19. Non licere epiſcopo, alterius cleri cum in ſua eccleſia ordinare.

Oſius epiſcopus dixit: Et hoc uniuerſi con-

ſtituimus,ut quicunque ex alia parochia uoluerit alienum miniſtrum, ſine conſenſu epiſcopi ipſius, & ſine uoluntate ordinare, non ſit rata ordinatio eius. Quicunque autem hoc uſurpauerit, a fratribus & coepiſcopis noſtris & admoneri debet, & corrigi.

Cap. 20. Vt extranei clerici apud Theſſalonicam nõ tardẽt.

Aetius epiſcopus dixit: Non ignoratis, quãta & qualis ſit Theſſalonicenſium ciuitas. Sæpe ad eam ueniunt ex alijs regionibus presbyteri & diaconi, & nõ ſunt cõtenti breui tempore morari, & aut reſident ibi, aut certe uix poſt longa ſpatia ad ſua redire coguntur. Vniuerſi dixerunt. Ea tempora, quæ conſtituta ſunt cir- ẽpos, & circa has perſonas, obſeruari debent.

Cap. 21 de ſuſcipiendis his, qui perſecutionem patiuntur.

Oſius epiſcopus dixit: Suggerente fratre & coepiſcopo noſtro Olympio, etiã hoc placuit, ut ſi aliquis uim perpeſſus eſt, & inique expulſus pro diſciplina & catholica confeſſione, uel pro defenſione ueritatis, effugiens pericula, innocens et deuotus ad aliam uenerit ciuitatem, non prohibeatur immorari, quandiu aut redire poſſit, aut iniuria eius remediũ acceperit, quia durum eſt, eum qui perſecutionem patitur, non recipi. Etiam & larga beneuolentia, & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis ſynodus dixit: Vniuerſa quæ conſtituta ſunt, catholica eccleſia in uniuerſo orbe diffuſa cuſtodiat. Et ſubſcriſerunt, qui conuenerant, omnes epiſcopi diuerſarum prouinciarum, nu. 121.

Eſt generale concilium ex uniuerſis orbis prouincijs, receptum ab uniuerſali eccleſia, ut

patet d.16.c.Quod dicitis ex Nicolao Papa.&
in sexta synodo generali Constantinopoli in
Trullo celebrata.

Conciliũ Hierosolymitanũ

HIEROSOLYMITANUM CONCILIUM sub eodem Iulio celebratum est per Maximũ episcopum, cũ Athanasius reuerteretur ad ecclesiam suam, literis Constantij Imperatoris, & Iulij Pontificis. In quo hoc tantum actũ est, ut consensu omnium episcoporum restitueretur Athanasius ad communionem & pristinã dignitatem. Quæ habentur fusius histo.tripar. lib.4.cap.34.

Conciliũ Syrmien.

Paulo post, iussit Imperator Constantius, in Syrmio congregari concilium, in quo tradiderunt regulas fidei orthodoxas contra Arrium, in quibus interpretati sunt locum illum Genes. 19. Pluit dominus, a domino. ut sit sensus, Non quod ipse pater a semetipso pluere dicat, sed pluit dominus filius, a domino patre. De hoc concilio habetur histo.tripart.lib.5.cap.3. &c. Adfuit Osius episcopus Corduben. ut refertur in historia prædicta.

FIDES SYRMIEN. CONCILII.

Credimus in unum deum patrem, omnipotentem, creatorem, & factorem uniuersorum, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Et in unigenitum eius filium, dominum nostrum Iesum Christum, qui ante omnia secula ex patre natus est, deum ex deo, lumen ex lumine, per quem facta sunt omnia in cœlis & in terra, uisibilia & inuisibilia, uerbum existens, & sapientia, & lumen uerum, & uita. Qui nouissimis diebus propter nos huma-

natus eſt ex ſancta uirgine, & crucifixus, & mortuus, & ſepultus. Et reſurrexit a mortuis tertia die, & aſcendit in cœlũ, & ſedet in dextera patris. Et uenturus eſt in conſummationę Matth.16. ſeculi iudicare uiuos & mortuos, & reddere unicuique ſecundum opera ſua, cuius imperiũ ſine fine exiſtens, in ſecula permanet infinita. Erit enim ſedens in dextera patris, non ſolum in hoc ſeculo, ſed etiam in futuro. Et in ſpiritum ſanctum paracletum, id eſt, conſolatorem, quem promittens Apoſtolis poſt aſcẽſionem Ioan.14. ad cœlos eſſe mittendum, ut doceret, & commemoraret eis uniuerſa, tranſmiſit. Per quem etiam ſanctificantur animæ credentium in eo ueraciter. Eos autem, qui dicunt, ex non exiſtentibus filium, aut ex altera eſſentia, & non ex dei, & quia erat tempus aut ſeculum, quando non erat, alienos nouit ſancta eccleſia. Rurſus igitur dicimus:

Siquis patrem, & filium duos deos dicit, anathema ſit. 1.

Et ſiquis deum Chriſtum, ante ſecula filium dei, miniſtrantem patri ad creationem uniuerſorum, non confitetur, anathema ſit. 2.

Siquis igenitum, aut partum eius ex Maria natum dicere præſumit, anathema ſit. 3.

Siquis ſecundum præſentiam ante Mariam dixerit filium eſſe, & non ante ſecula ex patre natum, apud deum eſſe, & per ipſum omnia facta, anathema ſit. 4.

Siquis ſubſtantiam dei dilatari, aut cõtrahi dixerit, anathema ſit. 5.

Siquis dilatam ſubſtantiam dei filium di-

xerit facere, aut dilatationem eius ſubſtantiæ filium nominauerit, anathema ſit. 6.

Si quis affectiuum, aut prolatiuum uerbum dixerit dei filium, anathema ſit. 7.

Si quis hominẽ ſolum dixerit filium, qui ex Maria eſt, anathema ſit. 8.

Siquis deum, et hominem ex Maria dicens, deum ingenitum eundem intelligit, anathema ſit. 9.

Apoc.21. Siquis illud, quod ſcriptum eſt, Ego deus
Deut.32. primus, & ego poſtea, & præter me non eſt
& Eſaiæ.41. deus, cũ ad deſtructionem idolorum, & deorũ
& 44. non exiſtentium dictum ſit, ad deſtructionem
Ioan.1. magis unigeniti ante ſecula dei, iudaice percipit, anathema ſit. 10.

Siquis audiens, uerbum caro factum eſt, uerbum in carnem mutatũ putauerit, aut conuerſione facta, ſuſcepiſſe carnem, anathema ſit. 11.

Siquis unigenitum filium dei crucifixum audiens, corruptionem, aut paſſionem, aut conuerſionem, aut mutationem, aut peremptionẽ ſuſtinuiſſe dicit, anathema ſit. 12.

Siquis, quod ſcriptum eſt, faciamus hominem, non patrem ad filium dicere, ſed ipſum ad ſemetipſum aſſerit dixiſſe deum, anathema ſit. 13.

Gene.1. Siquis contra Iacob, non filium, tãquam hominem luctatum eſſe, ſed ingenitum deum, aut
Gene.31. patrem eius dixerit, anathema ſit. 14.

Siquid illud, quod ſcriptum eſt: Pluit domi
Gene.19. nus a dño, non de patre, & filio perceperit, ſed & ipſum a ſemetipſo pluere dixerit, anathema ſit. Pluit enim dñs filius, a dño patre. 15.

Siquis audiens dominum patrem, aut filium dominum, & dominum patrem, & filium, & dominus a dño dicens, duos asseruerit deos, anathema sit. Non enim coaptamus filium patri, sed subditum nouimus. Neque enim descen dit in corpus sine uoluntate patris, neque pluit a semetipso, sed a domino, authoritatem, uidelicet, præbente patre. Neque sedet a dextris a semetipso, sed audit, dicente patre: Sede a dextris meis. 16.

Ibidem

Psalm. 109.

Siquis patrem, & filium, & spiritum sanctũ, unam personam dicit, anathema sit. 17.

Siquis spiritum sanctum paracletum dicẽs, ingenitum asserit deum, anathema sit. 18.

Siquis, sicuti docuit nos, non alium dicit paracletum præter filium, ait enim, & alium paracletum mittet uobis pater, quem rogabo ego, anathema sit. 19.

Siquis spiritum dicit patrem patris, aut filij, anathema sit. 20

Siquis consilio dei, tanquam unam creaturarum, factum asserit filium dei, anathema sit.

Siquis patrem, & filium, & spiritũ sanctum tres dicit deos, anathema sit. 22.

Siquis, nolente patre, natum filium dixerit, anathema sit. Nõ enim inuitus, & uim passus, pater, necessitate naturali, quasi nolens, genuit filium, sed ilico, ut uoluit, etiam sine tempore, et sine passione ex semetipso genuit eum. 23.

Siquis ingenitum, & sine principio dicit filium, tanquam duos sine principio, & duo ingenita dicens, & duos faciens deos, anathema sit. Caput enim est, & principium omnium fi- *1. Cor. 11.*

lius. Caput autem Christi, deus. Sic enim ad unum omnium principium, quod est sine principio, per filium pie omnia referuntur. 24.

Rursus autem subtiliter inspiciētes Christianum sensum, dicimus.

Siquis Christum deum, filium dei ante secula, ministrantem patri ad omnem creationem non dixerit; sed ex quo ex Maria natus est, ex eo dicit filium, & Christum esse uocatum, & initium accepisse, ut deus esset, anathema sit, sicut Samosatenus. 25.

Decreta Liberij Papæ.

an.do.354. *Liberius papa 35.* Liberius, natione Romanus, temporibus Constantij, filij Constantini magni, sedit annos 6. mēses tres. Deportatur in exilium a Cōstantio, eò quòd noluisset hæresi Arrianæ consentire, & fuit in exilio annos tres. Sacerdotes congregantes concilium, ordinauerunt in locum eius episcopum Felicem presbyterum. Et fecit concilium Felix, & inuenit duos presbyteros, consentientes Constantio Arriano, nomine Vrsatium & Valentem, & damnauit eos in concilio 48. episcoporum. Post paucos autem dies zelo ducti, Vrsatius & Valens rogauerunt Constātium, ut reuocaret Liberium de exilio, Qui rediens habitauit in cœmeterio sanctæ Agnetis apud germanam Constantij Augusti. Reuocato Liberio, Constantius fecit concilium cum hæreticis, & eiecit Felicem de episcopatu, qui erat catholicus. Qui Felix depositus habitauit in prędiolo suo uia Portueñ. ubi & requieuit in pace. Et reuocauit Liberiū. Ab eo die fuit persecutio maxima in clero, ita

ut intra ecclesiam presbyteri, & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Ingressus autem Liberius in urbem Romam consensit Constantino hæretico. Propter hoc nonnulli putant, hunc episcopum Romanum fuisse hæreticum, sed hoc leue argumentum est, ut tali nota inuratur Pontifex Christi. Primum ea historia, quòd senserit cum Arrianis, a multis reuocatur in dubium.

Maxima persecutio in clero.

Rationes pro Liberio quòd non fuerit hæreticus.

Secundo, in epistola ad Athanasium, & episcopos Aegypti in Alexandria synodo congregatos, insectatur Arrianos, et gratulatur, quòd episcopi Aegyptiorum permaneant in fide synodi Nicænæ.

Tertio, extat alia epistola unice catholica ad uniuersos episcopos, in qua cum eruditione & pietate exhortatur, ut nullus propter persecutiones, suam relinquat ecclesiã, nec quietem magis eligat, quàm pro populo sibi commisso laborare intendat. Hæc non cohærent cũ priori opinione.

Sub hoc tempore emersit in Antiochia Syriæ alter hæresiarches, cognomento Aetius. i. sine Deo. uel sine causa. Is enim eadem, quæ Arrius, sapiebat, sed ab Arrianus se segregabat. Is nihil solidæ eruditionis habebat, sed uenientes ad se disputationib⁹ sophisticis eludebat. Qui tunc Aetiani, nũc Eunomiani uocantur, qm̃ Eunomius notarius eius, eruditus ab illo æditionem eius hæreticam diuulgauit. Habes hæc latius tripar, histo. lib. 5. cap. 13. & infra.

Aetius hæresiarches suscitatur.

Hac tempestate fecerunt concilium hæretici Antiochiæ contra Athanasium, & alios ca-

tholicos. Fuit concilium prophanum, non catholicum.

Conciliū prophanū in Nicæa Thraciæ. Sub eodem Liberio Vrſatius, & Valens hæretici fecere concilium in Nicæa ciuitate Thraciæ. Vbi ſtatuentes ſua dogmata, diuulgabant illam eſſe fidem, quæ ab uniuerſali concilio dictata eſſet, & ædita. Niceæ, ut ſimilitudine nominis Nicęnæ urbis ſimpliciores hac ſubreptione deciperentur. Putabant enim, in Nicæa Bithynię eſſe dictatam fidem, ſed nihil profuit eis tale commentum. Paulo poſt nanque confuſi, ac deriſi ſunt.

Extat epiſtola Athanaſii, & Aegyptiorum epiſcoporum ad Liberium de oppreſſionibus Arrianorum, miſſa ex concilio Alexandrino. Valde tunc opprimebantur epiſcopi, maxime apud Orientem.

Primū decretū Liberii Papæ. Extant decreta eiuſdem Liberij. Primum, *in* diebus ieiuniorum nullæ lites, nullæ contentiones eſſe debent, ſed in dei laudibus, & opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos, qui cõtentiones & lites quadrageſimæ tẽpore faciũt, & qui debita a debitoribus exigunt, ut dominus per prophetam Eſa. 58. Ecce in diebus ieiunij ueſtri &c. & debitores ueſtros repetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis.

Secundum. Secundum, abſtinendum eſt in his 40. diebus ſacratiſſimis a coniugibus, & caſte & pie uiuẽdum, ut ſanctificato corde & corpore, iſti dies tranſigantur, donec perueniatur ad diem ſanctum Paſchæ, quia penè nihil ualet ieiuniũ, quod coniugali opere polluitur, & qđ orationes, uigiliæ & eleemoſynæ non cõmendant.

Tertium, si euenerit fames, inæqualitas aeris pestilentiæ, uel talis qualiscunq; tribulatio, statim ieiunijs, elemosynis, & obsecrationib⁹, domini misericordia deprecetur. *Tertium*

Decreta Felicis secundi Papæ.

Felix secundus Papa, natione Romanus, sedit annum. i. menses tres. Hic declarauit Constantium, filium Constantini hæreticum, & secundo rebaptizatum ab Eusebio Nicomediēsi. Et pro hac declaratione ab eodem Constãtio martyrio coronatur, & capite truncatur. Papa 36. sub Petro. *an. do. 370.* *Felix Pon. 36.*

Extat epistola eius una ad Athanasium, & alios episcopos Aegypti, in Alexandrina synodo congregatos, distincta per 21. capitula.

CONCILIVM LAODICENVM in fine Liberij Papæ celebratum. Prouinciale, sed confirmatum in sexta synodo generali, quę in Trullo celebrata est, præsente Constãtino. *Conc liũ Laodicense.*

Congregatum est dictum cōcilium in Laodicea circa annum dñi 364. sub Papæ Liberij finalibus annis. De eodem autem concilio legitur in decretis d. 16. c. Sexta synodus Laodicē. in qua patres 22. statuerunt canones 59. quorũ author maxime Theodosius ep̄s extitit.

Sancta synodus, quæ apud Laodiceã Phrygiæ Pacatianæ conuenit ex diuersis prouincijs Asiæ, regulas exposuit ecclesiasticas, sicut infrascriptum est.

Cap. 1. De bigamis.

De eo, quod oportet secundum ecclesiasticum canonem eos, qui libere & legitime, se-

cundis nuptijs iuncti sunt, nec occultam permistionẽ operati sunt, pauco tempore exẽpto, uacare orationibus, & ieiunijs, secũdum ueniã reddi eis communionem.

Cap.2. De his, qui peccatorum lapsus incurrunt.

26.q.7. His qui. His, qui diuersorum peccatorum lapsus ĩcurrũt, & oratione, & confessione, ac pœnitentia malorum suorum perfectam conuersionem demonstrant, pro qualitate peccati pœnitentiæ tempus attribuendum est, propter misericordiam & bonitatem dei. Qui ergo huiusmodi sunt, reuocandi & ad cõionem sunt applicandi.

Cap.3. De Neophytis.

Non oportet, neophytum promoueri ad ordinem sacerdotalem.

Cap.4. Quòd non liceat coràm catechumenis clericos fieri.

Non licere manus impositionem super ordinandos, pręsentibus catechumenis, fieri.

Cap.5. Vt hi, qui in sacrario seruiunt, usuras non exigant.

D.46. Non licet. Non licere, fœnerare ministris altaris, uel in sacerdotali ordine constitutis, uel usuras, uel lucra, quæ sexcupla dicuntur, accipere.

Cap.6. De hæreticis intrantibus in ecclesias.

Non concedendum hæreticis ingressum domus dei, in hæresi permanentibus.

Cap.7. De Nouatianis, & Quartodecimanis.

Nouatianos, uel etiam Quartodecimanos, quos Græci Tessarescædecatites appellant. i. qui quartadecima luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, sed & catechumenos eorum fideles non recipi, priusquam condẽnẽt omnem hæresim, in qua detinebantur. Plenissime autem ante omnia, & nunc, qui apud eos

fideles dicuntur, symbolum fidei doceātur, atque ita, unctos etiam sancto chrismate, diuino sacramento communicare conuenit.

Cap.8. De Cataphrygis ad ecclesiam uenientibus.

Eos, qui conuertuntur ab hæresi, quæ dicitur Cataphrygarum, qui se in clero cōstitutos existimant, quamuis magni dicantur, huiusmodi cum omni diligentia catechizari oportet, & baptizari ab ecclesiæ catholicæ episcopis, & presbyteris.

Cap.9. De his, qui ad hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.

Non concedendum, in cœmeteria, uel quæ martyria hæreticorum dicuntur, catholicos orationis gratia & petendæ curationis intrare. Sed & qui ierint, si sunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam, usque ad aliquod tempus redigi. Pœnitentes autem eos, & errasse se confitentes, suscipi oportere.

Ca.10. De his, qui cum hæreticis nuptiarū copula iungūtur.

Eos, qui ad ecclesiam pertinent, indifferenter filios proprios hæreticorum nuptijs minime sociare debere.

Cap.11. Non congruere presbyteras ordinare.

Mulieres, quæ apud græcos presbyteræ appellātur, apud nos, uiduæ seniores, uniuiræ, matricuriæ appellantur, in ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere. D.32. *Mulieres quæ.*

Cap.12. De episcopalibus ordinationibus.

Episcopum nō oportet, præter iudicium metropolitanorum & finitimorum episcoporum, constitui ad ecclesiæ principatum. Nec eligantur nisi hi, quos multo ante nota, probabilisque ui- D.61. *Episcopum.*

ta commendat. Et nihilominus, si in sermone fidei, & recta operatione per suam conuersationem fuerint probati.

D.63. Non est permittẽdum.

Cap.13. Iudicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

De eo, quod non sit populis concedendum electionem facere eorum, quid altaris ministerio sunt applicandi.

Cap 14. Ad alias parochias, Eulogias minime destinãdas.

Sanctas oblationes, ad uicem eulogiarum, per festiuitatem Paschalem ad alias parochias mitti, minime oportere.

Cap.15. De psalmistis.

Non licere, præter canonicos psaltes. i. qui regulariter cantores existunt, quiq; pulpitum ascendunt, & de codice legunt, alium quemlibet in ecclesia psallere.

Cap.16. Vt sanctum euangelium sabbatis legatur.

Sabbatis euãgelia cum alijs scripturis legenda esse censemus.

Cap.17. Psalmos sparsim non licere confundi.

In processionibus non connectere. i. ex diuersis uersibus & sensibus libri unum cãticum minime coniungere, sed singulorum psalmorum ordinabiliter debere fieri lectionem.

Cap.18. De orationibus quotidianis.

De eo, quod semper supplicationes orationum, & ad horam nonam, & uesperam oportet celebrari.

Cap.19. De ordine orationum catechumenorum, atq; fideliũ.

Quoniam catechumeno orationem separatim, & prius prostratis eis, episcopum oportet celebrare. Quibus egressis, orent etiam hi, qui in pœnitentia sunt constituti. Et post manus

nus impositionem, his quoque ascendentibus, tunc fideles orare debebunt. Quorum tres orationes fiant, una quidem .i. prima, per silentiũ, secunda uero & tertia per uocis pronunciationem, & tunc demum osculum pacis dari debere. Et postea quam presbyteri episcopo pacem dederint, tunc etiam laicos dare, & tunc oblatio offeratur. Solis autẽ ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem cõmunicare.

Cap.20. De disciplina, atque modestia clericorum.

Quoniam non oportet, diaconum sedere ante presbyterum, sed ex iussione presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur & diaconus a ministris inferioribus, & oĩbus clericis. D.93. Non oportet.

Cap.21. De ministerio subdiaconorum.

Quoniam non oportet, subdiaconos licentiam habere in secretarium, siue sacrarium (qđ Græci diaconicon appellant) ingredi & contingere uasa dominica. D.23. Non oportet.

Cap.22. De ministris, ut orario non utantur.

Ministrum, non oportet orario uti, nec ostia derelinquere. D.23. Ministrum.

Gap.23. Non debere lectores cum orariis suũ officiũ agere.

Quoniam non oportet, lectores aut psalmistas orarijs uti, & sic legere aut psallere.

Cap.24. Quòd nullus ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

Quoniam non oportet, clericos seruientes, a presbyteris usq; ad diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici oĩs usq; ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas, aut ostiarios, aut etiam eos; qui in proposito continentiæ sunt, tabernas intrare. D.44 Non oportet.

Cap.25. Quòd non liceat ministris, panem dare, aut calicem benedicere.

D.93. Non oportet. Non oportet, diaconum panem dare, nec calicem benedicere.

Cap.26. De exorcistis.

D.69. Non oportet. Non oportet, exorcizare eos, q necdum ab ep̃is sunt ꝓuecti, neq; ĩ ecclı̃ȷs neq; ĩtra domos.

Cap.27. Non debere clericos uel laicos ad Agapen uocatos, partes tollere.

D.42. Non oportet. Non oportet, ministros altaris, uel quoslibet clericos aut laicos ad Agapẽ uocatos, partes tollere propter iniuriam, quæ ex hac occasione ecclesiast. ordini possit deputari.

Cap.28. In ecclesiis prandia fieri non debere.

D.42. Non oportet in basilicis. Nõ oportet in basilicis, seu ecclesiis Agapẽ facere, & ĩtus mãducare, uel accubit⁹ sternere.

Cap.29. Non debere Christianos sabbatizare.

Non oportet Christianos iudaizare, & in sabbato uacare, sed operari eos in eadem die, dominicam prȩponendo eidem diei. Si hoc eis placet, uacent tanq̃ Christiani. Quòd si inuenti fuerint iudaizare, anathema sint.

Cap.30. De uiris cum mulieribus lauacra celebrantibus.

D.81. Non oportet. Quoniam non oportet, ministros altaris, uel etiam clericos quoslibet, aut continentes se, aut omnem omnino Christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Est enim apud Gentiles prima reprehensio.

Cap.31. De cauendis hæreticorum connubiis.

Quoniam non oportet, cum hæreticis commiscere cõnubia, & uel filios & filias dare, sed potius accipere, si tamen profiteãtur, Christianos se futuros esse, & catholicos.

Cap. 32. Ab hæreticis eulogias accipere non debere.

Non oportet, hrticorum bndictiones accipe, quam maledictiones magis sunt, quam bndictiones. *1.4.1. Non oportet.*

Cap. 33. De schismaticis.

Nõ oportet, cũ hrticis uel schismaticis orar.

Cap. 34. De martyribus hæreticorum.

Non oportet omnino, Christianum, derelictis martyribns Christi, abire ad falsos martyres. Hi enim alieni a Deo sunt. Quicunque autem abire uoluerint, anathema sint.

Cap. 35. De his, qui angulos colunt.

Nõ oportet, Christianos, derelicta ecclesia, abire, & ad angulos idololatriæ abominandæ congregationes facere, quæ omnia interdicta sunt. Quicunque autem inuentus fuerit, occultæ huic idololatriæ uacans, anathema sit, quoniam derelinquens dominum nostrum Iesum Christum, filium Dei, accessit ad idola.

Cap. 36. De his, qui incantationibus utuntur.

Quoniam nõ oportet, ministros altaris, aut clericos magos, & incantatores esse, aut facere, quæ dicuntur philacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos aũt, qui in talibus rebus utuntur, proijci ab ecclesia iussimus. *26. q. 5. Non oportet.*

Cap. 37. De his, qui ab hæreticis dona feriatica suscipiunt.

Quoniam non oportet a Iudæis, uel hæreticis feriatica, quæ mittuntur, accipere, nec cum eis dies agere feriatos.

Cap. 38. De christianis, qui iudæorum azyma comedunt.

Non oportet, a iudæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.

Cap. 39. Non licere cum paganis festa celebrare.

Non oportet, cum Paganis festa celebrare,

& impietatis eorum habere societatem.

Cap.40. Episcopos ad synodũ uocatos, nõ debere contẽnere.

D.18. *Non oportet.* Non oportet uocatos episcopos ad synodũ cõtemnere, sed abire debere, & aut docere aut doceri, quæ sunt ad ecclesiæ, cæterorumq; correctionem utilia. Quod si cõtempserit, seipsum uidetur accusasse, nisi forte pro infirmitate ire non possit.

Cap.41. Non debere clericum sine epistolis peregrinari.

De consecr.d. 5. Non oportet. Non oportet, ministrum altaris, uel etiam laicum sine canonicis literis, id est, formata alicubi proficisci.

Cap.42. Nullum clericum debere sine episcopi sui iußione peregrinari.

Non oportet, ministrum altaris uel quemlibet clericum præter iussionem episcopi ad peregrinandum proficisci.

Cap.43. Vt subdiaconi ad ostia perseuerent.

Non oportet, ministros.i.ostiarios, uel breui tẽpore ab ostijs deesse, & orationi uacare.

Cap.44. Vt ad sacrarium mulieres non introeant.

Non oportet, mulieres ingredi ad altare.

Cap.45. De his, qui circa mediam septimanam ad baptisma ueniunt.

De consecr.d. 4. Baptizandos. Non oportet, post duas hebdomadas quadragesimæ quenquam ad baptismum suscipi.

Cap.46. De redditione fidei baptizandorum.

Baptizandos oportet fidei symbolum discere, & quinta feria ultimæ septimanæ uel episcopo, uel presbytero reddere.

Cap.47. De his, qui in ægritudine baptizantur.

Qui in ægritudine constituti, baptismum p. ceperunt, facti sani fidei symbolum doceantur

ut nouerint, qua donatione digni sunt habiti.

Cap. 48. Vt post baptisma Chrisma detur.

Oportet, baptizatos post baptismum sacratissimum chrisma percipere, & cœlestis regni participes fieri.

Cap. 49. Oblationes offerri in quadragesima non oportere.

Nõ oportet, in quadragesima panem offerri, nisi sabbato & dominica tantum.

Cap. 50. Non licere, quinta feria septimanæ maioris ieiunium solui.

Non oportet, in quadragesimæ quinta feria ultimæ hebdomadæ ieiunium dissolui, & totã quadragesimam inhonorari, sed per totos hos dies ieiunare, & escis, abstinentiæ conuenientibus. i. aridioribus uti. *De consecr. d. 3. Nõ oportet.*

Cap. 51. Non debere in diebus ieiuniorum cõmemorationes martyrum fieri.

Non oportet, in quadragesima martyrum natalitia celebrari, sed eorum in sabbato, & dominica tantum memoriam fieri. *33. q. 4. Non licet.*

Cap. 52. Non licere nuptias fieri in quadragesima.

Non oportet in quadragesima, aut nuptias, uel quælibet natalitia celebrare. *33. q. 4. Nõ oportet.*

Cap. 53. Vt in Christianorum non saltetur nuptiis.

Non oportet, Christianos ad nuptias euntes, uel balare uel saltare, sed caste cœnare uel prandere, sicut competit Christianis.

Cap. 54. Non licere clericis, ludicris spectaculis interesse.

Non oportet, ministros altaris, uel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptijs, aut in scenis exhibentur, interesse, sed antequam Thymelici ingrediãtur, surgere eos de conuiuio, & abire debere. *De consecr. d. 5. Nõ oportet.*

Cap. 55. Non cõgruere christianis cõmessationibus interesse.

D. 44. Non oportet. Non oportet, ministros altaris uel quoslibet clericos, uel etiam laicos Christianos ex symbolis (quę uulgus commissalia appellant) conuiuia celebrare.

Cap. 56. Non licere presbyteris, ante ingressum episcopi introire ad altare.

D. 95. Non oportet. Nõ oportet, presbyteros ante ĩgressum epĩ ingredi ecclesiam, & sedere in tribunalibus, sed cũ epõ ingredi, nisi forte aut ægrotet eps, aut in peregrinationis cõmodo, eũ abesse cõstiterit.

Cap. 57. Qui in agris uel possessionibus debeant ordinari.

D. 80. Nõ debere. Non debere, in uillis & uicis, epos ordinari, sed uisitatores. i. qui circũeant, cõstitui. His aũt q ante hoc ordinati sunt, nihil agere cẽsemus, si ne cõscientia epi ciuitatis. Similiter etiã psbyteri nihil sine pręcepto, & cõsilio epi agant.

Cap. 58. Oblationes offerri in domibus non oportere.

Nõ oportet, in domibus oblationes ab episcopis, siue presbyteris fieri.

Cap. 59. Quæ psallere, uel legere in ecclesia conueniat.

Non oportet, ab idiotis Psalmos compositos, & uulgares in ecclesijs dici, neq; libros, qui sunt extra canonẽ legere, nisi solos canonicos, noui & ueteris testamẽti. Quæ aũt oporteat legi, & in authoritatem recipi, hæc sunt.

Libri canonici in ecclesia Dei. Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu naue, Iudicũ, Ruth, Regnorũ libri 4. Paralipomenon libri 2. Esdræ, Liber Psalmorum numero 150. Prouerbia Salomonis, Ecclesiastes, Cantica cãticorũ, Iob, Esther, 12. Prophetarũ libri, id est, Osee, & Amos, Iohel, Abdias, Ionas, Michæas, Naum, Abacuc,

Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Noui testamenti, id est, euãgelium secũdum Matthæũ, secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Ioannem, Actus Apostolorum, Canonicæ epistolæ 7. Iacobi una, Petri 2. Ioannis 3. Iudæ una, Ep'le Pauli apostoli, numero 14. ad Romanos, ad Corinthios 2. ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duæ, ad Timotheum duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos.

Decreta Damasi. 1. Papæ.

Damasus, natione Hispanus, sedit ann. 18. menses 3. dies 11. temporibus Iuliani. Hic constituit, ut Psalmi die, noctuq; canerent per oẽs ecclesias. Hoc p̃cepit ep̃is, presbyteris, & monasterijs. Habes de eo, hist. ecclesiast. lib. 11. c. 10. & de seditione facta contra illum per Vrsinum eiusdem ecclesiæ diaconum. Qui uoluit fieri ep̃s, collecta turbulẽtorum & seditiosorum hominum manu. Ex quo facto tanta bella coorta sunt, alterutrum descendentibus populis, ut replerentur humano sanguine orationum loca, sed post eiectus est Vrsinus ab urbe.

an. do. 371. Damasus Pon. 37. Hic chorum instituit.

Damasus uitas Pontificum, qui ante se fuere conscripsit. Primus etiam Hieronymi scriptis authoritatem dedit, cum prius, 70. interpretũ scripta tantummodo in pretio essent.

Extat epistola Damasi ad Paulinum Antiochenum ep̃m: per quam instruit illum in duobus. Primum, q̃ integrum hominem susceperit Christus sine peccato. Secundum, quòd unus sit Christus, ante secula ex patre natus, & in

tempore ex uirgine æditus.

Extat eiusdem professio quædam fidei catholicæ, ad eundem Paulinum sub hac forma.

Professio fidei. Anathematizamus omnes, qui non tota libertate proclamant, spiritum sanctum cum patre, & filio unius potestatis esse, atque substantiæ. Error Sabellij Anathematizamus quoque eos, q Sabellij sequuntur errorem: eundem dicentes patrem esse, quem & filium. Error Arrii. Anathematizamus Arrium, atq; Eunomium, qui pari impietate (licet sermone dissimili) filium, & spiritum sanctum asserũt esse creaturas, Anathematizamus Macedonianos, Error Macedonianorum. qui de Arrij stirpe uenientes, non perfidiã mutauerunt, sed nomen. Anathematizamus Photinũ, Error Photini qui Hebionis hæresim instaurat, qui dñm Iesum Christum tantum ex Maria uirgine confitetur. Anathematizamus eos, qui duos filios asserunt, unum ante secula, & alterũ post assumptionẽ carnis ex uirgine. Anathematizamus eos, qui pro hominis anima rationali & intelligibili dicũt, Dei uerbum in humana carne uersatum, cum ipse filius sit uerbũ Dei, & non pro anima rationabili & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram, id est, rationalem, & intelligibilem sine peccato aĩam susceperit, atq; saluauerit. Anathematizamus eos, qui uerbum Dei filium extensione, aut collectione, & a patre separatum in substãtiuum, & finem habiturum esse contendunt.

Extat epistola eiusdem ad Stephanũ archiepiscopum: & ad tria concilia Aphricæ, q episcoporum iudicia, & maiores causæ non nisi authoritate sedis Apostolicę sunt terminandę.

Extat epiſtola 4. Damaſi, qua interrogatus de Chorepiſcopis, an aliquid eſſent in eccleſia, uel nihil, & quam haberent in eccleſia authoritatem, Reſpõdit, Eos nihil eſſe in eccleſia, nec aliquam habere authoritatem, ſed eorum inſtitutionem improbam, & nimis prauam, atque ſacris canonibus contrariam, atque ad totius eccleſiæ perturbationem. Ideo definiuit, uanum eſſe & innane, quicquid in prædicto ſacerdotij ſũmi egerunt miniſterio, hiſceq; de cauſis prohibitos eſſe, & a ſacra ſede et a totius orbis epis. *In concilio Neocæſarienſi. c. 13. & in cõcilio Antiocheno cap. 10.*

Fuerunt in eccleſia primitiua quidam uocati Chorepiſcopi, uiſi tunc neceſſarij propter ſtudium, quod erga pauperes exigebant, qui cum ex conſecratione ſua nihil eſſent, quàm presbyteri, tentarunt exercere miniſteria epiſcopalia, conſecrare ſubdiaconos, & diaconos, & uirgines, erigere altaria, ungere, & ſacrare, & eccleſias dedicare, quæ ſunt propria miniſteria epiſcoporum. Hos damnauit eccleſia, & reiecit ab eo gradu, ad quem ambitione ſua aſcenderãt: tantum cõceſſit eis, ut inter ſacerdotes locum haberent, & miniſterio presbyterorum eſſent cõtenti. Quoniam eccleſia non nouit inter diſcipulos Domini, niſi duos ordines, ſcilicet, duodecim Apſorum, & 70. Diſcipulorum, unde iſte tertius proceſſerit, funditus ignoramus. De his d. 78. Chorepiſcopi tam ab hac &c. *De Chorepis.*

In eadem epiſtola contra epõs, qui propter ſuam quietem Chorepiſcopis plebes ſuas cõmittere non formidabant: quos in hunc modum damnat. Primum, quod curã ſibi a Deo commiſſam negligant, cum dominus dicat: Bonus *De reſidentia epiſcoporum. Ioan. 10.*

pastor animam suã ponit pro ouibus suis, mercenarius autem uidit lupum uenientem, & dimittit oues, & fugit &c. Secundo, illi epi, q talia sibi præsumunt, uidentur (ait) mihi esse meretricibus similes, q̃ statim, ut pariunt, infantes suos aliis nutricibus tradunt educandos, ut suã citius libidinem explere ualeant. Sic & isti, infantes suos, id est, populos sibi commissos aliis educandos tradunt, ut suas libidines expleant id est, pro suo libitu secularibus curis inhient, et quod unicuique uisum fuerit, liberius agãt. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereũt, morbi crescunt, hæreses & schismata prodeunt, ecclesiæ destruuntur, sacerdotes uitiantur: & reliqua mala proueniunt. Non taliter Dominus docuit, nec Apostoli instituerunt, sed ipsi, qui curam suscipiunt, ipsi peragant, & ipsi proprios manipulos domino repræsentent. Nam ipse ouem perditam diligenter quæsiuit, ipse inuenit, ipse propriis humeris reportauit: nosq; id ipsum facere perdocuit. Si ipse pro ouibus tantam curam habuit, quid nos miseri dicturi sumus, qui etiam pro ouibus nobis cõmissis curam impendere negligimus, & aliis eas educandas tradimus? Corrigantur hæc (fratres) necesse est, quia qui plus laborat, maiorem mercedem accipiet.

Nota desidiã episcoporum.

Luca 15.

Tertio, audiant, quid beatus Iacob, qui pro uxoribus diu seruierat, dixerat socero suo. Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostẽdi tibi: ego damnum omne reddebam, & quicquid furto perierat,

Gene 31.

a me exigebas: die noctuq́; æſtu urgebar & gelu, fugiebat ſomnus ab oculis meis. Si ergo ſic laborat, & uigilat, qui paſcit oues Labã, quanto labori, quantiſq́; uigilijs debet intendere, q paſcit oues Dei? Sed in his omnibus ipſe nos inſtruat, qui pro ſuis ouibus dedit animã &c.

Idem Damaſus in epiſtola quinta notat, q in concilio Romano per epiſcopos 90. ex Italia & Gallia congregatos celebrato, profeſſi ſunt eandem fidem, quam tradiderant patres in concilio Nicęno: & damnarunt, quod in cõcilio quodam Ariminenſi tradiderant epiſcopi quidam hæretici, ibi congregati. *Ioan. 10.*

CONCILIVM CONSTANTINOPOlitanum centum quinquaginta patrum, contra Macedonium epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui negabat, ſpiritum ſanctum Deum eſſe. Celebratum tẽporibus Gratiani, & Theodoſij principum, Damaſi papæ, & Cyrilli Hieroſolymitani, Eſt unum ex quatuor principalibus concilijs, & quidem proximum poſt Nicęnum. Statuerunt aliquos canones. Editum eſt & ſymbolum fidei, in nullo diuerſum ab eo, quod non publice canitur in eccleſia: niſi quod tantum dixerint, ſpiritum ſanctum ex patre procedentem, ſubpreſſa perſona filij. Subſcripſerunt 150. epiſcopi, qui in eodem concilio cõuenerunt. *Conciliũ Conſtantinopolitanum.*

Can. 1. Vt ea, quæ apud Nicæã ſtatuta ſunt, ĩmota pmaneãt.

Cuſtodiendam eſſe fidem 318. patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ conuenerunt, ad anathematizandam omnem hæreſim, ſpecialiter *Canones concilii Conſtantinopolitani.*

Eunomianorum & Arrianorum, & Macedonianorum, & Photinianorum, & Apollinianorum.

Can. 2. Vt episcopi suam diœcesim gubernent, nec ad alias accedant.

9. q. 2. Epi qui extra diœ.

Episcopi, qui extra diœcesim sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos earum sunt, non accedant, necque confundant, & permisceãt ecclesias secundum regulas cõstitutas. Alexandriæ quidem episcopi solius Orientis curam gerant, seruatis honoribus primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ synodi continentur. Sed & Asianæ diœcesis episcopi ea, quæ sunt in Asia, & quæ in Asianam tantummodo diœcesim pertinent, gubernẽt. Ponti autem episcopi, Ponticæ tantum diœcesim habeant curam. Thraciæ uerò, ipsius tantummodo Thraciæ.

Can. 3 Nõ inuitatos episcopos, ultra diœcesim propriam accedere, non debere.

9. q. 2. Nõ inuitati epi.

Non inuitati episcopi, ultra diœcesim accedere non debent, super ordinandis aliquibus, uel quibuscunque disponẽdis ecclesiasticis causis, seruata regula, quæ superscripta est, de una quaque diœcesi. Manifestum nanque est, quod per singulas quasque prouincias, prouincialis synodus administrare, & gubernare oĩa debeat, secundum ea, quæ sunt in Nicæa definita.

Nicænæ synodi cap. 5.

Can. 4. De ecclesiis Barbaricis positis.

Ecclesias autem Dei, quę sunt in Barbaricis gentibus constitutæ, regere atque administrari oportet, secundum consuetudinem, quam a patribus obtinuisse dinoscitur.

Can. 5. De honore Constantinopolitani episcopi.

Constantinopolitanæ ciuitatis epm habere

oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quod sit noua Roma.

Can. 6. De Maximo Cynico philosopho.

De maximo Cynico, & eius inordinata cōstitutione, quæ Constantinopoli facta est, placuit, neque maximum epm esse, nec eos, qui ab ipso in quolibet gradu clerici sunt ordinati, cū omnia, quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse uideantur.

D. 22. Constantinopolitanæ ciuitatis.

Can 7. De fide symboli apud Constantinopolim constituti.

Symbolū Constantinopolitanum.

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, uisibilium omnium, & inuisibilium conditorem. Et in unum dominum Iesum Christum, filium Dei unigenitum, ex patre natum ante omnia secula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum ueꝝ, ex Deo uero, Natum, non factum, Homousion patri, hoc est, eiusdem cum patre substātiæ, per quē omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cœlis, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria uirgine. Homo factus, passus est sub pontio Pilato, ac sepultus, & tertia die resurrexit. Ascendit in cœlos, sedet ad dexterā patris, inde uenturus est cum gloria, iudicare uiuos, & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in spiritum sanctum dominum, & uiuificatorem, ex patre ꝓcedentem, cum patre & filio adorandum & conglorificandum, cui locutus est per Prophetas. Et unam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem

mortuorum, & uitam futuri seculi, Amen.
Hæc in synodo Constantinopo. generali.

Conciliũ Valentinum.

CONCILIVM VALENTINVM prouinciale sub Damaso.1.Papa celebrato. Cõuenerunt 30.epi, Era.413.sub Gratiano & Valentiniano Imperatorib. Ediderunt canones 4. ex quibus subticuimus primum & subiecimus tres sequentes, quorum tenor est.

Canon 2. De puellis, quæ se Deo vouerunt.

De puellis uerò, quæ se Deo uouerunt, & præclari nominis decore floruerunt, si ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendũ esse decreuimus, ut pœnitentia his non statim detur, & cum data fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, inquantum ratio poposcerit, eisdem cõmunio differatur.

Can.3. De his, qui post sanctum lauacrum sacrificijs dæmonum se polluerunt.

Circa eorum uerò psonas, qui se post unum, & sanctum lauacrum, uel prophanis sacrificijs dæmonum, uel incœsta lauatione polluerunt, eam censuræ formam duximus esse seruandã, ut his, iuxta synodum Nicęnam, satisfactionis quidem aditus non negetur, ne infelicibus lachrymis, uel solatij ianua desperatione claudatur, acturi uerò pœnitentiam usque in diem mortis, non sine spe tamẽ remissionis, quam ab eo plene sperare debebunt, qui eius largitatem et solus obtinet, & tamen diues misericordia est, ut nemo desperet. Deus enim mortem non fecit, nec lætatur in perditione uiuorum.

Nicænæ synodi. cap.11.

Can.4. Vt sacerdos deponatur, si de se crimen confitetur.

Nec illud, fratres, scribere alienum ab ecclesiæ utilitate censuimus, ut sciretis, quicunque sub ordinatione uel diaconatus, uel presbyterij, uel episcopatus mortali crimine dixerint se eē pollutos, a supradictis ordinationibus submouendos, reos, scilicet, uel ueri confessione, uel mendacio falsitatis, Neque enim absolui potest is, qui in seipsum dixerit, quod dictum in alios puniretur, cū omnis, qui sibi fuerit mortis causa, maior homicida est. Diuina pietas uos in æternum custodiat, dilectissimi fratres.

Explicit concilium Valentinum Galliæ.

Decreta Siritij Papæ.

Siritius, natione Romanus, sedit annos 15. menses 11. dies 25. fuit temporibus Valentiniani, & Valētis Augustorum. Huius temporibus fuit Hilarius urbis Pictauorum episcopus, qui cōtra Arrianos duodecim libros scripsit. Isidorus tunc in pretio erat. *an. do. 389. Siritius Pō. 38*

Extat epistola Siritij Papæ prima, ad Himerium Tarraconeñ. episcopum, quæ sic incipit. Siritius Himerio Tarraconeñ. epō salutē. &c. Estque distributa in 15. capita, quorum argumēta placuit hoc loco referre.

Tituli capitulorum primæ epistolæ Siritii Papæ.

De Arrianis non rebaptizandis. 1.

Vt pręter quod in Pascha, & Pentecoste, baptismus non celebretur. 2.

De apostatis ab ecclesia separandis. 3.

Quòd non liceat, alterius sponsam in matrimonij iura sortiri. 4.

De his, qui acceptam pœnitentiam minime seruauerunt. 5.

De monachis, & uirginibus propositum

2. Epistola. Item eiusdem secunda, ad ecclesiam Mediolaneñ. qua damnat Iouinianum hæreticum, & præcipit, illum & socios eius ab ecclesiæ unitate remouendos. Cõtra hunc scripsit diuus Hieronymus.

Tertia. Extat epl'a eiusdẽ tertia ad uniuersos orthodoxos, in qua tria seruãda, & docet & mãdat.

Primum, ut nullus indignus efficiatur epũs.

Secundum, ut ignotis sacerdotium non det.

Tertium, ut neophyti, uel laici sacerdotes non fiant.

Concilium Telense. TELENSE CONCILIVM prouinciale, sub Siritio Papa, contra Iouinianum, & socios eius. Lectæ & recensitæ sunt literæ Siritij Papæ, & concilium rescripsit ad Siritiũ Papam. Hęc tm̃ acta sunt in hac synodo.

Epistolam Siritij quartã, & rescriptum episcoporum ad eundem (ueluti lectione dignũ) hic

hic subiecimus, etiam si cōpendij legem transijsse uideamur.

Epistola Siritij Papæ quarta.

Dilectissimis fratribus, & coepiscopis per Aphricam, Siritius. Cum in unum plurimi fratres conuenissemus, ad sancti apostoli Petri reliquias, per quem & apostolatus & episcopatus in Christo cœpit exordium, placueritq; propter emergentes plurimas causas, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina, ut de cætero solicitudo esset unicuique sacerdoti in ecclesia sua curam huiusmodi habere (sicuti apostolus prædicat Paulus) talem Deo ecclesiam exhibendam, non habentem maculam aut rugam, ne per alicuius morbidæ ouis afflatum, conscientia nostra contaminata uideretur, hac de re meliore consilio id sedit, propter eos maxime, qui in præsenti, ualetudine corporis aut fessæ ætatis causa, adesse minime potuerunt, quo perpetuo istiusmodi forma seruetur, literas tales dare placuit, non quòd noua præcepta aliqua imperētur, sed ea, quæ per ignauiā, desidiamq; aliquorum neglecta sunt, obseruari cupiamus, quæ tamen apostolica & patrum constitutione sunt constituta. Scriptum est: State, & tenete traditiones nostras, siue per uerbum, siue per epistolam. Illud certe uestrā debet mentem, dilectissimi fratres, uehementius excitare, ut ab omni labe seculi istius immunes ante Dei conspectum securiq; ueniamus. Non enim erimus immunes, qui præsumus plebibus, cum scriptum sit: Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem requiretur. Ergo, quoniā

Epistola Siritii Papæ 4.

Ephe. 5.

2. Thess. 2.

Lucæ 12.

non pro nobis tantum, sed pro populo credito cogimur præstare rationem, populum in disciplina deifica & humili erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui statuta maiorum cõtemnentes, castitatem ecclesiæ præsumptione sua uiolarunt, uoluptatem populi sequentes, Dei iudicium non timentes. Ergo, ne pari more silentio conniuere, atque adhibere consensum talibus uideamur, unde gehennæ pœnas

Psalm. 49 possimus incurrere, dicente domino: Furem uidebas, & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Hæc sunt, quæ deinceps intuitu diuini iudicij omnes catholicos episcopos expedit custodire.

Primum, ut extra consciẽtiam sedis apostolicæ, hoc est, primatis, nemo audeat ordinare. Integrum enim iudiciũ est, quod plurimorum sententia confirmatur.

Nicæna synodi cap. 4. Ne unus episcopus epm ordinare presumat propter arrogantiam, ne furtiuum beneficium præstitum uideatur. Hoc enim in synodo Nicena constat esse definitum. 2.

Item, siquis post remissionem peccatorum cingulum militiæ secularis habuerit, ad clerum admitti non debet. 3.

Vt mulierem, id est, uiduam, clericus nõ ducat uxorem. 4.

Vt is, qui laicus uiduam duxerit, non admittatur ad clerum. 5.

Vt de aliena ecclesia ordinare clericum nullus usurpet. 6.

Vt abiectũ clicũ alia eccl'ia nõ admittat 7.

Vt uenientes a Nouatianis, uel Montẽsibus

per manus impoſitionem ſuſcipiantur, præter eos quos rebaptizant. 8.

Præterea, quod dignum, & pudicum & honeſtum eſt, ſuademus, ut ſacerdotes & leuitæ cum uxoribus ſuis non coeant, quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſitatibus occupantur. Ad Corinthios nanque ſic Paulus ſcribit, dicens, Abſtinete uos, ut uacetis orationi. Si ergo laicis abſtinentia imperatur, ut poſſint deprecantes audiri, quanto magis ſacerdos utiq; omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat, aut baptizare cogatur? Qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? Excuſabitur? Quo pudore, qua mente uſurpabitur? Qua conſciētia, quo merito hic exaudiri ſe creditur? cum dictum ſit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum. Qua de re, hortor, moneo, rogo, tollatur hoc opprobrium, quod poteſt iure etiam gentilitas accuſare. Forte creditur, quia ſcriptum eſt: Vnius uxoris uirum. Non permanenti in concupiſcentia generandi dixit, ſed propter continentiam futuram. Neque enim integros non admiſit, qui ait: Vellem autem omnes homines ſic eſſe, ſicuti & ego. Et apertius declarat, dicens: Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem iam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. 9.

1. Cor. 7.

Ad Titum 1.

1. Timoth. 3.

1. Cor. 7.

Rema. 8.

Hæc itaq; (fratres) ſi plena uigilātia fuerint ab omnib⁹ obſeruata, ceſſabit ambitio, diſſenſio conquieſcet, hæreſes, & ſchiſmata nō emergent, locum non accipiet diabolus ſæuiendi,

manebit unanimitas, iniquitas superata calcabitur. Charitas spiritali feruore flagrabit, pax prædicata labijs, cum uoluntate concordabit. Pax utique Dei nostri saluatoris, quam proximus passioni seruandam esse præcepit, & hęreditario eam nobis iure dereliquit, dicens: Pacem do uobis, pacem relinquo uobis. Et dictū Apostoli, ut unanimes, unum sentientes, permaneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam uindicātes, nec hominibus, sed Deo nostro saluatori placētes. His præceptis omnibus si fideliter uoluerimus obedire, custodiet dominus corpora nostra, & animas nostras, in die qua redditurus est unicuique iuxta opera sua. Siquis sane, inflatus mente carnis suæ, ab hac canonis ratione uoluerit euagari, sciat se, & a nostra communione seclusum, & gehennę pœnas habiturum. Præterea, misericordia cum iudicio esse debet, talibus oportet labentibus manum porrigere, qui sic currentem non pertrahant in ruinam. Data Romæ, in concilio episcoporum octoginta, sub die octauo Idus Ianuarij, post consulatum Arcadij Augusti, & Bautonis, uiris clarissimis consulibus.

Ioan. 4. *Philip. 2.* *Roma. 2.*

Rescriptum episcoporum ad Siritium Papam.

Rescriptū episcoporum ad Siritium.

Dilectissimo Domino fratri Siritio, Ambrosius, Sabinus, Bassianus, & cæteri. Recognouimus literis sanctitatis tuæ boni pastoris excubias, qui diligenter cōmissam tibi ianuam serues, & pia solicitudine Christi ouile custodias, dignus, quem oues domini audiant, & sequā-

tur. Et ideo, quia nosti ouiculas Christi, lupos facile deprehēdis, & occurris (quasi prouidus pastor) ne isti morsibus perfidiæ suæ, feraliq́; ululatu dominicum ouile dispergant. Laudamus hoc, domine frater nobis dilectissime & toto concelebramus affectu. Nec miramur, si luporum rabiem grex domini perhorruerit, in quibus Christi uocem non recognouit. Agrestis enim ululatus est, nullam uirginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem reseruare, promiscue omnia uelle confundere, diuersorꝫ gradus abrogare meritorum, & paupertatē quandam cœlestium remunerationū inducere, quasi Christo una sit palma, quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum. Simulant se isti condonare coniugio. Sed, quæ potest laus esse cōiugij, si nulla uirginitatis est gloria? Neque uerò nos negamus sanctificatū a Christo esse coniugium, diuina uoce dicente: Erunt ambo in una carne & in uno spiritu, sed prius est, quòd nati sumus, quàm quòd effecti, multoq́; præstantius diuini operis mysterium, q̃ humanæ fragilitatis remedium. Iure laudatur bona uxor, sed melius pia uirgo præfertur, dicēte Apostolo: Qui matrimonio iungit, bene facit, & qui non iungit, melius facit. Hæc enim cogitat quæ Dei sunt, illa quæ mundi. Illa coniugalibus uinculis colligata est, hæc libera uinculorꝫ. Illa sub lege, ista sub gratia. Bonum cōiugium, quo est inuenta posteritas successionis humanę, sed melior uirginitas, per quam regni cœlestis hæreditas acquisita, & cœlestiū meritorꝫ reperta successio. Per mulierem cura

Gene. 2.

1. Cor. 7.

Ibidem.

successit, per uirginem salus euenit. Denique speciale sibi donum uirginitatis Christus elegit, & integritatis munus exhibuit, atque in se repraesentauit, quod elegit in matre. Quanta amentia funestorum latratuum, ut iidem dicerent, Christum ex uirgine non potuisse generari, qui asserunt, ex muliere, editis humanorum pignorum partubus, uirgines permanere. Aliis praestat ergo Christus, quod sibi (ut dicunt) praestare non potuit? Ille uero carnem sic suscepit, & sic homo factus est, ut hominem redimeret, atque a morte reuocaret, inusitato tamen quasi Deus itinere uenit in terris, ut quemadmodum dixerat, Ecce facio omnia noua, partu immaculatae uirginis nasceretur, & (sicut scriptum est) crederetur nobiscum Deus. Sed de uia peruersitatis prodduntur dicere, uirgo concepit, sed non uirgo generauit. Potuit ergo uirgo concipere, non potuit uirgo generare, cum semper conceptus praecedat, partus sequatur? Sed si doctrinis non creditur sacerdotum, credatur oraculis Christi, credatur monitis angelorum, dicentium, Quia non est impossibile apud Deum omne uerbum, credatur symbolo Apostolorum, quod ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat. Audiuit Maria uocem angeli, & quae dixerat ante, Quomodo fiet istud? non de fide generationis interrogans, respondit postea: Ecce ancilla domini, contingat mihi secundum uerbum tuum. Haec est uirgo, quae in utero concepit, uirgoque peperit filium. Sic enim scriptum est: Ecce uirgo in utero concipiet, & pariet filium. Non enim concepturam tantummodo

Apocal. 21. & Esaiae 43. Matth. 1.

Lucae 1.

uirginem, sed & parituram uirginē dixit. Quæ autem est sanctuarij illa porta, porta illa exterior ad Orientem, quæ manet clausa, & nemo (inquit) pertransibit per eam, sed solus Deus Israel trāsibit per eam? Non'ne hæc porta Maria est, per quam in hunc mundum redemptor intrauit? Hæc est porta iustitiæ, sicut ipse dixit: Sine nos implere omnem iustitiam. Hæc porta est Maria, de qua scriptum est, Quia dominus pertransibit per eam, & erit clausa post partū, quia & uirgo concepit, & genuit. Quid autem incredibile, si contra usum originis naturalis peperit Maria, & uirgo permanet, quando cō tra usum naturæ mare uidit, & fugit, atque in fontem suum Iordanis fluenta remearunt? Nō ergo excedit fidem, quod uirgo peperit, quando legimus, q̄ petra uomuit aquas, & in muri speciem maris unda solidata est. Non excedit fidem, quod homo exiuit de uirgine, quādo petra fontem profluum scaturiuit, ferrum super aquas natauit, ambulauit homo super aquas. Ergo, si hominem unda portauit, nō potuit hominem uirgo generare, atq; hominem, de quo legimus, Et mittet illis dominus hominem, qui saluos faciet eos, & notus erit dominus Aegyptijs? In ueteri itaque testamento, uirga Hebręorum per mare duxit exercitum. In nouo testamento, uirgo regis aula cœlestis electa est ad salutem. Quid autem? Etiam uiduitatis adtexamus præconia, cum in euangelio, post uirginis celeberrimum partum, Anna uidua subrogetur, quæ uixerat cum uiro suo annis septē a uirginitate sua, & hæc uidua erat annorum 84.

Ezec. 44. Matth. 3. Ezech. 44. Psal. 113. Exod. 17. Exod. 14. Exod. 17. 4. Regum 6. Matt. 14. Esaiæ 19. Exod. 14. Lucæ 2.

quæ non discedebat de templo, ieiuniis, & obsecrationibus seruiens die ac nocte. Meritò ab illis uiduitas despicitur, quæ solet obseruare ieiunia, quibus se dolent isti aliquo tempore esse maceratos, & propriam ulciscuntur iniuriam, quotidianis quoque conuiuijs, usuq; luxuriæ, laborē abstinentiæ propulsare desiderant. Qui nihil rectius faciunt, quàm quòd ipsi se suo ore condemnent. Sed & metuunt, ne in istis illud ieiunium reputetur. Eligant, quod uolunt. Si aliquando ieiunauerint, gerant ergo boni facti sui pœnitentiam. Si nunquam, suam ergo ipsi intēperantiam, & luxuriam confiteantur. Et ideo

1. Cor. 9. dicunt, Paulum luxuriæ magistrum fuisse. At quis erit sobrietatis magister, si fuit ille luxuriæ, qui castigauit corpus suum, & in seruitutē redegit, atque ieiunijs multis se debitam Christo obseruantiam detulisse memorauit, non, ut se, suaq; laudaret, sed, ut nos, quid sequeremur, doceret? Ille ergo luxuriam docuit, qui

Coloss. 2. ait, Quid adhuc, uelut uiuentes, de hoc mundo decernitis? Ne tetigeritis, ne attaminaueritis, ne gustaueritis, quæ sunt omnia in corru-

Ibidem ptelam, qui ait, Non indulgentia corporis, non in honore aliquo ad saturitatem & diligentiā carnis, non in desiderijs erroris, sed in spiritu,

Ephe. 4 quo renouamur, esse uiuendum. Si parum est quod Apostolus dixit, audiant prophetam di-

Psal. 68 centem: Et operui in ieiunio animam meam. Ergo, qui non ieiunat, intectus & nudus est, pa-

Gene. 3 tet uulneri. Denique, si Adam se texisset in ieiunio, nō fuisset nudus effectus. Niniue se a morte ieiunio liberauit. Et ipse dominus ait: Non

eijcietur hoc genus, nisi per orationem & ieiunium. Sed quid plura apud magistrum atque doctorem? cum iam dignum pretium retulerint illi perfidiæ suæ, qui ideo huc uenerunt, ne superesset locus, in quo non damnarentur, qui uerè se Manichæos probauerunt, non credentes, quia ex uirgine utiq; uenisse creditur. Quęnam hæc est suppar nouorum Iudæorum amētia? Si uenisse non creditur, nec carnem creditur suscepisse, ergo in phantasmate uisus est, in phantasmate crucifixus est. Sed nobis in ueritate crucifixus est, In ueritate redemptor est noster. Manichæus est, qui abnegat ueritatem, q carnem Christi negat, & ideo non est illis remissio peccatorum, sed impietas Manichæorum, quam & clementissimus execratus est Imperator, & omnes, qui illos uiderunt, quasi quędam contagia refugerunt. Sicut testes sunt fratres & compresbyteri nostri, Crescēs, Leopardus, & Alexander, sancto feruentes spiritu, qui eos omnium execratione damnatos, Mediolanensi ex urbe profugos reliquerunt. Itaque Iouinianum, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martialem, Ianuarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua dānauit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum esse damnatos. Incolumem te & florentissimum Deus noster tueatur omnipotens, domine dilectissime frater. Item subscriptio, Ego Euentus episcopus saluto sanctitatem tuam in domino, & huic epistolæ subscripsi, Maximus episcopus, Felix episcopus. Bassianus episcopus, Theodolus episcopus, Ex iussu domini

Matt. 17. & Marci 9.

Error Manichei.

Subscriptio.

episcopi Geminiani, ipso præsente, Aprus presbyter, Eutasius episcopus, Constantinus episcopus, Eustasius episcopus, eo omnes ordine subscripserunt.

Conciliũ Carthaginen. 2.

CONCILIVM CARTHAGINEN. secundum, habitum Era. 428. Circa tempora Siritij Papę. Prouinciale, sed confirmatum in 6. synodo generali, in Trullo celebrata.

Cap. Primum.

Vt trinitas & credatur & prædicetur.

Cap. 2. Vt castitas a sacerdotibus custodiatur.

De cælibatu sacerdotum et episcoporum.

Ita placuit, & condecet, sacrosanctos Antistites, & Dei sacerdotes, necnon & leuitas, uel qui sacramentis diuinis inseruiunt, continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod a Deo postulant, impetrare, ut quod Apostoli docuerũt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab uniuersis episcopis dictum est: Omnibus placet, ut episcopi, presbyteri, & diaconi, & qui sacramenta contrectãt, pudicitiæ custodes etiam ab uxoribus se abstineant d. 84. Cum in p̃terito, & d. 31. Ep̃os.

Cap. 3. Vt chrisma a presbyteris non fiat.

Vt chrisma, & consecratio puellarum, & recõciliatio pœnitentiũ, a presbyteris non fiant. D. 26. q. 6. Si iubet sanctitas.

Cap. 4. Vt presbyter iussus ab episcopo suo pœnitentem reconciliet.

Placuit uniuersis episcopis, ut presbyter periclitantem pœnitẽtem, de præcepto episcopi absentis, reconciliet. D. 26. q. 6. Aurelius ep̃s.

Cap. 5. De diœcesibus.

Placet,ut diœceſes, quæ nunq̃ ep̃os accepe-runt,non habeant,& illa diœceſis, quæ aliquã do habuit, habeat proprium epiſcopum. D.16.q.1.Fœlix.

Cap.6.De his,qui non debent clericos accuſare.

Placet, ut qui aliquibus ſceleribus irretitus eſt,uocem aduerſus maiores natu non habeat accuſandi.

Cap.7.Vt nemo excommunicatum alterius ſuſcipiat.

Placet, ut q̃ merito facinorũ ſuorũ ab eccl'ia pulſi ſunt,ſi ab aliquo ep̃o,uel p̃sbytero uel clerico,fuerint in cõione ſuſcepti, ẽt ipſe pari cum eis crĩe teneat obnoxi9. D.11.q.3.Qui merito.

Cap.8.Vt ſi presbyter excommunicatus ſacrificauerit,anathematizetur.

Placet, ut ſi presbyter excõmunicatus, aut correctus a ſuo epiſcopo, ſacrificare præſumſerit,anathematizetur. q.3. *Siquis presbyter.*

Cap.9.Ne presbyter inconſulto epiſcopo celebret.

Quiſquis presbyter,præſente & inconſulto epiſcopo,agenda in quolibet loco uoluerit celebrare,ipſe honori ſuo contrarius exiſtit.

Cap.10.Quot debeant iudicare ſacerdotem.

Placet,ut cauſa criminalis epiſcopi a 12.epiſcopis audiat̃,cauſa presbyteri, a ſex.cauſa uerò diaconi, a tribus cum ꝓprio ep̃o. D.15. q.7.c.Felix.& 3.q.8.Suggero ſecũdũ ſtatuta.

Cap.11.Vt nullus parochiam alienam præſumat.

Placet,ſecundum diuinæ legis,& ſancti euãgeliј authoritatem,ut nemo noſtrum alienos limites transgrediatur.

Cap.12.Vt nullus ordinetur epiſcopus, ſine conſultu metropolitani.

2.D.1.Placent omnibus. Placet omnibus, ut inconsulto Primate cuiuslibet prouinciæ, nemo præsumat, licet cum multis Episcopis, in quocunque loco sine eius præcepto episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres epi, in quocunqꝫ loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant epm.

Cap. 13. Vt nemo contra subscriptionem ueniat.

Genedius episcopus præses cõcilij dixit: Omnia ergo, quæ a uestro cœtu statuta sunt, placet ab omnibus custodiri. Et qui contra suam professionem, uel subscriptionem uenerit, ipse se ab hoc cœtu separabit. Et subscripserunt omnes.

Explicit concilium Carthagineñ. 2.

Conciliũ Carthaginen. 3. CONCILIVM CARTHAGINEN. tertium, Prouinciale, cõfirmatum in 6. synodo generali, in Trullo celebrata.

Cap. 1. Vt episcopi prouinciales de pascha consulant Primatem suum.

Placuit ergo in principio propter errorem, q̃ sæpe solet aboriri, ut omnes Aphricanæ p̃uinciæ episcopi obseruationem paschalem ab ecclesia Carthaginensi curent accipere.

Cap. 2. Vt per singulos annos concilium fiat.

Nota. Similiter placuit, ut propter causas ecclesiasticas, quæ ad perniciẽ plebis sæpe ueterascũt, singulis quibusqꝫ annis concilium cõuocetur. Quales uenturi sunt epi ad concilium. Ad quod omnes prouinciæ, quæ primas sedes habent, de concilijs suis binos, aut quantos elegerint, episcopos mittant, ut & minus inuidiosi, minusqꝫ hospitibus sumptuosi existant, ut cõgregato cõuentu, plena possit esse authoritas.

De Tripoli autem, propter inopiam episcoporum, unus episcopus ueniat.

Cap. 3. Vt episcopus canones agnoscat.

Item placuit, ut ordinandis episcopis uel clericis, prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta concilij fecisse pœniteat. *D. 38. Placuit.*

Cap. 4. Vt diaconi ante 25. annos non consecrentur.

Item placuit, ut ante 25. annos ętatis, nec diaconi ordinentur, nec uirgines consecrentur. Et ut lectores populum non salutent. *D. 77. Placuit & 20. q. 1. Placuit.*

Cap. 5. Vt sacramentum catechumenis non præbeatur.

Item, placuit, ut per solennissimos paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal, quia si fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari.

Cap. 6. Ne liceat mortuis baptismum, nec eucharistiã dare.

Item, placuit, ut corporibus defunctorũ eucharistia non detur. Dictũ est enim a domino, Accipite & edite. Cadauera autem, nec accipere possunt, nec edere. Cauendum est etiam, ne mortuos baptizari posse, fratrũ infirmitas credat, quibus nec eucharistia dari licitum est. *Mortuis non danda eucharistia, nec conferendus baptismus.*

Cap. 7.

Episcopus accusatus, quo loco, & quo tempore sit examinandus. *Cap. 8.* *q. 45. quisquis*

Qui sunt, qui debẽt audire accusationes diaconorum 15. q. 7. Si autẽ presbyteri uel diaconi.

Cap. 9.

Vt clerici publica iudicia nõ appellent 11. q. 1. Placuit. *Cap. 10.*

Quomodo prouocandum clericis ab infe-

rioribus iudicib⁹ ad superiores.2.q.6. Placuit.

Cap.11. Vt filij clericorum ad spectacula non accedant.

Vt filij sacerdotum, uel clericorum spectacula secularia non exhibeant, sed nec spectent: quoniam quidem ab spectaculo & omnes laici prohibeantur. Semper enim Christianis omnibus hoc interdictum est, ut ubi blasphemi sunt, non accedant.

Cap.12. Vt clericorum matrimonijs infideles non socientur.

Item placuit, ut filij, uel filiæ episcopoꝶ, uel quorumlibet clericoꝶ gẽtilibus, uel hæreticis, aut schismaticis matrimonio non iungantur.

Cap.13. Vt clerici de rebus suis nihil infidelibus conferant.

Vt episcopi, uel clerici in eos, qui catholici Christiani non sunt, etiam si consanguinei fuerint, nec per donationes rerum suarum aliquid conferant.

Cap.14. Vt clerici filios suos a sua ptãte exire non sinant.

Vt episcopi, uel clerici filios suos a sua potestate per emancipationem exire non sinãt, nisi de moribus eorum fuerint & ætate securi, ut possint ad eos iam propria pertinere peccata.

Cap.15. Vt clerici non sint negotiatores.

21.q.3.placuit Item placuit, ut episcopi, & presbyteri, & diaconi, uel clerici non sint conductores, neque procuratores, neque ullo turpi uel inhonesto negotio uictum quærant, quia respicere debẽt *2.Timoth.2.* scriptum esse, Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus.

Cap.16. Vt clerici non sint usurarij.

14.q.4.Nullus. Vt nullus clericorum amplius recipiat, quàm cuiquam accõmodauerit. Si pecuniam, pecuniam accipiat, speciem eandem, quantam de-

derit, accipiat, & quicquid aliud tantum, quãtum dederit, accipiat.

Cap. 17. Vt extraneæ fœminæ cum clericis non cohabitent.

Vt cum omnibus omnino clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, auię, materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum, & quęcunq; ex familia, domestica nęcessitate etiam, antequam ordinarętur, iam cũ eis habitabant, uel si filij eorum, iam ordinatis parentibus, uxores acceperunt, aut seruis non habitantibus in domo, quas ducant, aliũde ducere necessitas fuit. D.82. *Cum omnibus.*

Cap. 18. Vt clerici non ordinentur, nisi qui cum eis sunt, fideles existant.

Vt episcopi, presbyteri, & diaconi, non ordinentur, priusq; omnes, qui sunt in domo eorũ, Christianos catholicos fecerint.

Cap. 19 De clericis, cum ad pubertatem ueniunt.

Placuit, ut lectores, cum ad annos pubertatis uenerint, cogantur, aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. D.23. *Lectores.*

Cap. 20. Vt plebes alienas alius episcopus non usurpet.

Placuit, ut a nullo episcopo usurpentur plebes alienæ, nec aliquis episcoporum supergrediatur in diœcesi suum collegam. *7. q. 1. placitis*

Cap. 21. Vt nullus episcopus alienum clericum ordinet.

Vt clericum alienũ, nisi concedente eis epõ, nemo audeat, uel retinere, uel promouere in ecclesia sibi credita. Clericorũ autem nomen etiã lectores, & psalmistæ, & ostiarij retineant. D.71. *Clericũ*

Cap. 22. De clericis nõ ordinãdis, nisi probabiles fuerint.

Vt nullus ordinetur clericus, non probatus, uel epõrum examine, uel populi testimonio. D.24. *Nullus*

Cap.23. *De precibus, & orationibus.*

In altari semper ad patrem dirigatur oratio.

Vt nemo in precibus uel patrem pro filio, uel filium pro patre nominet. Et cum ad altare assistitur, semper ad patrē dirigatur oratio. Et quascunq; sibi preces aliquis describit, non eis utatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit.

Cap.24 *Quid in sacrificio offeratur.*

De consec.d.2. In sacramēto.

Quid in sacramento altaris offeratur.

Vt in sacramentis corporis & sanguinis domini, nihil amplius offeratur, quàm ipse dñs tradidit, hoc est, panis & uinum aquæ mistum. Nec amplius in sacrificijs offeratur, quàm de uuis, & frumentis.

C.25. *Ne clerici soli accessum hēant ad uiduas uel uirgines.*

D.81. Clerici.

Vt clerici, uel continentes, ad uiduas uel uirgines, nisi iussu uel permissu episcoporū, & presbyterorum non accedant. Et hoc non soli faciant, sed cum clericis, uel cum his, cum quibus episcopus iusserit, uel presbyter. Nec episcopi aut presbyteri soli habeant accessum ad huiusmodi fœminas, nisi aut clerici præsentes sint, aut graues aliqui Christiani.

Cap.26. *Quomodo episcopus primæ sedis debeat appellari.*

D.99. Primæ sedis.

Vt primę sedis eps non appelletur Princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantū primæ sedis episcopus.

Cap.27. *Vt clerici tabernas non ingrediantur.*

D.44. Clerici

Vt clerici, edendi uel bibendi causa, tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.

Cap.28. *Quòd episcopus sine licentia non debet peregrinari.*

Epi non peregrinari debēt.

Item placuit, ut episcopi trans mare non ꝓficiscantur, nisi consulto primæ sedis episcopo, siue

po, siue cuiuscunque prouinciæ primate, ut ab episcopo præcipue possint summere formatã, uel commendationem. *ultra mare nisi cum uenia epi Romani*

Cap. 29. *Vt missa a ieiuuis celebretur.*

Vt sacramenta altaris non, nisi a ieiunis hominibus, celebrentur, excepto uno die anniuersario, quo cœna domini celebratur. Nam si aliquorum, pro meridiano tempore, defunctorũ siue episcoporum, siue cæterorum commendatio facienda est, solis orationibus fiat, si illi, qui faciunt, iam pransi inueniantur. *De consecr. d. 1. Sacramenta altaris.*

Cap. 30. *Vt nullus in ecclesia conuiuetur.*

Vt nulli episcopi, uel clerici in ecclesia conuiuẽtur, nisi forte transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiantur. Populi etiam ab huiusmodi conuiujs, quantum fieri potest, prohibeant. D. q. 2. *Nulli episcopi.*

Cap. 31. *De pœnitentia, quomodo danda sit pœnitentibus.*

Vt pœnitentibus, secundũ peccatorum differentiam, episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. 16. q. 7. *Pœnitentibus.*

Cap. 32. *De modo reconciliandi pœnitentes.*

Vt presbyter, inconsulto episcopo, non recõciliet pœnitentem, nisi absente episcopo, & necessitate cogente. Cuiuscunque pœnitentis publicum & uulgatissimum crimen est, quod uniuersam ecclesiam commouerit, ante absidem manus eis imponatur. 16. q. 6. *Presbyter.*

Cap. 33. *De custodia sacrarum uirginum.* 26. q. 6.

Vt uirgines sacræ, si parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint, episcopi prouidentia uel presbyteri, ubi episcopus absens est, in monasterio uirginum, uel grauioribus fœminis commendentur, ut simul habitantes,

inuicem ſe cuſtodiant, ne paſſim uagantes ecclesiæ lædant opinionem.

Cap.34. De baptizandis ægrotis.

De conſecrat. d. 4. Aegrotãtes.

Vt ægrotantes, ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, cum uoluntatis eorum teſtimonium ſui dixerint, baptizentur. Similiter & de pœnitentibus agendum eſt.

Cap.35. Ne histrionibus cõuerſis pœnitẽtia negetur.

De conſecrat. d.2. Scænicis.

Vt ſcenicis, atq; hiſtrionibus, cæterisq; huiuſmodi perſonis, uel apoſtaticis conuerſis, uel reuerſis ad dominum, gratia uel reconciliatio non negetur.

Cap.36. Vt presbyter chriſma non conficiat.

16.q.6. Presbyter inconſulto epiſcopo.

Vt presbyter, inconſulto epiſcopo, uirgines non conſecret. Chriſma uerò nunq; conficiat.

Cap.37. Ne clerici in aliena ciuitate immorentur.

Vt clerici in aliena ciuitate non immorẽtur, niſi cauſas eorum iuſtas epiſcopi loci, uel preſbyteri locorum peruiderint.

Cap.38. Vt non liceat fieri translationes epiſcoporum.

Placuit, quod etiam in Capuenſi plenaria ſynodo uidetur ſtatutum, quòd non liceat fieri rebaptizationes, & recordationes, uel tranſlationes epiſcoporum. De conſecratio. D.4. Non licet fieri.

Cap.39. Vt non præſumant duo epiſcopi, ordinare pontificẽ.

Vt non minus, quàm tres epiſcopi, qui fuerint metropolitano directi, ſufficiant ad epiſcopum ordinandum.

Cap.40. De electione epiſcopi, ſi contradictores habeat.

Dum epiſcopus eligitur, ſi contradictores habeat, quinq; ſacerdotes conueniant. D.33. Illud ſtatuendum eſt.

Cap. 41. De episcopis conuenientibus ad concilium.

Vt per singulos annos conuenientes episcopi ad concilium, etiam de paschali solennitate, a primate suo informentur.

Cap. 42.

Vt non accipiat alienũ ep̃m plebs, q̃ in diœcesi semper subiacuit 16. q. 1. Multis concilijs.

Cap. 43.

Vt qui, plebe sua cõtempta, ad concilium uenire detractant, & plebem & honorẽ amittãt.

Cap. 44.

Vt clericum alienũ nullus sibi præripiat ep̃s, præter eius arbitrium, cuius fuerit clericus.

Cap. 45

Vt ep̃s, qui plures habet clericos, ei, qui eget, ad ordinandum postulatus largiatur.

Cap. 46.

Vt episcopus in diœcesi factus, solum etiam plebem teneat, qua extitit ordinatus.

Cap. 47. Vt præter scripturas canonicas nihil in ecclesia legatur.

Item placuit, ut præter scripturas canonicas, nihil in ecclesia legatur, sub nomine diuinarum scripturarũ. Sunt autem canonicæ scripturæ, id est, Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu naue, Iudicum Ruth, Regum lib. 4. Paralipomenon lib. 2. Iob unus, Psalterium Dauiticum, Salomonis libri quinq;, Libri duodecim prophetarum, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Esther, Esdræ libri duo, Machabæorum libri duo, Noui autem testamenti uiginti septem, Euangeliorum libri quatuor, Actuum aposto-

Scriptura canonica.

Vide & supra fo. 75. pag. 2.

lorum liber unus, Pauli apoſtoli epiſtolæ tredecim, eiuſdem ad Hebræos una, Petri apſi duæ, Ioannis apſi tres, Iudæ apſi una, & Iacobi una, Apocalypſis Ioãnis liber unus, qui ſunt uiginti ſeptem. Hoc etiam fratri, & conſacerdoti noſtro Bonifacio, uel aliȷs earũ partium epis, pro confirmãdo iſto canone, innoteſcat, quia a patribus iſta accepimus in eccleſia legenda. Liceat etiam legi paſſiones martyrum, cum anniuerſariȷ dies eorum celebrantur.

Additio

Cap. 48.

De baptizatis, a Donatiſtis.

1.q.4. Placuit, ut de infantibus.

Cap. 49, De his, qui poſiti in eccleſiaſtico gradu, aliquid acquirunt.

Placuit, ut epiſcopi, presbyteri diaconi, uel quicunque clerici, qui nihil hñtes, ordinantur, & tempore epatus, uel clericatus ſui agros, uel quæcunque prædia nomine ſuo comparãt, tanquam rerum diuinarum inuaſionis crimine teneantur obnoxiȷ, niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, uel ſucceſſione cognationis uenerit, faciant inde, quod eorum propoſito cõgruit. Quod ſi a ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tanquam reprobi, iudicentur.

12.q.3. Placuit, ut ep.

Cap. 50. Vt geſta Conciliȷ confirmentur.

Aurelius epiſcopus dixit: Quoniam igitur uniuerſa arbitror fuiſſe tractata, ſi oĩa cum animo ueſtro conuenerunt, ſermone ueſtro cuncta roborate. Vniuerſi epiſcopi dixerunt: Omnibus hæc placuerunt, & hæc noſtra ſubſcriptione firmamus. Et ſubſcripſerunt, Aurelius

episcopus ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & relecto subscripsi, Epigonius episcopus Bulleñ. Regieñ. subscripsi, Augustinus episcopus plebis Hipponę subscripsi. Similiter & omnes episcopi, quadragintaquatuor numero, subscripserunt. *Subscriptio.*

Concilij tertij Carthagineñ. finis.

Hæc tria decreta pertinent ad conciliũ Carthagineñ. tertium. *Cap.* 1.

Presbyter, si fornicationem fecerit, &c. Vide in decretis. D.82. Presbyter, si fornicat.

Cap .2.

Non est aliquid exigẽdum ab his, qui infantes suos ad baptizãdum adducũt. Fusius apud Gratianum. 1. q. 1. Placuit, ut unusquisque.

Cap.3. De clericis scurrilibus.

Siquis clericus, aut monachus uerba scurrilia, ioculatoria, risumq́ mouẽtia loquitur, acerrime corripiatur.

CONCILIVM CHARTAGINEN. quartum, cui adfuerunt episcopi 214. Era. 436. Dicitur a Gratiano, quod interfuit Zosimus Papa per uicarios suos, quod tamen intelligendum est, de concilio Carthagiñ. 6. non de 4. *Conciliũ Carthaginen. 4.*

Cap. 1. Qualiter debeant episcopi ordinari.

Qui episcopus ordinãdus est, antea examinetur, Si natura sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si uita castus, si sobrius, si semper suis negotijs cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus, et ante omnia, si fidei documenta uerbis simplicibus asserat, id est, *D.23. Qui episcopus.* *Quomodo examinãdus, qui ordinatur episcopus.*

patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum. &c. Quærendum etiam ab eo, ſi noui & ueteris teſtamenti.i.Legis & Prophetarum, & Apoſtolorum, unum eundemq; credat auctorem, & Deum. Si diabolus non per conditionem, ſed per arbitrium factus ſit malus.

Cap. 2. Qualiter conſecrentur epiſcopi.

D.23. *Epiſcop. dũ ordinatur.* Epiſcopus cum ordinatur, duo epiſcopi ponant, & teneant euangeliorum codicem ſuper caput & ceruicem eius, & uno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omnes epĩ, q̃ adſunt, manibus ſuis caput eius tangant.

Cap. 3. Qualiter presbyteri ordinentur.

Ibi. Presbyter Presbyter cum ordinatur, epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente etiam omnes presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum epiſcopi ſuper caput illius teneant.

Cap. 4. Quomodo diaconi conſtituantur.

Ibi. Diaconus. Diaconus cum ordinatur, ſolus epiſcopus, qui eum benedicit, manũ ſuper caput illius ponat, quia nõ ad ſacerdotium, ſed ad miniſteriũ conſecratur.

Ibi. Subdiaconus.

Cap. 5. Quomodo ſubdiaconi ordinentur.

Subdiaconus, cũ ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, pateram de epiſcopi manu accipiat uacuam, & calicem uacuum. De manu uerò archidiaconi, Vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.

Cap. 6. Qualiter Acolythi ordinentur.

Ibi. Acolythus Acolythus, cum ordinatur, ab epiſcopo quidem doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat cenferariũ

cum cereo, ut sciat se ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat & Vrceolum uacuum, ad suggerendum uinum in eucharistiam sanguinis Christi.

Cap.7. Qualiter exorcistæ constituantur.

Exorcista, cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellũ, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, siue baptizatum, siue catechumenum. *Ibi. Exorcista*

Cap.8. Qualiter lectores fiant.

Lector cum ordinatur, faciat de illo uerbũ episcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac uitam, atque ĩgenium. Post hęc, spectãte plebe, tradat ei codicẽ, de quo lecturus est, dicens ad eũ: Accipe, & esto lector uerbi Dei, habiturus, si fideliter & utiliter impleueris officium, partem cum eis, qui uerbum Dei ministrauerunt. *Ibi. Lector.*

Cap.9. Qualiter Ostiarij ordinentur.

Ostiarius, cum ordinatur, postq̃ ab archidiacono ĩstructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat cõuersari, ad suggestionem archidiaconi, tradat ei ep̃s claues ecclesiæ de altario, dicens, Sic age, quasi redditurus Deo rationem, pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur. *Ibi. Ostiarius*

Cap.10. Qualiter psalmistæ.

Psalmista, id est, Cantor potest absq; scientia episcopi, sola iussione presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobes. *Ibi. Psalmista*

Cap.11. Qualiter uirgines sanctimoniales.

Ibidem sancti monialis. Sanctimonialis uirgo, cum ad consecrationem sui episcopo offertur, in talibus uestibus applicetur, qualibus semper usura est, pfessioni & sanctimoniæ aptis.

Cap. 12. Qualiter uiduæ ad baptisterium ordinentur.

Viduæ, uel sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tã instructæ sint ad officium, ut possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter accepto baptismate, uiuant.

Cap. 13. Qualiter sponsi, & sponsæ benedicantur.

D. 23. & 30. q. 5. Sponsus. Sponsus, & sponsa, cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis, uel paranymphis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reuerentia ipsius benedictionis, in uirginitate permaneant.

Cap. 14. De cellula sacerdotis.

D. 41. Eps uilem. Vt eps, nõ lõge ab eccl'ia, hospitiolũ habeat.

Cap. 15. De uictu, & habitu episcopi.

De familia, et mensa epi. Vt episcopus uilem supellectilem, & mensam, ac uictum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem, fide & uitæ meritis q̃rat.

Cap. 16. Vt episcopus libros gentilium non legat.

D. 37. Eps gentilium. Vt episcopus gentilium libros nõ legat, hæreticorum autem pro necessitate & tempore.

Cap. 17. Vt episcopus indigẽtium curã per presbyteros agat.

D. 88. Eps. Vt eps gubernationem uiduarum, & pupillorum, ac peregrinoꝝ non per seipsum, sed per archipresbyterum, aut archidiaconum agat.

Cap. 18.

Vt eps tuitionem testamẽtoꝝ nõ suscipiat.

Cap.19. Vt episcopus pro rebus secularibus non litiget.

Vt episcopus prouocatus pro rebus transitorijs non litiget. *14.q.1.Eps.*

Cap.20. Vt episcopus tantum diuinis uacet.

Vt episcopus nullam rei familiaris curã ad se reuocet, sed ut lectioni, & orationi, & uerbi Dei prædicationi tantummodo uacet. *D.88.Eps nullam rei.*

Cap.21. Vt episcopus ægrotans pro se legatum ad synodum mittat.

Vt episcopus ad synodum ire non tardet, si non, sine satis graui necessitate, inhibeatur, sic tñ, ut in sua psona legatũ mittat, suscepturus, salua fidei ueritate, quicqd synodus statuerit. *D.18. Eps ad synodum.*

Ca.22. Ne episcopus clericos instituat sine testimonio plebis.

Vt episcopus sine concilio clericorum suorum, clericos non ordinet, ita ut ciuium assensum, & conniuentiam, & testimonium quærat. *D.24. Eps sine.*

Cap.23. Vt episcopus causas audiat, præsentibus clericis.

Vt episcopus nullius causam audiat, absque præsentia clericorum suorum, alioquin irrita erit sententia epi, nisi clericorum presentia cõfirmetur. *15.q.7. Nullius causam.*

Cap.24. Vt nemo discedat, quando episcopus uerbũ facit.

Sacerdote uerbum faciente in ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excõmunicetur. *De consecrat. d.1.Sacerdote.*

Cap.25. De discordantibus episcopis.

Dissidentes episcopos, si non timor Dei, synodus reconciliet. *D.99. Dissidẽtes.*

Cap.26. Vt episcopus dissidentes concordare compellat.

Studendum est episcopis, ut dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacẽ magis, quam ad iudicium cohortentur. *Ibidem. Studendum est.*

Cap.27. De episcopo non transferendo.

Vt episcopus de loco ignobili ad nobilem. *7.q.1.Episcopus de loco.*

per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sane si id utilitas ecclesiæ fiendum poposcerit, decreto pro eo clericorum, & laicorum episcopis porrecto, in præsentia synodi transferatur, nihilominus alio in loco eius episcopo subrogato. Inferioris uerò gradus sacerdotes, uel alij clerici, concessione suorum episcorum, possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Cap.28. De damnatione episcorum.

11.q.3. Irritã esse. Irritã esse iniustam episcoporum damnationem, & iccirco a synodo retractandam.

Cap.29. De episcopo, qui alicui crimen obiecerit.

6.q.2. Episc. Episcopus, si clerico uel laico crimen imposuerit, deducatur ad probationem in synodũ.

Cap.30. Quòd irrita sit sententia episcopi in absentem.

11.q. 2. Sine exceptione. Caueãt iudices ecclĩæ, ne (abñte eo) cui⁹ cã uentilatur, sñiam proferant, quia irrita erit, imo & causam in synodo pro facto dabunt.

Cap.31. Qualiter res ecclesiæ ab episcopo habeantur.

Nota. Vt episcopus rebus ecclesiæ, tanquã cõmendatis, non tanquam proprijs utatur.

Cap.32. De irritis distractionibus episcoporum.

12.q.2. Si exceptione. Irrita erit donatio episcopoꝝ, uel uenditio, uel commutatio rei ecclesiasticæ, absque conniuentia, & subscriptione clericorum.

Cap.33. De receptione episcoporum.

7.q.1. Episc. Episcopi, uel presbyteri, si causa uisendæ ecclesiæ alterius episcopi, ad ecclesiam uenerint, & in gradu suo suscipiant, & tã ad uerbũ faciẽdum, q̃ ad oblationẽ consecrandã inuitentur.

Cap.34. De primatu consessus presbyterorum cum episcopo.

D.95. Episcop. Vt episcopus, in quolibet loco sedens, stare

presbyterum non patiatur.

Cap. 35. De consessu presbyterorum in ecclesia.

Vt episcopus in ecclesia, in consessu presbyterorum sublimior sedeat. Intra domum uero collegam se presbyterorum esse cognoscat. *D. 95. Episcop.*

Cap. 36. Vt presbyteri ab episcopo chrisma petant.

Presbyteri, qui per dioeceses ecclesias regũt, non a quibuslibet episcopis, sed a suis, nec per iuniorem clericum, sed omni anno, aut per se ipsos, aut per illum, qui sacrariũ tenet, ante paschæ solennitatem chrisma petant. *D. 95. Presbyteri.*

Cap. 37. De obedientia diaconorum.

Diaconus, ita se presbyteri, ut episcopi, ministrum esse cognoscat. *D. 93. Diaconi*

Cap. 38.

Vt diaconus, præsente presbytero, eucharistiam corporis Christi populo (si necessitas cogat) iussus eroget. *Ibidẽ. presbytero.*

Cap. 39. Quando debeat diaconus sedere.

Diaconus quolibet loco, iubente presbytero, sedeat. *Ibidem. Diaconus.*

Cap. 40.

Vt diaconus, in conuentu presbyterorum interrogatus, loquatur. *Ibidem. Diaconus sedeat.*

Cap. 41. Quando diaconus alba uti debeat.

Vt diaconus, tempore oblationis tãtum uel lectionis, alba induatur.

Cap. 42. De clericis, qui pro fide tentati sunt.

Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.

Cap. 43. De his, qui pro fide persecutiones passi sunt.

Christianum catholicum, qui pro catholica fide, & pro ecclesiastica re, & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni a sacerdotibus honorandum. Etiam & per dia-

conum ei uictus administretur.

Cap. 44. De tonsura clericorum.

D. 42. Clericus. Clericus nec comam nutriat, nec barbam.

Cap. 45. De habitu clericorum.

Clericus, professionem suam et in habitu & in incessu probet, & ideo nec uestibus, nec calceamentis decorem quærat.

Cap. 46. De continentia clericorum.

Clericus cũ extraneis mulierib⁹ nõ habitet.

Cap. 47. De incessu clericorum.

Clericus, per plateas & andronas, nisi certa & maxima officij sui necessitate, nõ ambulet.

Cap. 48 Ne clerici ad nundinas uadant.

D. 91. Clericus. Clericus, q nõ ꝑ emẽdo aliqd, in nũdinis uel in foro deambulat, ab officio suo degradetur.

Cap. 49. De uigilijs clericorum.

Clericus, q absq; corpusculi sui inæqualitate uigilijs deest, stipẽdijs priuatus, excõicetur.

Cap. 50. De clericis ab officio continentibus.

Ibidem. Clericus. Clericum, inter tẽtationes ab officio suo declinantem, uel negligentius agẽtem, ab officio suo remouendum.

Cap. 51. Vt clerici artificio uictum quærant.

Nota. Clericus, quãtumlibet uerbo Dei eruditus, artificio uictum quærat.

Cap. 52. Quomodo clerici debeant uictum quærere.

Clericus, uictum & uestimentum sibi, artificiolo uel agricultura, absq; officij sui duntaxat detrimento, præparet.

Cap. 53. Vt legant clerici, qui orare possunt.

Omnes clerici, qui ad operandũ ualidi sunt, & artificiola, & literas discant.

Cap. 54. De clericis inuidis.

Clericus, inuidens fratrum profectibus, donec in uitio est, non promoueatur. D.46. Clericus.

Cap.55. De clericis accusatoribus.

Vt episcopus accusatores fratrum excommunicet. Et si emẽdauerint uitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. Ibi Accusatores.

Cap.56. De clericis adulatoribus.

Clericus, qui adulationi, & proditionibus uacare deprehenditur, ab officio degradetur. Ibi. Clericus, qui.

Cap.57. De clericis maledicis.

Clericus maledicus, maxime in sacerdotibus, cogatur ad postulandum ueniam. Si noluerit, degradetur, nec unquã ad officium absq; satisfactione reuocetur.

Cap.58. De clericis frequenter litigantibus.

Clerici, qui frequenter litigat, & ad causandum facilis est, testimonium nemo absq; grandi examine recipiat.

Cap.59. De clericis discordantibus.

Discordantes clericos episcopus, uel ratione uel potestate ad concordiam trahat, inobedientes synodus per audientiam damnet. D.90. Discordantes.

Cap.60. De clericis turpiloquis.

Clericum scurrilem, & uerbis turpibus ioculatorem, ab officio retrahendum.

Cap.61. De clericis iurantibus.

Clericũ, per creaturas iurãtẽ, acerrime obiurgandũ. Si perstiterit in uitio, excõicandum.

Cap.62. De clericis inter epulas cantantibus.

Clericũ inter epulas cantantem, supradictæ sententiæ seueritate coercendum. 22.q.1. Clericum.

Cap.63. De clericis ieiunia polluentibus.

Clericum, qui tempore indicti ieiunij, absq;

ineuitabili necessitate, ieiunium rumpit, minorem habendum.

Cap.64. De his, qui dominico die ieiunant.

76.q.7. Sacerdos. Qui dominico die studiose ieiunat, non credatur catholicus.

Cap.65. De pascha suo tempore celebrando.

Paschæ solēnitas uno die, & tpe celebrāda.

Cap.66. Quādo clericus recurrere debet ad synodum.

Clericus, qui episcopi circa se districtionem iniustam putat, recurrat ad synodum.

Cap.67. De seditionarijs, ne clerici fiant.

D.40. Seditionarios. Seditionarios nunq̃ ordinandos clericos, sicut nec usurarios, nec iniuriarũ suarũ ultores.

Cap.68. Vt ex pœnitentibus ordinatus clericus, deponatur.

Ex pœnitentibus (quamuis sit bonus) clericus non ordinetur. Si per ignorantiam episcopi factum fuerit, deponatur a clero, quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem, etiam ipse ab episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate priuetur.

Cap.69. Vt episcopus, uiduæ maritum ad clerum promouens, deponatur.

Simili sententiæ subiacebit eps̃, si sciens ordinauerit clericum eum, qui uiduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam.

Cap.70. Vt clericus, hæreticorum conuiuia fugiat.

24.q.3. Clericus. Clericus hæreticorum, aut schismaticorum, tam conuiuia q̃ sodalitates euitet æqualiter.

Cap.71. De hæreticorum cœtu.

Quod hæreticorum cœtus non ecclesia, sed conciliabulum sit.

Cap.72. Quod nihil fiat cum hæreticis.

Cum hæreticis, nec orandũ nec psallendum.

Cap. 73. De commu icantibus cum excõmunicatis.

Qui cõmunicauerit, uel orauerit cum excõmunicato, siue clericus siue laicus, excõicetur. *11.q.3. Qui cõmunicauerit.*

Cap. 74. De pœnitentium lege.

Vt sacerdos pœnitentiã imploranti, absq; ꝑsonæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat.

Cap. 75. De negligentioribus pœnitentibus.

Vt negligentiores pœnitentes tardius recõcilientur. *26.q.7. Sacerdos.*

Cap. 76. De poscentibus pœnitentiam, si postea obmutescãt.

Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus uenit, oppsssus infirmitate obmutuerit, uel in phrenesim uersus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiã. Et si continuo creditur moriturus, recõcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia. Si superuixerit, admoneatur a supradictis testib9, petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quandiu sacerdos, qui pœnitentiam dederit, probauerit. *26.q.6. Is, qui in infirmitate* *In phrenesim uersus, interdum, & absoluendus, & cõmunicandus.*

Cap. 77. De pœnitentibus, infirmis.

Pœnitentes, qui in infirmitate sunt, uiaticum accipiant. *26.q.6. Is qui.*

Cap. 78. De eisdem, si post uiaticum superuiuant.

Pœnitentes, qui in infirmitate uiaticũ eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint.

Cap. 79. De pœnitentibus, si casu aliquo moriantur.

Pœnitentes, qui attente leges pœnitẽtiæ exequuntur, si casu in itinere, uel in mari mortui fuerint, ubi eis subueniri non possit, memoria *26.q.7. Sacerdos.*

eorꝝ & orationib⁹, & oblationib⁹ cōmendet.

Cap.80.De manus impositione super pœnitentes.

Ibidem. Omni tempore ieiunij, manus pœnitentibus a sacerdotibus imponantur.

Cap.81. Vt pœnitentes mortuos sepeliant.

Mortuos pœnitētes eccl'iæ afferant, & sepeliant.

Cap.82. Vt pœnitentes genua flectant.

Pœnitētes ēt dieb⁹ remissiōis genua flectāt.

Cap.83.De senibus honorandis.

Pauperes, & senes ecclesiæ, plus cæteris honorandi sunt.

Cap.84.Vsq; ad missam catechumenorum nullus ecclesiam ingredi prohibeatur.

De conse.d.1. Eps nullum. Vt eps nullū prohibeat ingredi eccl'iam, & audire uerbū Dei, siue gētilem, siue hæreticū, siue Iudæum, usq; ad missam catechumenoꝝ.

Cap.85.De baptizandis.

De cōsec. d.4. Baptizandi. Baptizandi nomē suum dent, & diu sub abstinētia uini, & carniū, ac manus impositione, crebra examinatione baptismū percipiant.

Cap.86. Vt nuper baptizati caste uiuant.

De consec.d.5. Neophyti. Neophyti, aliquandiu a lautioribus epulis, & spectaculis, uel coniugibus abstineant.

Cap.87.De catholicis, qui apud infideles causam proponunt.

2.q.6. Catholicus. Catholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam, ad iudicium alterius fidei iudicis prouocat, excommunicetur.

Cap.88. De his, qui missam prætermittunt.

De conse. d.1. Qui die. Qui die solenni, prætermisso solenni ecclesiæ conuentu, ad spectacula uadit, excōicetur.

Cap.89. De his, qui iudaicis superstitionibus seruiunt.

26.q.5. Augurijs. Augurijs, uel incantationibus seruientem, a conuentu ecclesiæ separandum. Similiter & superstitionibus

superstitionibus Iudaicis, uel ferijs inhærentē.

Cap. 90. *De energumenis.* — De consec. d. 5. Omni die.

Oĩ die exorcistę energumenis manꝰ iponāt.

Cap. 91. *De eisdem.*

Pauimēta domoꝝ Dei energumeni uertāt.

Cap. 92. *De uictu energumenorum.*

Energumenis, in domo Dei assidentibus, uictus quotidianus per exorcistas opportuno tēpore ministretur.

Cap. 93. *De oblationibus discordantium.* — D. 90. Oblationes.

Oblationes dissidentium fratrum, neque in sacrario, neque in gazophylacio recipiantur.

Cap. 94. *De oblationibus opprimentium pauperes.* — Ibidem.

Eorum, qui pauperes opprimunt, dona a sacerdotibus refutanda.

Cap. 95. *De his, qui oblationes defunctorum defraudant.* — De oblationibus, quæ pro defunctis offeruntur.

Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanq̃ egētium necatores excommunicentur.

Cap. 96. *De accusatore & accusato.* — 2. q. 7. Quærendum est.

Quærendum in iudicio, cuius sit conuersationis & fidei, is, qui accusat, & is qui accusatur.

Cap. 97. *De eo, qui religiosis fœminis præficitur.* — 18. q. 2. Qui.

Qui religiosis fœminis præponendus est, ab episcopo loci probetur.

Cap. 98. *Vt laicus, præsentibus clericis, non doceat.*

Laicus, præsentibus clericis, nisi ipsis rogantibus, docere non audeat.

Cap. 99. *Vt mulieres publice non doceant.* — D. 23. Mulier.

Mulier, quamuis docta & sancta, uiros in conuentu docere non præsumat.

Cap. 100. *Vt mulieres non baptizent.*

Mulier baptizare non præsumat.

Cap.101. De uiduis infirmis.

Viduæ adoleſcentes, quæ corpore debiles ſunt, ſumptu eccl'iæ, cui⁹ uiduæ ſunt, ſuſtẽtent.

Cap.102. Ne clerici uiduarum familiaritati aſſocientur.

D.91. *Ad reatum.* Ad reatum epiſcopi pertinet, uel presbyteri, q parochiæ p̃eſt, ſi ſuſtentandæ uitæ p̃ſentis cauſa, adoleſcentiores uiduæ, uel ſanctimoniales, clericorum familiaritatibus ſubijciantur.

Cap.103. De uiduis, quæ eccleſiæ ſtipẽdijs ſuſtẽtãtur.

Ibidẽ. *Viduæ.* Viduæ, quæ ſtipendio eccleſię ſuſtentantur, tam aſſidue in Dei opere eſſe debent, ut meritis & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent.

Cap.104. De uiduis profeſſis continentiam præuaricãtibus.

Sicut bonum eſt caſtitatis pręmium, ità & maiori obſeruantia & præceptione cuſtodiendum eſt. Vt ſi quæ uiduæ, quantũlibet adhuc in minoribus annis poſitæ, & matura ætate a uiro relictæ, ſe deuouerunt domino, & ueſte laicali abiecta, ſub teſtimonio ep̃i & eccleſiæ, religioſo habitu apparuerint, poſtea uerò ad nuptias ſeculares tranſierunt, ſecundum Apo- 1.*Timoth*.5. ſtolum, damnationem habebunt, quoniam fidem caſtitatis, quam domino uouerunt, irritã facere auſæ ſunt. Tales ergo perſonæ ſine Chriſtianorꝶ communione maneãt, quæ etiam nec in cõuiuio cum Chriſtianis cõmunicent. Nam ſi adulteræ coniuges reatu ſuo ſunt uiris ſuis obnoxiæ, quanto magis uiduæ, quæ religioſitatem mutauerunt, crimine adulterij notabũtur, ſi deuotionem, quam Deo ſponte, nõ coactæ obtulerunt, libidinoſa corruperint uoluptate, atque ad ſecundas nuptias tranſitum fecerunt? Quæ & ſi, uiolentia irruente, ab aliquo

præreptæ fuerint, ac postea delectatione carnis, atque libidinis permanere in coniugio, raptori uel uiolento uiro consenserint, damnationi superius comprehensæ tenebuntur obnoxię. De talibus ait Apostolus: Cum luxuriatæ fuerint, nubere uolunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Aurelius eps Carthagiñ. ecclesię, subscripsi, Donatianus Talabricensis primæ sedis subscripsi, Augustinus Hipponæ Regieñ. subscripsi. Similiter omnes episcopi subscripserunt. *1. Timoth. 5.* *Subscriptio.*

Finit concilium Carthaginen. 4.

Prouinciale concilium, confirmatum tamē in 6. synodo gñali, in Trullo celebrata. Vbi recepta sunt uniuersa cōcilia Carthagine habita.

CONCILIVM TAVRINATEN. *Conciliū Taurinaten.*

Prouinciale, celebratum tempore Siritij Papę, et beati Ambrosij episcopi Mediolaneñ. Nihil habet annotatione dignum, totum cōsumitur in compositione causarum quarundam ciuiliū, quæ inter episcopos quosdam, & cæteros presbyteros tractabantur. *ann. do. 404.* *Anastasius Pont. 39.*

Decreta Anastasis Papæ.

Anastasius Papa, natione Romanus, sedit annos 3. dies x. Papa 39. sub Petro.

Sub Anastasio floruerūt apud Orientē Gregorius Nazianzenus, & Basilius. *Sub hoc pp scripta Origenis in Alexandria celebrata est synodus.*

Extat epistola decretalis eius ad epos Germaniæ, & Burgundiæ, in qua constituit, ut dū sancta euangelia in ecclesia recitantur, sacerdotes, & cæteri omnes præsentes, non sedentes, sed uenerabiliter curui in conspectu sancti euā- *Qualiter stan dū, dū legitur euāgeliū in ecclesia.*

gelij stantes dominica uerba intente audiant, & fideliter adorent.

Secundo significat eisdem, ne Manichæos, quos in urbe Roma inuenit, recipiant, neq; cũ eis aliquam participationem habeant, priusq; ad rectam conuertantur fidem, quorũ ille aliquos Romæ conuertit. Quos autem ad fidem trahere non potuit, secundũ Christianorũ principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo exilio relegauit.

Conciliũ Carthaginen. 5.

CONCILIVM CARTHAGINEN. Quintũ, celebratũ Era. 438. pñtibus 73. epis.

Cap. 1.

De clericis, ad testimonium nõ pulsandis. 2. q. 6. Statutum est. *Cap. 2.*

De clericis, pro crimine suo damnatis, ut a quolibet nõ defensent. 21. q. 5. Siqs cuiuslibet.

Cap. 3.

De sacerdotibus & leuitis, ut ab uxoribus se contineant d. 84. Cum de quorundam.

Cap. 4.

De rebus ecclesiæ, sine consilio metropolitani episcopi non alienandis.

Cap. 5. Vt nullus eps, relicta cathedra, in diœcesi resideat.

7. q. 1. Placuit, ut.

Placuit, ut nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diœcesi constitutam, se conferre, uel in re propria diutius, q̃ oportet, cõstitutum, curã uel frequentationem propriæ cathedræ negligere.

Cap. 6. De his, qui nullo testimonio se baptizatos nouerunt.

De cõsec. d. 4. Placuit, de.

Placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse si-

ne dubitatione testentur, neq; ipsi sunt per ætatem idonei, de traditis sibi sacramentis respondere, absq; ullo scrupulo eos esse baptizandos ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc enim Legati Maurorum frēs nostri consuluerunt, qa multos tales a Barbaris redimunt. Similiter & de ecclesijs (quoties sup earum consecratione hęsitat̄) agendū est, id est, ut sine ulla trepidatione consecrentur.

Cap. 7.

De tempore Paschali, & concilij.

Cap. 8.

De ītercessorib⁹, ne cathedram morientis epī diu retineāt, sed infra annū sacerdotē ꝓuideāt. *7.q.1. Constitutum est.*

Cap. 9. De defensore ecclesiarum.

Ab Imperatoribus uniuersis uisum est postulandum, ꝑꝑ afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur ecclesia, ut defensores eis aduersus potētias diuitum cum episcoporum prouisione delegentur. *23.q.3. Ab imperatoribus.*

Cap. 10.

Vt epī ad diē cōcilij occurrāt. D.18. Placuit, ut. Cap. 11.

Vt lapsis sacerdotibus manus, sicut laicis, nō imponatur. D.50. Confirmandum est.

Cap. 12.

De clericis excōicatis, quādiu eis asserere liceat inocētiā suā. 11.q.3. Rursus cōstitutū est.

Cap. 13.

De clericis, uel monachis, ab alio episcopo ordinatis. In decretis. D.58. Siqs de alterius.

C.14. *De basilicis, quæ siue martyrū reliquijs dedicatæ sūt.*

Item placuit, ut altaria, quæ passim ꝑ agros,

De conſe.d.1. Placuit altaria. Eremitoria p agros conſtituta euertantur.

aut uias, tanq; memoriæ martyrum cõſtituuntur, in qbus nullum corpus aut reliquiæ martyrum conditę probantur, ab epiſcopis, qui eiſdẽ locis præſunt (ſi fieri poteſt) euertantur. Si aũt hoc propter tumultus populares non ſinitur, plebes tamen admoneãtur, ne illa loca frequẽtent, ut qui recte ſapiũt, nulla ibi ſuperſtitione deuincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ ſint, aut ubi origo alicuius habitationis, uel poſſeſſionis, uel paſſionis, fideliſſima origine traditur. Nã quæ per ſomnia, & per inanes quaſi reuelationes quorumlibet hominum ubique conſtituuntur altaria, omnimode reprobentur.

Cap. 15. De idololatrijs deſtruendis.

Item placuit, ab Imperatoribus glorioſiſſimis peti, ut reliquiæ, non ſolum in ſimulachris, ſed in quibuſcunque locis, uel lucis, uel arboribus omnimodo deleantur.

Subſcriptio cõcilij Carth. 5.

Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginis, ſupra comprehenſis in noſtro concilio ſtatutis, ſubſcripſi. Similiter 72. epĩ ſubſcripſerunt.

Finit concilium Carthaginenſe. 5.

Toletanũ concilium 1.

CONCILIVM TOLETANVM primum 19. epiſcoporũ, Patrono epiſcopo præſidente. Eſt prouinciale, ſed cõfirmatum authoritate Leonis Papæ.

Conſidentibus presbyteris, aſtantibus diaconis, & cæteris, qui intererant concilio congregato, Patronus epiſcopus dixit: Quoniam ſinguli cœpimus in eccleſijs noſtris facere diuerſa, & inde tanta ſcandala ſunt, quæ uſq; ad

schisma perueniunt, si placet, communi concilio decernamus, quid ab omnibus episcopis, in ordinandis clericis, sit sequendum. Mihi autem placet, constituta primitus Nicæni concilij perpetuò esse seruanda, nec ab his esse recedendum. Vniuersi episcopi dixerunt: Hoc nobis placet, ita ut siquis, cognitis gestis Nicæni concilij, aliud quàm statutum est, facere præsumpserit, & non in eo perseuerandum putauerit, hic excommunicatus habeatur, nisi per correctionem fratrum emendauerit errorem.

Cap. 1.

De presbyteris, & diaconis, si post ordinationem filios genuerint, ad altiorem gradum non ascendant.

C. 2. *Vt pœnitẽs, si neceßitas cogat, lector aut oßiarius fiat.*

Item placuit, ut pœnitentes non admittãtur ad clerum, nisi tantum (si necessitas, aut usus exegerit) & tunc inter ostiarios deputentur, uel inter lectores, ita ut euangelia, aut epistolam non legãt. Si qui autem ante ordinati sunt diaconi, inter subdiaconos habeãtur, ita ut manum non imponant, nec sacra contingant. Eũ uerò pœnitentem dicimus, qui post baptismũ, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminib9, grauissimisq; peccatis, publicam pœnitentiam gerens, sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario. D. 50. *Placuit*

Cap. 3. De his, qui uiduas acceperint, ne diaconi fiant.

Item constituit sancta synodus, ut lector fidelis, si uiduã alterius uxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus.

Cap.4. Vt subdiaconus, si defuncta uxore aliã duxerit, ostiarius fiat.

Subdiaconus autẽ, defuncta uxore, si uxorẽ aliam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur iter ostiarios, uel lectores, ita ut euangelium, & epistolam nõ legat, propterea, ne qui ecclesiæ seruierit, publicis officijs seruire uideatur. Qui uero tertiam (quod nec dicendum est) acceperit, abstentus biennio, postea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam communicet.

Cap.5. De clericis tardius ad ecclesiam uenientibus.

Presbyter, uel diaconus, uel subdiaconus, uel quilibet ecclesię deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, uel in loco in quo ecclesia est, aut castella, aut uici sunt, aut uillæ, si ad ecclesiam, aut ad sacrificium quotidianum non uenerit, clericus non habeatur, si castigatus ꝑ satisfactionem ueniã ab epo noluit ꝓmereri.

Cap.6. Ne religiosa puella uirorum familiaritatẽ habeat.

Itemq́;, puella Dei nec familiaritatẽ habeat cum confessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut conuiuium sola adeat, nisi ubi sit seniorꝶ, aut honestorꝶ, ant uiduarum, honestarumq́; frequentia, ubi honeste confessor quilibet, cum plurimorꝶ testimonio testiũ, cõuiuio interesse possit. Cum lectorib⁹ aũt in ipsorꝶ domib⁹ nõ admittẽdas penitus, nec uidẽdas, nisi forte consanguinea soror sit, uel uterina.

Cap.7. De clerico, cuius uxor peccauerit.

31.q.2. Placuit ut si. Placuit, ut, si quorumcunq; clericorꝶ uxores peccauerint (ne forte licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potesta

tem(præter necem)custodiendi, ligandi in domo sua ad ieiunia salutaria, non mortifera, eas cogentes. Ita ut inuicẽ sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia forte non habeant. Cũ uxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec cibos sumãt, nisi forte ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur.

Cap.8. De his, qui post baptismum militauerint.

Siquis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam si grauia non admiserit, si ad clerum admissus fuerit, diaconij non accipiat dignitatẽ. *D.21. Siquis. post.*

Cap.9. De professis, uel uiduis, absente sacerdote.

Nulla professa, uel uidua, abñte epõ, uel presbytero, in domo sua Antiphonas cum cõfessore uel seruo suo faciat. Lucernarium uerò nisi in ecclesia nõ legatur, aut si legaẽ in uilla, p ñte epõ, uel presbytero, uel diacono legatur.

Cap.10. Ne clericus fiat, sine consensu domini aut patroni.

Clericos, siquidẽ obligati sint uel pro æquatione, uel de genere alicuius domus, non ordinandos, nisi probatæ uitę fuerint, & patroni consensus accesserit.

Cap.11. De potentibus, qui pauperem expoliant.

Siquis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum expoliauerit, & mandauerit, eum ad se uenire, episcopus, ut audiatur, & is contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouinciæ episcopos & quoscunq; adire potuerint, ut excõicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena.

Cap.12. Ne clericus ab episcopo recedat. *24.q.3. Siquis de.*

Item, ut liberum nulli clero sit discedere ab

episcopo suo, & alteri episcopo cõmunicare, nisi forte ei, quem eps alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedẽtem, & ad fidem catholicam reuertẽtem. Si qui autem de catholicis discesserint, & in cõmunione eorũ, uel palàm, uel occulte cum eis (qui uel excõmunicati sunt, uel per sententiam iam notati) fuerint inuẽti habeãt illorum, ad quos ire uoluerint, etiam in damnatione consortium.

De conse. d. 2. Hi qui intrãt

Cap. 13. De his, qui ecclesiam intrant.

De his, qui intrant in ecclesiam, & deprehẽduntur, nunquam cõmunicare admoneantur. Quòd si non communicant, ad pœnitẽtiam accedant. Si communicant, non semper abstineãtur. Si non fecerint, abstineantur.

Cap. 14. De accipientibus eucharistiam.

Siquis autem, acceptam à sacerdote, eucharistiã non sumpserit, uelut sacrilegus ꝓpellatur.

Cap. 15. De excommunicatis a sacerdote.

Siqs laicus abstinetur, ad hũc, uel ad domũ eius, uel clericorum, uel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus, si abstinetur, a clericis deuitetur. Siquis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, q eius sunt epi, & ad oẽs, q cõmoniti fuerint de eo, q abstinetur, siue laico quolibet, siue clerico.

27. q. 1. Deuotam.

Cap. 16. De pœnitentia deuotæ, si adultera fuerit.

Deuotam peccantem, non recipiendam in ecclesiã, nisi peccare desierit, & si desinens egerit aptam pœnitentiam decem annis, recipiat cõmunionem. Priusquam autem in ecclesiam admittatur ad orationem, ad nullius conuiuium

Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam hæc, quæ eam receperit, habeatur abstenta. Corruptorē ēt par pœna cōstringat. Quæ aūt maritū acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc ipso uiuēte marito, caste uiuere cœperit, aut postq̃ ipse decesserit.

Cap. 17. De uxorato concubinam habente.

Siquis habens uxorem fidelis, si cōcubinam habeat, non communicet. Cæterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur, tantum ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) sit coniunctione contentus. Aliàs uerò uiuens abijciatur, donec desinat, & ad pœnitentiam reuertatur. **D. 34. His qui**

Cap. 18 De uidua episcopi, si maritum acceperit.

Siqua uidua episcopi, aut presbyteri, aut diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea cōuiuium sumat, nunq̃ cōicet, morienti tm̄ ei sacramentum subueniat.

Cap. 19. Si filia sacerdotis religiosa peccauerit.

Episcopi, siue presbyteri, siue diaconi filia, si deuota fuerit, & peccauerit, & maritum duxerit, si eam pater, uel mater in affectum receperint, è communione habeātur alieni, pater uerò causas in concilio nouerit se prętaturꝫ. Mulier autem non admittatur ad cōionem, nisi marito defuncto, egerit pœnitentiam. Si autem (uiuente eo) secesserit, & pœnituerit, nullo modo, nisi uitæ deficiens, accipiat cōmunionem.

Cap. 20. Vt nullus præter episcopum chrisma conficiat.

Quamuis penè ubiq̃ custodiatur, ut absque ep̄o chrisma nemo conficiat, tn̄ quia in aliqui- *Vide supra folio 89. ca. 36.*

bus locis, uel prouinciis presbyteri dñr chrisma conficere, Placuit ex hac die nullum alium, nisi epm, chrisma conficere, & per diœcesim destinare, ita, ut de singulis ecclesiis ad epm ante die Paschæ diaconi destinentur, aut subdiaconi, ut cõfestim chrisma ab episcopo destinatum, ad diem Paschę possint ad tempus deferre. Episcopo sane, certum est, quòd omni tempore licet chrisma conficere, sine conscientia autem episcopi nihil penitus presbyteri agere præsumãt. Statutum uerò est, diaconum non chrismare, sed presbyterum, absente episcopo, præsente uerò non, nisi ab ipso fuerit præceptum. Huiusmodi constitutionem meminerit semper archidiaconus, uel præsentibus uel absentibus episcopis, suggerendam, ut eam & epi custodiãt, & presbyteri non relinquant.

Nullus præter epm chrisma conficiat.

Chrismare potest presbyter absente epo.

Cap. 21. De regulis fidei catholicæ.

Regulæ fidei contra omnes hæreses, maxime contra Priscillianistas. Quas epi Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitani, & Bethici fecerunt, & ex pręcepto papæ Leonis ad Balconium epm Galliciæ transmiserunt. Ipsi etiam supra scripta uiginti canonum capitula statuerũt in concilio Toletano.

Assertio fidei eiusdem concilij contra Priscillianistas.

Credimus in unum uerum Deum, patrem omnipotentem, & filium, & spiritum sanctũ, uisibilium & inuisibilium factorem, per quem omnia facta sunt, in cœlo & in terra, unum Deum, & unam esse diuinæ substantiæ trinitatem. Patrem autem non esse filium ipsum, sed

Assertio fidei contra Priscillianistas.

habere filium, qui pater nõ sit. Filium non esse patrem, sed filium Dei de patris esse natura. Spiritum quoque esse paracletum, q nec pater sit ipse, nec filius, sed a patre, filioq; procedens. Est ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paracletus, sed a patre, filioq; procedens. Pater est, cuius uox hæc audita est de cœlis. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Filius est, q ait: Ego a patre exiui, & a Deo ueni in hunc mundum. Paracletus est spiritus, de quo filius ait: Nisi ego abiero ad patrem, paracletus non ueniet. Hanc trinitatem personis distinctam, substantia unitam, uirtute & potestate & maiestate inuisibilem, indifferentem. Præter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, uel angeli, uel spiritus, uel uirtutis alicuius, quæ Deus credatur. Hunc ergo filium Dei, Deum natum a patre, ante omne omnino principium, sanctificasse uterum uirginis Mariæ, atq; ex ea uerum hominem, sine uirili generatum semine, suscepisse, duabus dũtaxat naturis, id est, deitatis, & carnis, in unam conuenientibus omnino personã, id est, dominum nostrũ Iesum Christum. Nec imaginariũ corpus, aut phantasmatis alicuius, in eo fuisse, sed solidum, atque uerum, Hunc & esuriisse, & sitiisse, & doluisse, & fleuisse. & omnes corporis iniurias ptulisse: Postremo a Iudæis crucifixum, & sepultum, & tertia die resurrexisse. Conuersatum postmodum cum discipulis suis, & quadragesima post resurrectionem die ad cœlum ascendisse. Hunc filium hominis, etiam filium Dei, & filium Dei & homi-

Matth.3.
Marci.1.
Lucæ.3.
Ioan.16.

nis filium appellamus. Resurrectionem uero futuram humanę credimus carnis, animam autem hominis nō diuinæ esse substātiæ, aut Dei patris, sed creaturā dicimus Dei uolūtate creatam. Siquis autē dixerit, aut crediderit, à Deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse, atque omnia eius instrumenta, anathema sit. Siquis dixerit, atque crediderit, Deum patrem eundem esse filium, uel paracletum, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, filiū eūdem esse patrem, uel paracletū, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, paracletum esse uel patrē, uel filium, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, carnem tm̄ sine aīa, à filio Dei fuisse susceptā, anathe. sit. Siqs dixerit, uel crediderit, Christū innascibilē esse, anathe. sit. Siqs dixerit, uel crediderit, deitatē nascibilem esse, anathema sit. Siqs dixerit, uel crediderit, deitatem Christi conuertibilem fuisse, uel passibilem, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, alterum Deum esse priscæ Legis, alterū Euāgeliorum, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, ab altero Deo mūdum factum fuisse, & nō ab eo, de quo scriptum est: In principio fecit Deus cœlum & terram, anathema sit. Si quis dixerit, uel crediderit, corpora humana non resurgere post mortē, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, animam humanam Dei portionem, uel Dei esse substātiam, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, alias scripturas, præter quas ecclesia catholica recipit, in authoritate habendas, uel esse uenerādas, anathema sit. Siquis dixerit, uel crediderit, deita-

Gene. 1.

tis,& carnis unam in Chriſto eſſe naturā,anathema ſit. Siq̄s dixerit,uel crediderit,eſſe aliq̄d quod ſe extra diuinam trinitatem poſſit extendere,anathema ſit.Siquis aſtrologiæ, uel Matheſi exiſtimat eſſe credendum,anathema ſit. Siquis dixerit,uel crediderit,cōiugia hominū, quæ ſecundum legem diuinā licet habere,execrabilia eſſe,anathema ſit.Siq̄s dixerit,uel crediderit,carnes auium,ſeu pecudū, quæ ad eſcā datæ ſunt,non tantum pro caſtigatione hominum abſtinēdas,ſed execrādas eſſe, anathema ſit.Siquis in errore Priſcilliani ſectam ſequitur, uel profitetur,ut aliud in ſalubri baptiſmo cōtra ſedem S.Petri faciat,anathemaiſit.

Subſcriptio.

Explicit regula fidei catholicæ aduerſus Priſcillianiſtas, Patronus epiſcopus ſubſcripſi. Marcellus epiſcopus ſubſcripſi.Afrodiſius epiſcopus ſubſcripſi.Subſcripſerunt & alij epiſcopi,qui interfuerunt concilio.

an. do. 408.

Innocentius Pont. 40.

Decreta Innocentij Papæ.

Innocentius primus,Papa,natione Albanēſis, ſedit annis 15.menſibus 2. Hic conſtituit,ut qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo naſci debeat per baptiſmum, quod Pelagius damnauit.Eo tempore florebat Hieronymus presbyter in Bethleem. Pelagium,& Cœltſtinum inuenit,quos tanquam hæreticos damnauit.

Sub hoc cœpit hæreſis, Deum corpus habere aſſerens, Et p̄deſtinatorū, & Cataphrygarum, & Pelagij. Et Roma a Gotthis capta eſt.

Extat epiſtola eius decretalis ad Decētium epiſcopum,in qua paucis admonet, antiquas patrum traditiones ſeruandas, nec nouitates aliquas inducendas in ſua eccleſia,nec alterius eccleſiæ, q̄ Romanæ in cōſecrandis myſterijs, uel in cæteris agēdis,cōſuetudinē eſſe ſeruandā.

In concilijs. fo.267.pag.1

Cap.1. De pacis osculo dando post confecta mysteria.

De conſ.d.2. Pacem igitur. Pacis oſculũ dandum eſt poſt confecta myſteria, ut conſtet populum ad omnia, quæ in myſterijs aguntur, atque in eccleſia celebrant, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe, pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

Cap.2. De nõ recitandis nominibus ante precem ſacerdotis.

De conſ.d.2. De nominib' recitandis. De nominibus uero recitandis, anteq̃ preces ſacerdos faciat, atq̃ eoꝝ oblatiões, quoꝝ noĩa recitanda ſunt, ſua oratione cõmendet, q̃ ſuperfluum ſit, & ipſe ꝑ tuam prudentiam recognoſcis, ut, cuius hoſtiam necdum Deo offeras eius ante nomen inſinues, quãuis illi incognitũ ſit nihil. Prius ergo oblationes ſunt cõmendandæ, ac tũc eoꝝ noĩa, quoꝝ ſunt oblationes edicenda, ut inter ſacra myſteria nominentur, nõ inter alia, quæ ante præmittimus, ut ipſis myſterijs uiam futuris precibus aperiamus.

Cap.3. Vt infantes baptizati a ſolo epiſcopo conſignentur.

Confirmationis ſacramẽtũ De conſignandis uerò infantibus manifeſtũ eſt non ab alio, q̃ ab epõ, fieri licere. Nam presbyteri, licet ſint ſacerdotes, põtificatus tñ apicem non habent. Hæc autem põtificibus ſolis deberi, ut uel conſignent, uel Paracletum ſpiritum tradant, nõ ſolum conſuetudo eccleſiaſtica demonſtrat, uerum & illa lectio actuũ Apoſtoloꝝ, quæ aſſerit, Petrum & Ioan. eſſe directos, qui iam baptizatis traderent ſpiritũ ſanctum. *Act. 4.* Nam presbyteris, ſeu extra epm̃, ſeu pręſente epõ, cum baptizant, chriſmate baptizatos ungere licet, ſed qd' ab epõ fuerit conſecratum, nõ tñ frontem ex eodem oleo ſignare, qd' ſolis debetur epĩs, cum tradunt ſpiritum ſanctum *De conſ. d. 4. Presbyteris.*

ctum

ctum Paracletum. Verba uerò dicere non possum, ne magis prodere uidear, quàm ad consultationem respondere.

Cap. 4. *De ieiunio sabbati.*

Quòd rite omni sabbato ieiunetur, qa feria sexta, & sabbatum ambo dies tristitiam Apostolis, uel his, qui Christum secuti sunt, indixerunt. Qui die dominico exhilarati non solum ipsum festiuissimum esse uoluerunt, uerũ ẽt per oẽs hebdomadas frequẽtandum esse duxerũt. *De conse. d. Sabbato.*

Cap. 5.

De fermento, id est, sacramẽto, quod ciuitatis tantum presbyteris dirigatur.

Cap. 6.

De energumenis baptizatis, ut eis à p̃sbytero, uel cęteris clericis, abñte ẽpo, manus imponatur.

Cap. 7. De pœnitentibus.

De pœnitentibus uerò, qui siue ex grauioribus cõmissis, siue ex leuioribus pñiam gerunt, si nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittẽdum, Romanę ecclesiæ consuetudo demõstrat. Cæterũ de põdere æstimãdo delictorũ, sacerdotis est iudicare, ut attẽdat ad cõfessionem pœnitentis, & ad fletus atq; lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cũ uiderit congruam satisfactionem. Sanè si qs in ægritudinem inciderit, atq; usq; ad desperationem deuenerit, ei est ante tp̃s Paschæ relaxãdũ, ne de seculo absq; cõione decedat. *De conse. d. 3. De pœnitẽtib.*

Cap. 8. Quòd orandum sit pro infirmis.

Sanè qm̃ de hoc, sicuti de cæteris, consulere uoluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus Cœlestinus diaconus, in epistola sua esse a tua *Extremã unctionẽ esse genus sacramẽti*

dilectione positum illud, quod in beati apostoli Iaco. epistola conscriptũ est: Infirmatur quis in uobis, inducat presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine dñi, & oratio fidei saluabit infirmum, & suscitabit illum dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non est dubiũ, de fidelibus ægrotantibus accipi, uel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quo ab episcopo cõfecto, non solum sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate in ungendo. Cæterum, illud superfluũ uidemus adiectum, ut de episcopo ambigatur, quod presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco de presbyteris dictum est, quia episcopi, occupationibus aliis impediti, ad omnes lá guidos ire non possunt. Cæterùm, si episcopus aut potest, aut dignum ducit, aliquem à se uisitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam pœnitentibus istud fundi non potest, quia genus est sacramenti. Nã quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissime, omnibus, quę tua dilectio uoluit a nobis exponi, prout potuimus, respondere curauimus, ut ecclesia tua Romanam consuetudinem, a quo originem ducit, seruare ualeat, atque custodire. Reliqua uerò, quæ scribi fas non erat, quum adfueris, interrogati, poterimus edicere. Erit autem domini potẽtiæ, etiam id procurare, ut tuam ecclesiam, & clericos nostros, qui sub tuo pontificio diuinis famulan-

Iaco. 5.

D. 95. Illud superfluum.

tur officijs, bene instituas, & alijs formam tribuas, quam debeant imitari.

Extat epistola secunda eiusdem Inno. Papæ ad Victricium Rothomageñ. episcopũ, in qua eum instruit de Romanæ ecclesiæ norma atq; authoritate, digestas uitæ & morum probabilium disciplinas annectens, per quas populum doceat, quibus rebus, & regulis, Christianorũ uita in sua cuiusq; professione debeat contineri, & quę deinceps intuitu diuini iudicij omnem catholicum episcopũ expediat custodire. Partita est in 13. capita, quæ in epist. 4. Siritij Papæ superius descripta sunt. Epist. 2. Supra fo. 81. pag. 21.

Sequitur eiusdem epistola 3. ad Exuperium Tholosanum episcopum.

Innocẽtius Exuperio episcopo Tholosano salutem. Cõsulenti tibi (frater charissime) quid de proposita specie unaquaq; sentirem, pro captu intelligentiæ meæ, quæ sunt uisa, respondi, quid sequendũ, uel quid uitandum docilis ratio persuaderet, uel authoritas lectionis ostenderet, uel custodita series tẽporum demonstraret. Et quidem dilectio tua, institutum sequuta prudentiũ, ad sedem apostolicã referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet, potius quàm usurpatione præsumpta, quæ sibi uiderentur, de singulis obtinere. Cur enim magis pudendũ putemus, discere aliquid, quàm omnino nescire? Mihi quoq; ipsi de collatione docilitas accedit, dum perscrutatis rationibus, ad proposita respondere cõpellar, eoq; fit, ut semper aliquid addiscat, qui postulatur, ut doceat. Proponã igitur singula, subijciãq; responsum. Epist. 3. De incontinẽtia sacerdotum.

Cap.1. De incontinentia sacerdotum, uel Leuitarum.

D.82. Proposuisti. Proposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in diaconij ministerio, aut in officio presbyterij positos, incontinentes esse, aut fuisse, generati filij prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis uiri Siritij episcopi monita euidentia commearunt, ut incontinentes, in officijs talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarentur, nec admittātur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri. Est enim uetus admodum sacræ legis authoritas, iam inde
Luc.1. ab initio custodita, quod in templo anno uicis suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, ut ser-
1.Para.24. uientes sacris oblationibus, puri, & ab omni labe mundati sibi uindicent diuina mysteria, neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercēt uel cum uxore carnale cōsortium, quia scriptū est: Sancti estote, quia & ego sanctus sum, do
Leuit.11. minus Deus uester. Quibus utique propter sobolis successionem uxoris usus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter ex semine Aa-
Nume.8. ron, ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi sacerdotes, uel Leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus, uel sacerdotium, uel ministeriū sine successione est, nec præterit dies, qua uel a sacrificijs diuinis, uel a baptismatis officio uacent? Nam si beatus Paulus apostolus ad Co
1.Cor.7. rinth. scribit, dicēs: Abstinete uos ad tempus, ut uacetis orationi, & hoc utique laicis præcepit, multo magis sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debe-

bunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere. Quod ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia; quo pudore uel ſacrificare uſurpabit, aut qua conſcientia, quoue merito exaudiri ſe credit, cum dictum ſit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundũ? Tit. 1.
Sed fortaſſe hoc licere credit, quia ſcriptum eſt: Vnius uxoris uirum, non permanentem in concupiſcentia generãdi hoc dixit, ſed propter continentiam futuram. Neque enim integros corpore non admiſit, qui ait: Vellem omnes autem ſic eſſe, ſicut & ego. Quod & apertius declarat, dicens: Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Vos autem iam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu, & habentem filios, non generantem, dixit. Sed ea plane diſpar & diuiſa ſententia eſt. Nam ſi ad aliquos forma illa eccleſiaſticæ uitæ, pariter & diſciplinæ, quæ ab epiſcopo Siritio ad ꝓuincias cõmeauit, non probabitur perueniſſe, His ignorantibus uenia remittitur, ita ut de cætero penitus incipiant abſtinere. Et ita gradus ſuos, in quibus inuenti fuerint, ſic retentent, ut eis non liceat ad potiora conſcendere. Quibus in beneficio eſſe debet, quod hunc ipſum locum, quem retinent, non amittunt. Si qui autem ſciſſe formam uiuendi, miſſam a Siritio, deteguntur, neque ſtatim cupiditates libidinis abieciſſe, illi ſunt modis omnibus ſubmouendi, quia poſt admonitionem cognitam, præponẽdam arbitrati ſunt uoluptatem.

1. Timoth. 3. *1. Cor. 7.* *Roma. 8.* *Idem in cõcil. Agathen. c. 9.*

Cap. 2. *De his, qui poſt baptiſmum omni tpe incõtinentiæ uoluptatibus ſunt dediti, & in ultimo pœnitentiã poſcunt.*

¶ Et hoc quæsitum est, quid de his obseruari oporteat, qui post baptismũ omni tempore incontinentię uoluptatibus dediti, in extremo fine uitæ suæ pœnitentiã, simul & reconciliationem cõmunionis exposcũt. De his obseruatio prior, durior, posterior, interueniente misericordia, inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur pœnitentia, sed cõmunio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persequutiones essent, ne cõmunionis concessa facilitas, homines de reconciliatione securos non reuocaret a lapsu, negata meritò communio est, concessa pœnitentia, ne totum penitus negaretur, & duriorem esse remissionem fecit tẽporis ratio. Sed postquam dominus noster pacem ecclesijs suis reddidit, iam depulso terrore, communionem dari obeuntibus placuit, & propter domini misericordiam, quasi uiaticum profecturis, & ne Nouatiani hæretici negantis ueniam, asperitatem & duritiam subsequi uideamur. Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema cõmunio, ut homines huiusmodi, uel in supremis suis, permittente saluatore nostro, a perpetuo exitio uindicentur.

Cap. 3. De administratoribus, uel iudicibus secularibus.

23. q. 4. Quæsitum est. Quæsitum etiam est super his, qui post baptismum administrauerũt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem protulere sententiam. Nihil de his legimus a maioribus definitum esse. Meminerant enim, a Deo potestates has fuisse cõcessas, & propter uindictam noxiorũ gladium fuisse permissum, & Dei ministrum esse datum in huiusmodi uindicem. Quomodo ergo reprehẽderẽt factum, quo au

Rom. 13.

thore Deo uiderent esse concessum? De his ergo, ita, ut hactenus seruatũ est, sic habeamus, ne aut disciplinam euertere, aut contra authoritatem domini uenire uideamur. Ipsis autẽ, in ratione reddenda, gesta sua omnia seruabunt.

Cap. 4. Quòd uiri cum adulteris uxoribus non conueniant.

Et illud desyderatũ est sciri, cur cõmunicantes uiri cum adulteris uxoribus non conueniant, cum econtra uxores in consortio adulterorum uirorũ manere uideantur. Super hoc Christiana religio adulterium in utroq; sexu pari ratione condẽnat. Sed uiros suos mulieres nõ facilè de adulterio accusant, & nõ habent latentia peccata uindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud sacerdotes deferre consueuerunt, & ideo mulieribus, prodito earũ crimine, cõmunio denegatur. Virorum autẽ, latente cõmisso, nõ facilè quisq; ex suspitionibus abstinetur. Qui utique submouebitur, si eius flagitiũ detegatur. Cum ergo par causa sit, interdũ probatione cessante, uindictæ ratio conquiescit. *32. q. 5. Christiana religio.*

C. 5. Quòd, qui p̃ces, uel crimina dictãt, habeãtur immunes.

Illud etiam suscitari uoluisti, an preces dictantibus liberum concedatur. Vtiq;, post baptismi regenerationem, a principibus poscere mortem alicuius, uel sanguinem de reatu, quã rem principes nunquam sine causæ cognitione concedunt, sed ad iudices commissa ipsa, uel crimina semper remittunt, ut causæ cognitæ uindicentur. Quæ cum quæsitori fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio, pro negotij qualitate profertur. Et dum legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis. *23. q. 4. Illud etiam.*

Cap.6. Quod hi, qui (intercedēte repudio) diuortiū ptulerūt, si se nuptijs alijs iunxerint, adulteri eſſe monſtrentur.

De his etiam requiſiuit dilectio tua, qui interueniente repudio, alij ſe matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui uero, uel uxore uiuente (quāuis diſſociatum uideatur eſſe coniugium) ad aliam copulā feſtinarunt, neque poſſunt adulteri non uideri, intantum, ut etiam hæ perſonæ, quibus tales coniuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium commiſiſſe uideātur, ſecundū illud quod legimus in euangelio: Qui dimiſerit uxorem ſuam, & duxerit aliam, mœchatur. Similiter, et qui dimiſſam duxerit, mœchatur. Et ideo tales omnes a communione fidelium abſtinendos. De parentibus autem, aut de propinquis eorū, nihil tale ſtatui poteſt, niſi incentores illiciti cōſortij fuiſſe detegantur.

Matt.19.& 5.

Cap.7. Qui libri in canone recipiantur.

Qui uero libri recipiantur in canone ſanctarum ſcripturarum, breuis annexus oſtendit. Hæc ſunt ergo quę deſiderata moneri uoce uoluiſti, Moyſi libri quinque id eſt, Geneſis, Exodus, Leuiticus, &c. Cætera autem, quæ uel ſub nomine Mathiæ, ſiue Iacobi minoris, uel ſub nomine Petri, & Ioannis, quæ a quodam Leutio ſcripta ſunt, uel ſub nomine Andreæ, quæ a Nexocharide, & Leonide philoſophis, & ſub nomine Thomæ, & ſiqua ſunt alia, non ſolum repudianda, uerumetiam noueris eſſe damnanda. Datum, decimo calend. Martij Stilicone 2. & Antemio, uiris clariſſimis conſulibus.

Nota.

Sequitur eiusdem epistola quarta, ad Felicem Nucerianum episcopum.

Innocentius Felici epo Nuceriano. Mirari *Epistola 4.*
non possumus, dilectionem tuã sequi instituta maiorꝶ, omniaq́ꝫ, quæ possunt aliquã recipere dubitationem, ad nos, quasi ad caput, atqꝫ ad apicem epatus referre, ut consulta (uidelicet) sedes apostolica, ex ipsis rebus dubijs, certũ aliquid faciendum pronunciet. Quod & nos libẽter accipimus, et dilectionem tuam memorem canonum approbamus. Scripsisti ergo, quòd feruore fidei, quo polles, & amore sanctæ plebis, uel repaueris ecclesias Dei, uel nouas quasque construxeris, sed in his clericos, quos constituas, non habere: aliquos uerò mutilos, aliquos digamos esse. Ad quod stupuimus, prudentem uirum de his noluisse consulere, quæ omnibus sunt certa ratione comperta. Ergo nõ quasi ignoranti dicimus, sed, in alijs forsitan occupatos, istud oblitos uos esse dicimus.

Cap 1. Siquis, uolens, partem sui corporis amputauerit, clericus esse non potest: nolens autem, potest.

Qui igitur partem cuiuslibet digiti sibi ipse uolens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui uero casu aliquo contigit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens, se non sponte percussit, hos canones ꝑcipiunt, & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti, non abijci. In illis enim uoluntas iudicata est, quæ sibi ausa fuerit ferrũ inijcere, quod (scilicet) & alij id facere dubitari non possit, in istis uerò casus ueniam meruit.

Cap. 2. Quòd digami ad clerum admitti non possunt.

De digamis autem nec consuli debuit, quod
1.Timo.3. manifesta lectio sit Apostoli, Vnius uxoris uirũ
& Tit.1. ad sacerdotium, siue ad clericatũ admitti debere, & hanc ipsam tamẽ, si uirginem accepit. Nam ea, quæ habuerit ante uirum, licet defunctus sit, tamen si clerico postea fuerit copulata, clericus, qui eam acceperit, esse nõ poterit,
Leui.21. quia in lege cautum est, Non uiduam, nõ abiectam habere posse coniugem sacerdotem.

Cap.3. Qui de laicis ad clerum non debeant promoueri.

De laicis uero religio tua consuluit, quos canones ordinare prohibeãt. Certũ est quidem, hoc regulas ecclesiasticas cõtinere, sed non ita definitũ est, ut de omnibus sit laicis cõstitutũ.
D.31. Designata sunt. Necq enim clerici nasci, & nõ fieri possunt, sed designata sunt genera, de quibus ad clericatũ peruenire non possunt, id est, siquis fidelis militauerit, siquis fidelis causas egerit, hoc est, postulauerit, siquis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta ratio est, quoniam & si inueniantur huiusmodi uiri, qui debeant clerici fieri, tamen, quoniam sæpius ad curiam repetuntur, cauẽdum ab his est propter tribulationem, quæ sæpe de his ecclesiæ prouenit.

Cap.4. Qui de laicis possunt clerici fieri. Hic apertè concubina prohibetur.

D.33. Laici. Laici uerò, qui habentes uxores, baptizati sunt, ac sic se instituerũt, ut opinio eorum in nullo uacillet, ut aut clericis iuncti sint, aut monasterijs, ex quo baptizati sunt, hęserint, & si non concubinam, nõ pellicem nouerint, si in bonis operibus uigilauerint, non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

Cap. 5. De temporibus in clero immorandis.

Ita sanè, ut in eos tempora a maioribus constituta seruentur. Nec cito quilibet lector, cito acolythus, cito diaconus, cito sacerdos fiat, qa in minoribus officijs si diu perdurēt, & uita eorum, pariter & obsequia comprobantur, ut ad sacerdotium post hac emensis stipendiorũ meritis ueniant, nec præripiant, quod uita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monstratum est, qui debeant admitti, quiue reprobari, ex his omnibus, quos uidet dignatio tua, non posse reprobari, eligere debebis, quos clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præstare uelimus, tales inuenire possumus, de quorum assumptione nec incurrere scandalum, nec erubescere ualeamus.

Sequitur eiusdem epistola. 24. ad synodum in Toletana ciuitate constitutam.

Cap. 1. De Hispanorum reprehensione, qui inordinate constituunt clericos.

Innocentius uniuersis episcopis in Toletana synodo constitutis, dulcissimis fratribus, in domino salutem. Sæpe me & nimium cùm teneret cura solicitum, super dissentionis schismate ecclesiarum, quod malum per Hispanias latius indies separationis gradu incedere fama proloquitur, necessarium tempus emersit, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis uitio Hispanienses episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundum maiorum tradi- Epist. 24.

tionem ſtatuendam, niſi perpenderemus, ne p turbationes quamplurimas eccleſijs moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, ut propter numerum corrigendorum, ea, quæ quoquo modo facta ſunt, nõ in dubium uocemus, ſed Dei potius dimittamus iudicio.

Cap. 2. Vt cauſidici, uel curiales, uel ſeculari militiæ dediti ad clerum non admittantur.

D. 51. Aliquãtos ex.

Quantos enim ex eis, qui poſt acceptam baptiſmi gratiam, in Forenſi exercitatione uerſati ſunt, & obtinendi pertinaciã ſuſceperunt, accitos ad ſacerdotium eſſe, cõperimus, e quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur, quantos ex militia, qui cum poteſtatibus obedierunt, ſeuera neceſſario præcepta ſunt executi, quantos ex curialibus, qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fecerunt, quãtos, qui uoluptates, & editiones populo celebrarunt, ad honorem ſummi ſacerdotij perueniſſe, quorum omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum, oportuerat perueniſſe. Quæ ſi ſingula diſcutienda mãdemus, non modicos motus, aut ſcandala Hiſpanienſibus prouincijs, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus. Idcirco, remittẽda potius hæc, putamus. Sed, ne deinceps ſimilia committantur, dilectionis ueſtræ maturitas prouidere debebit, ut tantę uſurpationi, ſaltem nunc, finis neceſſarius imponatur, eo uidelicet conſtituto, ut quicũque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Cap. 3. Vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur.

Post hæc, si quis aduersus formas canonum, uel ad ecclesiasticum ordinem, uel ad ipsum sacerdotium uenire tẽtauerit, unà cum ordinatoribus suis, ipso, in quo inuenti fuerint, ordine & honore priuẽtur. Et quamuis dilectioni uestræ, fratres charissimi, regulæ Nicænæ sint cognitę, secundum quas ordines esse faciendos per sententiam decernitis, tamen aliquam partem, q̃ de ordinationibus est prouisa, inserendam putaui, ut secundum eam ordinationes in posterũ celebrandas esse sciamus, ne cui interpretandi aliter, liberum arbitrium relinquat. Ac primũ, quæ sunt prohibita, digerantur.

Cap. 4. De commemoratione Nicæni concilii, in quo supradicta prohibentur.

Ne quispiam, qui post baptismum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti, neq; qui causas post acceptum baptismum egerint, aut qui post acceptã Dei gratiam administrauerint, neque de curialibus aliquem ad ecclesiasticum ordinem uenire posse, q post baptismum uel coronati fuerint, uel sacerdotium (qđ dicitur) sustinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus est cauendum, ne ijdem, qui ex curialibus fuerint, aliquãdo a suis curijs, quod frequenter uidemus accidere, poscantur. Quæ oĩa, rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus custodiri.

Nicænæ synodi cap. 11. 12.

Cap. 5. Quales eligendi sunt in ordine clericorum.

Quales uero eligendi sunt in ordine clericorum, euidens forma declarat, id est, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorum officio sociati, uel, si maiores sunt, cum fuerint Dei

In dec. Siritij ad Himeriũ.

gratiam cōsecuti, ſtatim ſe eccleſiaſticis ordini bus mācipauerint. Et ſi uxores habuerint, quæ rendum, ſi uxorē uirginem habuerint, quia ſcriptum eſt in ueteri Teſtamento uxorem uirginē accipiat ſacerdos. Et alibi: Sacerdotes mei ſemel nubant. Neq; qui duas uxores habuerit, quia Pau. apoſtolus ait: Vnus uxoris uirum.

Leuit. 21. 1. Timoth. 3. & Tit. 1.

Cap. 6. De eo, qui ante baptiſmum uxorem habuit, & poſt baptiſmum aliam, ut clericus nō fiat.

In epiſt. Inno. ad Rufum cap. 2.

Nec illud debere admitti, quod aliquanti ꝓ defenſione praui erroris opponunt & aſſerūt, quod ante baptiſmum omnia dimittūtur, non intelligētes huiuſmodi, quod ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non uxoris numerus abo letur. Nam ſi a Deo, ut ſcriptum eſt, præparatur uiro uxor, & quod Deus iunxit, homo non ſeparet, & ipſi authores generis humani in origine a Deo benedicuntur, quomodo inter pec cata iſta credūtur poſſe dimitti? Quod ſi ſecun dum illos, qui ita credunt, uerū eſt, ergo omnis iniuſtitia, quę a catechumenis ante baptiſmum fuerit operata, per baptiſmum aufertur. Nullus ergo contra Apoſtolū tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat, Vnius uxo ris uirum, ſiue ante baptiſmum eſſe nominatū, ſiue poſt baptiſmum. Si enim uxor, ante baptiſ mum accepta, non ducitur in numerum, nec filij, ex eadem ſuſcepti, inter filios poterūt nominari. Quod, quàm abſurdum ſit, atq; alienum, prudentia ueſtra melius æſtimabit. Vndè neminē liceat interpretari aliter diuinas ſcripturas, niſi quod recta ratio permittit, ne dū quidam remedia ſibi iniqua ad excuſationē præ-

Prouerb. 19. Math. 19. & Mar. 10.

parant, ex eo rupisse legem, & regulas euertisse, iudicentur, sed ea tenenda sunt, quæ diuinarum scripturarum series continet, & a sacerdotibus utili ratione sunt constituta. Bene ualeatis, fratres charissimi.

Extat epistola concilij Cartha. ad Innocentium Papam in qua sequentes damnantur errores Pelagij & Celestij. *Lege in uolumine Conciliorum fol. 277. pag. 2.*

Error 1.

Quod naturaliter possit implere legem, qui uult, & quod Deus legē ad adiutorium dedit.

Error 2.

Ad perficiēdam iustitiam, & Dei mandata cōplēda, sola humana sufficere potest natura.

Error 3.

Paruuli propter salutem, quæ per saluatorē Christum datur, baptizandi non sunt.

Ad hæc rescripsit Innocentius in epist. 25. in qua gratulatur episcopis Carthagineñ. ecclesiæ, de solicitudine sua. Deinde damnat propositos errores, & authores eorum, Pelagium, & Celestium, & quia nihil addit ad epistolam concilij Carthagiñ. Ideo non censuimus subijciendam hoc loco.

Epistola concilij Mileuitani, ad Innocētium Papam, quæ incipit: Domino beatissimo meritoq; uenerabili Papæ Innocentio &c. In qua sequentes damnantur errores. *Vide in concilijs fol. 279. pag. 2.*

Primus, potest homo in hac uita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitię, sine adiutorio gratiæ saluatoris, per solum liberę uolūtatis arbitriū peruenire, ut etiam nō sit necessariū dicere, dimitte nobis debita nostra.

Secũdus, illud, Ne nos inferas in tẽtationẽ, non ita intelligendum, tanquam diuinum adiutorium poſcere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, qm̃ hoc in noſtra poſitum eſt poteſtate, & ad hoc implẽdum, ſola ſufficit hominis uoluntas.

Tertius, non eſt orandus Deus, ut contra peccati malum & ad operandam iuſtitiam, ſit noſter adiutor.

Quartus, non opitulatur paruulis, ad conſequendam uitam æternam, Chriſtianæ gratiæ ſacramentum.

In Conciliis. fo. 280. pag. 1. Reſcripſit Innocẽtius Papa, ad Mileuitanũ concilium. Eſt inter epiſtolas illius 26. in qua primũ gratulatur de ſolicitudine ſua, & quod in rebus arduis cõſulant eccleſiam Romanam, deinde damnat propoſitos errores, & quia nihil addidit ad epiſtolam concilij Mileuitani, cenſuimus eam non eſſe ſubijciẽdam hoc loco.

Hęc eadem explicatius in concilio Mileuitano definita ſunt.

Conciliũ Mileuitanum. CONCILIVM MILEVITANVM ſub Innocentio primo, Papa, à quo confirmata ſunt in eo definita.

Huic concilio interfuit Anſelmus Ro. eccleſiæ legatus contra Pelag. Glorioſiſſimis Imperatoribus, Archadio & Honorio Auguſtis, uiris clariſſimis conſulibus 6. calend. Septembris, in ciuitate Mileuitana, in ſecretario Baſilicę, cum Aurelius eps̃ eccleſiæ Carthaginis in concilio uniuerſali cõſediſſet, aſtantibus diaconibus, Aurelius eps̃ dixit: Quoniam eccleſiæ ſanctæ unum eſt corpus, omniumq́; membrorũ caput eſt unum, factum eſt, uolente domino, ac noſtram infirmi-

tatem

tatem iuuante,ut ad hanc ecclesiam conuenire mus,dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quęso charitatem uestram,quia ita credendum est,quòd noster accessus ad uos, nec superfluus,nec insuauis est cunctis, ideoq; pariter quædam de causis fidei,unde nunc quæstio Pelagianorum imminet, in hoc cœtu sanctissimo primitus tractentur, deinde subsequantur & aliqua,quæ disciplinæ ecclesiasticæ necessaria existunt.

Cap.1. Contra Pelagianos, qui dicunt,etiam sine peccato mori potuisse Adam.

Placuit ergo omnibus episcopis,qui fuerunt in hac sancta synodo, constituere hæc, quæ in præsenti concilio definita sunt. Vt quicunque dicit: Adam primum hominem mortalem factum,ita ut siue peccaret,siue nõ peccaret,moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito,sed necessitate naturæ,anathema sit. *De cons. di. 4. Placuit igitur.*

Cap.2. Quòd omnes in peccatorum remissione,ueraciter baptizentur.

Item placuit, ut quicunq; paruulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit, in remissionem quidem peccatorũ eos baptizari,sed nihil ex Adã trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis, in remissionem peccatorum, non uera, sed falsa intelligatur,anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus, Per unum hominem peccatum intrauit in mundum,& per peccatũ mors,& ita in omnes ho- *De cons. di. 4. Placuit.* *Rom. 5.*

P

mines pertransiīt, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodum ecclesia catholica, ubiq; diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, etiam paruuli, qui nihil peccatorū in semetipsis adhuc cōmittere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem ueraciter baptizātur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

Cap.3. Quòd gratia Dei non solum peccata dimittit, sed etiam adiuuat, ne committantur.

De consf.di.4. Placuit ut.

Item placuit, ut quicunque dixerit gratiam Dei, in qua iustificamur, per Iesum Christum dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum ualere, quæ iam commissa sunt, non etiam adiutorium, ut non committantur, anathema sit.

Cap.4. Quòd per gratiam Dei sciamus, quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus.

De consf.di.4. Quisquis dix.

Item, quisquis dixerit eandem gratiam Dei, per Iesum Christum dominum nostrum, propter hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, quid uitare debeamus, nō autem per illam nobis præstari, ut quod faciēdum cognouerimus, etiam facere diligamus atque ualeamus, anathema sit. Cum enim dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas uerò ędificat, ualde impium est, ut credamus ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Christi, ad eam, quæ ædificat, non habere, cum sit utrūq; donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus, ut ædificante charitate, scientia non

1. Cor. 8.

poſſit inflare. Sicut autem de Deo ſcriptũ eſt, Qui docet hominem ſcientiam, ita etiam ſcriptum eſt, Charitas ex Deo eſt. *Pſal. 63.* *Ioan. 4.*

C. 5. Quòd gratia Dei pſtet, ut lex impleatur, nõ (ſicut ait Pelagius) facile, quaſi ſine gratia Dei difficilius poßit impleri.

Item placuit, ut quicunque dixerit, ideo nobis gratiam iuſtificationis dari, ut quod facere per liberum iubemur arbitrium, facilius poſſimus implere per gratiam, tanquam & ſi gratia non daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſimus etiam ſine illa, implere diuina mandata, anathema ſit. De fructibus enim mãdatorum dominus loquebatur, ubi non ait, ſine me difficilius poteſtis facere, ſed ait, Sine me nihil poteſtis facere. *De conſ. d. 4.* *Placuit ut,* *Ioan. 15.*

Cap. 6. Quòd, iuxta ſententiam Ioannis Euangeliſtæ, nemo ſit, qui eſſe poßit ſine peccato.

Item placuit, quod ait ſanctus Ioãnes Apoſtolus, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, noſiipſos ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt. Quiſquis ſic accipiendum putauerit, ut dicat, propter humanitatem non oportere dici, nos non habere peccatum, non quia ueritas eſt, anathema ſit. Sequitur eum Apoſtolus & adiungit: Si autem confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis eſt, & iuſtus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Vbi ſatis apparet, hoc non tantum humiliter, ſed etiam ueraciter dici. Poterat enim Apoſtolus dicere, Si dixerimus, quia nõ habemus peccatum, noſipſos extollimus, & humilitas in nobis non eſt. Sed cum ait, Noſipſos decipimus, & ueritas in nobis non eſt, ſatis oſtendit *1. Ioan. 1.* *1. Ioan. 1.*

eum, qui se dixerit non habere peccatum, non uerum loqui, sed falsum.

Cap. 7. Quòd unicuique etiam iusto, dicere oporteat, Dimitte nobis debita nostra.

Item placuit, ut quicunq; dixerit, in oratione dominica ideo dicere sanctos, Dimitte nobis debita nostra, ut nõ pro seipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, q sunt in suo populo peccatores, & ideo non dicere unumquenq; sanctorum, Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro alijs potius, quàm pro se iustus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim & iustus erat apostolus Iacobus, cũ dicebat, In multis enim offendimus omnes. Nam quare additum est omnes, nisi ut ista sententia conueniret & Psalmo, ubi legitur: Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens? Et in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo, qui nõ peccet, Et in libro Iob: In manu omnis hominis signat, ut sciat omnis homo infirmitatẽ suã. Vnde etiã Daniel sanctus, & iustus cum in oratione pluraliter diceret, Peccauimus, iniquitatem fecimus, & cętera, quæ ibi ueraciter, & humiliter confitetur, ne putaretur, quemadmodũ quidam sentiunt, hæc non de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit Cum orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei domino Deo nostro, noluit dicere, peccata nostra, sed populi sui dixit, & sua, quia futuros istos, qui tam male intelligunt, tanquã Propheta præuidit.

Math. 6. Iaco. 3. Psal. 142. Eccle. 7. Iob 37. Dan. 9. Dan. 9.

8. Quòd a sanctis ueraciter dicitur, Dimitte nobis debita nr̃a

Item placuit, ut quicunq; uerba ipsa dominicæ orationis, ubi dicimus, Dimitte nobis debita nostra, ita uolunt a sanctis dici, ut humiliter, non ueraciter hoc dicat̃, anathema sit. Quis enim ferat, orantem, & nõ hominibus, sed ipsi domino mentientem, qui labijs sibi dicit dimitti uelle, & corde dicit, quæ sibi dimittãtur, debita non haberet? Hucusq; de fide contra Pelag. nunc regulæ trastentur ecclesiasticæ. Math. 6.

Ca. 9. Quòd ad cões cãs ecclesiæ, generale cõciliũ cõgregrari oporteat, in priuatis uero causis, spãle uniuscuiusq; puinciæ.

Placuit, ut nõ sit ultra fatigãdis fratribus anniuersaria necessitas, sed quoties exegerit causa cõmunis, id est, totius Aphricæ, undecunq; ad hãc sedem pro concilio datæ literæ fuerint, congregandam esse synodum in ea prouincia, ubi opportunitas persuaserit. Causę autẽ, quę communes non sunt, in suis prouincijs iudicentur. *Regula ecclesiastica.*

Cap. 10. Vt epistolas, ad concilium euocandum, metropolitanus subscribat, & dirigat.

Placuit etiã pati, ut oĩum epoꝝ epl'is oĩbus, de cõcilio dandis, sanctitas tua sola subscribat.

Cap. 11. Vt de hæreticis & infidelibus quicquid in concilio constituitur, a principe impetretur.

Placuit & illud aduersus hæreticos, uel paganos, uel eorum superstitiones, ut legati missi de hoc glorioso concilio, quicquid utile prouiderint, a gloriosissimis principibus impetrent.

Cap. 12. Vt preces, & orationes compositæ, nisi probatæ fuerint in concilio, non dicantur.

Placuit etiã & illud, ut pręces, uel orationes, seu missæ, quæ probatæ fuerint in concilio, siue

præfationes, siue commendationes, seu manus impositiones ab omnibus celebrent. Nec aliæ omnino dicantur in ecclesia, nisi quæ a prudentioribus tractatę, uel cōprobatę in synodo fuerint, ne forte aliquid contra fidem, uel per ignorantiam, uel per minus studium sit cōpositum.

Cap. 13. Vt posteriores anterioribus episcopis non præferantur.

Palentinus eps dixit: Si permittit bonū patiētiæ uestræ, prosequar ea, quæ necessaria sunt ecclesiasticæ disciplinæ. Scimus enim, sic inuiolatè permansisse ecclesiasticam disciplinam, ita ut nullus fratrum prioribus suis se aliquādo auderet anteponere, sed officijs legitimis id semper exhibitum est prioribus, quod ab insequētibus rationabiliter semper acciperetur. Hunc ordinem iubeat sanctitas uestra, melius uestris interlocutionibus roborare. Aurelius episcopus dixit: Non decuerat quidem, ut hæc repeteremus, nisi forte existerēt incōsyderatæ mentes quorundam, quæ & hęc statuenda nostros acuerent sensus. Sed & cōmunis hæc causa est, quam insinuauit frater, & coepiscopus noster, ut unusquisq; nostrum ordinem, sibi decretum a Deo, cognoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis inconsultis, aliquid agere præsumant. Qua de re oportet eos, qui putauerint, spretis maioribus, aliquid præsumendum, competenter esse ab omni concilio coercēdos. Vniuersi episcopi dixerūt: Hic ordo & a patribus & a maioribus est seruatus, & a nobis, Deo propitio, seruabitur, saluo etiam iure primatus Numidiæ & Mauritaniæ.

Cap.14. Vt episcopi, pro tempore consecrationis suæ literas ab ordinatoribus habeant.

Deinde placuit, ut quicunque deinceps ab episcopis ordinantur, literas accipiant ab ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas, cõtinentes consulem, & diem, ut nulla altercatio de posterioribus uel anterioribus oriatur.

Cap.15. Vbi primum quis legerit, ibi permaneat clericus.

Item placuit, ut quicunque in ecclesia, uel semel legerit, ab alia ecclesia ad clericatum non teneantur. D.72. Placuit ut.

Cap.16. Vt pro causis ecclesiarum executores, uel aduocati a principe postulentur.

Placuit præterea, ut exequutoribus in omnibus iustis desyderijs impertiatur. Placuit etiã, ut petatur a gloriosissimis Imperatoribus, ut iubeant judicibus, dare petitos sibi defensores scholasticos, qui in actu sint, uel in officio defensionum causarum ecclesiasticarum, more sacerdotum, ut prouinciæ, idem ipsi qui defensionẽ ecclesiarum susceperint, habeant facultatẽ pro negotijs ecclesiarum (quoties necessitas flagitauerit) uel ad obsistendum callide decipientibus, uel obrepentibus, uel ad necessaria suggerenda, ingredi iudicum secretaria.

Cap.17. Vt neq; dimissus, neq; dimissa alteri coniungantur.

Placuit, ut secundum euangelicam, & apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri coniungãtur, sed ita maneãt, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad pœnitentiam redigantur. In qua causa legem Imperialem petẽdam promulgari. 32. q. 7. Placuit ut. 1.Cor.7.

Cap.18. De his, qui in sua prouincia non communicant, alibi non communiceut.

Placuit, ut quicũq; nõ cõicat in ꝓuincia propria, & in aliis ꝓuinciis, uel trãsmarinis partib9 ad cõicandũ obrepserit, iacturã cõionis, uel clericatus excipiat. *Cap.19. De clericis, qui apud principem seculare iudicium, aut synodale impleuerint.*

11. q. 1. *Placuit quicũq;.* Placuit, ut quicũq; ab Imperatore cognitionem iudicioꝶ publicoꝶ petierit, honore ꝓprio priuet. Si autẽ epãle iudiciũ ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit. C.20. *Vt sine formatis nemo ad comitatum proficiscatut, & qualiter formatæ fiant.*

Placuit, ut quicũq; clericus, ꝓpter necessitatẽ suã alicubi ad comitatũ ire uoluerit, formatam ab epõ suo accipiat. Quod si sine formata uoluerit ꝑgere, a cõione remoueat. Quod si alicubi ei repẽtina necessitas orta fuerit, ad comitatũ pergẽdi, alleget apud epm loci eius ipsam necessitatẽ, & de hoc scripta eiusdẽ epi deferat, formatæ autẽ, quæ a primatibus, uel a quibuscunq; epis clericis ꝓpriis dant, habeant diẽ Paschę. Quod si adhuc eiusdem anni Paschæ dies incerta est, ille ꝑcedẽs adiũgatur, quomodo solet, post consulatum, in publicis gestis ascribi.

Cap.21. De episcopis qui, quod repetere poterant, prætermissa synodo inuaserunt.

16. q. 6. *Placuit ut.* Item placuit, ut quicunq; episcopi, quascũq; ecclesias, uel plebes, quas ad suam cathedram æstimant pertinere, non ita repetierint, ut causas suas, episcopis iudicantibus, agant, sed alio retinente irruerint, siue uolentibus, siue nolentibus plebibus, causæ suæ detrimentum patiantur. Et quicũq; iam hoc fecerint, si nondum est

inter episcopos finita contentio, sed adhuc inde contendunt, ille discedat, quem constiterit, prætermissis iudicijs ecclesiasticis, irruisse. Nec sibi quisque blandiatur, si a primate, ut retineat, literas impetrarit, sed siue habeat literas, siue non habeat, cōueniat eum, qui tenet, & eius literas accipiat, ut eum appareat, pacifice tenuisse ecclesiam ad se pertinentem. Si autem ille aliquam quæstionem retulerit, per episcopos iudices causa finiatur, siue quos eis primates dederint, siue quos ipsi uicinos ex consultu primatis delegerint.

Cap. 22. *De clericis, qui de iudicio episcoporum suorum conqueruntur.*

Item placuit, ut presbyteri, diaconi, uel cæteri inferiores clerici in causis, quas habuerint, si de iudicijs episcoporum suorū questi fuerint, uicini episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est, finiant adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si & ab eis prouocādum putauerint, non prouocent, nisi ad Aphricana concilia, uel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem, qui putauerit appellandum, a nullo intra Aphricam in communionem suscipiatur. *2. q. 6. Placuit ut p̄sbyteri.*

Cap. 23. *De his, qui apud hæreticos pœnitentiam acceperunt.*

Placuit, ut quicunque conuersus ab hæreticis, dixerit, se apud eos pœnitentiam accipere, unusquisque catholicus episcopus requirat, ubi & ob quam causam apud eosdē hæreticos pœnitentiam susceperit, ut cum documentis certis hoc ipsum approbauerit, sibi pro qualitate peccati, sicut eidem episcopo catholico uisum

fuerit,tempus pœnitentiæ,uel reconciliationis decernat.

Cap.24. *De episcopis negligentibus aduersus hæreticos.*

16. q.3. Placuit ut. Item placuit,ut quicunq; negligunt loca,ad suam cathedram pertinentia, in catholicā unitatem lucrari,conueniantur a diligētibus uicinis episcopis,ut id agere non morentur. Quo'd si intra sex menses a die conuentionis,non hoc fecerint,qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant,ita sanè ut (si ille,ad quem pertinuisse uidebantur,probare potuerit, magis illius electā negligētiam ab hæreticis, impune ut ibi sint,& suam diligentiam fuisse præuentam, ut eo modo eius cura solertior uitaretur, cum hoc iudices episcopi cognouerint) suæ cathedræ loca restituāt. Sanè,si episcopi inter quos causa uersatur,diuersarum sunt prouinciarū, ille Primas det iudices , in cuius ꝓuincia est locus, de quo contenditur. Si autem ex communi placito,uicinos iudices elegerint, aut duo eligantur, aut tres. Quo'd si tres elegerint,aut omnium sentē-
2.q.6. A iudi. tiam sequantur,aut duorum. A iudicibus autē, quos communis consensus elegerit,non liceat
2.q.6. Quisquis. prouocari. Et quisquis probatus fuerit, pro cō tumacia nolle obtemperare iudicibus, cū hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum,det literas,ut nullus ei communicet episcoporum,donec obtemperet.

Cap.25. *Vnde supra.*

Si in matricibus cathedris episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos , conueniatur a uicinis episcopis diligentibus , & ei sua negligentia demonstretur, ut se excusare nō possit.

Quod si ex die, quo conuenitur, intra sex menses, si in eius prouincia executio fuerit, & non eos ad unitatem catholicam conuertendos curauerit, non ei communicetur, donec impleat. Si autem executor ad loca non uenerit, non ascribatur episcopo. Si autem probatum fuerit, eum de communione illorum fuisse mẽtitum, dicendo eos communicasse, quos (eo sciente) non communicasse constiterit, etiam episcopatum amittat.

Cap. 26. De uirginibus, quæ infra uigintiquinque annos necessitate cogente uelantur.

Item placuit, ut quicunque episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ uirginalis (cum uel petitor potens, uel raptor aliquis formidatur, uel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compũcta fuerit, ne non uelata moriatur, aut exigentibus parẽtibus, aut his ad quorum curam pertinet) uelauerit uirginem, seu uelauit intra uigintiquinq; annos ætatis, non ei obsit concilium, quod de isto annorum numero constitutum est.

Cap. 27. De episcopis, qui post acta Carthaginensis synodi, retenti sunt ad reliqua peragenda.

Item placuit, ne diutius uniuersi episcopi, qui ad concilium congregati sunt, tenerentur, ab uniuerso cõcilio ternos iudices de singulis prouincijs eligi. Et electi sunt de prouincia Carth. Vincentius, Fortunatianus, & Clarus. De prouincia Numidiæ Alypius, Augustinus, & Restitutus. De prouincia Byzacena, cum sancto sene Donatiano primate Cresconius, Iocũdus, & Emilianus. De Mauritanta Sitifensi,

Seuerianus, Aſiaticus, & Donatus. De prouincia Tripolitana Plautius, q (ex more) legatus unus eſt miſſus, qui oẽs cum ſancto ſene Aurelio uniuerſa cognoſcãt. A quo petijt uniuerſum conciliũ, ut cunctis ſiue geſtis, quę cõfecta iam ſunt, ſiue epiſtolis ipſe ſubſcribat. Et ſubſcripſerunt, Aurelius epiſcopus eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto cõſenſi, & perlecto ſubſcripſi,

Subſcriptio. Donatianus Telepicẽſis primæ ſedis ſubſcripſi, Auguſtinus Hipponæ Regienſis ſubſcripſi. Similiter & omnes epiſcopi ſubſcripſerunt.

Finit concilium Mileuitanum.

Decreta Zoſimi Papæ.

a.d.424. *Zoſimus Põ. 41.* *Tempore huius fuit Lucius hæreticus, & Pelagius dãnatus eſt.* *25.q.1. Cõtra decreta.*

Zoſimus Papa, natione Grecus, ſedit ann.1. menſ.2. dies.11. ſub Honorio, & Theodoſio iuniore. Hic Paſchale cereum ſacrauit. Seruis ſacerdotio, ſacerdotibus uero tabernis ĩterdixit.

Ex ei⁹ decre. hoc extat ex Gratião deſũptũ.

Cõtra ſtatuta Patrum cõdere aliqd, uel mutare, nec huius quidem ſedis poteſt authoritas. Apud nos enim inconuulſis radicibus uiuit antiquitas, cui decreta Patrũ ſanxere reuerẽtiam.

Extãt etiam eiuſdem duę decretales epiſtolę, altera ad Iſichium Salonitanum epiſcopum, altera ad clerum Rauennatium.

Decreta Bonifacij primi, Papæ.

In Concicijs. fol.288.pag.2. *a.d.425.* *Bonifacius.1. Pont.42.*

Bonifacius primus, Romanus, ſedit ann.3. menſ.8. Hic, Eulalio ſchiſmatico ſuperato, ſtatuit, ne mulier Sacra attingeret, nec incenſum adoleret. Prohibuitq́, ne obnoxius, aut errãs, aut annis.30. minor ad ſacerdotium admitteretur. Huius Pontificatum inſignem reddidit diuus Hierony. presbyter. Moritur in Bethlehẽ

Hierony. uita, & obitus.

ætatis suæ ann.91. Quantum hic uita & doctrina iuuerit ecclesiam Dei, alĳs iudicãdum relinquo. Siquidẽ claruit miraculis, & eius scripta omnibus sunt in precio. Decretum eiusdẽ Bonifacĳ: De ętate presbyterorũ, ne ante.30. ann. ordinẽtur, prætermisimus, quia hoc idem exaratum est in statutis Fabiani. Supra fol.13. in fi.pag.1.

CONCILIVM CARTHAGINEN.

Sextum, ab episcopis.217. celebratũ.

In hoc cõcilio, quę statuta sunt, breuis declarat annexus. Primũ, interfuit Legatio ecclesiæ Ro. Faustinus eps, Philippus, & Asellus presbyteri. Deinde actũ est, ut ab epis Orĩtalibus peteret̃ Nicænũ cõcilium. Vbi, in p̃sentia omnium, exẽplaria Nicænę synodi (sicut a Patribus cõstituta fuere) in mediũ prolata sunt. Postremo recitata fuit, pfessio fidei Nicęni cõcilii, quã superius post canones suo loco inseruimus. Concil. Carthaginen.6. Vide supra fo.35.pag.2.

Explicit concilium Cartha.6.prouinciale.

CONCILIVM CARTHAGINEN. Concil.Car.7

Septimũ sub eodẽ Bonif.1.per.38.epos celebratũ est, nihil habẽs, qđ ad nostra hęc tẽpora ptineat. In hac synodo fuerũt recitati canones conciliorꝫ diuersorꝫ uniuersæ prouincię Aphricæ, Numero.105. Quos non recẽsemus, qa quæ ibi decreta sunt, superioribus pbantur inserta. Supra in conci.Cart.3.fo.86. Et in Mileuitano fo.113.

Hoc in loco adiecta sunt etiã capita Nicæni cõcilĳ è Græco in Latinum conuersa, missa ab epis Orĩtalibus ad conciliũ Aphricanũ, sicut in cõcil.Carth.6.latius explicant̃ in uol. cõcil. In cõcilĳs fo.294.pag.1.

Decreta Cœlestini primi, Papæ. a.d 428.

Cœlęstinus.1.Ro. sedit ann.8. mens.10. dies 17. Hic Psalter. Antiphonis interstinxit, Introi- Cœlestinus.1. Pont.43.

Sub hoc Pōt. moritur Beat. Augustin. Et Nestorius in Mariam ma-trem Dei bla-sphemauit.

tus, Gradus, Tractus, Offertoria, Communiones, & Orationes inseruit Missæ. Clericos canonicarū institutionum doctos esse uoluit. Scothos, atq; Britannos in uiam Christi reduxit.

In concil. fol. 278. pag. 2.

Supra fo. 113.

Extat epistola eius ad episcopos Galliæ, in qua damnat errores Pelagij, quos iam damnarat Innocentius primus in epistola ad Carthagineñ. concilium, cuius initium est, Inquirendo de his rebus, quas omni &c. Quos etiam damnauit concilium Mileuitanum. Ideo superuacaneum duximus hic omnia illa transcribere per capita, nisi titulis duntaxat in hac serie expressis.

Hæc omnia plenius in conciliis fol. 309. pag. 2.

Primū, notat, quòd nisi gratia Dei iuuemur, insidias diaboli euitare non possumus.

Secundo, Quòd Adam omnes homines læserit, nec quēpiam per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei erexerit.

Tertio, quòd nemo sit bonus suis uiribus, nisi participatione eius, qui solus est bonus.

Quarto, quòd per Christū libero bene utamur arbitrio.

Quinto, quòd omnia sanctorum merita, dona sint Dei.

Sexto, quòd omnis sancta cogitatio, & motus piæ uoluntatis ex Deo sunt.

Septimo, quòd gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adiuuet, ne committantur, & præstet, ut lex impleatur, non sicut Pelagius ait, facile, quasi sine gratia Dei, difficilius possit impleri.

Octauo, quòd præter statuta sedis Apostolicæ, omnes orationes ecclesiæ gratiam Chri-

ſti reſonant, qua genus humanum reparatur, & ab æterna damnatione reducitur.

Nono, quòd gratiam Dei etiam baptizandorum teſtatur inſtituta purgatio, cùm exorciſmis, & inſufflationibus ſpiritus ab eis expelluntur immundi.

Extat altera epiſtola eiuſdem Cœleſtini ad eoſdem epiſcopos Galliæ, quos corrigit in nõnullis ſuperſtitionibus, ut ſequitur.

Cap. 1. Quòd non debeant ſacerdotes amicti pallijs in eccleſia miniſtrare.

Didicimus, quoſdam domini ſacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſeruire, quàm mẽtis, uel fidei puritati. Qui amicti pallio, & lumbos præcincti, credunt ſe ſanctæ ſcripturæ fidem, non per ſpiritum, ſed per literam complexuros. Nam ſi ad hoc iſta præcepta ſunt, ut taliter ſeruarentur, cur non fiunt pariter, quæ ſequuntur, ut lucernæ ardentes in manibus unà cum baculo teneantur? Habent autem ſuum iſta myſterium, & intelligẽtibus ita clara ſunt, ut ea magis, qua decet, ſignificatione ſeruẽtur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur. De quo dicitur: Sic luceant opera ueſtra. Diſcernendi a plebe, uel cæteris ſumus doctrina non ueſte, conuerſatione non habitu, mentis puritate nõ cultu. Nam ſi ſtudere incipiamus nouitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, ut locum ſuperuacuis ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia nõ debemus inducere. Docẽdi enim potius ſunt,

Luc. 12.

Math. 5.

q̃ illudendi. Nec imponẽdum eſt eorꝫ oculis, ſed mentibus infundenda præcepta ſunt.

Cap. 2. Quòd nulli ſit ultima pœnitentia neganda.

26. q. 6. Agnouimus moriẽ. Agnouimus pœnitentiam morientibus denegari, nec illorũ deſyderijs annui, qui obitus ſui tempore hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubueniri. Horremus (fateor) tantę impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate deſperet, quaſi non poſſit, ad ſe quouis tempore concurrenti, ſuccurrere, & periclitãtẽ ſub onere peccatorũ hominẽ redimere, quo ſe ille expediri deſyderat & liberari. Quid hoc (rogo) aliud eſt, q̃ morienti mortem addere, eiusq́; animã, ſua crudelitate ne abſolui poſſit, occidere? Cùm Deus ad ſubueniendũ ſit paratiſſimus, & inuitans ad pœnitentiam, ſic promittat peccatori, *Ezech. 33. & 18.* inquiens, Quacunq; die conuerſus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterũ: Nolo mortem peccatoris, ſed tantum cõuertatur, & uiuat. Salutem ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegauerit. Et deſperat de clementia Dei, qui eum ad ſubueniendum morienti ſufficere, uel in momento *Lucæ. 23.* poſſe nõ credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Vera ergo ad Deum cõuerſio, in ultimis poſitorũ, mente *Eze. 18. & 33* potius eſt exiſtimanda, q̃ tempore, Propheta hoc taliter aſſerente, Cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Cùm ergo dominus ſit cordis inſpector, quouis tempore non eſt denegan da pœnitentia poſtulanti, cùm ille ſe obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

Canones

CANONES DVCENTORVM sanctorum, & beatorum Patrum, qui in Epheso conuenerũt sub Theodosio Imperatore, & Cœlestino Papa. Luciano Mantuano monacho Casineñ. interprete.

De hac synodo habes supra folio.121.

Ca 1. Vt qui cũ Celestio, aut cõplicibus sentiũt, deponãtur.

Quoniam autem oportebat, & absentes a sancta synodo, morantesq; in urbibus, & prouincijs ob aliquod impedimẽtum, seu ecclesiasticum, siue corporeum, non ignorare, quæ de ipsis sunt constituta, significamus sanctitati uestræ, ac dilectioni, ut si quidã Metropolita prouincię derelicta sancta, & œcumenica synodo, aut accessit ad illorum defectionis consessum, aut accedet in posterũ, siue cum Celestio sensit, aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere aduersus prouinciæ episcopos, ut qui iam inde a synodo totius ecclesiasticæ cõmunionis expers sit factus, & prorsus inutilis: sed & ipsis episcopis illius prouinciæ circumq; uicinis Metropolitis recta sentiẽtibus subiacebit, ut omnino deiectus sit a sede episcopatus.

A synodo Ephesina recesserunt quidam numero circiter triginta, qui deprehensi sunt Nestorij, atque Celestij sensa tenere. Fugerunt autem nolentes unà cum Patribus Nestoriũ condemnare, quos sancta synodus omni ecclesiastica cõmunione priuauit, & sacerdotij omne munus ademit. Hic est scopus huius canonis.

C. 2. Qui deficiẽtib' a synodo adhæserũt sacerdotio priuãtur

Siqui ãt ꝓuinciales epi a sancta synodo defecerunt, uel deficiẽtibus adhęserũt, aut adhęrere tentarũt, uel etiã postq̃ subscripserũt Nestorij depositiõi, rursus ad defectõis cõsessũ nihilominus recurrerũt: istos placuit sãctę synodo penitus alienos eẽ a sacerdotio, a graduq́ꝫ cecidisse.

Ca. 3. Restituũtur, qui a Nestorio sunt sacerdotio prohibiti.

Regiones intelligit pagos aut uicos.

Siq uero ex clericis in singulis urbibus, aut regionibus a Nestorio & conspirãtibus sacerdotio prohibiti sunt, quod recte sentirent, iustum putauimus hos quoque proprium gradum accipere. In summa autem, clericos orthodoxę & œcumenicæ synodo consentientes iubemus eis, qui defecerunt, aut defecturi sunt episcopis nullo pacto, aut ratione subiectos esse debere.

Cap. 4. Qui cum Nestorio, aut Celestio sentiunt, deponantur a synodo.

Siqui autem clericorũ defecerint, & ausi fuerint, uel priuatim, uel publice, quæ sunt Nestorij, aut Celestij sapere, sancitum est a sancta synodo istos quoque depositos esse.

Ca 5. Quos sancta synodus condẽnauit, restitui nõ debere.

Quicunq̃ autẽ ob turpia gesta sunt a sancta synodo cõdemnati, uel a proprijs eorum epis, quibus præter canones, Nestorius, qui nullum rerũ discrimen habebat, & qui cũ illo eadẽ sentiunt, restituere conati sunt gradum uel cõmunionem, aut conarent̃, istos censuimus inutiles esse, & manere nihilominus depositos.

Cap. 6. Contra turbatores gestorum in synodo.

Similiter autẽ, & siq uelint ea, q̃ de singulis ꝑ sanctam synodũ gesta snnt Ephesinã, quocũq̃ modo mouere, sancta synodus ipsa decreuit, si

qdē epi, aut clerici fuerit, eos oīno a ꝑprio cadere gradu: Sin uerò laci, ut sine cōione pmaneāt.

Collocutio eiusdē sanctę synodi edita postq̃ lecta fuit expositio sanctorꝝ, ac beatorū Patrū trecentorū decem & octo apud Nicęā, & impium symbolū a Theodoro Mopsuesticēsi cōfictū, & a Carisio p̄sbytero Philadelphiæ porrectum sanctæ synodo Ephesinæ. Cap. 7.

His igit̄ lectis, decreuit sancta hæc synodus alterā fidē nemini licere ꝓferre, aut scribere, aut cōponere, p̄ter eā, q̄ definita fuit a sanctis Patribus apud Nicæā urbē in sp̄ū sctō congregatis.

Eos autem, qui fuerint ausi aliam fidē componere, siue porrigere, aut proferre his, qui uolunt ad cognitionem ueritatis conuerti, uel ex gētibus, uel ex Iudæis, uel etiā ex qualibet hæresi, istos si quidē epi fuerint, aut clerici, alienos esse ep̄os quidē ab ep̄atu, clericos autē a clericatu. Si uerò laici fuerint, anathematizari. Pari modo si dep̄hensi fuerint aliq, siue ep̄i, siue clerici, seu laici sentientes, aut docentes ea, q̄ continentur in expositione per Carisiū allata p̄sbyterū de incarnatione unigeniti filij Dei, seu scelerata, atq̃ ꝑuersa Nestorij dogmata, q̄ & subiecta sunt, subiaceāt sn̄iæ sanctę huius & œcumenicæ synodi. Vnde liquet ep̄m quidē alienū ab episcopatu, atq̃ depositum esse, clericūq̃ similiter cecidisse a clero: & si laicus fuerit, anathemati subiacere quemadmodum dictum est.

Edictum eiusdem sanctæ synodi ex aduētu Cypriorum episcoporum constitutum, atque uulgatum. Cap. 8.

Rem nouā, ac p̄ter ecclesiasticas leges & canones sanctorū apostolorū, quæ & libertatem *In sexta synodo gener. can.*

39. *confirmat hūc octauum canonē, ut Cypri ecclesia sit principalis & prima.*

omnium tāgit, Deo dilectus coeps Reginus annunciauit, unà cū Deo dilectis episcopis ꝓuinciæ Cypri Zenone, & Euagrio. Nēpe epm Antiochenum in Cypro facere ordinationes, quēadmodū per libellos & ꝓprias uoces fidem fecere religiosissimi uiri, q ad sanctā synodū huc accesserunt, habebunt ius suum intactum & inuiolatū, qui sanctis Cypriorum ecclesijs pſunt scd'm canones sanctorum Patrum, & antiquā cōsuetudinē per seipsos religiosissimorū episcoporum facientes ordinationes. Idem autē & in alijs diœcesibus oībusq; ubiq; prouincijs erit seruandum, ut nullus (uidelicet Deo dilectorū Eporum) alienā inuadat ꝓuinciā, quæ nō prius atq; ab initio sub illius, seu antecessorū suorum fuerit potestate. Sed & siqs occupauerit, uel ui sibi subegerit, idē ipse restituat, ne Patrū statuta frangantur, neue sub specie sacræ functionis potētię tumor irrepat, sicq; incogitātes & paulatim libertatē perdamus, quā Iesus Christus dominus noster redēptor hominū omniū, proprio sanguine nobis quæsiuit, & condonauit.

Placuit igitur sanctę & œcumenicę synodo, ut singulis ꝓuincijs pura & inuiolata, quæ iam inde ab initio habent sua iura, seruent, ut unusquisq; Metropolita secundum priscum & solitum morem rerum faciendarum æqualiter facultatem obtineat, propriumq; ius firmū possideat. Quòd siquis superbia contumaci definitis obuiam ierit, hūc abrogatum iri placuit toti sanctæ & œcumenicæ synodo.

Expliciunt canones synodi Ephesinæ generalis.

CONCILIVM EPHESINVM unum ex quatuor principalibus, ſub Cœleſtino primo, Papa.

Secūdū ueterē translationē.

Habitum eſt aduerſus Neſtorium Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui purum hominē ex ſancta uirgine Maria natum aſſeruit, ut aliā perſonam carnis, aliam faceret deitatis. Nec unum Chriſtum in uerbo Dei, & carne ſentiret, ſed ſeparatim, atq; ſeiūctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaret. Conuenit autem hæc ſynodus, ſub Theodoſio iuniore, Era 468. Cui ſynodo uice ſancti Cœleſtini Papæ (cuius anno penultimo celebrata eſt) præſedit beatiſſimus quōdam Cyrillus Alexandriæ epiſcopus, qui cum uniuerſo concilio, ad eundem Neſtorium ſynodalia decreta tranſmiſit, ut habentur in epiſtola concilij Epheſini ad ipſum Neſtorium. In qua Symbolū fidei, quod a magno illo concilio apud Nicæam congregato traditum eſt, prolixè interpretantur, ut iure optimo poſſint dici, ſumma quædam totius doctrinæ Chriſtianæ.

Cōciliū Epheſinu contra Neſtorium.

In Concilijs. fol. 314. pag. 2.

Sequuntur ea, quæ a 200. epiſcopis in ſynodo Epheſina congregatis cum anathemate definita ſunt. *Cap. 1.*

Decreta concilij Epheſini.

Siquis non confitetur, Deum eſſe ueraciter Emmanuel, & propterea Dei genitricem ſanctam uirginem (peperit enim ſecundum carnem, carnem factum Dei uerbum, ſecundum quod ſcriptum eſt, uerbum caro factum eſt) anathema ſit. *Cap. 2.*

Ioan. 1.

Siquis non confitetur, carni ſecundum ſubſtantiam unitum Dei patris uerbum, unumq;

esse Christum cum propria carne, eũdem scilicet Deum, simul & hominẽ, anathema sit.

Cap. 3.

Siqs in uno Christo diuidit substantias post unitatem, sola eas cõnexione coniũgens eãq́;, quæ secundum carnis dignitatem fit, uel etiam authoritatem, & potestatẽ, ac non potius con uentu, qui per unitatem factus est naturalem, anathema sit.

Cap. 4.

Siquis in personis duabus, uel subsistentijs eas uoces, quę in Apostolicis scriptis continentur & euangelicis, diuidit, uel quæ de Christo dicuntur a sanctis, uel ab ipso, & aliquas quidẽ ex his, uelut homini, qui pręter Dei uerbum specialiter intelligatur, apparuit, illas autem tanq̃ dignas Deo, soli Dei patris uerbo deputauerit, anathema sit.

Cap. 5.

Siquis audeat dicere, hominem Christum, Theophoron, id est, Deum ferentem, ac nõ potius Deum esse ueraciter dixerit, tanq̃ filium per naturam, secundumq́; uerbum factum est caro, & communicauit similiter & nos carni, & sanguini, anathema sit.

Cap. 6.

Siquis dicit Deum esse, uel dominum Christi Dei patris uerbum, & non magis eundem ipsum confitetur Deum simul & hominem, Ioan 1. propterea, quod uerbum caro factum est, secũdum scripturas, anathema sit.

Cap. 7.

Siquis, uelut hominem Iesum, operãte Deo

uerbo,dicit adiutum,& unigeniti gloriā, tanq̃ alteri præter ipſum exiſtenti, tribuit, anathema ſit. Cap. 8.

Siquis audet dicere, aſſumptum hominem coadorandum Deo uerbo, & conglorificandum,& connuncupandum Deum,tanquā alterum cum altero (nam con, ſyllaba ſuper adiecta hæc cogit intelligi) an non potius una ſupplicatione ueneratur Emmanuel,unāq; ei glorificationem dependit, iuxta quód uerbum caro factum eſt,anathema ſit. *Ioan.1.*

Cap. 9.

Siquis unum dominum Ieſum Chriſtū glorificatum dicit a ſpirituſancto,tanq̃ qui aliena uirtute per eum uſus fuerit, & ab eo acceperit efficaciam contra immundos ſpiritus,poſſe & coram hominibus diuina ſigna perficere,ac nō potius fatetur eius proprium ſpiritū,per quem diuina ſigna expleuit,anathema ſit.

Cap. 10.

Pontificem, & Apoſtolum confeſſionis noſtræ factum eſſe Chriſtū,diuina ſcriptura commemorat. Obtulit enim ſemetipſum pro nobis *Heb.3.* in odorem ſuauitatis Deo, & patri. Siquis ergo *Ephe.5.* Pōtificem,& Apoſtolum noſtrum dicit factum,non ipſum Dei uerbum (quando caro factū eſt,& homo iuxta nos homines) ſed uelut alterum præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere,aut qui dicit, quód pro ſe obtuliſſet ſemetipſum oblationem, & non potius pro no- *Eſa.53.* bis ſolis (non enim eguit oblatione,qui peccatum omnino neſciuit) anathema ſit.

Cap. 11.

Siquis non confitetur, carnem domini uiuificatricem esse, & propriam ipsius uerbi Dei patris, sed uelut alterius præter ipsum, coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habētis habitationem, ac non potius uiuificatricem esse, quia facta est propria uerbi cuncta uiuificare ualentis, anathema sit.

Cap. 12.

Siquis non confitetur Dei uerbum passum carne, & crucifixum carne, & mortem carne gustasse, factumq; primogenitum ex mortuis, secundū quod uita est, & uiuificator ut Deus, anathema sit.

1.Cor. 5.

Cap. 13.

Ait igitur magna, & sancta synodus, ipsum qui est ex Deo patre naturaliter natus, filium unigenitum, Deum de Deo uero, lumen de lumine, per quem, & cum quo omnia fecerit pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, & resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cœlos. Hæc nos sequi uerba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus, considerantes, quid sit incarnatum esse, & hominem factum Dei uerbum. Non enim dicimus, quod Dei natura cōuersa, uel immutata facta sit caro, nec quod in totū hominem, qui est ex anima & corpore, trāsformata sit, sed magis ꝙ carnem animatam anima rationali sibi copulauerit, uerbumq; substātialiter, ineffabiliter, & incomprehēsibiliter factus sit homo, & nūcupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo uoluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diuersæ quidem naturæ in unum conuenerint, unus

Idem habetur in cōcilio Calcedonen.

Nota, quid sit hominem factum Dei uerbum.

tamen ex ambabus Christus, & filius, nō euacuata, uel sublata diuersitate naturarū per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt, unum Deum, & Christum, & filium, id est, diuinitas, & humanitas, per arcanam illam, ineffabilemq́ copulationis adunationem. Itaq; is, qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter est procreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra uirgine sumpsit exordiū, nec propter seipsam opus habuit secundo nasci post illam natiuitatem, quam habebat ex patre (est enim ineptum & stultum hoc dicere, quòd is, qui ante omnia secula est, & consempiternus patri, secundæ generationis eguerit, ut esse inciperet) sed quia propter nostram salutem, naturam sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur esse natus carnaliter. Nec enim primū natus est homo communis de sancta uirgine, & tunc demum inhabitauit in eo uerbum, sed in ipsa uulua, uteroq́ uirginali secum carnem cōiunxit, & sustinuit generationem carnalem, carnis suæ natiuitatem suam faciens. Sic illum dicimus & passum esse, & resurrexisse, nō quia Deus uerbum in sua natura passus sit, aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia uulnera susceperit (Deus nanq; incorporalis extra passionem est) sed quia corpus illud, quod ipsius proprium factum est, hoc sustinuit, ideo hęc omnia pro nobis ipse dicit̄ passus. Inerat enim in eo corpore, quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo, & mortem ipsius intelligimus. Immortale enim, & incorruptibile

est naturaliter & uita, & uiuificans Deus uerbum, sed quia corpus ipsius proprium, gratia
Heb. 2. Dei (iuxta Pauli uocem) pro omnibus mortē gustauit, idcirco ipse dicitur, mortē passus pro nobis. Non quod ipse mortē esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet (insania enim est, hoc uel sentire, uel dicere) sed quod (ut diximus) uera caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne ipsius, rursus resurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum unum, & dominum confitemur, non tanquam hominem cum uerbo coadorantes, ne diuisionis quædam species inducatur, sed unum iam, & eundem adorantes, quia non est alienum a uerbo corpus suum, cum quo ipse etiam assidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filijs assidentibus, sed uno cū carne per unitatem, quasi talem copulationem factam per substantiam, aut quasi præpassibilem, aut quasi parum decoram, uoluerimus accipere, in id incidemus, ut duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere, & dicere hominem separatim fuisse, sola filij appellatione honoratum, & rursus uerbum, quod est ex Deo in homine, in ueritate filium Dei. Sed discernere in duos filios non debemus unum dominum Iesum Christum. Neque enim adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli copulationem (ne scio quam) perhibeant personarum. Nō enim
Ioan. 1. dicit scriptura, uerbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse. Id autem est ostendere Dei uerbum, similiter ac

nos principium habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta, uel deposita deitate, aut generatione illa, quam habebat ex patre, sed mãsisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaq; rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideoq; illi non dubitauerunt, sanctam Virginem dicere Theotocon, non quia uerbi natura, deitasq; in sancta Virgine sumpsit exordium, sed q ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei uerbum, carnaliter natum esse dicitur. Hæc igitur pro charitate in Christo scribo tibi, quærens tanq; frater, & contestãs coram Deo, & electis eius angelis, ut hęc nobiscnm sentias, simul & doceas, ut ecclesiarum pax, salua seruetur, & concordiæ, charitatisq; uinculum indissolubile maneat sacerdotibus Dei.

Finis concilij Ephesini.

Decreta Sixti tertii, Papæ. *a.d. 436.*

Sixtus tertius, natione Romanus, sedit annis octo, diebus. 19. Hic post annum unum, & menses octo accusatur Romę apud Augustum & plebem, ita ut Augustus, & multus populus ab eius communione se segregaret. Accusatur autem a quodam Basso. Sixtus autem uolens se purgare, fecit, ut Valentinianus Augustus sanctam synodum congregaret in basilica beati Petri apostoli. Et facto conuentu cum magna examinatione per iudicium synodicum purgatur a 56. episcopis. Et cõdemnat Bassus

Sixtus. 3. Põt. 44.

De hoc. 2. q. 4 cap. Sixtus.

a ſynodo, ita tamen, ut ultimo die uiaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis eccleſię. Hoc audiens Valẽtinianus Auguſtus, cum matre ſua Placida furore ſancto commoti, proſcriptione Baſſum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius eccleſiæ catholicę ſociauit. Qui Baſſus nutu diuino intra tres menſes defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus epiſcopus cum linteaminibus, & eromatibus, manibus ſuis tractans, recondidit, & ſepeliuit apud beatum Petrum apoſtolum in cubiculo parentum eius.

Extat epiſtola Sixti tertia ad epiſcopos Orientales, elegans & lectione digna, gratias referens, quòd ſuis literis illum uiſitauerint in tribulatione, & perſequutione ſua, In qua hanc tradit regulam, qua perſequuti nos conſolari debeamus.

Epiſtola hæc eſt paranetica & conſolatoria. Fratres, propter inſidiantium uituperationes, aut accuſationes, uel propter laudantium opiniones, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinare debemus, ſed inter uerba laudantiũ, ſiue uituperantium ad mentem ſemper recurrendum eſt. *11 q. 4. Inter uerba.* Et ſi in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam triſtitiam generare debet. Et rurſum, ſi in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam proſilire. *Nota.* Quid enim ſi omnes laudent, & conſcientia nos accuſet, aut ſi omnes accuſent, & conſcientia nos liberos demonſtret? Habemus Paulum dicentem: *2. Cor. 1.* Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtrę. *Iob. 16.* Iob quoque dicit: Ecce in cœlis

testis meus. Si ergo est nobis testis in cœlo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui, quod uolunt. Quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atque in oculos suos terram excitant? ut unde plus detractionis perflant, inde magis nihil ueritatis uideant. Vocandi tamen sunt etiam ipsi, & tranquille admonendi, eisq; satisfieri modis omnibus debet, scientes, quod de Iudæis ueritas ait: Ne forte scandalizemus eos. Si autem satisfieri sibi ex ueritate noluerint, habes cõsolationem, quam in euangelio aspicias. Quia cum domino dictũ fuisset, Scis, quod Pharisæi, audito uerbo hoc, scandalizati sunt, respondit: Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. *Math. 17.* *Math. 15.*

In capite secundo eiusdẽ epistolæ Sixtus decreuit, ut hi, qui non sunt bonæ conuersationis, & quorum uita est accusabilis, uel quorum fides, uita, & libertas nescitur, non possint domini sacerdotes accusare, nec uiles personæ ad accusationem eorum admittantur.

In tertio agit de peregrinis, siue de prouinciali bus iudicijs. Et siquis sibi iudicẽ senserit aduersum, appellationis utatur remedio. *Supra in decretis Fabiani fo. 13.*

In quarto, ut qui crimẽ obijcit, scribat se probaturum, & qui non probauerit, similem pœnam sustineat. *Ibidem.*

In quinto, De episcopis accusatis. Vbi placuit, ut si episcopus accusatus appellauerit Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem sedis Pontifex censuerit.

CONCILIVM PROVINCIALE Rhegieñ. sub Sixto. 3. Papa, ab epis. 13. Era. 472. *Conciliũ Rhegien.*

Canones concilij Rhegieñ.

Cap.2. Taurinaten. cōcilij. Vt peruerſi ordinatores,nullis denuo ordinationibus interſint. 1.

De remotione eius,quem ordinare perperã duo præſumpſerunt. 2.

Nicæ. concil. cap.8. De hæreticis,& ſchiſmaticis epiſcopis, ſi ad catholicã fidẽ uenerint,q̃d obſeruari debeat. 3.

Vt epiſcopus benedicat, & confirmet neophytum. 4.

Vt epiſcopus,cùm ſepelierit epiſcopum, curam habeat eccleſiæ ipſius. 5.

Vt abſque Metropolitani literis, & conſenſu,nullus accedat ad eccleſiam deſtitutam epiſcopo. 6.

Finis concilij Rhegieñ.

Concilium Agathen. CONCILIVM AGATHENSE prouinciale in ciuitate Agatha in Gallia habitum,ab epiſcopis 35.

Exordium. Cùm in Dei nomine ex permiſſu regis Alarici in Agathẽſem ciuitatem ſancta ſynodus cõueniſſet,& in ſancti Andreæ baſilica cõſediſſemus,ibiq́; flexis genibus in terra,ꝓ regno eius, pro longæuitate populi dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis permiſerat poteſtatẽ, regnum eius dominus felicitate extenderet, iuſtitia gubernaret, uirtute protegeret,de diſciplina, & ordinationibus clericorũ, * atq; Pontificum * uel de eccleſiarum utilitatibus tractaturi,in primis id placuit,ut canones & ſtatuta Patrũ per ordinem legerentur.

Cap.1. De contumacibus clericis, & ad officium tardis.

Canones concilij Agathen. Contumaces uerò clerici (prout dignitatis ordo permiſerit) ab epiſcopis corrigantur,&

ſiqui, prioris gradus elati ſuperbia, communio nem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, uel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur, ita ut, cùm eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemq́; recipiant. D. 50. Contumaces.

Cap. 2. De epiſcopis, qui pro minimis cauſis aliquos excommunicant.

Epiſcopi uerò ſi, ſacerdotali moderatione poſtpoſita, innocentes, aut minimis cauſis culpabiles, excommunicare prȩſumpſerint, aut ad gratiam baptiſmatis feſtinantes, fortaſſe recipere noluerint, a uicinis epiſcopis eiuſdem prouinciæ literis moneãtur, Et ſi parere noluerint, communio illis uſque ad tempus ſynodi a reliquis epiſcopis denegetur, ne forte per excommunicationis peccatum, excommunicati longo tempore, morte præueniantur. 11. q. 3. Epi, ſi ſacerdot.

Cap. 3. De his qui oblationes eccleſiæ defraudant.

Clerici etiam, uel ſeculares, qui oblationes parentũ, aut donatas, aut teſtamento relictas, retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerint, eccleſijs, uel monaſterijs crediderint auferendum (ſicut ſancta ſynodus cõſtituit) uelut necatores pauperum (quouſq; reddant) ab eccleſijs excludantur. 13. q. 2. Clerici, uel.

Cap. 4. Si clericus furtum eccleſiæ fecerit.

Siquis clericus furtum eccleſiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur. Ibidem.

Cap. 5. Si quicquam fuerit epiſcopo derelictum.

Pontifices, quibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis, ab extraneis aliquid, aut cum eccleſiæ, aut ſequeſtratim dimittitur, aut donatur, quia 12. q. 3. Pontifices.

hoc ille, qui donat pro redẽptione animæ suæ, non pro commodo sacerdotis probatur offerre, nõ quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ inter facultates ecclesiæ computabũt; quia iustum est, ut sicut sacerdos habet, quod ecclesiæ dimissum est, ita & ecclesia habeat, quod relinquitur sacerdoti. Sanè quicquid per fidei commissum, aut sacerdoti, aut ecclesię forte dimittitur, cuicunq; alÿ postmodum profuturum, id inter facultates suas ecclesia computare, aut retinere non poterit.

Cap. 6. De rebus ecclesiæ, quomodo ab episcopo habeantur.

10.q.2. Casellas, uel mãci. Casellas uerò, uel mancipiola ecclesię, episcopi (sicut prisca sanctorum canonum præcepit authoritas) uel uasa monasterÿ, quasi commendata fideli proposito, integro ecclesiæ iure possideant, id est, ut episcopi neque uendere, neq; per quoscunq; contractus res, unde pauperes *●.q.2. Ea.n.* uiuunt, alienare præsumant. Quòd si necessitas compulerit, ut pro ecclesiæ necessitate, aut utilitate, uel in usufructu, uel indirecta uenditione aliquid distrahatur, apud duos, uel tres comprouinciales, uel uicinos episcopos, causa, qua necesse sit uendi, primitus comprobetur, ut habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione, quæ facta fuerit uenditio corroboretur. Aliter facta uenditio, uel transactio non ualebit.

12.q.2. Siquis de seruis. Sanè, siquos de seruis ecclesiæ, benemeritos sibi, episcopus libertate donauerit, collatam a successoribus libertatẽ placuit custodiri, cum hoc, quòd eis manumissor in libertatem contulerit, quod tamen iubemus uiginti solidorum numerum, & modum in terrula, uel uineola,

uel

uel hospitiolo tenere, Quod amplius datũ fuerit, post manumissoris mortem ecclesię reuocetur. Minusculas uerò res, aut ecclesiæ minus utiles peregrinis, uel clericis, saluo iure ecclesiæ, in usum præstari permittimus.

Cap. 7. De clericis, qui ad seculares confugiunt.

Id etiam placuit, ut si clericus, relicto officio suo, propter districtionem ad secularem iudicẽ fortasse confugerit, & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de ecclesiæ communione pellatur. 21.q.1. *Placuit ut clericus.*

Cap. 8. Vt in quadragesima non soluatur ieiunium.

Placuit etiam, ut omnes ecclesiæ filij (exceptis diebus dominicis) in quadragesima, etiam in die sabbati, sacerdotali oratione, & discretionis communione ieiunent. De *conse. di. 3. Placuit, ut omnes.*

Cap 9. De prædicatione Symboli.

Symbolum etiam, Placuit, ab omnibus ecclesijs una die, id est, ante octo dies dominicæ resurrectionis, publicè in ecclesia cõpetentibus pdicari. De *cons. di. 4. Symbolum.*

Ca. 10. De benedictione, & unctione altaris.

Altaria, placuit, non solũ unctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. De *conse. di. 1. Altaria.*

Ca. 11. Qualiter maiores, & minores pœnitentiam accipiãt.

Pœnitentes tempore, quo pœnitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium super caput a sacerdote (sicut ubiq; cõstitutum est) consequantur. Si autem comas non deposuerint, aut uestimenta non mutauerint, abijciantur. Et nisi dignè pœnituerint, non recipiantur. Iuuenibus etiam pœnitentia non facile cõmittenda est, ppter ætatis fragilitatem. Viaticũ tñ omnibus in morte positis, non est negandum. D. 50. *Pœnitẽtes.*

Cap. 12. Qua ætate diaconi ordinentur.

D. 77. Ep̄s benedictionem. Epiſcopus benedictionem diaconatus minoribus uigintiquinque annorum penitus non committat. Sanè ſi coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam uxorum uoluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione promiſſa, poſteaq́ pariter conuerſi fuerint, ordinentur.

Cap. 13. De ſanctimonialibus, qua ætate uelentur.

20. q. 2. Sanctimo. Sanctimoniales, quantumlibet uita earum, & mores probati ſint, ante annum ætatis ſuæ quadrageſimum non uelentur.

Cap. 14. Vt ſolennitates maiores in ciuitatibus celebrentur.

De conſe. di. 1. Siquis etiam. Siquis etiam extra parochias, in quibus legitimus eſt ordinariusq́ conuentus, oratorium habere uoluerit, reliquis feſtiuitatibus, ut ibi Miſſam audiat, propter fatigationem familiæ iuſta ordinatione permittimus. *Solennitates maiores.* Paſcha uerò, Natali Domini, Epiphania, Aſcenſione domini, Pentecoſte, & natali ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſiqui maximi dies in feſtiuitatibus habentur, non niſi in ciuitatibus, aut in parochijs audiant. *Idem Auguſtinus Ignaro.* Clerici uerò, ſi in his feſtiuitatibus, quas ſupradiximus (niſi iubente, aut permittẽte epiſcopo) ibi Miſſas celebrare uoluerint, communione priuentur.

Cap. 15. Vt non liceat presbyterum rem eccleſiæ uendere.

22. q. 2. Statuimus, quòd epiſcopi. Statuimus (quod omnes canones iubent) ut ciuitatẽſes, ſiue diœceſani presbyteri, uel clerici, ſaluo iure eccleſiæ, rem eccleſiæ (ſicut permiſerunt epiſcopi) teneant, uendere autem, aut donare penitus non præſumant. Quod ſi fecerint, & facta uenditio non ualebit, & de facul-

tatibus (siquas habent proprias) indemnem ecclesiam reddant, & cõmunione priuentur.

Cap. 16. Vt clericus minor seniori non praeponatur.

Episcoporum etiam, quorum uita non reprehenditur, posteriorem priori nullus praeponat, nisi forte elatus superbia, quod pro necessitate ecclesiae episcopus iusserit, implere contemnat. Sané si officiũ archidiaconus, aut propter simpliciore natura implere, aut expedire nequiuerit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationem ecclesiae, quẽ elegerit episcopus praeponendũ. *D. 74. Episcoporum etiam.* *Idem Gregorius Ioanni epo Syracusano.*

Cap. 17. De secularibus, qui uxores suas derelinquunt.

Si uerò seculares, qui coniugale consortium nulla culpa grauiori dimittunt, uel etiam dimiserũt, & nullas causas dissidij probabiliter proponentes, propterea matrimonia sua dimittũt, ut aut illicita, aut aliena praesumant, si antequã apud episcopos comprouinciales dissidij causas dixerint, & priusq; in iudicio damnentur, uxores suas abiecerint, a communione sanctae ecclesiae, & populi coetu (pro eo q fidem, & coniugia maculant) excludantur. *33. q. 2. Seculares, qui.* *Idem Ambro. super Lucam.*

Cap. 18. Vt monasterium, inconsulto episcopo, nullus constituat de monachis.

Monasterium nouum, nisi episcopo, aut permittente, aut probante, nullus incipere, aut fundare praesumat, Monachi etiam uagantes, ad officium clericatus, nisi eis testimoniũ Abbas suus dederit, nec in ciuitatib9, nec in parochijs ordinentur. Monachum, nisi abbatis sui permissu, aut uoluntate ad alterum monasterium commigrantem, nullus abbas suscipere, aut retinere praesumat, sed ubicunque fuerit, Abbati *18. q. 2. De monachis.* *20. q. 4. Monachum nisi.*

suo authoritate canonum reuocetur.

Cap.19. Vt monasteria puellarum sint procul a monachis.

18.q.2.*Monasteria puellarum.* Monasteria puellarum longius a monasterijs monachorũ, aut ꝑpter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur.

Cap.20. De libertis, ut in necessitate ab ecclesia tueantur.

Di.87.*Libertos legit.* Libertos, legitimè a dominis suis factos, ecclesia (si necessitas exegerit) tueatur, quos siqs ante audientiam, aut persuadere, aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Cap.21. Vt post Antiphonas orationes dicantur.

De conse.di.5. Conuenit. Et quia conuenit ordinem ecclesiæ ab òmnibus æqualiter custodiri, statuendum est (sicut ubique fit) ut post antiphonas collationes ab episcopis, uel presbyteris dicantur, & hymni, matutini, uel uespertini decantentur diebus omnibus, & in conclusione matutinarum, uel uespertinarum, & missarum post hymnos capitula de psalmis dicantur, & plebs, collecta oratione ad uesperam, ab episcopo cum benedictione dimittatur.

Ca.22. De his, qui propter odium ad pacem non reuertũtur.

D.90.*Placuit etiam.* Placuit etiã, ut (sicut plerunq; fit) quicunq; odio, aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuturna obstinatione nequiuerint, a sacerdotibus ciuitatis primitus arguantur. Qui si inimicitias deponere perniciosa intẽtione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur.

Cap.23. Quòd clericus inconsulto episcopo, ad iudicem secularem pulsari non debet.

11.q.1.*Clericum nullus.* Clericum nullus præsumat apud secularem iudicem, episcopo nõ permittente, pulsare. Sed

ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, uel proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio ſeculari proponere.

Cap.24. De epiſcopis, quando hæredes non habent.

Epiſcopus, qui filios, aut nepotes nō habuerit, alium, q̃ ecclesiam non relinquat hęredem, ſiquid de eccleſia, non in eccleſię cauſa, aut neceſſitate præſumpſerit, quod diſtraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui uerò filios habet de bonis, quę reliquit, ab hæredibus eius indemnitatibus eius conſulatur. *12.q.2. Epiſcopus qui.*

Cap.25. De Iudæis, qui conuerti cupiunt.

Iudæi (quorum perfidia frequenter ad uomitum redit) ſi ad legem catholicam uenire uoluerint, octo menſes inter catechumenos eccleſiæ limen introeant. Et ſi pura fide noſcuntur uenire, tunc demum baptiſmatis gratiam mereantur. Quòd ſi caſu aliquo periculum infirmitatis intra pręſcriptum tempus incurrerint, & deſperati fuerint, baptizentur. *De conſe.di.4. Iudæi quorū.*

Cap.26. De ſtipendijs clericorum.

Clerici etiam omnes, qui eccleſiæ fideliter, uigilanterq́ꝫ deſeruiunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita, ſecūdum ſeruitij ſui meritum, uel ordinationem canonum a ſacerdotibus conſequantur. *1.q.2. Clerici.*

Cap.27. De homicidis, & falſis teſtibus.

Itaqꝫ cenſuimus, homicidas, & falſos teſtes a cōmunione eccleſiaſtica eſſe ſubmouendos, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina admiſſa diluerint. *24.di. Itaq;.*

Cap.28. Vt clerici nuptialia uitent conuiuia.

Presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, uel deinceps, quibus ducendi uxores licentia modo non eſt, etiam aliarum nuptiarum euitent cōuiuia. Nec *Di.34. Presbyteri.*

his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obscœni motus corporũ choreis, & saltationibus efferuntur, ne auditus, & obtuitus sacris mysterijs deputati, turpium spectaculorum, atque uerborum contagione polluantur.

Cap. 29. Ne de pœnitentibus clericus ordinetur.

De pœnitẽtibus id placuit obseruare, quod sancti patres nostri synodali sententia censuerunt, ut nullus de his clericus ordinetur, & qui iam sunt per ignorantiam ordinati, aut sicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneãt.
26. q. 6. Ministrare diaco. Ministrare diaconus, aut cõsecrare altare presbyter non præsumat.

Cap. 30. Ne presbyter benedictionem populo dare præsumat.

Ibidem. Benedictionem super plebem in ecclesia fundere, aut pœnitentem in ecclesia benedicere, presbytero penitus non licebit.

Cap. 31. Vt ante Missam expletam egredi populus non præsumat.

De conse. di. 1. Missas. Missas die dominico secularibus totas audire speciali ordine præcipimus, ita ut ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerint, ab episcopo publicè confundantur.

Cap. 32. De non alienandis ab aliquo rebus ecclesiæ.

12. q. 2. Diacones. Diaconi, uel presbyteri in parochia cõstituti, de rebus ecclesiæ sibi creditis, nihil audeant cõmutare, uendere, uel donare, quia res ecclesię sacratæ Deo esse noscuntur. Similiter & sacerdotes, nihil de rebus ecclesiæ sibi cõmissæ (ut superius cõprehensum est) alienare præsumat. Quod si fecerint, conuicti in concilio, & ab ho-

nore depositi, de suo proprio aliud tantũ restituant, quantũ uisi fuerint præsumpsisse. Sanè si quis qualibet cõditione, de rebus ecclesiæ aliquid alienare præsumpserit, si de suo proprio tantũ ecclesiæ contulerit, quãtum uisus est abstulisse, tunc demum illud stare licebit. 12.q.2. Siquis qualibet.

Cap. 34. De clericis capitale crimen incurrentibus.

Si episcopus, aut presbyter, aut diaconus, capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut falsum testimonium dixerit, ab officij honore depositus in monasterium detrudatur, & ibi quãdiu uixerit, laicam tãtummodo communionem accipiat. Di. 50. Si eps.

Cap. 35. De testamento episcopi.

Si episcopus, condito testamẽto, aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non ualebit, nisi tantũdem de iuris proprij facultate suppleuerit. 12.q.5. Si eps.

Cap. 36. Vt sacerdotes canibus ad uenandum non utantur.

Episcopum, presbyterum, aut diaconum, canes ad uenandum, aut accipitres, aut huiusmodi res habere non liceat. Quòd siquis taliũ personarum in hac uoluptate sæpius detentus fuerit, si episcopus est, tribus mensibus a communione suspendatur, presbyter duobus mẽsibus se abstineat, diaconus uerò ab omni officio, uel communione suspendatur. Di. 34. Epm, presbyterum.

Ca. 37. De uenditionibus, quas abbates facere præsumunt.

In uenditionibus, quas Abbates facere præsumunt, hæc forma seruetur, ut quicquid sine episcopi licentia uenditum fuerit, ad potestatem episcopi reuocetur. Mancipia uerò monachis donata, ab Abbate non liceat manumit- 27.q.4. In uẽditione.

ti.Iniustum enim putamus, ut monachis quotidianum rurale opus facientibus, serui eorum libertatis otio potiantur.

Ca.37.De lapsis, qui de catholica fide in hæresim transeunt.

Lapsis, id est, qui in catholica fide baptizati sunt, si præuaricatione damnabili post in hæresim transierint, grandem redeundi difficultatem sanxit antiquitas. Quibus nos, annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biēnij conditione, infrascriptę obseruationis imponimus, ut præscripto biennio, tertio sine relaxatione ieiunent, & ecclesiam studeant frequentare. In pœnitentum loco standi, & orandi humilitatē ita nouerint obseruandam, ut etiam ipsi, quum catechumeni egredi commonentur, abscedāt. Hoc si obseruare uoluerint, cōstituto tempore admittēdis ad altarium obseruatio relaxetur. Quòd si ardua, uel dura fortè putauerint, statuta præteritorum canonum implere debebunt.

Cap.38. De laicis, qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non occurrunt.

Ciues, qui superiorum solennitatum, id est, Paschæ, ac Natalis domini, uel Pentecostes festiuitatibus, cum episcopis interesse neglexerint (quum in ciuitatibus cōmunionis, uel benedictionis accipiendæ causa positos se nosse debeant) triēnio cōmunione priuent ecclesiæ.

Cap.39. De clericis, qui ab ecclesiæ officio diebus solennibus desunt.

7.q.1.Siquis. Siquis in clero constitutus, ab ecclesia sua diebus solennibus defuerit, id est, Natiuitate domini, Epiphania, Pascha, uel Pētecoste, dum potius singularibus lucris studet, q̄ seruitio

Dei parere conuenit, ut triennio a communione suspendatur. Similiter diaconus, uel presbyter, si per tres hebdomadas, ab ecclesia sua desuerit, huic damnationi succumbat. *Itẽ, Hilarius Papa.*

Cap. 40. De synodo annis singulis congreganda.

Synodum etiam secundũ constituta Patrũ, annis singulis placuit cõgregari. Et quia in nomine domini, omnibus salubriter cõstitutis, synodus cum pace dimittitur, gratias Deo primitus, & domino nostro Regi agamus, orãtes diuinam clementiã, ut hęc eadẽ facere, & docere per multos annos in honore dñi possimus.

Explicit concilium Agatheñ.

CONCILIUM AQUILEIENSE sub Damaso primo celebratum, tẽpore quoq; beati Ambrosij Mediolanẽ. episcopi contra Palladium, & Secundianum Arrianæ hæresis defensores, quos damnarunt in prædicto concilio prouinciali, disputante Ambrosio cũ Palladio. Sententia uerò damnationis sub hac forma pronunciata est ab episcopo Constantio. *Concilium Aquileiense.*

Palladium Arrij discipulum, cuius impietates iam olim damnatæ sunt a patribus nostris in concilio Nicæno, & nunc hodie probatę, cũ recenserentur a Palladio singulæ, quia non confusus est, dum Dei filium a Deo patre esse alienum, cùm creaturam confitetur, cum tempore dicit, dominum & Deum uerum negat, solum patrem esse sempiternum, & immortalem, in sempiternum censeo esse damnandum, & ulterius sacerdotem dici non posse, nec inter episcopos deputari. *Condemnatio Palladij heretici a concilio*

In hoc concilio pro prouincijs Occidentali-

bus, quia propter prolixitatem itineris episcopi uenire non potuerunt, adfuerunt Legati prouinciarum, ut legati Aphrorum, & legati Gallorum.

a.d.44.

Decreta Leonis primi, Papæ.

Leo.I.Pont. 45. *Hic Achephalos cõfutauit, Attilam retrouertit, & Gesericum mitigauit.*

Leo primus, Papa, natione Tuscus, sedit annos 21. mensem unum, dies 13. Hic & doctrinæ, & uitæ prestantia magnus, Homiliarum declamator insignis, in Chalcedonensi 4. principali 630. episcoporum synodo, Martiano principe, contra Eutychẽ Abbatem, de Christi natura perperam sentientem (ut infra dicetur) celebrata, omnium consensu ter sanctus adclamatus est. Hic ecclesiam ab hæreticis penè discerptam, reparauit. Sanctorum statuis reuerentiã sub anathematis nota decreuit, Secretæ Missę, Sanctum sacrificium, Immaculatam hostiam addidit. Monialibus ante 40. probatæ castitatis annum uelum negauit. Ecclesias condidit, & Cubicularios instituit.

Arausicanum concilium.

CONCILIVM ARAVSICANVM prouinciale, sub Leone primo, Papa, tempore Theodosij iunioris.

Cap. 1. Vt nullus minister sine chrismate proficiscatur.

De cons. di. 4. Nullus.

Nullus ministrorum, qui baptizandi recipit officium, sine chrismate usquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. De eo autẽ, qui in baptismate, quacunq; necessitate faciente, chrismatus non fuerit, in confirmatione sacerdos commonebitur. Nam inter nos chrismatis ipsius nõ nisi una benedictio est, Nõ, præiudicantes cuiq;, hoc dicimus, sed ut necessaria habeatur chrismatio.

Cap. 2. De hæreticis, si in mortis discrimine conuertantur.
Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desyderent, si desit episcopus, a presbyteris cũ chrismate, & benedictione consignari placet.
Cap. 3. De pœnitentibus, qui de corpore exeunt.
Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit, sine reconciliatoria manus impositione eis communicare, quod morientis sufficit reconciliationi secũdum definitiones Patrum, qui huiusmodi communionem congruenter uiaticum nominauerunt. Quod si superuixerint, stent in ordine pœnitentium, ut ostensis necessarijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. 26. q. 6. Qui recedunt.
Ca. 4. De his, qui ad ecclesiam confugiunt, ne tradantur.
Eos, qui ad ecclesiam confugiunt, tradi non oportet, sed loci sancti reuerentia, & intercessione defendi. Di. 77. Eos qui.
Cap. 5. Quòd nullus clericorum mancipia occupet.
Siquis autem mancipia clericorum pro suis mancipijs ad ecclesiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes ecclesias districtissima damnatione feriatur.
Cap. 6. De libertis, qui in ecclesia commendati sunt, ne opprimantur.
In ecclesia manumissos, & per testamẽtum ecclesiæ commẽdatos, siquis in seruitutem, uel obsequium, uel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur.
Cap. 7. De his, qui clericum alienum ordinare præsumunt.

Siquis alibi conſiſtentem clericum ordinandum putauerit, prius definiat, ut cum ipſo habitet. Nec eum ſine conſultatione eius epiſcopi, cum quo ante habitauit, ordinare prȩſumat, quia non ſine cauſa diu ab alio non ordinatus remanſit.

Cap. 8. De his, qui ciues alienos ordinauerint.

Siqui autem alienos ciues, aut alibi conſiſtentes ordinauerint, nec ordinati in ullo accuſantur, aut ad ſe eos reuocent, aut ipſi eis impetrēt, cum quibus habitent.

Ca. 9. De epiſcopis, qui in aliena ciuitate eccleſiam ædificāt.

Siquis epiſcoporum in alienæ ciuitatis territorio eccleſiam ædificare diſponit, non præſumat dedicationem, quæ illi omnimode reſeruatur, in cuius territorio eccleſia aſſurgit. Reſeruata uerò ȩdificatori epiſcopo hac gratia, ut quos deſyderat clericos in re ſua uidere, ipſos ordinet is, in cuius ciuitatis territorio eſt, uel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat.

Ca. 10. De epiſcopis, qui excōmunicatum alterius ſuſcipiunt.

Placuit, in reatum uenire epiſcopū, qui admonitus de excommunicatione cuiuſque ſine reconciliatione eius, qui eum excōmunicauit, ei cōmunicare præſumpſerit, ut integra omnia (ſi recōnciliatio interceſſerit) de iniuſtitia, uel iniquitate excommunicationis proximæ ſynodo reſeruentur.

Cap. 11. De his, qui ſubito obmuteſcunt.

Subito obmuteſcens (prout ſtatutum eſt) baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi uoluntatis præteritæ teſtimonium aliorū, uerbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.

Cap.12.Vt euangelia catechumeni non audiant.

Placuit, catechumenis non legi euangelium in ecclesia.

Cap.13.De eisdem, ne ad baptisteria accedant.

Catechumeni nõnunq̃ admittẽdi sunt, ẽt inter domesticas orõnes, ad baptisteria nequaq̃.

Ca.14. De eisdem, ne cum fidelibus benedictionem accipiãt.

Segregandi, informandiq́ sunt catechumeni, ut se reuocent, & signandos, uel benedicendos semotim offerant eos fideles.

Cap.15.De fœminis, quæ uiduitatem professæ sunt. +

Viduitatis seruãdæ professionem, coràm episcopo in secretario habitã, imposita a presbytero ueste uiduali, didicimus non esse uiolandam. Eius uerò repudiatorem, uel ipsam talis professionis desertricem, merito esse damnandam decernimus. 17.q.1.*Viduitatis.*

Ego Hilarius episcopus subscripsi. Ego Superuentor pro patre, & meo episcopo Claudio subscripsi, & recognoui. *Subscriptio.*

Explicit concilium Arausicanum.

CANONES CONCILII ARAUsicani circa tempora Leonis primi, Papæ, De libero arbitrio, & de rebus necessarijs per capitula requirendis.

Cap.1.De gratia, & libero arbitrio.

Siquis per offensam præuaricationis Adæ non totum, id est, secundum corpus & animã, in deterius dicit hominem commutatum, sed animæ libertate illæsa durante, corpus tantum modo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus, aduersatur scripturæ dicenti: *Ezech.18.* Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur. Et nesci- *Rom.6.*

tis,quoniã cui exhibetis uos seruos ad obediẽ-
2.Pet.2. dum,serui estis eius,cui obeditis. Et,a quo quis superatur,eius & seruus addicitur.

Cap.2. Quòd præuaricatio Adæ omnibus infecerit.

Siquis soli Adæ præuaricationem suam, nõ & eius propagini asserit nocuisse,aut certè mortem tantum corporis (quæ pœna peccati est, non autem & peccatũ, quod mors est animæ) per unum hominem in omne genus humanum transijsse testatur, iniustitiam Deo dabit, con-
Rom.5. tradicens Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intrauit in mundum,& per peccatum mors in omnes homines pertransijt,in quo omnes peccauerunt.

Cap.3. De gratia Dei.

Siquis inuocationem humanam gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam
Esaiæ.65. facere, ut inuocetur a nobis, contradicit Esaiæ
Rom.10. prophetæ,uel Apostolo idem dicenti: Inuentus sum non quærentibus me, palàm apparui his,qui me non interrogabant.

Cap.4. De purgatione peccati.

Siquis, ut a peccato purgemur, uoluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem,ut etiam purgari uelimus, per sancti spiritus infusionem,& operationem in nos fieri cõfitetur,resistit ipsi Spirituisancto, per Salomonem dicenti: Præparatur uoluntas a domino,
Philip.2 & Apostolo salubriter prædicanti: Deus est, qui operatur in nobis & uelle,& perficere pro bona uoluntate.

Cap.5. Quòd ad fidem, & ad regenerationem baptismatis, per gratiæ donum perueniamus.

Siquis, ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipſum credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus, nõ per gratiæ donum, id eſt, per inſpirationem Spiritusſancti corrigentem uoluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur, beato Paulo dicente: Confidimus, quia qui cœpit in uobis bonum opus, perficiet uſq; in diem domini noſtri Ieſu Chriſti. Et illud: Vobis datum eſt pro Chriſto, non ſolum ut in eo credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini. Et gratia ſalui facti eſtis per fidem, non ex uobis, Dei enim donum eſt. Qui enim fidem, quia in Deum credimus, dicunt eſſe naturalem, omnes eos, qui ab eccleſia Chriſti alieni ſunt, quodammodo fideles eſſe definiunt.

Phitip.1. *Ibidem.* *Ephe.2.*

Cap. 6. Quòd gratia Dei ſumus id, quod ſumus.

Siquis ſine gratia Dei credentibus, uolentibus, deſyderãtibus, & pulſantibus nobis miſericordiam dicit cõferri, non autem diuinitus, ut credamus, uelimus uel hæc omnia, ſicut oportet agere, ualeamus, per infuſionẽ, & inſpirationem ſancti Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati, aut obedientiæ humanæ ſubiungit gratiæ adiutorium, nec ut obediens, & humilimus ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicẽti: Quid habes, quod non accepiſti? Et gratia Dei ſum id, quod ſum.

1. Cor. 4. *Ibidm. 15.*

Cap. 7. Quòd non ſumus idonei, cogitare aliquid a nobis, quaſi ex nobis.

* Siquis per naturę uigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet uitæ æternæ, cogitare non expedit, aut eligere, siue saluari, id est, euangelizanti, prædicationi consentire posse confirmat, absq; illuminatione & inspiratione Spiritussancti, qui dat omnibus suauitatem in consentiendo, & credendo ueritati, hæretico fallitur spiritu, non intelligens uocem Dei in

Ioan 15. euangelio dicentis: Sine me nihil potestis face

2. Cor. 3. re. Et illud Apostoli: Nunquid idonei sumus, cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

* Censura authoris. *Recentiores quidam Theologi interpretantur hæc duo loca de auxilio Dei generali, sine quo nihil omnino ualemus facere, nec opus aliquod Naturæ. Magis legitimum est, quod hic sentitur a Concilio & Pontifice, ut hic non negentur opera Naturæ, sed quæ pertinent ad salutem æternæ uitæ.*

Cap. 8. Nemo per semetipsum, salutis æternæ mysterium potest conquirere.

Siquis, alius misericordia, alius uerò per liberum arbitrium (quod in omnibus, qui de præuaricatione primi hominis nati sunt) constanti sæuitia hominem ad gratiā baptismi posse uenire contendit, a recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum, aut certe ita læsum putat, ut tamen quidam ualeāt sine reuelatione Dei mysterium salutis æternæ per semetipsos posse conquirere. Quod quàm sit contrarium, ipse dominus probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse uenire testa-

tur,

tur,nisi quē pater attraxerit. Sicut & Petro di- Ioan.16.
cit:Beatus es Simō Bar Iona, quia caro & san Math.16.
guis nō reuelauit tibi,sed pater meus,qui in cœ
lis est.Et Apostolus: Nemo potest dicere dūm 1.Cor.12.
Iesum Christum,nisi in Spiritusancto. Philip.2.

Cap.9. De adiutorio Dei.

Diuini est muneris,cùm rectè cogitamus,& pedes nostros a falsitate, & iniustitia tenemus.Quoties enim bona agimus, Deus in nobis,atq; nobiscum,ut operemur,operatur.

Cap.10. De eodem.

Adiutorium Dei etiā renatis, ac sanctis semper est implorandum,ut ad finem bonum peruenire,uel in bono possit opere perdurare.

Cap.11. De obligatione uotorum.

Nemo quicquàm domino rectè uouerit,nisi ab ipso acceperit,sicut legitur,Quę de manu tua accepimus,damus tibi.

Cap.12 Quales nos diligit Deus.

Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono,Non quales sumus nostro merito.

Cap.13. De reparatione liberi arbitrij.

Arbitrium uoluntatis in primo homine infirmatum,nisi per gratiam baptismi nō potest reparari.Quod amissum,nisi a quo potuit dari, nō potest reddi.Vnde ipsa ueritas dicit: Si uos
filius liberauerit,tunc uerè liberi eritis. Ioan.8.

Cap.14. De misericordia Dei.

Nullus miser de quantacunq; miseria libera
tur,nisi qui Dei misericordia præuenitur, sicut
dicit Psalmista: Cito anticipet nos misericor- Psal.18.
dia tua domine. Et illud: Deus meus, miseri- Psal.58.
cordia eius præueniat me.

Cap.15. De mutatione præuaricationis Adæ.

Ab eo, quod formauit Deus, mutatur Adã, ſed in peius per iniquitatem ſuam. Ab eo, quod operata eſt iniquitas, mutatur fidelis, ſed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit præuaricatoris primi, hæc ſecundum Pſalmiſtam,
Pſal.76. Mutatio dexteræ excelſi.

Cap.16. Quòd nemo glorietur de ſubſtantia ſua.

Nemo ex eo, quod uidetur habere, glorietur, tanquam non acceperit, aut ideo ſe putet accepiſſe, quia litera extrinſecus, uelut legitur, apparuit, uel ut audiretur, ſonuit. Nam ſicut Apoſto
1.Cor.4. lus dicit: Si per legem iuſtitia, ergo Chriſtus
Gala.2. gratis mortuus eſt. Aſcendens in altum, capti
Ephe.4. uam duxit captiuitatem, dedit dona homini
Pſal.67. bus. Inde habet, quicunque habet. Quiſquis autẽ
Math.25. inde ſe habere negat, aut uerè non habet, aut id, quod habet, auferetur ab eo.

Cap.17. De fortitudine Chriſtiana.

Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas. Fortitudinem Chriſtianorum Dei charitas
Rom.5. facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris, nõ per uolũtatis arbitrium, ſed per Spiritum ſanctum,
Rom.4. qui datus eſt nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus.

Cap.18. De mercede boni operis.

Debetur merces bonis operibus, ſi fiant, ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant, neminem, niſi Deo miſerante, ſaluari.

Cap.19. De natura humana.

Natura humana etiam ſi in illa integritate, in qua eſt condita, permaneret, nullo modo ſe ipſam, creatore ſuo non adiuuante, ſeruaret.

Vnde cùm ſine gratia Dei ſalutem nõ poſſit cu ſtodire, quam accepit, quomodo ſine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?

Cap. 20. Nihil boni hominem poſſe ſine Deo.

Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo. Nulla uerò facit homo bona, quæ non Deus præſtet, ut faciat homo. *Eſaie. 26.*

Cap. 21. De natura, & gratia.

Sicut eis, qui uolentes in Lege iuſtificari, & a gratia exciderunt, ueriſſimè dicit Apoſtolus: Si ex lege iuſtitia eſt, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt, iam hic enim erat lex, & non iuſtificabat, iam hic erat & Natura, & nõ iuſtificabat, ideo Chriſtus non gratis mortuus eſt, ut & lex per illum impleretur, qui dixit: Nõ ueni legem ſoluere, ſed adimplere, & natura per Adã perdita per illum repararetur, qui dixit: Veniſſe ſe, quærere, & ſaluare, quod perierat. *Gal. 2.* *Math. 25.* *Luc. 19.* *Pſal. 115.*

Cap. 22. De his, quæ hominum propria ſunt.

Nemo habet de ſuo, niſi mendaicum, & peccatum. Siquis autem habet homo ueritatem, atq; iuſtitiam, ab illo fonte eſt, quem debemus ſitire in hac eremo, ut ex eo quaſi guttis quibuſdam inrorati, non deficiamus in uia. *Eſaie. 10.*

Cap. 23. De uoluntate Dei, & hominis.

Suam uoluntatẽ homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo diſplicet. Quando autem ita faciunt, quod uolunt, ut diuinæ ſeruiant uoluntati, quamuis uolentes agant, quod agunt, illorum tamen uoluntas eſt, a quo præparatur, & obitur, quod uolunt. illius iubetur

Cap. 24. De palmitibus uitis.

Ita ſunt in uite palmites, ut uiti nihil confe- *Ioan. 15.*

Et Auguſtin. ſuper Ioan. rant,ſed inde accipiant,unde uiuant. Sic quippe uitis eſt in palmitibus,ut uitale ſubminiſtret eis,non ſumat ab eis. Ac per hoc & manentem in ſe habere Chriſtum, & manere in Chriſto, diſcipulis prodeſt,& non Chriſto. Nam præciſo palmite, poteſt de uiua radice alius pululare. Qui autem præciſus eſt, non poteſt ſine radice uiuere.

Cap.25. De dilectione, qua diligimus Deum.

Prorſus donum Dei eſt,diligere Deum, Diffundit enim charitatem in cordibus noſtris ſpiritus patris, & filij, quem cum patre amamus & filio. Ac ſi ſecundum ſupraſcriptas ſanctarũ ſcripturarum ſententias,uel antiquorum patrũ definitiones, hoc Deo propitiante, & prædicare debemus,& credere, quod per peccatũ primi hominis ita inclinatum, & attenuatum fuerit liberum arbitrium,ut nullus poſtea aut diligere Deum,ſicut oportuit,aut credere in Deũ, aut operari propter Deum, quod bonum eſt, poſſit, niſi gratia eum, & miſericordia diuina præuenerit. Vnde Abel iuſto, & Noe, & Abraham, & Iſaac, & Iacob, & omni antiquorum ſanctorum multitudini, illam præclaram fidẽ, Heb.11. per totum. quam in ipſorum laudem prędicat Apoſtolus, non per bonum naturæ, quod prius in Adam datum fuerat, ſed per gratiam Dei credimus fuiſſe collatam. Quia gratiam, etiam poſt aduentum domini omnibus, qui baptizari deſyderant,nõ in libero arbitrio habere, ſed in Chriſti nouimus ſimul & credimus largitate conferri,ſecundum illud, quod iam ſupra dictum eſt, & prędicat Paulus apoſtolus,Vobis donatum

est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Et illud: Deus, qui cœpit in uobis bonum opus, perficiet usq; in diem domini nostri. Et illud: Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex uobis, Dei enim donum est. Et quod de seipso ait Apostolus: Misericordia consequutus sum, ut fidelis essem. Non dixit, quia eram, sed ut essem. Et illud: Quid habes, quod non accepisti? Et illud: Omne datum bonum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens a patre luminum. Innumerabilia sunt sanctarum scripturarum testimonia, quæ possint ad probandā gratiam proferri, sed breuitatis studio prætermissa sunt, quia & re uera, cui pauca non sufficiūt, plura non proderunt. Hoc etiam secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante, & cooperante) quæ ad salutē pertinent, possint, & debeant (si fideliter laborare uoluerint) adimplere. Aliquos uero ad malum diuina potestate prędestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam si sunt, qui tantum malum credere uelint, cum omni detestatione in illis anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profitemur, & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuamur, sed ipse nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, ut & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum (cum ipsius adiutorio) ea, quæ sibi sint placita, implere possimus. Vnde manifestissimè cre-

Ephe.2.

Iaco.1.

*

dendum est, quod & illius latronis, quem dominus ad paradisi patriam reuocauit, & Cornelij Centurionis, ad quem angelus domini missus est, & Zachæi, qui ipsum dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed diuinæ largitatis donum.

Lucæ.23. *Act.10.* *Luc.19.*

Subscriptio. Hanc definitionem antiquorũ Patrum non solum episcopi, sed laici etiam illustres, & magnifici uiri subscripserunt.

Concilium Vasense. CONCILIVM VASENSE sub Leone primo, Papa, & Theodosio iuniore celebratum est. In quo nonnullæ constitutiones sancitæ sunt per 18. episcopos ibi congregatos, ex quibus aliquas, tanquam præcipuas subijcere placuit.

C.1. Vt alterius episcopi chrisma nullus accipiat, sed proprij.

Per singula territoria presbyteri, uel ministri ab episcopis non (prout libitum fuerit) a uicinioribus, sed a suis proprijs per annos singulos petant chrisma appropinquante solennitate Paschali, nec per quemcunque ecclesiasticum, sed siqua necessitas, aut ministrorum occupatio est, per subdiaconum, quia inhonorum est, inferioribus summa committi.

Ca.2. Vt qui oblationes defunctorum retinent, excõicentur.

13.q.2. Qui oblationes. Qui oblationes defunctorum retinẽt, & ecclesijs tradere demorantur, ut infideles ab ecclesia sunt abijciendi, quia usque ad exinanitionem fidei peruenire, certum est hanc pietatis diuinæ exacerbationem, quia & fideles de corpore recedentes, uotorum plenitudine, & pauperum consolatu alimoniæ, & necessaria sustentatione fraudãtur. Hi ergo tales quasi egentium

necatores, nec credentes iudicium Dei, haben di sunt. Vnde & quidam * patrum hoc scriptis suis inseruit congruente sententia, qua ait: Amico quicquam rapere furtum est, ecclesiam uerò fraudare sacrilegium est. *Hierony. ut habetur. 12. q. 2. Gloria epi.*

Cap. 3. De sepulturis, quomodo non est accipiendum precium.

Præcipiendum est secundum canonum authoritatē, ut de sepulchris, & hominibus sepeliendis, nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur, uiuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de rebus suis tribuere, aut etiam post mortem ipsius illi, quibus commissum est eius eleemosynā facere, de rebus illius aliquid sponte dare uoluerint. Et tamen nullatenus a presbyteris ecclesiæ illius aliquid exigatur, sine illis, qui locis, & uillis præsunt. *12. q. 2. Præcipiendum.*

Ca 4. Vt presbyteris prædicandi potestas suis plebibus concedatur.

Hoc etiam pro ædificatione omnium ecclesiarum, & pro utilitate totius populi nobis placuit, ut non solum in ciuitatibus, sed etiam in omnibus parochijs uerbum faciendi daremus presbyteris potestatem, ita ut si presbyter, aliqua infirmitate prohibente, per seipsum nō potuerit prædicare, sanctorum Patrum Homiliæ a diaconis recitentur. Si enim digni sunt diaconi, quæ Christus in Euangelio loquutus est, legere, quare indigni iudicentur, sanctorum Patrum expositiones publicè recitare?

Cap. 5. Vt Kyrie eleison in omnibus ecclesijs dicatur.

Et quia tam in sede Apostolica, quam etiam per totas Orientalis, atque Italiæ prouincias dulcis

& nimis salubris consuetudo intromissa est, ut Kyrie eleison frequentius cum grandi affectu, ac compūctione dicatur, placuit etiam nobis, ut in omnibus ecclesijs nostris ista consuetudo sancta & ad Matutinum, & ad Missas, & ad Vesperam, Deo propitiante, intromittatur.

Cap. 6. Vt in omnibus Missis semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, dicatur.

In omnibus Missis, siue Matutinis, siue in quadragesimalibus, siue in illis, quæ pro defunctorum cōmemorationibus fiunt, semper Sanctus, Sanctus, Sanctus, eo ordine, quo ad Missas publicas, dici debeat, Quia tam dulcis, & desyderabilis uox (etiam si die, noctuq; possit dici) fastidium non poterit generare. Et hoc nobis iustum uisum est, ut nomē domini Papæ, quicunque sedi Apostolicę præfuerit, in nostris ecclesijs recitetur.

Nomen Papæ in Missa recitandum.

Cap. 7. Vt propter hæreticorum incredulitatem, post Gloria patri, &c. Sicut erat in principio, &c. semper dicatur.

Quia non solum in sede Apostolica, sed etiā per totum Orientem, & totam Aphricam, uel Italiam propter hæreticorum astutiā, qua Dei filium non semper cum patre fuisse, sed a tempore cœpisse blasphemant, in omnibus clausulis post Gloria patri &c. Sicut erat in principio, &c. dicatur, etiam & nos in uniuersis ecclesijs nostris hoc ita dicendum esse decreuimus.

CONCILIVM CARPENTORACT. sub Leone I. Papa celebratum est, in quo hæc constitutio a Patribus est definita.

Conciliū Carpentoractēse.

Constitutio sanctorum episcoporum, in ciuitate Carpentoractense.

Licet omnia, quæ ecclesiastica regula pręcepit obseruari, in multis canonibus contineātur inserta, noscuntur tamen causæ, pro quibus necesse habent sacerdotes domini, quod ad iustitiam pertinet, secundum disciplinam ecclesiasticam ordinare. Et ideo, quia Carpentoracte conuenientes, huiusmodi ad nos querela peruenit, quod ea, quæ a quibusdam fidelibus parochijs conferuntur, ita ab aliquibus episcopis præsumantur, ut aut parum, aut propè nihil ecclesijs, quibus collata fuerant, relinquatur, hoc nobis iustum, & rationabile uisum est, ut si ecclesia ciuitatis eius, cui præest episcopus, ita est idonea, ut ipsa nullius indigeat, quicquid parochijs fuerit derelictum, clericis, qui in ipsis parochijs deseruiunt, uel reparationibus ecclesiarum rationabiliter dispensetur. Si uerò episcopum multas expensas, & minorem substantiam habere cōstiterit, parochijs, quibus largior fuerit collata substantia, hoc tantum, quod clericis, uel architectis rationabiliter sufficiat, reseruetur. Decretum.

Et subscripserunt hanc constitutionem episcopi, quorum nomina in concilijs habentur. fol.341.pag.2.

CONCILIVM ARELATENSE tertium sub Leone I. Papa, celebratum est a 34. episcopis, Era 461. Martiano Augusto, Opilione, & Vincomalo Consulibus. 8. Idus Iulij. Quum in Basilica sanctæ Marię in Arelateñ. ciuitate sacerdotes domini cōuenissent, congruū Conciliū Arelaten. 3.

eis, & rationabile uisum est, ut primum de obseruandis canonibus, attentissima solicitudine pertractantes, qualiter ab ipsis ecclesiasticæ regulæ seruarentur, salubri concilio definirent.

Primum. Vt diaconus ante 25. annos, & sacerdos ante 30. non ordinetur.

De his, qui uanitates in excubijs exercent.

Vt digami, uel pœnitẽtes, uel repudiatarum mariti ad sacerdotium non prouehantur. 2.

Vt laicus ante annum conuersionis non ordinetur. 3.

Vt qui clericum alienũ defendere nititur, communione priuetur. 4.

Vt laici, qui excubias funeris obseruãt, cum timore, & terrore, & reuerentia hoc faciant. Nullus ibi diabolica carmina præsumat cantare, nec iocos, nec saltationes facere, quæ Pagani, docẽte diabolo, adinuenerũt. Quis enim nesciat, diabolicum esse, & non solum a religione Christiana alienum, sed etiam humanæ naturæ esse cõtrarium, Ibi lætari, cantare, inebriari, & cachinnis ora dissolui, & omni pietate, & affectu charitatis postposito, quasi de fraterna morte exultare, ubi luctus, & planctus, flebilibus uocibus debuerit resonare pro amissione chari fratris? Patres siquidem ueteris, & noui testamenti, mortes sanctorum uirorum legimus multis in locis cum fletu deplorasse, in nullo autem loco de illis, qui a seculo discesserãt, exultasse. Nam & Iacob Patriarcham tota fleuit Ægyptus 70. diebus. Et Ioseph, & fratres eius, cùm patrem deferrẽt in terram Chanaan ad sepeliendum, celebrantes exequias, planctu magno atque uehementi impleuerunt

Gene. 50.

septem dies. Tantus autem fuit planctus, ut lo *Ibidem.*
cus inde nomen acceperit. Et de beato Stepha
no legimus, quod sepelierunt eum uiri timora- *Act.8.*
ti, & fecerũt planctum magnum super eum. Et
ideo talis inepta lætitia, & pestifera cantica, ex
authoritate interdicenda sunt. Siquis autẽ can
tare desyderat, Kyrie eleison cantet, si autem
aliter, omnino taceat. Si autem tacere non uult,
in crastino a presbytero taliter coerceatur, ut
alij timeant. 5.

CHALCEDONENSE CONCILIUM *Concilium*
uuum ex quatuor celeberrimis, celebratum est *Chalcedon.*
præsentibus DCXXX. Patribus, Tempori
bus Leonis I. Papæ, & Martiani Imperatoris,
contra Eutychem Constantinop. Abbatem,
qui asserebat Christum post humanam assum
ptionem non ex duabus naturis existere, sed so
lam in eo diuinam naturam permanere, & con
tra Dioscorum eiusdem defensorem. Qui con-
demnata præscripta hæresi, statuerunt hos ca-
nones, quorum author maxime sanctus Ana-
tholius Constantinop. episcopus fuit.

Canon. I. De seruandis canonibus synodorum.

A sanctis patribus in unaquaq; synodo usq; *25.q.1. A san-*
nunc prolatas regulas tenere, statuimus. *ctis patribus.*

Can. 2. In quo damnatur episcopus, qui per pe
cuniam ordinationem facit.

Siquis episcopus per pecuniam ordinatio- *1. q. I. Siquis*
nem fecerit, & precio redegerit Spiritussancti *episcopus.*
gratiam, quæ uendi non potest, ordinaueritq;
per pecuniam presbyterum, aut diaconum,
uel quemlibet de his, qui cognominantur in
clero, promouerit, & dispensatorem, aut defen

sorem, uel quemlibet, qui subiectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo, is, qui hoc attentare probatus fuerit, proprij gradus periculo subiacebit, & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, uel promotione, quę est pro negociatione facta, proficiat, sed sit alienus a dignitate, uel solicitudine, quam pecunijs acquisiuit.

Item, ex octaua synodo. Siquis uerò mediator tam turpibus, & nephandis datis, uel acceptis extiterit (siquidem clericus fuerit) a proprio gradu decidat, si uerò laicus, anathematizetur.

Can. 3. Vt hi, qui connumerantur in clero, turpibus lucris non inseruiant.

26. Peruenit ad sanctam. Peruenit ad sanctam synodum, quia de his, qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam, aliorum possessionum cōductiones, & causas secularium negotiorum suscipiunt, & a sacris officijs se per desidiam separant, ad domos autem secularium concurrunt, & substantiarum earum gubernationes (auaritiæ causa) suscipiunt. Decreuit igitur sancta, & uniuersalis, & magna synodus, neminē horum deinceps, hoc est, episcopum, siue clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri secularibus possessionibus posse, nisi forte, qui legibus ad minorum ætatis tutelas, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut ipsius ciuitatis episcopus ecclesiasticarum rerum cōmiserit gubernacula, & orphanorum, ac uiduarum, quæ indefensæ sunt, aut earū personarum, maxime quæ ecclesiastico indigēt adminiculo propter Dei timorem. Siquis uerò transgressus fuerit hæc pręcepta, ecclesiasticæ

subiaceat correctioni.

Can. 4. *Quòd monachi in ciuitatibus, episcopo debeant esse subiecti.*

Qui uerè, & purè solitariam eligunt uitam, dignisunt conuenienti honore. Quidam tamē monachorum habitu utentes indifferenter per ciuitates incedunt, necnon & monasteria, & se ipsos propria præsumptione commendant. Placuit igitur, neminem aut ędificare, aut construere monasteria, aut oratorij domum, sine conscientia ipsius ciuitatis episcopi. Eos uerò, qui per singulas ciuitates, seu possessiones, in monasterijs sunt, placet nobis, episcopo subiectos esse debere, & quieti operam dare, atque obseruare ieiunia, & orationes in locis, in quibus semel se Deo uouerint, permanentes. & neque communicare ecclesiasticas, neq; seculares aliquas attrectare actiones, relinquentes propria monasteria, nisi forte iubeantur, propter urgentes necessitates ab ipsius ciuitatis episcopo. Et neminem seruorum suscipi in monasterium, ut sit cum eis monachus, nisi cum domini proprij licentia. Prætereuntem uerò hæc, decreuimus extra communionem esse, ne nomen domini blasphemetur. Conuenit ergo ciuitatis episcopo, curam, solicitudinemq; necessariam monasterijs exhibere.

16.q.1.Qui uere, & pure. & .18.q.2.Quidam monachorum habitu.

Notent Monachi.

Can. 5. *Non licet episcopo ecclesiam suam relinquere, & ad aliam transire.*

Propter eos episcopos, & clericos, qui de ciuitate ad ciuitatem transeunt, placuit, definitiones datas a sanctis patribus, habere propriam firmitatem.

7.q.1.Propter eos.

Nicæno concil. c.15.

Can. 6. Vt nemo ordinetur absolute.

Di. 70. Neminem. **.i. Sine titulo.* Neminem absolute * ordinari iubemus presbyterum, neq; diaconum, nec quemlibet in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia suæ ciuitatis, siue possessionis, aut in martyrio, aut in monasterio, hic, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicæ uocabulum. Eos autem, qui absolute ordinãtur, decreuit sancta synodus, uacuam habere manus impositionem, & nullum tale factũ ualere, ad iniuriam ipsius, qui eos ordinauit.

Can. 7. Quòd semel in clero taxati, uel monasteriјs deputati, ad militiam non redeant.

20. q. 3. Eos qui semel. Eos, qui semel in clero taxati fuerint, siue in monasterio deputati, decreuimus, neq; ad militiam, neque ad honores seculares uenire. Eos autem, qui hoc ausi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, ut ad hoc idem reuertantur, quod ante obtentu Dei sibi proposuerunt, conuenit anathematizari.

Can. 8. Dispensatores pauperum episcopo suo obediant.

18. q. 2. Quidã monachorum. Clerici in parochiјs, monasteriјs, aut martyriјs constituti, sub potestate sint eius, qui in ea ciuitate est episcopus, secundum traditionẽ sanctorum Patrum, neq; per præsumptionem recedant a suo episcopo. Eos uerò, qui ausi fuerint rescindere huiusmodi institutionem quocunq; modo, uel si noluerint subiacere proprio episcopo (siquidem fuerint clerici) secundum personarum ordinationem subiaceant cõdemnationibus canonum. Si uerò monachi, seu laici fuerint, communione priuentur.

Can. 9. Si clericus contra aliũ causam habeat, ante episcopum suum examinetur.

Si clericus aduersum clericum habet negotium, non relinquat suum episcopum, & ad secularia iudicia nõ cõcurrat, sed prius negotium agitetur apud proprium episcopum. Vel certè si fuerit negotium ipsius episcopi, apud arbitros ex utraque parte electos, audiatur negotium. Siquis uerò contra hoc fecerit, canonum correctionibus subiaceat. Et si clericus aduersus suum, uel alium episcopum habeat causam, apud audientiam synodi prouinciæ conqueratur. Si uerò contra ipsius prouinciæ metropolitanum episcopum, episcopus, siue clericus habeat controuersiam, pergant ad ipsius dioecesis primates, aut certè ad Constantinopolitanæ regiæ ciuitatis sedem, ut eorum ibi negotiũ terminetur. *11. q. 1. Si clericus aduersum clericum.*

Can. 10. Vt nõ liceat de alia ciuitate in aliam trãsmigrare.

Non liceat clericum in ecclesijs duarum ciuitatum ordinari, sed in ea, in qua ab initio ordinatus est, & cuius expetitio erat ante profugium. Et si propter uanæ gloriæ desyderium contigerit, ut post ad maiorem ecclesiam confugerit, eum indubitanter reuocari debet ad suam ecclesiam, in qua ab exordio ordinatus est, & ibi tantummodo ministrare. Siquis uerò iam translatus est ab una ecclesia in aliam, nihil habeat commune cum priori, siue sub ecclesia constitutis martyribus, siue in parochijs, uel xenodochijs, aut eorum negotijs. Eos uerò, qui ausi fuerint post ordinationem huius magnæ, & uniuersalis synodi agere, quæ pro- *21. q. 1. Clericũ in duarum.* *Ibi. 2. Siquis.*

hibita sunt, statuit sancta synodus cadere de proprio gradu.

Can. 11. Vt prouincia in duos metropolitanos episcopos non diuidatur.

D. 101. *Peruenit ad nos.* Peruenit ad nos, ꝙ quidam, præter ecclesiasticas ordinationes, affectantes potentiam, per pragmaticum sacrum, unam prouinciam in duas diuidant, & ex hoc inueniantur duo metropolitani episcopi in una, eademq́; prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus, deinceps nihil tale attentari a quolibet episcopo. Eos uerò, qui tale aliquid tentauerint, cadere de proprio gradu.

Can. 12. Vt sine literis commendatitijs clericus extra suam ecclesiam non ministret.

D. 17. *Extraneo clerico.* Extraneo clerico, & lectori extra suam ciuitatem sine commendatitijs literis proprij episcopi nusq̃ penitus liceat ministrare.

Can. 13. Quòd non liceat clericis, alterius sectæ uxorem accipere.

D 32. *Quoniã in quibusdã.* Quoniam in quibusdam prouincijs concessum est psalmistis, & lectoribus uxores ducere, constituit sancta synodus, prorsus cuiq̃ ex his non licere alterius sectæ accipere uxorem. Siquis uerò peruenit, & habet iam de tali connubio filios, si fortè præuenerint eos iam apud hæreticos baptizari, debent eos offerre sanctę ecclesiæ catholicę, ut ibi communicent. Qui uerò adhuc baptizati non sunt, omnimodo non posse eos in hæretica ecclesia baptizari, nec in matrimonio iungi hæretico, Iudæo, uel Pagano, nisi forte spoponderit se uenire ad orthodoxam fidem, dum coniungitur personæ orthodoxæ.

doxæ. Siqs uerò hãc definitionẽ sanctæ synodi pterierit, regularũ condẽnationibus subiaceat.

Can. 14. Diaconissa, quæ post ordinationem nubit, anathema sit.

Diaconissam non debere ante annos 40. ordinari, statuimus, & hoc cum diligenti probatione. Si uerò ordinationẽ susceperit, & quantocunque tempore obseruauerit ministerium, & postea se nuptijs tradiderit, iniuriam faciens gratiæ Dei, hæc anathema sit cum eo, qui in nuptijs illius conuenerit. 27. q. 1. Diaconissam non.

Can. 15. Vt nec Deo dicata uirgo, nec monachus nuptijs iungi possint.

Siqua uirgo se dedicauerit Deo, similiter monachus non licet eis nuptijs iungi. Si uerò inuenti fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus uerò, posse eis fieri humanitatẽ, si ita probauerit episcopus loci. 27. q. 1. Siqua uirgo.

Can. 16. De rusticanis parochijs.

Per singulas ecclesias parochias rusticanas permanere imobiles apud eos (qui eas tenẽt) episcopos decreuimus, & maximè si eas sine uiolentia per triginta annos gubernauerunt. Si uerò intra triginta annos facta fuerit de his dubitatio, liceat eis, qui se dixerint læsos, propter ea mouere apud synodum prouinciæ certamẽ. Siquis uerò putauerit se a proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceseos, aut apud Constantinopolitanæ ciuitatis sedẽ agat negotium, sicut dictum est. Si uerò quælibet ciuitas per authoritatem imperialem renouata est, aut si renouetur in posterum, ciuilibus & publicis ordinationibus, etiam ecclesiarum paro- 16. q. 3. Per singulas ecclesias

chianarum ſequatur ordinatio.

Can.17. De his, qui coniurationem, aut calumniam contra epiſcopum faciunt.

11.q.1. Coniurationum. Coniurationum & conſpirationum crimen (quod apud Græcos dicitur phratria) publicis etiam legibus certum eſt penitus inhiberi, hoc multo magis in ſancta Dei eccleſia (ne fiat) cõuenit abdicari. Siqui uerò clerici, uel monachi inuenti fuerint coniuratores, aut conſpiratores, aut phratrias, uel factiones componentes aliquas ſuis epiſcopis, aut aliis, omnino cadant de proprio gradu.

Can. 18. Quòd corripiantur epiſcopi, qui ad concilium uocati uenire recuſant.

18. Peruenit ad noſtras. Peruenit ad noſtras aures, ꝙ in prouinciis conſtituta epiſcoporum concilia minime celebrentur, hoc ex eo probatur, ꝙ multæ, quæ correctione opus habent, eccleſiaſticæ res negligantur. Statuit ergo hæc ſancta ſynodus ſecundum regulas patrum, bis in anno in unũ conuenire per ſingulas prouincias epiſcopos, ubi ſingula, quæ emerſerint, corrigantur. Qui uerò noluerint conuenire epiſcopi conſtituti in ſuis ciuitatibus, & hoc maxime cum ſui corporis ſanitate ſint conſiſtẽtes, cúm etiam ab omnibus aliis urgentibus neceſſitatibus, & inexcuſabilibus negotiis ſint liberi, licere eos fraternæ charitatis commonitionibus corripi.

Can.19. Quòd clericus unius eccleſiæ, in aliena nõ ordinetur

Clericos in ſingulis eccleſiis conſtitutos (ſi
71. Clericos in ſingulis. cut iam definiuimus) non liceat in alterius ciuitatis eccleſiis ordinari, ſed qeſcant in ea, in qua ab initio miniſtrare meruerunt, exceptis illis,

quí proprias ciuitates perdiderunt, & ex neceſſitate ad alias eccleſias migrauerunt. Si uerò quicunque epiſcopus poſt definitionem iſtam ad alium epiſcopum pertinentem clericum ſuſceperit, placuit ſanctæ ſynodo, & hunc, qui ſuſcepit, & eum, qui ſuſceptus eſt, tādiu excommunicatos manere, quādiu ipſe clericus ad propriam reuertatur eccleſiam.

Item, Gregorius Fortunato epiſcopo.

Canon. 20. De his, qui accuſant eccleſiam.

Clericos, aut laicos paſſim accuſantes, & ſine probatione epiſcopos, aut clericos, ad accuſationē non recipiendos decreuimus, niſi prius diſcutiatur eorum exiſtimationis opinio.

2. q. 7. Clericos, aut laicos

Can. 21. Clericis non licere diripere bona epiſcopi.

Non liceat clericis, poſt mortē epiſcopi ſui rapere res pertinentes ad eum, ſicuti præcedentibus regulis cōſtitutum habetur. Si uerò hæc fecerint, periclitari ſe nouerint a ꝓprio gradu.

12. q. 2. Non liceat clericis.

Can. 22. Vt monachi, qui ſine licentia epiſcopi uagantur, ad propria loca redire cogantur.

Quidam monachi, nihil habentes ſibi iniunctum a proprio epiſcopo, interdum uero etiā illi, qui ab eo fuerant excommunicati, ueniunt ad ciuitatem Conſtantinopolitanam, & in ea perturbationes tranquillitati eccleſiaſticæ inferunt, & diuerſorum domos corrumpunt. Statuit igitur ſancta ſynodus, hos primum commoneri, ut exeant a regia ciuitate, demum eos inuitos deijci, ac inde per defenſorem compelli, ut ad ſua loca redeant.

16. q. 1. Quidā monachi.

Item, Pelagius Papa Paulino ſolitario.

Can. 23. Vt quæ Deo ſemel dedicata ſunt monaſteria, cœnacula ſecularium non fiant.

Quæ ſemel ſunt dedicata monaſteria conci

19. q. 3 Quæ ſemel ſunt.

lio episcoporum, maneant perpetuò monasteria, & res, quæ ad ea pertinent, monasterijs reseruari oportet, nec posse ea ultra fieri secularia habitacula. Qui uerò permiserint hoc fieri, subiaceant ijs condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

D.57. Quoniã quidã metro.

Can. 24. Quòd intra tres mẽses episcoporũ ordinatiões fiãt.

Quoniam quidã metropolitanorum (sicut ad nos perlatũ est) negligunt greges sibi creditos, & differunt ordinationes facere episcoporum, placuit sanctæ synodo, intra tres menses fieri ordinationes episcoporũ, nisi forte inexcusabilis necessitas coegerit, ordinationis tẽpus amplius protelari. Si autem quis episcoporũ, hoc non obseruauerit, ipsum debere ecclesiasticæ condẽnationi subiacere. Reditus uerò eiusdem uiduatæ ecclesiæ, integros reseruari apud œconomum eiusdem ecclesiæ censemus.

Can. 25. Vt episcopi dispensatores habeant.

D. 89. Quoniã in quibusdã. Et. 16. q. 7. Quoniã in quibusdam.

Quia in quibusdam ecclesijs (ut rumore cõperimus) epi p̃ter œconomos facultates ecclesiæ tractant, placuit, omnẽ ecclesiam habẽtem epm habere œconomum de clero proprio, qui gubernet ecclesię res cum arbitrio sui episcopi, ut non sine testimonio sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarum, & ex hoc deueniat, dispergi eiusdem res ecclesię, & sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si uerò quis nõ obseruauerit hoc, diuinis subiaceat regulis.

Can. 26. De his, qui mulieres accipiunt.

36. q. 2. Eos qui rapiunt.

Eos, qui sibi rapiũt uxores, uel eos, qui eis auxilium præstiterint, statuit sancta synodus (si quidem clerici fuerint) decidere a proprio gra

du. Si uerò laici fuerint, anathematizentur.

Canones sancti concilij Chalced. finiunt.

Bonifacius presbyter S. E. R. statui, & subscripsi, & cæteri episcopi diuersarum ciuitatum, uel prouinciarum subscripserunt. *Subscriptio.*

Fides Romanorũ ex concil. Chalcedoñ. *Fides Romanorum.*

Credimus in unum Deum omnipotentem, & in unigenitum filium eius Iesum Christũ, & dominum saluatorẽ nostrum, & spiritũsanctũ, Deum non tres Deos, sed patrem, & filium, & spiritumsanctum, unum Deum esse cõfitemur. Non sic unum Deum quasi solitarium, nec eundem, qui ipse sibi pater sit ipse filius, sed patrem uerum, qui genuit filium uerum, id est, Deus de Deo, lumen de lumine, uita ex uita, perfectum de perfecto, totum a toto, plenum a pleno, non creatum, sed genitum, non ex nihilo, sed ex patre unius substantiæ cum patre. Spiritum uerò sanctum Deum non ingenitum, neq; genitum, non creatum, sed nec factum, sed patris, & filij, semper in patre, & filio æternum ueneramur, unum tamen Deum, qui ex uno.

Subscripserunt uniuersi episcopi, & Eusebius, & Constantius presbyteri, agentes uicem Anastasij episcopi Nicçæ, & Aristo presbyter habens uicem Eunomij episcopi Nicomediæ. *Subscriptio episcoporum.*

Finis concilij Chalcedoneñ.

SYNODVS CHALCEDONENSIS 630. Episcoporum habita contra omnes hæreses maxime contra Eutychem, & Dioscorum Alexandrinum episcopum Era. 488. sub Valentiniano, & Martiano Imperatoribus.

Actio prima.

Bis adscribitur hoc concilium ob uersionē diuersam. Et hæc est noua.

In ciuitate Chalcedoñ. Metropoli puinciæ Bithyniȩ facta ē synodus ex decreto pijssimorꝝ Imperatorꝝ Valētiniani, & Martiani sub die 8. Idus Octob. Indi. 4. in ecclesia sanctæ martyris Euphemiæ. Cōgregatis, & cōsedētibus Paschasino, & Lucentio reuerēdiss. epis, & Bonifacio religiosiss. presbytero tenētibus locum sanctiss. & reuerendiss. archiepi urbis Romæ Leonis, & Anatholio reuerēdiss. epo inclytæ urbis Cōstantinop. cæterisqꝫ reuerendiss. epis, & gloriosissimis iudicibus. Ecce aduenietibus oībus ante cancellos sancti altaris cū magnificentiss. & eximio Senatu, aduenīēte etiā pijssimo Impera rore Martiano in supradicta sanctiss. Basilica, sanctā synodum allocutus est, animū christianum declarās, qualiter inter tātas publicas utilitares nullū magis eū cōstringere negotiū, qꝫ rectā, & uerā fidē christianorū (q̄ sancta, & uera cōsistit) idubitatā oībus declarare: Ob idqꝫ scām cōuenisse oñdit synodū quā nō semel hortaē, ut p uirib9 inuigilēt pr̄es, oēqꝫ adhibeāt studiū, ut hȩresib9, oībusqꝫ prauis sublatis institutionib9, fides nr̄a pura, & sancta in oīum ingrediens aīas, pprię ueritatis effulgeret luce. Deinde subdidit, dicens. De cętero audeat nemo de natiuitate dñi & saluat. nr̄i Iesu Xp̄i aliud disputare, p̄ter qđ ap̄licū pœmiū 318. scōrum patrū tradidisse noscit̄, sicut sanctiss. Papæ Leonis, q ap̄licū gubernat thronum ad sanctȩ memorię Flauianū urbis Cōstantinop. epm testant̄ lr̄æ.

Et post regis hęc uerba Paschasinus reuerendiss. eps, & Vicarius sedis ap̄licæ cum in medio unà cū collegis suis stetisset, dixit: B'tissimi, atqꝫ

aplici uiri Papę urbis Romæ(q̃ est caput oĩum eccl'iarũ)p̃cepta habemus prę manibꝰ,qbꝰ p̃ci pere dignatus est,ut Dioscorus Alexãdrinorũ archieps nõ sedeat in cõcilio,sed audiendus intromittat,qđ nos seruare necesse ē. Si ergo p̃ci pit ur̃a magnificentia,aut ille egrediat̃, aut nos exibimꝰ. Quibꝰ in Gręco interp̃tatis p̱ Berouicianũ uñũ deuotiss. & secretariũ sacri consisto riȷ̃,gl'iosiss.iudices,& ampliss. Senatus dixerũt. Quid.n.spālr̃ ĩgerit Dioscoro epo? Paschasinus uerò eps,& uicarius sedis aplicę dixit. Cũ ĩtro missus fuerit,necesse ē,ut illi obȷ̃ciat̃.Iudices & senatꝰ dixerũt. Vt iã ĩterfati sumꝰ, cã q̃ obiicit̃, spālr̃ manifestet̃,Lucẽtius eps,& uicarius sedis apl'icæ dixit.Iudiciȷ̃ sui necesse est eũ dare rōnē, qa cũ nec p̱sonã iudicãdi haberet,subrepsit,& synodũ ausus ē facer̃ sine authoritate sedis apl'i cę,qđ nũq̃ rite factũ est,nec fieri licuit. Pascha sinus uerò uicarius sedis aplicę dixit.Ista sic est. Nos cõtra p̃cepta beatiss. atq; aplici Papæ gu bernatoris sedis apl'icæ uenire nõ possumꝰ, nec cõtra ecclesiasticas regulas, uel cõtra patrũ in stituta.Iudices,& senatus dixerunt. Conuenit, uos spālr̃ q̃d errauerit,exponere. Lucẽtius eps & uicarius sedis aplicę dixit.Et ista sic est. Nõ patimur tãtã iniuriã,nec uobis fieri, nec nobis, ut iste sedeat,q iudicãdus aduenit.Iudices & se natus dixerũt. Si iudicis obtines p̱sonã, non ut accusator debes,p̱seq.Et Dioscoro epo Alexã driæ secundũ iussionē iudicũ,& senatus residẽ te in medio,& residẽtibus Romanis, & epis in p̱priȷ̃s locis,& tacentibus Eusebius eps Dory letanæ ciuitatis transiens in medium,dixit.

Per sanctã Trinitatẽ uos adiuro, q̃ custos est pricipũ quãq; colitis, & in qua baptizati estis, cuius quoq; inuocatione saluamini, iubete preces meas relegi. Clemẽtissimi iudices miseremini, & adeste fidei, q̃ uiolata est a Dioscoro. Clemẽtissimi Iudices p salutẽ uos adiuro, Imparatorum Flauianus sctũs eps inique occisus est. Lachrymis ipleor; simul mecũ iniuste a Dioscoro dãnatus est. Iubete p̃ces meas perlegi. Et lectæ sunt publicè p̃ces, & q̃relæ Eusebij Doryletanę ciuitatis cõtra Dioscorꝝ: qb⁹ oñdit ipm Diosc. in cõcil. Ephe. 2. malis, pturbationib⁹, atq; seditionibus mundũ replesse: cõsensisseq; Eutychi uaniloquo hæretico in destructionẽ religionis, fideiq; catholicæ. Insup q̄ iniuste dãnauerit, occideritq; Flauianũ archiepm Cõstãtinop. Ad q̃ oĩa petijt iudices, ut p̃cipiãt Dioscorꝝ rñdere

Quib⁹ plectis, petentib⁹ Dioscoro, & Eusebio iussu iudicũ, atq; senatus recensita sunt, q̃ in cõcil. Ephesi. gesta fuerãt, ut Dioscori causa innotesceret. Nãq; nitebat̃ ipse pbare p̃dictũ cõciliũ legitime cõgregatũ fuisseq; catholicũ, & q̄ robur, & authoritatẽ habuerit, ut ex hoc tã ipse, q̃; Iuuenalis Hierosolymorꝝ Archieps, & Thalasius Cæsareæ Cappadociæ Archieps q̃ p̃fati cõcilij fuerãt iudices, euaderẽt quam iuste merebant̃ dãnationẽ: uel si secus (ut successit) incideret in foueã, quã fecit. Quã ob cãm, & p manifestãda ẽt Flauiani innocẽtia fecerũt p̃res, ut legerent̃ in ista prima actione acta tam synodi uniuersalis. 1. Cõstãtinop. q̃; & 1. Ephesinæ: & q̃dã ep̃læ Cyrilli ad Nestoriũ hæreticũ, & ad Ioãnẽ Antiochiæ epm de pace, & de partu di-

uinę genitricis Virginis,&unigeniti filij Dei humanitatis assumptiōe. Hac de causa nōnulla ēt recitanť acta in cōcilio Nicæno. Et cū legerētur acta in.2. Ephesina synodo, & Dioscorus in sui defensionē allegaret, ꝙ tota illic cōgretata synodus secū, tā in depositionē, & dānationē Flauiani, q̄ in oībus alijs, q̄ ibidē decreta sunt, consensisset, & ꝓprijs uocibus eadē confessa fuerit, atq; subscripserit, Oriētales, & q cū ipsis erant oēs epi dixerūt illud esse falsum: & ꝙ nullus uoluntarie cōsenserit: & addiderūt. Violēta facta est uis cū plagis, in pura charta subscripsimus: minabať nobis dānatio, minę exilij tendebanť: milites cū fustibus, & gladijs instabant. Timebam⁹ & fustes, & gladios. Vbi gladij & fustes q̄lis synodus est? Milites ꝑ hoc accepit Dioscorus, ut nos terreret. Vnde q̄cq̄d egimus, terrore cōpulsi fecimus. Peccauimus tn̄, oēs ueniā postulamus, ēt si per uim & necessitatē in pura charta coacti fuerimus tunc subscribere.

Et cū ex actis in p̄fata synodo legereť, ꝙ fuerit cōgregata ex p̄ceptione Imperatorꝝ residētibus sctīssimis epis Dioscoro Alexādriæ, & Iuliano epo agente uices, & tenēte locū sctīssimi epi R. E. Leonis, cuius lectæ, & susceptæ fuerint epl'æ ad dictā synodū directæ. Insuꝑ ꝙ Patres oēs illic cōuenietes receperint libellū confessionis Eutychetis tanq̄ catholicū, conuictus est Dioscorus in multis: ipsa ēt synodus reprobata, & ut acephala dānata. Nā cū ista legerentur, Oriētales, & qui cū ipsis erāt reuerēdiss. epi clamauerūt: Eiectus est, nullus illic suscepit nomen Leonis Papæ, nec eius epl'æ receptæ, nec

permissæ sunt a Dioscoro legi, & q nec consen serint patres cõfessioni Eutychetis, eo q similis fuerit Apollinari, Valentiniano, atq; Macedoniano, qui uerbũ illud a p̃ribus de Christo in symbolo additũ. s. (Qui conceptus est de spiritusancto & Maria uirgine) nusq; susceperint.

Deinde cum inter cętera alia multa, ex actis Ephesinæ secundæ synodi legeretur sic.

Consentimus, & confitemur ex duabus naturis fuisse dominũ nostrum ante adunationẽ, post uero adunationem, unam naturam confitemur. Quæ uerba in concilio Constantinop. pronunciaret Eutyches in sua confessione, recepta tñ a Dioscoro in secunda synodo Ephesina, & hic recitata. Quæ cum legerent Orientales, & qui cum ipsis erant episcopi, dixerũt. Ista nemo dixit. Anathema ei, q dixit ista. Homicida dixit. Ægyptij dixerũt. Ista Pharaõis sunt. Anathema qui ista dixerũt. Hæc Dioscori sunt &c. Perlectis quæ in Ephesina secũda synodo acta sunt, iudices & senatus dixerunt.

Quoniã uero Flauianus religiosæ memoriæ, & Eusebius ep̃s ex gestorũ, & cognitionũ scrutatione, & ipsa uoce quorundã, qui tunc synodo præfuerũt confitentium se errasse, & frustra eos dãnasse, qa nihil circa fidem monstrant̃ errasse, ostẽdunt̃ iniuste depositi, uidet̃ nobis iustũ eẽ eidẽ pœnę Dioscorũ ep̃m Alexãdrię, & Iuuenalẽ ep̃m Hierosolymorũ, & Thalasiũ ep̃m Cęsareę Cappadocię, & Eusebiũ ep̃m Ancyrę & Eustachiũ ep̃m Beryti, & Basilium ep̃m Seleuciæ Isauriæ, q principatum tunc synodi tenuerũt, subiacere, & ab ep̃ali dignitate fieri alienos Quam sñiam ut iustam cęteri oẽs ep̃i approba

runt: grãs deinde Impatori, iudicibus atq; sena tui referentes. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Conueniente sancto, & uli concilio secũdũ sacram actionẽ in Chalcedoneñ. ciuitate cõgregato .i. Paschasino, & Lucentio reuerendiss. epis, & Bonifacio reuerendiss. presbytero agẽtibus uices sanctiss. & Deo amantiss Archiepi senioris Romę sancti Leonis, & Anatholio sanctissimo archiepiscopo Constantinopo. ciuitatis nouæ Romæ, & cætero sancto cõcilio, &c.

Præceptũ est a legatis & senatu, ut in pñtia cõcilij legeret symbolũ 318. patrũ in Nicæa cõgregatorꝝ. Et lecta ẽ p epm Nicomedię expositio fidei cõcilii Nicęni. De quo uide supra fo. 28

Rursus pcepũt, ut recitaret symbolũ 150. patrũ, q i Cõstãtin. synodo pria cõuenerãt, qđ cũ epl̃is ẽt Leõis papę ad Flauianũ epm de hęresi Eutychis Aetiꝰ archid. eccl̃ię Cõstãti. recitauit.

Iterũ ẽt legunt duę epistolę Cyrilli ad Nestoriũ, quę habent in prima actione huius synodi, quarũ ẽt mentionem fecimus in eadẽ actione.

Hęc acta sunt, ut p hęc examinaret Dioscor. discipulus Eutychetis, si seq̃ret fidem pdictorꝝ patrum, aliam uel quam docuerat Eutychis.

Post lectionẽ uero epistolę Leonis (q̃ est. 10. in numero) epi clamauerunt. Hæc patrũ fides. Hęc apostolorum fides. Omnes ita credimus. Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est. Apostoli ita docuerunt, &c.

Et cum legeret pdicta epistola in qua & ista uerba cõtinebant. s. Et ad resoluẽdũ cõditionis nr̃æ debitũ, natura inuiolabilis naturæ est uni-

ta paſſibili, ut qđ nr̃is remedijs cõgruebat, mediator Dei & hoĩum homo Xp̃s Ieſus, & mori poſſet ex uno, & mori nõ poſſet ex altero, dubitãtibus Illyricianis, & Paleſtinis ep̃is, quidã ep̃orum ſurrexerũt, ut eos in his, quæ fidei ſunt, inſtruerẽt. Et hac de cauſa, etiã & ut pertinentia ad fidem cõmodius tractarentur, inducias nõnulli petierunt, quas etiam iudices conceſſerunt, differentes audientiã uſq; ad quinq; tantũ dies. Et ſic abſoluta eſt actio. 2.

Author. *In actione uidere licet quanta reuerentia proſequantur, & titulis efferãt Romanum Epiſcopum. Dominum enim noſtrum uocant: ipſumq; adorãtem apoſtolicam ſedem fatentur, eius doctrinã ut ter beatiſsimi Petri amplectũtur. nẽpe ut in primatu eccleſiæ ſucceßor, in doctrinæ ſoliditate (in paſcẽdo ſibi cõmiſſo grege) eſſet & Petri hæres.* Act. 3.

Conueniẽte ſacro, & uniuerſali cõcilio, &c.

Accuſat̃ Dioſcorus ab Euſebio Dorylei ep̃o ſicut in actione prima, & ſupplicat ſanctã ſynodum, ut ſceleratũ dogma Dioſcori anathematizare dignaret̃, ipſum ẽt compellere, ut corãm cõcilio compareret. Dioſcorus enim continuerat ſe domi, nolens corãm ſynodo comparere.

Rurſus accuſat̃ abſens a Theodoro diacono eccleſiæ Alexãdrinæ. Primũ de homicidio. Secũdo de blaſphemia in ſanctã Trinitatẽ. Dein de ꝙ cũ Origene cõſentiret, ꝙ incẽdiarius fuerit. Poſtremo ꝙ excõicationem contra ſanctiſſimum ap̃licæ ſedis magnæ Romæ ep̃m Leonẽ feceri: necnon ẽt ꝙ temerarius extiterit contra geſtum in Metropoli Nicęna concilium. Et dato libello accuſationis ſubſcripſit, dicens.

Paratus ſum aduenĩete Dioſcoro in hoc ſcm̃

ueſtrum cõcilium meis adeſſe accuſationibus.

Poſt,pductus eſt alius libellus accuſatiõis p Iſchyrionem diaconem,qui libellus ſic incipit.

Sanctiſſ. & btiſſimo uniuerſali Archiepõ,& Patriarchæ magnæ Romæ Leoni,& ſanctæ & uniuerſali Chalcedoñ.ſynodo &c. Vbi de multis alijs criminibus pdictũ accuſat Dioſcorũ.

Quarto,pductus,& lectus eſt alius libellus accuſatiõis aduerſus eũdẽ Dioſcorꝝ per Athanaſium presbyterum de ſimilibus ſceleribus.

Quinto,,pductus,& lectus eſt alius libellus cõtra Dioſcorũ per Sophroniũ laicum, in quo prȩter alia accuſauit illũ de adulterio: & ꝙ iniquo deſiderio captus ſuam rapuerat uxorem. Inſup ꝙ ipm Sophroniũ uiribus totis Dioſcorus de rebus humanis curauerat facere alienũ.

Sexto,uocatus eſt Dioſcorus ad cõciliũ per notariũ cõcilij,ut rñderet ad pdictas accuſatio nes.Ille tñ ſimulans ægritudinẽ, noluit uenire.

Vocatus eſt ſcd'o directis lrĩs a cõcilio ad illum,& miſſis tribus epĩs,q cõmonefacerent illum,ut ueniret,& ſatisfaceret de illis,q̃ in cõcilio illi ingerebant.Quo adhuc renuẽte,directæ ſunt lrãæ a ſacro concilio ad illũ, quibus iam tertio uocatus eſt,ut in ſacrum illud concilium dignaret uenire ad ſatisfaciẽdum ſimul & reuerẽdiſſimo Euſebio epõ,& ijs,q̃ illi tũc ingerebantur. Simil'r rñſurus & illis q illic aduerſus illum alios accuſatorios dederãt libellos,aliàs ſi poſt tertiã (dicunt pr̃es)hanc regularem uocationẽ ex omni parte nullã hñtem ſuſpitionem ad ueniendum diſtuleris,præſens ſancta ſynodus ad illũ ueniet modũ,quẽ contra pertinaces,& cõ-

tēptores synodalis uocatiōis seruare solet, &c.

Et cum adhuc in sua permaneret pertinacia, Paschasinus eps̄, & cum ipso Lucentius eps̄, & Bonifacius presbyter tenentes locū sanctissimi, & beatissimi archiepiscopi apostolicę sedis senioris Romæ Leonis Papæ, ꝓnunciauerunt.

Manifesta facta sunt, quæ a Dioscoro quondam Alexandriæ epō commissa sunt aduersus sanctarū regularum ordinē, & ecclesiasticā disciplinam, tam ex ijs, quę dudū examinata sunt in priore cōsessu, & ex ijs quæ hodie acta sunt. Hic enim, ut plura ītermittamus, Eutychē similia sibi sapientē, & regulariter a proprio dānatum episcopo, id est, sanctiss. Flauiano præsumens sibi primatū irregulariter in cōmunione suscepit priusq̃ consideret in Epheso cum Deo amantissimis episcopis. Sed & illis qdem apostolica sedes ueniā præstitit de his, quæ ibi non uolūtarie ab eis gesta sunt, qui hactenus permā serunt obedientes sanctissimo archiepō Leoni & omni sancto, & uniuersali concilio. Hic autē & hactenus permansit glorians in eis, pro quibus eum oportebat gemere, & se terræ prosternere. Super hæc nec epistolā beatissimi Leonis Papæ ad sanctæ memoriæ Flauianū scriptā legi permisit, & si cū iuramento fieri lectionē promiserit. Sed qm̄ secūdis excessibus priorem iniquitatem ualde trāscendit, præsumpsit enim & excōmunicationem dictare aduersus sanctiss. Archiepm̄ magnæ Romæ Leonē: insuper etiā & multi libelli multis eius pleni iniquitatibus cōtra eum in sancto, & magno concilio oblati sunt, & semel & .2. & .3. regulariter uocatus mi-

nime uoluit obedire, & hos, qui a diuersis cōci liis regulariter dānati sunt, cōtra diuinas leges suscepit, ideo ipse cōtra se elicuit sententiā sępius ecclesiasticos cōculcans canones. Vnde sanctiss. Archieps magnæ Romæ Leo per nos, & per præsentē sanctam synodū unà cum ter beatiss. & omni laude digno beato Petro apostolo, qui est petra & crepido catholicæ ecclesiæ, & ille, qui est rectæ fidei fundamentum nudauit eum tam episcopatus dignitate, q̃ etiam & ab omni sacerdotali alienauit ministerio.

Tunc Anatholius archieps Constātinop. dixit. Hęc eadē apostolicæ sedis per oīa sapiens, concors sententię efficior. Similiter & oēs dixerunt cōsentiētes sentētię legatorũ apl'icæ sedis.

Post hæc sacrū concilium epistolā ad Valentinianum, & Martianum Imperatores misit, rationem reddens oīum, quę in his tribus actionibus gesta sunt in depositionem Dioscori huius causas in eadem epistola breuiter complectēs, ut Dioscori malitiam, & in eum prolatæ iustæ sententiæ synceritatem considerarent.

Miserunt patres & aliā epistolam ad sanctę memoriæ Pulcheriam Augustam, quæ idem quod in præcedenti continet argumentum.

Deinde subiectū est edictū, siue leges Martiani Imperatoris ad Constantinopolitanos ciues, quo interdicuntur, & prohibentur disputationes Christianorum cum Paganis, & Iudæis. Quas leges beatissimus Papa Leo in suis confirmauit epistolis, & confirmantur Chalcedonen. concilij edita, atque statuta.

Extat in hac actione etiā relatio sanctę syno

di Chalcedonēsis ad Leonem papam de omnibus gestis generaliter in synodo. Quæ uniuersa postulant cōfirmari authoritate apostolica, ut late ponit in ep̄la, quę incipit. Repletū est gaudio os nostrum &c. Et inter alia, hæc subijciuntur. Hæc sunt, quæ tecū, q̄ spiritu pręsens eras, & placere tanq̄ fratribus deliberasti, & qui pene per tuorum uicariorum sapiētiam uidebaris nobis, effecimus. Indicauimus uero, q̄a & alia quædā pro rerum ipsarum ordinata quiete, & pp ecclesiasticorū statutorū definiuimus firmitatem, sciētes, q̄a & uestra sanctitas addiscens, & ꝓbatura, & cōfirmatura est eadē. Rogam⁹ igit̄, & tuis decretis nr̄m honora iudiciū. &c.

Ad quam epistolam respondet Leo, & confirmat acta huius synodi, excepto decreto primatus Constantinopo. ecclesiæ supra Alexandrinam, & Antiochenā: & est inter epistolas Leonis epistola 59. quæ incipit. Omnem quidem fraternitatem uestram, &c.

Actio quarta.

Cōgregato sancto, & uniuersali cōcilio, &c.

Primo, iudicū, & senatus iussu lecta sunt corā synodo, quę in p̄cedentibus actionibus acta fuerant. Deinde iudices, & senatus dixerūt. Singuli reuerēdiss. episcopi, qui hic cōuenerūt, doceant, si expositio 318. Patrū, qui olim in Nicęa collecti sunt, & post hæc 150. qui Cōstantinopoli cōgregati sunt, cōsonant epistolæ reuerendiss. papæ Leonis. Anatholius archiepiscopus Cōstantinop. dixit. Non solū illis consonat epistola sanctiss. Leonis papæ, sed & ijs, quæ in Epheso sub beatiss. Cyrillo gesta sunt ab uniuersali,

sali & sancto concilio. Hoc idem uicarij sedis apostolicæ cum oĩbus alijs episcopis dixerũt.

Illyriciani & Palæstini epi,q in 2.actione cũ legeret epl'a Leonis p̄p̄ (ut diximus) dubitare cœperant sup uerbis illis iã recitatis cõsequenter dixerunt. Nos sanctorꝝ patrũ 318.q in Nicea conuenerãt fidẽ semp seruauimus, & seruam⁹. Sequimur & 150.patrum nullo mõ dissonãtẽ. Consentimus ẽt actis & cõstitutis in prima synodo Ephesina. Sed et lecta est uobis epl'a btissimi Archiepi Romani Leonis ĩ plurimis recte hñs & p̄dictis cõsonãs, & cõsentimus. Aliqua aũt uobis ex ipsa apparuerũt uerba, ut partitionem & separationẽ aliquã a diuinitate carnis dñi & saluatoris nr̃i Iesu xp̄i, quã sibi adunauit de sancta uirgine Maria, demõstrãtia, de qbus paulo ante dubitabam⁹. Sed cũ iã a sanctissimis uicarijs locũ tenentibus eiusdẽ sctissimi Leonis edocti simus, qa talia uerba nullã ptitionem in Dño & saluatore nr̃o Iesu xp̄o, sed unũ eũdẽq; dominum filium Dei indicant, consentimus.

Deinde surrexerũt aliq epi Aegyptiæ regionis p tota illa puincia, & suã cõfessionẽ in scriptis dederũt, in qua secũdum fidem a sanctis p̄dictis cõcilijs expositã fatebant̃ se credere, epistolæ aũt Leonis papæ nolebant subscribere. Ob idq; magna est concertatio & tumultus in synodo, ut compellerẽt, illos Leonis papę epl'ę subscribere, aut regularem dãnationẽ, ut excõicati, susciperent: indigne ferentes p̃res, ut decẽ hoĩes p̄iudicium facerẽt synodo sexcentorꝝ patrum, & catholicæ fidei. illi uero instanter clamabant misericordiã petẽtes, ut cõcederet̃ illis

a sancta synodo a tali subscriptione ut supsede re possent, quoadusq; esset electus Archieps p ecclesia Alexandrina, cuius cõsensum (ut mos in Aegypto erat) epi debebãt expectare, ut tale quid possent deliberare. Sin autem quod in cõcilio fieret archieps Alexãdrinus, & tũc subscriberent, & consentirent. Tãdem datis fideiussoribus q non exirẽt de ciuitate, quoadusq; acciperet epm Alexandria, qñ non ut repugnarent catholicæ fidei, nec ut non obtemperarẽt synodo, subscribere in presenti distulerint, eorũ petitioni sacra annuit synodus.

Extat in fine huius actionis epl'a Pseudo Archimãdritarũ hæreticorũ quã ptulerunt in cõcilio p restitutione Diosc. Quæ cũ legeret oẽs epi clamarũt. Anathema Dioscoro. Dioscorũ Xp̃s deposuit. Istos foras mitte. Petitiões istas synodũ audire nõ licet. Qui damnatus ab oĩ synodo epm noĩare non licet, &c. Et sic absoluta est actio quarta.

Actio quinta.

In ista actione cõmittit qbusdam epis cũ uicarijs apl'icæ sedis & Anatholio archiepo Cõstantinopolitano, ut definitionẽ de fide inter se ordinarent, cui oẽs postea assentiri deberent, in quo decreto q̃ a 318. patribus in Nicæa, & quę a 150. in synodo Cõstãtinopolitana prima statuta sunt, sil'r & gesta in synodo Ephesina prima cõgregata sub Cœlestino pp̃, & Cyrillo archiepo Alexãdrię reuocant & recipiunt. Sil'r et epl'a Leonis papę ad Flauianũ pro expugnanda prauitatis Eutychis perfidia, missa recipit a sancta synodo: & nihil præterea.

Actio sexta.

Cōueniēte sancta & uniuersali synodo etc. Ad hāc actionē uenit Impator Martianus, qui Græce & Latine sanctā allocutus est synodū, cuius orationis eadē ferè sunt, q̄ in prima actione (ut annotauimus) ad synodum uerba fecit. Post uerò allocutionē, lecta est Impatori definitio fidei, q̄ in actione quinta fuerat prolata.

Et post lectionem definitionis extāt subscriptiones epoꝝ, & multi ꝓ absentibus epis subscripserūt. Paschasinus eps uice dn̄i mei beatissimi atq; apostolici uiri uniuersalis ecclesię papę urbis Romę Leonis, synodo p̄sidens statui, cōsensi, & subscripsi. Silr & alij duo uicarij beatissimi Leonis papę dixerunt, & subscripserūt. Consequenter & alij episcopi subscripserunt.

Post hæc idem pijssimus Impator ad sanctā synodū dixit. Pia catholica fide a sancta & uniuersali synodo secundum patrum expositionē declarata, iustum simul & expediens esse nr̄a tranquillitas approbauit, oēm decætero contētionis occasionē de sanctæ fidei religione penitus amputari. Siquis igitur idiota, uel militaris, uel clericus publice de fide turbā congregans, sub obtētu disputationis tumultū fecerit, sciat, quia siqdem idiota sit, ab urbe regia expelletꝛ: militaris uerò & cleric⁹ gradus sui periculū sustinebūt, & pœnis alijs subiacebunt. Tunc oēs clamauerūt. Multos annos Impatori. Multos annos Augusto pio & xp̄iano. Augustæ orthodoxę multi anni &c. Dioscoro anathema &c.

Imperator ad sanctam synodum dixit. Quædā capl'a sunt, q̄ ad honorē uestræ reuerentię uobis seruauimus, decoꝝ esse iudicantes a uobis

hęc r'r potius formari p synodũ, q̃ nr̃a lege san ciri. Et iubente pijssimo principe lecta sunt capitula, q̃ superfluũ iudicauimus recenseri, utpote q primum caput sit can. 4. & 2. c. sit 3. can. et 3. c. sit can. 5. huius cõcilij, & in alijs sæpe repetitus.

Actio septima.

In ista actione agit̃ de cõcordia duorꝝ epõrum iã ĩter se cõposita sup quibusdã parochijs, quam postulant a sancto cõcilio (ut pmaneat) confirmari: quod & factũ est. Et nihil pręterea.

Actio octaua.

Residẽte sctõ cõcilio añ cãcellos sanctissimi altaris, reuereñ. epĩ clamauerũt. Theodoretus mõ anathematizet Nestoriũ. Theodoretus dixit. Ego p̃ces meas obtuli pijssimo Impatori, et libellos obtuli reuerend. epĩs agẽtibus locũ archiepĩ Leonis: & si uobis placet, legant̃ corãm uobis, ut sicut sapio cognoscatis. Epĩ clamauerunt. Nihil relegi uolumus, mõ anathematiza Nestoriũ. Theodoret⁹ dixit. Ego ab orthodoxis nutritus sum: orthodoxe p̃dicaui & docui: & nõ solũ Nestoriũ & Eutychẽ, sed & oẽm hominem, q recte nõ sapit, aduersor. Epĩ dixerũt. Clare dic, anathema Nestorio, & dogmatibus eius anathema. Tãdem cõpulsus est, ut exp̃sse & clare Nestoriũ & Eutychẽ, oẽm hr̃ticum, et oẽm hominem, dicentẽ uel opinãtem duos filios, & eos, q non dicerẽt Dei genitricẽ uirginẽ Mariam, anathematizaret. Quod cũ dixisset. Oẽs epĩ clamauerũt. Theodoretus dignus est sede ecclesiæ. Orthodoxũ ecclesia pastorẽ recipiat, orthodoxũ doctorẽ ecclesia recipiat. Archiepõ Leoni multos annos. Post Deũ Leo iu

dicauit. Et sic decretum est a sancta synodo, ut Theodoreto ecclesia sua restitueret, a qua fuerat & eiectus, & ab episcopatu exclusus.

Iudex immediatus post deum episcopus Romanus.

Theodoretus iste fuerat suspectus de Arriana *hæresi, qua de cã apparet fuisse depositus. Et ob hoc cũ (ut est uidere supra in actione prima huius cõcilij.) cũ accusaretur* Dioscorus *ab* Eusebio *&* Theedoreto, *ille cõquerebatur, quòd permissus fuerit a iudicibus & senatu* Theodoretus *cõciliũ intrare, qui nec eps erat. Insinuans illũ fuisse iã depositũ, quia hereticus. Hoc idẽ magis appet ex sñia* Theodosij *iunioris lata in concilio* Ephesino *profano, ubi exclusit illũ ab epatu & pari modo phibuit scripta* Theodoreti *legi sicut &* Nestorij Arriani: *& ob hanc cãm patres in ista actione tanto clamore insurrexerunt in prædictũ* Theodoretum *quoadusque fidem suam palã & manifestã faceret, quod & fecit, addens etiã quòd ille subscribebat epistolæ* Leonis *papæ, unde ut per omnia orthodoxus a synodo receptus est.* Actio 9 & 10.

Author.

Cõueniẽte sancta & uniuersali synodo etc. Ibas reuerẽdus eps, qui fuit Edessenæ ciuitatis eps dixit. Iniustitiã ab Eutyche & falsa figmenta ppessus absens a quadraginta mãsionib9 & cõdẽnatus, huc adueni ĩpetrare clementiã etc.

Depcor igit uos, ut cognoscatis q̃ falsam accusationẽ ptuli, & calũniam a qbusdã clericis. Iubete oĩa quæ per absentiam meam in Epheso sub Dioscoro gesta sunt euacuari: & iustitiã mihi seruari, qui sum in nullo culpabilis: & reddi mihi episcopatum pariter & ecclesiam &c.

Accusabatur Ibas, q publice corã clero & pplo dixisset. Non inuideo Christo facto deo. Et etiam q Cyrillum uocasset hæreticum.

Ibæ accusatio.

Examinatus tñ Ibas præsentibus & instantibus accusatoribus suis, talem audiuit sñiam.

Sententia pro Ibo episcopo. Paschasinus & Lucentius epi, et Bonifacius presbyter tenẽtes locũ sedis apł'icæ. Quia missi apł'i semp in synodis prius loq, & cõfirmare soliti sunt, p Paschasinũ dixerũt. Relectis chartis agnouimus ex snía reuerendissimorꝝ epoꝝ Ibã reuerendũ innoxiũ approbari. Relecta.n.eius epł'a cognouimus eũ orthodoxũ: & ob hoc decernimus ei honorẽ epatus restituendũ, & ecclesiam a qua iniuste & abſs expulsus est reparandã. De sanctissimo igiť epo Nono, q pro eo paulo ante factus est, existimationis erit uenerabilis epi Antiochenæ ecclesiæ quid oporteat de eo statui &c. Oẽs epi clamauerunt: oẽs eadẽ dicimus. Nestoriũ mõ anathematizet: Eutychẽ & eius dogma mõ anathematizet: Ibas reuerẽdus eps dixit. Et iã in scripto anathematizaui Nestoriũ, eiusq; dogma, & nunc anathematizo eũ decies millies. Anathema Nestorio & Eutychi. Et omnẽ eum, q nõ sapit sicut hæc sancta synodus anathematizo. Gloriosissimi iudices dixerũt. Quæ iudicata sunt a sancta synodo de Iba Reuerend. epo, propriã fortitudinẽ retinebũt. Et sic absoluta est actio decima.

Actio undecima & duodecima.

In istis duabus actionibus agitur causa inter Bassianum & Stephanum contẽdentes de episcopatu ecclesiæ Ephesinæ, & definitũ est, ambos esse remouendos, qa pręter regulas episcopi facti fuerant, & alterum epm ordinari: prędictos uerò habere episcopi dignitatem, & a sanctissima Ephesina ecclesia nutriendos.

In 13. & 14. actionibus tractatur de cõpositione quorundam epoꝝ, & præterea nihil.

Conueniente sancto & uniuersali cōcilio, residentibus oībus ante altaris cancellos sanctæ martyris Euphemię uicarij sedis apl'icæ ad iudices dixerunt. Hesterna die postq̃ potestas uestra surrexit, & humilitas nr̃a uestigia uestra secuta est, quædā gesta facta dñr, quæ nos, & p̄ter canones eccl'iasticos, & disciplinā æstimamus effecta. Poscimus ergo, ut uestra magnificentia relegi hæc p̄cipiat, ut oīs fraternitas īspiciat, utrū iusta, an iniusta sint ea, quæ gesta sūt. Iudices dixerūt. Relegantur. Beronicianus uir deuotus, secretarius diuini consistorij legit sic.

Definitiones sanctoꝝ patrū sequētes ubiq; & rl'am, & q̄ nūc relecta sunt 150. Deo amantissimoꝝ episcopoꝝ, qui cōgregati sunt sub piæ memoriæ Imperatore maiore Theodosio in regia ciuitate Cōstantinopoli, cognoscentes & nos eadē definiuimus de priuilegijs eiusdē Cōstantinopo. ecclesiæ nouæ Romæ. Et.n. sedi senioris Romæ pp imperium ciuitatis illius p̄res consequenter priuilegia reddiderūt. Et eadem intentione ꝑmoti centum quinquaginta Deo amantissimi ep̄i æqua sedi nouæ Romæ priuilegia tribuerunt, rōnabiliter iudicantes imperio & senatu urbem ornatā æquis senioris Romæ priuilegijs frui, & in eccl'iasticis. sicut illa, maiestatem habere negotijs, & secundam post illā existere: & ut his, qui de Pōto sunt, & de Asia, et de Thracia diœcesibus Metropolitanos solos, rursus aūt & qui īter Barbaros sunt episcopos præfatarum diœcesum ordinari a prędictę Constantinopo. sedis ecclesia, quippe ut unus-

quisq; Metropolita p̄fatar̄ dioecesum cū ep̄is suæ ꝓuinciæ ordinet suæ regionis ep̄os, sicut diuinis canonibus est p̄ceptū. Ordinari aūt (sicut dictū est) Metropolitas præfatar̄ dioecesum a Constātinopo. Archiep̄o, decretis consonis secundum morē factis, & ad eū relatis. Anatholius ep̄s Cōstantinopolis definiens subscripsi. Maxim⁹ ep̄s Antiochiæ definiēs subscripsi etc. Lucentius ep̄s apostolicæ sedis uicarius dixit.

Primo gl'ia uestra ꝑpendat, qua circūuentione cū ep̄is sanctis gestū sit, ut nō cōscriptis canonibus quor̄ mētionem fecerunt, subscribere sunt coacti. Ep̄i clamauerunt: Nemo coactus est. Lucētius ep̄s sedis ap̄l'icę dixit. Accedit ad cumulū, ꝙ trecentor̄ decē & octo cōstitutionibus postpositis, cētum q̄nquaginta in synodicis canonibus non hn̄r, mentionē tm̄ fecisse noscunē, quæ dicunt an̄ octoginta ꝑpe annos cōstituta fuisse. Si ergo his t̄pibus in hoc beneficio usi sunt, q̄d nūc req̄runt? Si nunquā usi sunt quare req̄runt? Aetius archidiaconus ecclesiæ Constantinop. dixit. Si de hoc capitulo aliq̄d mandatū acceperūt, ꝓferāt. Bonifacius p̄sbyter sedis ap̄l'icę uicarius dixit. B̄tissimus & apostolicus uir Papa inter cætera hoc nobis mādauit, & ex chartula recitauit, sanctor̄ quoq; patrum cōstitutionē ꝓlatam, nulla patiamini temeritate uiolari, seruātes oīmodos ꝑsonæ nr̄æ in uobis, quos uice nr̄a trāsmisimus, dignitatē. Ac si q̄ forte ciuitatum suar̄ splendore confisi aliquid sibi tētauerint usurpare, hoc qua dignū est constātia, retūdatis. Iudices dixerūt. Vtraque pars canones ꝓponāt. Paschasinus uicari⁹

ſedis apoſtolicæ recitauit canonē ſextū concilij Nicęni, & ſecundū canonē Conſtantinopolitani cōcilij, & alios recitauerūt canones uicarij ſedis apoſtolicæ, ubi decernit ſedem Romanam eſſe in oībus & per omnia primā, & poſt illam ſecundum hr̄e gradum Conſtantinopo. Quæ qō ualde inter uicarios ſedis ap̄licæ cæterosq; ep̄os controuertit. Tandem iudices dixerunt: Ex his, quæ geſta ſunt, uel ab unoquoque depoſita, perpēdimus, oēm quidem primatum & honorem præcipuum (ſecundum canones) antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archiep̄o conſeruari. Oportere aūt archiep̄m Conſtantinopo. eiſdem primatib9 honoris & ip̄m dignū eſſe, & poteſtatem hr̄e ordinare Metropolitanas in Aſiana & Pōtica, & Thracia diœceſib9, hoc modo, ut electi a clericis cuiuſcunq; Metropolis ep̄i referantur ab eligentibus archiepiſcopo Conſtātinopo. ut penes eum ſit (ſi uelit) hunc, qui electus eſt confirmare, repudiare'ue. &c. Epiſcopi dixerunt. Hæc oēs dicimus. Hæc oībus placent. Lucentius ep̄s ſedis apoſtolicæ uicarius dixit. Sedes apoſtolica nobis p̄ntibus humiliari non debet. Et ideo quæcunq; in p̄iudicium canonū uel regular℞ heſterna die geſta ſunt nobis abſentibus, ſublimitatem ueſtrā petimus, ut circunduci iubeatis, ſin aliàs contradictio noſtra his geſtis inhæreat, ut nouerimus quid apoſtolico uiro uniuerſalis eccleſiæ Papæ deferre debeamus, ut ipſe aut de ſuæ ſedis iniuria, aut de canonum euerſione poſſit ferre ſententiam. Epiſcopus Sebaſtiæ dixit. Omnes in ſn̄ia ueſtræ magnificentiæ permanemus.

Inualida quæ abſq; apoſtolicæ ſedis legatis in concilio geruntur.

Concilium Veneticum

CONCILIVM VENETICVM prouinciale, sub Leone Papa, in quo pauci episcopi cõuenerunt, qui statuerunt 16. Canones. In quibus agitur de regula ecclesiastica, quæ sacerdotibus (donante domino) credita est, & de districtione, cuius cura non sine illorum culpa uitiata torpescit. Et ea, quæ in priorum Patrum statutis ab eis uisa sunt omissa, & ꝓcedẽte tpe ex nimia licentia pro labente seculari libertate p̃sumpta, statutis saluberrimis in hac synodo sancita sunt. Quæ oĩa, quia abunde in superioribus adscripta sunt, ex industria subticemus.

Finis concilíj Venetici.

Conciliũ Turonen.

CONCILIVM TVRONEN. prouinciale, interfuerunt octo episcopi, continet 13. canones, quorum summa hæc est.

Primũ hortatᷣ clericos ad castitatẽ, nã si laico abstinẽtia imperatᷣ, ut possit orationi uacans exaudiri, quãto magis sacerdotibus, qui omni momento parati esse debent, sacrificium offerre pro ppl'o cum omni munditia & puritate?

Secundo, hortatur eos ad abstinentiã. Alíj continent regularem institutionem clericorũ.

In ultimo clericis prohibet usuras.

an. do. 485.

Decreta Hilarÿ Papæ

Hilarius Põt. 46.

Hilarius, natione Sardus, ex patre Crispino, sedit ann. sex, menses tres, dies x. Hic Pontificibus successoris substituendi, & laicis inuestiendi potestatem abrogauit, & epistolas de fide catholica per uniuersum Orientem sparsit. Cõfirmans tres illas uniuersales synodos Nicænam, Ephesinam, & Chalcedonensem, & damnauit Eutychen & Nestorium, & eorum

ſequaces. Approbauitq; dominationē & principatum ſanctæ eccleſiæ catholicæ & Ap̄l'icæ. *Romanū concilium.*

Sub hoc celebratū eſt concilium Romanū 50. ferè epiſcopis ibidem congregatis, & ſtatuerunt aliquot canones.

Primo, ut canones Nicęni cōcilij, & Apoſtolicę ſedis decreta cuſtodiantur. *2.q.1. Nulli fas.*

Secundo, ut bigami, aut uiduę, aut corruptę mariti ad gradus eccleſiaſticos nō accedant. *D.34. Curandam eſt.*

Tertio, ut pœnitentes, aut inſcij literarū ſiue defectu membrorū, aut deciſione aliqd minus habentes ad ſuperiorem ordinem nō accedāt. *D.55. Pœnitētes uel inſcii.*

Quarto, ut nullus epiſcopns ſibi eligat ſucceſſorem, ad petitionem epiſcoporum Tarraconenſium. Nam epiſcopus Barchinonienſis poſt mortem ſuam uelut iure hæreditario uoluit Irenęum ſucceſſorē in eccleſia derelinquere. Quibus Hilarius reſpondit ex ſententia epiſcoporum, qui in ipſo concilio ſunt congregati per ſubiecta capita. *8.q.1. Pleriq;. Nullus epiſcopus eligat ſibi ſucceſſorem.*

Primum, quòd nullus ordinetur epiſcopus ſine conſenſu metropolitani epiſcopi.

Secundum, ut nullus epiſcoporum, relicta una eccleſia, ad aliam tranſeat.

Scripſit duas epiſtolas, ad quoſdam epiſcopos, aliqua errata eorum emēdare uolēs, nihil tamen continent notatione dignum. *In concil. fol. 516.*

Decretum Hilarij iuxta Gratianum.

Vbi pars eſt corporis, eſt & totum. Eadem ratio eſt in corpore domini, quæ in Manna, quod in eius figura præceſſit. De quo dicitur, Qui plus collegerat, nō habuit amplius, neque qui minus parauerat, habuit minus. Non enim *De conſe.d.2. Vbi pars eſt. Exod.16.*

est quantitas uisibilis in hoc æstimanda myste rio, sed uirtus sacramenti spiritualis.

an.do. 471. Decreta Simplicij Papæ.

Simplicius Pont. 47. Simplicius, natiõe Tiburtinus, ex patre Castino, sedit annos 15. mensem unum, dies 7. Hic urbem Romam in quinq; ecclesias distribuit, quarum prima Petri, secunda Pauli, tertia Laurentij, quarta Ioannis laterani, nunc in orbe prima, quinta Mariȩ maioris. Tum Constantino episcopo damnato, ecclesiarum omnium primã Romanam esse declarauit. A laicis ecclesiasticum beneficium recognosci noluit.

Hic scripsit aliquot epl'as ad quosdã ep̄os.

In quarum secunda ad Ioannẽ Rauennatẽ. episcopum, habetur illa regula iuris.

2.q.1. Priuilegium. Priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

12.q.2. De reditibus. In tertia ad Florentinum, & Seuerum episcopos scribit, quod de reditibus ecclesiȩ, uel oblatione fidelium, sola episcopis ex his una portio remittatur, Duæ ecclesiasticis fabricis, & erogationi pauperũ profuturæ, a presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur, Vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur. Item Gregor. Maximiano episcopo

Finis decreti Simplicij Papæ.

Decreta Felicis tertij Papæ.

an.do. 486. Felix 3. Põ. 48 Felix Romanus, ex p̄re Felice presbytero, sedit an. 8. menses 11. dies 17. Fuit tp̄ibus Odoacris Regis usq; ad tẽpora Theodorici Regis.

Hic cum ĩtellexisset, Petrum Eutychianum ob hæresim ante in exilium pulsum, ab Achatio Constantinopo. episcopo reuocatum, fraudem subesse ueritus, authoritate Se. apo. ac cõ-

ſilio bene ſentientium approbata, Petrum, & Achatium damnat. Poſt annos uero tres cum Zeno Imperator fidē faceret, hos homines pœnitere, Felix eo misit ep̄os duos Meſſenū & Vitalem, qui (re cognita) damnatos abſoluerunt. Hi itaq; Heracleā ciuitatē ingreſſi, pecunia corrupti, nihil ex ſnía Felicis egere. Vñ Pontifex indignatus, habita (de more) ſynodo, hos, ut præuaricatores & ſimoniacos, a cōione dejecit. Meſſeno tñ pœnitentiæ tempus adſcriptū eſt, quia errorem ſuum confitebatur.

Hic cōgregauit Synodum multoꝝ ep̄oꝝ et presbyteroꝝ, eo ꝙ in Aphrica rebaptizarentur epiſcopi, & presbyteri, & diaconi. In quo, Primum ſtatuitur, rebaptizatos ep̄os, diaconos, presbyteros, in pœnitentia manere uſque ad diem obitus ſui, & non cōmunicare orationi fidelium, & catechumenoꝝ, & communio laica tantum in morte illis eſt reddenda. *De conſe. d. 4 Eos quos.*

Alij uero per tres annos ſint inter audiētes, & ſeptem annis pœniteant, & duobus annis non ſinantur oblationes offerre. *In concil. Niceno. cap. 41. Et 1. q 7 Qui in qualibet.*

Scripſit epiſtolam Achatio, in qua eum depoſuit, & dānauit pp Eutychianoꝝ cōionem. *In conciliis. fol. 519.*

Scripſit & aliā ad Zenonem ep̄m Italiæ.

CONCILIVM TARRACONENSE *Conciliū Tarraconen.*

Huius etiam tempore celebratum eſt, prouinciale, decem epiſcopis congregatis. Fuit concilium anno ſexto Theodorici Regis, In quo.

Primo, cauetur conuerſatio inter fœminas, & clericos, & monachos, etiam ſi earum curā ratione parentelæ gerant. *14. q. 4. Canonū ſtatutis*

Secundo, ut quicunq; in clero eſſe uoluerit,

14.q.5.Siquis clericus. emēdi uilius, & uēdēdi carius, studio nō utat.
Tertio, ut quantum clericus præstiterit, tantum recipiat.
15.q.4. Nullus eporum. Quarto, quòd nullus clericus unq̃ iudicet criminalia: diebus uerò dominicis nec etiā ciuilia, sed ut tātum Deo statuta solēnia peragat.
D.65. Siquis. Quinto, ut q in metropolitana ciuitate episcopus non fuerit ordinatus, post duos menses se metropolitano pręsentet.
D.18. Siquis episcoporum. Sexto, ut episcopus contemnens uenire ad synodum metropolitani uocatus, excōicetur.
10.q.1.Decreuimus. Septimo, ut episcopi annuatim diœcesim uisitent, & basilicas destitutas restituant, & non nisi tertiam partem de parochijs accipiant.
15.q.2.Obseruandum. Octauo, quòd clericus nallus accipiat munera pro iudicijs.
Nono, quòd monachus missus alicubi ministerium clericatus agere non præsumat, nisi cū abbatis imperio nec negociator existat 16.q.1.Monachi.
12.q.5. Sicubi De conse.d.5. Dictum. Decimo, ut si episcopus intestatus decesserit, inuētarium de rebus eius fiat, & nullus exinde aliquid auferat.
Citat & Gratianus ex hoc Pontifice, q̃ nullus confirmetur bis, aut ter, sicut nec baptizat̃.

Explicit concilium Tarraconeñ.

an.do. 494. *Decreta Gelasii papæ.*

Gelasius Pōt. 48. Gelasius, natione Apher, ex patre Valerio, sedit annos quatuor, mēses octo, dies 18. temporibus Theodorici Regis & Zenonis Augusti. Hic sanctitate, doctrina, & pauperum dilectione clarus, Manichæos, libris eorum combustis, proscripsit, utriusq; Testamenti libros,

ac doctorum scripta, ab ambiguis Autentica separauit. Ordinum sacrorum administrationem a mense Decembri, quatuor temporum sabbatis adtribuit, episcopos 67. creauit. Canonem, & Præfationes Missę, Prosas & Hymnos canticis miscuit. Imperatore excommunicato, eundem excōmnnicari posse probauit. Sub eo Honoricus Sœuus Vandalorum Aphricæ rex, Arrianorum fauore infideles gladio, flāmaq; sæuiendo fatigatus, 4965. relegatis, ecclesias, & bona Arrianis tradidit.

Scripsit epistolam ad episcopos per Lucaniam et Brutios, & Siciliam cōstitutos, in qua 30. decreta cōtinentur, quæ omnia longum esset recensere, præsertim cum superioribus sparsim adscripta sunt. *In conciliis. 522.*

Scripsit & aliam epistolam ad episcopos Siciliæ, in qua ita habetur.

Pręsulum nostrorum authoritas emanauit, ut facultates ecclesiæ episcopi ad regendum habeant potestatem, ita tamen ut uiduarum, pupillorum, atque pauperum, necnon & clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc etiam eis statuimus dari, quod hactenus decretū est, reliquum sibi episcopi uendicent, ut (sicut antea diximus) peregrinorum, atque captiuorum largitores esse possint. *16.q.3. Præsulum.*

In quodam Tomo, quem Gelasius fecit de uinculo anathematis sup acta cōcilij Chalcedonensis sunt aliqua annotatione digna.

Primum. Chalcedoneñ. Synodum admittēdum, excepto decreto illo de priuilegio ecclesiæ Constantinopolitanæ, cui repugnarunt. Vi

carij Apostolicæ sedis in ea præsidentes.

Secundo, uidetur fauere sententiæ, quã Hieronymus habet de obseruantia legalium, quã Petrus simulauit, inquit enim sic: Sanctus Petrus primus apostolorum, sic existimans noui testamenti gratiam prædicandam, ut a legis ueteris non recederet institutis, quædã per simulationem legit inter Iudæos Gẽtilesque gessisse.

Gal. 2.

Explicatur locus Matt. 12. de peccato in spiritũ sanctũ

Tertio, Ponit illud Matth. de peccato in spiritum sanctum, & illud Ioannis 5. Est peccatũ ad mortem &c. de eo peccato, quod usque ad mortem durat. Nã nullum (inquit) est peccatum, pro quo, aut non oret ecclesia remittẽdũ, aut quod, data sibi diuinitus potestate, desistẽtibus ab eodem, non possit absoluere, uel pœnitentibus relaxare, cui dicitur. Quæcunque ligaueris. &c. Loquẽs etiam de uinculo anathematis dicit, quod ecclesiastica sententia reos tantum & præuaricatores obligat.

Acta in synodo nõ firma, sine authoritate Papæ.

Habet etiã, quod quæcunque cuiuscunque synodi acta, nisi per Ro. Pont. confirmentur, nullũ habeant robur. Totum (inquit) in sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quod firmauit in synodo sedes Apostolica, hoc robur obtinuit. Quod refutauit, habere nõ potuit firmitatem, & sola rescindit, quod præter ordinem congregatio synodica putauerat usurpandum.

Qualiter sint intelligẽdæ cõminationes diuinæ.

Quinto dicit, quod comminationes, quæ fiunt in sacris literis, sunt intelligendæ, quandiu permanserint in statu rationis, quo fiunt. Sic inquit, Tyrus, & Gaza, Beryton, & Aegyptus, pronunciatæ sunt perituræ, quas postea per euangelium nouimus esse saluatas. Perierunt itaque

Hiere. 47.
Luc. 10.

duplici

duplici modo, aut permanentes in eo, quod talem ſentētiam ſuſceperunt, aut deficientes ab eo, quo tales fuerant, & incipientibus eſſe, quo non tales fuerant.

Sexto, Et ſuper illud Eſaiæ, Claude oculos eorum, ut uidentes non uideant &c. Sic etiam inquit, De gente Iudæorum prophetatum eſt, Claude oculos &c. ne unq́ conuertantur, & ſanem illos &c. Hic etiam correctio & emendatio interdicta monſtrat̄, & reſipiſcendi quoque ſpes prorſus abſcinditur, De quo tamē populo Apoſtolos, & eccleſiam primitiuā nouimus proceſiſſe, & tot milia hominum una die baptiſmate fuiſſe ſaluata. *Explicatur locus Eſa. 6.*

Dicit, quod fuerunt hæc ante aduentū Chriſti, ut q̄dā figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actibus conſtituti, pariter reges exiſterēt, & pariter ſacerdotes, Quod ſanctum Melchiſedec fuiſſe, ſacra prodit hiſtoria. Quod in ſuis quoque diabolus eſt imitatus, utpote qui ſemper, quæ diuino cultui conuenirent, ſibimet tyrannico ſpiritu uindicare contendit, ut Pagani Imperatores, ijdem & maximi Pontifices dicerentur. Sed cum ad uerum uentum eſt regem eundem atque Pontificem, ultra ſibi nec Imperator Pontificis nomen impoſuit, nec Pontifex regale faſtigium uendicauit. Quamuis enim membra ipſius, id eſt ueri regis atq́ Pontificis, ſecundum participationem naturæ, magnifice utrunq́ in ſacra generoſitate ſumpſiſſe dicantur, ut ſimul regale genus, & ſacerdotale ſubſiſtant: quoniam Chriſtus memor fragilitatis humanæ, quod ſuorꝝ ſaluti congrueret, diſpen *Fuerunt olim aliqui & reges & ſacerdotes.* *Gen. 14. & Heb. 7.* *1. Pet. 2.* *Poſt Chriſtū diuerſa ſun Pontifex, & Imperator.*

ſatione magnifica temperauit, ſic actionibus proprijs, dignitatibusq; diſtinctis officia poteſtatis utriuſq; diſcreuit, ſuos nolens medicinali humilitate ſaluari, nõ humana ſuperbia rurſus intercipi, ut & Chriſtiani Imperatores ꝓ æterna uita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium curſu rerum Imperialibus diſpoſitionibus uterentur, quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & ideo
2. Timoth. 2. militans Deo, minime ſe negotijs ſecularibus implicaret, ac uiciſſim non ille rebus diuinis ꝓſidere uideretur, qui eſſet negotijs ſecularibus implicatus, ut & modeſtia utriuſq; ordinis curaretur, ne extolleretur utroq; ſuffultus, & cõpetens qualitatibus actionum ſpecialiter profeſſio aptaretur. Ex quibus (inquit) aperte colligitur, a ſeculari poteſtate nec ligari ꝓrſus, nec abſolui poſſe Pontificem.
Epiſtola 3.

Miſit etiam epiſtolam eloquẽtem & elegãtem ad Fauſtum magiſtrum, fungentem legationis officio Conſtantinopolis, in qua docet, nullum abſolui poſſe ab errore præterito, niſi
24.q.2. Legatur. reſipiſcat. Remitti culpa de præterito poteſt, correctione ſine dubio ſubſequente, nam ſi deinceps ſinitur manſura peruerſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed cõſentientis aſſenſio.

24.q.1. Achatius. Docet etiam ſolum Pontificem poſſe hæreticos damnare ſine aliorum cõſenſu, immo & quemlibet epiſcopum hoc poſſe. Et quod non opus eſt noua damnatione ei, qui in errorẽ iam alīs condemnatũ incidit, ſicut iſte Achatius.

9.q.3. Ipſi ſũt. Appellationes etiam oẽs ad eccleſiã Ro. licere differre, ab ipſa uero nunquã appellare ſa

cri canones sanxerunt.

Aliam etiam misit epistolam ad Anastasiũ Augustum, in qua & fidei zelum, & charitatẽ erga proximos argute demonstrat, sic dicens: Duo sunt Imperator Auguste, quibus principaliter hic regitur mundus, Authoritas sacra Põtificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius est pondus sacerdotum, quãto etiam pro ipsis regibus uel legibus hoĩum in diuino sunt examine rationem reddituri. Licet enim præsideas humano generi dignitate rerum, tñ præsulibus diuinarum deuotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expectas, inq́ sumendis cœlestibus sacramẽtis, eisq́ (ut competit) disponendis, subdi te debere cognoscis, religionis ordine, potiusquam præesse. *Epistola 4. D. 96. Duo quippe.*

Extat alia eiusdẽ epistola ad episcopos Dardaniæ de eiusdem Petri & Achatij iusta dãnatione per sedem Apostolicam facta. *Epistola 5.*

Ex hac epl'a citat Gratianus duo decreta.

Primum, q̃ repeti nõ possunt, quæ 30. annis quiete possidentur.

Secundum, q̃ non oportet ab eorum eleemosynis abstinere post mortem quibus in uita communicare non destitimus.

Aliam etiam scripsit epistolam ad Euphemianum, in qua sanctissime, & doctissime illũ cohortatur ad unitatem fidei catholicæ, & ut Petrum & Achatium hæreticos habeat.

Ordo ueteris & noui testamenti, quem sancta & catholica Romana suscipit, & ueneratẽ ecclesia, digestus a Gelasio papa cum 70. episcopis superioribus iam bis relatus est. *Scriptura sacra supra fol. 75. & 90.*

Cōciliū Epaunense.

CONCILIVM EPAVNENSE, tempore Gelasii primi, Papæ, est prouinciale, tempore Sigismundi Regis celebratum. Fuerunt uerò .70. episcopi in hoc concilio, in quo ediderunt 40. decreta, quæ omnia ferè ad institutionem clericorum, et episcoporum, & ecclesiarum pertinent. Sed ea, cùm iam superius relata sint, maximè in concilio Agatheñ. hoc loco recensere non duximus necessariò. Ex p̄cipuis tamen hæc summa est.

Vt episcopi uenatores non sint, nec accipitres habeant.

Vt clerici uagi ad cōionem nō assumantur.

Vt alterius episcopi clericus in alia ciuitate non constituatur.

Vt unius monasterij sit unus Abbas.

De correctione Abbatis peccantis.

Quòd cleric⁹ publicū iudiciū nō ĩterpellet.

Ne illicitis horis clericus ambulet.

De pœnitentia homicidarum.

De confirmatione canonum.

Finis concilij Epauneñ.

an.do.498.

Decreta Anastasij papæ.

Anastasius.2. Pont.50. De quo, D.19.c. Anastasius. Hic a Nestorianis corruptus, uiscerum egestu pœnas luit.

Anastasius secundus, natione Romanus, ex patre Fortunato, sedit annum unum, menses 11. dies. 24. Hic fuit temporib⁹ Theodorici regis, & Anastasii Imperatoris, cuius tempore multi clerici ab eius communione se subtraxerunt, q̄ communicasset Photino Thessaloniceñ. diacono sine cōsilio episcoporum, & clericorum, qui communis erat Achatio, & quia occultè uoluit reuocare Achatiū, et nō potuit. Qui nutu diuino subita morte percussus est.

Hunc recenſent aliqui inter hæreticos propter cõmunionem Achatij, & Photini diaconi. Sed de hoc dixim⁹ in cõtrouerſia. 4. ſupra.

Scripſit epiſtolam ad Anaſtaſium Auguſtum, in qua hęc continentur.

Primum, ꝙ non ſit temere iudicandum, de his, quæ ad dominum migrauerunt.

Secundũ, ꝙ magno ope ſit cõtentio uitãda.

Tertium, ut Imperator quoſcũq; potuerit, ad ueram fidem pertrahat.

Quartũ, ut ipſe monitis apoſtolicis pareat.

Quintum, ꝙ mali miniſtrando ſibi tatummodo noceant, non eccleſiæ ſacramenta con maculent, nec eos, qui per hæreticos ſunt, aut baptizati aut ordinati, portio lęſiõis attingat. *D. 19. Secundũ eccleſiæ.*

Decretum eiuſdem ex Gratiano.

Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil eſt aliud, q̃ fauere impietati eorũ, nec caret ſcrupulo ſocietatis occultę, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. *23. q. 3. Qui poteſt.*

Decreta Symmachi papæ.

Symmachus, natiõe Sardus, ex parte Fortunato, ſedit annos. 15. mẽſes ſeptẽ, dies. 28. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anaſtaſii Auguſti. Fuit uerò ordinatus ſub contentione unà cum Laurentio, Symmachus in Baſilica Conſtantiniana, & Laurentius in baſilica beatæ Marię, ex qua cauſa ſeparatus eſt clerus, & diuiſus eſt Senatus. Sed ſchiſmaticis ſuperatis, Symmachus pauperum, & clericorũ amator, & ſuſtẽtator fuit. Eugenium fidelem Carthagineñ. epiſcopum cum. 220. epiſcopis à Tranſimundo Vãdalorum rege in Sardiniã *an. do. 499. Symmachus Pont. 51.*

proſcriptum pie fouit. Hic decreuit, ut uiuente Pontifice, de futuri ſubrogatione præſumat nemo. Hic inuenit Manichæos in urbe, quorum ſimulachra, & codices cremans, ipſos in exiliũ relegauit. Innumeras fere baſilicas ſanctorum conſtruxit & reparauit, & infinito auro, & argento eas donauit.

Decreta Symmachi. Hic conſtituit, ut omni die dominico, & natalicijs martyrum, Hymnus Gloria in excelſis diceretur, multos captiuos redemit, fecit ordinationes quatuor in urbe, presbyteros 92. diaconos 16. epiſcopos 117. Sepelitur in baſilica beati Petri 14. Cal. Auguſti, & ceſſauit epiſcopatus dies 7.

16.q.1. Poſſeſſiones. Hic ſtatuit, bona eccleſiæ non alienari, niſi magna & pia cauſa exigente.

36.q.2. Raptores. Vt raptores uiduarum uel uirginum eccleſiæ communione priuentur.

27.q.1. Neque uiduas. Vt uiduæ & uirgines diu in religioſo propoſito per tp̃s commoratæ ultra non nubant.

1.q.1. Nullus itaque. Vt nullus per ambitũ ad ep̃atum accedat.

Secũda ſynodus Ro. ſub papa Symmacho.

Secunda ſynodus. Congregauit Romæ ſynodũ in baſilica beati Petri, & inter cætera ſtatuit, ut ſiquis, Papa ſuperſtite, pro Romano Pontificatu cuiquam *79.c. Siquis Papa.* quolibet modo fauorem præſtare cõuincitur, loci ſui honore priuetur.

D.19. Si tranſitus. Item, ꝙ ſi Papa, morte præuentus, non potuerit de ſui ſucceſſoris electione ante decernere, is conſecretur epiſcopus, quem cunctus clerus, aut certe pars maior elegerit.

Ibidẽ. Siquis Papa. Item, quod qui ambientes, uel ambientium fautores, coniuratoresq́ꝫ prodiderit, nõ ſolum

purgatus ab omni culpa uideatur esse (etiam si fuerit particeps) uerum etiam remuneratione dignissimus.

Aliam etiam synodum congregauit Romę, anno domini 504. In qua cauetur sub anathematis pœna, ne bona ecclesiastica alienentur. *Romana synodus 3.*

Congregauit ibidem & aliã synodum, quæ dicitur Palmaris, tempore Theodorici, cuius iussu fuit congregata, ut Symmachus a sibi obiectis criminibus se purgaret. *Synodus 4. Roma.*

Extat liber eruditus, & elegans Ennodij ecclesiæ Ro. diaconi ꝓ defensione quartæ & qntæ sy. Symmachi papæ & 230. epõrum.

Ex quo desumptũ est, huiusmodi decretũ.

Non'ne directa sunt uerba canonum, siquis clericorum ab episcopo suo ante sententiæ tẽpus pro dubia suspicione discesserit, manifestã in eum manere censurem? Lex enim ecclesiastica Pontificem ab alijs accusatum, priusquã sub luce obiecta constiterit, exigit non relinqui. *9. q. 4. Nonne directa.*

Item, illud. Aliorum hominum causas Deus uoluit per homines terminare, sed sedis istius præsulem suo sine qõne reseruauit arbitrio. *9. q. 3. Aliorũ hominum.*

Alia etiam synodus est Romæ congregata sub hoc Symmacho, in qua approbatur supra scriptus liber Ennodij diaconi, & ei datur eadẽ authoritas, quę decretis synodorum, & ita iussus est inter actiones synodicas adscribi. *Synodus ro. 5.*

Secundo.

Statutum est Decretum illud a multis antecessoribus synodaliter firmatum.

Oues, quæ suo pastori commissæ sunt, eum nec reprehendere, nisi a fide exorbitauerit, nec *2. q. 7. Oues quæ.*

Verba sũt Eusebii papæ. ullatenus accusare possunt, quia facta pastoris gladio ferienda non sunt, quanquam reprehendenda recte uideantur.

3.q.1.Reintegranda. Idem Euseb. omnibus epis. Ex hac etiam synodo habetur in Decretis, quòd nullus episcopus, aut clericus, ante sententiam suis bonis spolietur, & si spoliatus fuerit, restituatur in omnibus.

Synodus Ro. 6.cõtra inuasores rerũ ecclesiasticarũ. Fuit & alia synodus Romę sub Symmacho tempore Theodorici Regis, ad ecclesiæ reformationem, & gubernationem congregata. In qua stricte & sub pœna anathematis ꝓhibet.

16.q.1.In canonibus. Ne ullus, bona ecclesiæ a fidelibus oblata occupet, & quasi propria possideat sine episcopi licentia.

16.q.1.Ferro. Quòd ferro abscindenda sunt uulnera, quæ fomenta non sentiunt.

11.q.3.Iniustũ Quòd iniustum iudiciũ, & definitio iniusta, regio metu uel iussu, aut a iudicibus ordinata non ualeat.

In conc.fo.555 Extant eiusdem epistolæ aliquot, quas recẽsere superuacaneum est.

Concilium Illerden. CONCILIVM ILLERDEN. tempore Symmachi 8.episcoporũ habitum anno 15. Theodorici Regis. In hoc concilio statuerunt canones sequentes.

Canon 1.

D.50 De his. Vt clerici in obsidionis necessitate positi a sanguine humano (etiam hostili) se abstineant, admittantur tamen ad pristina officia post 2. annos pœnitentiæ. Canon 2.

Quòd his, qui abortiuum faciunt uel natos suos extinguunt, post 7. annorum curricula cõmunio tribuatur.

Canon 3.

Quod Monachi sine licentia Abbatis non ordinentur. 16.q.1.Cum utilitate.

Canon 4. De incæstis.

Vt hi, qui se incæstus pollutione conmaculant (quousque in ipso detestãdo, & illicito carnis cõtubernio perseuerant) usque ad Missam tãtum Catechumenorum in ecclesia admittant, cum quibus etiam nec cibum sumere ullũ christianorum (sicut Apostolus iussit) oportet. 35.q.2. & 4. De his, qui incæsti. 1.Cor.5.

Canon 5. De his, qui altario seruiunt.

Hi, qui altario Dei deseruiunt, si subito inflẽda carnis fragilitate corruerint, & Deo respiciente, digne pœnituerint, ita ut si mortificato corpore cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneat in potestate Pontificis, uel ueraciter afflictos non diu suspendere, uel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesiæ corpore segregare, ita tamen, ut sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoueri. Quod si iterato, uelut canes ad uomitum, reuersi fuerint, & ueluti sues in uolutabris iacuerint, non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem (nisi in exitu) non percipiant. D.50. Hi qui.

Canon 6. De eo, qui Viduæ, uel religiosæ Virgini stuprum intulerit.

Qui pœnitenti Viduæ, uel Virgini religiosæ, uim stupri intulerit, si se ab eo sequestrare noluerit, pariter a cnmmunione Christianorum, & consortio segregentur. Si uero illa, quæ uim pertulit, ad sanctam religionem redierit, in illo solo sententia excommunicationis teneatur,

quoadusque publice pœniteat.

Canon.7.De his qui sacramento se obligant.

22.q.4.Qui sacramento. Qui sacramento se obligauerit, ut litigans cum quolibet, ad pacẽ nullo modo redeat, pro periurio uno anno a cõione corporis & sanguinis dñi segregatus, reatum suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit, ieiuniis absoluat. 1.Petri 4. Ad charitatem uero, quæ operit multitudinẽ peccatorum, celeriter uenire festinet.

Canon.8.Si Clericus seruum de Ecclesia traxerit.

17.q.4.Nullus clericorum Nullus Clericorum seruum, uel discipulum suum, ad ecclesiam confugiẽtem, extrahere audeat, uel flagellare præsumat. Quod si fecerit, (donec digne pœniteat) a loco, cui honorẽ nõ dederit, segregetur.

Canon.9.De his, qui rebaptiZati sunt.

Can.11. Nicæna synodi. De his, qui in præuaricatione rebaptizati, sine aliqua necessitate, uel tormẽto delapsi sunt. Placuit, ut circa eos illa Nicænæ synodi statuta seruentur.

Canon.10.De his, qui iubente Episcopo ab Ecclesia exire contemnunt.

11.q.3. Qui iubente. Qui, iubente sacerdote, pro qualicunq; culpa ab ecclesia exire contempserit, pro noxa cõtumeliæ, tardius recipiatur ad ueniam.

Canon.11.De Clericis, qui in mutuam cædem prorumpunt.

Si qui clerici in mutuã cædem proruperint, prout dignitas officiorum in tali excessu contumeliam pertulerit, a Pontifice districtius uindicetur.

Canon.12.De his, qui contra Canones ordinati sunt.

Qui contra decreta Canonũ indiscrete Cle-

ricos usque nunc ordinauerunt, eis dn̄s, uel sancta & ecclesiastica charitas ignoscat. Amodo uero si in tali ausu proruperint, decretum Canonum, quod circa eorum personas statutum est, obseruetur.

Can. 13. De Catholicis, qui filios suos hereticorum baptismati tradiderunt.

Catholicus, qui filios suos in hæresi baptizandos obtulerit, oblatio illius in ecclesia nullatenus recipiatur.

Canon. 14. De sacerdote moriente.

Cum sacerdos moritur, res ecclesiæ nō diripiantur, sed fideliter obseruentur.

Sergius episcopus relegi, & subscripsi. Gratus episcopus directus a dn̄o meo Stephano ep̄o, his cōstitutionibus interfui, & subscripsi. *Subscriptio.*

Ex hoc Concilio citat Gratianuus quatuor Canones. *Cano. a Gratiano citati ē hoc Concilio.*

Primum, quòd in diebus quadragesimæ nuptias celebrare non licet.

Non oportet a lxx. usque in octauā Paschæ & tribus hebdomadibus ante festiuitatem Sācti Ioannis Baptistæ, & ab aduentu dn̄i usque post Epiphaniam nuptias celebrare. Quod si factum fuerit, separentur. *33. q. 4. Non oportet.*

Secundum.

Nō prohibetur, a sacris ordinibus, qui a medicorum incisione claudus efficitur *D. 55. Siquis in infirmitate.*

Tertium

Statuitur, quomodo clericus infamatus debeat se purgare 7. testibus, & iuramento, ut fecit Leo papa coràm Cæsare Carolo. Et si hoc facere non potuerit, suspendatur usque ad di- *2. q. 4. Presbyter si.*

gnam satisfactionem.

Quartum.

De cõse.d.4. Omnis presbyter. Statuitur, quòd sacerdos ad baptizandi officium & ad uestimenta altaris lauanda, debet habere propria uasa.

Cõcilium Valentinum. CONCILIVM VALENTINVM prouinciale 6. Episcoporum, circa tempora etiã Symmachi celebratum est in Valentia Hispaniæ, Theodorici Regis anno 15.

Cap. I. ut Euangelium post Apostolum legatur.

Inter cętera, hoc esse cẽsuimus obseruãdum ut sacrosancta, Euangelia, ante munerum illationem in Missa Catechumenorum, in ordine lectionũ, post Apostolum legantur, quatenus salutaria Christi præcepta, uel sermones sacerdotis, nõ solum fideles, sed etiam Catechumeni, ac pœnitentes & omnes, qui e diuerso sunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nõnullos attractos ad fidem euidenter scimus.

Nota quo intelligebatur a plebe euãgeliũ

Statuitur, qualiter episcopus defunctus per uiciniorem episcopnm sit honorifice tumulandus, & eius exequiæ celebrandæ.

Finit Concilium Valentinum.

Decreta Hormisdæ Papæ.

an.do.514. Hormisda Põti.52. Tempore huius fuit Boetius Seuerinus. Hormisda, natione Campanus, ex patre Iusto, de ciuitate Frusinona, sedit annos 9. dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Anastasij Augusti. Hic Pont. regibus fuit charus, hæreticis exosus, & in ecclesiam magnificus. Nuptias publice agi decreuit. Manichæos palàm cõbustis libris, oppressit. Ab Anastasio Imperatore contemptus, inquiẽte, Imperatoris esse

imperare, non imperata Pont. uel cuiusuis reci pere. Sed a Iustino confirmatus, ecclesiarum pacem obtinuit.

Scripsit Epistolam ad episcopos Hispaniæ, exhortãs eos ad obseruantiam ueterum Cano num, & in primis docet eos, qui ad clerum pro mouentur, debere aliis esse præstantiores, nam milites suos probatos sibi quærunt instituta fidelium, & prius debent exemplum religiosę cõuersationis de se potius aliis præstare, quàm sumere, & oportet emẽdatiorẽ esse populo, quẽ necesse est orare pro populo, ideoq; nullus ex pœnitentibus debet ordinari, quis enim eum, quem paulo ante iacentem uiderat, ueneretur antistitem? *Argumentum epistolæ Hormisdæ papæ.* *61. c. Non negamus.*

Admonet secundo, ut pro episcopatu præmium non accipiatur, ne spiritualia uilescant, dum precio emuntur, & a dño corripiantur: sicut Simon Magus spiritum sanctum mercari uolens, nã quis non uile putat, quod uenditur? Sed ita debet fieri electio, ut in graui murmure populorum diuinum credatur esse iudicium. *Secundo.* *Actó. 8*

Tertio, ut bis in unoquoq; anno prouincialia Cõcilia celebrentur, ut circa res ecclesiasticas recta disponant, & de recte dispositis, deo gratias agant. *Tertio.*

Scripsit & aliam epistolam ad episcopos Hispaniæ, in qua ponitur Ioannis episcopi Cõstãtinopolitani professio, ꝓpter clericos Oriẽtales, qui eius cõmunionẽ poposcerant, & docet, quomodo sint recipiẽdi ad ecclesiæ fidem, qui ante fuerant errores Nestorii, Eutychis, Achatii, & aliorum secuti. *Epistola 2. Hormisdæ.*

Epiſtola 3. Hormiſdæ. Aliam etiam miſit epiſtolam ad Epiphaniũ Conſtantinopolitanum epiſcopum, de reconciliatione Romanæ, & Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, Deo gratias agens, quòd hoc beneficium ſuis temporibus exhibuerit.

Epiſtola 4. Aliam ſcripſit epiſtolam ad Saluſtiũ Hiſpalenſem epiſcopum, cui cõmiſit uicem ſuam ſuper prouinciam Beticã & Luſitaniam, admonens, ut in omnibus ſtatuta à patribus decreta obſeruare faciat.

Epiſtola 5. Aliam etiam miſit ad epiſcopos Beticæ, in qua eis gratulatur, ꝙ pacem diu deſideratam inter ſe compoſuerint.

Epiſt. Iuſtini Imperatoris. Habetur etiam epiſtola Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam Papã, rogans pro pace, & unitate eccleſiarũ, maxime Hieroſolymitanę, ſed nihil ſpeciale continet annotatione dignum.

Depcatio Hieroſolymitanorũ clericorum Extat etiam deprecatio Hieroſolimytanorum clericorum, & Abbatum, ad eundem Iuſtinum, In qua ei ſupplicant, ut pacem & unitatem eccleſiarum pro uirili conetur procurare, & offerunt ei libellum, in quo oſtendunt, qualiter de ſancta Trinitate, & de Ieſu Chriſti domini noſtri incarnatione ſentiant, iuxta Decreta a ſanctis Pontificibus in Concilijs Nicæno & Chalcedonenſi.

D. 50. Si ille Ex hoc Pontifice citat Gratianus decretum, quo ſtatuitur, ne ille, q in monaſterio recluſus eſt, ut pœnitentiã agat, ordinetur presbyter.

30. q. 5. Nullus Item, ꝙ nullus fidelis cuiuſcunque conditionis ſit occulte nuptias faciat, ſed benedictione

31. q. 2. De neptis tuæ. accepta a ſacerdote, publice nubat in domino.

Ibi etiam ſtatuitur, ne aliquis ad matrimo-

nium compellatur.

CONCILIVM AVRELIANENSE tempore Hormiſdę. In hoc Concilio primum habetur epiſtola Clodouei Regis Franciæ ad ſynodum, in qua profitetur ſe pariturum præceptis eccleſiæ & papæ de non captiuãdis clericis, monialibus, & ſeruis eccleſiarum, nec eorum filijs, &c. & de captiuatis reddendis. Secundo loco habetur reſcriptum ſynodi ad eundem regem, in quo. *Concilium Aurelianenſe.*

Primo, continetur de homicidis, adulteris et furibus, ſi ad eccleſiam confugerint, ut ab eccleſiæ atrijs, uel domo epiſcopi eos abſtrahere omnino non liceat. *17.q.4. Id conſtituimus.*

Secundo. De raptoribus uero, ſi ad eccleſiã raptor cum rapta confugerit, et fœminã ipſam uiolentiam pertuliſſe conſtiterit; ſtatim liberetur de poteſtate raptoris, & raptor mortis, uel pœnarum impunitate conceſſa, aut ad ſeruiendum ſubiectus ſit, aut redimendi ſe liberam habeat facultatem. *36.q.1. De raptoribus.*

Tertio. De obligationibus uel agris, quos dominus noſter Rex eccleſiæ contulerit, id eſſe iuſtum definimus, ut in reparationibus eccleſiarum, alimonijs ſacerdotum, & pauperum refectione, uel redemptionibus captiuorum, quicquid deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.

Quarto. Si ſeruus, neſciente domino, ſciente tamen epiſcopo, ordinetur, teneatur epiſcopus eius pretiũ in dupplo reddere domino, & ipſe permaneat in ordinibus. Si uero, ignorante epiſcopo, id ipſum facere teneatur, qui illum or- *D.54. Si ſeruus.*

dinandum obtulerit.

D.81. Si diaconus. Quinto. Si diaconus, aut presbyter, crimen capitale cõmisserit, simul & ab officio, & communione pellatur.

D.82. Eps. Sexto. Episcopus pauperibus uel infirmis, q debilitate faciente, non possunt suis manibus laborare, uictum & uestitum, in quantum possibilitas habuerit, largiatur.

Septimo. Ne superstes frater thorũ defuncti fratris ascẽdat, nec se quisquam amissæ uxoris sorori audeat sociare.

18.q.2. Abbates. Octauo. Quòd Abbates episcopis, monachi Abbatibus sint subiecti.

27.q.1. Monachus. Nono. Quòd monachus in monasterio orarium, uel zonas non habeat.

16.q.3. Si eps. Decimo. Quòd præscriptio non habeat locum in rebus ecclesiæ.

De conse.d.3. sacerdotibus. Vndecimo. Quòd ante Paschæ solennitatem non quinquagesima, sed quadragesima teneatur.

De conse.d.3. Rogationes. Duodecimo. Quòd Rogationes.i. Letaniæ ante Ascensionem domini celebrentur, ita ut præmissum triduanum ieiuninm in dominicæ Ascensionis solẽnitate soluatur, per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxantur.

De conse.d 3. episcopus. Tertiodecimo. Quòd episcopus, si infirmitate non fuerit impeditus, ecclesiæ, cui proximus fuerit, die dominico deesse non debet.

Alia multa sancita sunt circa partitionem bonorum ecclesiasticorum, & Basilicas construendas, & honestatem monachorũ, & clericorum, &c. Subscripserunt in hoc Concilio. 33. Episcopi.

Concilium

CONCILIVM GERVNDENSE est ꝓuinciale, tempore Hormisdæ papæ. Celebratum est an. 7. Theodorici Regis, in quo, Concilium Gerunden.

Primo statuitur, ut unaquæque prouincia in officio ecclesiæ unum ordinem teneat. De cõs. d. 2. Institutio.

Secundo. Vt expleta solẽnitate Pentecostes in sequenti septimana a quinta feria in sabbatum, per hoc triduum abstinentia celebretur.

Tertio. Vt Catechumeni baptizentur die, uel uigilia Paschæ, & Pentecostes. Cæteris solennitatibus tantum infirmi. De cõsec. d. 4. Catachumeni

Quarto. Vt paruuli, si infirmari contingat, eodem die, quo nati sunt, baptizentur.

Quinto. Vt omnibus diebus post matutinas & uesperas oratio dominica a sacerdote proferatur. De cõs. d. 5. Id semper

Alia statuuntur circa honestatem & uitam tam clericorum ꝙ ordinandornm.

CONCILIVM CAESARAVGVSTA a duodecim epis celebratum. In quo primum statuitur, ut mulieres fideles ad uirorũ alienorum cœtum & lectionem nõ accedant, nec ad ipsas legentes alij studio uel discendi, uel docẽdi conueniant, ut Apostolus iubet. Conciliũ Cæsaraugustan. 1. Cor. 14. & 1. Tim. 2.

Item, ne quis ieiunet die dominica causa timoris aut persuasionis, nec quadragesimæ diebus ab ecclesiis fideles desint, nec habitent in latibulis cubiculorum aut montium, qui in suspicionibus perseuerant. De cons. dis. 3. Nequis.

Item, Eucharistiæ gratiam siquis probatur acceptam nõ consumpsisse in ecclesia, Anathema sit in perpetuum.

Item, uicesimo & primo die, id est, a 16. Ca-

lendas Ianuarij usque in diem Epiphaniæ, quæ est 8. Id. Ianuarij, cōtinuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare, nec latere in domibus, nec secedere ad ullam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed ad ecclesiam concurrere, quod qui non obseruauerit, Anathema sit in perpetuum.

Item, nequis doctoris nomen sibi imponat præter has personas, quibus est concessum, secundum quod scriptum est. *Heb. 5.*

Item, q Virgines non uelentur, quæ se deo uouerunt, nisi 40. annorū probata ętate, quam sacerdos comprobauerit.

An. do. 525.

Decreta Ioannis I. papæ.

Ioā. 1. Pont. 53.

Ioannes, natione Tuscus, ex patre Constantio, sedit annos duos, menses nouem, dies 17. temporibus Theodorici Regis, & Iustini Augusti Christiani. Hic a Iustino Cōstantinopoli honoratus, Theodorici Regis (paulopost in Vulcani ollam deiecti) iussu, carceris pędore, fameq; consumptus, Rauennæ martyrum numero est adscriptus.

Tēpore huius floruit. B. Benedictus.

Scripsit epistolam ad quēdam Zachariam archiepiscopum, ex qua illud decretum quod supra retulimus, desumptum est, Oues quę suo pastori, &c.

Vide supra fo. 152. pag. 1.

Item illud, ubi dicit, q nullus episcopus uocetur ad Concilium, nec accusetur, donec omnia, quæ ab illo fuerint ablata, restituantur.

2. q. 2. In scripturis.

Aliam misit ad epos Italiæ, de Theodorico Rege, hortās eos, ut pestem Arrianā conentur pro uirili extirpare, & eorum ecclesias catholicas cōsecrent, nō timentes minas Theodorici.

Decreta Felicis 4.papæ. an.do.525.

Felix, natione Sāmius, ex patre Castorio, sedit annos quatuor, menses duos, dies xiij. fuit tẽporibus Theodorici Regis, & Iustiniani Augusti. Hic diuis medicis Cosmo, & Dāmiano templum Romæ dedicauit. Huius tẽporibus consumpta est incendio basilica sancti Martyris Saturnini, quam a solo denuo extruendam curauit, & uixit usque ad tempora Athalarici. Fel.4.Pōt.54. Hic Cōstantinopo.Patriarchā dānauit.

Scripsit epistolam ad episcopos omnes per diuersa loca constitutos, in qua primum habetur, Missam non debere celebrari, nisi in sacratis domino locis, nisi magna compulerit necessitas. In quibus locis Missa sit celebranda.

Quoniam scriptum est: Vide, ne offeras holocausta tua in omni loco, quem uideris, sed in loco, quem elegerit dominus deus tuus. Deut.12.

Sicut enim non alij, q̃ sacrati domino sacerdotes debent missas cantare, nec sacrificia super altare offerre, sic non in alijs, q̃ in domino cōsacratis locis.i.in tabernaculis diuinis precibus a Pontificibus delibatis, missas cātare, aut sacrificia offerre licet. Non ergo licet in domibus oblationes celebrari ab episcopis, & presbyteris. Idem habetur Concil.Laodiceñ. De cōs.d.1.Sicut non alij. Cap.26.& 58

Decreta Bonifacij 2.papæ. an.do.525.

Bonifacius, natione Romanus, ex patre Sigibuldo, sedit annos 2.dies 26. temporibus Athalarici Regis hæretici, & Iustiniani Augusti. Hic cum Dioscoro ordinatur sub cōtentione, Dioscorus ordinatur in Basilica Cōstantiniana, Bonifacius uero in Basilica Iulij. & fuit dissensio in Clero, & Senatu dies 29. Quo tẽ- Bonifacius 2. Pons.55 Hic clericos a laicis in ecclesia segregauit.

pore defunctus est Dioscorus & quieuit seditio. Hic Bonifacius instituit, ne quispiam sibi in episcopatu successorem deligeret, quod postea multi Pontifices confirmarunt.

Extat epistola eiusdem ad Eulalium, Alexādrinum episcopū, de reconciliatione Carthaginensis ecclesiæ ostendens per diuinam sapiētiam optime cōstitutum, ut maiora minoribus subdātur, & omnes epi, epo Romano. Et hinc desumptum est decretum illud.

D. 89. Ad hoc dispensa. Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, ut dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impēderent, uera concordia fieret, & ex diuersitate contentio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum: neque enim uniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi manus causa differentiæ ordo seruaret.

Extat etiam epistola precū Eulalij episcopi Carthaginensis, & iustini prædicti principis ꝑ reconciliatione suæ ecclesiæ, in quo se submittit Romano Pontifici, asserens esse ueram salutem in ecclesia Romana, & ueram fidē, & non extra illam. & Anathematizat omnes hæreticos, qui oppositum tenent, & statutis Roma. Pont. contradicunt.

an. do. 533. *Decreta Ioannis 2. Papæ.*

Ioā. 2. Pōt. 56. Ioannes, qui & Mercurius, natione Romanus, ex patre Proiecto de Cælio mōte, sedit annos 2. menses quatuor, dies 6. Fuit temporibus Athalrici & Iustiniani, cuius tempore idē Imperator Iustinianus misit fidem suam in scripto

ſub chirographo proprio ad ſedem Apoſtolicam, per Epiſcopos Apatium & Demetrium, cum ingentibus donis auri,argenti,& gemmarum. *In.l.inter cla. de ſum. Trini. & fi.cat.*

Scripſit unam epiſtolam ad Valerium epiſcopum,in qua oſtẽdit,ꝙ filius eſt patri æqualis,congeſtis multis & probatiſſimis ſacrarum literarum teſtimonijs.

CONCILIVM TOLETANVM, 2. Anno.5. Amalrici Regis. **Conciliũ Toletanum.**

In hoc Concilio primũ ſtatutum eſt,ut clerici, quos parentes ab infantia clericatus officio mancipauerunt, ſi poſt uelint ad nuptias accedere,permittantur.Et idem de Monachis & cum peruenerint ad annum 18.eorum uolũtas requiratur, & non antea, nec ſubdiaconatus officium ante 20. & diaconatus ante 25.accipiant. **Primũ decretũ**

Similiter placuit,ut nullus clericorum a gradu ſubdiaconatus,(ut ſupra in conſortio familiaritatis habeat mulierem, uel ingenuam,uel libertam,uel ancillam,&c. **Secundum.**

Item,quòd qui in terris eccleſiæ agellos ſiue uineolas,ſeu alia ædificia fecerit,illa teſtamento legare non poſſit,ſed eccleſiæ relinquat. **Tertium.**

Habetur etiam hic edictum pijſſimi Imperatoris Iuſtiniani, fidei confeſſionẽ continens, & refutationem hæreſum, quæ aduerſantur catholicæ Dei eccleſiæ, Ioanni papæ 2.tranſmiſſum, ut patet in uita eiuſdem in libro Pontificali,in quo optime, & ſatis prolixe oſtendit in ſancta Trinitate tres perſonas, uel proprietates,& unam eſſentiam & naturam,in Chriſto

uero duas naturas, unam personam, duas natiuitates. Beatam uero Virginem proprie dici genitricem dei. Et ultimo ostēdit, hæreticos & post mortem posse anathematizari, hoc ꝓbat multis rationibus, & sanctorum testimonijs.

In fine primi Tomi habetur epistola Pontiani episcopi ad eundem Iustinianum Imperatorem, illius fidem & religionem collaudans: supplicans tamen, ne Theodorum hæreticū post mortem iubeat anathematizari, nam licet eius dicta possimus respicere, non tamen authorem damnare: nam si uiueret, posset errorem admonitus corrigere.

an.do.533.

Decreta Agapeti papæ.

Agapetus Ponti.57.

Hic dominicas processiones instituit.

De cons.d.1. Agapetus.

Agapetus, natione Romanus, ex patre Gordiano p̄sbytero, sedit mēses undecim, dies 18. Hic a Theodato rege Gothorum, Cōstantinopolim Legatus missus Iustinianū Imperatorē ab Arrianis in Cōstantinop. synodo (ubi mortuus est) auertit, de cuius uita ac morum sanctimonia Gratianus dicit, Agapetus papa, uas catholicum, Euangelij tuba, præco iustitiæ, sacra altaris, sedisq́ue uelamina, sacrilegis Anthemij infecta fabulis, suis catholicis precib⁹ deleuit. Cuius corpus Romam translatum est.

In 2. Tomo cōcil. fol.1.

Extat elegās & catholica epistola eiusdem ad Anthemium episcopum de duabus naturis in uno Christo.

an.do.534.

Decreta Siluerij papæ.

Siluerius Ponti.58.

Tēpore huius Neapolis ca-

Siluerius, natione Cāpanus, ex patre Hormisda episcopo Romano, ex matrimonio tamē natus, sedit annum unum, menses quinque, dies undecim. Qui, quoniam noluit reuocare

Anthemium hæreticum in locum suum, quem deposuerat Agapetus papa propter hæresim, præcepto Augustæ, missus est in exiliũ ad Pontianas, ubi, accusante Vigilio, martyrium pertulit. De obitu autem eius uide in exẽplaribus.

pta est, & Belisarius Roma pellitur.

In 2. To. fo. 2. an. do. 535.

Decreta Vigilij papæ.

Vigilius natione Romanus, ex patre Ioanne consule, sedit annos 17. menses sex, dies 26. Hic Cõstantinopolim Theodoræ Imperatricis iussu tractus, in quinta Principe synodo contra Theodorum Constan. Patriarcham, Euthyci, Arrioq́; dissentiens, flagris expirauit, & sanctis adnumeratus est. Obitus eius diffusius scribitur in exemplaribus.

Vigilius pont. 59.

Vide in 2. To. fo. 3.

Extat epistola eiusdem ad Eutherũ, in qua eum instruit, quid iuxta catholicam disciplinã teneat Apostolicæ sedis authoritas. Diuisa est in septem capita.

In primo agit de Priscillianistis, qui ab esu carnium se subtrahunt, dicens.

Hæc igitur sequẽtia Patrum Venerabilium constituta, specialiter eos censuerunt esse damnandos, qui, cum carnibus abstinerẽt, ea quoque credebant esse uitanda, quæ carnibus fuisse uidebantur admista. Nam & ipse dominus noster Iesus Christus ita præmonuit, dicens: Non, quod intrat in os, coinquinat hominẽ, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt, quæ coinquinant hominem. Quapropter nec abstinẽtiam Deo placitam reprobamus, nec eos, qui execrãtur domini creaturam, recipimus in nostra societate.

Vide etiã sup. fol. 8. pag. 1.

Matth. 16.

In secundo agit de trina renascentium mer-

ſione dicẽs, de baptiſmo quoq; ſolẽniter adim plendo, ſimiliter, quid Apoſtolica uel ſanxerit uel obſeruet authoritas, in ſubiectis tua charitas euidẽter agnoſcet. Illud autem nouelli eſſe iudicamus erroris, quòd cum in fine Pſalmorum ab omnibus catholicis (ex more) dicatur Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, aliqui (ſicut indicas) ſubducta una ſyllaba coniunctiua, perfectum conantur minuere uocabulum Trinitatis, dicendo, Gloria Patri, & Filio, Spiritui ſancto. Quamuis ergo ipſa nos ratio euidẽter edoceat, quia ſubducta una ſyllaba, perſonam Filij, & Spiritus ſancti, unam quodãmodo eſſe deſignent, tamẽ ad errorem talium conuincendum ſufficit, quòd dominus Ieſus Chriſtus, deſignans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptiſma celebrari, dixit: Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Ergo cũ non dixerit, in nomine Patris, & Filij, Spiritus ſancti, ſed æqualibus diſtinctionibus Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum iuſſerit nominari, cõſtat illos omnino a doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic uoluerint confeſſioni derogare. Qui ſi in errore permãſerint, ſocij nobis eſſe non poſſunt.

Cõtra eos, qui filium & ſpiritũ ſanctum dicunt unam eſſe perſonam

Matth. ult.

In tertio agit de his, qui ab Arrianis iterum baptizantur ſic dicens, De his etiam, qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta, apud Arrianos iterum baptizati profundæ uoraginis ſunt morte demerſi, quid per ſingulos ordines, uel ætates anteceſſorum noſtrorum Decreta cenſuerunt, quæ multiplici ſunt digeſta ratione, e

De rebaptizatis ab Arrianis.

noſtro ſcrinio releuata capitula, his ſubiecta direximus. In quibus tamen illud ſpeciali charitate etiam conuenit obſeruari, ut quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit, in æſtimatione fraternitatis tuæ aliorumq́ Pontificum per ſuas diœceſes relinquatur, ut ſi qualitas & pœnitẽtis deuotio fuerit approbata, indulgẽtiæ quoque remedio ſit uicina. Quorum tamen reconciliatio uon per illam impoſitionem manus, quæ per inuocationem Sancti ſpiritus fit, operatur, ſed per illam, qua pœnitẽtiæ fructus acquiritur, & ſanctæ communionis reſtitutio perficitur.

In quarto agit de eccleſiarum reſtauratione in fabricis, quid ſit obſeruandum, dicens: De fabrica uero cuiuslibet eccleſiæ, ſi diruta fuerit, inſtauranda, & ſi in eo loco cõſecratio ſolẽnis nitas debeat iterari, in quo ſanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, ſi per eã minime iactetur aqua exorcizata, quia in conſecratione cuiuslibet eccleſiæ, in qua Spiritus ſancti Ara non ponitur, celebritatem ſcimus tantum eſſe Miſſarum, & ideo ſiqua ſanctorum Baſilica, a fundamentis fuerit innouata, ſine aliqua dubitatione, cum in ea fuerit Miſſarum celebrata ſolennitas, totius conſecratio ſanctificationis implebitur. Si uero ſanctuaria, quæ habebãt, ablata ſunt, rurſus earum depoſitione, & Miſſarum ſolennitate reuerentiam ſanctificationis accipiet. *De conſe.d.1. de fabrica. Verba ſunt Iuliani papæ.*

In quinto agit, de Paſchæ feſtiuitate, & precum ordine, ac Miſſarum ſolennijs.

In ſexto agit, ꝙ ĩ nomine Trinitatis debeat

baptizari, sic dicens: Siquis episcopus, aut presbyter iuxta preceptum dñi non baptizauerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sed in una persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in trib⁹ filijs, aut tribus paracletis, proijciatur de ecclesia Dei.

In septimo agit, de primatu ecclesiæ Romanæ, sic dicens: Nulli uel tenuiter sentienti, uel pleniter sapienti dubium est, q̄ ecclesia Romana fundamentum, & forma sit ecclesiarum, a qua omnes ecclesias principium sumpsisse nemo recte credentium ignorat. Quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est, ut cæteris pręmine
Ioan.I. ret, unde & Cephas uocatur, qua caput est, et primus omnium Apostolorum. Et quod in ca-
Ro. eccl. mater sacerdotalis dignitatis, & ecclesiast. magistra rationis. pite præcessit, in mēbris sequi necesse est. Quā ob rē sancta Romana ecclesia eius merito, domini uoce consecrata, & sanctorum patrū authoritate roborata, primatum tenet omnium ecclesiarum, ad quam tam summa episcoporū negotia, & iudicia, atq; querelæ, quàm & maiores ecclesiarum quæstiones (quasi ad caput) semper referenda sunt. Nam & qui se scit alijs esse prępositum, nō moleste ferat, aliquem esse sibi prælatum. Ipsa nanque ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis uices suas credidit largiendas, ut in parte sint uocatæ solicitudinis, non in plenitudine potestatis. Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem episcoporū iudicia, & cunctarum maiorum negocia causarum eidem sanctæ sedi reseruata esse liquet, præsertim cum in his omnibus eius semper sit

expectandum consultum, cuius tramiti, siquis obuiare tentauerit, sacerdotum causas se non sine honoris sui periculo apud eãdem sanctam sedem nouerit redditurum.

CONSTANTINOPOLITANA synodus quinta, circa tempora prædictorum Pontificum Agapeti, Siluerij, & Vigilij celebrata est, præsidente Menna Patriarcha, sedentibus uerò multis alijs episcopis Orientalis ecclesiæ, & paucis quibusdam, q ex Italia uenerũt. Congregata est syuodus contra Petrum, Anthymum, Seuerum, & Zoaram hæreticos. Petrus archiepiscopus Antiochenus tenuit ĩ Trisagio addẽdam esse crucem, id est, trinitatem esse crucifixam, & diceretur, Sanctus, Sanctus, Sanctus, qui crucifixus est pro nobis, ubi necesse erat, aut confundi personas trinitatis, aut negare duas naturas in Christo. Contra hunc scripserunt plures episcopi Orientales, quæ omnia in secundo Tomo conscripta sunt, quapropter hic ea præscidimus, Lectorem illuc destinantes. Epistolam tamen Felicis Papæ contra ipsum Petrum scriptam hic subiecimus, qa lectione digna est, & a memoria hominũ nunquam excidenda. Cõstantinop. synodus 5. In 2. To. Cõc. fol. 6 7. 8. 9.

Epistola Felicis Papæ Romæ, ad Petrũ episcopum Antiochiæ monitoria, qm̃ non oportet addere in trisagio, crucifixus propter nos.

Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarũ, qualem autem & dignũ fletum adducam animæ meæ, cõdolens domini & Saluatoris nostri Christi, sanctæ catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ? Ipsa enim plorãs Hiere. 9

plorauit super filios & filias suas, & non est qui consoletur eam ex omnibus, qui diligunt

Threno 1. eam. Vniuersi tyranni & hæresiarchæ persequẽtes ipsam, apprehenderunt eam per te (frater honoratissime) & affligentes ipsam facti sunt in caput eius. Omnis decor ipsius, quantum in te est, factus est ad nihilum. Videntes inimici eius, gauisi sunt super perditione filiorum eius. Quos enim fouerat, quos enutrierat, quos ad mensuram ætatis perduxerat, lacteq́ pauerat Propheticis, & Apostolicis doctrinis, hos tu

Pulchra comparatio. uno temporis momento ueneno necasti. Quẽadmodum enim, qui piscationem sectantur, hamum esca contegunt, & ex improuiso capiunt pisces, sic & tu angelicæ laudationi additionẽ induxisti, & trisagiæ deprecationi, quasi pietatis obtentu, diram impietatem excogitasti. Ex pluribus enim Orientalibus prouinciis literas suscepimus, significantes nobis, quomodo ueneratio tua dudum sopitum Valentiniani dogma resumpsit, & irritatur a uobis Saluatoris incarnatio, quodq́ in Manichæorum dogma, & Arrii, & Apollinaris, Pauliq́ Samosateni incidistis. Dicere enim unigenitum filium, & dominum nostrum Christum Iesum pfectum non esse in deitate, atque in humanitate perfectum, nec ipsum subiisse passionem crucis, sed unã uerbi Dei naturam incarnatam, corpusq́ Domini sine anima & mente, Apollinaris hæresim roborat. Ille enim ignorauit, q ab ipsis mundi nascentis exordiis primum anima primi parentis nostri mortua est, uel in mortem præcipitata est, atq; ita demũ corpus. Dictum

quippe illi est a' Deo, In quacunque die comede- Gene.2
ris de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris. Itaque iuxta latam in illum a Deo sententiam, qua die comedit ex ligno, in ipsa secundũ animam mortuus est. Nam ipsius corporis mors post nongentos & triginta annos contigit. Itaque deus donum non dimidiatum fecit, sed totum simul Adam ex utero uirginis sumpsit, ut etiam perditum totum saluum faceret. Idcirco & dominus ipse dicebat: Ego animam Ioan.10.
meam pro ouibus pono. Valentini itẽ, & Martionis, Manichæorumque, ac gentilium innouare uis dogmata. Si enim deus est, qui diuisibiliter, atque substantialiter est mortuus, similiter & Sanctus spiritus deus, & ipse diuisibiliter ac substantialiter inuenietur, sicque iuxta tuam & illorum rationem tres dij erunt, ac per hoc plurium deorum inualescet error, quantumque in te Deut.6
est, euacuabitur illud: Audi Israel, dominus Deus tuus, dominus unus est. Item quod ait Baruch.3.
Hieremias: Hic deus noster, non reputabitur alius ad eum. Similiter & dominus: Vt cogno- Ioan.17
scant te solum uerum deum. Cumque scriptura diuina unum deum, sanctam & indiuiduam trinitatem prædicet, tu, & hi qui ante te fuerũt hæresiarchæ, tres deos dogmatizari ausi estis, alium quidem dicentes deum patrem pręter filium, & alium deum filium præter patrẽ. Rursusque alium deum spiritum sanctum præter patrem, præter filium, & alium deum filium præter patrem. Rursusque alium deum spiritum sanctum præter patrem & filium. Atque alium quidem mortalem, & nouiter genitũ, alium uero

æternum atq; immortalem. In his autē noxijs uerbis tuis contraria ſentire uis Patribus, qui in Nicęa, & qui in Conſtantinopoli, atque Chalcedone conuenerunt, qui & conſubſtātialem roborarunt, & unam deitatem Patris, & Filij, ſanctiq; Spiritus prædicarunt, atq; Arrij amentiam confuderunt. At uero tu in eccleſia auſus es dicere, q unus increatæ, atq; indiuiduæ trinitatis paſſionem ſubijt, & per hoc conſubſtantialem quoq; ſoluere niteris, ac deum ſubijcere numero. Si enim unus ſanctæ Trinitatis & coæternus, qui crucifixus eſt Deus (hoc eſt) filius, ſunt autem duo ſanctæ Trinitatis Pater, & Spiritus ſanctus, dicuntur autem dij, & non (ut habet uera ratio) Deus (ſicut tradiderunt nobis, qui ipſi inſpexerunt, & miniſtri fuerunt uerbi) inueniris quoq; conſubſtātialem ſoluere. Quippe mortale & immortale conſubſtantialia iam eſſe non poſſunt, roborabitur autem ſic pluralitas deorū, dum tres dij Chriſtianis auribus ingeruntur. Cū itaq; ſcriptum ſit, Ver-
Ioann. 1. bum caro factum eſt, & Deus erat uerbū, non alius deus uerbum, præter patrem inuenietur, uerbum, non ſimpliciter, ſed uerbum ſubſtantiale, & deus filius inuenietur, ut ex uilitate noſtra identitatem ſubſtantiæ Patris, & uerbi, & ſancti Spiritus agnoſcamus. Nos enim non alij præter uerbū noſtrum inueniemur. Quoniam igitur unigenitus Dei filius, qua ratione uerbū eſt in propria ſubſtantia, nō poterit pati, ne ad omnipotentis Dei patris ſubſtātiam paſſio referatur, (eſt enim una Patris, & Filij, & ſancti Spiritus deitas) patitur autē proprium anima

tum corpus, quod ipſum ſubſtantiale dei uerbũ ex ipſa ſanctæ, & intemeratæ uirginis uulua ſibi cõiungens, ex muliere proceſſit, de qua ſancto Spiritu afflati ,pphetæ cecinerunt: Deus uirtutum conuertere, reſpice de cœlo, & uide, & uiſita uitem iſtam, & perfice eam, quã plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis, quẽ confirmaſti tibi uitem, & filium hominis, quẽ confirmauit uerbum, ut inferni clauſtra contereret, & uiuificaret eos, qui a ſeculo mortui ſunt, ſalutarem uerbi incarnationem uocans. Idcirco & dominus dicebat diſcipulis ſuis: Ego ſum uitis, uos autem palmites, & pater meus agricola eſt, & tradetur filius hominis in manibus peccatorum. Patris enim intimum ſubſtantiale uerbum, ac deus per ſanctæ uirginis aures illapſum, conceptionem ineffabiliter operatum eſt. Qua igitur parte unigenitus filius eſt conſubſtantialis patri, & unius indiuiduæ trinitatis increatus, atque inuiſibilis, impaſſibilis, & immortalis permanſit. Quod ergo increatum, atq; immortale eſt, creaturæ ne applices, neq; deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens unum ſanctæ trinitatis mortuum eſſe. Rurſus qua parte ex muliere natũ eſt, & ſubſtãtiæ noſtrę, ac generationis eſt particeps, abſq; peccato ſuſtinuit paſſionẽ. Porro ꝙ nõ modo conſubſtantialis, uerumetiam cognatus ſecundum carnem ſit nobis filius Dei, docet ipſe dominus, nunc quidem in euangelio his, qui in ſe crediderant, dicens: Ego ſum uitis, uos palmites, nunc autẽ in Pſalmis: Annunciabo nomen tuum fratribus meis. Vnde

Pſalm. 79.
Ioan. 15.
Matt. 26.
Ioan. 15.
Pſalmo 21.

autem tibi tam peſſima ſuperbia ſubrepere potuit, ut te ipſis quoq; ſanctis Angelis intelligentiorem, ſapientioremq́; putares? Super his ingemiſco, in his plango inimicos crucis Chriſti, quorum finis perditio, & quorum deus uẽter eſt, & gloria in confuſione ipſorum. Non cogitaſti, quod ſcandalizare uel unum ſolum ex his qui credunt in dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quam graui cruciatui facit obnoxium? Sed incaute, ut ſerpens Euæ, tu ipſe quoque erroris uenena multitudini fidelium, atque auribus infudiſti, traditamq́; ab Angelis ſanctiſſimam laudationis formam corrupiſti, inſerẽs illi, qui crucifixus es pro nobis. Ergo ne non aduertiſti, ꝙ Paulum Samoſatenũ, Photinumq́;, & Artemium impietate tranſcendis, qui duos Dei filios poſuerunt, unum quidem ante ſecula, alterum uero nouiter natũ, cum ipſe quoq; trinitati iuexeris pluralitatẽ, duos Dei filios dicens, unum fortem, alterum crucifixum? Ad hæc fideliſſimum Chriſti gregem in Manichęi opinionem pręcipitare contendis, qui ſpiritum ſanctum aſſerit crucifixum. Nam quod poſt illud, ſanctus immortalis, quod eſt ſpiritus ſanctus, tunc infers, qui pro nobis crucifixus es miſerere nobis, quaternitatemq; non trinitatẽ populo inſinuare uideris. Nempe ſi ex humana traditione manaſſet hæc laus, non ita incaute crucem inſereres laudi, in qua filij appellatio, fortis ſcilicet ponitur. Quoniam uero ab Angelis nobis laus iſta profluxit, qui ante crucem dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus, ſicut reſpicere Eſaias meruit, poſt crucem uerò cum laude

Philip. 3. Matth. 19. Gene. 3. Error Manichæi. Eſaiæ 6.

Isude clamabant: Sanctus deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Deniq; cũ terræmotu Cõstantinopolis quateretur, populusq; in cãpo oraret, infantulus, toto populo spectãte cũ Proclo ciuitatis Episcopo, in cœlum per unam horã raptus est, ibiq; huiusmodi didicit hymnum. Rursumq; descendens, nunciauit, quæ in æthere audierat, dicens, de cœlo quasi de multitudine psallentium huiusmodi laudes insonuisse auribus suis dictumq; sibi, ut eam laudationem populo indicaret. Quam ubi populi inceperant ciuitatem receperunt, Deoq; per huiusmodi laudẽ propitio facto, ab imminenti ira liberati sunt. At tu, q̃ temere ut scripturas diuinas reliquas, ita & Angelorum laudẽ peruertere præsumpsisti. Quis igitur in huiusmodi non ingemiscat, quis non lamentetur, quis dolor similis inuenietur, sicut dolor ecclesiæ domini, & Saluatoris nostri Christi? Conspice te constitutũ, ut sis lumen his, qui in tenebris sunt, & eruditor insipientium, immo insipiẽtiæ præceptor es, lucem in tenebras transferens, uide a te populos semel illuminatos, qui bona gustauerunt Dei uerba, Dei mandata, Dei prophetias, prædicationes Dei, Apostolicas, euãgelicasq; doctrinas abs te peruerti magis, ac doceri non solũ crucifigere filium Dei, & ostẽtui habere, uerum & contraria sentire scripturis diuinis, & pacta abnegare, quæ accedentes ad sanctum baptisma fecerunt. Nam cum corã cœlestibus uirtuosis omnibus, coràm Apostolicis, euangelicisque ordinibus sancti baptismatis tempore promiserint credere in unum

Miraculum.

Hebr. 6.

Deum omnipotentem, nunc illos in tres deos credere docuiſti. Rurſum cum polliciti ſint credere in unum dominum Ieſum Chriſtũ, filium Dei incarnatum, & hominem factum de Spiritu ſancto, & Maria Virgine, tu eos doces, ne dicant dominum Ieſum Chriſtum, filium Dei, crucem perpeſſum eſſe, qui deus eſt ſecundum ſempiternam, & impaſſibilem ex patre generationem, & idem homo ſecundum eam, qua in nouiſſimis diebus ex matre prodijt, natiuitatẽ, ſecũdum quam etiam ſuſtinuit paſſionem, ſed unum Trinitatis mortuum eſſe, qui eſt ipſum Dei uerbum. Confeſſi ſunt rurſus ſpiritum ſanctum, uiuificum, & immortalem, dicentes credere in Spiritum ſanctum, dominum, & uiuificantem, & mortalem eſſe ponis Spiritum ſanctum, cum dicis: Sanctus immortalis, qui crucifixus eſt pro nobis. Fuge obſecro huiuſmodi errorem. Corruiſti, noli in ruina perſiſtere. Peccaſti, iam peccare noli. Expectat te ſancta Dei eccleſia, cupit amplecti pœnitentem in uanis propoſitionibus tuis, & ſecum de Chriſto diuina prædicantem, neque negantem ipſius animatam incarnationem, ſecũdum quam etiam paſſus eſſe memoratur, clamatq; tibi per nos:
Matth. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam uos.
Ezech. 18. Non uult Deus (frater chariſſime) mortem peccatoris, ſed ut conuertatur, & uiuat.
2. Timo. 2. Memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis ſecundum Euangelium. Memento
Matt. 1. B. Matthæi ſcribentis: Liber generationis Ieſu
Roma. 1. Chriſti filij Dauid, filij Abraham. Recordare quid Paulus ſcribat, ſegregatus in Euãgelium

Dei, quod promiserat ipse Deus in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est filius. Memento etiam Ioannis clamantis: In principio erat uerbũ, & uerbum erat apud Deum, sicut etiam est, & Deus erat uerbum, quodq; caro factum est, homine assumpto, & quòd deum nemo uidit unquam. Hæc tibi scripsi unà cum præsenti synodo, conueniens te coràm Deo et sanctis angelis, ut ea doceas, ea nobiscum sentias, ut illibata fides nostra permaneat in gloriam Dei. *Ioan. 1.* *Ioan. 1.*

Sequitur expositio fidei, secundum reuelationem Gregorij episcopi Neocæsariensis.

Vnus Deus pater uerbi uiuentis, sapientiæ subsistentis, & potentiæ, ac characteris sempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filij unigeniti. Vnus dominus, solus ex solo, Deus ex Deo, character & imago deitatis, uerbum operatiuum, sapientia consistentiæ omnium comprehensiua, & uirtus totius creaturæ factiua, filius uerus ueri patris, inuisibilis inuisibilis, ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & sempiternus sempiterni. Vnus Spiritus sanctus ex Deo subsistentiam habens, & per filium existens (scilicet) hominibus imago. Filij perfecti perfecta uita uiuentium, causa, sanctificatio, sanctificationis donatiuus, in quo apparet Deus pater, qui est super omnia in omnibus, & Deus filius, qui per omnia est. Trinitas perfecta, gloria, & æternitate, ac regno, & imperio non partita, id est, distributa, nec ab alienata. Nõ ergo creatum quid, uel seruitium *Expositio fidei.*

in Trinitate,necq; aduētitiū, tanq; prius nō exi stens,& posterius aduenies. Nō ergo defuit aliqñ Filius Patri,necq; Filio Spiritus, sed incōuertibilis & immutabilis semper ipsa Trinitas.

Actio prima.

In hac actione leguntur multi libelli episcoporum & monachorum, & aliorum presbyterorum accusantium prædictos hæreticos, quibus auditis pronunciantur sequentes sentētiæ damnationis contra Seuerum, & Petrum &c.

Extant quoque sententię Epiphanij Patriarchæ, & synodi congregatæ, ac Mennæ contra Seuerum, Petrum, & Zoaram hæreticos, ad quem locum (superfluitatem uitantes) remittimus Lectorem.

In 2. To fo. 31 pag. 1.

Accessit supra dictis sententijs constitutio Iustiniani Imperatoris contra quatuor supradictos hæreticos: quā iubet, eos de sacris sedib9 deponendos, iuxta sententiam Agapeti papæ & sanctorum episcoporum. Habetur in exemplaribus huius synodi.

Ibidem fo. 32. pag. 2.

In istis actionibus uocatus & inquisitus est Anthimus Archiepiscopus Trapezuntius, & eo nō comparente, nec uolente respondere ad libellos accusationum, dānatus est a synodo, & eiectus a loco suo.

Ibidē fo. 44. pag. 2.

Extat sententia synodi præsentis contra Anthimum in actione 4. quæ incipit, Multarum transgressionum Anthimus &c. In qua damnatur de hæresi, & deponitur de sede Trapezuntina, iuxta sententiā beatissimi Agapeti papæ.

Ibid. 45. pa. 1

Sequitur & alia sententia Mennæ cōtra Anthimum in eadem actione 4. quæ incipit, Cum

Saluator noster Iesus &c. In qua damnat, & deponit prædictum Anthimum.

Hæc omnia, quæ in his actionibus definita sunt, a sanctis patribus ibi congregatis (etiam per literas Syrias) subscripta fuere. *Subscriptio.*

Capitula sancti Quinti Concilij Constantinopoli celebrati sub Iustiniano Imperatore, anno eius uigesimoseptimo.

Cap. 1.

Siquis non confitetur, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, unam naturam siue essentiam, unã uirtutem, & potestatem, Trinitatem consubstantialem, unam deitatem in tribus subsistentijs, siue personis adorandam, talis anathema sit. Vnus.n deus & pr̃, ex quo oĩa, & unus dñs Iesus, p̃ quẽ oĩa, & unus Spũs sc̃tũs, in quo oĩa. *De cõfessione sanctæ Trin.*

Cap. 2.

Siquis nõ confitet̃, Dei uerbi esse duas natiuitates, unã quidẽ ante secula & sine tp̃e ex p̃re incorporaliter, aliam uero eiusdẽ in ultimis dieb⁹ descendentis de cœlo, & incarnati ex sancta gloriosa Dei genitrice sempq; uirgine Maria, qui natus est ex ea, talis anathema sit. *Duplex uerbi natiuitas.*

Cap. 3.

Siquis dicit, alium esse Deum uerbum, qui miracula fecit, & alium Chtistum, qui passus est, uel Deum uerbum cum Christo esse dicit, quando ex muliere nascebatur, uel in ipso esse, ut alterum in altero, & non unum eundemq; dominum nostrum Iesum Christum, Dei uerbum incarnatum, & hominem factum, atque eiusdem miracula & passiones, quas spõte passus est carne, talis anathema sit. *Idem erat, qui miracula faciebat, & qui patiebatur.*

Cap. 4.

Facta eſt in Chriſto unitio naturarum p compoſitionẽ, in una pſona.

Siquis dicit, ſecundum gratiam, uel ſecundum operationem, uel ſecundum dignitatem, uel ſecundum æqualitatem honoris, uel ſecundum authoritatem, aut relationem, aut effectũ aut uirtutem, unitionẽ Dei uerbi ad hominem factam eſſe, aut ſecundum bonam uolũtatem, qua ſi quod placuit Deo uerbo homini, quia bene uiſum eſt ei de ipſo (ſicut Theodorus inſaniens dicit) uel ſecũdum ſolam hominis ſimilitudinem, quam Græci homonæmiam uocãt, perquam Neſtoriani Deum uerbum Ieſum & Chriſtum uocantes, & hominem ſeparatum Chriſtum, & filium nominantes, & duas perſonas manifeſte dicẽtes, per ſolam nominationem, & honorem & dignitatem, & adorationem & unam perſonam, & unum Chriſtum confingunt dicere, ſed non confitentur (ſicut ſancti patres docuerunt) unitatem Dei uerbi ad carnem animatã anima rationali, & intellectuali ſecundum compoſitionem, id eſt, ſecundum ſubſiſtẽtiam factam, & propterea unam eius ſubſiſtentiam, qui eſt dominus noſter Ieſus Chriſtus, unus de ſancta Trinitate, talis anathema ſit. Cum enim multis modis unitas intelligitur, aliquando quidem impietatem Apollinaris, & Euthychetis ſequuntur, imperemptionem eorum, quæ conuenerunt, colentes, unitionem ſecundum confuſionem prædicant. Theodori autem & Neſtorij ſequaces, diuiſione gaudẽtes, affectualem unitatem introducunt. Sancta Dei uerò eccleſia utriuſque perfidiæ impietatem eijciens, unitionem Dei uer-

bi ad carnem, secundum compositionem confitetur, quod est secundum subsistentiam. Vnitio enim per compositionem in Christi mysterio, non solum inconfusa ea, quæ conuenere, cõseruat, sed neque diuisionem suscipit.

Cap. 5.

Siquis unã subsistentiam domini nostri Iesu Christi ita intelligit, tanquam suscipientẽ multarum substantiarum significationem, & propterea conatur introducere in mysterio Christi duas subsistentias, uel personas, & ab eo introductis duabus personis unam personam dicit per dignitatem & honorem et adorationẽ, sicut Theodorus, & Nestorius insanientes cõscripserunt, & calumniantur, S. synodum Chalcedoneñ. tanq́ secundum hunc impijssimum intellectum usam unius intelligentiæ uocabulo, sed non confitetur Dei uerbum, carni substantialiter uniri, & propterea unam eius subsistẽtiam, uel unam personam, & ita sanctam Chalcedoneñ. synodum unam subsistentiam domini nostri Iesu Christi confiteri, talis anathema sit. Neq́ enim adiectionẽ personæ, uel subsistentiæ sancta Trinitas suscepit ex incarnato uno de eadem Trinitate Deo uerbo.

Nõ introducẽdæ sunt ĩ xp̃o duæ subsistentiæ nec p̃sonæ.

Cap. 6.

Siquis abusiue & non uere Dei genitricem dicit sanctam gloriosam semper Virginem Mariam, aut per relationem tanquã homine puro nato. (Non enim Deo uerbo ex ea incarnato, sed relati secundum illos hominis natiuitate in Deum uerbum, tanquam cohæres nascenti homini) & criminatur sanctam Chalcedoneñ.

Virgo Maria uere Dei genitrix, & mater

ſynodũ,tanq̃ ſecũdum eundẽ impium intelle-ctum a Theodoro cõmentatum,Dei genitricẽ uirginem aſſerẽtem,aut ſiqs hoīs genitricẽ uocat eam,aut xp̃i genitricem,utpote xp̃o nõ exiſtente Deo,& nõ ſpāliter & ſecũdum ueritatẽ Dei genitricem eandem confitetur,ob id ꝙ ante ſecula a patre genitus Deus uerbũ,in ultimis diebus ex ea incarnatus & natus eſt, atq; ita pie ſanctam Chalcedoñ. ſynodum Dei genitricem eam confiteri,talis anathema ſit.

Cap. 7.

Cum dualitate naturarum unitas pſonæ.

Siquis in duabus naturis dicens, non ut in deitate, & humanitate unum dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum cognoſci confitetur, ut p hoc ſignificet differentiam naturarum,ex quibus incõfuſa & ineffabilis unitas facta eſt, neque uerbo in naturam carnis transfigurato, neque ad uerbi naturam translatam.(Manet enim utrũque quod eſt ſecundum naturam et poſt factã unitatem ſubſtantialiter) ſed in diuiſionem per partem huiuſmodi ſuſcipit uocem in myſterio Chriſti,aut numerum naturarum cõfitentes in uno eodẽq; domino noſtro Ieſu Chriſto Deo uerbo incarnato,& non tantum modo cõtemplatione differentiam eorum accipit, ex quib9 & compoſitus eſt,nõ interẽpta proprietate ꝓpter unitatem (Vnus enim ex utriſq; & p unũ utraque) ſed ꝓpterea numero utitur, tanquam diuiſis,& propriæ ſubſiſtentiæ conſiſtentes naturas, talis anathema ſit.

Cap. 8.

Siquis ex duabus naturis deitate & humanitate confitens unitionem factam fuiſſe, uel

unam naturam Dei uerbi incarnati, dicens, & non sic has uoces intelligit, sicut sancti Patres docuerũt, q ex diuina natura & humana, unitione secundũ subsistentiam facta, unus Christus factus est, sed ex huiusmodi uocibus, unã naturam, siue substantiam deitatis & carnis Christi introducere cõnat̃, talis anathema sit. Secundũ substantiam enim dicentes, carni unigenitum uerbum unitum esse, nõ confusionem quandam ad uices naturarũ factam fuisse dicimus, magis autem manẽte utraque, hoc quod est, unitum esse carni intelligimus uerbũ. Propter quod & unus est Christus, idem deus & homo, consubstantialis patri secundum deitatem, & cõsubstantialis nobis idem secundum humanitatem. Similiter enim & eos, qui p par tes diuidunt, uel incidunt, & confundunt dispẽsationis mysterium Christi, auertitur, & anathematizat catholica Dei ecclesia.

Cap. 9.

Siquis adorari in duabus naturis dicit Christum, ex quo duæ adorationes introducuntur semotim Dei uerbo, & semotim homini. Aut siquis ad peremptam carnis, aut in confusionẽ deitatis, & humanitatis, unam naturam siue essentiam conuenientium portentuose dicit, sic adorat Christum, sed non una adoratione Deũ uerbum incarnatum cum eius carne adorat. Iuxta quod sanctæ Dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit.

Vna adoratione adorandus Xp̃s, Deus & homo.

Cap. 10.

Siquis non confitetur crucifixum carne dominum nostrum Iesum Christum esse uerum

& dominum gloriæ,& unum de ſancta Trinitate,talis anathema ſit. Cap. 11.

Cōdemnantur hæretici.

Siquis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Neſtoriũ, Eutychẽ,& Origenem cum impijs eorum ſcriptis,& omnes alios hæreticos, qui condemnati ſunt,& anathematizati a ſancta dei catholica,& Apoſtolica eccleſia,uel prædictis ſanctis quatuor Concilijs; ſed & eos qui ſimilia cum prædictis hæreticis ſapuerunt, aut ſapere noſcuntur,& uſque ad finem permãſerunt in propria impietate, talis anathema ſit.

Cap. 12.

Dãnatur theodorus cũ dogmatibus ſuis.

Siquis defendit Theodorum impijſſimum Mopſueſtenum, qui dixit: Alium eſſe deum uerbum,& alium Chriſtum, & paſſionibus animæ, & concupiſcentijs carnis moleſtatum & a malis moleſtatũ, & a malis paulatim ſeparantem ſe, & ita ex promotione operũ melioratum,& ex uitæ conuerſatione incontaminatum conſtitutum, tanquã purum hominem baptizari in nomine dei Patris,& Filij,& Spiritus ſancti, & per baptiſmum gratiam ſancti Spiritus accipere, & adoptionem promereri, ad ſimilitudinem Imperialis imaginis in perſona dei uerbi adorari. Poſt reſurrectionem inconuertibilem ſecundum intellectum, & ſine peccato penitus factum. Et iterum dicente eo dem impijſſimo Theodoro unitionẽ dei uerbi ad Chriſtum talem factam fuiſſe, qualem dixit Apoſtolus in marito & uxore: Erunt duo in carne una. Et ſuper alias innumerabiles eius blaſphemias, p̃ſumente dicere, ꝙ poſt reſur-

Ephe. 5.

rectionē sufflans dominus in discipulos suos, & dicens, Accipite Spiritū sanctū, non dedit Spiritum sanctū, sed tātum schemate sufflauit. Hic autem & confessionem Thomæ, perquā, dum palparet manum, uel latus domini post resurrectionem, dixit: Deus meus, & dominus meus, asseruit, non fuisse dictum de Christo a Thoma. Nec enim esse eū deum dicit, sed miraculo resurrectionis obstupescētem Thomam glorificasse deum, qui suscitauit Christum. Qđ autem peius est, & in interpretatione facta ab eo in gestis Apostolorum, quasi in interpretatione comparans idem Theodorus Christum Platoni, uel Manichæo, & Epicuro, & Martioni, dicit, quia sicut unusquisque illorum inueniens propriam sectā, discipulos suos fecit nominari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos, & Martionistas, simili modo & Christo inueniente sectam, ex ipsa Christianos uocari. Siquis igitur defendit prędictum impijssimum Theodorum, uel impia eius scripta, in quibus tam prædictas, quàm & alias innumerabiles blasphemias euomuit aduersus magnum deū, & Saluatorem nostrum Iesum Christum, & non anathematizat eum, uel impia eius cōscripta, & omnes, qui susceperint, aut defendunt eum, aut dicentes, recte eum exponere, & eos, qui pro ipso scripserunt, & similia ei sapuerūt, aut pro eo scribunt, uel eius impia conscripta, & eos qui similia ei sapiunt, aut sapuerunt aliquando, & usque ad finem permanserunt, aut permanent in huiusmodi impietate, talis anathema sit.

Ioan. 20.

Ibidem.

Hæretica comparatio.

Cap. 13.

Dãnatur theodoretus eps.

Si quis defendit impia scripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem exposita sunt, & primam Ephesinã sanctã synodum, & S. Cyrillũ, uel 12. eius capl'a, & ea oĩa, q̄ cõscripsit ꝑ Theodoro, & Nestorio impĳssi. uel alĳs, qui sil'ia p̄dictis Theodoro, & Nestorio impĳssi. sapuerunt, & recipit eos, uel impietatem eoꝝ, atque propterea impios uocat eccl'iæ doctores, qui substantialiter Dei unitionẽ Dei uerbi ad carnẽ cõfitentur, & non anathematizat prædicta impĳssi. conscripta, & eos, qui similia his sapuerunt, uel sapiunt, sed & oẽs, qui contra rectam fidem scripserunt, aut contra beatæ memoriæ Cyrillum, uel 12. eius capitula, & in hac impietate defuncti sunt, tales anathema sint.

Cap. 14.

Dãnatur epistola, quam scripsit Iba.

Siquis defendit epistolam, quã dicitur Ibã scripsisse ad Marim Persam, quæ denegat quidem Dei uerbum de sancta genitrice semperq́ꝫ uirgine Maria incarnatum hominem factum. Dicit autẽ purum hominem ex ea natũ fuisse, quem templũ uocat, tanq̃ꝫ alio existente Deo uerbo, & alio homine, sed & S. Cyrillum rectã Christianorum fidem prædicantem, reprehendit hæreticum, & similia scelesti Apollinaris scribentem, atque uituperat Ephesinam sanctã primam synodum, tanquam sine iudicio & requisitione Nestorium deponentem, sed & 12. capitula beatæ memoriæ Cyrilli impia & aduersa rectæ fidei nominat p̄dicta impia epistola, & defendit Theodorũ & Nestorium & impia eoꝝ dogmata & conscripta. Siquis igitur

prædictam epistolam defendit, & nõ eam anathemati submittit, & eos, qui defendunt eam, & dicunt rectam esse, aut partem eius, & eos, qui conscripserunt, uel scribunt pro ea, siue pro impietatibus, quæ in ipsa continentur, & præsumentes ea defendere, aut positas in ea impietates ex nomine sanctorum Patrum, aut sanctæ Chalcedonensis synodi, & usq; ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

His igitur ita confessis a nobis, quæ & accepimus de diuina scriptura a sanctorũ Patrum doctrina, & definitis de una eademq; fide a p̃dictis sanctis quatuor Concilijs, facta uero & a nobis super hæreticos, uel impietatẽ eorum, sed & contra eos, qui defendere p̃sumpserunt, aut defendunt prædicta tria capitula, aut permanserunt, & permanent in proprio errore, & condemnatione, siquis conatus fuerit contraria his, quæ a nobis pie terminata sunt, tradere, aut docere, aut scribere, siquidem episcopus est, aut in clero connumeratus, talis extranea, & a sacerdotum, & ecclesiastica disciplina peragens, denudabitur ab episcopatu, aut clero, si autem monachus, aut laicus fuerit, anathematizabitur.

Finis capitulorum quintæ synodi.

AVRELIANENSE CONCILIVM secundum, circa tempus Vigilij papæ: & est prouinciale. Cum ex p̃ceptione gloriosissimorum Regum in Aurelianẽsem urbem de obseruatione legis catholicę tractaturi (Deo auxiliãte) sancti Patres conuenirent, ibiq; quid de antiquis regulis, quid de nouis ambiguitatibus Conc. 2. Aur.

pro captu intelligentiæ (illuminante domino) senserint, expresse atque sigillatim, descriptisq; constitutionibus, atq; (Deo propitio) in posterum quæ sint obseruanda, ex ueterum canonũ authoritate sequentes canones cõscripserunt.

Canon primus.

Id ergo est cõstitutũ, ut nullus epõꝝ (admonente Metropolitano epõ) nisi certa tædij causa detẽtus, ad conciliũ, uel ordinationẽ cõsacerdotis uenire penitus ulla excusatiõe detractet.

Canon. 2.

Vt Metropolitani singulis annis cõprouinciales suos ad Concilium euocent. *Canon. 3.*

Nequis eps, de quibuslibet causis, uel epõꝝ ordinationibus, cæterorumq; clericorum aliquid præsumat accipere, quia sacerdotem, nefas est, cupiditatis uenalitate corrumpi.

Canon. 4.

Siqs sacerdotum ꝑ pecuniæ nũdinũ execrabili ambitione q̃sierit, abijciatur ut reprobus, quia Apostolica snia donum dei esse præcipit. pecuniæ trutina minime comparandum. *Matth. 10.*

Canon. 5.

Nullus eps ad sepeliendũ epm uenire confi-cta occasione dissimulet, ne cuiuslibet corpusculum diutius inhumatum, negligentia interueniente soluatur. Is uero episcopus, qui defunctũ aduenerit sepelire, præter expensam necessariã nihil pretij pro fatigatione deposcat.

Canon. 6.

Vt eps, qui ad sepeliendum epm uenerit, euocatis presbyteris in unã domũ ecclesiæ, adeat descriptum, qui idoneis personis custodiẽdam

ſub integra diligentia derelinquat,ut res eccl'iç ullorum improbitate non pereant.

Canon. 7.

In ordinandis Metropolitanis epiſcopis antiquam inſtitutionis formulam renouamus, quã per incuriam omnimodis uidemus amiſſam. Itaq; Metropolitanus epiſcopus a cõprouincialibus clericis,uel populis electus,cõgregatis in unum omnibus cõprouincialibus epiſcopis ordinetur,ut talis(deo propitio)ad gradum huius dignitatis accedat,per quem regula eccleſiæ in melius aucta plus floreat.

Canon.8.

Siqs diaconus,ĩ captiuitate redactus, uxori fuerit copulatus,reuerſus, ab officij oĩno miniſterio remouẽdus eſt. Cui ſufficere debet, pro actus ſui leuitate impleta pœnitentia,pro ſatiſfactione cõmunio. *Canon.9.*

Nullus clericorꝝ ſine permiſſione epiſcopi ſui cum ſecularibus habitare p̃ſumat. Quod ſi fecerit,ab officij communione pellatur.

Canon.10.

Nullus nouercç ſuç.i.uxori p̃ris ſui, ulla copulatione iungatur. Quod ſi præſumpſerit, nouerit ſe anathematis ſupplicio feriendum.

Canon. 11.

Cõtraria m̃rimonia, accedente infirmitate, nulla uolũtatis cõtrarietate ſoluanẽ. Quod ſiq ex cõiugibus fecerint,nouerint ſe cõione priuãdos. *Canon. 12.*

Nequis in eccleſia uotum ſuum cantando, bibendo,uel laſciuiendo exoluat, quia deus talibus uotis irritatur,potius quàm placatur.

Canon.13.

Clerici, q̃ officium suum implere despiciũt, aut uice sua ad ecclesiam uenire detractant, loci sui dignitate priuentur.

Canon.14.

Oblationẽ defunctorũ, qui in aliquo crimine fuerint intercẽpti, recipi debere cẽsemus, si tñ nõ ipsi sibi mortem probent proprijs manib⁹ intulisse.

Canon.15.

Presbyter, uel diaconus, si nec literas, uel baptizandi ordinem nesciat, nullatenus ordinet.

Canon.16.

Fœminæ, quę bñdictionẽ diaconatus hactenus contra interdicta canonũ acceperint, si ad cõiugiũ probant iterũ deuolutæ, a cõione pellãtur. Quòd si hmõi cõtubernium, admonitæ ab episcopo, cognito errore dissoluerit, in cõionis gratiam, acta pœnitentia, reuertantur.

Canon.17.

Placuit ẽt, ut nulli postmodũ fœminę diaconalis bñdictio pro cõditionis huius fragilitate credatur.

Canon.18.

Placuit, ut nullus xp̃ianus Iudæã, neq; Iudæus xp̃ianam in mr̃imonio ducat uxorẽ, q̃a inter hmõi p̃sonas illicitas nuptias eẽ cẽsemus. Qui si cõmoniti a cõsortio hoc se separare distulerint, a cõionis gr̃a sunt sine dubio submouẽdi.

Canon.19.

Catholici, qui ab idolorum cultu se non custodiunt, nec ad integrã accepti baptismi gratiam reuertunt, uel, qui cibis idolorũ cultibus immolatis, gustu illicitæ præsumptionis utuntur, ab ecclesiæ cœtibus arceantur.

Canon.20

Canon 20.

Silr & hi, qui beſtiarꝝ morſibꝰ extincto, uel quolibet morbo, aut caſu ſuffocato ueſcuntur.

Canon 21.

Abbates, qui epõꝝ pręcepta deſpiciunt, ad cõionem nec penitus admittantur, niſi contumaciam humilitate ſuſcepta deponant.

Canon. 22.

Sanè, ſiqui poſt hanc diligentiſſimam ſanctionem, non obſeruauerint, quæ ſunt ſuperius comprehenſa, reos ſe diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros eſſe cognoſcant.

Explicit ſecundũ concilium Aurelianenſe.

CANONES AVRELIANENSIS Cõcilij tertij, tempore Childeberti regis. Eſtq; prouinciale. Cum in Dei nomine Aurelianenſem urbem ad ſynodale concilium Patres ueniſſent, de his, quæ per longum tẽpus, obſeruatione ceſſante, fuerint intermiſſa, priorum canonum tenore ſeruato, præſentibus regulis uetera ſtatuta ſeruanda, & noua pro cauſarum, uel tẽporum conditione addenda crediderunt. *Concilium 3. Aurelianenſe.*

Canon 1. Ne a ſubdiacono, & ſupra quis ſe proprijs uxoribus miſceat.

Vt nullus clericorũ, a ſubdiacono, & ſupra, quos uxores in propoſito ſuo accipere inhibetur, propriæ (ſi forte iã habeat) miſceatur uxori. Quod ſi fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum ſtatuta ab officio deponatur. Quem, ſi ſciens epiſcopus ſuus in hac utilitate permiſtionis uiuentem, ad officiũ poſtea admiſerit, & ipſe epiſcopus ad agendã pœnitentiam tribus menſibus ſit a ſuo offi-

cio sequestratus.

Canon 2. De electione Metropolitanorum.

De Metropolitanorum uero ordinationib⁹ id placuit, ut Metropolitani a Metropolitanis omnibus (si fieri potest) pręsentibus cōprouincialibus ordinentur, ita ut ipsi Metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis consuetudo requirat. Ipse tamē Metropolitanus a cōprouincialibus episcopis (sicut decreta sedis Apostolicæ continent) cum consensu cleri, uel ciuium eligatur. De comprouincialibus uero ordinandis, cū consensu Metropolitani, clerici, uel ciuium, iuxta priorū canonum statuta, electio & uoluntas requiratur.

Canon 3. De oblatis & collatis basilicis.

Si quæ oblationes in qbuslibet rebus, atq; corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus constitutis, ad potestatē episcopi redigantur. Et in eius sit arbitrio, quid in reparatione basilicæ, aut obseruantium ibi substantiæ deputetur. De facultatibus uero parochiarū, uel basilicarum in pagis ciuitatum constitutis, singulorum locorum consuetudo seruetur.

Canon 4. De ordinatis clericis, ne nubant, & nequis inuitus ordinetur.

Clerici uero, qui cū uxores non habuerint, benedictione suscepta, cōiugia crediderint eligenda, qui uolētes absq; ulla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cū ipsis mulieribus, quas acceperunt, excōmunicatione percellantur. Quod si inuitus, uel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponant, sed nō a communione pellatur. Episcopus autem, qui

D. 54. *Eps qui inuitum.*

inuitum aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus, Missas facere non præsumat. De adulterijs autem honoratorum clericorum, id obseruandum est, ut siqs adulterasse, aut confessus, uel conuictus fuerit, depositus ab officio cõmunione cõcessa, in monasterio toto uitæ suæ tempore detrudatur. D.81. Siquis cler. inuitum.

Canon 5. De clerico conuicto de furto, aut falsitate, & de periuro.

Siquis clericus furtum, aut falsitatem cõmiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt crimina, cõmunione cõcessa, ab ordine degradet. De periurio uerò id censuimus obseruandum, ut siquis clericus in causis, quæ sub iureiurando finiẽdæ sunt, præbuerit iuramenta, & post, rebus euidẽtibs, detegitur peierasse, biennij tempore a cõmunione pellatur.

Canon 6. De his, qui uxoribus defunctis, concubinas crediderint sociandas.

De his, qui ex concubinis filios habent, & uxores legitimas post habuerint, aut defunctis uxoribus, sibi concubinas publice crediderint sociandas, id obseruandum esse censuimus, ut sicut eos, qui iam sunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, ita statuimus, ne ulterius ordinentur.

Cap. 7. De incæstis coniunctionibus, uel a quibus personis coniugalis copula sit obseruanda.

De incæstis coniunctionibus ita, quæ sunt statuta, seruentur, ut hi, qui aut modo ad baptismum ueniunt, aut quibus patrum statuta sacerdotali prædicatione antea in notitia non uenerunt, ita pro nouitate conuersionis ac fi-

dei ſuæ credidimus conſulendum, ut contracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum, quod de incæſtis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictū eſt, obſeruetur, id eſt, nequis ſibi ſub coniugij nomine ſociare præſumat relictam patris, filiam uxoris, relictam fratris, ſororem uxoris, conſobrinam, aut ſobrinam relictam auūculi, uel patrui. Quòd ſiqui in hoc īcæſti adulterio, potius quàm coniugio fuerint, ſociatiq; diu, ſe non ſequeſtrauerint, a cōmunione eccleſiaſtica repellantur. Illud etiam adijciendum eſſe credidimus, ut in epiſcopi diſcuſſione conſiſtant. De his, qui in ciuitate ſua ac territorio conſiſtunt, & tali ſunt ordine ſociati, utrum ignoranter ad illicita coniugia uenerint, aut per contumaciā, quæ ſunt interdicta, præſumpſerint, quia ſicut his, qui per ignorantiā lapſi ſunt, ſubuenitur, ita illis, quibus prius Patrum ſtatuta in notitia uenerunt, quiq; etiam contra ſacerdotum interdicta in tali permiſtione uerſantur, priorum canonum in omnibus ſtatuta ſeruentur, ut non prius ad communionem recipiantur, quàm incæſti adulterium (ſicut ſcriptum eſt) ſeparatione ſanauerint, quia in lege domini manife-
Deut. 27. ſte legitur, Maledictus, qui dormit cum uxore patris ſui, cum priuigna, uel uxoris ſuæ ſorore, & reliqua his ſimilia. Quo fit, ut quos Deus maledixit, nos niſi emendatos, benedicere non non poſſumus.

Canon 8. De clericis propter patrocinia ſecularium officium ſuum minus implentibus.

Si clerici miniſteria ſuſcepta quacunque oc-

casione agere sicut & reliqui, detractant, & excusationẽ de patrociniis quorumcunque, ne officium impleant, prætendunt, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstimant per inobedientiam contẽnendos, inter reliquos clericos canonicos, ne a licentia alij uitientur, nullatenus habeantur, nec ex rebus ecclesiasticis cum Canonibus stipendia, aut munera ulla percipiãt.

Canon 9. De agris ecclesiæ ab epõ inutiliter distractis.

De agellis uero cęterisque facultatibus ecclesiasticis a sacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum statuta seruentur, ut nobis per nullos contractus res ecclesiasticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam, quæ de rebus ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, uel quibuscunque instrumentis inutiliter in dispendium ecclesiæ obligata noscuntur, & intra trecennaria tempora repetitio suppetit, quæ acta sunt, suffragante iustitia, per publicum aut clericorum iudicium reuocentur. Quòd si is, qui rem ecclesiasticam tenet, admonitus iudicium declinarit, quousque aut ad discussionem ueniat, aut rem ecclesiasticam restituat, communione priuetur.

Canon 10. De mancipijs Christianis, quæ Iudæorum seruitio detinentur.

De mancipijs Christianis, quę in Iudæorum seruitio detinentur, si eis, quod Christiana religio uetat, a dominis imponitur, aut si eos de ecclesia excusatos tollant pro culpa, quæ remissa est, & affligere, aut cedere fortasse præsumpserint, & ad ecclesiã iterato confugerint,

nullatenus a ſacerdote reddantur, niſi pretium offeratur, ac detur, quod mancipia ipſa ualere pronunciauerit iuxta taxationem. Chriſtianis quoque omnibus interdicimus, ne Iudæorum coniugijs miſceantur. Qui ſi fecerint, uſque ad ſecreſtationem, quiſque ille eſt, communione pellatur. Item, Chriſtianis conuiuia interdicimus Iudæorum, in quibus ſi forte fuiſſe probantur, annuali excommunicationi pro huiuſmodi contumacia ſubiacebunt.

Canon 11. Vt Miſſarum celebritas hora tertia inchoetur.

De Miſſarum celebritate in præcipuis duntaxat ſolēnitatibus, id obſeruare debemus, ut hora tertia Miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competētes ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad ueſpertina officia, id eſt, in ueſpertino tēpore conuenire, quia ſacerdotem ueſpertinis officijs ad eccleſiam talibus præcipue diebus, nec decet deeſſe, nec conuenit.

Canon 12. Quòd id, quod clerici beneficio eccleſiæ perceperint, a ſucceſſore non auferatur.

De munificentijs uerò ſacerdotum id obſeruandum, ꝙ ſicut, ſiquid præſenti tempore a clericis decētibus munificentijs habetur, uel poſſidetur, deinceps a ſucceſſoribus nullatenus auferatur, ita qui deceſſorum largitatibus gaudent, officia & eccleſiæ obedientiam, & affectum ſacerdotibus præbeant. De quibus tamē munificentijs, quæ præſenti tempore, ab his (ſicut dictum eſt) poſſidetur, ſi pro opportunitate epiſcopo placuerit, quod uoluerit cōmutare, ſine accedēte diſpendio in locis alijs cōmu-

tetur. De munificentijs uero presentibus, quas unusquisque clericus, pro sua gratia eorum obsequijs existimat conferenda, sicut in arbitrio dantis est, ut tribuere, quibus uoluerit debeat, ita si inobedientia, uel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio sit præsentis, utrũ, uel qualiter debeat reuocare.

Canon 13. De clericis, qui in oratorijs ordinationem acceperint.

De his uero clericorum personis, quæ de Ciuitatensis ecclesiæ officio monasterij, uel diœcesis, uel basilicis in quibuscũque locis positis, id est, siue in territorijs, siue in ipsis ciuitatibus suscipiuntur ordinandæ, in potestate sit epi, si de eo, quod ante de ecclesia habebant, eos aliqd, aut nihil exinde habere uoluerit, quia unicuique facultas suscepti monasterij, diœcesis, uel basilicæ debet plena ratione sufficere.

Canon 14 De clericis contumacibus.

Siquis superbia elatus, officium suum indignatione quacũque implere noluerit, iuxta statuta priora, a communione retentus, & ab ordine depositus tandiu habetur, quandiu (sicut scriptum est) pœnitentiæ suppletione satisfecerit præsente Pontifice. Tamen illis regulariter, iuxta charitatem integram, & quæcunque illis stipendiorum iuxta consuetudinem debentur, pro qualitate temporis sunt ministranda. De quibus si querela procedat, officium agens recurrat ad synodum.

Canon 15. De clericis iniuste oppressis a suis Pontificibus.

Siquis clericorum circa se districtionem episcopi sui putat iniustam, iuxta antiquas con-

ſtitutiones recurrat ad ſynodum.

Canon 16. De clericorum conſpiratione per rebellionem in ſcripturis, aut alias factam.

11.q.1. Siqui clericorum. Siqui clericorum (ut nuper in multis locis p ſuperbiam diabolo inſtigante actum fuiſſe per patuit) rebelli authoritate ſe in unum, coniuratione intercedente, colligerint, aut ſacramenta inter ſe data, aut chartulam conſcriptam fuiſſe patuerit, nullis excuſationibus præſumptio labatur, ſed res detecta, cum in ſynodum uentũ fuerit, in præſumptores iuxta perſonarum, & ordinum qualitatem a Pontificibus, qui tunc in unum collecti fuerint, uindicetur. Quia ſicut charitas ex præceptis diuinis corde, non chartulæ conſcriptione, uel coniuratione eſt exhibenda, ita quæ ſupra ſacras admittunt ſcripturas, authoritate & diſtrictione Pontificali: ſunt reprimenda.

Canon 17. De ſacerdotibus eccleſiæ res debitas occupantibus.

Siquis ſacerdos res eccleſiæ debitas, uel proprias horrẽda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut a poteſtate ex cõpetitione perceperit, ſi eas non reſtituerit, nullis rebus excuſetur. Sed & ſi agnito iure eccleſiaſtico non ſtatim eccleſiæ, uel ſacerdoti reformauerit, ut ipſum ius agnoſcere poſſit, & in iudicium electorum uenire diſtulerit, tãdiu a cõmunione eccleſiaſtica ſuſpendatur, quouſq; diu reſtitutis rebus, tam eccle-
De retinentibus defunctorũ delationes. ſiam, quam ſacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his, qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas quolibet ordine aſſignare tardauerint uel detinere pręſumpſerint, diſtrictionis eccleſiaſticæ iuxta priores canones forma

seruetur. Cui etiam sententiæ subiacebit, quisquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione sua ecclesijs dedit, reuocare præsumpserit.

Canon 18. Quòd ministris ecclesiarum non liceat ecclesiæ res sine episcopi consensu alienare.

Abbatibus, presbyteris, alijsq́; ministris de rebus ecclesiasticis, uel sacro ministerio deditis, alienare, & obligare, absq; permissu & subscriptione episcopi nihil liceat. Quòd si præsumpserint degradentur, cōmunione concessa. Et quod alienatum, uel temere ordinatum est, ordinatione episcopi reuocetur. *12. q. 2. Abbatibus presbyteris.*

Canon 19. Quòd pœnitentia non sit iuuenibus temere credenda.

De pœnitentium conuersione, ut nequis benedictionem pœnitentiæ iuuenibus personis credere præsumat, Certe coniugatis, nisi ex cōsensu pari, ætate iam plena eam dare non audeat. Aut siquis pœnitentiæ benedictione suscepta ad secularem habitum militiamq́; reuerti præsumpserit, excommunicatione plectatur, uiatico concesso ad exitum.

Canon 20. Ne seruus uel colonus ad honorem promoueatur ante acceptam ingenuitatem.

Vt nullus seruilibus, colonarijsq́; conditionibus obligatus, iuxta statuta sedis Apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius aut testamento, aut per tabulas eum legitime constiterit absolutum. Quòd siquis episcoporum, eius, qui ordinatur, conditionem sciens, transgredi per ordinationem indebitam fortasse uoluerit, anni spatio Missas facere nō præsumat.

Canon 21. Quòd die dominico operari non permittatur.

Quia persuasum est populis, die dominico cum caballis, & bobus, & uehiculis itinerare non debere, neq; ullam rem ad uictum præparare, uel ad nitorem domus uel hominis pertinentem, nullatenus exercere (quæ res quia ad Iudæam magis, q̄ ad obseruantiam Christianam pertinere probatur) id statuimus, die dñico, q; ante fieri licuit, licere. De opere tamē rurali.i.agricultura, uel uinea, uel sectione, uel messione, excussione, uel ex acto sæpe cēsuimus abstinendum, quo facilius ad ecclesiam uenientes, orationis gratia uacent. Quòd si inuentus fuerit quis in operibus suprascriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emēdare debeat, non in laici districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

Canon 22. Vt ante dominicam orationem expletam, de ecclesia nullus discedat.

De Missis nullus laicorum ante discedat, q̄ dominica dicatur oratio. Et si episcopus præsens fuerit, eius benedictio expectetur. Sacrificia uero matutina, Missarum, siue uespertinarum nequis cum armis pertinentibus ad bellorum usum expetat. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat, qualiter eius districtione, debeat castigari.

Canon 23. Quando Iudæis inter Christianos procedere non liceat.

Quia (Deo propitio) sub catholicorum Regum dominatione uiuimus, Iudæi a die cœnæ domini usque in secundam sabbati in Pascha, hoc est, ipso quatriduo procedere inter Chri-

ſtianos, neque catholicis populis ſe ullo loco, uel quacunq; occaſione miſcere præſumant.

Canon 24. De hæreticis, uel Bonoſiacis.

Iudex ciuitatis, uel loci, ſi hæreticū, aut Bonoſiacum, uel cuiuslibet alterius hæreſis ſacerdotem, uel quamcunque perſonam de catholicis rebaptizaſſe cognouerit, quia Reges non conſtat habere catholicos, non ſtatim rebaptizātes adſtrinxerit, & ad Regis fidem propterea diſtringendos adduxerit, annuali excōmunicatione ſubdatur.

Canon 25. Vt non liceat laicis clericos accuſare.

Clericum cuiuslibet ordinis abſq; Pontificis ſui permiſſu nullus præſumat ad ſecularem iudicem attrahere. Nec laico quemlibet clericū liceat accuſare. 11.q.1. *Clericū cuiuslibet.*

Canon 26. Quid de epiſcopis, qui ſupraſcripta obſeruare diſtulerint.

Quocirca hac, quæ inſpirante Deo, cōmuni cōſenſu placuerunt, ſiquis Antiſtitum, uel eorꝫ, quos ſpiritus dei eſſe uoluerit ſucceſſores, relicta obſeruationis integritate, cuſtodire & implere neglexerit, reum ſe diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum eſſe cognoſcat; quia et canones ſuos, nec ignorare quenquam, nec diſſimulare, id eſt, prętериri permittitur.

Expliciunt Canones Aurelianñ. ſynodi.

Sancti Quintiani epiſcopi Eſculani ad Petrū Antiochenum fides.

Omnis, qui dicit unam naturam Dei uerbi & carnis, & non duas unitas indiuiſasq;, damnetur. *Fides a ſancto Quintiano epo expoſita.*

Siquis confundit duas Chriſti naturas, di-

cens Deum passum carne secundum Apostolum, damnetur.

Siquis impassibilem, imortalem Deum uerbum dicit, conuersum in Passione ac morte, & non hæc reddit eius carni, damnetur.

Siquis uocem trisagiam. i. ter sanctam dicit propter nos crucifixam, & non dominum nostrum Iesum Christum filium Dei unigenitum, damnetur.

Siquis post uocem ter sanctam dicit Deum crucifixum propter nos, & non potius unum filium, cui in medio ter sanctæ uocis hymnus dicitur, damnetur.

Siquis hominem dicit, qui pro nobis crucifixus est, siue Deum, diuidēdo naturas, & non eas copulādo in crucifixione eius, damnetur.

Siquis dicit duas personas seu subsistentias, & non potius duas naturas in unam personā, & unam subsistentiam in unum concurrentes, damnetur.

Siquis Deum hominē, & non magis Deum & hominem dicit, damnetur.

Siquis dicit creatum patris Verbum, & nō magis eius carnem, damnetur.

Siquis dicit consubstantialem carnem domini Deo patri, & non potius Deum uerbum, damnetur.

Siquis dicit sine mente, & sine anima, dominum nostrum Iesum Christum, & pro ea habuisse diuinitatem, & quia ex hoc dicendum passum carne Deum uerbum, & non magis mente cū anima rationali inhumanatū Deum uerbum, & impassibilem dicendo eundē diui-

nitate,humanitate uerò passibilem,damnetur.

Siquis quaternitatem introducit in trisagio, apponens post Trinitatem Christum crucifixum, anathema sit.

Siquis unum filium secat in dualitatem filiorum, anathema sit.

Siquis Dei uerbum & carnem dicit unam naturam, ignorans naturarum differentiam, anathema sit,

Siquis confundit Trinitatem, eundem dicens esse patrem,& filium,& spiritumsanctũ, anathema sit.

Siquis distinguit unã essentiam Trinitatis in duas,anathema sit.

Siquis diuinam naturam filij confundit passionibus carnis eius,& non confitetur eum spiritu impassibilem,carne uero' passum,anathema sit.

Siquis dicit,Deum passibilitatem,aut mortem gustasse,tanquam ad hæc eum bona uoluntate uenisse,cum conuersus esset,& non confitetur eum tanquam Deum nõ fuisse sub damnatione mortis,mortem uero' mortificasse per carnem suam mortalem, quã assumpsit,anathema sit.

Credimus enim quia uita est,et non recedit in mortem. Tu autem cognosce, & abscinde in quibus inique locutus es. Tamen sit,& est Dei gratia cũ his,qui recte prædicant uerbum Veritatis.

AVERNENSE CONCILIVM circa tempora Vigilij Papæ. Apud ecclesiam Auernam cum in Dei nomine,congregante S. spiritu, consentiente domino gloriosissimo, *Concilium Auernense.*

proq; rege Theodeberto ꝑ, in Auernam urbem sancta synodus cōuenisset, ibiq; i eccl'ia (ex more) Pr̄es cōsedissent, inspectisq; canonib⁹ id eis rōnabile uisum est, ut q̄quis ecclesiasticæ regulę pene oīa comprehendant, quædam tñ uel adderentur noua, uel repeterentur antiqua.

Cap. 1.

In decr. Iuonis lib. 4.

In primis placuit, ut quoties secūdum statuta Patrum, sancta synodus congregaret, nullus eṗs aliquā prius cām suggerere audeat, q̄ ea, quæ ad emendationē uitæ, ad serenitatē regulæ, ad animæ remedium pertinent, finiantur.

Cap. 2.

Qualiter sit eligendus Pontifex.

Placuit ēt, ut sacrū qs Pōtificij honorē nō uotis q̄rat, sed meritis, nec diuinum uideat munus cōparare rebus, sed moribus, atq; eminentissimæ dignitatis apicē oīum conscendat electione, nō paucoꝶ fauore. Sit in eligēdis sacerdotibus cura p̄cipua, quia irreprehensibiles esse cōuenit, quos præesse necesse est corrigendis.

Cap. 3.

De optorio dñici corpis, seu palla altaris, nunq̄ sacerdotis corpus, dū ad tumulū euehit, obtegat, quia sacro uelamine usibus suis reddito, dum honorant corpa, altaria polluuntur.

Cap. 4.

Ne ad nuptiarum ornatum ministeria diuina præstentur, ne dum improborum contactu, pompaq; secularis luxuriæ polluuntur, ad officium sacri mysterij uideantur indigna.

Cap. 5.

Ne Iudæi Christianis populis iudices præponantur.

Cap. 6.

Episcopus, presbyter, atque diaconus tam sancta conscientia resplendeant, ut effugiant ꝑ bitate actuum maledicorum obloquia, & testimonium, in se diuinum implere contendant, quo dominus ait: Sic luceat lumen ueſtrũ coràm hominibus, &c. Matth. 5.

Cap. 7. *Vt presbyteri plebes suas admoneant, quòd hospitales sint.*

Placuit etiam, ut presbyteri suas plebes admoneant, ut hospitales sint, & nulli iter facienti mansionem denegẽt. Et ut omnis occasio rapinę tollatur, nihil carius uendant transeuntibus, nisi quanto in mercato uendere possunt. Quòd si carius uendere uoluerint, ad presbyterum transeuntes hoc referant, & illius iussu cũ humanitate eis uendant.

Cap. 8.

Quòd licitum sit episcopis, cũ consilio cleri de thesauro ecclesiæ, familiæ & paupibus eiusdem ecclesiæ, secundum canonicam institutionem, iuxta quod indiguerint, erogare.

Decreta Pelagij papæ. *ann. do. 552.*

Pelagius, natione Romanus, sedit annos 11. mẽses 10. dies 28. Hic mox accusatus est, quòd malorum Vigilij Papæ causa fuisset non parua, quamobrem congregato clero & populo, apud S. Petrum corã Narsete adscendit in ambonem, tenẽsq; Euãgelia ac crucem super caput, iurauit se nullum malum Vigilio intulisse, & sic populo satisfecit. Hic Pont. ecclesiam in magna tribulatione conseruauit. Canonicas preces ecclesiasticis quotidie perorandas in- *Pelag. Põt. 60* *Tempore huius fuit Atila cognomẽto flaellum dei.*

ſtituit, & defunctorum ſuffragia adprobauit. Hæreticos atque ſchiſmaticos, haud paruo eccleſiaſticorum leuamine, ſeculari poteſtate cohercendos indulſit.

Extat epiſtola Pelagij ad Vigilium epiſcopum, in qua ſolum probat, congeſtis teſtimonijs ueteris ac noui teſtamenti, Patrem, & filiũ unum eſſe Deum, & Spiritum ſanctum ab eis non eſſe diſcretum. Contra quoſdam qui dicebant, ſe non poſſe intelligere, qualiter Pater & Filius eſſent unus Deus.

Conciliũ Aurelianen. 4. AVRELIANENSE CONCILIVM quartum circa tempora Pelapij Papæ primi, & eſt prouinciale, fuit celebrata ſynodus iſta tempore Childeberti regis. Cũ in Aurelianeñ. urbem unanimiter in Chriſti nomine ſancta adfuiſſet congregatio ſacerdotum, & de his, quæ ad ſacrum propoſitum pertinent, uel quę ſecundum eccleſiaſticam ordinationem regulari conueniunt diſciplinæ (Deo medio) tractata recepiſſent, placuit, ut quæ ſunt definita, ſecundum antiquam conſuetudinem inuiolata monſtrentur. Et quò firmius ſtatuta ſeruentur, cũ conſenſu oĩum docet adnotata ſubſcriptio.

Cap. 1. De feſtiuitate Paſchali celebranda.

Placuit itaque, ut ſanctum Paſcha ſecũdum laterculum Victori, ab omnibus ſacerdotibus uno tempore celebretur. Quæ feſtiuitas annis ſingulis ab epiſcopo Epiphaniarum die in eccleſiis denuncietur. De qua ſolẽnitate, quoties aliquid dubitatur, inquiſita, uel agnita per metropolitanos a ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur.

Cap. 2.

Cap.2. Vt quadragesima æqualiter teneatur.

Hoc etiam decernimus obseruandū, ut quadragesima ab omnibus ecclesiis æqualiter teneatur. Neque quinquagesimam, aut sexagesimam ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicere. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimale ieiunium, nisi tantum die dominico prādeat. Quod fieri specialiter Patrum statuta sanxerunt. Siqs hanc regulam irruperit, tanquam transgressor disciplinæ a sacerdotibus censeatur.

Cap.3. Vt primates ciuitatis Pascha in ciuitate celebrent.

Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatem tenere uoluerit, sciat sibi a cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festiuitates sub præsentia episcopi teneant, ubi sanctum decet tenere conuentum. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, ut hoc implere nō possit, ab episcopo postulet cōmeatum. Quod si hoc postulare despexerit, & eundem locum idem in festiuitate præsentibus tenere uoluerit, suspendatur.

Cap.4. De ordinatione episcopi.

Id etiam regulare esse perspeximus decernēdum, ut episcopus in ciuitate, in qua decreto eligitur ordinandus, in sua ecclesia, cui profuturus est, constituatur. Sane si subito necessitas temporis hoc implere nō patitur, licet melius esset in sua ecclesia fieri, tamen aut sub præsentia Metropolitani, aut certe cum eius authoritate intra prouinciam omnino a cōprouincialibus ordinetur.

ſtituit, & defunctorum ſuffragia adprobauit. Hæreticos atque ſchiſmaticos,haud paruo eccleſiaſticorum̄ leuamine,ſeculari poteſtate cohercendos indulſit.

Extat epiſtola Pelagij ad Vigilium epiſcopum,in qua ſolum probat, congeſtis teſtimonijs ueteris ac noui teſtamenti,Patrem, & filiū unum eſſe Deum, & Spiritum ſanctum ab eis non eſſe diſcretum. Contra quoſdam qui dicebant,ſe non poſſe intelligere,qualiter Pater & Filius eſſent unus Deus.

Conciliū Aure lianen.4.

AVRELIANENSE CONCILIVM quartum circa tempora Pelapij Papæ primi, & eſt prouinciale, fuit celebrata ſynodus iſta tempore Childeberti regis. Cū in Aurelianen̄. urbem unanimiter in Chriſti nomine ſancta adfuiſſet congregatio ſacerdotum, & de his, quæ ad ſacrum propoſitum pertinent,uel quę ſecundum eccleſiaſticam ordinationem regulari conueniunt diſciplinæ(Deo medio)tractata recepiſſent, placuit, ut quæ ſunt definita, ſecundum antiquam conſuetudinem inuiolata monſtrentur.Et quò firmius ſtatuta ſeruentur, cū conſenſu oīum docet adnotata ſubſcriptio.

Cap.1.De *feſtiuitate Paſchali celebranda.*

Placuit itaque, ut ſanctum Paſcha ſecūdum laterculum Victori,ab omnibus ſacerdotibus uno tempore celebretur. Quæ feſtiuitas annis ſingulis ab epiſcopo Epiphaniarum die in eccleſiis denuncietur. De qua ſolēnitate,quoties aliquid dubitatur,inquiſita,uel agnita per metropolitanos a ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur.

Cap.2.

Cap.2. Vt quadragesima æqualiter teneatur.

Hoc etiam decernimus obseruandũ, ut quadragesima ab omnibus ecclesiis æqualiter teneatur. Neque quinquagesimam, aut sexagesimam ante Pascha quilibet sacerdos præsumat indicere. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam soluat quadragesimale ieiunium, nisi tantum die dominico prãdeat. Quod fieri specialiter Patrum statuta sanxerunt. Siqs hanc regulam irruperit, tanquam transgressor disciplinæ a sacerdotibus censeatur.

Cap.3. Vt primates ciuitatis Pascha in ciuitate celebrent.

Quisquis de prioribus ciuibus Pascha extra ciuitatem tenere uoluerit, sciat sibi a cuncta synodo esse prohibitum. Sed principales festiuitates sub præsentia episcopi teneant, ubi sanctum decet tenere conuentum. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, ut hoc implere nõ possit, ab episcopo postulet cõmeatum. Quod si hoc postulare despexerit, & eundem locum idem in festiuitate præsentibus tenere uoluerit, suspendatur.

Cap.4. De ordinatione episcopi.

Id etiam regulare esse perspeximus decernẽdum, ut episcopus in ciuitate, in qua decreto eligitur ordinandus, in sua ecclesia, cui profuturus est, constituatur. Sane si subito necessitas temporis hoc implere nõ patitur, licet melius esset in sua ecclesia fieri, tamen aut sub præsentia Metropolitani, aut certe cum eius authoritate intra prouinciam omnino a cõprouincialibus ordinetur.

Cap.5. Quòd clerici canonum statuta ab episcopis percipiãt.

Parochiani clerici a Põtificibus suis necessaria sibi statuta canonum legẽda percipiant, ne ipsi uel populi, quæ pro salute eorum decreta sunt, excusent postmodum ignorasse.

Cap.6. De oratorijs, & clericis in illis seruire debentibus.

Vt in oratorijs dñi clericorum nemo contra uotum episcopi, ad quem territorij ipsius priuilegium noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, nisi forsitan quos probatos ibidẽ districtio Pontificis obseruare præcepit.

Cap.7. De alienatis a sacerdote cuiuslibet ecclesiæ.

Vt episcopus, qui de facultate propria ecclesiæ nihil relinquit de ecclesiæ facultate, id est, si aliter ꝙ canones eloquuntur, obligauerit, uendiderit, aut distraxerit, ad ecclesiam reuocetur. Sane` si de seruis ecclesiæ libertos fecerit numero competenti, in ingenuitate permaneant, ita ut ab officio ecclesiæ non recedant.

Cap.8. De indignis ad sacerdotium promotis.

Siquis episcoporum sciens aut bigamũ, aut internuptæ maritum, ad officium Leuiticæ dignitatis, siue presbyterij cõtra ius canonicum promouere præsumpserit, sciat se unius anni spatio ab omni officio sacerdotij esse suspensum. Qui si forte sententiæ subiacere contempserit, a cõmunione eius, usque in aliam synodum se fraternitas uniuersa suspendat, illi uerò, qui illicite promoti sunt, degradentur.

Cap.9. De non distrahendis his, quæ ecclesiis sunt collata.

Siquid abbatibus, aut sacris monasterijs, aut parochijs pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbates, aut

presbyteri minime reuocabunt, nec alienari a cunctis fratribus debet quacunque occasione. Quibus si fuerit necessarium, ut statuta conuellant, nō aliter ualeat, nisi fuerit sui episcopi subscriptione firmatum.

Cap.10. De his, quæ episcopus ecclesiæ dederit.

Quæcunq; ecclesiis a Pontificibus sub competenti ac iusto documento fuerint derelicta, ab hæredibus legitimis, dignū est, ut pro Dei contemplatione seruentur.

Cap.11. De his, qui post baptismum dæmonibus offerunt.

Siquis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata dæmonibus sumenda, tanquam ad uomitum reuertitur, si cōmonitus a sacerdote se corrigere ex hac p̄uaricatione noluerit, a cōmunione catholica pro emundatione sacrilegij suspendatur.

Cap.12. Quòd Christianus in pecudes non iuret.

Siquis Christianus (ut est Gentilium consuetudo) apud cuiuscunque feræ uel pecudis exta inuocatis insuper nominibus Paganorum fortasse iurauerit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatū emendet, a consortio fidelium, uel ecclesiæ communione pellatur.

Cap.13. Quòd ecclesia preiudicium nō patiatur, ex alienatione bonorum per clericos.

Vt quicunq; clericus aliquid de iure ecclesiastico seu uerbo, seu per scripturam acceperit ad utendum, & post modum alienare quacunq; occasione uoluerit, non ualebit, quia secundum canonum instituta proprietatē ecclesiæ nō uiolat in alios, quęlibet longa possessio.

Sed in Pontificis potestate consistat, qualiter pro conseruando iure ecclesiastico rem possessam inter clericos debeat cõmunicare.

Cap.14. Quod ecclesiæ collatum est, nec a collatore, nec ab illius hæredibus repeti non debet.

Quicũque pro deuotione sua oblationis studio aliquid in campellis, uel in uiniolis, etiam absq; scriptura probatur ecclesiæ contulisse, si postmodum ipse uel hæredes eius quacunque occasione auferre a iure hoc ecclesiæ, uel aliena re uoluerint, quoadusque a tali intẽtione discedant, aut peruasa restituant, aut certe a cõmunione ecclesiastica suspendantur.

Cap.15. De mancipijs propter spem coniugij ad ecclesiam confugientibus.

Quæcunque mãcipia sub specie coniugij ad ecclesiæ confugerint septa, ut per hoc credant posse fieri coniugia, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio a clericis defensetur, quia probatum est, ut sine legitima traditione coniuncti pro religionis ordine statuto tẽpore ab ecclesiæ cõmunione suspendantur, ne in sanctis locis talis coitus misceatur. De qua re decernimus, ut parentibus, aut proprijs dominis (pro ut ratio poscit) personarum accepta fide restituti sub separatione promissioni reddant. Postmodum tamen a parentibus atque domi nis concessa libertate, si uoluerint, eos propria uoluntate coniungant.

Cap.16. De homicidio uoluntario.

Quisquis homicidium uoluntate cõmiserit, ita ut occidere audeat innocentem, si a principibus aut a parentibus quacunq; re se reddide

derit absolutum, modus pœnitentiæ distringē di in sacerdotis potestate consistat.

Cap. 17. *De mulieribus in adulterio cū clericis deprehensis.*

Siquæ mulieres fuerint prolapsæ in adulterium cum clericis, districtione adhibita, mulieres ipsæ, ꝑ ut sacerdoti uisum fuerit, districtioni subiaceant, & a ciuitatibus, ut sacerdos pręceperit, propellantur.

Cap. 18. *De mācipijs Christianis seruiētibus Iudæis.*

Cum prioribus canonibus fuerit definitum, ut de mancipijs Christianis, quæ apud Iudæos sunt, si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulauerint, etiam si ad quoscūque Christianos refugerint, & seruire Iudæis noluerint, taxato & oblato a fidelibus iusto pretio ab eorum dominio liberentur. Itidem statuimus, ut tam iusta constitutio ab omnibus catholicis obseruetur.

Cap. 19. *De Iudæis, qui aduenam uel Christianum ad Iudaicam superstitionem seduxerint.*

Hoc etiam decernimus obseruandum, ut si quicunq; Iudæus proselytum (qui aduena dicitur) Iudæum facere præsumpserit, aut Christianum factum ad Iudaicam superstitionem adducere, uel si Iudæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam, uel de parentibus Christianis natum Iudæum sub promissione fecerit, libertatis mancipiorum amissione mulctetur. Ille uero, qui de Christianis natus Iudæus factus est, si sub conditione fuerit manumissus, ut in ritu Iudaico permanens, habeat libertatē, talis conditio non ualebit, quia iniustum est, ut ei libertas maneat, qui de Chri

ſtianis parentibus ueniens, Iudaicis uult cultibus adhærere.

Cap. 20. De exiſtentibus genere ſeruilibus perſonis.

De genere ſeruili id decreuimus obſeruandum, ut deſcendens inde poſteritas, ubicunq;, quamuis poſt longa ſpatia temporum reperiatur in loco, cui authores eius conſtat fuiſſe depoſitos ſtudio ſacerdotis, in ea, quę conſtituta eſt a deuotis, conditione permaneat. Cui præcepto ſiquis ſeculariũ humanę cupiditatis impulſu crediderit obuiandum, quouſque ſe corrigat, ab eccleſia ſuſpendatur.

Cap. 21. De facientibus in agro ſuo oratorium.

Siquis in agro ſuo, aut habet, aut poſtulat habere diœceſim, primũ & terras ei diſponat ſufficienter, & clericos, qui ibidem ſua officia impleant, ut ſacratis locis reuerentia cõdigna tribuatur.

Cap. 22. De agellis ſacerdotum.

Quiſquis agellum eccleſiæ in die uitæ ſuæ a quocunque ſacerdote, cui poteſtas eſt, acceperit poſſidendum, quæcunq; ibi profecerint, alienandi nullam habeat poteſtatem, nec ibi parẽtes ſui ex ea re aliquid exiſtiment uindicandũ.

Cap. 23. De ſubſtituendo Antiſtite.

De ſubſtituendo Antiſtite, ſi fortaſſis mora extiterit, & uolũtate deceſſoris ante fuerit res ſubarrata, q; ſucceſſor accedit eccleſiæ, nõ impediat ſucceſſorem. Si quiſpiam clericorum aliquid de facultate illa præſumpſerit, in poteſtate ſit aduenientis epiſcopi, utrum ſua debeat uoluntate adire, an reijcere deceſſori, nec eccleſiæ in obiecto ueniant tempora legibus conſti

tuta, dũ nõ extitit ꝑsona, q̃ de utilitate ecclesiæ cogitarit. Cap. 24.

Siquis episcopus alterius ecclesię clerico de facultatibus suę ecclesię aliquid sub titulo quo cunque donauerit, post eius obitum, qui acceperit, ad ecclesiæ ius, de cuius facultate discesserat, reuertatur, quia iniquum est, ut sub hac specie damnum ecclesia, quæ multis subuenit, patiatur.

Cap. 25. Vt quæ statuta sunt, obseruentur.

Quapropter (auxiliante domino) quæ synodus sancta constituit, decernimus, ut a cunctis fratribus hæc definitio sancta conseruetur.

Expliciunt canones synodi Aureliañ. 4.

TVRONICA SECVNDA SYNODVS circa tp̃a Pelagij papę primi, est ꝓuincialis. *Turonica synodus.*

Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragiũ congregatio sacerdotum, nec aliud erit suæ solicitudinis tam peculiare conscribere, q̃ꝫ quod ad fundamentũ religionis proficere recognouerit, operari non cesset, ut cũ pastoralis cautela propagatur in ouilis custodia, paucorꝫ ueneranda decreta sint salutis publicæ documenta. *Proœmium*

Et quoniam, quod omitti non decet, oportet implere, præsertim cum cuius animarum intellectualium (de quibus Deo cura est) forma ꝓcessit, eius traditionis lex ad Pontifices manauit, necesse est uigilantissime prouidere, repulpulso torpore, ut quicquid ab antiquis Patribus statutum de tramite canonico, quarũdam personarum temeritate cernitur imminutum, reuocãdum est in statum pristinum, ut possint male admissa corrigi, & nõ admittẽda dãnari.

Magna est enim in ipsa seueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam ubi insana libertas generat uulnera, sacerdotalis districtio dat medelā. Quapropter (Christo auspice) in Turonica ciuitate concilio concordā-
Nota. te, iuxta cōniuentiā gloriosissimi domini Arithberti regis annuentis coadunati pro pace, & instructione ecclesiæ, opportunum credidimus, subter adnexa decreta cōficere, & subscriptionibus proprijs roborare; ut retundātur noxia, propagentur optata, ne taciturnitate silentij, uitiosorum criminum nutriri uideretur licentia, non abscindi, & quę opportuna erant pro qualitate temporis adijci, non paterentur negligi, sed procurentur impleri.

Canon primus.

Ioan. 14. Ideo placuit, propter celeste illud mandatū: Pacem meā do uobis, &c. Vt Pontificalis affectus inter consacerdotes inuiolabiliter conseruetur.

De pace sacerdotali.

Verum si pro peccatis (ut assolet) ex cā liuor emerserit, ut pēdente certamine sibi inuicē reconciliari nō possint, electis ab utraqꝫ parte fratribus. i. presbyteris, ꝑponderante dulcedine, litis iacula finiant, & uota pacis acquirant.

Canon 2.

Vt corpus domini in altari, non in armario, sed sub crucis titulo componatur.

Canon 3. Ne laici in ecclesia clericis misceantur.

Vt laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos, tā ad uigilias, quàm ad missas stare penitus non præsumant; sed pars illa, quæ a cancellis uersus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat clericorum. Ad

orandum & cõmunicandum laicis, et fœminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

Canon 4.

Vt unaquęq; ciuitas pauperes, & egenos in colas alimentis congruentibus pascat secundũ uires, ut tam uicini presbyteri, q̃ ciues omnes suum pauperem pascant, quo fiet, ut ipsi paupe res, per ciuitates alienas non fatigentur. *De pastu pauperũ ppriorũ.*

Canon 5.

Vt nullus clericorum, uel laicorum præter episcopum, epistolia facere præsumat. *De epistolis dandis.*

Canon 6.

Vt episcopus, nec abbatẽ, nec archipresbyrum, sine omnium suorum cõpresbyterorũ, & abbatum consilio de loco suo præsumat ejcere, neq; per præmium alium ordinare, nisi facto concilio tam abbatum, q̃ presbyterorũ suorũ. Cum autem negligentia ejcitur, cum omnium presbyterorum consilio refutetur. *De remotione abbatum.*

Canon 7. Ne clericus familiaritate extranearum mulierum utatur.

De familiaritatibus mulierum, licet crebrius sit in canonibus replicatum, attamen necesse est, ut sicut secta uirgulta, quæ male pullulauerant, rursus fidei falce succidantur, atq; ẽt radicitus eruantur, nullus deinceps clericorũ pro occasione necessitatis faciendæ uestis, aut causa ordinandæ domus extraneam mulierem in domo sua habere præsumat. Et cum iubeamur uictum, aut uestitũ artificiolo quærere, & manibus proprijs laborare, quid opus est in domo serpentem includere pro ueste, quæ multiformẽ uestem non propterea deponit, ut nudet *Vitãda familiaritas mulierum.*

ſed ut ſe gratiorem, dum remouetur, oſtendat.

Canon 8.

* Epiſcopus coniugem, ut ſororem habeat, & ita ſancta gubernatione gubernet domũ oẽm, tam eccleſiaſticam, quàm propriam, ut nulla de eo ſuſpicio quaqua ratione conſurgat. Et licet (Deo propitio) clericorum ſuorum teſtimonio uiuat, quia cum illo tam in cella, quàm ubicunque fuerit, ſecum habitent, eumq́ ſequantᷣ & preſbyteri, & diaconi, uel deinceps clericorum turba iuniorum (Deo adiutore) conuerſantur, ſic tamen propter Zelotem Deum noſtrũ tam longe abſint, manſionis propinquitate diuiſi, ut nec hi, qui ad ſpem recuperandam clericorum ſeruitute nutriũtur, ſamularum propinpinqua contagione polluantur.

Ep̃s, in domo, ac aliàs hẽre debet ſuæ bonæ cõuerſationis teſtes.

Cenſura. ** Intellige hunc Canonem iuxta uſum Orientalis eccleſiæ, in qua coniugatus promouebatur ad ſacerdotium.*

Canon 9.

Epiſcopum, epiſcopam non habẽtem, nulla ſequatur turba mulierum, licet ſaluetur uir per mulierem fidelem, ſicut & mulier per uirum fidelem, ut Apoſtolus ait. Nam ubi talis cuſtodia neceſſaria non eſt, quid eſt neceſſe, ut miſeria pſequatur, unde ſama conſurgat. Habeant miniſtri eccleſiæ, utiq; clerici, qui ep̃o ſeruiunt, & eum cuſtodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationes eĳcere.

Ep̃m mulieres proſequi non debent.

Corint. 7.

Canon 10.

Et ne occaſio famam laceret honeſtatis, q̃a aliqui laici, dum diuerſa perpetrant adulteria, hoc, quod de ſe ſciunt, in alĳs ſuſpicantur (ſicut ait Seneca) peſſimum in eo uitium eſſe, qui in

Duo clerici, aut duo monachi in uno ſtratu recumbere non debent.

id,quo īſanit,cæteros putat furere. Vt ergo ipſi putādi,aut certe æſtimādi locus amputet,nullus ſacerdotum, aut monachorꝝ colligere aliū in lecto ſuo p̄ſumat. Neq; liceat monachis cellas habere cōes,ubi aut bini maneāt, aut ſingulares reponi poſſint,ſed ſchola labore cōi conſtruatur,ubi oēs iaceant,aut Abbate, aut Præpoſito imminente,ut dum duo,uel tres uiciſſim & legant,& excubent, alij conſolentur, ut non ſolum ſit cuſtodia corporum,ſed et ſurgat pro lectione aſſidua profectus animarum.

Canon II.

Monachus cō iugio nō copuletur.

Siqui in monaſterio conuerſi ſunt, aut conuerti uoluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi,nec (quod abſit) ullus eorū coniugem ducere,aut extranearū mulierū familiaritatem habere. Nam(ſicut ſupradictum eſt)ſi uxorem duxerit,excommunicetur,& de uxoris malæ ſocietatis cōſortio, etiam iudicis auxilio ſeparetur. Quòd ſi iudex ad hoc ſolatiū dare noluerit,excōicetur. Qui īfelix monachus tali coniunctione fœdatus, ſi per cuiuſcunque patrocinium ſe conatus fuerit defenſare, & is, qui in hac pertinacitate perdurat,& ille,qui eū exceperit,ad defenſandum ab eccleſia ſegregētur,donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & in dictam ab abbate,quandiu præceptum ei fuerit,agat pœnitentiam.

Canon 12.

Mulier ſola monaſterium non adeat.

Mulier intra ſepta monaſterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte,aut præpoſitus negligens apparuerit, qui eam uiderit, & non ſtatim eiecerit,excommunicetur.

Canon 13.

De obseruatione ieiuniorũ.

De ieiunijs uero antiqua a monachis instituta seruentur, ut de Pascha usque quinquagesimam, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur. Post quinquagesimam tota hebdomada exacte ieiunēt. Postea usque ad Caleñ. Augusti ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta die, exceptis his, qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ sanctoꝝ sunt, prandium habeant. In Septēbri toto, & Nouēbri (sicut prius dictũ est) ter in septimana. De Decembri usq; ad Natale domini, omni die ieiunent. Et quia inter Natalem domini, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemq; prandebunt. Excipitur triduum illud, quo ad calcādā Gentilium cōsuetudinem Patres nostri statuerunt priuatas in Caleñ. Ianuarij fieri *Litanias*, ut in ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Calendis circuncisionis Missa (Deo propitio) celebretur. Post Epiphaniā uero usque ad quadragesimam ter in septimana ieiunent.

Canon 14.

De obseruatione psallendi.

Itemq; pro reuerentia domini Martini, uel cultu ac uirtute id statuimus obseruandum, ut tam in ipsa Basilica sancta, q̃ in ecclesiis nostris, iste psallendi ordo seruetur. Vt in diebus æstiuis ad matutinũ sex Antiphonæ binis psalmis explicentur. Toto Augusto manicationes fiant, quia festiuitates sunt & Missæ. Septēbri septem Antiphonæ explicentur, binis psalmis. Octobri, octo ternis psalmis. Nouembri, nouē ternis psalmis. Decembri, decē ternis psalmis.

Ianuario, & Februario itidem usq; ad Pascha. Sed ut possibilitas habet, qui facit amplius, p se, & qui minus (ut potuerit) supest, ut uel duodecim psalmi expediãtur ad matutinum, quia Patrum statuta præceperunt, ut ad sextam sex psalmi dicantur cum Alleluia, & ad duodecimã duodecim, itemq; cũ Alleluia, quod etiam (Angelo ostendente) didicerunt. Si ad duodecimam duodecim psalmi, cur ad matutinũ nõ itemq; uel duodecim explicentur? Quicunque minus q̃ duodecim psalmos ad matutinũ dixerit, ieiunet usq; ad uesperã, panem cũ aqua manducet, & non illi sit altera in illa die ulla refectio. Et qui hoc facere contempserit, una hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die usque ad uesperum.

Canon 15.

Archipresbyteri uero uicani, & diaconi, & subdiaconi, nõ quidem oẽs, sed plures in hac suspicione tenent a pplo, q cũ cõiugibus suis maneãt. Pro qua re hoc placuit obseruare, ut quotiescunq; archipresbyter seu in uico manserit, seu ad uillam suã ambulauerit, unus lectorum canonicorũ suorũ, aut certus aliquis de numero clericorum cũ illo ambulet, & in cella, ubi ille iacet, lectum habeat pro testimonio.

Archipresbyteri coniugati sine testimonio clericorũ dormire non debent.

Canon 16.

Enimuero, quoniã cognouimus nonnullos inueniri sequipedas erroris antiqui, qui Calen. Ianuarij colunt, cum Ianus homo Gentilis fuerit, rex quidem, sed Deus esse nõ potuit. Quisquis ergo unum Deum Patrem regnantem cũ Filio, & Spiritu sancto credit, certe hic non po

De Calen. Ianuarij.

test integer Christianus dici, qa aliqua de gentilitate custodit. Sunt etiam, qui in festiuitate cathedræ domini Petri apostoli cibos mortuis offerunt, & post Missas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium reuertuntur errores, & post corpus domini, sacratas dæmoni escas accipiunt. Contestamur, illam solicitudinem tam pastores quàm presbyteros gerere, ut quemcunque in hac fatuitate persistere uiderint, uel (nescio) ad petras, aut arbores, aut ad fontes designata loca Gentilium perpetrare, quæ ad ecclesiæ rationem non pertinent, eos ab ecclesia sancta authoritate repellant, nec participare sancto altario permittant, qui Gentilium obseruationes custodiunt. Quid enim dęmonib⁹ cum Christo cõmune? cum magis sumendo cibum delicta uideatur addere, q̃ purgare.

De cathedra sancti Petri.

Canon 17.

Et licet Ambrosianos habeamus hymnos in canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui, qui digni sunt forma, cantare uolumus libenter, & amplecti eos præter ea, quorũ actorum nomina non fuerint in limine prænotata, quoniam quæ fidem constituerunt, dicendi rationi non obstant.

De hymnis recipiendis.

Canon 18. De persuasoribus rerum ecclesiasticarum.

Placet itaque, ac omnibus nobis conuenit obseruare, ut quia nonnulli memores sui, per quaslibet scripturas pro captu animi, de facultatibus suis ecclesiis contulisse probãtur, quod a diuersis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, ut aliorum oblatio illi pertineat ad ruinam, nec intueri corde

Iste canon habetur in Parisiensi synodo prima, in primo cap.

possunt diem iudicij, dum nimiæ cupiditatis delectantur ardore. Quicunque ergo imemor interitus sui, res ecclesiis delegatas iniuste possidens, præsumpserit retinere, & ueritate comperta, res Dei seruis suis dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesiis segregatus, a sancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriã rerum emendatione purgauerit. Indigne enim ad altare domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas, & audet rapere, & in iniuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerunt. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, ut uindictam admonitio manifestam præcedat, ut res usurpatas si iniuste quis tulerit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat, neque quisquam per interregna res Dei defensare nitatur, quia Dei potentia, cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

Canon 19. De iudicibus, qui pauperes opprimunt.

Vt iudices aut potentes, qui pauperes opprimunt, si commoniti a Pontifice suo se non emendauerint, excommunicentur.

Canon 20.

Cauta enim est in salute prouisio ad effugiendam culpam delicti, aditum delinquendi repellere. Nullus episcoporum de ordinationibus clericorum prẽmia prẽsumat exigere, quia non sacrilegium, sed hæreticum est, (sicut in

Sacerdotiũ p pecuniã acquiri non debet.

dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum) ad ordinandum clericum per ambitionem, ad imaginem Simonis magi, pecuniam offerre sacerdoti, quia dicitur, Gratis accepistis, gratis date. Et cum talis sit, qui gratiam Dei a sacerdote æstimat pretio comparari, qualis ille, qui uendidit, uterq; usque ad synodum ab ecclesia segregetur.

Actu 8.

Expliciunt Canones 2. synodi Turonicen.

An. do. 552. *Concilium Parisiense. I.*

PARISIENSE CONCILIUM primũ circa tpa Pelagij papæ primi. estq; prouinciale. Coniuncti in unũ (Christo opitulãte) Parisius pro utilitatibus ecclesiarum, unde non leuiter rõnem sumus qñq; reddituri, inquantum diuina pietas uirtutem dare dignata est, tentauimus salubri cõsideratione pspicere, ne dum periculosa abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina uindicentur.

Cap. 1.

Itaq; placet, ac omnibus nobis cõuenit obseruare, ut quia non nulli memores sui &c.

Sup. fol. 187. pa. 2.

In isto cap. agitur contra raptores, & in iustos possessores rerum ecclesiasticarum, est idẽ, qd' habet in secunda synodo Turonen. cap. 18.

Cap. 2.

Res epi confiscare psumat nemo.

Et quia episcoporum res propriç ecclesiarum res esse noscuntur, si in eorum facultatibus simili fuerit facultate grassatum, peruersores rerum memoratarum, canonum districtione feriantur, ut dum uindicta corrigit, qui moribus proprijs ac nulla conscientiæ castigatione corripitur, saltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res con-

fiscare,

fiſcare,aut competere,aut peruadere periculoſa infeſtatione præſumpſerit.

Cap. 3.

Et quia exempla boni operis a Pontificibus debent primum(Chriſto opitulante)procedere:nullus epiſcopus res competat alienas, aut ſi competitas, aut a ſe, aut ab anteceſſore ſuo forte quis poſſedit,domino proprietatis poſſeſſionem propriam abſq; præiudicio liberalitatis regiæ,integra reformidatione reſtituat,ut quia Deus dona reprobat iniquorum, non ad iudicium ſuũ eccleſiæ res exteras derelinquat. *Eps alterius epi res nõ competat.*

Cap. 4.

Sacrarum etiam uirginum, neq; per raptũ, neq; per competiones aliquas quiſq; cõiugia ſortiatur. Similiter de earum coniunctionibus abſtinendum(& hi,qui eas rapere,aut competere uoluerint, a cõmunione ſunt remouendi) quæ ueſtium cõmutatione tam uiduæ, q̃ puellæ religionem, pœnitentiam,aut uirginitatem publica declaratione fuerint profeſſæ. Quo'd ſi cõtra dicta quis uenerit, & ſacerdotem ſuum audire neglexerit, & in præſenti a cõmunione catholicæ eccleſiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriatur. *De ſanctimonialiũ raptarũ indecẽti copula.*

Cap. 5.

Et quia uniuerſis ſacerdotibus ita conuenit, ut ſiquis de eis pro contemptu canonum, aut peruerſione eccleſiaſticarum a cõmunione eccleſiæ aliquem fortaſſe ſuſpenderit, a nullo penitus epiſcopo recipi præſumatur. Quod ſi factum fuerit, is, qui eum contra indicta receperit, & a fratrum ſuorum erit concordia ſepara- *Excõicatus ab alijs colligi nõ debet.*

tus, & æterni iudicis in futurum (ut cōfidimus) iracundiam sustinebit.

Cap. 6.

De ordinatione epõrum.

Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum uiolantur, placuit, ut iuxta antiquam consuetudinem canonum decreta seruentur. Nullus, ciuibus inuiuitis, ordinetur episcopus, nisi quē populi, & clericorum electio plenissima quęsierit uoluntate, non principis * imperio, neque per quamlibet cōditionem contra Metropolis uoluntatē episcoporum cõprouincialium ingeratur. Quòd si per ordinationē regiam honoris sui culmen peruadere aliquis nimia temeritate pręsumpserit, à comprouincialibus loci ipsius episcopus recipi nullatenus mereatur, quē īdebite assumptum agnoscunt. Siquis de comprouincialibus recipere eum cōtra indicta præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus. Nā de actis ordinationibus pontificum ita conuenit, ut cō iuncti metropolitanus cum suis comprouincialibus episcopis, uel quos uicinos episcopos eligere uoluerint, in loco ubi conuenerit, iuxta antiqua statura canonum, omnia cōmuni consilio & sententia decernantur.

Cap. 7.

De ministerio seruorũ degenerum.

De degeneribus seruis, qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerij deputātur, hoc placuit obseruari, ut sub qua ab actoribus fuerint conditione dimissi, & siue hæredibus, siue ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, uoluntas defuncti circa eos in omnibus

debeat conseruari. Quòd si ecclesia eos de fisci functionibus in omni parte defenderit, tam illi quàm posteri eorum ecclesiæ defensione in omnibus potiantur, & occursum impēdant. Et quia huic definitioni coniuncti fratrum interesse minime potuerunt, hoc omnis congregatio sacerdotum (Christo propitiante) decreuit, ut constitutio præsens a quantis oblata fuerit, subscriptionibus tamen eorum debeat probari, quatenus in hoc, quod ab uniuersis obseruandū est, uniuersitas debeat consentire.

Expliciunt canones Parisiensis synodi I.

AVRELIANENSE CONCILIVM quintum circa tempora Pelagij primi Papæ celebratum est. *Conciliū Aurelianen. 5.*

Ad diuinam gratiam referendum est, cum uota Principum concordant animis sacerdotum. *Præfatio.* Vt dum fit Pontificale concilium, normam uiuendi teneat recapitulatio antiqua canonum, ut locus & tempus, quia est in quibuscunque titulis ueteribus adhærens noua constitutio sanctionum. Igitur clemētissimus Princeps triūphorum titulis inuictiss. dominus Childebertus, cum pro amore sacræ fidei, studio religionis in Aurelianensium urbem cōgregasset in unum dominos sacerdotes, cupiēs ex ore Patrum audire, quod sacrum est, & quod pro ecclesiastico ordine authoritate promoueretur pastorali, & quod aduenientibus sit norma, & præsentibus sit disciplina, atque conueniens a præsenti tempore in posterum custodiri (præstante Deo) signanter est titulis prænotatum.

tus, & æterni iudicis in futurum (ut cōfidimus) iracundiam sustinebit.

Cap. 6.

De ordinatione eporum.

Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum uiolantur, placuit, ut iuxta antiquam consuetudinem canonum decreta seruentur. Nullus, ciuibus inuiuitis, ordinetur episcopus, nisi quē populi, & clericorum electio plenissima quęsierit uoluntate, * non principis * imperio, neque per quamlibet cōditionem contra Metropolis uoluntatē episcoporum cōprouincialium ingeratur. Quòd si per ordinationē regiam honoris sui culmen peruadere aliquis nimia temeritate pręsumpserit, à comprouincialibus loci ipsius episcopus recipi nullatenus mereatur, quē īdebite assumptum agnoscunt. Siquis de comprouincialibus recipere eum cōtra indicta præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus. Nā de actis ordinationibus pontificum ita conuenit, ut cō iuncti metropolitanus cum suis comprouincialibus episcopis, uel quos uicinos episcopos eligere uoluerint, in loco ubi conuenerit, iuxta antiqua statura canonum, omnia cōmuni consilio & sententia decernantur.

Cap. 7.

De ministerio seruorū degenerum.

De degeneribus seruis, qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerij deputātur, hoc placuit obseruari, ut sub qua ab actoribus fuerint conditione dimissi, & siue hæredibus, siue ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, uoluntas defuncti circa eos in omnibus

debeat conseruari. Quòd si ecclesia eos de fisci functionibus in omni parte defenderit, tam illi quam posteri eorum ecclesiæ defensione in omnibus potiantur, & occursum impēdant. Et quia huic definitioni coniuncti fratrum interesse minime potuerunt, hoc omnis congregatio sacerdotum (Christo propitiante) decreuit, ut constitutio pr̄sens a quantis oblata fuerit, subscriptionibus tamen eorum debeat probari, quatenus in hoc, quod ab uniuersis obseruandū est, uniuersitas debeat consentire.

Expliciunt canones Parisiensis synodi I.

AVRELIANENSE CONCILIVM quintum circa tempora Pelagij primi Papæ celebratum est. *Conciliū Aurelianen. 5.*

Ad diuinam gratiam referendum est, cum uota Principum concordant animis sacerdotum. Vt dum fit Pontificale concilium, normam uiuendi teneat recapitulatio antiqua canonum, ut locus & tempus, quia est in quibuscunque titulis ueteribus adhærens noua constitutio sanctionum. Igitur clemētissimus Princeps triūphorum titulis inuictis. dominus Childebertus, cum pro amore sacræ fidei, studio religionis in Aurelianensium urbem cōgregasset in unum dominos sacerdotes, cupiēs ex ore Patrum audire, quod sacrum est, & quod pro ecclesiastico ordine authoritate promoueretur pastorali, & quod aduenientibus sit norma, & præsentibus sit disciplina, atque conueniens a præsenti tempore in posterum custodiri (præstante Deo) signanter est titulis prænotatum. *Præfatio.*

Cap. 1.

Dogmata Eutychetis. & Nestorij dānātur

Primum itaq;, nefarias sectas Eutychetis, et Nestorij, quas sedes Apostolica sancta condē-nat, similiter & nos easdem cum suis authoribus & sectatoribus execrantes, præsentis constitutionis uigore anathematizamus, atq; dā-namus, Apostolicum fidei ordinem in Christi nomine prædicantes.

Cap. 2.

Nullus pro leuibus causis a cōione suspendi debet.

Nullus sacerdotū, quenq; rectę fidei hoīem pro paruis & leuibus causis a cōione suspēdat, præter eas culpas, pro q̃bus antiqui patres ab ecclesia arceri iusserunt cōmittentes.

Cap. 3.

Nulli liceat epatum p̄tio comparare.

Vt nullū epatum per p̄mia aut cōparatione liceat adipisci, sed uoluntate Regis iuxta electionē cleri ac plebis (sicut in antiquis canonibus continetur scriptum) consensu cleri ac plebis, a metropolitano, uel quē uice sua p̄miserit, cum cōprouincialibus Pontifex consecretur.

Cap. 4.

Nullus inuitis ordinari debet episcopus.

Item (iuxta quod antiqui canones decreuerunt) nullus inuitis detur episcopus, sed nec per oppressionem potentium personarum, ad consensum faciendum ciues, aut cleri (quod dici nefas est) inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse episcopus, qui magis per uiolētiam, quàm per decretum legitimū ordinatur, ab indempto pō-tificatus honore in perpetuum deponatur.

Cap. 5.

Nulli uiuenti episcopo alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forsitā in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.

Cap. 6.

Quæcunq; puellæ seu propria uolũtate mo nasterium expetunt, seu a parentibus afferunt, annũ in ipsa ueste, qua intrauerint, pmaneant. In his uero monasterijs, ubi non ppetuo tenent inclusæ, triẽnium in ea, qua intrauerint, ueste p maneant, & postmodũ secũdum statuta monasterij ipsius in loco, quo elegerint pmanere, uestimenta religionis accipiant. Quæ si deinceps sacra relinquentes loca, ppositum sanctũ seculi ambitione trãscenderint, illæ, quæ in domibus pprijs tã puellæ q̃ uiduæ cõmutatis uestibus cõuertuntur, cũ his, quibus coniugio copulantur, ecclesiæ cõmunione priuentur.

De oblatione puellarum in monasterijs.

Cap. 7.

Id etiam miseratione certe cõdiximus custodiri, ut q pro qbuscunq; culpis in carcerib⁹ deputant, ab archidiacono, seu a p̃posito ecclesię diebus singulis dñicis reqrant, ut necessitas uinctorũ secundum p̃ceptum diuinũ misericorditer subleuet, atq; a Põtifice instituta fideli & diligenti persona, quæ necessaria prouideat, cõpetens uictus de dono ecclesiæ tribuatur.

Qui in carceribus cõtinentur, ab archidiacono dieb' dominicis requirantur.

Cap 8.

Et licet (propitio Deo) oĩum dñi sacerdotũ, uel quorũcunq; fideliũ hæc cura posset esse, ut egentibus necessaria debeãt ministrari, spãliter tñ debilibus, id pietatis cã conuenit, ut unusquisq; ep̃orum incolis, quos infirmitatẽ incurrisse, tã territorij sui, q̃ ciuitatis agnouerint, de domo ecclesiæ iuxta possibilitatẽ uictui & uestitui necessaria subministret, ut nõ eis desit misericordiæ cura, quos per duram infirmitatem

De solicitudine infirmorũ, uel sustentatione.

intolerabilis constringit inopia.

Cap. 9.

Hic canō erat renouandus.

Nullus ex laicis absque annuā cōuersatione p̄missa ep̄s ordinet̄, ita ut intra anni ipsius spatium a doctis, & p̄batis uiris, disciplinis & regulis sp̄ualibus plenius ĩstruatur. Quod si hoc quisquam epoꝝ transcendere quacunque conditione præsumpserit, anno integro ab officio, uel charitate fratrum habeatur extraneus.

Cap. 10.

Qui facultates ecclesiæ subtraxerit, puniatur.

Ne cui liceat res, uel facultates ecclesiæ, aut monasterijs, uel Xenodochijs pro quacunque eleemosyna cū iustitia delegatas retētare, alienare, atq; subtrahere. Q̄d si q̄s fecerit, tanq̄ necator pauperꝝ, antiquoꝝ canonū sentētijs cōstrictus, ab ecclesię liminibus excludat̄, quādiu ab ipso ea, q̄ sunt ablata, uel retenta, reddantur.

Cap. 11.

Nullus ecclesiæ oblata auferre p̄sumat.

Quisquis etiā aut maioꝝ, aut mediocriū personaꝝ, quodcunque muneris, uel facultatis sacerdotibus, aut ecclesiis, aut quibuslibet locis sanctoꝝ studio mercedis cum iustitia pro Dei contemplatione contulerit, & hæc ipsa, quæ a parentibus donata noscuntur, postmodum q̄s auferre præsumpserit, superiori sententia, ut necator pauperum cōmunione priuetur.

Cap. 12.

De annua euocatione concilij.

His quoq; (Deo propitio) constitutis, quod præcipue in omnibus patrum cōcilijs habetur scriptum, congrua definitione sancimus, ut intra anni circulū unusquisque Metropolitanus episcopus, iunctis in unum locum comprouincialibus suis, intra prouinciam suam studeat

habere concilium, ut aut, si qua accesserint, charitatis emendetur studio, aut si pax regalis, uel disciplina in cunctis permanserit, gratias Deo referant. Hæc ergo unanimiter definita seruantes, etiam præteritorum statuta canonum, his decernimus, ut inconuulsa uniuersa seruentur.

Finis Aurelianeñ. concilij 5.

Decreta Ioannis 3. Papæ.

Ioannes tertius, natione Romanus, de patre Anastasio illustri, sedit annos 12. menses 11. dies 26. Fuit temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Hic Pont. ædem Apostolorum Philippi, & Iacobi a Vigilio inchoatam absoluit, & Narseti eunucho amicissimus fuit, eique cõsulatum impetrauit. Prodigiosam tempestatem, perturbationibus & annis plenus superauit. *An. do. 563. Ioan. 3. Põt. 61 Tẽpore huius Armeni Christũ recepere.*

Extat eiusdem epistola decretalis ad uniuersos episcopos per Germaniæ, & Galliæ prouincias constitutos, in qua,

Primo dãnat Chorepiscopos, quo modo dãnati sunt a Damaso, & Leone, & a Concilio Neocæsariensi.

Secundo tradit, quod Clemens post Petrũ sedem Apostolicam & potestatem pontificalem tenuit, & id factum est tradente sibi beato Petro apostolo. *Cap. 13. 8. q. 1. Si Petrus*

Tertio demõstrat, quanto labore, quantisque uigilijs intendere debet, qui pascit oues Christi, quod fusius habetur in epistola Leonis, & Damasi 4. *An, do. 575.*

Decreta Benedicti Papæ. *Benedictus 1. Pont. 62.*

Benedictus, natione Romanus, ex patre Bo

Fuit tpe Mauritij Imperat. nifacio, sedit annos 4. mensem 1. dies 28. Huius temporibus gens Longobardorum totam Italiam inuasit, simulq; & fames nimia, ut etiam multitudo castrorũ se tradiderit Lõgobardis, ut temperare posset inopiam famis. In istis laboribus & affectionibus positus Benedictus Papa, mortuus est.

Hæc epist. plena est mysterijs. Estq; in 2. Tomo fo. 78. Extat epistola decretalis ad epm̃ Dauid, q per literas significauerat Apostolicæ sedi, esse quosdam intra prouinciam Beticam, qui dicerent, neminem ueraciter posse probare Trinitatem, unitatem fieri, cum neque tres unũ, necq; unum in tribus posse quẽquam proprie approbari. Hos longa disputatione confundit testimonijs ueteris & noui testamẽti. Quæ omnia habentur in epistola prima decretali Alexãdri Papæ primi.

Esaiæ 6. Primũ est Esai. Vidi dominũ Sabaoth &c. & Seraphini stabant in circuitu eius, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus deus Sabaoth. Quia Trinitas est, tertio Sanctus dixerunt. Quia unitas est, sub trini repetitione unũ Deum ac dominum intimarunt.

Exod. 34. Secundum Exod. Dñe, dñe, dñe, miserator misericors &c.

Gene. 18 Tertium Gene. Abraham sedens ad ilicem Mãbræ, tribusq; occurrens, uni dixit, Dñe etc.

Esaiæ 37. Quartũ Esai. Dñe deus Sabaoth, Deus Israel, qui sedes super Cherubin &c.

2. Reg. 7. Itẽ illud Reg. Dñe deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt &c.

Matth. 28. Item Matth. Dominus discipulos suos in nomine patris, & filij, & Spiritusancti, uniuer-

ſas gentes miſit baptizare.

Decreta Pelagij 2. Papæ.

Pelagius, natione Romanus, ſedit annos 10. mẽſes 2. dies 10. tẽpore Mauritij Imperatoris. Hic abſq; Ro. Principis authoritate (cõtra conſuetudinem) creatus eſt. Nihil enim tunc a clero in eligendo Pontifice actum erat, niſi Impe. approbaſſet. Sed Longobardis tunc Romam obſidentibus, facultas mittendi Conſtantinopolim nulla fuit. Poſtea uero offenſam, miſſo illuc Gregorio, deprecatus eſt. *An. do. 580. Pelagius 2. Põtif. 63. Hic baſilicam Laurẽtij martyris extruxit*

Extat decretalis epiſtola Pelagij, in qua primo definit, generales ſynodos non poſſe conuocari, niſi authoritate Apoſtolicæ ſedis, quoniam ſedi beati Petri ſingulari priuilegio hæc authoritas eſt tradita, & quia nulla unq; ſynodus rata legit, quæ apoſtolica authoritate nõ fuerit fulta. Hoc definit contra Ioãnem Conſtantinopolitanum epiſcopum, qui intentarat concilium quoddam generale conuocari.

In eadem epiſtola adiecit, Orate fratres, ut honor eccleſiaſticus noſtris dieb9 nõ euacuetur, neq; unquã Romana ſedes, quæ (inſtituente domino, caput eſt omnium eccleſiarum) priuilegijs ſuis uſquam careat, aut ſpolietur.

In eadẽ ſic. Maiores uero & difficiles quæſtiones (ut ſancta ſynodus ſtatuit, & beata cõſuetudo exigit) ad ſedem apoſtolicam ſemper referantur &c. *D. 17. Multi denuo.*

Extat ſecunda epiſtola decretalis eiuſdem, de mutatione epiſcoporũ, in qua Benigno archiepiſcopo reſpondet, ſic dicens: Exigit ergo dilectio tua conſulta ſedis Apoſtolicæ, ſi licitũ

foret episcopum transire, aut mutari de ciuitate in ciuitatem, cum quidam canones (ut tibi uidetur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis, quendam fratrum nomine & actu Dei seruum, causa utilitatis te uelle mutare in locum & ciuitatẽ defuncti, licet quidam dicãt hoc fieri non licere, nisi consensum Apostolicę sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & utilitatis, & aliud præsumptionis, ac propriæ uolũtatis. Non ergo mutat sedem, qui non mutat mentem. i. non auaritiæ causa, aut dominationis, aut propriæ uoluntatis, aut delectationis suæ migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed causa necessitatis, & utilitatis mutatur. Nã plurimorum utilitas unius utilitati, aut uoluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari. Quod enim in canonibus legitur, nõ debere episcopum de ciuitate in ciuitatem transire, non de his dicitur, qui aut ui expulsi, aut necessitate coacti, aut authoritate maiorꝝ hoc agũt, sed de his, qui auaritiæ ardore inflãmati, sponte sua prosiliunt, & potius ambitioni, quã utilitati ecclesiæ seruire, & ut dominationẽ agant, insistere cupiunt.

Quibus causis possit mutari eps de una ciuitate ad aliã

D.7.q.1.Scias frater.

Vide etiã sup. fo.11.pa.2.

Quapropter (charissime) muta episcopum causa necessitatis, aut utilitatis, super quo consulere nos uoluisti, & alios fratres nostros, quibus hoc faciendum necessitas, aut utilitas compulerit, agere doce, quia hoc, quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mãdamus. Quia sic potestatem habemus episcopos & sacerdotes regulariter titulare, & ordinare, ita

(ut prædictum est) causa necessitatis, aut utilitatis habes & mutare ac de titulo ad titulum transferre, licet de minori ad maiorem urbem mutandus sit. Hoc tamen summo opere præuidendum est, ne causa arrogantiæ aut auaritiæ unquã fiat, quia hi a prædictis canonibus dam nantur, nõ illi, qui necessitate, aut utilitate, maiorum consilio & sana ac pura, & Deo placita intentione hoc faciunt.

Extat epistola decretalis tertia eiusdem, ad uniuersos episcopos Italiæ, in qua eos adhortatur ad solicitudinem ecclesiarum.

Extat quarta ad episcopos Germaniæ & Galliæ, in qua ordinem præfationum, quem ecclesia Romana habet, requirentibus episcopis, tradit, Inuenimus has nouem prefationes in sacro catalogo tantũmodo recipiendas, quas longa retro ueritas in Romana ecclesia hactenus seruauit. Vnam in albis Paschalibus, aliam de Ascensione domini, tertiam die Pentecostes, quartã de Natali domini, quintam de Apparitione domini, sextam de Apostolis, septimam de sancta Trinitate, octauam de Cruce, nonam de Ieiunio in quadragesima tantũmodo dicendam. Has prefationes tenet & custodit sancta Romana ecclesia, has tenendas uobis mandamus. *De cõs. dist. 1. Inuenimus.*

HISPALENSE CONCILIVM primum, sub Pelagio secundo, papa. Est puinciale, sed robur habet a sede Romana, ut patet ex præfatione Concilij, Præsidente Leandro, Episcopo Hispalensi. *Cõcilium Hispalense 1.*

Domino sancto, & reuerenter a nobis ho- *Præfatio.*

norando, chariſſimo fratri Pelagio epiſcopo, Leander, Agapius &c. epiſcopi, qui una in urbe Hiſpalenſi adfuimus, ſanctitatē tuam charitatis ſtudio ſalutantes, precamur dn̄m, qui nos de ſalute mutua, uel uiſione lætificare dignet̄, te lætum multo conſeruet in tempore.

Cap. 1. De diſponendis eccleſiæ rebus poſt epiſcopi exceſſum.

Hæres ep̄i defuncti, eſt eccleſia ſua.

* Comperimus autem in canone, (conſulētes uetera ſtatuta) ut epiſcopus, qui res proprias alteri, & non eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quicquid de eccleſiæ rebus, aut donauit, aut uēdidit, aut quoquomodo ab eccleſia tranſtulit, irritū haberetur.

* *Hic Canon erat renouandus in Concilio, ut hæres defuncti epiſcopi eſſet eccleſia, non tamen Papa. Secundo. Alienum eſt a ſententia horum patrum licere epiſcopo, inſtituere primogenituras, uel locupletare conſanguineos.*

Cap. 2.

De mancipijs eccleſiæ.

Ea uero mancipia, quæ memoratus de iure eccleſiæ ſublata, ſuis proximis contulit, ſi ſimilia de proprio ſuo eccleſiæ ipſi nō cōpenſauit, eccleſia abſq; aliqua oppoſitione accipiat.

Cap. 3. De clericis, cum quibus mulieres cohabitant.

Cap. 3. ſecundi concilii Toletani.

Inter cętera uero hoc definitum a nobis eſt, pro abolendis maculis clericorum, ſecundum ædictum cōcilij Toletani, ut ſi presbyteri, diaconi, uel clerici conſortia extraneam fœminarū uel ancillarum familiaritatem, per ſacerdotis ſui admonitionem a ſe minus remouerint, ſeculi iudices eaſdem mulieres cum uoluntate, et permiſſu epiſcopi comprehenſas, in ſuis lucris uſurpent, ut uitium hoc, dum ſacerdos inhibe-

re non præualet, potestas iudicialis coerceat, dato tamen ab eisdem iudicibus sacramento episcppo, ut eas clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint, ipsi iudices sentẽtiæ excõmunicationis feriantur. Mulieribus uero illis, iuxta priores canones a sacerdote distractis, pretium earum indigentibus dispensetur.

Quæ statuta manu nostra subscripsimus, Data ad sanctitatẽ uestram, die 2. Nonas Nouembris, anno 5. gloriosi domini nostri Reccaredi regis. Era. 628. Leander ecclesiæ sanctę Hispaleñ. episcopus, hanc constitutionem confirmaui & subscripsi. Ioãnes episcopus Agragensis, &c. *Subscriptio*

CONCILIVM TOLETANVM tertium sub Pelagio secundo papa, in quo Arrij hæresis in Hispania cõdemnatur, Mausona Emeritano episcopo. *Cõcilium Toletanum 3.*

In nomine domini nostri Iesu Christi, anno quarto, regnante gloriosissimo, atq; pijssimo, & Deo fidelissimo Reccaredo rege, die octauo Iduum Maiarũ. Era. 627. hæc sancta synodus habita est in sancta ciuitate, regia Toletana ab epĩs totius Hispanię, & Gallicię, q infra scripti sunt. *Cap.* 1. *Præfatio.*

Cum pro fidei suæ synceritate, idem gloriosissimus Princeps omnes regiminis sui Pontifices in unum conuenire mandasset, ut tam de eius conuersione, q̃ de gentis Gothorũ innouatione in domino exultarent, & diuinæ dignationi pro tãto munere gratias agerent, memoratus sanctissimus Princeps sic uenerandum concilium alloquitur. Non incognitum reor

Allocutio Reccaredi ad concilium.

esse uobis Reuerendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinę ecclesiasticę formam, ad nostræ uos serenitatis præsentiam euocauerim, & quia decursis retro temporibus hæresis imminens in tota ecclesia catholica agere synodica negotia denegabat, Deus, cui placuit per nos eiusdem hæresis obicem depellere, admonuit, instituta de more ecclesiastico reparare. Ergo sit uobis iocunditatis, sit gaudij, quod mos canonicus prospectu Dei per nostrā gloriam ad paternos reducitur terminos. Prius tamen admoneo, pariter & exhortor, ieiunijs uos & uigilijs, atque orationibus operam dare, ut ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sensibus detraxerat longa, ac diuturna obliuio, quam ætas nostra se nescire fatetur, diuino dono uobis rursum patefiat.

Sancta admonitio.

Gratiarum actio concilij.

Ad hæc autem gratias Deo agentes & religiosissimo Principi uniuerso concilio in laudibus adclamante, triduanū est exinde prędicatum ieiunium. Sed cum die octaua Iduū Maiarum in unum cœtum Dei sacerdotes adessent, & oratione pręmissa, unusquisque sacerdotum competenti loco resedisset, ecce in medio eorum adfuit serenissimus Princeps, seque cū Dei sacerdotibus orationi cōmunicans, diuino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum exorsus est, dicens.

Secunda allocutio Reccaredi.

Non credimus uestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arrianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos uestra beatitudo fidei sanctę catholicæ cognouit esse socia

tos, credimus generaliter magnum, & æternũ gaudium habuisse, & ideo, uenerandi Patres, ad hanc uos peragendam congregari decreuimus synodũ, ut de omnibus nuper aduenientibus ad Christum ipsi æternas Deo gratias referatis. Quicquid uerò uerbis apud sacerdotiũ uestrum nobis agendum erat de fide atq; spe uestra, quã gerimus, in hoc Tomo conscripta, atque allegata, nota facimus. Relegatur ergo in medio uestri, & in iudicio synodali examinata, per oẽ successiuũ tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio declarata clarescat.

Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus (offerente rege) sacrosanctæ fidei Tomus, & pronunciante notario clara uoce recẽsitus est, in quo cõfessus est fidem catholicam iuxta canones quatuor conciliorum generalium, cui subscripsit Rex, his uerbis, Huic uerò confessioni meæ sanctarum scripturarum, & conciliorum constitutionibus consentiens, testimonio diuino tota cordis simplicitate subscripsi. *Subscripsio cõfessionis fidei p Reccaredũ.*

Tunc acclamatũ est in laudibus Dei & in fanore Principis ab uniuerso concilio, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sãcto, cui cura est pacem & unitatẽ ecclesiæ catholicæ ꝓuidere etc. *Adclamatio concilij.*

Deinde uniuerso concilio iubente, unus episcoporum catholicorum ad episcopos & religiosos clericos, uel maiores natu, ab hęrese Ariana conuersos, sic est allocutus, Officij nostri cura compellimur, a uestra charitate perquirere, quid damnetis in hæresi, aut quid intra sanctam catholicam credatis ecclesiam. Tũc epi

omnes unà cum clericis suis Primoresq́ gentis Gothicæ pari consensione dixerunt, Licet hoc quod tua paternitas, atque fraternitas uestra a nobis cupit audire, iam olim conuersionis nostræ tēpore egerimus, quando secuti gloriosissimū Reccaredū regem nostrū, ad ecclesiā trāsiuimus, & perfidiam Arrianam cum omnib9 superstitionibus suis anathematizauimus, nūc tamen pp charitatem, & deuotionē, quā Deo & ecclesiæ catholicæ debemus, quæ petitis, promptissime agere properamus, sed & siqua adhuc congrua fidei esse perspicitis, ac nobis charitate persuadetis, faciemus.

Cōfessio fidei epōrū & primorū Gothicæ gentis.

Omnis ergo, qui fidem, & cōmunionem ab Arrio uenientem, & usq; ad nos retentam, adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

Quicunque filium Dei, dominum Iesum negauerit a paterna substantia sine initio genitū, & æqualem patri esse, uel consubstantialem, anathema sit.

Quicunque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumq́ non dixerit, coęternum esse Patri & Filio, & coessentialem, anathema sit.

Quicūq; in patre, & Filio, et Spiritu sancto, & personas non distinguit, & unius diuinitatis substantiam non agnoscit, anathema sit.

Quicunq; filium Dei, dominū nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum iuxta deitatem esse patre minorem asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamq́ esse dixerit, anathema sit.

Quicunq;

Quicunque nescire filium Dei, quod Deus pater sciat, dixerit, anathema sit.

Quicunq; initiū filio Dei, & spiritui sancto deputauerit, anathema sit.

Quicunque filium Dei secundum diuinitatē suam uisibilem, aut passibilem ausus fuerit proferre, anathema sit.

Quicūque Spiritum sanctum, sicut patrem, & filium uerum Deum & omnipotentem esse non credit, anathema sit.

Quicunque alibi fidem & cōmunionem catholicam, præterquam in ecclesia uniuersali, quam Nicęni, et Cōstantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonēsis concilij decreta tenent: pariter & honorant, anathema sit.

Quicunq; Patrem & Filium & Spiritū sanctum honore, & gloria, & diuinitate separat, aut disiungit, anathema sit.

Quicunque non dixerit, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.

Quicunque rebaptizandi sacrilegum opus esse bonum credit, aut crediderit, agit, aut egerit, anathema sit.

Quicūque Arimineñ. concilium ex toto corde nō respuerit, & dānauerit, anathema sit.

Sint ergo damnata in cœlo & in terra, quæcunq; per hanc catholicam fidem dānantur, & sint accepta in cœlo & in terra, quęcunque per hanc fidem accipiuntur, regnante domino nostro Iesu Christo, cui cum Patre, & Spiritu sancto, est gloria in secula seculorum.

Subscripserunt episcopi, presbyteri, & diaconi ex hęresi Arriana conuersi, & Gothorum *Subscriptio.*

uiri illuſtres, & omnes ſeniores ſubſcripſerunt.

Decreta Concilij. Canon 1.

Conciliorum ſtatuta, et Pō ti. Ro. decreta cuſtodiri debent.

Poſt dãnationem hæreſis Arrianæ, & fidei ſanctæ catholicæ expoſitionem, hoc ſanctum præcepit concilium, ut quia a nõnullis, uel hæreſis, uel gentilitatis neceſſitate per Hyſpaniarum eccleſias canonicus ptermiſſus eſt ordo, dum & licentia abundaret tranſgrediendi, & diſciplinæ optio negaretur, dum omnis exceſſus hæreſis foueretur patrocinio, & abundantia mali temporis procul eſſet diſtrictio diſciplinæ. At nunc pace eccleſiæ, Chriſti miſericordia, reparata, quod priſcorum canonũ authoritas prohibet, ſit reſurgente diſciplina inhibitum, & agatur omne, quod præcepit fieri. Permaneant in ſuo uigore conciliorum omnium conſtituta, ſimul & ſynodicæ ſanctorum præſulum Romanorũ epiſtolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores eccleſiaſticos cõtra canonũ ſtatuta aſpiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod ſancti patres, ſpiritu Dei pleni, ſanxerunt debere nõ fieri. Et qui præſumpſerit, ſeueritate priorum canonum diſtringatur.

Aduertat Lector.

Canon 2.

In oĩbus eccleſiis die dominica Symbolum recitetur.

Petitione Reccaredi regis conſtituit ſynodus, ut per omnes eccleſias Hiſpaniæ & Galliciæ ſecundum formam Orientalium eccleſiarum concilij Conſtantinopolitani, hoc eſt, centum quinquaginta epiſcoporum ſymbolum fidei recitetur, & priuſquam Dominica dicatur oratio, uoce clara prædicet, quo fides uera manifeſta ſit, & teſtimonium habeat, & ad Chriſti corpus & ſanguinem prælibandum, pecto

ra populorum fide purificata accedant.

Canon 3. Vt nequis extra necessitatem, rem ecclesiæ alienet.

Hæc sancta synodus nulli eporum licētiam tribuit, res alienare ecclesiæ, quia & antiquoribus canonibus hoc prohibetur. Si quid uerò, quod utilitatem nō grauet ecclesiæ, pro suffragio monachorum, uel ecclesiis ad suam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum, uel clericorum, & egenorum necessitati, saluo iure ecclesiæ præstare permittūtur pro tempore, quæ potuerint. *In decret. Iuonis lib. 1.*

Canon 4. Quòd licet religionis intuitu, res ecclesiæ alienare.

Si episcopus uerum de parochianis ecclesiis monasterium dedicare uoluerit, ut in ea monachorum regulariter cōgregatio uiuat, hoc de consensu cōcilij sui habeat licentiā faciendi. Qui ēt, si de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliqd, quod detrimentum ecclesiæ nō exhibeat, eidē loco donauerit, sit stabile. Rei enim bene statuendæ sanctum concilium dat consensum. *12. q. 2. Si eps.*

Canon 5.

Cōpertum est a sancto concilio, episcopos, presbyteros, & diaconos, uenientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio uxoribus copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat, præcipitur, quod & canonibus prioribus continetur, ut non liceat eis uiuere libidinosa societate, sed manente inter eos coniugali lege, communem utilitatem habeant, & non sub uno conclaui maneant. Vel certe, si suffragatur uirtus, in alia domo suam uxorem faciat habitare, ut castitas apud Deū, & apud homines habeat testimonium bonū. Siquis uero post hanc cōuentionem obscœne *Sacerdotibus nō licet cū societate libidinosa uiuere.*

cum uxore elegerit uiuere,ut neglector habeatur. Qui uerò semper sub canone ecclesiastico iacuerint, si contra ueterum imperata in suis cellulis mulierum, quæ infamiæ suspicionem possunt generare consortium habuerint,illi canonice quidem distringãtur, mulieres uerò ab episcopis uenundentur,& pretium ipsum pauperibus erogetur.

Canon 6. Vt liberti ab episcopo defendantur.

.q. 2. De libertis autem. De libertis autem hęc præcipit sancta synodus,ut siqui presbyteri, uel diaconi ab episcopis facti sunt, secũdum modum,quo canones antiqui dant licentiam, sint liberi, & tamen a patrocinio ecclesiæ,tam ipsi, q̃ ab eis progeniti non recedant. Ab aliis quoq; libertati traditi,& ecclesiis cõmendati, patrocinio episcopi colligantur,& ne cuiquam donẽtur, hoc a principe episcopus postulet.

Canon 7. Quòd sacrarum scripturarum lectio, sacerdotalibus conuiuiis misceatur.

D. 44. Pro reuerentia. Pro reuerentia Dei & sacerdotũ id uniuersa constituit synodus,ut (quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi) in omni sacerdotali conuiuio lectio diuinarũ scripturarũ misceať. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonũ, & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Canon 8.

Clerici de familia fisci a principe non donẽtur. Iubente autem,atq; cõsentiente dño Reccaredo rege id præcipit sacerdotale cõcilium, ut clericos ex familia fisci,nullus audeat a principe donatos expetere, sed tradito capitis sui tributo,ecclesiæ Dei,cui sunt alligati,usq; dum uiuunt,regulariter administrent.

Canon 9.

Decreto huius concilij hoc statuitur, ut ecclesiæ, quæ fuerunt in hæresi Arriana, nunc autem sunt catholicę, ad eos ep̃os cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere uidentur. *Ecclesiæ Arrianorum in cuius diœcesi sũt permanere debent.*

Canon 10. *Vt mulier inuita uiro non nubat.*

Viduæ, quibus placuerit, teneant castitatẽ, non tamen ad nuptias ui uenire cogãtur. Similis conditio & de uirginibus habeatur. Siquis uerò propositum castitatis uiduæ, uel uirgini impedierit, a sancta communione, & a liminibus ecclesiæ habeatur extraneus. *32. q. 2. Hoc sanctũ confirmat.*

Canon 11.

Qm̃ cõperimus, per quasdam Hispaniarum ecclesias, non secundum canones, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties a presbyteris se recõciliari expostulent, & ideo, pro cohercenda tam execrabili præsumptione, id a sancto concilio iubetur, ut secundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia, hoc est, ut prius eum, quem sui pœnitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionẽ crebro recurrere. Expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis contemplatio probauerit, eum cõmunioni restituat. Hi uerò, qui ad propria uitia, uel infra pœnitentiæ tempus, uel post reconciliationem relabuntur, secũdum priorum canonum seueritatem damnentur. *Pœnitens pœnitẽtiam agere debet.*

Canon 12.

Quicunque ab episcopo, uel presbytero sa-

De his, qui pœnitentiam poscunt. nus, uel infirmus pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus seruet & presbyter, ut si uir est, siue sanus, siue infirmus prius eum tōdeat, aut in cinere, & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitētiam ei tradat. Si uero mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi prius aut uelata fuerit, aut mutauerit habitū. Sæpius enim laicis, cum fœminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

Canon 13.

11.q.1. Inolita præsumptio. Inolita præsumptio usqueadeo illicitis ausibus aditū patefecit, ut clerici clericos suos, (relicto suo Pōtifice) ad iudicia publica ꝑtrahant. Proinde statuimus, ut hoc de cętero nō ꝓsumatur. Siqs hoc præsumpserit facere, cōuentus & cām perdat, & a cōione efficiatur extraneus.

Canon 14.

Officia publica Iudæis non sunt cōmittenda. Cōuentus noster hoc canonibus inserēdum præcepit, ut Iudæis non liceat Christianas hr̄e uxores, uel concubinas, neque mancipiū Christianum in usos proprios comparare, sed & filios, qui ex tali coniugio nati sunt assumendos esse ad baptismum. *d. 54. Nulla officia publica.* Nulla officia publica eis iniungantur, per quæ eis occasio tribuatur, Christianis pœnam inferre. Si uero Christiani ab eis in Iudaismo ritu sunt maculati, uel etiā circūcisi, nō reddito pretio ad libertatem, & religionem redeant Christianam.

Canon 15.

De seruis fiscalibus. Siqui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxerint, easq; de sua paupertate dotauerint, has procuret episcopus prece sua autho-

ritate regia cõfirmari. Canon 16.

Qm̃ pene per omnem Hiſpaniam, ſiue Galliciam idololatriæ ſacrilegium inoleuit, hoc cũ cõſenſu glorioſiſſimi principis ſancta ſynodus ordinauit, ut omnis ſacerdos in loco ſuo, una cum iudice territorij, ſacrilegium memoratum ſtudioſe perquirat, & exterminare inuentũ nõ differat. Omnes uero, qui ad talem errorem concurrunt, ſine diſcrimine, qua poterunt, animaduerſione coerceant. Quod ſi neglexerint, ſciant ſe utrique excommunicationis periculũ eſſe ſubituros. Siqui uero domini extirpare hoc malum de poſſeſſione ſua neglexerint, & familiæ prohibere noluerint, ab epiſcopo & ipſi a communione pellantur. *Epi cũ iudicibus idola deſtruere debẽt.*

Canon 17.

Cum multæ querelę ad aures ſancti concilij deferrentur, inter cętera tãtę crudelitatis opus eſt nunciatum, quantum confidentium aures ſacerdotũ nõ poſſent ſuſtinere, ut in quibuſdã Hiſpaniæ partibus filios ſuos parentes interimant, fornicationis auidi, pietatis alieni, qbus ſi tędium eſt, filios numeroſos alere, prius ſeipſos debẽt caſtigare a fornicatione. Nam dum cauſa propagandæ prolis ſortiuntur coniugia, parricidio, & fornicationi tenentur obnoxij, q filios necãdo proprios docent, ſe nõ pro filijs, ſed pro libidine uxores duxiſſe. Proinde tãtum nefas ad cognitionem glorioſiſſimi domini noſtri Reccaredi regis perlatum eſt, cuius gloria digna eſt iudicibus earundem partium imperare, ut amouendum tantum facinus diligenter cum ſacerdote procurent, & adhibita ſeuerita *Epi cũ iudicibus necatores filiorum corripiant.*

te prohibeant. Ergo & sacerdotes locorum eorundem, in quibus sceleris huius imanitas peragitur, sancta synodus præcipiendo conuenit, ut idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capitali uindicta acriori disciplina prohibeant.

Canon 18. Vt ecclesiæ cum dotibus suis in episcopi potestate consistant.

10. q. 1. Sic quidam contra. Et in decret. Iuo. lib. 2.

Sic quidam contra canonum authoritatem ecclesias, quas ædificauerunt, postulant consecrari, ut dotem, quã eidem ecclesiæ cõtulerint, censeant ad episcopi ordinationem nõ pertinere. Quod factum taliter in præterito corrigat, ut & in futuro ne fiat, prohibeatur, & omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem, & potestatem pertineant.

Canon 19.

10. q. 3. Quia cognouimus. 1. Petri. 5.

Epos non licet in diœcesi sua angarias imponere.

Quia cognouimus, epos per parochias suas non sacerdotaliter agere, sed crudeliter deseruire. Et dum scriptum sit, Forma estote gregi, non ut dominantes in clerum, qui exactiones diœcesi suæ, uel damna infligunt, ideo cẽsemus (excepto, quod ueterum constitutiones a parochijs habere iubent episcopos) ut alia quæ illis hucusque præsumpta sunt, denegẽtur, hoc est, neq; in angarijs presbyteri, aut diaconi, neque aliquibus fatigentur indictionibus, ne uideant in ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices nominari. Hi uero clerici tam locales q̃ diœcesani, qui se ab episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus non moretur huiusmodi præsumptiones auertere.

Canon 20.

Ecclesiarum seruos, & epõrum, uel presbyterorum, uel omnium clericoꝝ a iudicibus, uel exactoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus. Propter quod omne concilium a pietate gloriosissimi domini nostri poscit, ut tales usus deinceps inhibeat, sed serui supradictorum officiorum in eorum usibus, uel ecclesiæ laborent. Siquis uero iudicum, aut actorũ clericum, aut seruum clerici, uel ecclesiæ in publicis, ac priuatis negotijs occupare uoluerit, a communione ecclesiastica (cui impedimẽtum facit) efficiatur extraneus. *12.q.2. Ecclesiarũ seruos.* *Serui ecclesiarij publicis angarijs nõ fatigentur.*

Canon 21. Quòd qui spem futuræ resurrectionis habent, de mortuis tristari non debent.

Qui diuina uocatione ab hac uita recedunt, cum psalmis tantũmodo, & psallentium uocibus debent ad sepulchrum deferri. Nam funebre carmen, quod uulgo defunctis cantari solet, uel in pectoribus se, aut proximos, aut familias cedere, oĩno prohibemus. Sufficiat autem quod in spe resurrectionis Christianorum, corporibus famulatus diuinorum impẽditur canticorum. Prohibet enim nos Apostolus sanctus, lugere defunctos, dicens, De dormientibus autem, nolo uos contristari, sicut & cęteri, qui spem non habent. Dominus non fleuit Lazarum mortuum, sed ad huius uitæ ærumnas plorauit resuscitandum. Si autem potest hoc episcopus omnibus Christianis prohibere, nõ moretur agere. religiosis autem omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet *13.q.2. Qui diuina uocatione.* *1.Thessalo.4.* *Ioan.11.*

corpora defunctorum.

Canon 22. Quòd in sanctorum Natalitijs ballimathiæ prohibeantur.

De consec. d. 3. Irreligiosa cō suetudo est.

Irreligiosa consuetudo est, quam uulgus per sanctorum solennitates, & festiuitates agere con sueuit. Populi, qui debent officia diuina attendere, saltationibus turpibus inuigilant, cantica non solum mala cantantes, sed etiam religiosorum officijs perstrepūt. Hoc enim ut ab omnibus prouincijs depellatur, sacerdotum & iudicum a concilio sancto curæ committitur.

Post confessionem ergo, & subscriptionem omnium episcoporum, & totius gentis Gothicæ seniorum, Reccaredus rex, Dei sacerdotes pie & benigne afflatus est, & post alia uerba, hoc subiecit decretum.

Decretū Reccaredi Regis.

Hoc adhuc necessario pro firmitate catholicę fidei nostra Deo supplex, instituere decreuit authoritas, ut propter roborandam gentis nostræ nouellam cōuersionem, omnes Hispaniarum & Gallicię ecclesię hanc regulā seruent, ut omni sacrificij tempore ante cōmunicationem corporis Christi et sanguinis, iuxta Orientaliū partium morem unanimiter clara uoce sacratissimum fidei recēseant synodum, ut primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide pnrificata, ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

Descriptio cō firmationis cō cilij.

Publico edicto regis confirmatum est concilium, & singula eius capitula in unam summā redacta, confirmauit dicens. Flauius Reccaredus Rex hanc deliberationem, quam cum sancta definiuimus synodo, confirmans, subscri-

pſi. Subſcripſeruntq; epiſcopi præſentes.

Explicit concilium Toletanum tertium.

MATISCONEN. CONCILIVM primũ circa tpa Pelagij ſecundi p̃p. & eſt ꝓuinciale. Canon I. Conciliũ Matiſconen. 1.

Vt nullus ep̃s, presbyter, diaconus, clericus, uel quicnuq; ſecularis in monaſterijs puellarũ, niſi ꝓbatæ uitę, & ætatis ꝓuectę p̃ter utilitatẽ, aut pro quacunq; reparatione monaſterij in qua cunque earũ neceſſitate habitare, aut ſecretas collocutiones hr̃e præſumant, neq; intra ſalutatorium, aut oratorium ingredi pmittant, præcipue Iudęi, nõ pro quorumcunq; negotiorum occaſione puellis intra monaſterium Deo dicatis aliquid ſecretius colloqui, aut familiaritatem, uel moras ibidem habere præſumant. *Prohibentur ep̃i & p̃sbyteri in monaſteria ingredi.*

Canon 2.

Vt nulla mulier ĩ cubiculo ep̃i, abſq; duob9 p̃sbyteris, aut certe diaconis ĩgredi pmittatur.

Canon 3.

Vt nullus clericus ſagum, aut ueſtimẽta, aut calciamẽta ſecularia, niſi quod religionẽ deceat, induere p̃ſumat. Quod ſi poſt hãc definitionem clericus, aut cum indecẽti ueſte, aut cũ armis inuentus fuerit, a ſeniore ita coerceatur, ut 30. dierum ĩcluſione detentus, aqua tm̃, & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. *Sacerdotes ſecularia ueſtimẽta induere non debent.*

Canon 4.

Vt Archiepiſcopus ſine pallio Miſſas dicere non præſumat.

Canon 5.

Vt nullus clericus ad iudicẽ ſecularẽ quemcunq; alium fratrẽ de clericis accuſare, aut ad *Clerico non licet aliũ clericũ corã Iudi-*

ce seculari ac cusare. causam dicendam trahere, quocunq; loco præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicunque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, una minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior 30. dierum inclusione mulctetur.

Canon 6.

De ieiunio aduetns domini. Vt a feria sancti Martini usq; ad Natalē domini, secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunentur, & sacrificiū quadragesimale debite, quemadmodū ordino celebrent. In qbus diebus canones legēdos esse spāli definitione sancimus, ut nullus se fateat per ignorantiā deliquisse.

Canon 7.

De obediētia circa epm. Vt p̄sbyteri, diaconi, uel de quolibet ordine cleri, ita epo suo obediētiæ deuotione subiaceant, ut nō alibi dies feriatos, nisi in obseqo illius liceat tenere, aut celebrare. Qd' siqs per quamcunq; cōtumaciam, aut p cuiuscunq; patrocinium hoc facere distulerit, ab offō segregetur.

Canon 8.

De Iudæis. Nec Iudęi Christianis populis iudices deputentur, aut telonarij esse permittātur, per quod illis Christiani uideantur esse subiecti.

Canon 9.

Canon hic deberet renouari. Vt Iudæis a cœna domini usque ad primam diem post Pascha, secundum ædictum bonæ recordationis domini Childeberti regis per plateas, aut forum, quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur, & ut reuerentiam cunctis sacerdotibus domini, uel clericis impēdant, nec ante sacerdotes consensum, nisi ordi

nati,habere præſumant. Qui hoc facere fortaſſe præſumpſerit a iudicibus locorum (pro ut perſona fuerit) diſtringatur.

Canon 10.

Præſenti cõcilio (Deo authore) ſancimus, quod qui Iudæo deinceps debeat deſeruire, datis pro quolibet bono mancipio 12. ſolidis ipſum mancipium quicunque Chriſtianus, ſeu ad ingenuitatem, ſeu ad ſeruitium licentiam habeat redimẽdi; quia nefas eſt, ut quos Chriſtus dominus ſanguinis ſui effuſione redemit, perſecutorum uinculis permaneant irretiti. Quòd ſi acquieſcere his, quæ ſtatuimus, quicunque Iudæus noluerit, quandiu ad pecuniam conſtitutam uenire diſtulerit, liceat mancipium ipſum cum Chriſtianis, ubicunque uoluerit habitare. *De mancipijs Iudæorum.*

Canon 11.

Id ẽt pari conniuentia placuit, ut ſiquis cõuictus fuerit alios ad falſum teſtimoniũ uel periurium attraxiſſe, aut quacunque corruptione ſolicitaſſe, ipſi quidem uſque ad exitũ non communicent. Hi uerò, qui ei in periurio conſenſiſſe probantur, poſt, ab omni ſunt teſtimonio prohibẽdi, & ſecundùm legem infamia notabuntur. *De his, qui alios ad falſum teſtimoniũ attrahunt.*

Canon 12.

De his uerò, qui innocẽtes, aut coràm principe, aut iudicibus accuſare conuicti fuerint, ſi clericus honoratior fuerit, ab officij ſui ordine degradetur, ſi uerò ſecularis communione priuetur. *De his, qui innocentes accuſant.*

Explicit Matiſconeñ concilium primum.

MATISCONEN. CONCILIVM ſecundum, & eſt prouinciale. *Conciliũ Matiſconen. 2.*

Canon primus.

De obseruātia diei dominicæ

Custodire debemus diem dominicam, quæ nos denuo peperit, & a peccatis omnibus liberauit. Nullus uestrum litium fomitibus uacet, nullus causarum actiones exerceat, nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Estote omnes hymnis & laudibus Dei animo corporeq́ intenti. Siquis uestrum proximam habeat ecclesiam, properet ad eandem, & ibi dominico die semetipsum precibus lachrymisq́ afficiat. Sint oculi manusq́ uestrę toto illo die ad Deum expansę, ipse est enim dies requietionis perpetuus, ipse nobis per septimæ diei umbrā insinuatus noscitur in lege, & prophetis. Iustū igitur est, ut hanc diē unanimiter celebremus, ꝑ quam facti sumus, quod non fuimus. Fuimus enim ante serui peccati, sed per eam facti sum⁹ filij iustitæ. Exhibeamus domino liberam seruitutem, cuius nos nouimus pietate de ergastulis liberatos erroris, non quia hoc dominus noster a nobis expetit, ut corporali abstinentia diem dominicam celebremus, sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus, ad cœlum usq; misericorditer prouehat. Siquis igitur uestrum hanc salubrem exhortationem paruipenderit, aut cōtemptui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter a Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque iræ implacabiliter subiacere. Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam mittet, si rusticus, aut seruus grauioribus fustium ictibus uerberabitur, si clericus, aut monachus mensibus sex

a consortio suspendetur fratrum.

Canon 2.

Pascha nostrũ in quo summus sacerdos, & Põtifex ꝑ nostris delictis imolatus est, oẽs debemus festiuissime colere & in illis sanctissimis sex diebus, nullus seruile opus audeat facere.

De ueneratione Paschæ.

Canon 3.

Decernimus, ut extra tpa decreta baptismi, nullus filios suos baptizet, nisi ĩfirmitas nimia uel dies extremus cõpulerit filios suos baptismũ suscipere.

Canon 4.

Item statuimus, ut omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus uiris, & mulieribus offeratur tam panis q̃ꝫ uini, ut per has immolationes, & peccatoꝝ suorum fastibus careant, & cum Abel, uel cæteris iuste offerentibus promereantur esse consortes.

De oblatione altaris diebus dominicis.

Gene. 4.

Canon 5.

Omnes reliquas fidei sanctæ catholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum reuocare, ne nobis simus aduersarij, dũ ea, quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut (quod nefas est) silentio præterimus. Leges nanque diuinæ consulentes, sacerdotibus ac ministris ecclesiarũ, pro hæreditaria portione, omni populo præceperunt, decimas fructuũ suorum locis sacris præstare, ut nullo labore impediti, ꝑ res illegitimas spiritualibus possint uacare ministerijs, quas leges Christianorum congeries longis tẽporibus custodiuit intemeratas. Unde statuimus, ut decimas ecclesiasticis omnis

De Decimis fructuũ locis sacris p̄stãdis.

populus inferat q̃bus ſacerdotes, aut in paupe rũ uſum,aut captiuorum redemptionẽ progatis, ſuis orationibus pacẽ pplo,ac ſalutẽ impetrẽt. Siquis autem contumax noſtris ſtatutis fuerit, a membris eccleſiæ omni tempore ſeparetur.

Canon 6.eſt. Ca.29.concilij Carthaginẽſis tertij,q etiam corrigit,per ca.29.ſextæ ſynodi.

Canon 7.

Statuimus inſup ut liberti eccleſię,per ſolos ẽpos iudicent. *Canon 8.*

Item decernimus ut quicũque,culpa cõpellente,aut potentum importuna non ſuſtinens, ſuæ gremium matris eccleſiæ petierit, in eodẽ loco incõcuſſe permaneat, nulli permittentes quolibet gradu dignitatis functo fugitiuo in locis ſacris uiolentiam inferre.

Canon 9.

Humana temeritas in ſacerdotes Dei graſſari nõ debet.

Statuimus etiam, ut epiſcopus per ſecularẽ poteſtatem non iudicetur. Nefas eſt enim ut illius manibus epiſcopus,aut iuſſione de eccleſia trahatur,pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine domini,ad ſaluationem corporis animęq́ eucharistiam ſępe porrexit.Hoc enim decretum a nobis præfixum,qui fuerit audacter trãſgreſſus,tam ipſe,quàm omnes, qui ei conſenſerint, uſque ad generale concilium, anathemate de eccleſia ſeparentur.

Canon 10.

Clerici à laicis iniuriã pati nõ debent.

Quod de epiſcopis cẽſuimus, uim obtineat & in clero,ut neque presbyter, nec diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquã (inſcio epiſcopo eorũ) patiantur, ſed quicquid quis aduerſus eos habuerit,

in notitiam

in notitiā epī ꝓprij ꝑducat, & ipse cām iustitia ꝑeunte discutiens, aīo clericos accusantis satisfaciat.

Canon 11.

Sectatores hospitalitatis nos esse, nō solum dn̄s Iesus admonet, cū se dicit in hospitem receptū fuisse, sed ēt eius Apl's oībus pene ꝑceptis. Propterea beatissimi fratres, unumquenq; nostrum oportet, non solum semetipsum ad hoc opus aptare, sed etiam oīum fidelium mentes, ut possint apud Deum misericordiæ operibus pro nostris peccatis intercedere, & nos ei per peram hospitalitatem reconciliari. Siquis ergo nostrum non admonuerit, aut exemplū exhortationis suæ ipse prius cōprobauerit opere, indignationē diuinæ procul dubio incurret maiestatis. Prædicetur hoc nostræ mediocritatis statutum in auribus omnium Christianorum. *Matt 25.* *Paul' in multis locis.*

Canon 12.

Quid autē scriptura diuina de uiduis & pupillis præcipiat, nobis clàm nō est, ideoq́; quia prouisioni nostræ (Deo authore) causæ principaliter uiduarum & pupillorū sunt commissæ, decernimus, ut iudices non prius uiduas & pupillos conueniant, nisi episcopo nunciarint, cuius sub uelamine degunt. Quòd si episcopus pręsens nō fuerit, archidiaconus, & presbyter pariter sedentes, cōmuni deliberatione causis eorum terminos figant, ita iuste, & recte, ut deinceps de talibus antedictæ personæ non conquassentur. Quòd siquis iudex, aut impeditor eis iniuriam aliquam ingesserit, aut hanc definitionem transgressus fuerit, a cummunione suspendatur. *De Viduis, et pupillis.*

Canon 13.

Canon hic noſtris tẽporibus negligitur.

Volumus igiť, ꝙ epalis domus, quæ ad hoc inſtituta eſt, ut ſine pſonarꝝ acceptione oẽs in hoſpitalitate recipiat, canes nõ habeat, ne forte hi, qui in ea miſeriarꝝ ſuarꝝ leuamen habere confidunt, dum infeſtorꝝ canum morſibus laniantur, detrimẽtum uerſa uice ſuorꝝ ſuſtineant corporꝝ. Cuſtodienda eſt igitur epalis *habitatio, hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morſibus uenenoſis. Vbi igiť Dei eſt aſſiduitas cantilenæ, monſtrum eſt, & dedecoris nota, canes ibi uel accipitres habitare.

**Nota.*

Canon 14.

Quòd nullus miſerorum rebus ſuis fraudetur.

Ex interpellatione quorundã cognouimus, ꝙ calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, uel aliqui, qui potentia ſeculari inflantur, res alienas cõpetere, & nullis exertis actionibus, aut coniunctionibus prærogatis, nõ ſolum miſeros de agris, ſed etiam de domibus proprijs exulare. Idcirco in remedium conſulẽtes, decernimus, ut deinceps huius mali licentiam quiſpiam nõ habeat, ſed ſecundum canonum atque legem tenorem cauſarꝝ ſuarꝝ actionem proponat, ut nullus miſerorꝝ rebus ſuis per uim, aut aſſentationem quamlibet defraudetur. Illi autem, qui cõtrafecerint, procelloſi anathematis ultione plectantur.

Canon 15.

De reuerentia præſtanda clericis.

Statuimus, ut ſiquis quempiam clericorum honoratorum in itinere obuium habuerit, uſqꝫ ad inferiorem gradum honoris ueneranter illi colla ſubdat, prout is officia & obſequia fideliſſima Chriſtianitatis iure promeruit. Et ſiqui-

dem ille secularis equo uehitur, clericusq́ similiter, secularis galerum de capite auferat, & clerico syncerae salutationis manus adhibeat. Si uerò clericus pedes graditur, & secularis uehitur equo, ilico ad terram defluat, & debitū honorē illi syncerae charitatis exhibeat. Qui uerò hoꝝ, quae Spiritu sancto dictante sancita sunt, transgressor fuerit, ab ecclesia, quandiu eṗs illius ecclesiae uoluerit suspendatur.

Canon 16.

Illud quoq; rectū nobis uisum est disponere, ut quae uxor subdiaconi, uel exorcistae, uel acolythi fuerat, mortuo illo, secundo se nō audeat sociare matrimonio. Quod si fecerit separetur, & in coenobijs puellarum Dei tradatur, & ibidem usque ad exitum uitae permaneat.

Canon 17.

Cōperimus multos necdū marcidatis mortuoꝝ membris sepulchra reserare, & mortuos suos superimponere, & alioꝝ (quod nefas est) ꝓ mortuis suis religiosa loca usurpare sine uoluntate domini sepulchroꝝ, ideoq́ statuimus, ut nullus deinceps hoc peragat. Quod si factū fuerit, secundum legem superimposita corpora de eisdem tumulis reiactentur. *De his qui sepulchra reserant.*

Canon 18.

Incaestam copulationem, in qua nec cōiux, nec nuptias recte appellare leges sanxerūt, catholica detestatur ecclesia, & grauioribus poenis eos afficere promittunt, qui natiuitatis suae gradus libidinoso ardore contēnentes in stercore, ut sues teterrimi conuoluuntur.

Canon 19.

Itē statuimus ut ad locū ubi, ꝑ reatus sui q̄litate quispiam iterficiēdus est, nullus clericoꝝ accedat. *Canon 20.*

Decernimus etiam, ut ad synodū post triennij tempus omnes conueniant, & hoc adimplere solicitudinis sit metropolitani Lugdunensis episcopi, unà cum dispositione magnifici principis nostri definientis locum, ad quem omnes congregentur. Si aliquis eorum contumax fuerit, aut excusationem falsæ necessitatis inuenerit, uolumus, ut usque ad concilium generale a communione maneat alienus.

Accessit ad hæc ædictū regis Guntraniti insigniter pium, de obseruando die dominico, & alijs statutis secundæ synodi Matisconen͂.

Expliciunt canones concilij Matisconen͂. 2.

Gregorius papa 1. sexagesimus quartus papa.

An. do. 590. Gregorius natione Romanus, ex patre Gordiano sedit annos 13. menses 6. dies 10. Hic exposuit homelias. euangelioꝝ 40. in Iob scripsit libros 35. in Ezechielem homelias 22. pastorale quoque, & Dialogorum libros quatuor, ędidit & alia multa, quæ uulgo suo nomine circun feruntur. Sub Gregorio celebrata sunt duo cōcilia Romæ, quæ habentur in Registro, lib. 4. cap. 88. Celebratum est sub eodem concilium Lateranen͂. de quiete, & libertate atq; exēptione nigrorum monachorum.

An. do. 603. Sabinianus. papa. Sabinianus 65. Papa sub Petro sedit annum unum, menses 5. dies 11. nihil fecit memoria dignum. Eius patria ignoratur. successit Gregorio, cuius res bene gestas perpetuo aduersatus est.

Bonifacius tertius patria Romanus papa 66.ſub Petro. Hic obtinuit a Phoca Imperatore, ut ſedes beati Petri, quæ caput eſt omnium eccleſiarū, ita & diceretur & haberetur ab omnibus, quem locum eccleſia Conſtantinopolitana ſibi uendicare conabatur, fauentibus malis principibus, & affirmantibus eo loco primam ſedē eſſe debere, ubi imperij caput eſſet. Quantum temporis ſederit Pōtifex iſte diuerſitas eſt inter ſcriptores, nam ex Platina colligitur quòd ſederit menſes nouem, nonnulli quòd octauū cum dimidio, ſederit annum unū, dies 25. Alij uero annum unū, menſes quinque, dies 28. Alij quòd menſe octauo, & die 22. Sui Pontificatus obierit. An. do.605. Bonifacius papa.

Bonifacius quartus papa 67. ſub Petro, natione Marſus, ſedit annos 6. menſes 7. dies 13. hic templum quod ueteres Pantheon appellabant, (quia omnibus dijs cōmune eſſet) a Phoca Imperatore obtinuit, & conſecrauit in honorē beatę Marię uirginis & omnium Martyrum, eiectis prius gentium ſimulachris. unde poſtea Virgo ad martyres appellata eſt. An.do.606. Bonifacius pp̄

Deuſdedit pp̄ 68. ſub Petro, natione Romanus, ex patre Stephano ſubdiacono, hic ſedit an.3. dies 23. ſub hoc floruit ī Hiſpania Iſidorus Hiſpalenſis epſ Leandri ſucceſſor, iſte Deuſdedit fuit uir ſanctitatis eximię ſub hoc celebratū eſt conciliū Antiſiodorenſe, cuius canones ſunt ſequentes, hoc concilium fuit prouinciale. An.do.613. Deuſdedit pp̄.

Canon 1.

Non liceat Calē. Ianuarij uecolo, aut ceruolo facere, uel ſtrenas diabolicas obſeruare, ſed

in ipsa die sic oĩa bñficia tribuant, sicut & reliquis diebus. Canon 2.

Vt oẽs presbyteri añ Epiphaniã missos suos dirigant, q eis de principio quadragesimæ nũcient, & in ipsa Epiphania ad pplm indicent.

Canon 3.

De superstitionibus quorundam. Non licet cõpensas in domibus ꝓprijs, nec uigilias in festiuitates sanctoꝝ facere, nec inter sentes, aut arbores sacriuos, uel ad fontes uota exsoluere, sed quicunqꝫ uotũ habuerit, in ecclesia uigilet, & matricolæ ipsum uotum, aut pauperibus reddat, nec subtilia, aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præsumat.

Canon 4.

De sortilegijs uel augurijs. Non licet ad sacrilegos, uel auguria respicere, nec ad characteres, nec ad sortes, quas sanctoꝝ uocant, uel quas de ligno, aut de pane faciũt aspicere, sed quæcũqꝫ hõ facere uult, oĩa in noĩe dñi faciat. Canon 5.

De uigilijs. Oĩno et ĩter supradictas cõditiones, uigilias, quas in honore dñi obseruãt, oĩbus ꝓhibem9.

Canon 6.

De Chrismate Vt a media quadragesimæ p̃sbyteri Chrisma petãt, & siqs infirmitate detẽtus uenire non potuerit, ad archidiaconũ suũ, uel archisubdiaconũ trãsmittat, & Chrismario, & linteo imponant, sicut reliquię sanctoꝝ deportari solẽt.

Canon 7.

Vt oẽs p̃sbyteri ad synodũ in ciuitatẽ ueniant, & cal. Nouemb. oẽs abbates ad cõcilium ueniant. Canon 8.

Non licet in altario in sacrificio diuino mellitũ (quod mulsum appellatur) nec ullum aliud

poculum extra uinum cũ aqua miſtũ offerre, quia ad grãde reatũ & pctm̃ pertinet p̃sbytero illi, quicũq; aliud poculũ extra uinũ in conſecratione ſanguinis Xp̃i offerre pręſumpſerit. *Extra uinum nõ ſiat conſecratio ſanguinis Chriſti.*

Canon 9.

Nõ licet in eccl'iis choros ſeculariũ, uel puellarũ cãtica exercere, nec cõuiuia in eccleſia p̃parare, qa ſcriptũ eſt, Domus mea domus orõnis uocabit̃. *Matth. 21.*

Canon 10.

Non licet ſuper uno altario in una die duas miſſas dicere, nec in altario, ubi ep̃s miſſas dixerit, presbyter in illa die miſſas dicat.

Canon 11.

Non licet in uigilia Paſchæ ante horã ſecundam noctis uigiliã expedire, quia in illa nocte nõ licet poſt mediã noctem bibere, nec in Natali dñi, nec in reliquis ſolennitatibus.

Canon 12.

Nõ licet mortuis nec euchariſtiã, nec oſculũ tradi, nec uelo, neq; pallijs corpa eorũ inuolui.

Canon 13.

Non licet diacono uelo, uel palla ſcapulas ſuas inuolui.

Canon 14.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire.

Canon 15.

Non licet mortuum ſuper mortuum mitti.

Canon 16.

Non licet die dominico boues iungere, uel alia opa exercere.

Canon 17.

Quicunq; ſe propria uoluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore pręcipitauerit, aut ferro percuſſerit, aut qualibet occaſione uoluntate ſe morti tradide

rit, istorum oblata non recipiantur.

Canon 18.

Nõ licet absq; Paschæ solẽnitate ullo tpe baptizare nisi illos, quibus mors uicina est, quos Grabarios dñt, quod siqs ĩ alio pago, cõtumacia faciẽte post interdictũ hoc infantes suos ad baptismũ detulerit in eccl'ias nostras non recipiant, & quicũq; ṗsbyter ipsos extra nostrum præceptum recipere ṗsumpserit, tribus mensibus a communione ecclesiæ sequestratus sit.

Canon 19.

Nõ licet ṗsbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptũ cibũ, uel poculũ missas tractare, aut in ecclesia, dũ Missæ dicuntur, stare.

Canon 20.

Quod si ṗsbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptã bñdictionẽ infantes ꝓcreauerit, aut adulteriũ cõmisserit, & archiṗsbyter hoc epõ, aut archidiacono nõ intimauerit, integro anno nõ cõmunicet.

Canon 21.

Nõ licet presbytero in uno lecto post acceptam bñdictionẽ cũ presbytera dormire, nec in pctõ miscere, nec diacono, nec subdiacono.

Canon 22.

Nõ licet relictæ ṗsbyteri, nec relictæ diaconi, nec subdiaconi post eius mortẽ maritũ accipere.

Canon 23.

Si monachus in monasterio adulteriũ commiserit, aut peculiare hrẽ ṗsumpserit, aut furtũ fecerit, & hoc Abbas ꝑ se nõ emendauerit, aut epõ, aut archidiacono nõ intimauerit, ad pœnitentiam agendã in alio monasterio retrudatur.

Canon 24.

Non licet Abbati uel monacho ad nuptias ambulare.

Canon 25.

Nō licet Abbati filios de baptismo hr̃e, nec monachis commatres habere.

Canon 26. *Abbas non permittat mulieres monasterium ingredi.*

Quòd siquis Abbas mulierem in monasteriũ ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare perceperit, tribus mẽsibus in monasterio trudatur, pane & aqua contentus.

A canone 27. usque ad 32. tantum agitur de personis inter quas prohibitũ est nuptias celebrare. Quod quidem omnibus notum est.

Canon 33.

Non licet Presbytero, nec Diacono ad trepalium ubi rei torquentur, stare.

Canon 34.

Non licet Presbytero in iudicio illo sedere, unde homo ad mortem tradatur.

Canon 35.

Non licet Presbytero aut Diacono, uel cuiquam clericorum de qualibet causa conclericum suum ad iudicem secularem trahere.

Canon 36.

Nō licet mulieri nuda manu Eucharistiã sumere, nec manum suam ad pallas dñicas mittere.

Can. 37. *Nullus cum excommunicatis communicet.*

Siquis Presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo excummunicatum absque uoluntate ipsius, qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, uel colloquium habere decreuerit, simili sen-

tẽtię ſubiaceat. *Canon 38.*

Nõ licet presbytero inter epulas cãtare, nec ſaltare. *Canon 39.*

Vnaquæq; mulier qñ communicat, Dominicalem ſuum habeat. Quòd ſi nõ habuerit, uſq; in alium diem dñicum non cõmunicet.

Cap. 40. Iudex ſecularis inconſulto epiſcopo nulli clericorum iniuriam inferat.

Quicũq; iudex, aut ſecularis presbyterum aut Diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus abſq; audientia epiſcopi, aut Archidiaconi, aut Archipresbyteri iniuriam inferre præſumpſerit, anno ab omnium Chriſtianorũ conſortio habeatur extraneus.

Cap. 41. Parendum eſt præceptis archipresbyteri.

Siquis ex ſecularibus inſtitutionem, aut cõmonitionem archipresbyteri ſui contumacia faciente audire diſtulerit, tãdiu a limitibus ſanctæ eccleſiæ habeatur extraneus, quandiu tam ſalubrem inſtitutionem adimplere ſtuduerit. Inſup & mulctam quã glorioſiſſimus Rex dominus inſtituit, ſuſtineat.

Expliciũt canones cõcilij Antiſiodorẽſis.

An. do. 617. **Bonif. 5. Põ. 69** Bonifacius quintus pp, natione Campanus Heraclio Imp. ſedit an. 5. dies 10. Hic Pontifex Campanos ſacrilegos ab eccleſiis excluſit: ſed ad eccleſias cõfugientes immunitate donauit.

Mahometi origo, ingeniũ, et obitus. Sub hoc Pontifice Mahometus Arabs natus eſt ex patre Pagano & ex matre Hebræa Hiſmaelici generis. Qui magnum in Chriſtianum populum excitauit incendiũ. Qui cũ magnum ſe Dei prophetam aſſereret, magis artibus Aſianos & Aphricanos deludens, ita po-

pulos quosdã concitauit noua a se religione imbutos, ut paulũ abfuerit, quin oĩno Imperij nomẽ deleret, capta Alexãdria, multisq́; alijs Syriæ & Ciliciȩ urbibus. Sarracenos sectatores suos habuit. Qui annos natus pene 40. postq̃ tam tetra peste animos hominum infecisset, extinctus est. Visitur ĩ Arabie urbe Modina eius sepulchrum uti sanctoꝝ apud nos.

Honorius primus papa 70. natione Campanus ex patre Petronio uiro consulari, sedit annos 12. menses 11. dies 17. Hic Pont. ecclesias restaurans Heraclij permisu æreas Romuli ædis tegulas S. Petro supertexit. Quo mortuo uacauit sedes mensibus 19. *An. do. 621.* *Hon. 1. Pōt. 60*

CONCILIVM HISPALENSE secundũ, sub die iduũ Nouẽbriũ circa tp̃a Honorij papæ tp̃e Sisebuti regis. Estq́; ꝓuinciale. *Cõciliũ Hispalense secũdum*

Cap. 1. Non est obijcienda præscriptio, ubi necessitas interest hostilitatis.

Prima actione Theodolphi Malacitanæ antistitis ecclesiæ ad nos oblata precatio est: asserentis antiquam eiusdem urbis parochiam militari quodam discrimine fuisse decisam, & ab alijs ecclesijs esse remotam. Pro qua re placuit, ut oĩs parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarẽ hostilitatem retinuisse ecclesiam, suam quisquis comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut .n. per legem mundialem his, quos Barbarica seueritas captiua necessitate transuexit, postliminio reuertentibus reditur antiqua possessio. Sic ecclesia receptura est parochiam, quam antea tenuit cum rebus suis. Nõ enim erit obijcienda præscriptio temporis, ubi *C. de capt. & postl. l. si quos*

neceſſitas intereſt hoſtilitatis.

Cap.2. Legitimus ſi deficiat limes, præſcriptio longi temporis ſilentium repetẽti imponit.

Placuit, ut ſi in diœceſi Epiſcopi poſſidentis ſitam baſilicam ueteribus ſignis limes prǽuiſus monſtrauerit, eccleſię, cuius eſt ius retentionis, ſit æternum dominium. Quòd & ſi limes legitimus eãdem baſilicam non recludit: & tñ longi tp̃is probatur obiecta præſcriptio appellatio repetentis ep̃i non ualebit, quia illi triennalis obiectio ſilentium imponit. Sin uerò infra metas triennalis temporis extra alienos terminos baſilicæ iniuſta retentio reperitur, repetentis Epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur.

Cap.3. De deſertoribus clericis, ut ep̃is ſuis reſtituantur.

Placuit, ut ſiquis clericus in monaſterijs eccleſiæ propriæ deſtitutus ad aliam tranſitũ fecerit, compellente (ad quem fugerit) ſacerdote ad eccleſiam, quã prius incoluerat, remittatur. Qui uerò eum ſuſceperit, nec ſtatim ſine ullo niſu exceptionis ad propriã eccleſiã remittendũ elegerit, quãdiu eum reſtituat, cõione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorẽ aũt clericum cingulo honoris atq; ordinationis ſuæ exutum, aliquo tp̃e monaſterio relegari conuenit: ſicq́; poſtea in miniſterio eccleſiaſtici ordinis reuocari.

Cap.4. Bigami ad presbyterium uel diaconatum non ſunt promouendi.

Nunciatũ eſt nobis apud Aſtigitanã eccleſiam quaſdã nuper ordinationes illicitas extitiſſe, ita ut quidam uiduarum mariti leuitarum miniſterio ſacrarentur. Quos quidem conuenit a gradu ſuſcepto in irritum deuocari, nec ul

tra ꝓueni ad diaconij ministeriũ, qui cõtra diui na atque ecclesiastica iura instituti reperiunt.

Cap.5. Presbyteri non præsumant ordinare.

Relatum est nobis de quibusdam clericis, quorꝫ dum unus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministeriũ sacrarentur, Episcopus oculorꝫ dolore detentus, fert manum suam super eos tantum imposuisse, & presbyter quidã illis, contra ecclesiasticũ ordinem benedictionẽ dedisse. Qui licet pp tãtam audaciam poterat accusatus damnari, si adhuc uiueret, sed qa iã ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi, qui supersunt, gradum sacerdotij uel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, amittant. D.23. Quorũdam clericorũ

Cap.6. Presbyteri uel Diaconi ab uno Episcopo non sunt deponendi.

Comperimus quendam presbyterum a Põtifice suo iniuste olim deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Ideo decreuimus (iuxta priscorꝫ patrum decretum) synodali sententia nullus nostrum sine concilij examine, deijciendum quemlibet presbyterum uel diaconũ audeat. episcopus enim sacerdotibus et ministris solus honorem dare potest: auferre solus nõ potest. Tales enim neque ab uno dãnari, nec uno iudicante poterũt honoris sui priuilegijs exui: sed præsentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, definiri.

Cap.7. Prohibita correpiscopis & presbyteris.

Relatum est nobis, Agapium Cordubẽsem episcopũ, frequẽter correpiscopos, uel presbyteros destinasse (qui tñ iuxta canones unum

sunt)qui absente Pontifice altaria erigerēt,basilicas consecrarent, Quod quidē non est mirū id pręcepisse uirū, ecclesiasticæ disciplinæ ignarum. Ergo,ne ultra talis a nobis licentia usurpetur,cōi snia statuendū oportuit, scientes, quia sicut presbytero uel corepiscopo illicita consecratio est altaris,ita & constitutio. In diuinis enim literis,præcipiente dño,solus Aaron in tabernaculo erexit altare,sol⁹ ipse unxit:qa summus Dei sacerdos erat, sicut scriptū est de eo. Moses,& Aaron in sacerdotibus eius. ideoq́; id,quod tm̄ facere principibus sacerdotum iussum est,(quorꝝ typum Moses & Aaron tenuerint,) presbyteri,qui filiorꝝ Aaron gestāt figuram,arripere non præsumant. Nam quamuis cum epis plurima illis mysteriorum cōis sit dispensatio, quædam tñ authoritate ueteris legis,quædam nouellis, & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint. Sicut presbyterorꝝ,& diaconorꝝ,ac uirginum consecratio. Constitutio altaris, benedictio, uel unctio, siquidem nec liceat eis benedicere ecclesiam, uel altaria consecrare,nec per impositiones manus fidelibus baptizandis,uel conuersis ex heresi spiritū sanctū tradere,nec chrisma conficere,nec chrismate baptizatorū frōtem signare, sed nec publice quidem in missa quenq̃ pœnitentē reconciliare,nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc oia illicita esse presbyteris, quia pontificatus apicem non habent,quem solis deberi epis,authoritate canonum pręcipit,ut per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi Pontificis demōstretur. Sed nec coram

Aaron summus Dei sacerdos.

Psal. 98.

Presbyteri filiorū Aarō gestant figuram

Prohibita corepis, & presbyteris ecclesiasticis sacramentis.

epo licere eis in baptisterium introire, nec præsente Antistite isantem tingere, aut signare, nec pœnitentem sine præcepto episcopi sui reconciliare, nec eo præsente sacramentum corporis & sanguinis Christi cõficere, nec eo corã posito pplm docere, uel benedicere, aut salutare, nec plebem utique exhortari. Quæ omnia eis a sede Apostolica prohibita esse noscuntur.

Can. 8. Ob ingratitudinẽ liberti libertate priuentur.

Statuimus, ut qui ab episcopo suo libertati traditi sunt, si immemores beneficij accepti, ei ingrati ob supbiam suam extiterint, in seruitutem reuocentur: ut quorum libertas peruitiosa est, sit salutifera seruitus.

Hic canon discussus est pp Heliseũ Agabrẽsis ecclesiæ.

Can. 9. est cap. 25. Concilij Calcedonensis.

Can. 10. Anathemate feriuntur monasteriorũ expoliatores.

Siquis nostrũ, uel nobis succedentium sacerdotũ quodlibet monasteriũ, aut ui cupiditatis expoliãdum, aut simulatione aliqua fraudis cõuellendũ, aut dissoluendũ tentauerit, anathema effectus maneat, & a regno Dei extraneus, nec proficiat illi bonum fidei, uel operis ad salutem, qui tantæ, & salutaris uitæ destruxerit tramitem. Super hos etiam uniuersi illius prouinciæ episcopi congregati, eundem sacrilegũ, cœtusq; sui euersorẽ a cõione suspẽdant, quod impie unus subuerterit, omnes restaurent.

Salutaris uitæ uia, monastica uita.

Can. 11. Vt uirginum monasteria, monachorũ cura committantur.

Decreuimus, ut monasteria uirginum, monachorꝝ administratione gubernent. Tunc.n. salubria Christo dicatis uirginibus ꝓuidemus, quãdo eis patres spirituales eligimus, quorum

non ſolũ gubernaculis tueri, ſed etiã doctrinis ædificari poſſint. Ea tñ circa monachos *caute la ſeruata, ut remoti ab ea℞ familiaritate maneãt. Sed nec Abbati uel ei, qui præficiť, extra

Nota eam, quæ præeſt, loqui uirginibus Chriſti aliquid, quod ad inſtitutionem morum non pertineat, licebit, nec cum ea ſola, qui præeſt, frequenter eis loqui oportet: ſed ſub teſtimonio duarũ uel trium ſoro℞, ita ut rara ſit acceſſio, & breuis oĩs locutio. Abſit enim ut mõachos (quod dictu etiam nefas eſt) Chriſti uirginib⁹ familiares eſſe uelimus, ſed eos tantũ earũdem gubernaculis deputamus, cõſtituentes, ut unus monacho℞ probatiſſimus eligatur, cuius curæ ſit prædijs earum ruſticis, uel urbanis intẽdere, fabricas extruere &c. ut Chriſti famulæ ſolis diuinis cultibus, operibusq́; ſanctis inſeruiant. Sane is, qui ab Abbate præponitur, iudicio ſui ẽpi comprobetur. Veſtes aũt illæ ijſdem cœnobijs faciant, a quibus tuitionem expectant: & ab eiſdem denuo labo℞ fructus, & ꝓcurationis ſuffragium recepturæ. Siqui monachorum contrafecerint, ſciant, quòd eo℞ temeritas excommunicationis ſit plectenda cenſura.

Iſte eps̃ natione, erat Syrus

Canon 12.

In iſto canone hæreſis cuiuſdã ẽpi, Acephalo℞ abnegantis ꝓprietatem dua℞ natura℞ in Chriſto, & aſſerentis deitatem paſſibilẽ, dãnatur, & eiuſdem ẽpi cõuerſio ad fidem deſcribiť.

In hoc canone agitur de duabus in xp̃o naturis & una perſona.

Canon 13.

Tertia decima proſecutione breuiter narrãdum putauimus, ad refutationẽ eorũdem hæretico℞, qui duas naturas Chriſti, poſt unionem

nem delirantes cōfundunt, & passibilem in eo diuinitatis substantiā asserunt. Contra quorū blasphemias oportet nos in una psona Christi geminæ naturæ proprietatem ostendere: passionemq́ eius in sola humanitatis susceptione manifestare, ut si forte aliq stultorū huius sniæ errore decepti sunt, dū ista legerint, resipiscāt, rectæq́ fidei ueritatem firmiter teneant. Ergo (sicut immaculata fides, & sancta Dei ecclesia docet) cōfitemur dñm nostrum Iesum Christū æternaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex utero gloriosæ uirginis Mariæ hominem editum, & ob hoc in una psona duas naturas habētem, deitatis, qua ante secula genitus est, & humanitatis, qua in tpe editus est. Cuius geminæ naturæ distinctio primū ex literis legis, deinde ex Prophetis, & Euangelicis, atq; Apostolicis depromēda est paginis, ut ea, quæ asserimus, non argumentis, sed exemplis scripturarum firmemus. Primo ex illo. Ecce mitto angelum meū, qui præcedat te. Obserua eū &c. qa est nomen meum in illo. Hic diuina demōstratur natura. Et illud. In semine tuo benedicentur omnes gentes, id est, in carne Christi, quæ de Abrahæ stirpe descendit. Hic humana demonstratur natura. Secūdo in Psal. Dauid sub una Christi psona sic ostendit utranq; naturā, diuinam secundum illud. Ex utero ante luciferum genui te. Humanam, ibi, Homo natus est in ea. Rursus diuinam, ibi, Eructauit cor meum uerbum bonum. Humanam, ibi, Speciosus forma præ filijs hominum. Tertio Esai. Sub una, eademq́ Christi persona, utranque ostendit na-

Exod.23. *Gene.22.* *Psal.109.* *Psal.86.* *Psal.44.* *Ibidem.*

FF

Esai. 66. turam. Deitatis, ibi: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? Humanitatis uerò, secũ
Esai. 7. dum illud: Ecce uirgo in utero concipiet, & pa
Esai. 45. riet filium. Rursus, Deitatis, Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum. Humanitatis, ibi:
Esai. 9. Aperiatur terra & germinet Saluatorem. Et iterũ. Humanitatis, ibi. Paruulus natus est nobis. In euangelio quoq; in uno, eodemq; Chri-
Ioan. 10. sto diuinæ naturæ significatio: Ego, & Pater
Ioan. 14. unum sumus. Humanæ naturæ insinuatio ibi,
Ioan. 14. Pater maior me est. Itẽ diuinæ naturæ, ibi: Ego
Matth. 26. sum uia, ueritas, & uita. Humanæ naturæ, Tristis est aĩa mea usq; ad mortem. Paulus quoq; apostolus in uno, eodemq; Christo naturã di-
Colos. 1. uinitatis exprimit, ibi: Primogenitus oĩs creaturę, ipse est ante omnes. Humanitatis, cum dicit:
Ibidem. Ipse est caput corporis ecclesiæ. De passione uerò, quam in sola humanitate, non in deitate sustinuit, legis & prophetarũ authoritas, Euãgeliorum & Apostolorum p̃dicatio adhibenda
Gene. 49. est. Ex prophetis illud. Lauabit in uino stolam suã, & in sanguine uuæ palliũ suum. Quid hic pallium, quid stola, nisi caro Christi, passionis sanguine decorata? Et alia multa, quæ super uacaneum est referre. Probatur ergo ueteris, ac noui testamenti testimonijs, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in una subsistẽtes persona, in quibus & passio eius apparuit in homine solo expleta, deinde oportuit sñias subnecti sanctorum patrum, qui in sacris literis ingẽti gloria refulserunt, ut etiam eorum traditione perpateat, quia dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis, & una persona subsistit, &

quia mortem, et passionẽ in sola carne suscepit.

Recensentur ad hoc Hilarius, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Basilius, Cyrillus, Athanasius, Augustinus, Leo Papa, Fulgẽtius: quorum ẽt testimonijs concluditur quæstio.

Hæc quidem, quæ tam diuinæ scripturæ, q̃ etiam sanctoꝝ patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrantes geminam carnis, & deitatis naturam in una Domini & saluatoris nostri persona, passum quoque eundem in ea natura, quæ corporis est: non tñ passum in ea natura, quæ deitatis est. His ergo cõcordi snīa in tribus secretarijs definitis pro cõfirmatione sui ꝓpriam subscriptionem subiecimus. Isidorus in Christi nomine ecclesiæ Hispaleñ. eṗs subscripsi. Malacitanus eṗs, Corduben̄. eṗs, & cæteri omnes fecerunt similiter. *Subscriptio episcoporum.*

Expliciunt canones scd̄i cõcilij Hispalensis.

CONCILIVM TOLETANVM quartum sub Honorio I. Papa, & anno tertio regnante Sisenando rege, celebratũ est ab omnibus eṗis Hispaniæ & Galliciæ. Era. 681. *Conc. Tolet. 4*

Cum cõuenissemus sacerdotes dñi apud urbem Toletanam, ut regis imperijs, atque iussis cõmoniti a nobis agitaretur de quibusdam ecclesiæ disciplinis tractatus, primum gratias saluatori nostro Deo omnipotenti egimus. Post hæc antefato ministro excellentissimo, & glorioso regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, ut non solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis solicitus maneat. Hic quippe dum in basilica beatissimæ & sanctæ mar- *Præfatio.* *Deuotio Sisenandi.*

tyris Leocadiæ omnium nostrum pariter iam cœtus adesset, pro merito fidei suæ cũ magnificentissimis, & nobilissimis uiris ingressus, primum coràm sacerdotib⁹ Dei humi postratus, cum lachrymis, et gemitibus pro se interueniẽdum dño pôstulauit. Deinde religiosa prosecutione synodum exhortatus est, ut paternorum decretorꝝ memores, ad conseruãda in nobis iura ecclesiastica studiũ præberemus, & illa corrigere, quæ, dum per negligentiam in usum uenerunt, cõtra ecclesiasticos mores licẽtiam sibi de usurpatione fecerunt. Talibus eius monitis congaudẽtes, necessarium extitit (iuxta eius nostrumq́ʒ uotum) quæ cõueniũt tractare. Et qm̃ generale concilium agimus: Oportet primum nostræ uocis sermonem de cœlo esse, ut post ꝓfessionẽ fidei sequentia operis nostri nota quasi super fundamentũ firmissimum disponãtur.

Can. 1. De oratione & fidei confeßione.

In isto primo canone pronunciatur publice generalis professio omnium pertinentiũ ad fidem per formam symboli. Specialiterq́ʒ explicatur illud symboli, Descẽdit ad inferos, ut sanctos, qui ibi tenebant, erueret: per quem & nos sumus in nouissimo die resuscitandi in ea, qua nunc uiuimus carne, et in ea, qua resurrexit, idẽ dñs forma, percepturi ab ipso, alij pro iustitiæ meritis uitam æternam, alij pro peccatis supplicium æternũ. Quæ omnia in alijs symbolis explicite non tradita sunt.

Explicatur, Descendit ad inferos.

Can. 2. Diuersitas in his, quæ ad religionem pertinent, prohibetur.

Nulla res magis disciplinæ.

Placuit, ut unus ordo orandi, atque psallen-

di a nobis per oēm Hispaniam, atq; Galliciam conseruetur. Vnus modus in missarum solēnitatibus, unus in uespertinis officijs, nec diuersa sit ultra in nobis ecclesiastica consuetudo, quia in una fide continemur & regno.

mores ab ecclesia depulit quàm inordinata diuersitas officij.

Can.3. Statuitur formula pro concilijs celebrandis.

Statuimus, ut saltem semel in anno a nobis cōcilium celebret̃, ita tñ, ut si fidei causa est, aut quælibet alia ecclesiæ cōis, generalis Hispaniæ, & Galliciæ synodus celebretur. Si uerò talis non extiterit causa, speciale erit concilium. oēs autem, qui causas aduersus quoscunq; habere noscunt̃, ad idem concilium concurrāt, & pro compellendis quibuscunq; personis quidā executor a principe postuletur. &c. Deinde annotatur modus obseruandus in concilio celebrādo & in tractandis rebus synodalibus.

Can.4. De solennitate Paschali.

Placuit, ut ante tres menses Epiphaniarū, metropolitani sacerdotes literis se inuicē ingrāt, ut diem resurrectionis Christi cōprouincialibus suis insinuent, & uno tpe celebrādū annūciēt.

Sup. in conci. Aure. 4 fol. 180. ca. 1.

Can.5. De baptismi sacramento.

In isto canone docetur, q in usu baptismi teneat̃ modus ille, quē Gregorius primus consultus a Leādro epō Hispano definiuit. s. ut siue trina, siue simpla mersione, fuerit infans baptizatus cēseat̃ baptizatus, qa in illa trina mersione triduanę sepulturæ sacrā significamus, ut dum tertio infans ab aquis educit̃, resurrectio triduani tpis exprimit̃, etiam & trinitas designat̃. In simpla uerò mersione unitas substātiæ in Trinitate dat̃ intelligi. Ne tamē hæreticis uideamur

Lib.1. Registri, epist.41.

Dcōse. d. 4. De trina mersione.

De cōse. d. 4. C. pp uitādū.

consentire,(qui tertio mergũt,) dum eorũ morem seruamus, cautum est, ne in Hispania fiat baptismus nisi in una mersione.

In residuo capituli declarat pulchre mysteriũ, quare ĩ una mersiõe debeat fieri baptism⁹.

Canon 6. Vt passio Christi populis prædicetur.

Statuimus in sexta feria passionis Dñi, mysterium crucis quod ipse Dñs cunctis annunciandum uoluit, prædicari, atque indulgẽtiam criminũ clara uoce oẽm populum præstolari, ut pœnitentiæ compunctione mundati, uenerabile festum dñicæ resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereamur, corporisq́ ei⁹ & sanguinis sacr̃m mundi a pc̃tõ sumamus.

Math. 16.d

Canon 7. In die passionis xp̃i ieiuniũ solui non debet.

Quicunq́ in die passionis Dñi ieiuniũ, præter paruulos, senes, & lãguidos ante peractas indulgentiæ preces soluerit, a paschali gaudio, depellat, nec in eo sacramentũ corporis & sanguinis Domini percipiat, qui diẽ passionis eius per abstinentiam non honorauit.

Canon 8.

Exprimitur cã benedictionis cerei in uigilia resurrectiõis domini.

Lucerna, & cereus in uigilia sacræ resurrectionis propter gloriosum noctis ipsius sacramentum solenniter benedicatur, ut sacræ resurrectionis Christi mysteriũ, quod tempore huius noctis uotiue aduenit, benedictione sanctificati luminis suscipiamus.

Canon 9. De efficacia orationis Dominicæ.

Matth. 6.

Nonnulli sacerdotũ in Hispania reperiũtur, qui dominicam orationẽ, quã saluator noster docuit, & pręcepit, non quotidie, sed tantũ diẽ dñica dicunt. Attamẽ, quia quotidiana oratio

est, quotidie quoque ut det, dici oportet. Delet enim hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata. Delet & illa, a quibus uita fidelium (etiam scelerate gesta) pœnitendo in melius discedit mutata. Quisquis ergo sacerdotũ, uel subiacentiũ clericorum hanc orationem quotidie, aut in publico, aut in priuato officio præterierit, ordinis sui honore priuetur.

Pro cõfirmatione huius canonis adducitur. Cyprianus in sermone de oratione dominica. Hilarius, & Augustinus in libro Enchiridion ultra medium.

Canon 10. In quo tempore Alleluia decantari debeat.

Statuimus, ut in oĩbus diebus quadragesimę Alleluia non cantetur, quia tẽpus mœroris est. In tẽporibus uero reliquis. id est, Calen. Ianuarij quã propter errorem gentiliũ aguntur, oĩno Alleluia non decantabitur. In quibus etiam, præter piscem, & olus, sicut & in illis quadraginta diebus cæteris carnibus abstinetur, & a quibus etiam nec uinum bibitur. Siquis ergo episcopus, aut presbyter, aut diaconus contrafecerit, ordinis sui officio carere cogatur, & communione eiusdem Paschæ priuetur.

Canon 11. Vt post euangelium decantetur laudes.

Item decreuimus, ut in missa laudes post epistolam non decantentur, donec prædicetur euangelium. Nam laudes ideo euangelium sequuntur propter gloriam Christi, quæ per idem euãgelium prædicatur. Qui uero hunc ordinem perturbauerint, excõicationis pœnam suscipiant.

Canon 12. De Hymnis canendis. — De consec. di. 1. De hymnis.

De hymnis & psalmis etiam canendis pu-

Matth. 26. blice in ecclesia, & Saluatoris & Apostolorum
Ephe. 5. habemus exẽplum, & hymno dicto &c. Paulus hoc etiam docet. Implemini spiritu sancto loquentes uobismetipsis in psalmis, & hymnis. &c. Et quia nõnulli hymni humano studio in laudem Dei cõpositi esse noscunt, Sicut hi, quos Hilarius, et Ambrosius ediderũt, quos tñ quidam spãliter reprobãt, pro eo quod de scripturis sanctorum canonũ, uel apostolica traditione non existunt. Respuant ergo illum hymnũ ab hoibus cõpositum quem in fine oium psalmorum dicimus. Gloria & honor patri, & filio, & Spiritui sancto &c. Similiter & totũ illud quod sequitur post Angelicum hymnum. Gloria in excelsis Deo &c. Quod tamen ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canendi sunt, quia in sanctarum scripturarum libris nõ inueniunt? Componuntur missæ, siue preces, uel orationes, siue cõmendationes, seu manus impositiones, ex qbus si nulla decantẽtur in ecclesia, uacant omnia officia ecclesiastica. Admonet. n. hęc fieri, atque hortatur Apo-
1. Timo. 2. a stolus Timotheum dicens. Obsecro igitur primo oium fieri obsecratiões, postulationes, gratiarum actiones. Excõicatione ergo plectendi sunt, qui hymnos reijcere fuerint ausi.

Canon 13. De hymno trium puerorum.

De hymno trium puerorum Hymnũ quoque triũ puerorum, in quo uniuersa cœli & terræ creatura Deũ collaudat, & quẽ eccl'ia tota catholica per totũ orbem diffusa celebrat, publice sctm̃ cõciliũ dedecãtari instituit.

Canon 14. Quid in fine psalmorum dicendum.

Statuimus, ut in fine psalmorum, non gloria

patri, sed gloria & honor patri dicat, Dauid di- Psal.28.
cente, Afferte Domino gloriam & honorem. Apoc.5.
Et Ioan. Euange. audiuit uocem dicentem, Ho-
nor & gloria Deo nostro &c. Qui uerò hoc p̄-
terierit, excommunicetur.

Canon 15.

Statuimus, ut gloria in fine responsoriorum in lætis sequatur. In tristioribus uero repetatur principium.

Canon 16. De libro Apocalypseos.

Apocalypsim librum multorum cōciliorum authoritas, & synodica sanctorum præsulum Romanorum decreta Ioannis Euangelistæ esse præscribunt, & inter diuinos libros recipiendum constituerunt. Et quia plurimi sunt, qui eius authoritatē non recipiunt, eumq́ in ecclesia Dei prædicare contēnunt, siquis eum deinceps aut non receperit, aut a Pascha usque ad Pentecosten missarum tpe, in ecclesia non prædicauerit, excōmunicationis sententiam habebit.

Canon 17. Quo loco & tempore communicandum.

Nonnulli sacerdotes post dictam orationē Dñicam statim cōmunicant, quod deinceps interdicimus, sed data benedictione ad populum, tunc corporis, & sanguinis Dñi sacramentum sumatur, eo uidelicet ordine, ut sacerdotes & leuitæ ante altare cōmunicent, in choro clerus, extra chorum populus.

Can. 18. A quibus debet esse immunis, qui in epm ordinatus.

In isto canone notantur, qui sunt indigni ad D.51. Qui in
honorem sacerdotij. quos ius nunc uocat irre- aliquo crimi-
gulares. Inter quos etiam recensent & isti, qui ne.
muneribus * honorē obtinere moliuntur. Qui *Nota.

a decessoribus in sacerdotium eligūtur. Qui inscij literarū sunt. Qui nōdum ad xxx. annos peruenerunt. Qui nec a clero, nec a populo ꝓpriæ ciuitatis electi sunt. Qui uero probatus inuentus fuerit, ab uniuersis cōprouincialibus epis, aut certe a tribus in sacerdotem die dñica consecrabitur. Eps uero comprouincialis ibi consecrandus est, ubi metropolitanus elegerit. Metropolitanus aūt non nisi in ciuitate Metropoli, cōprouincialibus ibi conuenientibus. Siquis autem ad gradum sacerdotij indignus aspirare cōtenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris pepericulo subiacebit.

Canon 19. Quo tempore in ueteri lege leuitæ ordinabantur.

Decreuimus, ut 25. annorū ætatis leuitæ cōsecrentur, & 30. presbyteri ordinenť, ita ut secūdum præceptum Apostolicum probentur primum, & sic ministrēt, nullum crimen habētes.
D.77. In ueteri lege. Nu.7. Quoniam & in ueteri lege ab anno 25. leuitæ in tabernaculo seruire mandantur.

1. Timo.3.

Canon 20. De sacerdotibus, quales esse debeant.

Quicunq; in sacerdotio Dei positi sunt, irreprehēsibiles esse debēt, Paulo attestāte: Oportet epm irreprehēsibilem esse. Inoffensos ergo & imaculatos decet Dei existere sacerdotes: nec ullius eos fornicationis contagio pollui. Abstineamus ergo nos ab omni opere malo, ut mundi corpore, purgati mente, possimus ad sacrificium Christi digni accedere, & Deum ꝓ delictis omnium deprecari.

Canon 21. De eisdem.

Rom.12.d & 2. cor.8.d Quāuis cōsciētiam puram apud deum nos habere oporteat; tñ & apud homines famam

optimam custodire oportet. Ideo cõuenit episcopos testimonium probabilium psonarum cõuersationis & uitæ in cõclaui suo habere: ut & Deo placeant per conuersationem bonam, & ecclesiæ per optimam famam.

Canon 22. De presbyteris & leuitis.

Item placuit, ut quēadmodum Antistites, ita presbyteri, atque leuitæ, quos forte infirmitas, atque ætatis grauitas in conclaui suo manere non sinit, ut & ijdem in cellulis suis testes uitę habeãt, uitamq́; suam sicut nomine, ita meritis teneant.

Canon 23. Quòd adolescētes probatissimo seniori deputētur.

Omnis ætas ab adolescētia prona est in malum. Nihil. n. incertius q̃ uita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut siqui in clero impuberes, aut adolescētes existunt, oēs in uno conclaui cõmaneant, ut lubricæ ætatis annos, non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem & magistrum doctrinæ, & testem uitæ habeant. 12. q. 1. Omnis ætas. Gene. 6. d Prouer. 30.

Canon 24. Quòd sacerdotibus maxime ignorantia uitanda est.

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei euitanda est, qui docendi officium in populo Dei susceperunt. Sacerdotes. n. legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus, dicēs ad Timotheum, Attende lectioni, & exhortationi &c. Sciant ergo sacerdotes scripturas sanctas, & canones mediten-tur, omne opus eorum in prædicatione diuina, & doctrina consistat, atque ædificent cūctos, tam fidei scientia, q̃ operum disciplina. Dist. 38. Ignorantia. 1. Timo. 4

Canon 25. Quòd officialem libellum ab episcopo accipiant presbyteri cum ordinantur.

Dist. 38. Quando presbyteri

Quando presbyteri in parochijs ordinanẗ, libellum officialem a suo sacerdote accipiant, ut ad ecclesias sibi deputatas, instructi accedāt, ne per ignorantiā etiam in ipsis diuinis sacramentis Christum offendāt: ita, ut quando, uel ad litanias, uel ad concilium uenerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent, uel baptizent.

Canon 26. De castitate seruanda tempore suae ordinationis presbyteri & diaconi uotum emittant.

In Decr. Ino. lib. 3.

Quando presbyteri, aut diaconi per parochias cōstituuntur, oportet, eos primum ꝓfessionem suo epō facere, ut caste & pure uiuant sub Dei timore: ut dum eis talis ꝓfessio obligauerit, uitæ sanctæ disciplinam retineant.

Canon 27. Presbyteri iniuste depositi, quomodo in pristinum restituātur statum.

Eps, p̄sbyter, aut diaconus a gradu suo iniuste deiectus, si in sancta synodo innocēs inueniaẗ, gradus amissos recipiat coràm altari de manibus epoꝝ. Si eps est, orariū, annulū, et baculum. Si presbyter, orarium, & planetam. Si diaconus, orarium, & albam. Si subdiaconus, patenā, & calicē. Sic & reliq̄ gradus ea in reparatiōe sua recipiāt, q̄, cū ordinarenẗ, ꝑceperunt.

Canon 28. Priuetur honore quicūq; ex ordine clericorum magos consuluerit.

26. q. 5. Siquis episcopus.

Siquis eps, aut presbyter, aut quilibet de ordinibus clericoꝝ magos aut aruspices, aut certe augures, uel sortilegos, uel eos, qui profitenẗ artem magicam, aut aliquos eoꝝ similia exer-

centes cõsuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ depositus monasterij censurã excipiat: ibiq́ꝫ perpetuæ pœnitentiæ deditus scelus admissum sacrilegi soluat.

Canon 29.

Confinitimi hostium sacerdotes nullum mãdatum ad gentem extraneam occulte accipere, uel dirigere præsumant.

Canon 30. Nullus sacerdos sit iudex, ubi sanguinis sententia præparatur.

Siquis sacerdotum, ubi sanguinis sententia pręparatur, iudex extiterit, reus effusi sanguinis sit apud Christum: & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

Canon 31. Ne pauperes a potentibus opprimãtur, episcopis cura committitur.

Epĩ (qbus hæc cura a Deo imposita est) dũ cõspiciunt iudices ac potẽtes pauperꝫ oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum insolentiam regis auribus intiment, ut quos sacerdotalis admonitio nõ flectit ad iustitiam, regalis ptãs ab improbitate coerceat. Siquis epoꝫ id neglexerit, concilio erit reus. **Nota.**

Canon 32. epi nihil de iure suæ diœcesis p̃sumãt auferre.

Auaritia radix est cũctorũ malorũ: cuius sitis etiã sacerdotũ mẽtes obtinet. Ideo constitutum est a pñti cõcilio, epos diœceses suas ita regere, ut nihil ex earꝫ iure præsumãt auferre: sed iuxta priorum authoritatem cõciliorũ tam de oblationibus, q̃ꝫ de decimis, tributis, ac frugibus tertiã cõsequantur, ut concessa a fidelibus in Christi & martyrũ honorẽ, ipsorũ eporum *1. Timo. 6.* *16. q. 1. Constitutum est a.*

10.q.1.Nouerint. parochijs intacta maneāt. Nouerint tñ conditores basilicarũ in rebus, quas eisdem ecclesiis cōferunt, nullā se ptātem habere: sed iuxta canonum instituta sicut ecclesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat.

Canon 33. Quòd triennalis possessio intra eandem prouinciam seruari debeat.

16.q.3. Quicunque eps. Quicunq; eps̄ alterius epi dioecesim per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, admittenda nō est cōtra eum actio reposcendi: Sed hoc intra unā ꝓuinciam. Extra uero nullo modo: ne dum dioecesis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

Canon 34.

10.q.3. Sicut dioece. Sicut dioecesim alienam triennalis possessio tollit, ita territorij conuentum non adimit.

Canon 35 In ualetudine grauatus episcopus, uisitationis officium alijs committat.

10.q.1.epm p. Episcopi per cūctas dioeceses, parochiasq; suas per singulos annos ire oportet, ut exquirāt, quo unaquæq; basilica in reparatione sui indigeat. Quòd si ipse aut lāguore, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequerit, presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui & redditus basilicarum, & reparationes & ministrantium uitam inquirant.

Canon 36. Exoluat prælatus quod in remunerationem obsequij ecclesiæ impensi alicui promisit.

12.q.2. Quicunque suffra. Quicunque suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ utilitatis ꝓuiderint, & pro eo quodcunque commodum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exoluere oportebit.

Canon 37. Fundatores ecclesiarum si ad inopiam deuenerint, ab eisdem alimenta accipiant.

Quicunq; fidelium de facultatibus suis ecclesiæ aliqd deuotione ppria cõtulerit, si forte ipsi aut filij eorũ redacti fuerint ad inopiam, ab eadẽ ecclesia suffragiũ uitæ (pro tpis usu) percipiant. Si.n. oĩbus alijs necessitatem sustinentib⁹ (pro solo religionis intuitu) in usum res ecclesiæ largiuntur, quanto magis cõsulendum est, quibus retributio iusta debetur? 12.q.2. Cleri.

Canon 38. est ca. 7. sextę synodi.

Canon 39. ut leuita unũ tantũ humerorũ ambiat oratio.

Vnum orariũ oportet leuitam gestare in sinistro hnmero pp qđ orat, id est, pdicat. Dexterã aũt partẽ oportet hr̃e liberam, ut expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueãt ergo leuitę gemino uti oratio, sed uno tm̃ & puro, nec ullis coloribus, aut auro ornato. D.25. Vnum orarium.

Canon 40. ut clerici tonsuram deferant.

Omnes clerici uel lectores, sicut leuitæ & sacerdotes detonso superius capite toto, inferius solam circuli coronã relinquãt. Non sicut hucusq; in Galliciæ partibus facere lectores uidentur, qui prolixis (ut laicis) comis in solo capitis apice modicũ circulum tõdunt. Ritus.n. iste in Hispanijs hucusq; hæreticorũ fuit. Vnde oportet, ut pro amputãdo ab ecclesijs scandalo hoc signum dedecoris auferatur. Qui secus fecerit, fidei catholicæ reus erit.

Canon 41. & 42. idẽ continent, quod & cã. 5. sextæ synodi.

Canon 43.

Clerici qui sine consultu epĩ sui uxores du- D.81. Qui clerici.

xerint, separari eos a proprio epo oportebit.

Canon 44. De clericis, qui uoluntarie arma sumunt.

13.q.8. Clerici — Clerici qui in quacunque factione arma uolẽtes sumpserunt, amisso ordinis sui gradu in monasterio pœnitentiæ tradantur.

Canon 45. Ne clerici sepulchra demoliantur.

Siquis clericus in demoliẽdis sepulchris fuerit deprehensus, a clericatus ordine submoueatur, & pœnitentiæ triennio deputetur.

Canon 46. De libertate clericorum.

Præcipiente domino nostro Sissebuta rege, id constituit sanctum cõcilium, ut omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, ut liberi Deo seruiant.

Canon 47. est ca. 25. conc. Chalced.

Canon 48. Quòd paterna deuotio monachum faciat, sicut propria professio.

20.q.1. Monachum. — Monachũ, aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Quicquid horũ fuerit alligatũ, tenebit. Proinde, his ad mundum reuertendi intercludimus aditum: & omnes ad seculum interdicimus regressus.

De hoc uide infra in conc. Vormaciẽ. c. 5

Canon 49. Quòd liberũ sit clericis monasticã pfiteri uitã.

Clerici qui monachorum ppositum appetũt (quia meliorem uitam sequi cupiunt) liberos eis ab epo in monasterijs largiri oportet ĩgressus, nec interdici ppositum eorũ, qui ad contẽplationis desiderium transire nituntur.

Canon 50. Quale ius epi in monasterijs habere debeant.

Nunciatum est pręsenti cõcilio, quod monachi episcopali imperio seruili opere mancipentur, & iura monasteriorũ illicita pſumptione usurpentur;

pentur: ita ut pene ex cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam, seruitutemq́; perueniat. Quapropter monemus eos, qui ecclesiis præsunt, ut ultra talia non præsumant. Sed hoc tantum sibi in monasterijs uindicent, sacerdotes, abbates, aliaq́; officia instituere: atq; extra regulam facta corrigere. Qui contra fecerit, excommunicetur. *18. q. 2. Hoc tantum sibi.*

Can. 51. De monachis a monasterio egredientibus.

Nonnulli monachorum egredientes a monasterio non solum ad seculum reuertuntur, sed etiam uxores accipiunt. Igitur reuocati in eodem monasterio a quo exierant, pœnitentiæ deputentur.

Can. 52. Qui se ipsos infamia notant, ad clerum peruenire non possunt.

Hi, qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta crimina confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui uero ita pœnitentiam accipiunt, ut aliquod mortale peccatum se perpetrasse publice fateantur, ad clerum, uel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

Canon 53. Pœnitentiæ statum qui semel acceperint, mutare non possunt.

Quicunq; ex secularibus accipientes pœnitentiam totonderunt se, & rursus præuaricantes laici effecti sunt, ab Episcopo suo ad pœnitentiam reuocentur. Quod si aliqui admoniti ad pœnitentiam reuerti noluerint: ut uere apostatæ coram ecclesia anathematis sententia condemnentur.

Hoc etiam totum seruetur in religiosis: etiam in uiduis, uirginibusq; sacris, ac pœnitentibus fœminis, quæ habitum religionis mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.

In canone 54. idem habetur, quod de uiduis in præcedenti dictum est.

Can. 55. Sicut Iudæi ad fidem non sunt cogendi, ita nec conuersi ab ea recedere permittuntur.

D. 45. De Iudæis. De Iudæis præcepit sancta synodus nemini deinceps ad credendum uim inferre. Cui enim

Roma. 9. uult Deus miseretur, & quē uult indurat. Non enim tales inuiti saluandi sunt, sed uolentes: ut

Gen. 3. integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo ꝓpria arbitrij uoluntate serpēti obediens perijt: sic (uocante se gratia Dei) propriæ mentis conuersione quisque credendo saluatur. Qui autē iam pridem ad Christianitatem uenire coacti sunt (sicut factum est tēporibus religiosissimi principis Sisebuti) quia iam constat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & Chrismate unctos esse, & corporis domini & sanguinis extitisse participes, oportet, ut fidem etiam quam ui, uel necessitate susceperunt, tenere cogantur: ne nomen domini blasphemetur: et fides quam susceperunt, cōtemptibilis habeatur.

Canon 56. Iudæis contra fidem Christianam dare suffragium prohibetur.

Quicunq; Iudæis cōtra fidem Christianam suffragium qualecunque præstiterit, uere ut prophanus & sacrilegus anathemate effectus ab ecclesia catholica & regno Dei habeatur extraneus.

Canon 57. De præuaricatione eorum qui ad fidem Christianam promoti fuerant.

Iudæi qui ad fidem Christianã promoti abominandas circũcisiones & alios Iudaicos usus exercuerint, pontificali authoritate corrigant: & ad cultum Christiani dogmatis reuocent. Eos aũt quos circunciderunt, si filij eorũ sint, a parentum consortio separentur. Si serui, pro iniuria corporis sui, libertati tradantur. — *De consec. d. Plerique*

Canon 58. Iudæorum filij post baptismum a parentibus separentur.

Iudæorum filios, uel filias baptizatos ne parentum inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus. Deputandos autẽ monasterijs, aut Christianis uiris aut mulieribus Deum timentibus: ut in moribus & fide proficiant. — *28. q. 1. Iudæorum filios.*

Can. 59. Perfidia parentum filijs obesse non debet.

Iudæi baptizati si postea præuaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterint, a rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est. Filius non portabit iniquitatem patris. — *1. q. 4. Iudæi baptizati.* — *Ezech. 18.*

Hoc desideramus obseruari.

Canon 60. Iudæi ad fidem conuersi cum remanentibus in ueteri ritu non communicent.

Nulla cõmunio sit Hebræis ad fidem Christianam translatis, cum his, qui adhuc in ueteri ritu consistunt, ne eorum participatione subuertantur. Quicũque hoc non seruauerit, & hi Christianis donentur: & illi cum quibus prohibitum est eis conuersari, publicis cædibus deputentur. — *28. q. 1. Sæpe malorum.*

Canon 62. Iudæus ab uxore fideli separetur, nisi ad fidem accesserit.

28.q.1. Iudæi qui. Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneãtur ab epõ ciuitatis illius, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti noluerint, separent. Filij autem qui ex talibus nati sunt, fidem atq; conditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus uiris Christianam religionem sequantur, non iudaicam superstitionem.

Canon 63. Iudæi testes esse non possunt.

2.q.7. Nõ potest. Iudæi qui Christiani effecti sunt, & Christi fidem præuaricati sunt ad testimonium dicendum admitti nõ debent: q̃uis se esse Christianos annuncient: qa sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habẽtur.

Canon 64. Iudæi publicis officijs non præficiantur.

17.q.4. Cõstituit sanctum. Constituit sanctum concilium, ut Iudæi, aut hi qui ex Iudęis sunt, officia publica nullatenus appetant: nec illa exercere iudices prouinciarũ permittant. Siquis iudex hoc permiserit, excõmunicetur, & is qui subrepserit, publicis cædibus deputetur.

Can. 65. Quòd nõ liceat Iudæis Christianos seruos habere.

Ex decreto Sesinandi regis. Iudæis nullo modo liceat Christianos seruos, nec Christiana mancipia emere. Si contra fecerint, ablati ab eis a principe libertatẽ consequantur.

Canon 66.

12.q.2. Et si illi qui. Nullus epõrum libertos ex familijs ecclesiæ facere pręsumat. Si secus fecerit, per successorẽ episcopum ad ecclesiam reuocentur.

Can. 67. Liberti ecclesiæ a patrocinio ecclesiæ nō discedant.

Liberti ecclesiæ (quia nunquam moritur eorum patrona) ne a patrocinio ecclesiæ aliquando discedant, necesse est, ut tam hi liberti, quam ab eis progeniti professionem episcopo suo faciāt. Qui si a patrocinio ecclesiæ præmissa admonitione nihilominus discesserint, manumissio eorum irrita sit. *12.q.2.Liberti ecclesiæ quia.* *12.q.2.Liberti ecclesiæ.*

Canon 68. Quando libertatem quis integram consequatur, ad clericatum suscipi potest.

Quicunque libertatem a dominis suis ita percipiunt, ut nullum sibi in eis obsequium patronus retentet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinem suscipiantur. *D.54.Quicūque.*

Canon 69. Quòd de familijs ecclesiæ liceat presbyteros constituere.

De familijs ecclesię cōstituere presbyteros & diacones per parochias liceat, quos tamen uitæ rectitudo cōmendat. Ea tamen ratione, ut antea manumissi libertatē status sui percipiāt. In ultimo canone excōicantur, omnes qui contra regis regnique Hispaniæ conseruationem aliquid tyrannice attentauerint. Quibus omnibus subscripserint omnes episcopi numero septuaginta. Subscripsit etiam episcopus Carcassonēsis: & Vicarij etiam episcoporum.

Explicit concilium Toletanum quartum.

CONCILIVM TOLETANVM quintum. Circa tēpora Honorij Papæ primi, anno primo Chintillani Regis Gottorum: presidente Eugenio ecclesiæ Toletanæ & prouinciæ Carthagineñ. episcopo Metropolitano. Affuerunt & alij uiginti episcopi. *Conc. Tolet. 5.*

Canon 1. Quando Lætaniæ dici debeant.

In cuncto regno specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, ut a die Iduum Decēbrium Lætania triduo ubiq; annua successione peragat̄. Quòd si dies Dñica itercesserit, in sequēti hebdomada celebret̄.

In Can. 2. nihil aliud tractatur, nisi de custodia salutis Regum & defensione prolis pręsentium principum.

Canon 3. Sine electione omnium nullus præficiatur in regē.

Siquis ad regiæ maiestatis ambit peruenire fastigia, quem nec electio omniū præficit, nec Gotticæ gentis nobilitas ad hunc apicē trahit, sit cōsortio catholicorum priuatus: & diuino anathemate condemnatus.

In reliquis canonibus cauetur sub anathemate, nequis in principē maledicta congerat: aut illi aliquo modo insidietur.

Subscripserunt omnes episcopi, & Vicarij etiam episcoporum.

Explicit concilium Toletanum quintum.

Conc. Tolet. 6

CONCILIVM TOLETANVM sextū, sub eodē Honorio papa primo anno 2. Chintilliani Regis in ecclesia Leocadię martyris, celebratum ab episcopis Hispaniæ, & Galliciæ quinquaginta duobus, præsidente Eugenio episcopo Toletano.

Ex tribus personis diuinis solus filius humanitatem assumpsit.

In primo canone pronunciatur symbolum fidei, in quo explicatius habetur illud: Quòd ex tribus personis diuinis, solum filium fatemur ad redemptionē humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio contraxi-

mus, resoluenda a secreto patris arcanoq; prodisse: & humanitatem sine peccato de sancta uirgine assumpsisse, ut idem filius Dei patris, esset filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, in duabus naturis una persona, ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo gemina persona esset.

Et ibidem etiam habetur: Et cũ tota cooperata sit Trinitas formationẽ suscepti hominis (quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis) solus tamen filius suscepti humanitatem in singularitate personæ, non in unitate diuinæ naturę, id est, in eo quod proprium est filij, nõ quod commune est Trinitati: quoniam constat naturam Trinitatis esse, non tamen personam. Hic ergo dñs noster Iesus Christus mortuus est propter expiationem nostram. resurrexit pter iustificationem nostram. Quem etiam uẽturum in fine expectamus seculorũ cum resurrectione omnium æquissimo suo iudicio rediturum iustis præmia, & impijs pœnas &c.

Filius Dei in singularitate psonæ non in unitate naturæ humanitatẽ assumpsit.

In Can. 2. agitur tantum de obseruantia Lætaniarum pro successu Regum.

Canon 3. Vt Hispaniarum reges iuramentum præstent de expellendis a suo regno infidelibus.

Sanctum concilium simul & cum consensu Christianissimi principis, suorumq; optimatũ, illustriumq; uirorum hãc promulgamus Deo placituram sententiam, ut quisquis succedentium temporum regni sortitus fuerit apicẽ, nõ ante conscendat regiam sedem, quàm inter reliqua cõditionum sacramẽta pollicitus fuerit, nullum non catholicũ permittere in suo regno

degere. Si uerò postquã ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius extiterit ꝓmissi, sit anathema maranata in conspectu sempiterni Dei: & pabulum efficiatur ignis æterni. Similiter & omnes qui cum eo consenserint.

Author. *Horum patrum sententia usus est* Ferdinandus *Hispaniarum Rex cognomẽto Catholicus, cum a tota ditione sua expulit Iudæos & Sarracenos.*

Can. 4. est Can. 22. sextæ synodi, de his, qui per pecunias ecclesiasticos gradus assumunt.

Canon 5. Qui beneficium ab ecclesia accipit, eius pro fessionem nomine precariæ faciat.

12. q 2. Sæpe fit. Siquis clericoꝝ stipendium de rebus ecclię cuiusquam ẽpi percepit largitate, sub p̃carię nomine debeat ꝓfessionem scribere, ne ꝑ retentionem diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ.

Canon 6.

Quicunq; religiosum spontanee semel indutum habitum dimiserint, excõmunicentur si reuerti noluerint.

Can. 7. est Can. 53. supra in concil. Tolet. 4.

Canon 8.

33. q. 2. c fina. Et habetur in epist. Leõis p̃p ad Rusticum Narbonensem ep̃m. quæ est 90. respon. 11. Qui in ætate adolescẽtiæ positus dum mortis formidat casum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium, si coniugatus & forte fuerit incontinens, ne postea adulterĳ incurrat lapsum, redeat ad pristinum coniugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiæ statum. Quod nos sicut de uiris, ita de fœminis æquo modo censemus: nõ quidem hoc generaliter & canonice præceptum, sed pro humana fragilitate constat a nobis indultum: ea duntaxat ratione, ut si is qui pœnitentiæ non est le

gibus deditus, ante ab hac uita decesserit, q̃ ex communi consensu ad continentiam unus eorum fuerit regressus, superstiti non liceat denuo trãsire ad uxoris amplexus. Si autem illius uita superstes extiterit, qui non acceperit * absolutionem pœnitentis, nubat si se continere non potest: & alterius consortio fruatur uxoris. In omnibus tamen sacerdotis expectetur ordinatio: ut iuxta quod ætatem aptam perspexerit, pœnitentiæ absolutionis tribuat legem. *Vel benedictionem.*

Cum coniugatus in ægritudine nouet continentiam, si postea non potest continere, redibit ad uxorẽ. Ea tamen mortua non transibit ad secundas nuptias. Visum est synodo dispensandum cum illo in usu primi matrimonij, & arcere eũ a secundis nuptijs. Quod tamen licebit coniugi non mouenti. Atque hic est scopus huius canonis. **Author.**

Canon 9.

Nouo adueniente Pontifice omnes ecclesię liberti, & ab eis progeniti chartulas, & professiones suas in conspectu ecclesiæ renouare debent. Quod si intra annum non fecerint, uacuę remaneant & inanes.

Canon 10.

Libertorum filij intra ecclesiã erudiẽdi nutriãtur: & episcopo debitum reddant famulatum.

Canon 11.

Quisquis a quolibet criminatur, nõ antea accusatus supplicio det, q̃ accusator præsentet. *3.q.9. Dignũ est, ut.*

Canon 12.

Quisq; patrator culparum extiterit, & ad hostium refugium confugerit, excõmunicetur.

Canon 13.

Qui primatum dignitatis habẽt in palatio,

a iunioribus modestus honor per oia deferat: & minores a senioribus dilectionis amplectātur affectu, & utilitatis imbuantur auxilio.

Can.14.est can.6.conc. Tolet.5.

Canon 15.

Res ecclesiæ a qbuslibet iuste collatæ in earum iure firma stabilitate permaneant.

Can.16.est can.2.conc.Toletani 5.

Can.17.est can.4.in conc.Toletano 5.

Can.18.est 18.can.in conc.Toletano 5.

Can.19.Consumitur in gratiarum actionibus deo, & deinde Regi: cuius studio & instantia collecti sunt Episcopi.

Subscripserunt epi q ibi cōuenerūt num.52.
Ego Eugenius ecclesiæ Toleta.eps subscripsi.
Subscripserūt ēt uicē agētes absentiū epoꝝ.

Explicit Concilium Toletanum 6.

CONCILIVM BRACARENSE

Cōc.Braca.1. Primum sub Honorio Papa primo: & anno 3. Arriamiri Regis celebratum in Hispania citeriori ab epis Galliciæ ꝓuinciæ: in quo primum lectū est exemplar fidei cum capitulis, quæ epi Tarraconenses, & Carthaginēses, Lusitani & Bætici contra impiā Priscillianæ hæresis sectā olim facto inter se concilio tanꝗ regulam fidei tradiderant. Proposita capitula sic habent.

Canon 1.

Siqs Patrē, Filium, & S.S. non confiteť tres ꝑsonas unius substātiæ, & uirtutis ac potestatis sicut catholica ecclesia docet, sed unam tm̄ ac solitariam dicit esse ꝑsonā, ut ipse sit pater, qui filius &c. sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt: anathema sit.

Canon 2.

Siquis extra sanctam Trinitatē alia (nescio quæ) & Diuinitatis nomina ītroducit, dicens, Quòd ipsa Diuinitas sit Trinitas, sicut Gnostici & Priscillianus dixerunt: anathema sit.

Canon 3.

Siqs dicit filiū Dei dn̄m nr̄m anteq̄ ex Virgine nasceret̄, nō fuisse, sicut Paulus Samosaten⁹, & Fotinus, & Priscillianus dixerūt: anathema sit.

Canon 4.

Siquis natale xp̄i secundū carnē nō uere honorat, sed honorare simulat se, ieiunans in eodē die, & in dn̄ico quia xp̄m in hoīs uera natura esse non credit, sicut Cerdō, Marcion, Manichæus, & Priscillianus dixerunt: anathema sit.

Canon 5.

Siquis aīas humanas uel angelos ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichęus, & Priscillianus dixerunt: anathema sit.

Canon 6.

Siqs aīas humanas dicit prius in cœlesti habitatione peccasse, & ꝑ hoc in corpa humana interiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

Canon 7.

Siquis dicit diabolum non fuisse prius angelum bonū a Deo factum: nec Dei opificiū fuisse naturā eius: sed dicit eum ex tenebris emersisse, nec aliquē sui habere authorem, sed ipsum esse primū absque substantia mali, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerūt: anathema sit.

Canon 8.

Siquis credit, ꝙ aliquas īmundas creaturas diabolus fecerit, & tonitrua & fulgura, & tem

peſtates, & ſiccitates ipſe diabolus ſua authoritate facit, ſicut Priſcillianus dixit: anathema ſit.

Canon 9.

Siquis animas & corpora humana fatalib⁹ ſtellis credit aſtringi, ſicut Pagani, & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 10.

Siqs duodecim ſigna, id eſt, ſydera quæ mathematici obſeruare ſolent per ſingula animæ, uel corporis mẽbra diſſipata credunt: & nominibus patriarchaꝝ aſcripta dicunt, ſicut Priſcillianus dixit: anathema ſit.

Canon 11.

Siqs coniugia humana damnat: & procreationem naſcentium perhorreſcit, ſicut Manichæus, & Priſcillianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 12.

Siqs plaſmationẽ humani corporis diaboli dicit figmentum eſſe: & conceptiones in uteris matrũ operibus dicit dęmonũ figurari, ꝑꝑ qđ reſurrectionẽ carnis nõ credit, ſicut Manichę⁹, & Priſciallianus dixerunt: anathema ſit.

Canon 13.

Siqs dicit creationẽ uniuerſæ carnis nõ opificiũ eſſe Dei, ſed maloꝝ angeloꝝ, ſicut Manichęus & Priſcillianus dixerũt: anathema ſit.

Canon 14.

Siquis ĩmundos putat cibos carnium, quas Deus in uſu hominum dedit, & nõ ꝓpter afflictionẽ ſui corporis, ſed quaſi ĩmunditiã putãs, ita abſtineat ab eis, ut nec olera cocta cũ carnibus prægustet, ſicut Manichæus, & Priſcillianus docuerunt: anathema ſit.

Canon 15.

Siqs clericorum, uel monachorum præter matrẽ aut germanã, uel ẽt quæ proxima cõsanguinitate iungunt, alias aliquas quasi adoptiuas fœminas secũ retinet, & cum ipsis habitat, sicut Priscilliani secta docuit: anathema sit.

Istas olim uocabãt subintroductas mulieres, quas synodus non permittit.

Canon 16.

Siqs feria Paschali, quę uocat̃ cœna Dñi, hora legitima post nonã ieiunus ĩ ecclesijs missas non tenet: sed secundũ sectã Priscilliani festiuitatẽ ipsius ab hora tertia per missas defunctorum soluto ieiunio colit, anathema sit.

Canon 17.

Siqs scripturas (quas Priscillianus secũdum suũ deprauauit errorem, uel tractatus Dictinij, quos ipse Dictinius, ante q̃ cõuerteret̃, scripsit sub noĩe p̃riarcharum, Prophetarum, & Ap̃lorum, et suo errori cõsona cõfinxit) legit, & impia eorum figmenta sequitur, aut defendit: anathema sit.

Hæc sunt dogmata Priscillianistarum.

Post hæc ꝓnunciati sunt canones ad instructionẽ clericalis disciplinæ pertinentes.

Canon 19. est Can. 2. conc. Toletani secũdi. & concil. Veneti. cap. 15.

D. 12. Placuit omnibus.

Canon 20.

Item placuit, ut per solẽnium dierũ uigilias, uel missas, omnes easdem, & non diuersas lectiones in ecclesia legant.

Canon 21. *Vt sit unus modus salutandi in missa.*

Itẽ placuit, ut nõ aliter ep̃i, & aliter presbyteri populũ, sed uno modo salutent, dicentes, dñs sit uobiscum, sicut in libro Ruth legit̃. Et ut r̃ndeatur a populo: Et cum spiritu tuo, sicut

Ruth. 2.

Traditio apoſtolorum. & ab ipſis apl'is traditũ oĩs retinet Oriens, & non ſicut Priſcilliana hæreſis permutauit.

Can. 22. Vt uno ordine miſſæ celebrentur.

Item placuit, ut eodẽ ordine miſſæ celebrentur ab oĩbus, quo Profuturus quondam huius metropolitanæ eccleſię eps̃ ab ipſa apoſtolicę ſedis authoritate ſuſcepit ſcriptum.

Canon 23. Vt ſit unus ordo baptizandi.

Item placuit, ut nullus eum ordinem baptizandi prætermittat, quem & antea tenuit metropolitana Bracarenſis eccleſia, & pro amputanda aliquorꝫ dubietate prædictus Profuturus epiſcopus ſcriptum, & ſibi directum a ſede beatiſſimi Petri apoſtoli ſuſcepit.

Canon 24. epiſcopi ſecũdum tp̃s ordinationis ſedeant.

Itẽ placuit, ut cõſeruato Metropolitani ep̃i primatu cæteri ep̃orꝫ ſecundum ſuæ ordinationis tempus alius alĳ ſedendi deſerat locum.

Canon 25. Res eccleſiaſticæ in quatuor partes diuidendæ.

Item placuit, ut de rebus eccleſiaſticis tres fiant æquæ portiones, id eſt, una ep̃i, alia clericorꝫ, tertia in repatione, uel in luminarĳs eccleſiæ. De quarta p̃te ſiue archip̃sbyter, ſiue archidiaconus illã adminiſtrans, epiſcopo ſaciat rõnem.

Canon 26.

Item placuit, ut nullus eps̃ clericum alterius ordinare p̃ſumat ſine licentia alterius epiſcopi.

Canon 27.

Item placuit, ut diacones ſuperpoſito ſcapulæ utantur orario.

Canon 28.

23. d. Non licet cuilibet. Placuit, ut nõ liceat cuilibet ex lectoribus, ſacra altaris uaſa portare, nec alĳs niſi his, qui ab epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati.

Canon 29.

Lectores in ecclesia, in habitu seculari ornato non psallant. Canon 30.

Extra psalmos ueteris testamẽti, nihil poetice cõpositũ in ecclesia psallatur. Canon 31.

Ingredi sacrarium ad cõmunicandum nõ liceat laicis, nisi tantum clericis.

Canon 32. Ne ab esu carnium abstineat clerus.

Quicũq; in clero cibo carniũ non utunt̃, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, uel olera cocta cũ carnibus tñ prægustare cogant̃, Qđ si cõtẽpserint, necesse est ꝓ suspicione hęresis huius, ut excõicent̃, & ab offõ remoueãtur.

Canon 33. Vitentur excommunicati.

Qui ꝑ hęresi, aut ꝑ crimine aliquo excõicant̃, nullus eis cõicare p̃sumat. Quæ siqs spnit uolũtarie, seip̃m alienũ a cõione facit. Ca. 34

Qui sibijpsis, quolibet mõ culpabili inferunt mortẽ, nulla ꝓ illis fiat cõmemoratio, nec cum psalmis sepeliant̃. Hoc idem obseruetur in illis qui pro suis sceleribus puniuntur. *23. q. 5. Placuit ut hi qui.*

Canon 35. De catechumenis sine baptismo defunctis.

Catechumenis sine redẽptione baptismi defunctis, simili modo nõ oblationis sanctæ commemoratio, nec psallendi impendatur officiũ.

Can. 36. est can. 17. conc. Tiburieñ.

Canon 37. Ne presbyter altaria consecret.

Siquis presbyter, post hoc interdictũ ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altaria consecrare, a suo officio deponatur.

Canon 38. Nequis ex ordine laico assumatur ad sacerdotiũ.

Ex laico ad gradũ sacerdotij, ante nemo ueniat, nisi prius anno integro, in offõ lectoꝝ, uel *Hoc idem de epis præcipitur in ca. 5 octauæ synodi.*

diaconatus disciplinā eccl'iasticā discat: et sic p̄ singulos gradus erudit⁹, ad sacerdotiū ueniat.

Canon 39. Qualiter distribuendæ oblationes fidelium.

Siq̄d ex collatione fideliū, aut p̄ festiuitates martyꝝ, aut p̄ cōmeoratione defūctoꝝ offert apud unū cl'icoꝝ fidel'r colligat, & cōstō tp̄e aut sel', aut bis ī anno īter oēs cl'icos diuidat.

Expliciunt canon. conc. Bracarensis primi.

CONCILIVM BRACARENSE secūdum anno 2. regis Ariamiñ. era. 610. sub Honorio papa 1. Est cōcil. p̄uinciale in quo tractant ea tm̄, q̄ ad eccl'iasticā disciplinā p̄tinēt.

Canon 1. Qua forma uisitabunt ep̄i ecclesias suas.

10. q. Placuit omnibus ep̄is.

Placuit oibus ep̄is, atq; cōuenit, ut p̄ singulas eccl'ias ep̄i, et p̄ dioeceses ambulātes, primū discutiāt clericos, qūo ordine baptismi teneāt, uel missaꝝ, & qual'r q̄cunq; officia in eccl'ia p̄agant. Et si recte quidē inuenerint, Deo gratias agāt, sin aūt minime, docere debent ignaros: et hoc modis oibus p̄cipere, sicut antiqui canōes iubēt, ut ante dies 20. baptismi ad purgationē exorcismi cōcurrāt catechumeni. In qb⁹ uiginti diebus oēs catechumeni symbolū, quod est, Credo in Deū &c. sp̄aliter doceant. Postquā ergo in his suos clericos discusserint, uel docuerint ep̄i (alia die uocata plebe ipsius ecclesiæ) doceant illos, ut errores fugiant idoloꝝ, uel diuersa crimina, id est, homicidiū, adulteriū, periuriū, falsū testimoniū, & reliq̄ p̄ctā mortifera, & q̄d nolūt sibi fieri, alteri nō faciant, & ut credāt resurrectione oium hominū, & die iudicij, ī quo un⁹ quisq; scd̄m op̄a sua recepturus sit. Et sic postea ep̄s de illa eccl'ia p̄ficiscat ad aliam.

Quem ordinē seruent ep̄i uisitātes dioecesim suam.

Canon

Canon 2. Quid accipient episcopi uisitantes.

Nullus epõrum per suam dioecesim ambulans, prẹter honorẽ cathedrẹ suæ, id est, solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Tertia uero pars oblationũ populi, pro luminaribus, uel recuperatione, in ecclesiis parochialibus, seruetur. Similiter & parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopis seruire non cogantur, quia scriptum est, Neque, ut dominantes in clero &c. *10.q.3.Placuit ut nullus.* *1.Petri 5.a*

Canon 3. Nõ sunt accipienda munera ab episcopo.

De ordinatione clericorũ epi munera nulla accipiant, sed sicut scriptum est, Gratis accepistis &c. quia antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Anathema sit danti, & accipienti. *1.q.1.Placuit, ut de ordi.* *Matth.10.a*

Canon 4. Pro balsamo nihil accipiat episcopus, præter solitum.

Modicum balsami, quod benedictũ pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia a singulis tremisses pro ipso exigi solẽt, nihil ulterius exigatur, ne forte quod pro salute animarũ per inuocationem Sancti spiritus consecratur, sicut Simon Magus donum Dei pecunia uoluit emere, ita nos uenundantes, damnabiliter uenundemur. *Actio 8.*

Canon 5. Pro cõsecratione ecclesiæ nihil accipiendum.

Placuit, ut quoties ab aliquo fidelium ad cõsecrãdas ecclesias episcopi inuitantẽ, non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirant, sed, si ipse quidem aliquid ex suo uoto obtulerit, nõ respuatur. Si uero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigetẽ ab illo. *1.q.2.Placuit, ut quoties.*

Attamen unusquisq; Epor; meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem basilicæ, & obsequium ipsius per donationē chartulæ confirmatum accipiat. Contra uerò facere temeritas magna est.

Canon 6. Qualiter ædificandæ basilicæ.

De conse. d. 1. Siquis basilicam.

Siquis basilicā, non pro deuotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ędificat, ut quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cū clericis diuidat, eo q; basilicā in terra sua condiderit, nullus epor; tam abominabili uoto cōsentiat, nec talē basilicā audeat consecrare.

Canon 7. Nihil exigendum pro baptismo

1. q. 1. Placuit, ut unusquisq;.

Vnusquisq; epor; per ecclesias præcipiat, ut hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid uoluntarie pro suo offerunt uoto, suscipiatur ab eis. Siquid uerò per necessitatē paupertatis aliquid non habent quod offerāt, nullum illi pignus uiolenter tollatur a clericis.

Canon 8. Qualiter accusandi clerici.

2. q. 5. Placuit, ut siquis aliquem.

Siquis aliquem clericor; in accusatione fornicationis impetit, secundū præceptum Pauli, duo, uel tria testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs approbare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat.

Canon 9. De ieiunio quadragesimæ indicendo.

De cons. d. 3. Placuit, ut postquam.

Quadragesimale ieiuniū præcipitur.

Adueniente natalis Domini die, post lectionem euangelicam, superuenturum ipsius anni Pascha, quota Calendar; die, uel quota Luna debeat suscipi, a sacerdotibus, nuncietur populo, & quadragesimæ ieiunijs, populo seruire præcipiant.

Canon 10. Ut nullus nisi ieiunus missas peragat.

Cognouimus quosdã presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, ut missas mortuorum etiam post acceptũ merum, uel oblationem ausi sunt consecrare. Ideoq; hoc præfixæ euidentis sententiæ admonitione seruet, ut siquis presbyter post hoc edictũ nostrum amplius in hac uesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunque cibo præsumpto oblationem consecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus, a proprio deponatur episcopo.

Explicit concilium Bracarense secundum. *An.do.634.*

Seuerinus Papa septuagesimus primus sub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij subrogatus, ab Isatio totius Italiæ hexarcho, in Pontificatu cõfirmatur. Tunc enim non habebatur rata cleri, ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Seuerinus igitur pontifex uir singularis pietatis, & religionis, amator pauperum sedit menses undecim, dies uero quatuor. *Seuer. pp. 71.*

Ioannes quartus Papa septuagesimus secundus sub Petro, natione Dalmata, patre Venantio, sedit annum unum, iuxta uerò aliquos, tres annos. *An.do.635.* *Ioã. papa 72.*

Theodorus Papa septuagesimustertius sub Petro, natione Gręcus, ex patre Theodoro episcopo Hierosolymis oriundo, sedit annos sex, menses quinq;, dies octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus super omnes, & multum misericors. Isti tres Pontifices fuerunt sub Heraclio Imperatore 57. anno Christi 612. *An.do.636.* *Theod. pp. 73.*

Conc. T. ol. 7. CONCILIVM TOLETANVM septimum. Circa tempora Theodori, uel Martini primi Papæ: in quo conuenerunt triginta & octo episcopi.

Canon 1. De euentu languoris in clerico ministrante.

7. q. q. 1. Nihil cõtra ordinis. Censuimus conuenire, ut cũ a sacerdotibus missarum tẽpore sancta mysteria cõsecrantur, si ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cœptum nequeat cõsecrationis expleri mysteriũ, sit liberum ep̃o, uel p̃sbytero alteri cõsecrationem exeq; officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs competit, q̃ aut incipientis, aut subsequentis completa benedictio sacerdotis, q̃a nec perfecta uideri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur. Dum n. simus omnes unum in Christo, nihil contrariũ personarũ diuersitas format, ubi efficaciã p̃speritatis unitas fidei repræsentat. Quod etiã consultum cuncti ordinis clerici indiuiduũ esse sibi non ambigant, sed præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamẽ, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem couuertatur, nullus post cibum, potumq; quemlibet minimum sumptũ missas facere, nullus absque patentis prouentu molestiæ minister, uel sacerdos cum cœperit, imperfecta officia prẹsumat omnino relinquere. Qui contra fecerit, excommunicetur.

De exequijs morientis ep̃i habetur in c. 4. in cõcil. Valẽtino Hispaniæ celebrato.

Canon 2. De exequijs morientis episcopi.

Siquis sacerdotum ad humãda decedentis ep̃i membra uenire commonitus distulerit, appellantibus clericis abeuntis ep̃i, apud synodũ, uel Metropolitanum episcopum tempore anni

unius nec faciendi missam, nec communicandi habeat oĩno licentiã. Presbyteri aũt, siue cæteri clerici, q̃bus maior honoris locus apud eandẽ eccl̃iam fuerit, cuius sacerdos obierit, si oĩ sollicitudine ꝓ exequijs, aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad cõmonẽdum ep̃m tardi inueniantur, aut per quamcunq; molestiã animi id negligere cõprobẽtur, totius anni spatio ad pœnitẽtiam in monasterijs deputentur.

Canon 3.

Vltra duos solidos, a parochianis ecclesiis ep̃s nõ p̃sumat accipere, & amplius q̃ una die per unã quãq; basilicã morandi licentiã non habeat. omisimus alia tria cap. alias repetita. *10.q.3. Inter cætera denuq; quæ.*

Explicit conc. Toletanum 7.

Martinus Papa septuagesimusquartus sub Petro, de ciuitate Tudertina, ꝓuinciæ Tusciæ, sedit annos sex, mensem unum, dies uiginti & sex Imperatore Cõstante circa annum Christi 643. Huius temporibus fuit Paulus Cõstantinopolitanæ urbis ep̃s hæreticus, contra quem congregauit synodum Lateranen. in urbe Roma, ubi conuenerunt episcopi, numero cẽtum quinque, & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhũ, & Paulum Patriarchas Cõstantinopolitanos, quia nouitates cõtra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, anathematis ultione ꝑcussi sunt. Quę synodus hodie in archiuio ecclesię continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis, & Occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium disseminauit. *An. do. 643. Mart. p̃p̃ 74.*

Hic Paulus hæreticus suggessit Imperatori,

ut deduceretur Martinus Constantinopolim occidendus, nisi cessaret a sua persecutione: qđ obtinuit, qm̄ delatus est Constantinopolim p̱ Pellurium cubicularium Imperatoris. Qui cũ nollet omnino acquiescere, directus est in exilium, in locum qui dicitur Cersona: & ibidem uitam finiunt in pace Christi confessor, ubi operatus est multa miracula.

Synodus Lateranensis. Canones synodi Lateraneñ. contra Theodorum, & Cyrum, & Paulum hæreticos, quõdam episcopos, ac socios eorum.

Canon 1.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, proprie, & uere', patrem, & filium, & spiritum sanctum, Trinitatem in unitate, unitatem in Trinitate &c. sit condemnatus.

Canon 2.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, proprie, & uere', ipsum unum sanctæ, & consubstantialis, & adorandæ Trinitatis Deũ uerbum descendẽtem de cœlis & incarnatum de Spiritu sancto, & Maria uirgine, & hominẽ factum &c. sit condemnatus.

Canon 3.

Siquis nõ cõfitetur proprie, & uere' Dei genitricẽ sanctã semp̱ uirginem imaculatam Mariã, in ultimis seculoꝶ absq; semine concepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter enixam esse, & indissolubili permanẽte, & añ, & post partum eiusdem uirginitate, sit condemnatus.

Canon 4.

Siquis nõ confitetur proprie, & uere' ipsius, & unionis Dñi nostri & Dei nr̃i Iesu Christi,

duas natiuitates existere, unam ante secula ex Deo patre incorporaliter, & sempiternaliter, alterã aũt de uirgine Maria carnaliter in ultimis seculorum, & eundem Dñm, & Deum Iesum Christum consubstantialem Deo patri secundũ deitatem, & consubstantialem uirgini secundum humanitatẽ, ac eundem passibilẽ carne, impassibilem deitatẽ &c. sit condẽnatus.

Canon 5.

Siquis non cõfitetur proprie, & uere unam naturam Dei uerbi incarnatã, ex hoc ꝙ incarnata dicitur nostra substantia perfecte in ipso Christo Deo, et indiminute absq; tantũmodo peccato significata, sit condemnatus.

Canon 6.

Siquis nõ cõfitetur proprie, & uere ex duabus naturis, deitate, & humanitate, secundum subsistentiam unitis, incõfuse, & indiuise, eundẽ & unum Christum esse, sit condemnatus.

Canon 7.

Siquis non confitetur proprie, & uere substantialem differentiam naturarũ post ineffabilem unionem, ex quibus unus & solus extitit Christus in eo saluatam, sit condemnatus.

Canon 8.

Siqs non cõfitetur ꝓprie, & uere secũdũ cõpositionẽ.i. secundũ subsistentiã naturaꝝ unitionẽ, ex qbus unus, & solus extitit xp̃s, inconfuse, & indiuise in eo cognitum, sit cõdẽnatus.

Canon 9.

Siquis nõ confitetur proprie, & uere naturales ꝓprietates deitatis Xp̃i, & humanitatis, indiminute ĩ eo, & sine defectione saluatas ĩ affir

mationem ueracem, eundē ipsum Deum perfectum & hominem perfectum secundum naturam existere, sit condemnatus. Can. 10.

Siquis non confitetur propriè, & uerè, duas eiusdem, & unius Christi Dei uoluntates similiter & operationes cohærenter unitas, diuinā, & humanā, ex hocq́ in utraq; eius natura uolūtarium efficacemq́; secundū naturā eundem existere nostræ salutis, sit condemnatus.

Canon 11.

Siquis cōfitetur, secundū sceleratos hæreticos, deitatis, & humanitatis Christi unā naturam, aut unam uoluntatē, aut unā operationē, in peremptionē quidem sanctorꝝ patrum confessionis, abnegationem aūt eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit condemnatus.

Canon 12.

Siquis scd̄m sceleratos hęreticos, in Christo Deo unitis substantialiter saluatis, & à sanctis patribus nostris piè prædicatis duabus uoluntatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam subterfugit simul confiteri, asserens contra sanctorū doctrinam & unam uoluntatem, & unam operationē, sit condemnatus.

Canon 13.

Siquis scd̄m sceleratos hæreticos cū una uoluntate & una operatione, q̄ ab eisdē hæreticis in Christo Deo impiè cōfundūtur, & duas uoluntates, & duas operationes diuinā & humanam, simul abnegat & simul respuit, sit cōdemnatus. Canon 14.

Siquis secundū hęreticos, Dei uirilem operationem, unam insipienter suscipit, & non dupli

cem eam confitetur, hoc est, diuinam, & humanam, sit condemnatus.

Canon 15.

Siquis scdm hæreticos in peremptionem in Christo Deo scdm unitionem, saluatis essentialiter, & à sanctis patribus piè prędicatis duabus uolũtatibus, & duabus operationib⁹, diuinã, & humanam dissensiones & diuisiones insipiẽter in misterio dispẽsationis eius innectit, et propterea euangelicas, & apostolicas de eodẽ Saluatore uoces nõ uni, & eidẽ ꝑsonę essentialiter tribuit, idest Christo Iesu, sit cõdemnatus.

Canon 16.

Siquis non confitetur secundum sanctos patres, propriè, & uerè omnia quæ tradita sunt, et prædicata sanctæ & Apostolicæ dei ecclesiæ ab ipsis sanctis patrib⁹, & probabilibus & uniuersalibus, quinq; concilijs usq; ad unum apicem uerbo, & mente, sit condemnatus.

Canon 17.

Siquis scdm sanctos patres consonanter nobiscũ eadẽ credens, nõ respuit, & anathematizat anima, & ore oẽs, quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos, cũ oĩbus impijs eorũ scriptis, usq; ad unũ apicẽ, sancta Dei catholica et apostolica ecclesia, hoc est, sanctę & uniuersales qnq; synodi, & ipsi oẽs consonãter probabiles ecclesię patres. Dicimus aũt Sabellium, Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarẽ, Polemonẽ, Euthycẽ, Dioscorũ, Timotheum, Elurũ, Seuerũ, Theodosiũ, Cholutum, Themistium, Paulũ Samosatenum, Chodoꝶ, Theodoꝶ, Nestoriũ, Periam, Origenem,

Colluuies hæreticorum recensita.

Didymũ, Euagrium, & cõpendiose alios oẽs hęreticos, qui a catholica ecclesia reprobi atq; abiecti sunt, quorũ dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos, qui similia cũ his usque ad finẽ sine pœnitentia sapuerunt, aut sapiunt, uel sapient: cũ quibus merito, utpote eadem dogmatizãtes & docentes (sicut oñsum) est) Theodorũ quõdã epm Pharanitanũ, et Cyrũ Alexãdrinũ, & Sergiũ Cõstãtinopolitanũ, & eius successores Pyrrhum, & Paulũ, & oĩa impia eorũ scripta anathematizamus, & eos q nobiscũ cõsonanter nõ respuunt, & anathematizant prædictos hæreticos eorumq; scripta.

Et subscripserunt Martinus Papa, ac cæteri episcopi numero 105.

Expliciunt canones Martini papæ.

Cõc. Tolet. 8. CONCILIVM TOLETANVM octauum tempore Martini Papæ.

In primo canone pronunciatur tantũ symbolum fidei, quomodo nunc proponit publice in ecclesia.

Canon 2. De incauto iuramento.

In secũdo canone de incautis iuramentis disserit multa. Primo q iuramenta resolui nõ possunt. Probat p illud Exodi. Nõ assumes nomẽ

Exo. 20. b domini Dei tui in uanum, id est, frustra.

Secũdo, q iuramenta illicita nõ sunt seruanda, & cõminatoria sunt mitiganda. Primũ probat ex Ambrosio, qui pro hoc adducit illud

Amb. lib. 1. de officijs ca. 50. Matth. 14. de Herode, q iurauit, qm quicquid petitura esset, daret filię Herodiadis, & necem

Matth 14. *Marci. 6.* Ioannis pręstitit, ne pmissum denegaret: quod tamen negandũ, & promissum seruandum nõ

erat. Et illud etiam de Iephthe, qui imolauit filiam &c. Melius fuerat nihil tale promittere, quam promissum soluere. Mirabilis (inquit) necessitas, quae soluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex August. etiam ex Isidoro. *Iudic. 11. f. g.* *22. q. 2. Non semper pro.*

Secūdū probat, quia Deus multoties talia cōminatoria mutabat soluebatque iuramenta. Hoc in Niniuitis patet. Siīr Israelitico populo saepe ultio promissa suspenditur. Hic etiam per Hieremiam. Dn̄s ipse dicit. Si poenitētiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agā & ego poenitentiā &c. Si ergo nostra conuersio sic diuinā mutat sententiā, cur miserorum tātae lachrymae, uel praessure, tam crudā nō tēperēt ex miseratione uindictam? *22. q. 4. Non est ob.* *Ionae. 3.* *18. b*

Quartū quod tractat est. Vbi periculi necessitas cōpulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius, quid'ue sit grauius, pietatis acumine inuestigemus. Et. n. dum periurare cōpellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantūmodo maculamus. Cum uero noxa promissa cōplemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & pximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3. de his qui sacros ordines muneribus assequuntur. est Canon plus millies repetitus, ideo hoc loco omissus.

Canon 4. De castitate episcoporum.

Omnes episcopi inter caetera uirtutum ornamenta nitore carnis debent propēsius enitere, ut ex hoc, audientes mūditiam appetant, ex quo doctores aliorum imunditia nō detur-

diaconatus disciplinã eccľiasticã discat:et sic ꝑ singulos gradus erudit⁹, ad sacerdotiũ ueniat.

Canon 39. Qualiter distribuendæ oblationes fidelium.

Siqd ex collatione fideliũ, aut ꝑ festiuitates martyꝝ, aut ꝑ cõmẽoratione defũctoꝝ offerẽ apud unũ clĩcoꝝ fideľr colligaẽ, & cõstõ tp̄e aut seľ, aut bis ĩ anno ĩter oẽs clĩcos diuidaẽ.

Expliciunt canon. conc. Bracarensis primi.

CONCILIVM BRACARENSE secũdum anno 2. regis Ariamiñ. era. 610. sub Honorio papa 1. Est cõcil. ꝓuinciale in quo tra ctanẽ ea tm̃, q̃ ad eccľiasticã disciplinã ꝑtinẽt.

Canon 1. Qua forma uisitabunt ep̄i ecclesias suas.

10.q. Placuit omnibus ep̄is. Placuit oĩbus ep̄is, atq; cõuenit, ut ꝑ singulas eccľias ep̄i, et ꝑ diœceses ambulãtes, primũ discutiãt clericos, qũo ordinẽ baptismi teneãt, uel missaꝝ, & quaľr q̃cunq; officia in eccľia ꝑagant. Et si recte quidẽ inuenerint, Deo gratias agãt, sin aũt minime, docere debent ignaros: et hoc modis oĩbus p̄cipere, sicut antiqui canões iubẽt, ut ante dies 20. baptismi ad purgationẽ exorcismi cõcurrãt catechumeni. In qb⁹ uiginti diebus oẽs catechumeni symbolũ, quod est, Credo in Deũ &c. sp̃aliter doceanẽ. Postquã ergo in his suos clericos discusserint, uel docuerint ep̄i (alia die uocata plebe ipsius ecclesiæ) doceant illos, ut errores fugiant idoloꝝ, uel diuersa crimina, id est, homicidiũ, adulteriũ, periuriũ, falsũ testimoniũ, & reliq̃ pc̄tã mortifera, & qđ nolũt sibi fieri, alteri nõ faciant, & ut credãt resurrectionẽ oĩum hominũ, & diẽ iudicij, ĩ quo un⁹ quisq; scđm op̃a sua recepturus sit. Et sic postea ep̄s de illa eccľia ꝓficiscaẽ ad aliam.

Quem ordinẽ seruent ep̄i uisitãtes diœcesim suam.

Canon

Canon 2. Quid accipient episcopi uisitantes.

Nullus epõrum per suam diœcesim ambulans, pręter honorē cathedrę suæ, id est, solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Tertia uero pars oblationū populi, pro luminaribus, uel recuperatione, in ecclesiis parochialibus, seruetur. Similiter & parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopis seruire non cogantur, quia scriptum est, Neque, ut dominantes in clero &c. 10.q.3.Placuit ut nullus. 1.Petri 5.a

Canon 3. Nō sunt accipienda munera ab episcopo.

De ordinatione clericorū epi munera nulla accipiant, sed sicut scriptum est, Gratis accepistis &c. quia antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Anathema sit danti, & accipienti. 1.q.1.Placuit, ut de ordi. Matth.10.a

Canon 4. Pro balsamo nihil accipiat episcopus, præter solitum.

Modicum balsami, quod benedictū pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia a singulis tremisses pro ipso exigi solēt, nihil ulterius exigatur, ne forte quod pro salute animarū per inuocationem Sancti spiritus consecratur, sicut Simon Magus donum Dei pecunia uoluit emere, ita nos uenundantes, damnabiliter uenundemur. Acto 8.

Canon 5. Pro cōsecratione ecclesiæ nihil accipiendum.

Placuit, ut quoties ab aliquo fidelium ad cōsecrādas ecclesias episcopi inuitant, non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirant, sed, si ipse quidem aliquid ex suo uoto obtulerit, nō respuatur. Si uero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exiget ab illo. 1.q.2.Placuit, ut quoties.

Attamen unusquisq; Epoꝝ meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem basilicæ, & obsequium ipsius per donationē chartulæ confirmatum accipiat. Contra uerò facere temeritas magna est.

Canon 6. Qualiter ædificandæ basilicæ.

De conse. d. 1. Siquis basilicam.

Siquis basilicā, non pro deuotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ędificat, ut quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cū clericis diuidat, eo ꝙ basilicā in terra sua condiderit, nullus epoꝝ tam abominabili uoto cōsentiat, nec talē basilicā audeat consecrare.

Canon 7. Nihil exigendum pro baptismo

1. q. 1. Placuit, ut unusquisq;.

Vnusquisq; epoꝝ per ecclesias præcipiat, ut hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid uoluntarie pro suo offerunt uoto, suscipiatur ab eis. Siquid uerò per necessitatē paupertatis aliquid non habent quod offerāt, nullum illi pignus uiolenter tollatur a clericis.

Canon 8. Qualiter accusandi clerici.

2. q. 5. Placuit, ut siquis aliquem.

Siquis aliquem clericoꝝ in accusatione fornicationis impetit, secundū præceptum Pauli, duo, uel tria testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs approbare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat.

Canon 9. De ieiunio quadragesimæ indicendo.

De cons. d. 3. Placuit, ut postquam.

Quadragesimale ieiuniū præcipitur.

Adueniente natalis Domini die, post lectionem euangelicam, superuenturum ipsius anni Pascha, quota Calendaꝝ die, uel quota Luna debeat suscipi, a sacerdotibus, nuncietur populo, & quadragesimæ ieiunijs, populo seruire præcipiant.

Canon 10. Ut nullus nisi ieiunus missas peragat.

Cognouimus quosdā presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, ut missas mortuorum etiam post acceptū merum, uel oblationem ausi sunt consecrare. Ideoq; hoc præfixæ euidentis sententiæ admonitione seruet, ut siquis presbyter post hoc edictū nostrum amplius in hac uesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunque cibo præsumpto oblationem consecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus, a proprio deponatur episcopo.

Explicit concilium Bracarense secundum. *An. do. 634.*
Seuerinus Papa septuagesimus primus sub Petro, patria Romanus, patre Labieno, in locum Honorij subrogatus, ab Isatio totius Italiæ hexarcho, in Pontificatu cōfirmatur. Tunc enim non habebatur rata cleri, ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Seuerinus igitur pontifex uir singularis pietatis, & religionis, amator pauperum sedit menses undecim, dies uero quatuor. *Seuer. pp. 71.*

Ioannes quartus Papa septuagesimus secundus sub Petro, natione Dalmata, patre Venantio, sedit annum unum, iuxta uerò aliquos, tres annos. *An. do. 635. Ioā. papa 72.*

Theodorus Papa septuagesimustertius sub Petro, natione Gręcus, ex patre Theodoro episcopo Hierosolymis oriundo, sedit annos sex, menses quinq;, dies octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus super omnes, & multum misericors. Isti tres Pontifices fuerunt sub Heraclio Imperatore 57. anno Christi 612. *An. do. 636. Theod. pp. 73.*

Conc. Tol. 7. CONCILIVM TOLETANVM septimum. Circa tempora Theodori, uel Martini primi Papæ: in quo conuenerunt triginta & octo episcopi.

Canon 1. De euentu languoris in clerico ministrante.

7. q. q. 1. Nihil cõtra ordinis. Censuimus conuenire, ut cũ a sacerdotibus missarum tẽpore sancta mysteria cõsecrantur, si ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cœptum nequeat cõsecrationis expleri mysteriũ, sit liberum epõ, uel p̃sbytero alteri cõsecrationem exeq officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs competit, q̃ aut incipientis, aut subsequentis completa benedictio sacerdotis, qa nec perfecta uideri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur. Dum n. simus omnes unum in Christo, nihil contrariũ personarũ diuersitas format, ubi efficaciã p̃speritatis unitas fidei repræsentat. Quod etiã consultum cũcti ordinis clerici indiuiduũ esse sibi non ambigant, sed præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamẽ, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem couuertatur, nullus post cibum, potumq; quemlibet minimum sumptũ missas facere, nullus absque patentis prouentu molestiæ minister, uel sacerdos cum cœperit, imperfecta officia presumat omnino relinquere. Qui contra fecerit, excommunicetur.

De exequijs morientis epi habetur in c. 4. in cõcil. Valẽtino Hispaniæ celebrato.

Canon 2. De exequijs morientis episcopi.

Siquis sacerdotum ad humãda decedentis epi membra uenire commonitus distulerit, appellantibus clericis abeuntis epi, apud synodũ, uel Metropolitanum episcopum tempore anni

unius nec faciendi missam, nec communicandi habeat oĩno licentiã. Presbyteri aũt, siue cæteri clerici, q̃bus maior honoris locus apud eandẽ eccl'iam fuerit, cuius sacerdos obierit, si oĩ solicitudine ꝓ exequijs, aut iam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad cõmonẽdum epm tardi inueniantur, aut per quamcunq; molestiã animi id negligere cõprobẽtur, totius anni spatio ad pœnitẽtiam in monasterijs deputentur.

Canon 3.

Vltra duos solidos, a parochianis ecclesiis eps nõ p̃sumat accipere, & amplius q̃ una die per unã quãq; basilicã morandi licentiã non habeat. omisimus alia tria cap. alias repetita. *10.q.3. Inter cætera denique.*

Explicit conc. Toletanum 7.

Martinus Papa septuagesimusquartus sub Petro, de ciuitate Tudertina, ꝓuinciæ Tusciæ, sedit annos sex, mensem unum, dies uiginti & sex Imperatore Cõstante circa annum Christi 643. Huius temporibus fuit Paulus Cõstantinopolitanæ urbis eps hæreticus, contra quem congregauit synodum Lateranen. in urbe Roma, ubi conuenerunt episcopi, numero cẽtum quinque, & condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhũ, & Paulum Patriarchas Cõstantinopolitanos, quia nouitates cõtra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, anathematis ultione ꝑcussi sunt. Quę synodus hodie in archiuio ecclesię continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis, & Occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium disseminauit. *An. do. 643. Mart. p̃p 74.*

Hic Paulus hæreticus suggessit Imperatori,

ut deduceretur Martinus Constantinopolim occidendus, nisi cessaret a sua persecutione: qđ obtinuit, qm̄ delatus est Constantinopolim p̱ Pellurium cubicularium Imperatoris. Qui cū nollet omnino acquiescere, directus est in exilium, in locum qui dicitur Cersona: & ibidem uitam finiunt in pace Christi confessor, ubi operatus est multa miracula.

Synodus Lateranensis.

Canones synodi Lateraneñ. contra Theodorum, & Cyrum, & Paulum hæreticos, quōdam episcopos, ac socios eorum.

Canon 1.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, proprie, & uere, patrem, & filium, & spiritum sanctum, Trinitatem in unitate, unitatem in Trinitate &c. sit condemnatus.

Canon 2.

Siquis non confitetur, secundum sanctos patres, proprie, & uere, ipsum unum sanctæ, & consubstantialis, & adorandæ Trinitatis Deū uerbum descendētem de cœlis & incarnatum de Spiritu sancto, & Maria uirgine, & hominē factum &c. sit condemnatus.

Canon 3.

Siquis nō cōfitetur proprie, & uere Dei genitricē sanctā semp̱ uirginem imaculatam Mariā, in ultimis seculoꝝ absq; semine concepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter enixam esse, & indissolubili permanēte, & añ, & post partum eiusdem uirginitate, sit condemnatus.

Canon 4.

Siquis nō confitetur proprie, & uere ipsius, & unionis Dñi nostri & Dei nr̄i Iesu Christi,

duas natiuitates existere, unam ante secula ex Deo patre incorporaliter, & sempiternaliter, alterā aūt de uirgine Maria carnaliter in ultimis seculorum, & eundem Dn̄m, & Deum Iesum Christum consubstantialem Deo patri secundū deitatem, & consubstantialem uirgini secundum humanitatē, ac eundem passibilē carne, impassibilem deitatē &c. sit condēnatus.

Canon 5.

Siquis non cōfitetur proprie, & uere unam naturam Dei uerbi incarnatā, ex hoc q incarnata dicitur nostra substantia perfecte in ipso Christo Deo, et indiminute absq; tantūmodo peccato significata, sit condemnatus.

Canon 6.

Siquis nō cōfitetur proprie, & uere ex duabus naturis, deitate, & humanitate, secundum subsistentiam unitis, incōfuse, & indiuise, eundē & unum Christum esse, sit condemnatus.

Canon 7.

Siquis non confitetur proprie, & uere substantialem differentiam naturarū post ineffabilem unionem, ex quibus unus & solus extitit Christus in eo saluatam, sit condemnatus.

Canon 8.

Siqs non cōfitetur ꝑprie, & uere secūdū cōpositionē. i. secundū subsistentiā naturaꝝ unitionē, ex qbus unus, & solus extitit xp̄s, inconfuse, & indiuise in eo cognitum, sit cōdēnatus.

Canon 9.

Siquis nō confitetur proprie, & uere naturales ꝑprietates deitatis Xp̄i, & humanitatis, indiminute ī eo, & sine defectione saluatas ī affir

mationem ueracem, eundē ipsum Deum perfectum & hominem perfectum secundum naturam existere, sit condemnatus. Can. 10.

Siquis non confitetur propriè, & uerè, duas eiusdem, & unius Christi Dei uoluntates similiter & operationes cohærenter unitas, diuinā, & humanā, ex hocq́; in utraq; eius natura uolūtarium efficacemq́; secundū naturā eundem existere nostræ salutis, sit condemnatus.

Canon 11.

Siquis cōfitetur, secundū sceleratos hæreticos, deitatis, & humanitatis Christi unā naturam, aut unam uoluntatē, aut unā operationē, in peremptionē quidem sanctorum patrum confessionis, abnegationem aūt eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit condemnatus.

Canon 12.

Siquis scd̄m sceleratos hęreticos, in Christo Deo unitis substantialiter saluatis, & à sanctis patribus nostris piè prædicatis duabus uoluntatibus, & duabus operationibus, diuinam & humanam subterfugit simul confiteri, asserens contra sanctorū doctrinam & unam uoluntatem, & unam operationē, sit condemnatus.

Canon 13.

Siquis scd̄m sceleratos hæreticos cū una uoluntate & una operatione, q̄ ab eisdē hæreticis in Christo Deo impiè cōfundūtur, & duas uoluntates, & duas operationes diuinā & humanam, simul abnegat & simul respuit, sit cōdemnatus. Canon 14.

Siquis secundū hęreticos, Dei uirilem operationem, unam insipienter suscipit, & non dupli

cem eam confitetur, hoc est, diuinam, & humanam, sit condemnatus.

Canon 15.

Siquis scdm hæreticos in peremptionem in Christo Deo scdm unitionem, saluatis essentialiter, & à sanctis patribus piè prędicatis duabus uolũtatibus, & duabus operationib9, diuinã, & humanam dissensiones & diuisiones insipiẽter in misterio dispẽsationis eius innectit, et propterea euangelicas, & apostolicas de eodẽ Saluatore uoces nõ uni, & eidẽ psonę essentialiter tribuit, idest Christo Iesu, sit cõdemnatus.

Canon 16.

Siquis non confitetur secundum sanctos patres, propriè, & uerè omnia quæ tradita sunt, et prædicata sanctæ & Apostolicæ dei ecclesiæ ab ipsis sanctis patrib9, & probabilibus & uniuersalibus, quinq; concilijs usq; ad unum apicem uerbo, & mente, sit condemnatus.

Canon 17.

Siquis scdm sanctos patres consonanter nobiscũ eadẽ credens, nõ respuit, & anathematizat anima, & ore oẽs, quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos, cũ oĩbus impijs eorũ scriptis, usq; ad unũ apicẽ, sancta Dei catholica et apostolica ecclesia, hoc est, sanctę & uniuersales qnq; synodi, & ipsi oẽs consonãter probabiles ecclesię patres. Dicimus aũt Sabellium, Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarẽ, Polemonẽ, Euthycẽ, Dioscorũ, Timotheum, Elurũ, Seuerũ, Theodosiũ, Cholutum, Themistium, Paulũ Samosatenum, Chodorũ, Theodorũ, Nestoriũ, Periam, Origenem, *Colluuies hæreticorum recensita.*

erat. Et illud etiam de Iephthe, qui imolauit filiam &c. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum soluere. Mirabilis (inquit) necessitas, quæ soluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex August. etiam ex Isidoro. *Iudic.11.f.g.* *22.q.2. Non semper pro.*

Secūdū probat, quia Deus multoties talia cōminatoria mutabat soluebatque iuramenta. Hoc in Niniuitis patet. Sil'r Israelitico populo sæpe ultio promissa suspenditur. Hic etiam per Hieremiam. Dn̄s ipse dicit. Si pœnitētiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agā & ego pœnitentiā &c. Si ergo nostra conuersio sic diuinā mutat sententiā, cur miserorum tātæ lachrymæ, uel præssuræ, tam crudā nō tēperēt ex miseratione uindictam? *22.q.4. Non est ob.* *Ionæ.3.* *18.b*

Quartū quod tractat est. Vbi periculi necessitas cōpulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius, quid'ue sit grauius, pietatis acumine inuestigemus. Et.n. dum periurare cōpellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantū modo maculamus. Cum uero noxa promissa cōplemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & pximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3. de his qui sacros ordines muneribus assequuntur. est Canon plus millies repetitus, ideo hoc loco omissus.

Canon 4. De castitate episcoporum.

Omnes episcopi inter cætera uirtutum ornamenta nitore carnis debent propēsius enitere, ut ex hoc, audientes mūditiam appetant, ex quo doctores aliorum imunditia nō detur-

pat, adeo, ut si deinceps epi detecti fuerint, execrabilibus flagitijs cũ quibuslibet fœminis pollui, ac familiari peculiaritate uersari, nouerint se irreuocabili snia patrũ ulcisci, id est, & loci, & ordinis dignitate priuari. Diaconi uero & p̄sbyteri, si oino coerceri nequiuerint, usque ad exitum uitæ suæ monasterijs deputati, disciplinis monasticis maneant oino subiecti. Hoc idẽ statuimus de subdiaconis, q hoc deinceps uulnere fuerint sauciati, ita ut, usq; ad extremũ uitę suæ sub pniæ oneribus in monasterijs religent.

Qualiter puniendi epi fornicarij.

Canon 7. De his, qui post assumptum ecclesiasticum gradum ad coniugia redire uolunt.

Sicut sanctũ Chrisma collatũ, & altaris honor propter consecrationẽ (quæ per epos tantum exercẽda & conferẽda sunt) euelli nõ queunt, ita quoq; sacrũ decus honoꝶ quod his cõpar habetur & socium, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnimode inconuulsum. sicut enim et sono sancti baptismatis in appretiabile donum semper, & sæpe non solum nolentibus, uerum etiam (quod maius est) nescientibus impartitur, tamen hoc a nullo penitus profanari permittitur, sic nec quod diuina iussione, simulq; Apostolicæ traditionis authoritate sacrũ noscitur extitisse, a quoq; aliquãdo profanari licebit. Vnde quicunq; etiam si inuiti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quã semel receperunt gratiã donumq; nequaq; audeant. Si uero ad coniugia moresq; seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatæ habeantur: & in monasterio donec uixerint,

ſub pœnitentia retrudantur.

Canon 8. Non ordinandus niſi nouerit pſalterium.

Decreuimus, ut nullius cuiuſcunque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiant gradum, qui nõ totum pſalterium, uel canticorum uſualiũ, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum. Qui uerò iam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut ſpõte ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogãtur inuiti. Solus ergo accedat ad ſacra Dei myſteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum ſplendor reddunt illuſtrem.

Canon 9. De his qui ieiunium quadrageſimæ ſoluunt.

Quiſquis ſine ineuitabili neceſſitate, atque fragilitate, & euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis, diebus quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolũ reus erit reſurrectionis Dominicæ, uerum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta cõmunione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam, quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam. Illi uerò, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita uiolare præſumant, quàm à ſacerdote permiſſum percipiant.

Quàm ſeuere olim cauebatur eſus carnium in quadrageſima.

In Canone 10. cõmendatur obſeruantia decretorum.

In Canone ultimo tantum definitum eſt, ut circa Iudæos ſeruentur decreta in concilio Toletano 4. Capitulis 56. 57. 58. 59. 60. & in multis alijs ca. illius concilij.

pat, adeo, ut si deinceps epi detecti fuerint, exe- crabilibus flagitijs cũ quibuslibet fœminis pol lui, ac familiari peculiaritate uersari, nouerint se irreuocabili snia patrũ ulcisci, id est, & loci, & ordinis dignitate priuari. Diaconi uero & p̄ sbyteri, si oino coerceri nequiuerint, usque ad exitum uitæ suæ monasterijs deputati, discipli- nis monasticis maneant oino subiecti. Hoc idẽ statuimus de subdiaconis, q hoc deinceps uul- nere fuerint sauciati, ita ut, usq; ad extremũ uitę suæ sub pniæ oneribus in monasterijs religent.

Qualiter pu- niendi epi for nicarij.

Canon 7. De his, qui post assumptum ecclesiasticum gradum ad coniugia redire uolunt.

Sicut sanctũ Chrisma collatũ, & altaris ho nor propter consecrationẽ (quæ per epos tan- tum exercẽda & conferẽda sunt) euelli nõ que- unt, ita quoq; sacrũ decus honorꝫ quod his cõ par habetur & socium, qualibet fuerit occasio ne perceptum, manebit omnimode inconuul- sum. sicut enim et sono sancti baptismatis in ap pretiabile donum semper, & sæpe non solum nolentibus, uerum etiam (quod maius est) ne- scientibus impartitur, tamen hoc a nullo peni- tus profanari permittitur, sic nec quod diuina iussione, simulq; Apostolicæ traditionis autho ritate sacrũ noscitur extitisse, a quoq; aliquãdo profanari licebit. Vnde quicunq; etiam si inui- ti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assu- muntur, deserere quã semel receperunt gratiã donumq; nequaq; audeant. Si uero ad coniu- gia moresq; seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatæ habeantur: & in monasterio donec uixerint,

ſub pœnitentia retrudantur.

Canon 8. Non ordinandus niſi nouerit pſalterium.

Decreuimus, ut nullius cuiuſcunq; dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiant gradum, qui nō totum pſalterium, uel canticoꝝ uſualiū, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum. Qui uerò iam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut ſpōte ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogātur inuiti. Solus ergo accedat ad ſacra Dei myſteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum ſplendor reddunt illuſtrem.

Canon 9. De his qui ieiunium quadrageſimæ ſoluunt.

Quiſquis ſine ineuitabili neceſſitate, atq; fragilitate, & euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis, diebus quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolū reus erit reſurrectionis Dominicæ, uerum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta cōmunione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam, quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam. Illi uerò, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita uiolare præſumant, quàm a' ſacerdote permiſſum percipiant.

Quàm ſeuere olim cauebatur eſus carnium in quadrageſima.

In Canone 10. cōmendatur obſeruantia decretorum.

In Canone ultimo tantum definitum eſt, ut circa Iudæos ſeruentur decreta in concilio Toletano 4. Capitulis 56.57.58.59.60. & in multis alijs ca. illius concilij.

Subſcripſerunt quinquaginta & quinque epiſcopi. Subſcripſerunt & Abbates. deinde Vicarij epiſcoporum abſentium. Vltimo uiri illuſtres officij palatini.

Explicit concil. Toletanum 8.

Conc. Tolet. 9 CONCILIVM TOLETANVM nonum habitum anno ſeptimo Receceſiunthi Regis Calend. Nouemb. ab epis 16.

Præfatio. Quia nequaquã recte ſubditos iudicat, qui non ſeipſum prius iuſtitiæ cenſura caſtigat, aptum nobis & expedibile uiſum eſt, añ noſtris exceſſibus imponere modum, & ſic errata corrigere ſubditorum. Tunc nanque melius iudiciorum exordia ducuntur, cum uita iudicũ ante diſponitur, eo quòd potius iudicij forma cõpletur, cum negotiorum principijs æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari a iudicibus debet, ut perfecta iuris cauſatio limitem apertius formet.

A correctione p̃latorũ inchoanda ſynodus.

Canon 1. Qualiter hæredes fundatoris, eccleſiæ ſolicitudinem eius gerant.

Nullus ſacerdotum, uel miniſtrorum ex rebus eccleſiæ quæ in quibuſcunque locis a fidelibus largiuntur, aliquid auferat, uel iuri ſuo cõnectat. Et ut huius rei potior ſoliditas habeat, condignis filijs, uel nepotibus, honeſtioribuſq; propinquis eius, qui conſtruxit, uel ditauit eccleſiam, licitum ſit, hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, ut ſi ſacerdotem, ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præuiderint refraudare, aut commonitionis honeſtæ conuentione compeſcant, aut talia epiſcopo, uel iudici corrigenda denuncient. Qui uero hæc monita teme

rare uoluerit, excommunicetur.

Canon 2. Fundatores ecclesiarum, ministros eligant ibi seruituros.

Quandiu fundatores ecclesiarum in hac uita superstites extiterint, pro eisdem locis curā permittantur habere solicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis ijdem ipsi offerant seruituros.

Canon 3.

Si sacerdos uel minister de rebus ecclesiæ quidpiam alicui sub præstationis obtentu con cedat, instrumento causam præstiti euidenter exponat. Aliter uerò pro huius negotij causa deinceps scriptura non ualeat.

Canon 4. De rebus conquisitis a clericis, qualis diuisio fiat.

De rebus conquisitis per eos, quibus ecclesiasticarum rerum cura cōmissa est, inter ecclesiā, & sacerdotis hæredes æqualis diuisio fiat. Quicunque uerò de prędictis sacerdotibus, uel ministris pro sui utilitate, atque amicitia, uel p̄statione, aut quocunq; modo, aut per scripturę seriem aliquid meruerint a quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis nō poterit numerari, sed quod exinde uoluerint facere, in ipsorum uolū tatis arbitrio subiacebit.

12.q.4. Sacerdotes uel.

12.q.3. Quicūque de sacerd.

Canon 5. Quid monasterio, uel ecclesiæ, episcopus conferre poßit.

Si episcopus monasterium facit, uel ecclesiam Parochialem, quam pro suis magnificare uoluerit sepulturis, non amplius quàm centesimam partem census ecclesiæ cui præsidet, ibidem conferre licebit. At uero monasterio quinquagesimam tantum partem dare debebit.

12.q.2. Bonæ rei dare.

Canon 7. Episcopus tertiam partem sibi debitam, cui noluerit conferat.

Cum præteritis sanctionibus notissimũ habeatur, quæ de rebus Parochialium ecclesiarũ pars episcopo conferatur, opportune tamẽ duximus decernendum, ut si episcopus tertiã partem, quam de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat.

12. q. 2. Eps si tertiã partẽ.

Nota, quòd hic nulla mẽtio fit consanguineorũ, sed tantum ecclesiarũ suarum.

Can 7. Ne extra ordinẽ perscriptũ hæredes morientis sacerdotis res eius adire præsumant.

Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius absq; metropolitani cognitione usurpare præsumant, Quòd si is, qui decesserit, Metropolitanus fuerit, successoris eius sententiã, aut concilium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus ecclesiæ, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd si presbyteri, aut diaconi fuerint, quos obisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit.

Simile quiddã in cõci. Valẽt. cano. 2.

Can. 8. A quo tpe incipiat perscriptio in rebus ecclesiæ.

Si episcopus, uel sacerdos, uel minister, illicite alienauit res ecclesiæ, uiuente ipso nulla præscriptio currit contra ecclesiam in rebus illis, sed eo mortuo incipit currere.

16. q. 3. Si sacerdos.

Canon 9. Quantum cõmodum sibi eps tollat de ecclesia cuius tumulauerit sacerdotem.

Cõmuni decreto sancimus, ut cũ põtificem mori contigerit, eps, qui ad humanandum corpus

In concil. Valent. canon. 2.

pus aduenerit, descriptis thesauris atque ornamentis omnibus, si locuples decedẽtis ecclesia fuerit, non amplius q̃ͅ libram auri, in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamẽtis ecclesiæ) cum gratia offerentiũ auferre pertentet. Si uero minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi scienter usurpet.

Can. 10. De *filijs clericorum*.

Cum multæ super incõtinentia ordinis clericorũ hactenus emanauerint sniæ patrum, & nullatenus ipsorũ reformari quiuerit correctio morum: Ideoq; qlibet ab epo usque ad subdiaconum deinceps, qui uel ex ancillæ, uel ex ingenuæ detestando cõnubio in honore cõstituti filios procrearint, illi qdem, ex qbus geniti pban tur, canonica censura damnent. Proles autem ex tali pollutione nata, non solum hæreditatẽ parentum nunq̃ͅ accipiet, sed etiã in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis uel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt. *15. q. 8. Cum multæ.* *Nota pro filijs clericorum.*

Canon 11. *Serui ecclesiarum non ordinandi.*

Serui ecclesiarũ ordinari nõ debẽt, nisi prius libertatem ab epis cõsequantur. Et si honeste in clericatu uixerint, poterunt ad officia maiora promoueri. *D. 54. Qui ex familijs.*

Canon 12.

Si seruis ecclesiæ a sacerdote libertas conferatur, tempus annorum a die mortis eius tantum computari debet.

Can. 13. *Vt liberti ecclesiæ abstineãt a cõiugio Gotthorum.*

Cunctis ecclesiarũ libertis, tam uiris q̃ͅ fœminis, eorũq; ꝓpagini interdicit iudicio generali, ne deinceps causa connubij, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quod si hoc

factum qnq; patuerit, permistione tali genita proles nunquã merebit ius debitæ dignitatis, nec ecclesiæ unquam carebit obsequijs.

Canon 14.

Quod si tales liberti ad ecclesiam reuerti no luerint, quæcunq; uel parentes eorum, uel ipsi ab ecclesia sunt adepti, insistente Pontifice, in ditionem ppriæ reducantur ecclesiæ. Canon. 15.

In canone 15. tantum agitur de obsequio & disciplina libertorum ecclesiæ. Canon. 16.

Libertis ecclesiæ, eorumq; ppagini ex oibus, quæ de iure ecclesiæ noscunt habere, nihil licebit in extraneum dñium transferre. Suis ergo filijs, uel propinquis eiusdem ecclesiæ, uel seruitio, uel patrocinio subiugatis, quæcunq; donare, uel uendere uoluerint, poterunt.

Can. 17. Baptizati Iudæi cum epis celebrent dies festos.

Baptizati Iudæi quocũq; loco certo tpe conuersentur. Festis tñ præcipuis noui testamenti feriæ cõsecratis, ac diebus illis, quos olim sanctione ueteris legis sibimet censebãt esse solennes, in ciuitatibus publicisq; conuẽtibus cum summis Dei sacerdotibus celebrare pcipimus, ut eorum conuersationem, & fidem & Pontifex approbet, & ueritas seruet. Huius uerò temerator edicti prout episcopus pmiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit.

Explicit concil. Tolet. 9.

Conc. Tol. 10. CONCILIVM TOLETANVM decimũ anno octauo Reccesiunthi regis tempore Martini papæ.

Can. 1. De celebritate annunciationis Dominicæ.

Quoniam die, qua inuenitur angelus uirgini

uerbi conceptum, & nunciasse uerbis, & indidisse miraculis, eadem die festiuitas nō potest celebrari cōdigne, quòd interdum quadragesima, uel paschale festum uideat̃ incumbere, in qbus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari, cū secundum ipsam īcarnationem uerbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, qñ constat ipsum uerbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli. Ideo speciali constitutione sancitur, ut ante octauum diem, quo natus est Dñs, genitricis quoque eius dies habeat̃ celeberrimus, & præclarus. Ex pari.n. honore cōstat, ut sicut natiuitatem filij sequentiū dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequat̃ sacra solennitas. Nā quod festum matris est, nisi incarnatio uerbi? Cuius festum ita debet esse solēne, sicut est & eiusdē natiuitatis uerbi. In multis itaque ecclesijs a nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Solēnitas itaque Dñicæ matris die 15. calen. Ianuariarum oīmodo celebretur.

Hæc festiuitas in sola Hispania celebratur

Canon 2.

Qui contra salutem principum, gentis aut patrię aliquid machinatur, ab ep̄o usque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorum mox omni dignitate & honore priuetur.

Canon. 3. Contra episcopos, qui monasterijs, uel ecclesijs consanguineos, uel sibi fauentes p̃ficiunt.

Agnouimus.n. quosdam Pontifices præcepti principis Apostolorum, qui ait: Pascite, q in uobis est gregem, nō coacte, sed spōtanee, neque ui dñantes in clero &c. ita esse imemores, *1. Petri 5. a*

ut qbusdam monasterijs, parochialibusq́ ecclesijs, aut suæ cõsanguinitatis psonas, aut sui fauoris pticipes, iniquũ sæpe statuãt in platũ, ita illis puidẽtes cõmoda inhonesta, ut aut eisdem deferant, q̃ pprio epõ dari iustus ordo depoposcerit, aut q̃ rapere deputati exactoris uiolẽtia poterit. Proinde placuit nobis, & in pñti tale rescindere factũ, & nõ esse de cętero faciendũ.

D.89. Decẽter omniõ' placet

Nã qsqs Põtificũ deinceps, aut sanguine ppinqs, aut fauore psonis qbuscunq; sibi cõiunctis, talia cõmendare lucra tẽtauerit, ad suũ nefandę psumptionis excidium, & quod iussum fuerit, deuocet in irritũ, & qui ordinauit, annuę excõicationi subiaceat. Quæ uerò ablata fortasse fuerint, ab eo, q tulit, reddant in duplum.

Canon 4. De professione & habitu uiduæ professæ.

q. 1. Vidua, quæ sanctæ religionis.

Vidua, quæ sanctæ religionis obtinere ppositum uoluerit, sacerdoti uel ministro, ad quem aut ipsa uenerit, aut quem ad se uenire contigerit, scriptis pfessionem faciat a se aut signo, aut subscriptione notatã, cõtinentem se & religionis propositũ uelle, & hoc perrẽniter inuiolate seruare. Tũc accepta a sacerdote, uel ministro apta religionis huius ueste, seu lectulo quiescens, siue in quocũq; loco cõsistens incunctanter ea utatur. Nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis uestis, sed religiosa & non suspecta, quæ careat uarietatibus colorum. Pallio purpureo, uel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis, ut dum illic tulerit signũ pbabilis sanctitatis, ubi nullius falli poterit uisio intuentis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

Can.5. De fœminis quæ propositũ religionis abiecerunt.

Sanctimoniales fœminæ, quæ ꝓpositũ abiecerũt religionis, cõmoneant̃ sacerdotis authoritate, ut redeant sponte. Quæ si redire noluerint, impulsu sacerdotis ad religionis cultũ reducant̃, & in monasterijs redactæ excõicationis sñia feriant̃. Hic idem quoq; ordo in illaꝝ cõdemnatione manebit, quæ quãlibet a sacerdote sanctimoniæ uestẽ nõ accepissent, ipsæ tñ aut indutæ sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuẽtibus crederet̃, si coràm ecclesia, uel sacerdote, aut etiã competentibus testibus, quandoq; indutæ certis indicijs, aut testimonijs approbantur. 27.q.1.oẽs fœminæ ueniẽtes

Can.6. Quoto anno liceat parentibus, filios tradere religiõis.

Si in qualibet minori ætate, uel religionis tõsuram, uel religionis debitã uestẽ in utroque sexũ filijs, aut unus, aut ambo parentes dederint, certe, aut nolentibus, uel nesciẽtibus sese susceptam, & non mox uisam in filijs abdicauerint, sed uel coràm se, uel corã ecclesia palamq́; in cõuentu eosdem filios talia habere ꝑmiserint, ad secularẽ reuerti habitum, ipsis filijs qñq; penitus nõ licebit, sed conuicti, q tõsuram, aut religiosam uestem aliqñ habuerint, mox ad religionis cultũ habitumq́; reuocentur, & sub strenua districtione huiuscemodi obseruantiæ inseruire cogant̃. Parentibus sane filios suos religioni cõtradere nõ amplius q̃; usq; ad quartũdecimũ ætatis eoꝝ annũ licentia poterit esse. 20.q.1. Si in qualibet minori. Et in decret. Iuo. lib.3. In decre. Iuo. habetur, usq; ad decimum.

Item decretum pro Potamio ẽpo. Confessio ẽpi qui tactu fœmineo se polluerat.

Ecce.n. tractantibus nobis in pace de ecclesiasticis regulis, delatum est conuentui nostro

epiſtolium confuſæ confeſſionis, & abolendæ ſubſcriptionis, quo Potamius Bracarenſis eccleſię eps de factis ꝓprijs, ſuisq́ uerbis annotaret articulis. Quo reſerato, qd obliteranda pagina, & abolēda literarū pāderent elemēta fletibus potius q̃ ſermonibus lachrymoſa contio recenſuit. Tūc ſolitarie tn̄ ſecretiſq́ adunatis pōtificibus Dei, prædictū epm̄ adeſſe corā nobis fecimus. Quem ſingultibus aggredietes, amplius q̃ loquelis, reſeratam illi ſuæ deformitatis, & noſtræ confuſionis ſcripturam protulimus. Quam accipiens, ac recurrens ſciſcitantibus nobis, utrum ſui operis & ſuæ annotationis intimatio eſſet. Ille ſuū actum, ſuiq́ oris eloquium, ſuorū quoque digitorū eſſe robur aſſeruit, quod illic relegendo ꝓuidit. Rurſum diuini nōis conteſtatione hunc ādiurātes obteſtati ſumus, ut, an de ſe ſponte mendaciū diceret, aut alicuius uiolentia ꝑmeretur, & perterritus talia narraret. Qui mox flebili uoce, luminibuſq́ ploratu madentibus, & fragore ſingul-
Nota tuum, cū unius Dei nōis iuramēto clamauit, ſe & uere eadem mala de ſe confiteri, & ad hæc cōfitenda nulla ſe uiolentia prægrauari. Vnde etiam per nouem menſes ſpōte deſeruiſſe regimē eccleſiæ ſuæ, & ergaſtulo quodam, pro admiſſo flagitio acturus pœnitentiā ſe concluſiſſe edixit. Tūc per fidelem confeſſorē eius agnito, quòd tactu fœmineo ſorduiſſet, & declarato, licet hunc paterna antiquitas ſacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tn̄ miſerationis iura ſeruantes, non abſtulimus nomē honoris, ſed ualida authoritate decreuimus, perpetua

pœnitentia hunc inseruire officijs, & ærumnis: prouidentes, melius illum per asperã, & dumosam ire pœnitentiæ solitudinem, ut qñq; peruenirent ad refrigerij mãsionem, q̃; relictum in uolũtatis suæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna dãnatione. Tunc uenerabilem fructuosum ecclesiæ Dimiensis epm cõmuni oium nostrũ electione cõstituimus ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanæ sedis Metropolitanus eps, hoc iudicij nostri decretum subscripsi. Similiter et alij epi subscripserunt numero decem & septem.

Explicit concil. Tolet. 10.

Eugenius primus, septuagesimus quītus papa sub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis, ex patre Ruffiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies uigintiquatuor. Benignus, mitis, mansuetus, oībus affabilis, & sanctitate præclarior Imperat. Cõstante. Eodem tempore Petrus in locum Pauli hæretici Cõstantinopoli sufficitur, quo Eu genius Romæ in locum Martini Papæ. *An.do.650.* *Eug.Papa 75.*

CABILONENSE CONCILIVM in Gallijs celebratum tempore Eugenij Papæ. Est prouinciale. *Cabilon.conc.*

Canon Primus.

Oēs inspirãte dño uno aīo definimus, ut fidei norma sicut & in Niceno concilio pia est ꝓfessione firmata, uel a sanctis patribus tradita, atq; ab ipsis exposita, uel in postmodũ a sctõ etiã Chalcedonen. cõcilio firmata in oībus, & ab oībus conseruetur. D.

Canon. 2.

Canonũ statuta ab oībus ītemerata seruent.

Didymũ,Euagrium, & cõpendiose alios oẽs hęreticos,qui a catholica ecclesia reprobi atq; abiecti sunt,quorũ dogmata diabolicæ opera tionis sunt genimina, & eos, qui similia cũ his usque ad finẽ sine pœnitentia sapuerunt,aut sapiunt,uel sapient:cũ quibus merito,utpote eadem dogmatizãtes & docentes(sicut oñsum) est)Theodorũ quõdã epm Pharanitanũ,et Cyrũ Alexãdrinũ,& Sergiũ Cõstãtinopolitanũ, & eius successores Pyrrhum, & Paulũ, & oĩa impia eorũ scripta anathematizamus,& eos q nobiscũ cõsonanter nõ respuunt,& anathema tizant prædictos hæreticos eorumq; scripta.

Et subscripserunt Martinus Papa, ac cæteri episcopi numero 105.

Expliciunt canones Martini papæ.

Cõc. Tolet. 8. CONCILIVM TOLETANVM octauum tempore Martini Papæ.

In primo canone pronunciatur tantũ symbolum fidei,quomodo nunc proponit publice in ecclesia.

Canon 2. De incauto iuramento.

In secũdo canone de incautis iuramentis dis serit multa. Primo q iuramenta resolui nõ pos-

Exo. 20. b sunt. Probat p illud Exodi. Nõ assumes nomẽ domini Dei tui in uanum,id est,frustra.

Secũdo, q iuramenta illicita nõ sunt seruan da,& cõminatoria sunt mitiganda. Primũ pro

Amb. lib. 1. de officijs ca. 50. Matth 14. Marci. 6. bat ex Ambrosio, qui pro hoc adducit illud Matth. 14. de Herode, q iurauit, qm quicquid petitura esset,daret filię Herodiadis,& necem Ioannis pręstitit,ne pmissum denegaret:quod tamen negandũ, & promissum seruandum nõ

erat. Et illud etiam de Iephthe, qui imolauit filiam &c. Melius fuerat nihil tale promittere, q̃ promissum soluere. Mirabilis (inquit) necessitas, quæ soluitur parricidio. Et pro hoc alia multa adducit ex August. etiam ex Isidoro. *Iudic.11.f.g.* *22.q.2. Non semper pro.*

Secũdũ probat, quia Deus multoties talia cõminatoria mutabat soluebatq́ iuramenta. Hoc in Niniuitis patet. Sil'r Israelitico populo sæpe ultio promissa suspenditur. Hic etiam per Hieremiam. Dñs ipse dicit. Si pœnitẽtiam egerit gens illa super malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agã & ego pœnitentiã &c. Si ergo nostra conuersio sic diuinã mutat sententiã, cur miserorum tãtæ lachrymæ, uel præssuræ, tam crudã nõ tẽperẽt ex miseratione uindictam? *22.q.4. Non est ob.* *Ionæ.3.* *18.b*

Quartũ quod tractat est. Vbi periculi necessitas cõpulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius, quid'ue sit grauius, pietatis acumine inuestigemus. Et.n. dum periurare cõpellimur, creatorem quidem offendimus, sed nos tantũ modo maculamus. Cum uero noxa promissa cõplemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & ꝓximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus.

Canon 3. de his qui sacros ordines muneribus assequuntur. est Canon plus millies repetitus, ideo hoc loco omissus.

Canon 4. De castitate episcoporum.

Omnes episcopi inter cætera uirtutum ornamenta nitore carnis debent propẽsius enitere, ut ex hoc, audientes mũditiam appetant, ex quo doctores aliorum imunditia nõ detur-

pat, adeo, ut si deinceps epi detecti fuerint, execrabilibus flagitijs cũ quibuslibet fœminis pollui, ac familiari peculiaritate uersari, nouerint se irreuocabili snia patrũ ulcisci, id est, & loci, & ordinis dignitate priuari. Diaconi uero & p̄sbyteri, si oino coerceri nequiuerint, usque ad exitum uitæ suæ monasterijs deputati, disciplinis monasticis maneant oino subiecti. Hoc idẽ statuimus de subdiaconis, q hoc deinceps uulnere fuerint sauciati, ita ut, usq; ad extremũ uitę suæ sub pniæ oneribus in monasterijs religent.

Qualiter puniendi epi fornicarij.

Canon 7. De his, qui post aßumptum ecclesiasticum gradum ad coniugia redire uolunt.

Sicut sanctũ Chrisma collatũ, & altaris honor propter consecrationẽ (quæ per ep̄os tantum exercẽda & conferẽda sunt) euelli nõ queunt, ita quoq; sacrũ decus honorũ quod his cõpar habetur & socium, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnimode inconuulsum. sicut enim et sono sancti baptismatis in appretiabile donum semper, & sæpe non solum nolentibus, uerum etiam (quod maius est) nescientibus impartitur, tamen hoc a nullo penitus profanari permittitur, sic nec quod diuina iussione, simulq; Apostolicæ traditionis authoritate sacrũ noscitur extitisse, a quoq; aliquãdo profanari licebit. Vnde quicunq; etiam si inuiti, ad ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quã semel receperunt gratiã donumq; nequaq; audeant. Si uero ad coniugia moresq; seculi redire attentauerint, omni ecclesiastica dignitate priuentur, & apostatæ habeantur: & in monasterio donec uixerint,

sub pœnitentia retrudantur.

Canon 8. Non ordinandus nisi nouerit psalterium.

Decreuimus, ut nullius cuiuscunque dignitatis ecclesiasticæ deinceps percipiant gradum, qui nõ totum psalterium, uel canticorum usualiũ, & hymnorum, siue baptizandi perfecte nouerint supplementum. Qui uerò iam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut spõte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogãtur inuiti. Solus ergo accedat ad sacra Dei mysteria tractanda, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem.

Canon 9. De his qui ieiunium quadragesimæ soluunt.

Quisquis sine ineuitabili necessitate, atque fragilitate, & euidenti languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare, non solũ reus erit resurrectionis Dominicæ, uerum etiam alienus ab eiusdem diei sancta cõmunione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstineat gulam, quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. Illi uerò, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita uiolare præsumant, quàm à sacerdote permissum percipiant.

Quàm seuere olim cauebatur esus carnium in quadragesima.

In Canone 10. cõmendatur obseruantia decretorum.

In Canone ultimo tantum definitum est, ut circa Iudæos seruentur decreta in concilio Toletano 4. Capitulis 56.57.58.59.60. & in multis aliјs ca. illius concilij.

Subſcripſerunt quinquaginta & quinque epiſcopi. Subſcripſerunt & Abbates. deinde Vicarij epiſcoporum abſentium. Vltimo uiri illuſtres officij palatini.

Explicit concil. Toletanum 8.

Conc. Tolet. 9 CONCILIVM TOLETANVM nonum habitum anno ſeptimo Recceſiunthi Regis Calend. Nouemb. ab epis 16.

Præfatio. Quia nequaquã recte ſubditos iudicat, qui non ſeipſum prius iuſtitiæ cenſura caſtigat, aptum nobis & expedibile uiſum eſt, añ noſtris exceſſibus imponere modum, & ſic errata corrigere ſubditorum. Tunc nanque melius iudiciorum exordia ducuntur, cum uita iudicũ ante diſponitur, eo quòd potius iudicij forma cõpletur, cum negotiorum principijs æquitas iudicantium antefertur. Ideo exordium æquitatis inchoari a iudicibus debet, ut perfecta iuris cauſatio limitem apertius formet.

A correctione plator ũ inchoanda ſynodus.

Canon 1. Qualiter hæredes fundatoris, eccleſiæ ſolicitudinem eius gerant.

Nullus ſacerdotum, uel miniſtrorum ex rebus eccleſiæ quæ in quibuſcunque locis a fidelibus largiuntur, aliquid auferat, uel iuri ſuo cõnectat. Et ut huius rei potior ſoliditas habeat, condignis filijs, uel nepotibus, honeſtioribuſq; propinquis eius, qui conſtruxit, uel ditauit eccleſiam, licitum ſit, hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, ut ſi ſacerdotem, ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præuiderint re frauda re, aut commonitionis honeſtæ conuentione compeſcant, aut talia epiſcopo, uel iudici corri genda denuncient. Qui uero hæc monita teme

rare uoluerit, excommunicetur.

Canon 2. Fundatores ecclesiarum, ministros eligant ibi seruituros.

Quandiu fundatores ecclesiarum in hac uita superstites extiterint, pro eisdem locis curã permittantur habere solicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis ÿdem ipsi offerant seruituros.

Canon 3.

Si sacerdos uel minister de rebus ecclesiæ quidpiam alicui sub præstationis obtentu concedat, instrumento causam præstiti euidenter exponat. Aliter uerò pro huius negotÿ causa deinceps scriptura non ualeat.

Canon 4. De rebus conquisitis a clericis, qualis diuisio fiat.

De rebus conquisitis per eos, quibus ecclesiasticarum rerum cura cõmissa est, inter ecclesiã, & sacerdotis hæredes æqualis diuisio fiat. Quicunque uerò de prędictis sacerdotibus, uel ministris pro sui utilitate, atque amicitia, uel p̃statione, aut quocunq; modo, aut per scripturę seriem aliquid meruerint a quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis nõ poterit numerari, sed quod exinde uoluerint facere, in ipsorum uolũtatis arbitrio subiacebit. *12.q.4. Sacerdotes uel.* *12.q.3. Quicũque de sacerd.*

Canon 5. Quid monasterio, uel ecclesiæ, episcopus conferre poßit.

Si episcopus monasterium facit, uel ecclesiam Parochialem, quam pro suis magnificare uoluerit sepulturis, non amplius quàm centesimam partem census ecclesiæ cui præsidet, ibidem conferre licebit. At uerò monasterio quinquagesimam tantum partem dare debebit. *12.q.2. Bonæ rei dare.*

Canon 7. Episcopus tertiam partem sibi debitam, cui uoluerit conferat.

Cum præteritis sanctionibus notissimũ habeatur, quæ de rebus Parochialium ecclesiarũ pars episcopo conferatur, opportune tamẽ duximus decernendum, ut si episcopus tertiã partem, quam de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesiæ, quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat.

12. q. 2. Eps si tertiã partẽ.

Nota, quòd hic nulla mẽtio fit consanguineorũ, sed tantum ecclesiarũ suarum.

Can 7. Ne extra ordinẽ perscriptũ hæredes morientis sacerdotis res eius adire præsumant.

Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius absq; metropolitani cognitione usurpare præsumant, Quòd si is, qui decesserit, Metropolitanus fuerit, successoris eius sententiã, aut concilium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ data licentia de rebus ecclesiæ, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd si presbyteri, aut diaconi fuerint, quos obisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit.

Simile quiddã in cõci. Valẽt. cano. 2.

Can. 8. A quo tpe incipiat perscriptio in rebus ecclesiæ.

Si episcopus, uel sacerdos, uel minister, illicite alienauit res ecclesiæ, uiuente ipso nulla præscriptio currit contra ecclesiam in rebus illis, sed eo mortuo incipit currere.

16. q. 3. Si sacerdos.

Canon 9. Quantum cõmodum sibi eps tollat de ecclesia cuius tumulauerit sacerdotem.

Cõmuni decreto sancimus, ut cũ põtificem mori contigerit, eps, qui ad humanandum corpus

In concil. Valent. canon. 2.

pus

pus aduenerit, descriptis thesauris atque ornamentis omnibus, si locuples decedẽtis ecclesia fuerit, non amplius q̃ libram auri, in rebus, quibus ei placuerit (exceptis ornamẽtis ecclesiæ) cum gratia offerentiũ auferre pertentet. Si uerò minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi scienter usurpet.

Can.10. De *filijs clericorum.*

Cum multæ super incõtinentia ordinis clericorũ hactenus emanauerint sñiæ patrum, & nullatenus ipsorũ reformari quiuerit correctio morum: Ideoq; q̃libet ab ep̃o usque ad subdiaconum deinceps, qui uel ex ancillæ, uel ex ingenuæ detestando cõnubio in honore cõstituti filios procrearint, illi q̃dem, ex q̃bus geniti ꝓbantur, canonica censura damnent. Proles autem ex tali pollutione nata, non solum hæreditatẽ parentum nunq̃ accipiet, sed etiã in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis uel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt. *15.q.8. Cum multæ.* *Nota pro filijs clericorum.*

Canon 11. Serui ecclesiarum non ordinandi.

Serui ecclesiarũ ordinari nõ debẽt, nisi prius libertatem ab ep̃is cõsequantur. Et si honeste in clericatu uixerint, poterunt ad officia maiora promoueri. *D.54. Qui ex familijs.*

Canon 12.

Si seruis ecclesiæ a sacerdote libertas conferatur, tempus annorum a die mortis eius tantum computari debet.

Can.13. Vt liberti ecclesiæ abstineãt a cõiugio Gotthorum.

Cunctis ecclesiarũ libertis, tam uiris q̃ fœminis, eorũq; ꝓpagini interdicit iudicio generali, ne deinceps causa connubij, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quod si hoc

factum qñq; patuerit, permistione tali genita proles nunquã merebit ius debitæ dignitatis, nec ecclesiæ unquam carebit obsequijs.

Canon 14.

Quòd si tales liberti ad ecclesiam reuerti noluerint, quæcunq; uel parentes eorũ, uel ipsi ab ecclesia sunt adepti, insistente Pontifice, in ditionem ꝓpriȩ reducantur ecclesiȩ. *Canon. 15.*

In canone 15. tantum agitur de obsequio & disciplina libertorum ecclesiæ. *Canon. 16.*

Libertis ecclesiȩ, eorumq; ꝓpagini ex oĩbus, quæ de iure ecclesiæ noscunt habere, nihil licebit in extraneum dñium transferre. Suis ergo filijs, uel propinquis eiusdem ecclesiæ, uel seruitio, uel patrocinio subiugatis, quæcunq; donare, uel uendere uoluerint, poterunt.

Can. 17. Baptizati Iudæi cum epis celebrent dies festos.

Baptizati Iudæi quocũq; loco certo tpe conuersentur. Festis tñ præcipuis noui testamenti ferie cõsecratis, ac diebus illis, quos olim sanctione ueteris legis sibimet censebãt esse solennes, in ciuitatibus publicisq; conuẽtibus cum summis Dei sacerdotibus celebrare pcipimus, ut eorũ conuersationem, & fidem & Pontifex approbet, & ueritas seruet. Huius uerò temerator edicti prout episcopus pmiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit.

Explicit concil. Tolet. 9.

Conc. Tol. 10. CONCILIVM TOLETANVM decimũ anno octauo Reccesiunthi regis tempore Martini papæ.

Can. 1. De celebritate annunciationis Dominicæ.

Quoniam die, qua inuenitur angelus uirgini

uerbi conceptum, & nunciasse uerbis, & indidisse miraculis, eadem die festiuitas nō potest celebrari cōdigne, quod interdum quadragesima, uel paschale festum uideat incumbere, in qbus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari, cū secundum ipsam icarnationem uerbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, qn constat ipsum uerbum post mortem carnis gloria resurrectionis attolli. Ideo speciali constitutione sancitur, ut ante octauum diem, quo natus est Dñs, genitricis quoque eius dies habeat celeberrimus, & præclarus. Ex pari.n. honore cōstat, ut sicut natiuitatem filij sequentiū dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequat sacra solennitas. Nā quod festum matris est, nisi incarnatio uerbi? Cuius festum ita debet esse solēne, sicut est & eiusdē natiuitatis uerbi. In multis itaque ecclesijs a nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Solēnitas itaque Dñicæ matris die 15. calen. Ianuariarum oīmodo celebretur. *Hæc festiuitas in sola Hispania celebratur*

Canon 2.

Qui contra salutem principum, gentis aut patrię aliquid machinatur, ab epō usque ad extremum ordinis clericorum, aut monachorum mox omni dignitate & honore priuetur.

Canon. 3. Contra episcopos, qui monasterijs, uel ecclesijs consanguineos, uel sibi fauentes pficiunt.

Agnouimus.n. quosdam Pontifices præcepti principis Apostolorum, qui ait: Pascite, q in uobis est gregem, nō coacte, sed spōtanee, neque ui dñantes in clero &c. ita esse imemores, *1. Petri 5. A*

ut qbusdam monasterijs, parochialibusq; ec-lesijs, aut suæ cõsanguinitatis psonas, aut sui fa-uoris pticipes, iniquũ sæpe statuãt in platũ, ita illis puidẽtes cõmoda inhonesta, ut aut eisdem deferant, q̃ pprio epo dari iustus ordo depopo scerit, aut q̃ rapere deputati exactoris uiolẽtia poterit. Proinde placuit nobis, & in pñti tale rescindere factũ, & nõ esse de cętero faciendũ. Nã qsqs Põtificũ deinceps, aut sanguine ppin qs, aut fauore psonis qbuscunq; sibi cõiunctis, talia cõmendare lucra tẽtauerit, ad suũ nefan-dę psumptionis excidium, & quod iussum fue-rit, deuocet in irritũ, & qui ordinauit, annuę ex cõicationi subiaceat. Quæ uero ablata fortasse fuerint, ab eo, q tulit, reddant in duplum.

D.89. Deceter omniб' placet

Canon 4. De professione & habitu uiduæ professæ.

Vidua, quæ sanctæ religionis obtinere ppo-situm uoluerit, sacerdoti uel ministro, ad quem aut ipsa uenerit, aut quem ad se uenire contige rit, scriptis pfessionem faciat a se aut signo, aut subscriptione notatã, cõtinentem se & religio-nis propositũ uelle, & hoc perrẽniter inuiolate seruare. Tũc accepta a sacerdote, uel ministro apta religionis huius ueste, seu lectulo quie-scens, siue in quocũq; loco cõsistens incunctan ter ea utatur. Nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis uestis, sed religiosa & non suspecta, quæ careat uarietatibus colo-rum. Pallio purpureo, uel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis, ut dum illic tulerit signũ pbabilis sanctitatis, ubi nul-lius falli poterit uisio intuentis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

q.1. Vidua, quæ sanctæ re ligionis.

Can.5. De fœminis quæ propositū religionis abiecerunt.

Sanctimoniales fœminæ, quæ ꝓpositū abiecerūt religionis, cōmoneant sacerdotis authoritate, ut redeant sponte. Quæ si redire noluerint, impulsu sacerdotis ad religionis cultū reducant, & in monasterijs redactæ excōicationis sñia feriant. Hic idem quoq; ordo in illarū cōdemnatione manebit, quæ qualibet a sacerdote sanctimoniæ ueste nō acceperint, ipsæ tñ aut indutæ sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuētibus crederet; si corā ecclesia, uel sacerdote, aut etiā competentibus testibus, quandoq; indutæ certis indicijs, aut testimonijs approbantur.

27.q.1. oēs fœminæ uenientes

Can.6. Quoto anno liceat parentibus, filios tradere religiōis.

Si in qualibet minori ætate, uel religionis tōsuram, uel religionis debitā ueste in utroque sexu filijs, aut unus, aut ambo parentes dederint, certe, aut nolentibus, uel nesciētibus sese susceptam, & non mox uisam in filijs abdicauerint, sed uel corā se, uel corā ecclesia palamq; in cōuentu eosdem filios talia habere ꝑmiserint, ad seculare reuerti habitum, ipsis filijs qñq; penitus nō licebit, sed conuicti, q tōsuram, aut religiosam uestem aliqñ habuerint, mox ad religionis cultū habitumq; reuocentur, & sub strenua districtione huiuscemodi obseruantiæ inseruire cogant. Parentibus sane filios suos religioni cōtradere nō amplius q̄ usq; ad quartū decimū ætatis eorū annū licentia poterit esse.

20.q.2. Si in qualibet minori.

Et in decret. Iuo. lib.3.

In decre. Iuo. habetur, usq; ad decimum.

Item decretum pro Potamio epō.

Confessio epi qui tactu fœmineo se polluerat.

Ecce.n. tractantibus nobis in pace de ecclesiasticis regulis, delatum est conuentui nostro

pœnitentia hunc inseruire officijs, & ærumnis: prouidentes, melius illum per asperā, & dumosam ire pœnitentiæ solitudinem, ut qn̄q; perueniret ad refrigerij mãsionem, q̄ relictum in uolũtatis suæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna dãnatione. Tunc uenerabilem fructuosum ecclesiæ Dimiensis ep̄m cõmuni oium nostrũ electione cõstituimus ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere. Eugenius indignus Toletanæ sedis Metropolitanus ep̄s, hoc iudicij nostri decretum subscripsi. Similiter et alij ep̄i subscripserunt numero decem & septem.

Explicit concil. Tolet. 10.

Eugenius primus, septuagesimus quĩtus papa sub Petro, natione Romanus, clericus à cunabulis, ex patre Ruffiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies uigintiquatuor. Benignus, mitis, mansuetus, oibus affabilis, & sanctitate præclarior Imperat. Cõstante. Eodem tempore Petrus in locum Pauli hæretici Cõstantinopoli sufficitur, quo Eugenius Romæ in locum Martini Papæ. *An.do.650.* *Eug.Papa 75.*

CABILONENSE CONCILIVM in Gallijs celebratum tempore Eugenij Papæ. Est prouinciale. *Cabilon.conc.*

Canon Primus.

Oẽs inspirãte dño uno aio definimus, ut fidei norma sicut & in Niceno concilio pia est ꝓfessione firmata, uel a sanctis patribus tradita, atq; ab ipsis exposita, uel in postmodũ a sc̄tõ etiã Chalcedonen. cõcilio firmata in oibus, & ab oibus conseruetur. D.

Canon. 2.

Canonũ statuta ab oibus itemerata seruent.

Canon 3.

Siquis eps,presbyter,aut diaconus,uel quicunq; ex sacerdotali catalogo, cum qualicũq; extranea muliere familiaritatem habuerit, quę dedecoris uel adulterij possit afferre suspicionem, ab ordine degradetur.

Canon 4.

Vt duo in una ciuitate penitus uno tpe, nec ordinent,nec habeant epi.

Canon 5.

Seculares uero, qui necdum sunt ad clericatũ conuersi,res parochiarũ,uel ipsas parochias ad regendum non habeant cõmissas.

Canon 6.

Nullus ante audientiam res quorumlibet inuadere,aut auferre præsumat. Quod q fecerit, ut necator pauperum habeatur.

Can.7.Vt bona ecclesiarum integra maneant.

Defuncto presbytero, uel Abbate, nihil ab episcopo auferatur, uel a quocunque de rebus parochiæ, uel xenodochij, uel monasterij aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta decreta canonum coerceatur.

Can.8.Confitentibus propria peccata a sacerdote imponatur pœnitentia.

De pœnitentia uero peccatorũ,quæ est medela animæ,utilem omnibus hominibus esse censemus,& ut pœnitẽtibus a sacerdotibus facta confessione indicatur pœnitentia.

Canon 9.

Nullus mancipium extra fines, uel terminos,qui ad regnum Clodouei regis pertinent, penitus debeat uenundare, ne per tale cõmercium,aut captiuitatis uinculo uel iudaicæ serui

tuti mancipia Christiana teneantur implicita.

Canon 10. Ad quos pertineat electio episcoporum.

Siquis episcopus de quacunque ciuitate fuerit defunctus, nõ ab alio, nisi a comprouincialibus, clero & ciuibus suis, alterius habeat electio. Sin aũt, huius ordinatio irrita habeatur.

Canon 11.

Statuimus, ut si iudices publici, p̃sumptione, uel potestate, qua pollent, clericos, uel abbates coràm se cõparere fecerint, a cõione oĩum sacerdotum eos conuenit sequestrari.

Canon 12.

Duo abbates in uno monasterio esse nõ debẽt, uerũtamẽ si qlibet Abbas sibi elegerit successorẽ, ipse, q sic elegit, de facultatibus ipsius monasterij ad regendum nullam habeat potestatem.

Canon 13.

Nullus alterius clericũ retinere p̃sumat, nec ad sacrum ordinem sine uoluntate ep̃i penitus promouere.

Canon 14.

Statuimus ut ep̃is cura & ptãs sit tã de ordinatione clericorum, q̃ de facultatibus collatis oratorijs, q̃ per uillas fiunt, qualiter ad ipsa oratoria & offm̃ diuinum possit impleri, & sacra libamina cõsecrari. Q̃d si aliquis ẽt fundatores illorum, contradixerint, cõmunione priuentur.

Canon 15.

Abbates, uel monachi, aut agẽtes monasteriorum, p̃rocinio seculari penitus non utanẽ, nec ad principis p̃ntiã, sine ep̃i sui pmissu ambulare audeãt. Alias excõicenẽ.

Canon 16

Nullus ep̃s, nec presbyter, uel Abbas, seu diaconus per p̃miũ ad sacrum ordinẽ accedat.

Si accesserit ipso honore priuet. *Canon 17.*

Nullus seculariũ nec in eccl'ia, nec infra atriũ ipsius eccl'iæ q̃lecunq; scandalũ, aut simultates excitare p̄sumat, nec arma trahere, aut quęcũque ad uulnerandũ, uel interficiendũ appetere. Qđ si fecerit, cõione priuet. *Can. 18.*

Hic agit de obseruatione Dñici diei tm̃, secũdum statuta cõcilij Aurelianeñ. 3. can. 27.

Canon 19. Ne turpia cantica in ecclesijs cantentur.

Valde. n. oĩbus noscitur indecorũ, quod per dedicationes basilicarũ, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solẽnia cõfluentes chorus fœmineus turpia quidẽ, & obscœna cantica decantare uident, dũ aut orare debeãt, aut clericos psallẽtes audire. Vñ conuenit, ut sacerdotes loci talia a septis basilicarũ uel porticibus ipsarum, ac ẽt ab ipsis atrijs uetare debeant. Et si uoluntarie noluerint emendare, aut excõicari debeãt, aut disciplinæ aculeum sustinere.

Explicit concil. Cabilonense.

An. do. 653. *Vital. 76. põt.* *aliàs Vitellianus.* Vitalianus Papa 76. natione Signensis puinciæ Cãpaniæ, de patre Anastasio, sedit annos 14. menses 6. Imperat. Constante. circa annum dñi 656. Hic regulã ecclesiasticam ac rigorem (ut mos erat) omnimode conseruauit.

Conc. Tol. 11. CONCILIVM TOLETANVM undecimum anno quarto Bambæ regis septimo idus Nouẽbris circa tp̄a Vitaliani Papæ.

Primum oĩum publice p̄nunciat fides catholica, & declarant uniuersa dogmata fidei, maxime q̃ ad incarnationis & Trinitatis mysteria pertinent. & hoc longa & elegantissima disputatione. Ex quibus omnibus nonnullos ar-

ticulos hoc in loco censuimus annotandos.

Primus. De processione spiritus S.

Spiritum quoq; sanctũ, qui est tertia in Trinitate psona, unum, atq; æqualẽ cum Deo patre, & filio credimus esse Deum, unius substantiæ, unius quoq; esse naturæ, non tñ genitũ, uel creatũ, sed ab utrisq; pcedentem, amborũ esse spm̃. Hic ẽt Spũs sctũs, nec ingenitus, nec genitus credit̃, ne, aut si ingenitum dixerimus, duos pr̃es dicamus, aut si genitũ, duos filios pdicare mostremur, qui tñ nec patris tm̃ nec filij tantũ, sed simul patris, & filij spiritus dicitur. Nec.n. de patre pcedit in filium, uel de filio pcedit ad sanctificandã creaturã, sed simul ab utrisq; processisse mõstrat̃, quia charitas siue sãctitas amborũ esse agnoscit̃. Hic ergo Spũs sctũs missus ab utrisq; credit̃, sed minor patre, & filio non habet̃, sicut filius pp assumptã carnem minorẽ se patre, & spiritu sancto esse testatur. Hæc est sanctæ Trinitatis relata narratio, q̃ nõ triplex, sed Trinitas & dici, & credi debet. Nec recte dici potest, ut in uno Deo sit Trinitas, sed unus Deus trinitas. In relatiuis uero psonarũ noĩbus pater ad filiũ, filius ad pr̃em, Spũs sanctus ad utrosq; refertur. Quæ cũ relatiue tres personæ dicant̃, una tñ naturalis substantia creditur.

In uno Deo non est Trinitas, sed unus Deus est Trinitas.

Secũdus. Hæc ergo sancta Trinitas, q̃ unus & uerus est De⁹, nec recedit a nũero, nec capit̃ numero. In relatione.n. psonarũ numerus cernitur, in diuinitatis uero substantia qd enumeratũ sit, non cõphendit̃. Ergo hoc solo numerũ insinuat, q adinuicẽ sunt, & in hoc numero carent, q in se sunt. Nã ita sanctæ huic Trinitati

Trinitas sancta nec capitur numero, nec recedit a numero.

unum naturale cõuenit nomen, ut tribus pso-
nis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credi-
Psal. 146. mus illud in sacris literis dictũ: Magnus domi-
nus noster, & magna uirtus eius, & sapientiæ
eius non est numerus.

Tertius. Tres igit psonæ istæ dicunt, iuxta
qđ maiores definiunt, ut agnoscant. Nam & si
attendamus illud, qđ scriptura sancta dicit de
Sapien. 7. d. sapientia. Splẽdor est lucis æternæ, sicut splẽdo
rem luci uidemus inseparabiliter inhærere, sic
cõfitemur filiũ a patre separari non posse. Tres
ergo illas unius, atq; inseparabilis naturæ pso-
nas sicut non cõfundimus, ita separabiles nul-
latenus prædicamus, qñquidem hoc nobis di-
gnata est ipsa Trinitas euidenter ostendere, ut
etiam in oĩbus, quibus uoluit sigillatim perso-
nas agnosci, unam sine altera non pmittat ĩtel-
ligi. Nec. n. pater absq; filio cognoscit, nec sine
patre filius inuenit. Relatio qppe ipsa uocabu
li, personalis, personas separari uetat.

In sancta Trinitate una psona nõ intelligitur sine alia quicquid disputẽt aliqui recentiores.

Quartus. De his trib⁹ psonis solã filij perso-
nam pro liberatione humani generis, hominẽ
uerũ sine peccato de sancta et immaculata Ma
ria uirgine credimus assumpsisse, de qua nouo
ordine, nouaq; natiuitate est genitus. Nouo or
dine, quia inuisibilis diuinitate, uisibilis mõstra
tur in carne. Noua aũt natiuitate est genitus,
quia intacta uirginitas & uirilem coitum nesci
uit, & fœcũdata per Spiritum sanctum, carnis
materiã ministrauit. Qui partus uirginis nec rõ
ne colligitur, nec exemplo mõstrat. Qđ si rõne
colligit, nõ erit mirabile, si exemplo, nõ erit sin
gulare dare. Nec tñ Spũs sanctus pater esse cre

Explicatur incarnationis filij Dei mysterium.

dendus est filij, p eo, q Maria, eodē Spūs sancto obūbrāte, concepit, ne duos patres filij uideamur assere, qđ utiq; nefas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificāte sibi sapientia domū, uerbū caro factū est, & habitauit in nobis.

Quintus. Nec tñ qa duas in filio diximus esse naturas, duas causabimur in eo esse personas, ne Trinitati (qđ absit) accedere uideatur quaternitas. Deū.n. uerbū nō accepit psonam hois, sed naturā, & in æternū psonā diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. *Cum duabus naturis, nō sūt in xpo duæ admittēdæ personæ.*

Sextus. Item idē xps in his duabus naturis trib⁹ extat substātijs, uerbi, qđ ad solius Dei essentiā referendū est, corpis, & aiæ, quod ad uerum hoiem ptinet. Habet ergo in se geminam substātiā, diuinitatis suæ, & humanitatis nr̄æ. Hic tñ per hoc, q de Deo pre sine initio pdijt, natus tm̄ (nā neq; factus, nec prædestinatus accipit:) per hoc tñ, q de Maria uirgine nat⁹ est, & factus, & prædestinatus esse credendus est. *Tres in Christo substātiæ.*

Septimus. Exēplo ergo capitis nostri cōfitemur uera fide resurrectionē carnis oium mortuorū, nec in aere, uel qualibet alia carne (ut qdam delirant) resurrecturos nos credimus, sed in ista qua uiuimus, consistimus, & mouemur. Peracto huius sanctæ Christi resurrectiōis exēplo idē dn̄s noster paternā ascēdendo sedē repetijt, de qua nunq; per diuinitatē discessit Illic ad dexterā pr̄is sedens, expectatur in fine seculorū iudex oium uiuorū et mortuorū. Inde cum sanctis oibus ueniet ad ferendum iudiciū, reddere unicuique mercedis propriæ debitū put quisq; gessit in corpore siue bonū, siue malum. *Exponitur articulus resurrectionis.*

Octauus. Hæc est cõfessionis nostræ fides exposita, per quã oĩum hęreticorũ dogma perimitur, & p quã oĩum fideliũ corda mũdant, p quam & ad Deum gloriose acceditur.

In primo canone tantum decernitur ne tumultu concilium agitetur.

Canones concil. Tolet. II.

Canon 2. Quòd necesse sit, episcopum prædicare, & ab alijs curis cessare.

Quantũ quis pręcelsi culminis obtinet locũ, tantũ necesse est, præcedat cæteros gratia meritorum, ut in eo, ꝙ præsidet singulis, singulariter ornetur eminentia sanctitatis, hñs semp & in ore gladium ueritatis, & in opere efficaciam luminis, ut iuxta Paulũ, potens sit exhortari in doctrina sana, & cõtradicẽtes reuincere. Nos proinde nostri ordinis gradũ, uel suscẽpti regiminis modum magnopere cogitare debemus, ut qui officiũ prædicationis suscepimus, nullis curis a diuina lectiõe priuemur. Nã quorundã mentes Pontificum, ita torporis otio a lectionis gratia secluduntur, ut quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, ut quos sub regiminis cura tuentur, fame uerbi Dei perire non sinant.

Ad Tit. 1.

In residuo canonis tractatur id quod habetur in concilio Toletano 8. can. 8

Canon 3. Quòd etiã ep̃i eũdem habeant modũ psallendi.

D. 12. De his, qui contra.

Pontifices rectoresq; ecclesiarũ, unum, eundemq; in psallendo teneant modum, quem in metropolitata sede cognouerint institutum. Qui cõtrafecerit, sex mẽsibus communione priuatus apud Metropolitana sub pœnitentiæ

censura permaneat corrigendus.

Canon 4. De discordia sacerdotum componenda.

Relatum est nobis quosdam sacerdotes, in tantum obstinationis efferbuisse discordiam, ut non solum, illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidem transactio tēporum ad bonum charitatis reclinet, quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Christus occubuit, ut ad lumen charitatis redire uix possint. Horum ergo, & similium, discordantiū fratrū oblationes nullo modo recipiendas censuimus. De personis tamen discordantium id præcipimus, ut antequam eos reconciliatio uera innectat, nullus eorum accedere ad altare domini audeat, uel gratiam communionis sanctæ ꝑcipiat. Quod si unus eorum alio contemnente ad satisfactionem charitatis occurrerit, ex eo tempore, ut pacificus intra ecclesiam reputetur, ex quo ad concordiam festinasse conuincitur. Hoc tamen seruato, ut tempus, quod in ira expendit, geminatum in pœnitētiæ satisfactione persoluat. *Ephe. 4. f.*

In canone 5. agit̃ de corrigendis excessibus sacerdotum. Nihil tñ habet annotatione dignū.

Canon 6. A clericis causa sanguinis non iudicatur.

His a quibus dñi sacra tractāda sunt, iudiciū sanguinis agitare nō liceat. Alias uero, & ordinis honore priuet̃, & loco sub ꝑpetuo quoque dānationis teneatur relegatus ergastulo. *23. q. 8. His a quib' domini.*

Canon 7.

Ecclesiarum rectoribus discretio esse debet, ne per inconditam & indiscretam disciplinam subeant homicidij notam.

Can.8. Ne merces aliqua, pro diuinis sacramentis sumatur.

1. q.1. Qui cumque invisibilis Quicũq; in ecclesiastico ordine cõstitutus ꝓ baptizãdis, cõsignandisq́; fidelibus, aut col latione chrismatis, uel ꝓmotionibus graduũ, ꝓtia quælibet, uel ꝓmia, nisi uoluntarie oblata susceperit, si sciente loci epõ, hoc impune euase rit; idem eps duobus mensibus excõicationi subiacet. Sinautem, patrator si presbyter est, trium mensium excõmunicatione plectatur, si diaconus, quatuor, subdiaconus, uel clericus, excommunicentur.

Can.9. Quid custodiri debeat, si per præmiũ quis eps fiat.

Quisq; pontificale culmen ante domini altare percepturus accesserit, sacramẽti exactione astringatur, q, pro conferenda sibi consecra tione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationem, uel aliqñ dedisset, uel aliqñ in futurum dare procuret. Sicq́; aut mundus accedat, aut publicato hoc sclere, denudatus corã ecclesia, ad talem honorẽ non accedat. Quos autem post prælationem per pretium ordinatos fuisse patuerit, ut uere simoniaci ab ecclesia separentur, & duorꝝ annorum spatio exillo relegentur, ut lachrymis et pœnitentia honorẽ conquirere, & reparare intendant, quem præmijs emerant. Vnde si digna eos satisfactio cõmendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, a quibus separati fuerãt, restaurandi sunt.

Can. 10. Quæ sint promittenda in ordinatione Pontificum.

Omnes Pontifices, rectoresq́; ecclesiaꝝ tpe quo ordinandi sunt sub cautione promittant

ut fidem

ut fidē catholicā syncera cordis deuotione custodiētes iuste, & pie uiuere debeant, atque ut debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi dependant.

Canon 11. Quō puniendus, qui acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit.

Quicunque fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo ecclesiasticæ damnatiōi subiaceat. Similiter, nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia, aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui, quod fecerint, ignorare uident. Iam uerò, quicunque aut de fideliū, aut infidelium numero corpus Dñi absq; ineuitabili infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua cōione priuet, si infidelis, & uerberib9 subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quòd si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentia satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum cō munioni pristinæ reformari.

Canon 12. Qualiter agendum cum pœnitente in mortis periculo.

Qui pœnitentiā in mortis agit periculo, non diutine a recōciliationis gratia differendus est. Sed si præcincto mortis urgeatur periculo, pœnitētia per manus impositionē accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus æger abscedat, q; donum recōciliationis accipiat. Vnde iuxta papæ Leonis edictum his, qui in tēpore necessitatis, & in periculi urgentis instantia pręsidium pniæ ex more recōciliationis implorant, nec satisfactio inter

26. q. 6. His, qui tpe. Et in epis. Leonis epistola 89.

dicenda est, nec recõciliatio denegãda, quia in misericordia Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tẽpora definire. De his autẽ, qui acce pta pœnitentia anteq̃ recõcilientur, ab hac uita recesserint, placuit uobis, ut & memoria talium in ecclesĳs cõmendetur, & oblatio ꝓ eorum delicto a presbyteris recipiatur.

Canon 13. De sacerdotibus, qui uexantur ab spiritu.

Bene siquidẽ maiorꝝ regulis definitũ est, ut dæmonĳs, alĳsq́ passionibꝰ irretitis mysteria sacra tractare nõ liceat. Cui p̃cepto cõsensu rationis adhibito id cõmuniter definimus, ut nullus de his, qui in terrã arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo uexationis incursibus efferunt, uel sacris audeant ministrare altaribus, uel indiscussi se diuinis ingerant sacramẽtis: exceptis illis, q uarĳs corporꝝ incõmoditatibus dediti, in huiusmodi passionibus in terrã approbantur elisi. Qui tñ & ipsi tandiu erunt ab officĳ sui, & ordine, & loco suspensi, quo usque unius anni spatio per discretionem epi inueniantur ab incursu dæmonum alieni.

Canon 14. Vt qui Domino sacrificant, secum semper habeant adiutoria constituta.

7. q. 1. Illud diuini oraculi. Sũmopere cauendũ est, ne horis illis, atque tẽpibus, quibus dño psallitur, uel sacrificat, unicuique diuinis singulariter officĳs insistenti ꝑnitiosa passio, uel corporis quælibet ualetudo occurrat, q̃ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione, uel terrore cõfundat. Ob hoc ergo instituimus, ut ubi temporis, uel loci, siue cleri copia suffragatur, habeat ille quisquis canens Deo, atq; sacrificans, post se uicini sola

minis adiutorem, ut si aliquo casu ille, q officia impleturus accedet, turbatus fuerit, uel ad terram elisus, a tergo semper habeat, qui eius uicē exequatur intrepidus.

In Canone 15. habetur tantū, ut omni anno conueniant epī ad celebrandum concilium.

In Canone 16. agitur solū de gratiarū actione Deo, & regi.

Subscripserunt p̄sentes epī, & Abbates monasteriorum, & Egila diaconus agens uicē epī Arcobricensis, & Liberatus diaconus agēs uicem episcopi Segouiensis.

Explicit concilium Toletanum II.

CONCILIVM BRACARENSE tertium tempore Vitaliani Papæ celebratū, & est prouinciale. *Conciliū Bracarense 3.*

Can. 1. Vt exclusis omnibus opinionibus, panis tantum, & uinū aqua permistū in sacrificio offerantur.

Audiuimus, quosdā schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apostolicas institutiones, lac pro uino in diuinis sacrificijs dedicare, alios quoq; intinctā eucharistiā populis, pro cōplemento cōmunionis porrigere, quosdā etiam expressum uinū in sacramēto dn̄ici calicis offerre. Quod, q̄ sit euangelicæ, atq; Apostolicæ doctrinæ contrariū, & cōsuetudini ecclesiasticæ aduersum, non difficile ab ipso fonte ueritatis probatur, a quo ordinata ipsa sacramentorū mysteria p̄cesserunt. Ait. n. euangelista: Accepit Iesus panē, & calicē &c. Cesset ergo lac in sacrificio offerri, qa euidens exemplū euāgelicæ ueritatis aliud offerri non sinit. Illud uerò, quod pro cōplemento cōionis *De conse. d. 2. cū oē crimen.* *Math. 26. c*

intinctam tradunt euchariſtiam populis, nec hoc prolatum teſtimonium ex euangelio recipit, ubi Apoſtolis corpus ſuum & ſanguinem cōmēdauit. Nam q̄ Dn̄s intinctam buccellam Iudæ dedit, id fecit, ut proditorē oſtenderet, nō tn̄ ut ſacramenti huius inſtitutionem monſtraret. Quod uero de exp̄ſſo botro, id eſt, de uuarum granis populus communicatur, ualde eſt omnino confuſum. Calix.n. Dn̄icus, uino & aqua permiſtus debet offerri, quia uidemus in aqua populū intelligi: in uino uero oſtendi ſanguinē Chriſti. Ergo quādo in calice uino, aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur. Nō enim poteſt calix Dn̄i eſſe aqua ſola, aut uinum ſolū niſi utrunque ſimul miſceatur.

Can. 2. Ne uaſa Domino ſacrata, humanis uſibus ſeruiant.

Siquis ſciēter diuina uaſa, uel miniſteria, aut in uſus ſuos trāſtulerit, aut comedere in his, uel poculum ſibi ſumendum elegerit, gradus ſui, uel officij periculum ſuſtinebit. Si ſecularis fuerit, perpetua excōmunicatione damnetur, ſi religioſus, ab officio deponatur. Sub hac ſententia tenebunt, qui eccleſiaſtica ornamēta, uela, uel alia quęlibet indumenta, atq; etiā utenſilia ſcienter in ſuos, uel aliorū uſus tranſtulerint.

Canon 3. Ne ſacerdos ſine orario, ſacrificet.

23. d. Eccleſiaſtica inſtit. Quādo ſacerdos miſſam celebraturus accedit non aliter accedat, q̄ orario utroque humero circunſeptus, ſicut & quando fuit conſecratus, ita ut de uno eodemq; orario ceruicem pariter & utrunque humerum p̄mens, ſignum in ſuo pectore præparet crucis. Siquis aliter egerit, excommunicationi ſubiaceat.

Canon 4 De uitanda extranearũ mulierũ familiaritate.

Nullus de clero, absq; honesto, & cõpetenti testimonio excepta sola matre, cũ quibuslibet fœminis secrete se p̃sumat adiungere. Et nõ solum cũ extraneis, sed nec cũ ipsis etiam sororibus, uel propinquis, ne licentia sororꝝ, uel propinquaꝝ mulierum, quisq; solus familiarior habeatur ad perpetrandũ scelus. Huius p̃ceptionis transgressor sex mẽsibus pniæ subiaceat.

Canon 5: A quibus & q̃uo gestandæ martyrum reliquiæ.

In festis quibusq; diebus arcam Dñi cũ reliquijs, nõ ep̃i, sed leuitę in humeris gestent, quibus, & in ueteri lege onus idẽ impositum nouimus esse p̃ceptum. Quod si ep̃s per se reliquias deportare elegerit, nõ ipse a diaconibus in sella uehatur, sed potius pedestri eo una cũ populis progressione procedente ad ecclesias p eundẽ sanctæ Dei reliquiæ portabuntur. 1. Para. 15. a

Canon 6. Quomodo plectendi ecclesiastici ab ep̃o.

Qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt, id est, presbyteri, abbates, & leuitæ, exceptis grauioribus, & mortalibus culpis, nullis debent uerberibus subiacere. Non est dignum, ut passim unusquisq; prælatus honorabiliora mẽbra sua, prout uoluerit uerberibus subijciat, & dolori, ne dum incaute subdita percutit membra, ipse quoq; debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat. D. 15. Cũ beatus Paulus.

Canon septimus est secũdus Canõ in Chalcedoneñ. concilio. 12. q. 4. Quicũq; sub hoc.

In Canone octauo habeť, ut rectores ecclesiarũ curent magis ecclesiastica iura, q̃ sua.

Explicit concil. Bracarensem tertium.

An.do.667. Adeodatus, Pont.77. Adeodatus septuagesimus septimus Papa sub Petro, anno Christi 671. Sedit annos quatuor, menses duos, dies quinque patria Romanus, ex monacho Pontifex creatur, uir religione, & omni comitate præditus, Constantino Pogonato Imperat. 61.

An.do.672. Donus Pōt.78 Donus 78. Papa natione Romanus, ex patre Mauricio, sedit annū unū, menses quinque, dies 6. Sub hoc cōuocata est synodus Cōstantinopolitana sexta, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo absoluta est. Donus tantū doctrina, & sanctitate uitæ adeo floruit, ut Rauēnatū ecclesiā iampridē a Romana segregatā, sedi apostolicæ obtemperantem reddiderit.

An. do.673. Agatho Pont. 79. Agatho septuagesimus nonus Papa, natione Siculus, ex monacho Pontifex creatur, sedit annos duos, menses sex, dies quatuor. Vir fuit adeo benignus & mansuetus, ut uniuersis hilaris, & iocundus cōprobaretur, & tantæ sanctitatis, ut leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Huius pontificis morte, uacat sedes annum unū, menses quinque.

An.do. 676. Leo 2. Ponti. 80. sub Petro. Leo iunior, Papa octuagesimus sub Petro, natione Siculus ex patre Paulo, sedit mēses 10. dies 17. Vir in humanis, & diuinis scripturis sufficiēter instructus, Græca & Latina lingua eruditus, paupertatis amator, erga inopum prouisione, non solum mentis pietate, sed & studiꝭ sui labore solicitus. Hic excepit & probauit acta sextæ synodi in noua Roma celebratæ, residente magno principe Constantino, simulq; cum eo legatis sedis Apostolicę, & duob9 patriarchis Constantinopolitano, & Antioche-

no,ac centũ quinquaginta epis. In qua condẽnati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, & Macarius cũ discipulo suo Stephano, qui unã uoluntatẽ, & unã operationem in Christo prædicauerãt, sed & supra scriptos defensores hæreticos Macariũ, Stephanũ, Polycroniũ, & Anastasium, dum nollent a suo recedere proposito, p diuersa monasteria retrusit. Mense decimo sui pontificatus prędictus Leo moritur, & sepelitur collachrymantibus omnibus, tanquam publico parente orbatis. uacat sedes menses undecim, dies 21.

SEXTA SYNODVS CONSTANTInopolitana, sub tribus supradictis põtificibus aduersus Sergiũ, Paulũ, Pyrrhũ, Petrũ, Cyrũ, & Theodorũ, omnes Archiepiscopos Cõstantinopolitanos. Qui impie docuerunt unã uolũtatem, & unã operationem in dispensatione incarnationis dñi nostri Iesu Christi, præsidente Constantino Imperatore, & legatis missis ab Agathone Papa, Theodoro, & Georgio pſbyteris & Ioanne diacono, qui pñtabant in concilio locũ Archiepi antiquę Romę Agathonis. *6. Synodus generalis.*

Actio prima sub Agathone Papa.

In nomine Dei, & Saluatoris nri Iesu Christi, pręsidente pijssimo, & Deo dilecto Magno Imperatore Cõstãtino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus &c. Conueniẽte quoque sancta, & uniuersali synodo, quę secundũ imperialem sanctionẽ congregata est in hac regia urbe Theodoro, & Georgio pſbyteris, & Ioanne diacono uicem agentibus Archiepi antiquæ Romæ, & Georgio Archiepo *Cõsessus synodi in actio 1.*

magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro Deo amabili pſbytero, & monacho, & locũ ſeruãte ſedis magnę ciuitatis Alexãdriæ, & Macario Archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo pſbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymoꝶ, Ioanne Epo Portuẽſi, Abondãtio epo ciuitatis Paternẽſis, Ioãne epo ciuitatis Rhegitanæ, locũ pñtantibus cẽtũ 25. Venerabilium epoꝶ ſancti cõcilij antiquæ Romæ, reſidẽtib⁹ gl'ioſis patricijs, & cõſulibus ex latere pijſſimi noſtri Imperatoris Cõſtantini, & ex læua quidẽ eius parte reſidentibus uicarijs Agathonis Archiepi antiquæ Romæ, & q ex perſona ſynodi erant Deo amabiles epi. A dextera uero eius parte reſidentibus Georgio Archiepo nouæ Romę &c. Propoſitis ĩ medio ſacroſanctis euangelijs Chriſti Dei nři, Theodorus, & Georgius pſbyteri, & Ioãnes diaconus Vicarij apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, necnõ & qui ex pſona ſynodi erant, dixerunt.

Benigniſſime dñe ſecũdum ſacram a ueſtra fortitudine ad ſanctiſſimũ Papã rogationẽ demãdati ſumus ad pijſſima ueſtigia ueſtrę ſerenitatis una cũ eius ſuggeſtione, quã & obtulim⁹ coronatę uřæ ſerenitati. Qm̃ igiť ante hos 46. plus minus annos quaſdã nouitates uocũ contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, q in illo tẽpore fuerunt pſules huius regiæ ueſtræ ciuitatis, id eſt, Sergius, Paulus, Pyrrh⁹, & Petrus, necnõ & Cyrus quondã Alexandrinæ ciuitatis Antiſtes, & Theodorus eps ciuitatis Pharan, & alij quidã, qui eos ſecuti ſunt, nõ modi-

ce (quæ per totũ orbem terrarum est) ecclesiã turbauerunt, uam uoluntatem in incarnationis dispẽsatione domini nostri Iesu Christi, unamque operationem dogmatizantes, & docentes, quæsumus a Deo coronatã uestrã fortitudinem, ut dicãt, qui ex parte sunt sanctissimæ ecclesiæ Cõstantinopolitanæ, unde huiusmodi uocum adinuenta est nouitas.

Constantinus pijssimus Imperator dixit. Audientes Georgius archieps nostræ huius ciuitatis, & Macarius Archieps antiochenæ ciuitatis, & ei adiacens synodus, quæ a parte Apostolicæ magnæ Romæ sedis dicta sunt, quę eis uidentur prosequantur.

Macarius archieps Antiochiæ, unà cũ Stephano presbytero, et monacho eius discipulo, & alij epi Oriẽtis dixerunt. Has quidẽ uocum nouitates nõ edidimus, sed quicquid percepimus tã a sanctis uniuersalibus synodis, & sanctis probabilibus patribus, quamque a præsulibus huius regiæ urbis, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, nec non & Honorio, qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit Papa Alexãdrię, hoc est, de uoluntate, & operatione, sic & credimus, & prædicamus, & docemus, & parati sumus hoc ostẽdere. Et petentibus illis iussit Imperator proferri, & in mediũ legi gesta tertiæ synodi generalis Ephesinæ, & epistolam Cyrilli, & inter alia uerba eius epistolæ, habentur & ista Christus Iesus est, per quem reges regnant &c. & sequitur. Est enim eius omnipotens uoluntas &c. Quibus uerbis perperam intellectis, contendebat Macarius archieps *Prouerb.8.b*

Antiochiæ probare unam uoluntatem, in Chriſto. Et tandem conſideratis & examinatis uerbis illis Cyrilli redargutus, & cõfuſus eſt Macarius à Vicarijs Apoſtolicæ ſedis, & ab alijs Epiſcopis Orientalibus, & præcepto Imperatoris abſoluta eſt prima actio.

Actio ſecunda.

Seſſio 2. Præſidente eodem pijſſimo & Magno Imperatore Cõſtantino &c. & conueniente ſancta, & uniuerſali ſynodo &c. ſicut in actione prima.

Prolata & lecta ſunt acta quartæ ſynodi Chalcedoneñ. & cum legeretur epiſtola Leonis Papæ, & uentum eſt ad illud. Agit enim utraq; forma cum alterius cõmunione, quod proprium habuit, uerbo quidẽ operante quod uerbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt, & horum unum coruſcat miraculis, aliud uero ſuccumbit iniurijs, exurgentes, qui ex parte Apoſtolicæ ſedis erant antiquæ Romæ clamauerunt. Ecce benigniſſime Domine, manifeſte duas naturales operationes inconfuſe, & indiuiſe in domino noſtro Ieſu Chriſto. Et reſpõdente Macario & qui cum eo erant, finita eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

Seſſio 3. Præſidẽte eodem pijſſimo & Magno Imperatore Cõſtantino &c. ſicut in actione prima.

Præceptum eſt, ut legerentur acta in quinta ſynodo generali, & cum lector incepit legere initium libri, qui ita continebat. Sermo ſanctæ memoriæ Mænæ Archiepiſcopi Conſtantinopoleos, ad Vigilium beatiſſimum Papam Ro-

manum; de eo, quod una ſit Chriſti uoluntas. Et exurgentes legati Apoſtolicæ ſedis Romę, exclamauerunt. Pijſſime domine, falſatus eſt præſens liber quintæ ſynodi. Nequaq̃ relegatur ſermo, qui dicitur Męnæ ad Vigilium, quia fictus eſt: ſed iube diligenter aduertere pręſentem librum. Et inſpicientes Imperator unà cū iudicibus, & quibuſdam de ſancta ſynodo epiſcopis, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos nō habentes ſubnotationem numeri, falſatus enim erat liber ab hæreticis in nonnullis locis. Lecta ſunt reliqua geſta quintæ ſynodi, & abſoluta lectione, ſancta ſynodus & iudices dixerunt, Ex lectione ſummorum conciliorū (ſicut audiſtis) non inuenimus in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti unam uoluntatem, & unam operationem.

Falſatus codex ab hæreticis.

Actio quarta.

Præſidente pijſſimo Imperatore &c. ſicut in actione prima. Prolata & lecta eſt epiſtola Agathonis Papæ ad Cæſarem, & ſynodum, cuius quidem epiſtolę nōnulla duximus hic ſubijcienda, quæ ſic habet.

Seſſio 4.

Vt autem ueſtrę pietati, quid Apoſtolicę noſtræ fidei uigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apoſtolicam, Apoſtolicorumq́; Pontificum traditionem, & ſanctarum quinq; generalium ſynodorum, per quas fundamenta catholicæ Chriſti eccleſiæ firmata ſunt. Hic igitur ſtatus eſt euangelicæ, atque Apoſtolicæ fidei, regularisq́; traditio, ut confitentes ſanctam & inſeparabilem Trinitatem,

Epiſt. Agathonis ad Cæſarē & ſynodum.

id eſt, patrem, & filium, & Spiritum ſanctum unius eſſe deitatis, unius naturæ, & ſubſtantiæ, ſiue eſſentiæ, unius eam prædicemus & naturalis uoluntatis, uirtutis, operationis, dominationis, & maieſtatis, poteſtatis, & gloriæ. Et quicquid de eadem ſancta Trinitate eſſentialiter dicitur ſingulari numero, tanquam de una natura trium conſubſtantialium perſonarum comprehendamus regulari ratione hoc inſtitui. Cum uerò de uno earundem trium perſonarum ipſius ſanctę Trinitatis, filio Dei, Deo uerbo, & de myſterio admirandæ eius ſecundum carnem diſpenſationis confitemur, omnia duplicia unius eiuſdemq; domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti (ſecundum euangelicam traditionem) aſſerimus, id eſt, duas eius naturas prędicamus, diuinam ſcilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam poſt admirabilem atq; inſeparabilem unionẽ ſubſiſtit. Et unamquãq; eius naturam proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina ſunt, & humanam omnia quæ humana ſunt, abſque ullo peccato. Et utraſque unius eiuſdem Dei uerbi incarnati, id eſt, humanati, inconfuſe, inſeparabiliter, immutabiliter eſſe cognoſcimus, ſola intelligentia quæ unita ſunt diſcernentes propter confuſionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuiſionis, & commiſtionis deteſtamur blaſphemiã. Cum duas autem naturas duasq; naturales uoluntates, & duas naturales operationes confitemur in uno Domino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrum dicimus

Explicatur pluralitas uoluntatum & operationum in Chriſto.

(sic ut a uia ueritatis errantes Apostolicam traditionem accusant, absit hæc impietas a fidelium cordibus) nec tanquam separatas in duabus personis, uel subsistẽtijs, sed duas dicimus unum eundemq́; Dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se uoluntates & operationes habere, diuinam scilicet, & humanam: diuinam quidem uoluntatem & operationem habere ex æterno cum coessentiali patre cõmunem: humanam, temporaliter ex nobis cũ nostra natura susceptã. Hæc est Apostolica atque euãgelica traditio, quam tenet spiritalis uestri felicissimi Imperij mater Apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hæc est enim ueræ fidei regula, quam & in prosperis, & aduersis uiuaciter tenuit Apostolica Christi ecclesia, quæ per Dei gratiam a tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: quia dictum est Petro. Ego pro te rogaui, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Hic dominus fidem Petri nõ defuturam promisit, & cõfirmare eum fratres suos admonuit, quod apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores, confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea licet impar & minima, pro susceptæ tamen diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere. Luc. 22. c.

Ibidem anathematizat hæreticos, qui contra prædicta senserunt, Theodorum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt nouæ

Romæ antistites, & Honorium qui fuit Papa antiquæ Romæ, & Cyrum Alexandrinũ Episcopum, & Macarium, qui nuper fuerat Antiochiæ præsul, & Stephanum eius discipulum. Insuper & Arrianos, Apollinaristas, Eutychianos, Thimoteranos, Acephalos, Theodosianos, Sayanitas, et omnem denique furorem hęreticorum siue confundentium, seu diuidentiũ incarnationis Christi mysterium.

Probatur articulus de pluralitate uolũtatũ operationũ multipliciter. Quòd autem duæ sint naturales uoluntates & operationes in Christo, ꝓbat prædictus Papa multifarie.

Primum quia Deus perfectus est, & homo perfectus est. Christus Iesus, ergo naturalibus proprietatibus utranque naturam perfectã necesse est esse, & duas in eo operationes & uoluntates. Igitur sicut in tribus personis Trinitatis tres personales uoluntates asserere absurdũ est, quoniam una natura est, quam sequitur uoluntas una, ita in una Christi ꝑsona, quæ duas naturas habet, duas uoluntates, & duas operationes naturales negare impium est.

Secundo testimonijs scripturarũ. Matth. 26 *Mar. 14. d.* Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. *Luc. 22. d.* Et alibi: Non mea uoluntas, sed tua fiat. Et in alio loco dicit, *Mar. 7. c.* Non ueni ut facerem uoluntatem meam, sed eius qui misit me patris. Et iterum, Surgens uenit in partes Tyri, & ingressus domum, noluit aliquem scire, & nõ potuit latere, cum tamẽ ille sit de quo dicitur. Omnia quæcunque uoluit dominus, fecit in cœlo, & in terra. Igitur hoc ad humanam eius uoluntatem redigi oportet. Et alibi etiã, Spiritus qui-

dem promptus est, caro autem infirma. Spiritum, uoluntatem intelligit diuinam, carnem uero, uoluntatem humanam.

Tertio, ut synodus probet hæc pertinere ad fidem, utebatur expositione sanctorum doctorum Ambro. August. Chrysost. Athana. Cyrilli, utriusque Gregorij, Leonis Pontificis, cuius testimonio multoties libenter utitur, præcipue cum scribit ad sanctum Fabianum episcopum Constantinop. ubi sic habet. Agit enim utraque forma cum alterius cõmunione, quod proprium est, uerbo, scilicet operãte quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est etc. Et sicut uerbum ab æqualitate paternę gloriæ non recedit, ita caro naturam nostri generis nõ relinquit. At uerò illa ad diuinam naturam pertinere dicũtur scilicet, Sicut pater suscitat mortuos, ita dedit & filio &c. Et illud: Nemo potest cognoscere patrem nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Ad humanam tamen illa: Nolebat per Iudæam ambulare, quia quærebant Iudæi eum interficere. Et quæ supra citauimus ex euangelio. Illud etiam quod Dauid in persona Christi ait, Vt faciam uoluntatem tuam Deus meus &c. & illud uoluntarie sacrificabo tibi.

Synodus testimonijs patrũ probat ad fidẽ pertinentia.

Ioan. 5. *Matth. 11. d.* *Ioan. 7. a* *Psal. 142.* *Psal. 53.*

Solet hoc alias fieri in concilijs, etiam cum definiunt ad fidem pertinentia iuuari sententijs antiquorum patrum.

Postremo confirmantur omnia ista definitione sancti cõcilij Chalcedoneñ. actione quinta, ubi hæc fides asseritur. Etiam & ex concilio Constantinopolitano quinto cap. 7. Dein-

de refertur ex integro ſymbolum, quod publice in eccleſia cantatur, in quo obſeruatur hæc forma loquendi.

Deſideratur hoc ſymbolū. Confitemur Trinitatem perſonarum, ſiue ſubſiſtentiarum, non trium nominum ſubſiſtentiam, ſed bene trium perſonarum unam ſubſiſtentiam. Item cōfitemur & Chriſtum ex duabus naturis compoſitum.

Author. *Hæc fuit inſtructio legatorum, quorum ſuperius fecimus mentionem.*

Quibus omnibus ſubſcripſerunt, primum Agatho Papa, deinde innumerabiles epiſcopi occidentales, per quos delecti ſunt tres prædicti legati, qui ad concilium generale Cōſtantinopolitanum mitterentur, ut hęc certa fidei cōfeſſio publice prædicaretur.

Habentur ibidem etiam argumenta hæreticorum Apollinaris, Seueri, Theodoſii, Cyri Alexandrini, & Theodori epiſcopi contra pluralitatem operationum in Chriſto domino, quæ quoniam nihil habent niſi uerba, miſſa fecimus.

Actio quinta.

Seſſio 5. Præſidente pijſſimo, & Magno Imperatore Conſtantino &c. ut in actione prima.

In hac actione commonuit Imperator Macarium, & ſocios, ut proferrent teſtimonia ſanctorum patrum demonſtrantia unam uoluntatem, & unam operationem in domino noſtro Ieſu Chriſto, ſicut dudum promiſerant, & protulerunt duos codices, quorum prior in ſuperſcriptione ita continebat.

Teſtimonia ſanctorum patrum, unam Domini

mini nostri Iesu Christi uoluntatem docentia, quę est etiam patris, & Spiritus sancti. Quibus lectis absoluta est iussu principis actio quinta.

Actio sexta.

Præsidente pijssimo & Magno Imperatore &c. sicut in actione prima.

In actione hac rursus commonitus est Macarius cum socijs si haberet alia testimonia de una uoluntate, & operatione Domini nostri Iesu Christi, quæ proferret in concilio. At ille protulit & alium codicem, qui in superscriptione continebat sic. *Sessio 6.*

Sequentia testimoniorum de uoluntate. *Testimonia p lata ab hæreticis detruncata*

Et lectus est coràm concilio. Quo lecto, & prædicto Macario cum socijs suis contentis et nolentibus alia testimonia pro se afferre, uicarij apostolicæ sedis Romanæ, & qui cũ eis erãt episcopi & clerici, & monachi dixerunt. Pijssime dñe, adhuc aliqd de una uoluntate, & una operatione nõ ostenderunt Macarius Amabilis archieps̃, & eius socij per testimonia ab eis prolata, sed & ipsa, quæ ꝓtulerunt detrũcauerunt, & quæ ad Trinitatis qdem attinẽt rationem de una uoluntate, pro incarnationis dispẽsatione domini nostri Iesu Christi protulerũt. Quæ uerò cõueniunt, & quæ ꝓprie pro huiusmodi incarnationis dispensatione posita sunt, tam sensum q̃ȝ uerba detruncauerunt. Vnde petimus uestram pijssimam fortitudinem authenticos codices ꝓferri ex uenerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & cõferri cum codicibus ab eis oblatis &c. Pijssimus Imperator præcepit, ut in sequenti actione fieret.

Actio ſeptima.

Conueniente ſancta, & uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt &c. ut in actione prima.

Commoniti ſunt uicarij ſanctiſſimi Agathonis Papæ urbis Romæ, ut ꝓferrent teſtimonia prædicantia duas uolũtates naturales, & duas operationes etiam naturales in diſpẽſatione incarnationis dñi noſtri Ieſu Chriſti, & prophanoꝶ hæreticoꝶ ſimiliter teſtimonia, manifeſtãtia unam uoluntatem, & unam oꝑationem. Et protulerunt codicem ſupraſcriptum ita.

Teſtimonia ſanctoꝶ ac ꝓbabilium patrum demonſtrantia duas uoluntates & duas operationes in dño Deo & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto. Quẽ Stephanus monachus relegit ab initio uſque ad finem, tam ſanctoꝶ ac probabilium teſtimonia, quamq; prophanorum hæreticorum. Et abſoluta eſt actio ſeptima.

Actio octaua.

Seſsio. 8. Præſidente eodem Magno Imperatore etc. ſicut in actione prima.

Pijſſimus Imperator præcepit, ut Georgius archiepſ Conſtantinopol. & Macarius, & ei ſubiacens ſynodus edicat, ſi conuenit ei ſenſus ſuggeſtionum directaꝶ ab Agathone ſanctiſſimo Papa Romæ, & eius ſynodo. Rñdit Georgius archiepſ, ſuſcipio, & ſequor dñe directas ſuggeſtiones a ſanctiſſimo Agathone Papa Romæ, & credo, & ſic ꝓfiteor in uno ſanctæ Trinitatis dño noſtro Ieſu Chriſto uero Deo noſtro duas naturales uoluntates, & duas operationes. Sic cæteri dixerunt. ſic credimus, & ſe-

quimur, & oẽs, qui docuerunt, & dicũt unam uoluntatem, & unã operationẽ in duabus naturis unius dñi noſtri Ieſu Chriſti ueri Dei noſtri anathematizamus. Macarius protulit uoce & ſcripto ſuã fidem iuxta editionem ſanctarum & uniuerſalium qnq; ſynodorum. Rogatus uerò ſi cõfiteretur aperte duas naturales uolũtates, & duas operationes in dño noſtro Ieſu Chriſto, rñdit. Non dico duas uoluntates, aut duas operationes in incarnationis diſpenſatione dñi noſtri Ieſu Chriſti, ſed unã uoluntatem, & dei uirilem operationem: non tñ duas confiteor, etiam ſi mẽbratim incidar et mittar in mare. Tandem oẽs epi cõſenſerunt unanimes his, quæ per Agathonem Papã, & eius ſynodum antedicta ſunt in epiſtola, & in legatorum ſuorum iſtructione lecta actione quarta, exceptis Macario, & duobus, aut tribus eius diſcipulis, qui noluerunt cõſentire quòd in Chriſto eſſent duæ naturales uoluntates, & duę operationes. Quos exilio relegatos coràm toto concilio denudauerunt pallio epali, quo & nunc etiã utuntur epiſcopi, alba.ſ. camiſia.

Suſcipitur a cõcil. epiſtola Agathonis papæ.

In eadẽ actione examinãtur teſtimonia, quibus inducunt hæretici unam in Chriſto ponere uoluntatẽ, & operationem, & repertũ eſt illos multa conſulto omiſiſſe, alia deprauaſſe in codicibus, quæ poſſent ſuum errorem demonſtrare. Tandem conuicti ſunt de errore ſuo per duos presbyteros legatos epi Romani. Conuincuntur uero primum ex Ambroſio ad Gratianum, deinde ex Athanaſio in libro de incarnatione uerbi. Vltimo, & efficaciſſime cum mi-

rabili eloquentia ex Chryſoſtomo in ſermone illo. Pater ſi poſſibile eſt, trãſeat a me calix iſte.

Actio nona.

Seſſio 9. Conueniente ſancta & uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionẽ congregata eſt in hac regia urbe &c. Sicut in actione prima.

Prolatus eſt codicillus teſtimoniorum, qui oblatus a Macario, & Stephano, & collatus eſt cum alijs codicibus authenticis, & inuctus eſt deprauatus, & corruptus, & ex Athanaſio Alexandrino, & Gregorio Nazianzeno, & Cyrillo euidenter demõſtratum eſt duas eſſe naturales uolũtates, & duas opationes in Chriſto Dño noſtro, & ſic abſoluta eſt actio nona.

Actio decima.

Seſſio 10. Præſidente eodem magno Imperatore Cõſtantino &c. ſicut in actione prima.

Rurſus collata ſunt teſtimonia aliquorum patrum, nempe Leonis Papæ ex epiſtola ſecũda ad Leonem Imperatorẽ, & Ambroſij Mediolaneñ. epi ex 2. lib. ad Gratianum Imperatorẽ, prolata a Macario, & Stephano cum codicibus authenticis ex patriarchio regiæ ciuitatis, & demõſtratum eſt id, quod ſupra. Rurſus idẽ demonſtratum eſt ex teſtimonijs multis adductis Ioannis Chryſoſtomi, Athanaſij, Gregorij Nazianzeni, & Gregorij Niſeni, & Cyrilli.

Seſſio 11. *Actio undecima.*

Epiſtola Sophrõij patriarchæ, eruditionis chriſtianæ pleniſſima Tota hęc actio cõſumitur in ppoſitione epiſtolę Sophronij Patriarchę Hieroſolymorum ad cõcilium, quæ poſtea in actione tertiadecima a tota ſynodo pbata eſt. In qua lõga admodũ oratione, eloquentia, & Chriſtiana ſapientia

plenissima, & oibus numeris absolutissima, disputat præcipua mysteria fidei.

Primo sanctæ Trinitatis mysterium.

Secundo incarnationis dñicæ sacramẽtum, probans quod potissimum intenderat, unã esse in Christo personam, sed duas distinctas naturas, humanam scilicet, & diuinam, & duas distinctas operationes &c.

Tertio, ꝙ in incarnatione uerbi nõ fuit Deitas copulata carni prius animatę, aut prius prę factæ, uel animæ p̃existenti coniuncta, sed tũc his, anima.s. & carne ad subsistendum uenientibus, qñ eis ipsum uerbum & Deus naturaliter copulatus est, sed cum ipso uerbo existentiam habuerunt, & nequaquam in ictu oculi hanc illam priorem habentia (sicut Paulus Samosatenus perstrepit atque Nestorius) simul quippe caro, simul Dei uerbi caro, simul caro animata rationalis, simul Dei uerbi caro animata rationalis. Cum cõceptu quippe uerbi hæc ad subsistendum prolata sunt, & secundum subsistẽtiam ei unita sunt, qñ ad subsistendum prolata sunt, nullumq́ prorsus tp̃s propriæ constitutionis tulerunt, quod incõlusam atque inseparabilem ad eum cõpositionem præcederet. Ex inuiolabili nanque & uirginali sanguine sanctæ, & imaculatæ uirginis Mariæ uerbum uere factum est incarnatum, & ueraciter homo, & in utero uirgineo deportatus, & tp̃s expleuit legitimi puerperij, & per singula naturalia, & peccatum non trahentia nobis omnibus similis factus, nostramq́ nõ dedignatus passibilem uilitatem. Nascitur Deus humano corpore, simi-

literq; habitu aiam rõnalem & incorpoream hñs, & uirginem generantẽ conseruat θεοτόκον eam ꝓprie & ueraciter demõstrauit, q̃ꝑuis Nestorius uecors scindatur, & eius Deo rebellis exercitus lachrymet, lamentet, & exultet &c.

Hoc in loco singulariter, & deuotissime de hoc diuino mysterio disputat sc̃tũs iste ep̃s, libenterq; utitur testimonijs beati Dionysij desumptis ex libro de diuinis noĩbus, q̃m persuasum habebat hũc librũ esse Dionysij, & hunc esse illum Dionysium, quẽ Paulus ex Ariopago uocauit ad euangelium &c.

Christus homo creatus, et increatus, corporeus, & incorporeus.

Ibidem etiã, non abhorret hanc formam loquendi, ut Christum uocet hoĩem creatum, & increatũ, corporeum & incorporeũ, per oĩa nobis similem, excepto peccato, & oĩbus ipsum consequentibus, q̃m Christus arbiter & dñs erat motuum naturalium, & oĩum suoꝝ affectuum, siue passionũ, quæ nisi eo annuente, non mouebantur, quod nos minime sumus.

Ibidem docet, angelos, & animas, & cæteras inuisibiles substantias nõ corrumpi, sed oĩa esse a Deo ĩmortalia creata. Quod uero ait, illa esse immortalia, nõ per naturã sicut Deus, sed per gratiam eas a morte coercentẽ, puto intelligit, ꝙ naturaliter a se nõ habeant hanc ĩmortalitatem, sed ex generali dono Dei.

Explicatur mysteriũ Trinitatis.

Deinde explicat eleganter mysteriũ sanctæ Trinitatis, docens in diuinis esse tres subsistentias, sic. Trinitatem itaq; in unitate credimus, & in unitate Trinitatem glorificamus. Trinitatem quidem pro tribus subsistentijs, unitatem aũt propter singularitatem Deitatis. Et iterum

Seu igitur ſancta Trinitas numerabilis pſonalibus facta eſt ſubſiſtentijs, ſiue ſancta unitas, extra oēm numeꝝ eſt, & hæc quidem indiuiſibilem habet diuiſionem, & incōfuſam gerit cōiunctionem. Vnde collige ſubſiſtentiam in diuinis & perſonaliter & eſſentialiter dici. Si pſonaliter accipias, tres ſubſiſtētiæ ſunt, ſi eſſentialiter, unica eſt ſubſiſtentia.

Idem in eadem epiſtola. Suſcipio aūt & ueneror poſt quinque uniuerſalia cōcilia, conſcripta Cyrilli, præſertim, quæ cōtra Neſtorij inſaniam facta ſunt. Similiter & epiſtolā Orientalium epoꝝ, quæ ad eundem Cyrillum ſcripta eſt, quam et ipſe orthodoxam eſſe teſtatus eſt, & quæcunque Leo ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ ſanctiſſimus diſpenſator ſcribit, & maxime quæ contra Eutychianam, & Neſtorianā prophanationem ſcripſit: hæc quidem ut Petri, illa uero ut Marci definitiones agnoſcens.

Vltimo recēſet fere oēs hæreticos a Simone mago ad illoꝝ uſque tp̄s, qui perperam de myſterio Trinitatis ſunt locuti. Recenſet inter cæteros Origenes, & huius diſcipuli Didymꝰ, & Euagrius, qui aīas ante corpoꝝ conſtitutionem aiebant fuiſſe creatas, hoc dicit eſſe hæreticum & deliramentum impudens.

Finitis oībus, quæ in iſta actione acta ſunt. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit. Suſſicientia ſunt etiam, quæ hodierna die ſunt geſta. Quia uerò in Chriſto amabilis ueſtræ reipubli. cauſis occupamur, iubemus Conſtantinum, et Anaſtaſium patritios, Polyeuctū quoque & Petrū excōſules ex perſona noſtræ pie-

tatis cum ſancto & uniuerſali ueſtro concilio in reliquis conuentibus inueniri, poſtquam præſentis cauſæ plurima, & præcipua capitula coràm noſtra pietate iam peracta ſunt.

Actio duodecima.

Seſſio 12. Cõueniente ſancto & uniuerſali cõcilio &c. ſicut in actione prima.

Rurſus diſputatũ eſt cum hęreticis, ſi ex ſcripturis ſanctorum patrum poſſent demonſtrare unam uoluntatem, & unã operationem in dño noſtro Ieſu Chriſto, & nõ ualẽtibus illud oſtẽdere, prolata eſt a catholicis & lecta epſa Leonis Papæ decima, & luce clarius demõſtrauerunt duas uoluntates, & duas operationes in Chriſto Ieſu, & dixit ſancta ſynodus. Oĩno neceſſe eſt, non ſolum ſecũdum ſenſum ſequi ſanctorum patrum dogmata, ſed & eiſdem uocibus uti cum illis, nihilq; penitus innouari.

Sãctorum patrum dogmata non ſolum ſecundum ſenſum ſequẽda, ſed eiſdem uti cum illis uocibus.

Ibidem relectũ eſt reſcriptum epiſtolæ Honorĳ Papæ Romani ad Sergiũ Cõſtantinopo. in quo poſt explicatum ſatis late ſacramẽtum dñicæ incarnationis, ſubiungit. Quod dñs Ieſus Chriſtus filius, ac uerbũ Dei, ipſe ſit unus operator diuinitatis atque humanitatis, plenæ ſunt ſacræ literæ luculentius demõſtrãtes. Vtrorum autem propter opa diuinitatis, et humanitatis, geminæ operationes debeant deriuate dici uel intelligi, ad nos iſta pertinere non debent, relinquentes ea grammaticis, qui ſolent paruulis exquiſita deriuando noĩa uẽdicare. Nos.n. non unam opationem, uel duas Dñm Ieſum Chriſtum, eiusq; ſanctum ſpiritum, ſacris literis percepimus, ſed multiformiter cognouimus ope-

ratum, iuxta illud. Diuisiones gratiarum sunt, 1.Cor.12.
idem autẽ spiritus &c. Si enim diuisiones operationũ sunt multæ, & has omnes Deus in mẽbris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capiti nostro Christo hæc possunt plenissime coaptari? ut caput & corpus unum sit perfectum &c. Et nos quidem secundum sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere, uel sperare, illa uidelicet refutantes, quæ quidem nouæ uoces noscuntur sanctis Dei ecclesijs scandalum generare, ne aut duarum operationum uocabulo offensi, sectantes Nestorianos nos uesana sapere arbitrentur, aut certe, si rursus unam operationem domini nostri Iesu Christi fatendam esse cẽsuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur &c.

Relatum est & aliud rescriptum Sergij Patriarchæ Constantinopo. ad prædictum Honorium Papam, & collata sunt rescripta hæc cum exemplaribus authenticis, quæ producta sunt ex patriarchio regiæ urbis, & consistebãt exemplaria. De quibus proferetur sententia in sequenti actione.

Ibidem confirmata est depositio Macarii, & sociorum eius, & petitum est a clericis Antiochiæ, ut alius pro Macario crearetur Archiẽps: & sic absoluta est actio duodecima.

Actio tertiadecima.

Conueniente sancto & uniuersali concilio, *Sessio 13.*
quod per imperiale decretum in hac regia urbe &c. sicut in actione prima.

Postulatum est, ut pronunciaretur senten-

tia de epistolis Sergij, Honorij, & Sophronij, quæ in actione præcedenti lectæ sunt. Sanctũ concilium dixit. Secũdum promissionem, quæ a nobis ad uestram gloriam facta est, retractã tes dogmaticas epistolas, quæ a Sergio Patriarcha huius regiç urbis scriptç sunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat episcopus Phasidis, quam ad Honorium Papam antiquæ Romæ: similiter autem & epistolam ab illo, id est Honorio rescriptam ad eundem Sergium: hasq; inueniẽtes omnino alienas existere ab apostolicis dogmatibus, & a definitionibus sanctorum conciliorum, & cunctorum probabilium patrum, sequi uerò falsas doctrinas hæreticorum, eas omnimodo abijcimus, & tanquam animç noxias execramur. Quorum autem, id est, eorundem impia execramur dogmata, horum & nomina a sancta Dei ecclesia proijci iudicauimus, id est, Sergij præsulis huius urbis, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, præsulum huius etiam ciuitatis, qui & similia eis senserunt.

Hæreseos dãnantur hoc loco septem põtifices: Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

Ad hęc & Theodori epĩ Pharã, quarum oĩum suprascriptarum personarum mentionẽ fecit Agatho sanctiss. Papa antiquæ Romæ in suggestione, quam fecit ad pijssimum, & magnum Imperatorem nostrum, eosq; abijcit, utpote contraria rectæ fidei sentientes, quos anathemati submitti definimus. Cum his uerò simul proijci a sancta Dei catholica ecclesia, simulq; anathematizari prçuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eo qđ inuenimus ꝑ scri-

pta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in oĩbus mentem eius secutus est, & impia dogmata cõfirmauit. Pertractauimus aũt & synodica Sophronij Archiepĩ Hierosolymitani, & hæc reperiẽtes cum una fide cõuenientia, apostolicisq; & sanctorũ patrum doctrinis paria, utpote, quæ sunt orthodoxa, recipimus, & ut salubria sanctæ Dei ecclesiæ suscipimus, & nomen eius inseri sanctis diptychis sanctarũ ecclesiarum iustum esse iudicauimus.

Post hæc ꝑduxit Georgius diaconus chartophylax epistolas Cyri duas ad Sergiũ Constantinopo. & unam Theodori ad eundẽ Sergium, & unam Pyrrhi, & unam Pauli, & unam Petri Constantinopoli, quondam antistitem, & unã Honorij Papæ totam hæreticam ad eũdem Sergium, de quibus omnibus sanctũ concilium dixit. Cognitionẽ accipientes prolatorum nobis a Georgio diacono libellorũ, atque chartarum, siue aliorũ opusculorum, comperimus in unam eãdemq; impietatem cõcurrere, & præuidimus hæc tãquam prophana, & animæ perniciosa continuo ob perfectum exterminium igne concremari, & combusta sunt, & sic præcepto iudicum, & sancti concilij absoluta est actio tertiadecima.

Actio quarta decima.

Conueniente sancto & uniuersali concilio &c. & residentibus gloriosissimis patritijs, & cõsulibus, & omnibus Deo amabilibus episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, & propositis in medio sacrosanctis Christi Dei nostri euangelijs, Georgius diaconus *Sessio 14.*

produxit duos codices continentes acta ſancti & uniuerſalis quinti concilij, & Tomum ſeptimæ actionis eiuſdem concilij, & iuſſu concilij tangens præpoſita ſacroſancta euangelia, dixit. per iſtas ſanctas uirtutes, & Deum, qui locutus eſt per eas, cum ueritate hi duo libri mẽbranacei ſunt libri ſancti quinti concilij, & uolumen ſeptimæ actionis eiuſdem concilij iuxta quod iam excuſi ſunt, ita etiam nunc manifeſtati ſunt, & pridem in bibliotheca inuenti atque ſuſcepti, & neque additum eſt quicquam a me nec ſubtractum per me, neque cum conſcientia mea a quoquam omnium. Surgentes epiſcopi concilij, & conferentes cum exemplaribus authenticis, inuenerunt ab hæreticis adiectos eſſe tres quaterniones in primo libro quinti concilij, & in ſecundo libro circa ſeptimam actionem mutatum quidem fuiſſe quintumdecimum quaternionem, & adiectum eſſe quadrifolium nõ ſuperſcriptum ante decimum ſextum quaternionem. Quocirca acclamatum eſt a concilio. Anathema libello, qui dicitur Mænæ ad Vigilium. Anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe a Vigilio ad Iuſtinianum, & Theodorũ diuæ memoriæ, Anathema ſimul, qui falſauerunt acta ſancti & uniuerſalis quinti concilij.

Falſati codices per hæreticos.

Introduxerunt Græci ſub nominibus Vigilij Papæ, ſimiliter & Mænæ, hos libellos continentes unam uoluntatem, & unam operationem in Chriſto, cum tamen nullos tales ſcripſiſſet Vigilius, nec Mæna, & hac de cauſa acclamatum eſt a concilio, & anathematizati

sunt libelli illi.

Deinde productus & lectus est sermo Atha nasij super uerbis illis Domini: Nunc anima mea turbata est, de quo sanctum concilium dixit aperte. Nũc in sermone, qui lectus est, duas naturales uoluntates in dispensatione incarnationis unius de sancta Trinitate domini nostri Iesu Christi ueri Dei laudabilis Athanasius declarauit, & præcepto iudicum, & sancti concilij actio quartadecima absoluta est. *Sermo Athanasij de duabus uoluntatibus in christo*

Actio quintadecima.

Conueniente sancto concilio &c. ut supra. *Sessio 15.*

Adductus est ad cõcilium Polychronius religiosus presbyter & monachus, & interrogatus, quæ esset fides eius in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu Christi. Polychronius monachus dixit. Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, ut suscitet eum, sin autem non resurrexerit, ecce concilium, & Imperator, quæ eis placuerint in me faciant. Sanctum concilium dixit. Expositionem fidei tuæ profer, nã ecce mortuus ꝑparatus est. Ille ait: In hoc est fides mea, & ita mihi ostẽdit Deus, ut ponam eam super mortuum, & si non surrexerit, ecce ut prædixi. Et protulit in medio unam chartulam propria scriptam manu, & ab Antiocho religioso lectore, & notario aperta & lecta est, habens his uerbis ita. *Insania Polychronij cõtendentis suscitare mortuũ in hæreticorũ ueritatis testimonium.*

Constantino a Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquam præsens, saluto, & adoro: & quia uidi multitudinem uirorum, & candidatorum, & *Chartula fidei Polychronij hæretici.*

in medio uirum, cuius uirtutem narrare non ualeo, dicentem mihi. Quia nouam fidem componis, feſtina, & dic Imperatori Conſtantino. Non facias nouam fidem, neq; acquieſcas. Et uenīēte me ab Heraclea Chryſopolim, & ſtante me in ſolario, (hora erat quaſi ſeptima diei) uidi uirum terribilem candidatum ualde, & ſtetit coram me dicens. Quia qui non confitetur unam uoluntatem, & Dei uirilem operationem, non eſt Chriſtianus. Ego autem dixi. Hoc & Conſtantinus ſapientiſſimus Imperator præfiniuit unam uoluntatem, & Dei uirilem operationem. Ille autem dixit. Multum bene & Deo placet. Sanctum concilium dixit, ut illa chartula ab eodem Polychronio iuxta propoſitionem ſuam poneretur ſuper mortuum iam ad hoc pręparatum in loco publico in pręſentia concilij, & populi ad ſatisfactionē Chriſto amabilis plebis, qualiter Deus ueritatem demonſtraret. Et congregato plurimo populo in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, idem Polychronius poſuit ſuper mortuum huiuſmodi fidei ſuæ chartulam, perq; plures horas perſeuerans, & inſuſurrans ei, nihil horum, quæ ab eo ſtolide, ac blaſpheme promiſſa fuerant ualens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus ſe poſſe mortuum ſuſcitare. Populus qui ibidem aderat, exclamauit dicens. Nouo Simoni anathema, Polychronio ſeductori populi anathema. Sancto concilio iterum interroganti, ſi adhuc perſeueraret in illa ſua fide, Polychronius reſpondit. Sicut continet chartula quam obtuli, & po-

sui supra mortuum, ita credo unam uoluntatem, & Dei uirilem operationem, & alterum quid non dico. Et cum perseueraret in proprio errore, per sanctum concilium tanquam seductor populi & manifestus hęreticus, depositus est ab omni ordine & officio sacerdotali. Gloriosissimi principes, & sanctum concilium dixerunt. Sufficiunt, quæ hodierna die acta sunt.

Actio sextadecima.

Conueniente sancto, & uniuersali concilio &c. ut supra. *Sessio 16.*

Adductus est Constantinus presbyter ecclesiæ quæ est in Apamia secundæ Syriorum prouinciæ ad concilium, & examinatus est de sua fide, qui rogatus à concilio, dixit se non cognoscere nisi unam uoluntatem, & unam operationem in Christo, sicut Macarius sentiebat. Cui post longam disputationem, sanctum concilium dixit. Ita sentis, & ita perseueras usque ad finē in hac secta? Et Cōstantinus dixit. Etiam Domini, sic sentio, & sic credo, & non est posibile aliter. Sancta synodus exclamauit. Hęc secta Manichęorum est. Hæc est fides Apollinarij, Anathema illi cum dogmatibus suis. Anathema Theodoro hæretico Pharanitano, Sergio hæretico anathema, Pyrrho hęretico anathema, Paulo hęretico anathema, Petro hęretico anathema, Macario hęretico anathema, Polychronio hęretico anathema, Aspergio Pergensi anathema. Omnibus, qui suffragantur hæreticis, anathema. Sic absoluta est actio sextadecima.

Actio decimaseptima.

Sessio 17. In hac actione profertur symbolum, quod dominicis diebus nunc publice in ecclesijs cantatur, a' synodo Nicęna constitutum, ubi obiter condemnatur Arrius, qui aiebat de uerbo quod erat aliquando, quando non erat, & antequam nasceretur, non erat, & quia ex nihilo factus est, uel ex altera substantia, uel essentia, dicentes esse aut uertibilem, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat catholica et apostolica synodus.

Ibidem longa oratione explicatur mysteriũ Dominicæ incarnationis in unitate personæ, et unius substantiæ duas concurrisse naturas, & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes indiuise, inseparabiliter, inconfuse, secundum sanctorũ patrum doctrinã in Christo copulatas, non contrarias, iuxta qđ impij asserunt hæretici, sed uoluntatẽ humanã nunq̃ reluctãtẽ, sed subiectã diuinæ eius, atq; oĩpotẽti uolũtati, iuxta sñiam sapientissimi Athanasij.

Recipitur epistola Leonis Papæ ad Flauianum. Idem recenset hæreticos, quos supra anathematizat, & recipit tomum sanctissimi Leonis Papæ an sanctum Flauianũ, quem & titulum rectæ fidei appellat sancta synodus.

Recipiuntur epistolæ synodicæ Cyrilli aduersus Nestorium. Item epistolas synodicas, quæ scriptę sunt a beato Cyrillo aduersus impium Nestorium, & ad Orientales episcopos.

Item etiam approbat & recipit quinq; uniuersalia concilia, & sanctos & probabiles patres definientes dñm Iesum Christũ unum de sancta Trinitate. Et subscripserunt oẽs epi, & absolutus est conuentus decimus septimus.

Actio decimaoctaua.

Præsidente pijssimo & magno Imperatore, conueniente quoq; sancto & uniuersali concilio, quod per Imperialem sanctionem congregatum est &c. ut supra. *Sessio 18.*

In hac actione præsente Imperatore cōfirmauerunt acta in actionibus p̄cedentibus, & subscripserunt omnes epi p̄ntes, & uices gerentes absentium epoꝝ. Deinde & Cōstantinus Imperator subscripsit. Post subscriptionem habētur explicatæ hæreses, quæ circa Christi humanitatē sunt exortæ. Quidā.n. personas in Christo diuidunt. Alij contra, naturas permiscent, & cōfundunt &c. Nos autē altrinsecus positā uoraginē, diuisionis q;, & cōfusionis declinantes periculum, tanq; iter regale pergētes, duas in Christo naturas, & harū pari numero naturales operationes cōfitemur, & in unam indiuiduam concurrentes subsistentiam, & quæ suæ sunt alterutrum, in cōmune proprietates conferentes. Superfluas autē uocum nouitates, & earum inuentores procul ab ecclesiasticis septis abijcimus, et anathemati merito subijcimus, id est Theodorum Pharanitanū, Sergium, & Paulum, Pyrrhum simul, & Petrū, Cyrū, & Honoriū, deponētes Macarium, qui fuerat Antiochēsis episcopus, & Stephanū eius discipulum. Similiter & Polychroniū infantilis intelligentiæ delirum senē, qui mortuos suscitare pollicitus, dum nō suscitaret, derisus est, & omnes, qui cōstituerunt, uel constituunt, constituere, uel præsumpserint unam uoluntatem, & unam operationem in dispensatione humanitatis Christi.

Ad hæc accessit edictū Cōstantini Imperatoris nō minus Christiana eruditione, q̄ pietate refertum. Datū est autē ad populū Occidentalem ad corroborandа, & firmanda omnia, q̄ a præsenti synodo definita sunt. Amplectit̄ autem, & suscipit pijssimus Imperator quinque uniuersales synodos, & hanc sextam cum eis, sub hac forma uerborum.

Quinq; uniuersalia, & a Deo cōsita cōcilia, sicut quandam hæreditatem cœlestem in cordis conclaui reponentes, tanquam intellectuales margaritas, ab eis thesaurizam⁹ dogmata, & quos anathematizarunt, & quæ refutarunt anathematizamus atque refutamus, quosq; susceperunt suscipimus patresq; nostros scribimus. Anathematizamus oēm hæresim, quæ a Simone usque nunc in Dei ecclesiam introducta est ad scindendam pacem et unitatem credentium. Super hæc omnia anathematizamus Theodorum, Sergium, Cyprum, Petrum &c. quos supra pluries recensuimus.

Vltimo est epistola Leonis Papæ ad Constantinum Augustum habens sic.

Regi regū in cuius potestate sunt regna mūdi magnas gratias agimus q̄ sancta uniuersalis & magna sexta synodus, quam nutu Dei uestra clementia, & sedule cōuocauit, & cui pro Dei ministerio præfuit, Apostolicam in omnibus regulam, & probabilium patrū secuta fuerit. Et quia definitionem rectæ fidei plenissime prædicauerit, quā et Apostolica sedes beati Petri Apostoli (cuius licet ípares ministerio fungimur) ueneranter suscipit, idcirco & nos, & p

noſtrum officium hæc ueneranda ſedes Apoſtolica concorditer, ac unanimiter his, q̃ definita ſunt ab ea, cõſentit, & beati Petri authoritate cõfirmat, ſicut ſupra ſolidatam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptus firmitatem. Propterea ſicut ſuſcepimus atq; firmiter prædicamus ſancta quinq; uniuerſalia cõcilia, Nicænũ, Conſtantinopolitanũ, Epheſinũ primũ, Chalcedonenſe, et Conſtantinopolitanũ, & quæ omnis Chriſti eccleſia approbat & ſequitur: ita & quod nuper in regia urbe pio ueſtræ ſerenitatis adniſu celebratũ eſt ſanctũ ſextum conciliũ, ut eorũ pediſſequi interpretes, pari ueneratione atque cẽſura ſuſcipimus, & hoc cũ eis digne cõnumerari, tanq; una & æquali Dei grã congregatũ, decernimus: & qui in eo fideliter cõuenerunt Chriſti eccleſiæ ſacerdotes, inter ſanctos eccleſię patres atq; doctores aſcribendos æque cẽſemus. Nã & iſtis ſicut & illis, idẽ Dei ſpiritus ſalutem animarũ operatus eſt: & huius imarceſſibilis fruct9 imperiali pietati ueſtræ a dño reputabitur, cuius & p ſecula prædicando labore perfectum eſt.

Deinde anathematizat omnes hęreſes & earum authores quos ſupra nominauimus.

CANONES SEXTAE SYNODI IN Trullo celebratæ ex Græcis exẽplarib9 deſumpti, interprete Gentiano Herueto Aurelianen.

In uolumine Conciliorũ excuſo Coloniæ feruntur nouem Canones adſcripti ſextæ ſynodo, cũ tamẽ ſciamus ſextã ſynodum, quãdo primo ſub Cõſtantino congregata eſt, nullos ediſſe Canones: ſed poſt, ſub Iuſtiniano cõuenietes 227. patres in Trullo regiæ palatij Cõſtantinopoli Canones ediderũt ſe **Author.**

quentes 102. Hoc *ita tradunt patres, qui ad septimã synodũ cõuenerunt in* Nicæa *sub Cõstantino filio* Leonis, *&* Irene *eius matre in actione quinta, & explicatius in actione sexta,* Tomo *1. in utroq; loco citant* Canonẽ *octuagesimũ secundum.* Horum *ẽt* Canonũ *meminit* Nicolaus *primus in epistola ad* Michaelẽ Imperatorẽ. *Itẽ &* Anastasius Abbas *apostolicæ sedis* Bibliothecarius *in præfatione octauæ synodi, dicẽs.* Cũ *sexta synodus nullã protulerit, præter fidem, regulam, sed quas eius asseuerant regulas, longe post sextam synodum ab ipsis constat esse penes se priuatimq; depromptas &c.*

Item patres qui ex Oriente *&* Occidente *conuenerũt ad synodum* Florentinam, *in sessione quinta citant hos 102.* Canones *sextæ synodi in* Trullo.

Item Gratianus *in* Decreto *citat aliquot* Canones *istorũ (ut in proprijs locis indicabimus) & ascribit illos sextæ synodo.* Propter *hæc & alia uisum est nouem* Canones *prædictos, ut nothos & adulterinos reijcere, & istos 102. ex* Græco Nomocanono *uetustissimo nondum excuso.*

Præmittitur loco p̃fatiõis allocutoria oratio Patrum *qui in* Trullo *conuenerunt ad* Imperatorem Iustinianũ, *in qua ostenditur, quòd cum duæ uniuersales synodi, quinta scilicet quæ fuit regnante* Magno Iustiniano, *& sexta quæ fuit regnante* Constantino Pogonato, *non fecerint* Canones *ad ecclesiarum constitutionem, sicut reliquæ quatuor sanctæ uniuersales synodi fecerunt, hæc facta est ad supplementum duarum.* Propterea *enim nec sexta proprie numeratur, sed* πενθέκτη, *id est,* Quinisexta. *Nam quod quintæ & sextæ synodo deerat, repleuit.* Est *autem etiam uniuersalis.*

Canon primus.

In primo Canone proponitur fides tenẽda, ut per Apostolos & sacra concilia tradita est: & explicatur ratio sex synodorum uniuersaliũ, sicut in multis alijs concilijs explicata est. Sub

anathemate etiam decernitur tenēda uniuersa, quæ in eis sunt a patribus definita.

Canon 2. Vt tam synodorum generalium, quarundamq; prouincialium, Apostolorum, & aliorum Patrum Canones stabiles maneant, definitur.

Hoc quoque huic sanctæ synodo pulcherrime & honestissime placuit, ut ab hoc nūc tempore deinceps ad animarum medelam, & perturbationū curationē firmi, stabilesq; maneāt, qui a sanctis patribus, qui nos præcesserunt, suscepti ac confirmati sunt, atque a Deo nobis ēt traditi sunt, sanctorū Apostolorū nomine 85. Canones. Quoniam autem in his nobis Canonibus pręceptum est, ut eorundē sanctorū Apostolorum per Clementem constitutiones susciperemus, quibus iam olim ab ijs, qui a fide aliena sentiunt, adulterina quædā, & a pietate aliena introducta sunt, q̄ diuinorū nobis decretorū elegantem & uenustam speciem obscurarunt. Has constitutiones ad Christianissimi gregis ædificationem ac securitatē utiliter reiecimus, hęreticę falsitatis fœtus nequaq̄ immiscentes, & germane ac integre Apostolorū doctrinę inferentes. Obsignamus etiam reliquos omnes Canones, qui a sanctis & beatis nostris patribus expositi sunt, id est, a trecētis decē & octo diuis patribus, qui Nicææ cōuenerunt: ab ijsq; qui Ancyræ: etiam ab ijs qui Neocæsareæ, similiter & qui Gangris. Præterea & ab ijs qui Antiochia Syriæ: ab ijs etiam qui Laodicea Phrygiæ. Præterea aūt & a 150. patribus, qui in hac Dei cultrice & regia ciuitate conuenerunt: & ducentis qui in Ephesiorum Metropoli prius

coacti sunt, & 630. sanctis patribus qui Chalcedone, similiter & ab ijs qui Sardicæ, & qui Carthagine, & qui rursus in hac regia urbe cõuenerunt sub Nectario, qui regiæ huic ciuitati præsidebat, & Theophilo, qui fuit Alexãdriæ Archiep̃s. Quin etiam Canones Dionysii Archiep̃i Alexãdrinorum Megalopolis. Et Petri Alexãdriæ archiep̃i & martyris Gregorij Neo cæsareæ ep̃i, qui θαυματουργὸς, id est, mirabiliũ operũ effector dictus est. Athanasii Alexãdrini archiep̃i, Basilij archiep̃i Cęsareæ Cappadociæ, Gregorij ep̃i Nyssæ, Gregorij Theologi, Amphilochi Iconij, Timothei archiep̃i Alexãdrini, Cyrilli eiusdem Alexandriæ Archiep̃i. Et Gennadij Patriarchæ huius regiæ ciuitatis. Prę terea uero & a Cypriano Aphrorũ regionis archiep̃o & martyre, & synodo, quę sub ipso fuit emissum canonẽ, qui in p̃dictorũ præsulum locis, & solum, secundũ traditam eis consuetudinem seruatus est. Et nulli licere prius declaratos Canones adulterare, uel abolere, uel alios præter prius hic propositos Canones admittere, a quibusdã falsa adiecta inscriptione cõpositos, qui ueritatem cauponari conati sunt. Siquis autem ꝙ p̃dictorũ Canonũ aliquẽ innouare, uel subuertere conetur, cõuictus fuerit, reus erit secundum eum canonem, ut ipse pronunciat canon, pœnam luens, & per ipsum, in eo in quo offendit, medelam suscipiens.

Quõ hic canõ Cypriani recipiatur explicat 95. ca. infra, et 19. Nicæ syno.

Can. 3. Qualiter puniẽdi clerici, qui præter canonicas sanctiones uxores duxerint.

Rex noster allocutus est, ut ministros ecclesię puros, & eo ministerio dignos exhiberet sy-

nodus. At cum hi, qui sunt Romanæ ecclesiæ canonis summum ius seruare proposuerint, huius autem ciuitatis sedes benignitatẽ, nos uerò unum e duobus cõponentes (ut nec ex lenitate, dissolutionẽ, nec ex rigore, austeritatem) sancimus, ut qui ad secundas transierunt nuptias, nec a peccato, cui mãcipati sunt, resipiscere uoluerint, depositioni canonicæ subiacere. Qui uerò ad hanc secundarũ nuptiarum affectionem trãsierunt quidẽ, sed ante nostrã cognitionem procul peregrinam spuriamq́ coniunctionem abiecerunt, uel quorũ uxores secundæ obiere, uel ipsi ad cõuersionem prouidentes, in animum sobrietatẽ reuocarunt, & subito eorũ omnium quæ prius contra leges erant, obliti sunt, siue presbyteri, siue diaconi sint, uisum est eos cessare debere ab omni sacro munere & actione, in certum tp̃s damnatos, dũmodo honores q̃dẽ suæ sedis & statũ retineant cõtenti primo accubitu: lachrymis a dño efflagitãtes, ut sibi remittat illud ignorantiæ peccatũ: ineptum.n.est, ut alijs bene precetur, qui necesse habet sua curare uulnera. Cæterum qui uni quidem coniũcti sunt uxori, sed quæ uidua esset cũ ascita fuit, similiter & qui postq̃ fuere electi nuptijs illegitimis adhæsere, hoc est presbyteri, diaconi, & hypodiaconi, ad breue aliquod tp̃s dãnati, semotiq́ a sacra administratiõe, rursus ad eosdẽ restituantur gradus, dũmodo ad maiorem nõ procedant gradũ, latenter illegitimo cõtubernio soluto. Et hęc quidẽ solum in sacerdotibus disposuimus, definientes ab hoc tẽpore, & restituentes Canonẽ illũ, qui prohibet, ut qui ad Ca. Apost. 17 & 18.

secundas nuptias transierit post baptismum, uel pellicẽ habuerit, non possit eps, aut presbyter creari, uel diaconus, aut omnino ordinis sacri. Similiter & qui uiduam assumpserit, uel repudiatam, uel amitam, uel ancillam, uel meretricem esse nõ potest eps uel presbyter, uel diaconus, uel omnino ordinis sacri.

D.33. Siquis post.

D.34. Siquis uiduam.

Canon 4. Clericus uitians monacham deponatur.

Siquis episcopus, uel p̃sbyter, uel diaconus, uel subdiaconus, uel lector, uel cantor, uel ostiarius cum muliere Deo dicata coierit, deponat̃, ut qui Christi sponsam uiolauerit. Si autem laicus segregetur.

Ex 25. ca. Apostolorum, qui qualecũque mulierem stu prauit clericus, deponitur.

In 5. ca. statuitur, nequis ex clero habeat secum mulierem extraneam. Canon repetitus in multis concilijs.

27. q. 1. Siquis

Can. 6. Soli cantores & lectores possunt uxorem ducere.

Quoniam in Apostolicis Canonibus dictũ est, eorum qui nõ ducta uxore in clerũ promouentur, solos lectores & cantores uxorẽ posse ducere: Et nos hoc seruãtes decernimus, ut deinceps nulli penitus hypodiacono, uel diacono, uel presbytero post sui ordinationem coniugium contrahere liceat. Si autem hoc facere ausus fuerit, deponatur. Siquis aũt eorꝫ qui in clerũ accedunt, uelit lege matrimonij mulieri coniungi anteq̃ hypodiaconus, uel diaconus, uel presbyter ordinetur, hoc faciat.

D. 32. Siquis eorum.

Canon 7. Diaconi non sedeant loco honoratiori, quàm presbyteri.

Quoniã in nõnullis ecclesiis diaconos officia ecclesiastica habere cognouimus, et ex hoc nonnullos eorum arrogantia & licentia fretos

D. 93. Præcipimus.

ante presbyteros sedere, statuimus, ut diacon⁹ etiam si in dignitate, id est, in quouis sit officio ecclesiastico, ante p̄sbyterꝝ nō sedeat, p̄terquā si proprij Patriarchę, uel Metropolitani uicem gerens, adsit in alia ciuitate super aliquo capite. Tunc.n.ut locū illius implens honorabitur. Siquis autem tyrānica adductus audacia tale quid efficere ausus fuerit, is ex proprio gradu deiectus, sit omnium ultimus eius ordinis in cuius est catalogo in sua ecclesia.

Hic canon erat renouandus, quoniam uidemus diaconos in dignitate constitutos ante presbyteros sedere. Puto exemplum ab ecclesia Romana sumentes in qua ante episcopos et sedent diaconi Cardinales. Autor.

In canone octauo statuit, ut quotānis synodi prouinciales fiant, estq́ꝫ cap.5. Nic. & Chalcedo.19. Addit tamen, ut saltem semel in anno fiat synodus. *Ca. Apostolicus 36.*

Canon 9.

Nulli liceat clerico cauponariam habere tabernam. Canon Apostolicus in cauponam ingredi clericum non permittit. *Ca. apost. 54. & 44. d.c. Nulli.*

Hic habere, pro eo quod est exercere, accipe. Author.

Canon 10. Clerici usuras non accipiant.

Episcopus, presbyter, aut diaconus qui usuras uel centesimas accipit, uel cesset, uel deponatur. *Ca. Nic. cōcil. 18. Apost. 44*

Canon 11. Nulli fidelium licet Iudæorū azyma comedere.

Nemo eorum qui in sacro ordine censentur, aut laicus, Iudæorum azyma comedat, uel ullam cum eis familiaritatem ineat, uel in morbis accersat, uel medicinas ab eis suscipiat, uel unà cum eis in balneis lauetur. Siquis contra *28.q.1. Nullus*

fecerit, si sit clericus deponatur, si laicus, excõmunicetur.

Nemo putet quòd hic patres prohibuerint azymum panẽ comedere, sed per azyma, more Iudaico, festa celebrare.

Can. 12. Post ordinationem suam, Episcopi a proprijs uxoribus secedant.

Iubet omnino antistites, postq̃ sunt ordinati a proprijs uxoribus secedere. Ne autem contra quintum apostolicum Canonem facere uideantur, qui episcopis cum uxoribus suis habitare permittit, inferunt, q̄ nõ diuinis apostolis aduersantes hæc decernũt, sed statum ecclesiasticum in pulchriorem ordinem prouehi uolẽtes, quoniam apostoli, cũ fides inciperet, ad fidelium imbecillitatem se magis demittebant, cum autem euangelij prædicatio sit magis ampliata, oportet & pontifices ad perfectam continentiam uitam suam dirigere: ne status ecclesiasticus ullo probro afficiatur.

Can. 13. Subdiaconi, & supra uicis suæ tempore ab uxoribus separentur.

D. 31. Quoniã in.

Is mos seruatus est in Oriẽte, ut ex coniugio licite assumatur ad clerum.

Hoc canone patres decernunt. Primo, eos q ut ordinẽtur hypodiaconi, diaconi, aut presbyteri digni sunt, a prioribus suis legitimis uxoribus nõ separari. Adijciunt autẽ, eos non cũ suis coniugibus coniunctionem indiscriminatim habituros, sed ab eis abstenturos uicis suæ tẽpore, eo scilicet tempore quo sacrificant, sicut definit Carthaginen. synodus secunda Can. 2.

Secundo decernit, deponendos eos, qui audeant post ordinationẽ, diaconos & sacerdotes cum prioribus suis legitimis uxoribus consuetudine priuare: & ipsos qui ordinantur suas

uxores pietatis prætextu expellentes excōmunicandos statuit.

Tertio dicunt patres, se id facere cognoscētes Romanæ ecclesiæ pro canone traditū esse, ut diaconi uel presbyteri in sua ordinatione ꝓfiteantur, se non amplius suis uxoribus cōiungendos.

Can.12. prohibuit episcopos cum proprijs uxoribus post ordinationem habitare, hic autem Canon de diaconis & sacerdotibus subdistinguit, ueluti corrigens quod ea de re fit in ecclesia Romana; sed tu Lector intellige, si iusto prohibētur in Oriente sacris initiati, cum proprijs uxoribus manere uicis suæ tempore, ubi sacerdotes & reliqui non præfinitis uicissim hebdomadibus, sed perpetuo sacrificant, ut fit in Occidēte, non'ne æqua erit ea constitutio? De hac constitutione latius Innoc. in epistola 3. ad Exuperium Thollo. epm. Can. 1. habes supra fol. 106. **Author.**

Ab hac constitutione excipit sacerdotes qui sunt in ecclesiis Barbaricis, Ca. 30. huius sextæ synodi.

Ca.14. & 15. prohibet, ne diaconus ante 25. annum creetur, nec hypodiaconus ante 20. nec presbyter ante 30. nec diaconissa ante 40. *D. 77. c. subdiaconus.*

Can.16. De quibus diaconibus loquatur liber Actu. Apostolorum.

Quoniam actorum liber septem diacones ab Apostolis constitutos esse tradit, & Neocæsarien. synodus, in canonibus suis sic aperte disseruit, quòd septē debent esse diaconi etc. Nos cū dicto Apostolico mentē patrum adaptassemus, inuenimus eos esse locutos non de uiris, qui ministrant mysterijs, sed de ministerio qđ in usu mensarum adhibebatur, cum liber actorum sic habeat. Cum discipulorum multitu- *Ca.14. Neocæsa. synodi corrigitur p præsentē canonē.*

do &c. Quod & accepimus a Ioanne Chryso- stomo sic hæc uerba interpretante.in cõment. super acta Apostolorum c.6.

Can.17.Sine demissorijs episcopi clerici a proprijs ecclesijs non recedant.

Excipe Cõstãtinop. & Carthaginen. ecclesiam.

Statuimus,ut nullus omnino clericus possit sine proprij episcopi scriptura dimissoria in alienæ ecclesiæ catalogum referri. Qui secus fecerit deponatur.

Canon 18. Cessante causa recessus, clericus ad propriam redeat ecclesiam.

Clericus qui propter Barbaricam incursionem,uel aliquo alio modo reliquit suam ecclesiam,cessante hac circunstantia propter quam secessit,redeat statim ad ecclesiam.

Can.19.Episcopi diebus omnibus præcipue Dominicis docere populum debent.

Docere populũ solis epis ex officio datum

De scriptura suborta cõtrouersia p patrũ interpretationẽ diluenda.

Quod oportet eos, qui præsunt ecclesiis in omnibus quidem diebus, sed præcipue Dominicis omnem clerum et populum docere pietatis ac rectę religionis eloquia,ex diuina scriptura colligentes intelligentias , & iudicia ueritatis,& non transgredientes iam positos terminos,uel diuinorum patrum traditionem. Sed & si ad scripturam pertinens controuersia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, q̃ quomodo ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerunt: & maiorem ex ijs laudem assequãtur,quàm si quæ a se dicuntur cõponãt:ne,dum quandoq; ad id hęsitant,ab eo quod conuenit excidant.Per prædictorum.n. patrum doctrinam,populi ad eorum quæ sunt bona & expetenda,& inutilia ac reijcienda co

gnitionem uenientes, uitam in melius componunt, nec ignorantiæ uitij cōuincuntur, sed doctrinæ mentē adhibentes, se ipsos ad id ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentium suppliciorum metu sibi salutem procurant.

Canon 20. Ne in alia ciuitate episcopus doceat.

Non licet episcopo in aliena ciuitate publice docere. Si hoc facere deprehensus fuerit, cesset ab episcopatu, presbyteri autem munere fungatur.

Canon 21.

Clerici propter canonicum crimen depositi, si resipiscant, recipiantur ab ecclesia.

Canon 22.

Ob pecuniam promotos, siue episcopos siue clericos deponi iubemus.

Canon 23. Pro eucharistiæ administratione nihil exigendum est.

Nullus episcopus siue presbyter, siue diaconus purissimam præbēs communionem, ab eo qui communicat eius participationis gratia, obolos uel quāuis aliam speciem exigat. Non est.n.uenalis gratia, nec pecunijs spiritus sanctificationē impartimur: sed ea ijs qui digni sunt absque ulla fraude est communicanda. Qui secus fecerit, deponatur. *1.q.1. Nullus eps aut.*

Ca.24.est 25.canon cōcilij Laodicen. & 11. ca.cōcilij Carthagineñ.tertij, ne clerici aut monachi intersint ludis theatricis. Can.25.est can. 17.synodi Chalcedonen.

Canon 26. Ignorantia non impedit, quin ab illicitis nuptijs presbyter abstinere teneatur. D.28. Presbyterum.

Presbyter, qui per ignorantiam illicitis nu-

ptijs eſt implicatus, ſit quidem cathedræ particeps: a reliquis autẽ operationibus abſtineat. Ei enim qui talis eſt, ſatis eſt, ſi uenia detur. Nec ergo publice nec priuatim bñdicat, nec Chriſti corpus alijs diſtribuat, nec aliquod aliud miniſterium obeat: ſed prima ſede cõtentus, Domino defleat, ut illi ex ignorantia peccatũ condonetur. Manifeſtum eſt, quòd nefarium coniugium diſſoluetur.

Canon 27.

Clericus ueſtem ſibi conuenientem induat tam in urbe quàm in uia.

Can. 28. Vua non diſtribuatur ſimul cũ Euchariſtia.

De conſe. d. 2. Didicimus. Quoniam in diuerſis eccleſiis intelleximus uuam ad altare allatam miniſtros cũ incruento illo oblationis ſacrificio coniunctã, ex quadam, quę inualuit conſuetudine, utraque ſimul populo diſtribuere: decernimus, ut nullus ſacerdos hoc amplius faciat, ſed ad uiuificationẽ & peccatorum remiſſionem ſolam oblationẽ populo impertiat. Sacerdotes uero has uuas allatas priuatim benedicentes, nõ ſecus ac primitias quaſdam diſtribuant pœnitentibus ad laudem datoris fructuum, per quas noſtra corpora diuina diſpoſitione augentur, & nutriuntur. Siquis ſecus fecerit, deponatur.

Can. 29. Nec feria 5. in cœna Domini ſoluatur ieiunium, nec non ieiuni cõmunicent.

29. Can. Carthaginen. 3. Hoc Canone abrogatur ſynodi Carthaginen. tertiæ decretum, ut quinta feria in qua cœna Domini peragitur, fideles cœnati cõmunicent. Et renouatur Can. 50. ſynodi Laodicen. Ne ea die ſoluatur ieiunium.

Can. 30. Sacerdotes Barbarici cum ordinantur, uxores relinquere possunt.

Dispensat hic Canõ cum sacerdotibus, qui sunt in Barbaricis ecclesiis, ut mutua consuetudine suarum uxorum abstineant. Sic tamen, ut cum illis non amplius cohabitare contingat. Hoc autem indulgetur propter externos ac nõ satis firmos, sed agrestes mores.

Canon 31. Sine episcopi licentia clerici intra domos non baptizent.

Clericos, qui in oratorijs quæ sunt intra domos ministrant, uel baptizant, hoc illius loci episcopi sententia facere decernimus. Qui hoc sic non seruauerit, deponatur. *De cõse d. 1. c. clericos. Infra Ca. 59.*

Canon 32. Vt in sacrificio uinum aqua mistũ offeratur.

Qm̃ nouimus in Armeniorꝛ regione uinum tãtum in sacra mensa offerri, aquã illi nõ miscẽtes qui incruentum sacrificium peragunt, ꝑtexẽtes ecclesiæ doctorẽ Ioannẽ Chrysost. in interpretatione Matthæi hoc asserentẽ. Vt iam nũc ab ignorãtia liberent, illius patris mentẽ orthodoxe aperimus. Cũ.n. antiquã Hydroparastarũ hæresim qui pro uino solã aquã in sacrificio usi sunt, subuerteret, illã orationem cõposuit, in qua aqua in sacrificio missæ adiunctionẽ amouere illi existimãt, cũ tamen nõ doceat sanctus per solum uinum oblationẽ fieri, quãdoquidẽ & suę ecclesię ubi est illi pastoralis administratio tradita, aquam uino miscendam tradidit, quando incruentũ peragi sacrificium oportet, ex pretioso & honorando nostri Redemptoris sanguine & aqua contẽperationem attendens, q̃ in totius mundi uiuificationẽ effusa est *Armenij male intellexerũt uerba Chrys.*

et peccatorum redemptionẽ. Et in omni etiam ecclesia ubi ſpiritalia luminaria refulſerunt, hic ordo diuinitus traditus ſeruatur. Nam & Iacobus Dñi noſtri Ieſu Chriſti, ſecũdum carnem, frater, & Baſilius Cæſarieñ. Archiepiſcopus, cuius gloria omnem terrarum orbem peruaſit, myſtico nobis inſcripto tradito ſacrificio, ita ꝑ agendum in ſacro miniſterio ex aqua & uino ſacrum poculum ediderunt. Et qui Carthagine conuenerunt ſancti patres ita aperte tradiderunt. Siquis ergo eps nel pſbyter nõ ſecundum traditũ ab Apoſtolis ordinẽ facit, deponatur, ut imperfecte ac ſimpliciter myſterium enuncians, & quæ tradita ſunt innouans.

De conſe. d. 1. Iacobus.

Author. *Annota quòd à præſenti canone duæ hæreſes ſubuertũtur Hydroparaſtarũ, & Armeniorum. Iſti in ſolo uino, illi in ſola aqua ſacrificium peragebant. Secũdo apparet ex pſenti canone ritum ſacri myſterij a Iacobo fratre Domini, qui fuit primus Hieroſolymorũ eps, fuiſſe traditũ, quæ quidẽ traditio apud nos nõ inuenitur, nec recognoſcitur, ut quæ exoleuerit. Tertio appet a ſancto Baſilio, et ſancto Ioãne Chryſoſtomo traditos nobis myſterij ritus, quos nunc obſeruant Græci.*

Canon 33. Non attendatur genus, ſed mores. ad manus impoſitionem.

Qm̃ cognouimus in Armenorũ regione eos ſolos ad clerum admitti, q ſunt ex genere ſacerdotaliſſimo & nõnullos eorũ nõ attonſos cantores, & diuinæ legis lectores cõſtitui, Decernimus, ut deinceps non liceat ad eius cui manus imponit, genus reſpicere, ſed examinantes an digni ſint, expoſitis in ſacris canonibus decretis, eos in cleri catalogũ referri, & eccleſiaſtice promoueri, ſiue ſint ex maioribus ſuis ſacerdotibus,

Apud Iudæos lege ſancitum erat, ut ex tribu Leuitica ſola ſacerdotes fierent.

cerdotibus, siue nō. Item ut nulli eorũ liceat populo in suggestas diuinas scripturas explicare nisi is sacerdotali tonsura usus fuerit, & benedictionem a suo pastore canonice susceperit. Si quis secus fecerit, deponatur.

Can. 34. est can. 18. synodi Chalced. de coniurationibus.

Ca. 35. Spolia epi defuncti indiminuta futuro seruentur.

Nulli omniũ Metropolitanorũ liceat mortuo epō, qui eius throno subest, res eius uel ipsius ecclesiæ sibi uēdicare, sed sint sub custodia cleri ecclesiæ, cui defunctus præfuit, usq; ad alterius epi promotionem: præterquam si in eadē ecclesia non relicti sint clerici, tunc enim Metropolitanus ea non diminuta seruabit, ordinando episcopo omnia reddens. *Ca. 22. Chalced. Apost. ca. 40.*

Can. 36. Sedes Constantinopolitana æquatur Romanæ, dummodo sit secunda.

Renouantes quæ a sanctis patribus 150. qui in hac regia urbe cōuenerunt, & a 630. q Chalcedone cōuenerūt, cōstituta sunt, decernimus, ut thronus Cōstantinop. æqualia priuilegia cū antiquæ Romæ throno obtineat, & in ecclesiasticis negotijs ut illa emineat, secundus post illam existens. Post quem Alexandrinorũ Metropolis numeratū thronus. Deinde Antiochiæ, & post eum Hierosolymitanæ ciuitatis. *D. 22. Renouātes. & in c. 5. Constan. concilij. Ca. 28. Chalce. syno. iuxta editionē græcam, quoniā deest hic canō in latinis exēplaribus.*

Can. 37. Episcopi si episcopali urbe priuentur, sua tamen priuilegia non amittunt.

Episcopo, qui propter Barbaricam incursionem ad suam ecclesiam uenire nō potuit, suus honor deferatur, ut in canone 18. Antioche. synodi decretum est.

Can.38. Noua ciuitas nouam habeat dignitatem epiſcopalem, uel metropolitanam.

Chalcedo. ſynodi c.12. Canonē qui a patrib⁹ factus eſt, nos quoq; obſeruamus. Qui ſic edicit. Siqua ciuitas a regia poteſtate innouata eſt, uel innouabitur, ciuilem ac publicam formam, eccleſiaſticarum quoque rerum ordo conſequatur.

Canon 39.

Hic ca. confirmat canonē octauum Epheſi. ſynodi, quo cōceſſum eſt Cypri eccleſiam eſſe principalem & primam. Et ꝓhibitum eſt Antiochenum epm̄ facere in ea ordinationes.

Can. 40. De ætate ingredientium monaſteria.

Magnus Baſilius in 18. ſuo canone eas, quæ poſt ſedecim annos ſe uirginitatem ſuſcipere ꝓfitentur, admittit, ut quæ bonū a malo poſſint ſecernere. Præſens aūt canon eum, qui decem annos natus eſt, ſi monachus eſſe elegerit, non reijcit, Sed eum ad uitā monaſticā nō aliter recipiendum decernit, q̄ ſi ab epō probatus examinatusq; fuerit, ut ſua prudētia admittat̄, uel repellatur, uel ꝓroget̄ tempus. Adijcit autem ſe hoc ſtatuere, quoniam eccleſia, Dei gratia ad anteriora ꝓcedat, et ad diuinoꝝ mādatoꝝ obſeruationem firmior & ualidior euadat.

Ca. 41. Quomodo probandi qui profitentur monachatum.

Eos, qui in urbibus uel uillis uolunt ſecedere, ac ſibi ſeparatim attendere, prius quidem in monaſteriū ingredi oportet, & anachoritiam (hoc eſt) ab alijs ſeparatam ac ſemotā uiuendi rōnem exercere, & ſpatio triēnij ei, qui in manſione præeſt in Dei timore parere, & obedientiam in oībus (ut æquum eſt) implere. Et ita hu

ius uitæ eligendæ institutum profitentes,& q̃ eam ex toto corde sua sponte amplectunt̃, ab eius loci præsule examinati approbent̃. Deinde sic alio anno extra clausurã fortiter se gerere debent,ut scopus eo℞ magis manifestetur: tunc.n.plene ac perfecte significabunt, q̃ non inanem gloriã captantes,sed ꝓpter ipsum pulchrum & honestũ hoc silentium ꝓsequantur. Post tanti aũt tp̃is cõplementum, si in eodem eligendæ uitæ instituto permaneãt, includi ipsos,& eis non amplius licere, qñ uoluerint, ex tali mansione egredi: prætereq̃ si ꝓpter cõmunem utilitatẽ uel aliã necessitatem ad mortem urgentem ad id trahant̃,& ita cũ benedictione eius loci ep̃i. Qui autẽ exceptis his casibus exierint, primo q̃dem, uel inuitos ipsos dicta clausura coerceri: Deinde ieiunijs & alijs afflictionibus ipsos curare,scientes q̃m nemo, qui manum suam aratro immisit,& retro conuersus est,aptus est regno cœlorum.

Can.42.Eremitæ habitũ cæterorum monachorum sumãt.

De Eremitis, qui q̃dem nigris uestibus induti & capite comati urbes obeunt, & cum uiris ac mulieribus uersant̃,& ꝓpriæ professioni faciunt iniuriam, statuimus, tonsis comis reliquo℞ monacho℞ amictũ suscipere,eos in monasterio constitui. Quòd si hoc non elegerint, eos omnino ex urbibus expelli, & solitudines quæ eremi dicuntur,habitare, ex quibus sibi ẽt denominationes contraxere.

Ca.43.Propter nullũ crimẽ arcendus aliq̃uis a monachatu.

Liceat omni christiano uitã therapeuticã eligere,& re℞ ad uitam ꝑtinentiũ deposita tem-

pestate monasterium ingredi, atque instar monachi tonderi, in quocũq; crimine deprehẽsus fuerit. Saluator .n. noster Deus inquit, Eum qui ad me uenit, non eijciam foras. Nam sicut colũna id, quod ĩ ea describitur, exprimit, ita & monachica professio, monachi pœnitentiã describit. Ei ergo, qui ad illud germane, ac syncere accedit, acquiescimus, ac fauemus, nec ulli ei mores impedimẽtum afferent, quominus proprium uotum adimpleat.

Nouatiana hæresis est, uenietes ad pœnitentiam nõ suscipere.

Author. *Vt est uerisimile prohibebãtur quidã, qui tõderi uolebãt, uel pp suam uitæ turpitudinẽ sordesq;, uel pp aliquod delictum. Præsens canon dicit, quòd nullum peccatum phibet christianũ uitã exercitatricem eligere, & per pœnitentiã Deum placare, cum nullum sit peccatum quod Dei clementiam superet. Aliæ tamen sunt causæ, quæ tonderi prohibeant.*

Can. 44. Monachus fornicator iure cõi punitur.

Monachus fornicator uel qui ad matrimonij cõmunionem uitæq; societatem uxorẽ duxerit, fornicatorum pœnis subijciatur.

Can. 45. Futuræ monastriæ non induantur sumptuosis uestibus eo die quo ingressuræ sunt monasterium.

Qm̃ intelleximus, in nõnullis mulierũ monasterijs, mulieres, quę sacro illo amictu dignę habentur, prius sericis, & oĩs generis uestibus, p̃terea aũt & mundis auro & gemmis uarietatis, ab ijs qui illas ducunt exornari, & sic ad altare accedentes exui tanto materiæ apparatu: & statim in illis fieri habitus benedictionem, illasq; nigro amictu indui: statuimus ne hoc deinceps fiat. Neque .n. fas est, ut quæ iam propria uoluntate oẽm uitæ iocunditatem deposuit, & eam, quæ est secundum Deũ, uitæ agen

de ratione amplexa est, & ita ad monasterium accessit, per eum qui interit, ac fluit mundum, & quorum iam oblita erat memoriā reuocet, & ex eo anceps recedat, & eius anima perturbet in star exundantiū fluctuū, hucq; & illuc uersantium, adeo ut aliquā nōnunquam lachrymā emittens cordis per corpus, compunctionem osten dat: sed & si exigua aliqua lachryma exilierit, non tam propter affectionem quam hunc propter exercitatorium certamen, quam propterea quod mundum relinquant, & ea a uidētibus profluxisse putet.

Can. 46. Monastriæ non exeant à monasterio nisi sub certa forma.

Quæ uitam exercitatoriam eligūt, & in mona sterijs sunt constitutæ, ne oino progrediant. Si qua aūt inexorabilis necessitas ad hoc trahit, cum benedictione eius quæ preest, hoc agant. Tuncq; non solæ per se, sed cum aliqbus uetulis, & quæ in monasterio primæ sunt, cū mandato eius quæ præfecta est. Eis aūt oino extra cubare non licet. Hoc idē & de uiris, qui mona sticam uitam persequuntur statuimus.

Canon 47. Vir in monasterio mulierum non dormiat, nec e diuerso.

Nec mulier in uirorum monasteriū, neq; uir in mulierū dormiat. Extra offēdiculū.n. & scāda lū fideles esse dēnt. Qui secus fecerit, segreget.

Canon 48. Vxor episcopi reponatur in monasterio.

Vxor eius qui ad epalem dignitatem promotus est, cōmuni sui uiri cōsensu prius separata, postquam in epm ordinatus est ac cōsecratus, monasteriū ingrediat procul ab epi habitatiōe extractum, & epi prouidentia fruat. Sin autem *Lege ca. 12. supra.*

digna uisa fuerit, etiam ad diaconatus dignitatem prouehetur.

Can.49.est can.24.synodi Chalcedonē.

Can.50: Aleæ clericis interdicuntur.

Nullum oīno siue clericū, siue laicum ab hoc deinceps tempore alea ludere. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Can.51.Ne mimi aut uenationes spectentur.

Omnino ꝓhibet hæc sancta & uniuersalis synodus, eos qui dicuntur mimos, & eoꝝ spectacula, deinde uenationum quoqꝫ spectationes, easqꝫ quæ fiūt in scena, saltationes perfici. Qui secus fecerit, si sit clericus, deponatur: si laicus, segregetur.

Ca.52. Vt sabbato & Dominica in quadragesima consecratio tantum fiat.

In oībus sanctæ quadragesimæ ieiunij diebus, ꝑterqꝫ sabbato & dñica, & Annūciationis die fiat sacrum præsanctificatoꝝ sacrificiū.

Author. *Sacrificium præsanctificatorum, est oblatio sacrificij iam peracti & perfecti. Ieiuniorum aūt dies, luctus et cōpunctionis in expiationē peccatorum, & quia Deo sacrificium offerre est festum diem agere, statuerunt patres non fieri nouam consecrationem tota quadragesima nisi sabbato & Dominica &c. In his enim festum agere non lugere, nec ieiunare iussi sumus. Quod nunc obseruatur apud Latinos in die Parasceues. Hæc ex Theodoro Balsamon.*

Can.53.Ordo cognationis spiritualis adseruetur.

Qm̄ spiritualis cognatio corporꝝ cōiunctione maior est, nouimus in qbusdam locis exceptores puerorum ex sancto & salutari baptismate, postea cū matribus illoꝝ uiduis matrimonium cōtrahere: statuimus, ne in posterum ta-

le aliquid fiat. Si qui uero secus fecerint, hi quidem primo ab illicito matrimonio separentur, deinde fornicatorum pœnis subijciantur.

Ca. 54. Nuptiæ prohibitæ.

Decernimus, ut qui deinceps cum fratris sui filia matrimonij societatẽ coierit, uel pater & filius, qui cum matre & sorore, uel cũ duabus puellis sororibus pater & filius, uel cum duobus fratribus mater & filia, in septennij canonem incidant, separatis ipsis publice a nefario contubernio.

Can. 55. Ne sabbatis aut Dominicis diebus quadragesimæ ieiunetur.

Qm̃ intelleximus in Romanorũ ciuitate in sanctis quadragesimæ diebus, in eius sabbatis ieiunare præter ecclesiasticã traditam cõsuetudinem, sanctæ synodo uisum est, ut in Romanorũ ecclesia canon incõcusse obtineat, qui dicit. Siqs clericus inuẽtus fuerit in sancto Dñico, uel sabbato ieiunans, præter unum & solũ, deponatur. Si autem laicus segregetur.

Propter hunc canonem aliqui Romani nõ recipiebãt hãc synodum tanquam uniuersalem.

Can. apost.

Canon 56. Ne oua & caseus in quadragesima comedantur.

Accepimus in Armeniorũ regione, et i alijs locis in sabbatis & Dñicis sanctæ quadragesimæ quosdã oua & caseũ comedere, uisum est ergo, ut oĩs Dei ecclesia, quę est in uniuerso terrarum orbe, unum ordinem sequens, ieiunũ perficiat: & abstineant sicut ab omni mactabili, sic & ab ouis & caseo: quæ quidem sunt fructus & fœtus eorum, a quibus abstinemus. Si autem hoc non seruauerit, si sint clerici, deponãtur: si laici segregentur.

Canen 57.

Ca. apost.3. Ad altare mel & lac offerre non oportet.

Canon 58. Ne laicus sacramenta sibi ministret.

Nemo eorum, qui sunt ex ordine laicorum, diuina sibi mysteria impartiat pręsente episcopo, uel presbytero uel diacono. Qui secus fecerit, una septimana segregetur.

Canon 59. Baptismus in ecclesijs tantum celebretur.

Ca. 31. permittit de uoluntate episcopi id fieri posse.

In oratorio priuato, quod domi est, nullatenus baptismus peragatur, sed qui digni habebũtur huius purissimi luminis, ad catholicas ecclesias accedant, & hoc illic munere perfruantur. Siquis contrafecerit, si clericus est, deponatur, si laicus, excommunicetur.

Can. 60. De his qui se simulant dæmoniacos.

Eos, qui se Dęmone correptos esse simulant, & morum improbitate eorum figuram & habitum simulate præ se ferunt, uisum est oĩmodo puniri, & eiusmodi afflictionibus & laboribus eos subijci oportere, quibus, hi qui a Dęmone uere correpti sunt, ut a Dæmonis operatione liberentur, uere subijciantur.

De hoc lege Chrysosto. in epistolã Pauli ad Colo. homi. Et sextã eiusdem orationẽ aduersus Iudæos.

Can. 61. De sortilegis damnandis.

Legi sexennij subijci, est, sexẽnio excommunicari.

Qui se uatibus tradiderũt, uel ijs, qui Centuriones dicuntur, aut ijs similibus, ut ab illis discant, siqd sibi reuelari uelint, secundũ ea, quæ prius a patribus sancita, canoni qui est de sexẽnio subijciantur. Eidem pœnæ subijcere oportet eos, qui ursas, aut similes bestias ad lusum & perniciẽ simpliciorum circũferunt: & eos, qui fortunam, fatum, genealogiam, aut similiũ uerborum turbam ad nugas deceptorias obloquũtur: eosq;, qui nubes fugare dicũtur, & Impre-

catores, & Amuletarios, & Vates. In his autẽ perseuerantes, nec mutantes sñiam, nec fugientes hæc perniciosa & Ethnica instituta oĩno eĳciendos ab ecclesia definimus, sicut sacri canones dicũt. Nam quę luci cũ tenebris cõmunio? Aut quæ concordia Christi & Belial?

Præsens ca. uniuersas Dæmoniacas operationes auertit. **Author.** *Vates, dicuntur palmæ inspectores, & qui in pelui diuinãt, aut per sacrificia aliqua Sathanam interrogant, se Dæmoni addicentes. Centuriones dicebantur senes quidam, qui se reliquis consulere præseferentes, per eiusmodi execrabiles operationes simpliciores seducebant, & ut Pseudothei colebantur. Vrsas trahere dicebãtur, qui Vrsorũ altores appellabãtur, qui quidẽ in capite & totius animalis corpe tincturas appẽdentes, & pilos tẽdentes, eos unà cũ tincturis dabant, ut remedia & tanquam in morbis et fascinãtibus oculis cõferre poßint. Alĳ uerò serpentes in sinu gestantes, hũc quidem die maligno natum esse, illum uerò felici sydere natum dicũt, & futuras felicitates & infelicitates annũciãt, & alia multa nugãtur. Nubiũ inspectores dicũtur qui, q̃ multis ignota sũt ex nubib' significãt, maxime aũt si sole occidẽte inspiciãtur. Impcatores sunt, qui diuina q̃dã cãtica dicũt, et noĩum martyrũ et sãctißimæ uirginis meminerũt. Quæ oĩa diuina patres & ecclesiæ doctores fugiẽda statuũt. et plusquã alĳ Chryso.*

Can. 62. Ne festa gentilium celebrentur.

Calendas, & uota, & Brumalia quæ uocantur, & qui in primo die Martĳ mensis fit conuentũ ex fidelium ciuitate oĩno tolli uolumus: Sed & publicas mulierũ saltationes multã noxam exitiumq́ afferentes. Præterea & eas quę noĩe eorꝵ, qui falsò apud Gręcos Dĳ nominati sunt, uel noĩe uitiorꝵ ac mulierꝵ fiunt saltationes, ac mysteria more antiquo, & a ritu Chri-

Brumalia forte sunt saturnaliæ, q̃ Bruma mense scilicet, Decembri fiebant.

ſtianorum alieno,reĳcimus:ſtatuentes,ut nullus uir deinceps muliebri ueſte induat, nec mulier ueſte uiro conueniente. Sed nec Comicas nec Tragicas, nec Satyricas perſonas induãt, nec execrandi Bacchi nomen,uuam in torcularibus exprimentes,inuocent,nec uinum in dolĳs effundentes, riſum moueãt,ignorantia uel uanitate ea,quæ a Dæmonis impoſtura procedunt,exercentes.Qui ſecus fecerit,ſi clerici ſint deponantur:ſi laici,ſegregentur.

Author. *In menſe Martio fiebat Græca uniuerſalis contio propter temporum & aeris temperiem, in qua indecoræ ſaltationes a mulieribus uiriſq; fiebant. Quas & indecora alia ſimilia patres nullo modo permittebant.*

Can.63.Martyrum hiſtoriæ ab infidelibus ſcriptæ dãnãtur.

Quæ a ueritatis hoſtibus falso cõfictæ ſunt Martyrum hiſtoriæ, ut Dei Martyres ignominia afficerent,& qui eas audituri eſſent, ad infidelitatem deducerentur,in eccleſia non publicari iubemus,ſed eas igni tradi.Eos autem qui eas admittunt,uel tanquam ueris eis mentem adhibent,anathematizamus.

Canon 64.Prohibetur laico publice docere.

Greg.Naziã. *late tractat d hoc ĩ lib.theolo.cuius teſtimo.utitur hic ſynodus.*

Non oportet laicum publice diſputare,uel docere,ſed ordini a Dño tradito cedere, & aurem ĳs,qui docendi grãm acceperint aperire, & diuina ab eis doceri. Qui hæc tranſgreſſus fuerit,quadraginta diebus excõmunicetur.

Can.65.Ne rogi in Nouilunĳ ritu Gentili accendantur.

Quos ĩ Nouilunĳs qdam ante ſuas officinas & domos accẽdũt rogos, ſopra quos etiã antiqua quadã cõſuetudine ſalire inepte ac delire ſolẽt,deinceps ceſſare iubemus. Qui cõtrafece

rit, si clericus sit, deponat: si laicus, segregetur.

Can. 66. A die resurrectionis per integram hebdomadam fideles ferientur.

A sancta die resurrectionis usque ad nouam Dñicam tota septimana ecclesijs uacare fideles iugiter oportet, psalmis & hymnis & spūalibus canticis in Christo gaudentes, festumque celebrātes, & diuinarum scripturarū lectioni mentem adhibentes, & sanctis mysterijs iocūde & laute fruētes. Sic ergo cum Christo exultabimus & unà resurgemus. Nequaquā ergo prædictis diebus equorum cursus, uel aliquod publicum fiat spectaculum.

Qualiter a fidelibus festa celebranda.

Can. 67. Vt abstineant a sanguine & suffocato.

Sacra scriptura nobis præcipit, ut abstineamus a sanguine & suffocato & fornicatione. Merito igitur damnamus eos, qui cuiuscunque animalis sanguinem arte aliqua cōdiunt, & sic comedunt. Qui hoc fecerit clericus deponat, laicus excommunicetur.

Apud latinos iam exoleuerat illa constitutio apostolorū, ut referūt commentarij Græci.

Can. 68. Libri sacri cōi & pphano usu non consumantur.

Nulli ex oībus licere ueteri & noui testamēti librum, nec sanctorū nostrorū præconum ac doctorum corrumpere, uel conscindere, uel librorum cauponatoribus, uel unguentarijs, uel alicui alij delendum tradere, nisi usque uel a tineis, uel ab aqua, uel aliquo alio modo redditus fuerit inutilis. Qui tale aliquid fecerit, uno anno excommunicetur.

Can. 69. Laicus non ingrediatur chorum excepto Cæsare.

Nulli omnium, qui sit in laicorum numero liceat intra sacrum altare ingredi. Ab eo tamē nequaquā prohibita potestate & authoritate re

gia, quandoquidem uoluerit Creatori dona af ferre ex antiquiſſima traditione.

Canon 70. Mulieres in eccleſia taceant.

1.Co.14. Ne liceat mulieribus in celebrationis tempore loqui, ſed ut eſt uox Pauli, ſileant.

Can. 71. A quibus cauere debeant iuris profeſſores.

Lege Gregor. Naziã. in oratione funebri magni Baſilij Eos, qui docent legibus ciuilib9, Græcis moribus uti nõ oportere, & neq; in theatrũ induci, aut q̃ uolutabra dicuntur celebrare, uel præter uſum cõem ſibi ueſtem inducere, neq; quo tpe diſciplinam aggrediunt, uel ad finem eius perueniunt. Qui ſecus fecerit, ſegregetur.

Can. 72. Ne orthodoxus Ethnicã ducat, aut contra.

Non licere uirum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum uiro hæretico copulari, ſed ſiqd eiuſmodi ab ullo ex omnibus factum apparuerit, irritas nuptias exiſtimari, & nefarium cõiugium diſſolui. Si aũt adhuc infideles ſunt iter ſe legitimo matrimonio coniuncti, deinde alter eorũ conuertatur ad fidem altero in infidelitate manente, ſi fideli placeat cum infideli habitare, non a ſe inuicem ſeparentur, iuxta Pauli ſententiam. 1.Corint.7.

Canon 73. Ne Crucis figura in pauimento fiat.

Cũ Crux uiuifica illud ſalutare nobis oſtenderit, nos omne ſtudium adhibere oportet, ut ei per quam antiquo lapſu ſaluati ſumus, eum, qui par eſt, honorẽ habeamus. Vnde & mente & ſermone & ſenſu adorationẽ ei tribuentes, Crucis figuras, q̃ a nõnullis ĩ ſolo ac pauimẽto fiunt, oĩno deleri iubemus, ne incedentiũ conculcatione uictoriæ nobis tropheũ iniuria afficiat. Qui ſecus fecerit, excõicari decernimus.

Canon 74. Vt ne agapes fiant in ecclesia.

Nō oportet ī Dominicis locis uel ecclesijs, charitates quas uocant facere, & intus in æde comedere, & accubitus sternere. Qui hoc fecerint, cessent, uel excommunicentur.

Locos Dominicos uocat uestibula & porticus ecclesiæ.

Canon 75. Vt cantores ecclesiastici non utantur modulatione inordinata.

Eos, qui in ecclesijs ad psallendū accedunt, uolumus nec inordinatis uociferationibus uti, nec naturam ad clamorem urgere, nec aliquid eorū quæ ecclesiæ nō cōueniunt, sed cū magna attentione & compūctione psalmodias Deo, qui est occultorum inspector, offerre.

Accubitus, lectulos molles, quos ad delicias sternebāt in templa. Lege Chryso. in oratione panegyrica sup 6. c. Esai.

Canon 76. Ne intra ecclesiarum ambitum mercimonia uendantur.

Non oportet intra sacros ambitus, cauponam, uel aromatū species proponere, uel alias uenditiones facere, suam uenerationem ecclesijs seruantes. Saluator noster nos instituit non facere domum Patris nostri, domum negotiationis. Qui secus fecerit, segregetur.

Canon 77. Ne fideles cum mulieribus unà lauentur.

Nō oportet sacris initiatos uel clericos, uel exercitatores siue monachos lauari cū mulieribus, nec oēm Christianū laicum. Hæc est.n. prima condemnatio apud gentes. Qui hoc fecerit clericus, deponat̄, laicus excōmunicetur.

Ca. 30. synodi Laodicen. Cōiugibus prohibetur etiam unà lauari.

Ca. 78. Vt fideles 5. feria apud cathecistas fidem recitent.

Quòd oportet eos, qui illuminantur fidem addiscere, & quinta septimanæ feria episcopo uel presbyteris renunciare.

Ca. 46. in syno. Laodicen.

Can. 79. Partus uirginis fuit citra illum dolorem.

Absq; ullo dolore uirginis partū esse confi-

tentes (ut qui ſine ſemine conſtitutus ſit) eos, qui ꝑꝑ ignorantiã aliquid indecẽs faciunt, correctioni ſubijcimus. Vnde qñ aliqui poſt diem natalis Chriſti Dei noſtri reperiunť coquentes ſimiliã, & ſe hac mutuo donantes prætextu. ſ. honoris ſecundinaꝝ impollutæ Virginis matris, ſtatuimus ut deinceps nihil tale fiat a fidelibus. Nec enim hoc honor eſt uirginis (quæ ſupra mentem & ſermonem quod comprehendi non poteſt, uerbum peperit carne) ex communibus & ijs quæ in nobis fiunt, inenarrabilẽ eius partum metiri ac deſcribere. Siquis hoc fecerit clericus, deponatur: laicus ſegregetur.

Can. 80. Clericus uel laicus per tres hebdomadas abſens ab ecclesia punitur.

Siquis eps̃ uel eorum, qui in clero cenſentur, uel laicus nullam grauiorem habeat neceſſitatem uel negotiũ difficile, ut a ſua eccleſia abſit frequentius, ſed in ciuitate agens, tribus diebus Dominicis unà non conueniat, ſi clericus eſt, deponatur: ſi laicus, a cõione ſeparetur.

Can. 81. In triſagio non apponendam crucem.

Petrus Fallo innouator huius hæreſis quòd trinitas ſit crucifixa in 5. ſynod. generali dãnatur.

Quoniam nouimus in quibuſdam locis in triſagio acclamari poſt illud. Sanctus immortalis, ille crucifixus pro nobis, miſerere nobis. Nos cum antiquis patribus ſtatuentes, anathematizamus eos, qui deiceps talem ſuſceperint uocem in eccleſia, uel aliàs ter ſancto hymno apponentes. Si tranſgreſſor fuerit ſacerdos, deponatur: ſi laicus, excõmunicetur.

Author.

Triaſagium appellant Græci hymnum in quo Deus ter ſanctus nominatur, ut ibi. Sancte Deus. Sancte fortis. Sancte & immortalis. Anathematizãt ergo patres illos, qui ſic

acclamauerint. Sancte Deus crucifixus etc. Sancte fortis crucifixus. Sancte & immortalis crucifixus &c.

Can. 82. Vt Christus deinceps in figura humana pingatur, non Agni.

Inter uenerabiliũ imaginũ picturas Agnus digito Pręcursoris monstratus depingitur, qui in figuram receptus est gratiæ, adumbrans nobis uerum illum (per legem) agnum Christum demonstratum. Antiquas ego illas figuras & umbras uelut quasdam ueritatis notas, adumbrationesq; ecclesiæ traditas uendicantes, gratiam eisdem præponimus, & ueritatem hanc (ut legis cõplementum) suscipimus. Itaq; hoc iam quidem re perfectũ, pictorum artibus ante omnium oculos præscribat, & picturam illius Agni Christi Dei nostri, qui tollit peccata mũdi, ut humanus character ualet exprimere, & in imaginibus imposterũ pro uetere Agno erigendã sancimus, per quã humilitatẽ Dei uerbi cõtemplamur, & uelut manuducimur ad memoriã illius cõuersationis in carne, & passionis eiusq; mortis salutaris, & redemptionis quæ huic pro mundo facta est.

Patres uoluerũt cessare typos præsente ueritate. Hinc phibuerunt spiritum sanctum sub colũba figurari, et Magos sub stella, & Christum sub uetere agno, sed humana forma. Author.

Can. 83. Mortuis non danda eucharistia.

Nemo cadaverib9 mortuorũ eucharistiam impartiatur, scriptũ est: Accepite et comedite. Cadauera nec accipere ualent, nec comedere. *Hoc idem præcipit ca. 12. cõci. Antisiodoren. supra.*

Canon 84. est can. 6. concilij Carthag. 5. De baptizandis infantibus quando non est certũ eos baptizatos.

Can.85. Quomodo libertas donata seruis, ualeat.

Serui a ꝓpriis dñis libertate donati coràm trib⁹ testib⁹ (ut hoc honore fruanť) sancimus.

Canon 86. Contra alentes scorta.

Qui scorta in perniciem animarum congregant & alunt, si clerici fueriut, deponantur, si laici, segregentur.

Ca.87. Vir qui relicta uxore, aliam ducit, adulter est.

Quæ uirꝶ reliqt adultera, si ad alium se contulit (secundũ sacratũ Basiliũ, qui optime hoc
Hiere.3. ex ꝓpheta Hieremia colligit &c. & q reliquerit legitimã uxorem & aliã duxerit, iuxta Dñi sñiam, adulter est. Sancitum est, ut hi tales per annũ lugeãt, per biẽniũ sint audiẽtes, per triennium subiaceant: & tandẽ sexto anno congregenť cũ fidelibus, & ita demũ mensa dñi digni habeantur, si cum lachrymis pœnituerit.

Canon 88. Nequis iumentum in templum inducat.

Nemo in sacra tẽpla iumentũ inducat, præterꝗ̃ siquis iter faciens maxima opprimať necessitate, & carens domuncula, aut diuersorio ad huiusmodi tẽplũ diuertit. Si.n. iumentũ non introduceret, forte illud periret, & ipse ob iumẽti iacturã, inops cõsilij, ad celeriter uiã capescendã mortis periculo obijcereť. Sabbatũ.n. ꝑ hominem esse factum docemur. Quare prę oĩbus ęstimãda ẽ hoĩs salus, et cõmoditas. Qui secus fecerit clericus, deponať, laicus segregeť.

Canon 89. Dies paßionis Domini nostri ieiunio celebretur usque ad mediam noctem.

Qui dies salutaris passionis in ieiunio & oratione & cõpunctione cordis peragũt, oportet circa horum mediæ noctis magni sabbati ieiunos

nos esse, cum Euangelistę Matthęus, & Lucas ille per dictionem, uespere autē sabbati, hic uero per profundum diluculum, tarditatē noctis nobis perscribant.

Canon 90. Ne Dominicis diebus genua flectamus.

Ne Dominicis diebus genua flectamus, a diuinis patribus nostris canonice accepimus. Quare post uespertinū ingressum sacerdotum in sabbato ad altare (ut more obseruatum est) nemo genu flectit usque ad sequentem uesperam post Dominicā: in qua post accessum ad candelabrum, rursus genua flectentes, sic preces dn̄o offerimus, si celebramus resurrectionē domini nostri Iesu Christi.

Canon 91. Contra fœminas quæ aborsus procurant.

Quæ pharmaca procurant abortus facientia, & quæ uenena suscipiunt partus perimētia, pœna occisoris accusentur.

Canon 92. Puniantur raptores, & conscij.

Raptores fœminarum sub nomine cōsortij, siue patratores ipsi, sanciuit synodus sancta, ut clerici deponantur, laici anathematizentur.

Can. 93. Nequis ad secunda uota transeat, nisi certus de morte coniugis.

Mulier quę uiro secedēte & incōperto quo terrarū agat, anteq̃ de morte certa sit, alteri si nupserit, mœchatur. Similiter & militum uxores quæ nubunt ignorantes uirorum fata, eidē subiaceāt rationi, ut quæ non expectant reditū uiri peregrinantis. Quanq̃ in hac re, est quodā modo uenia digna, q̄a plerūq̃ mors p̄sumitur.

Canon 94. Nequis ethnice iuret.

Iurantes iuramenta ethnica, nos huiusmodi

homines excommunicandos decernimus.

Can.95. Qualiter ſuſcipiendi hæretici.

Ca.19. Cõcilij Nicæ. & c.7. & 8. Laod. & ca.7. ſynod.2. Iuxta editionẽ Græcã quoniã deeſt i Latinis exẽplaribus.

Venientes ad eccleſiã hæreticos ſuſcipimus ſecundũ morem & ordinem traditũ. Arrianos quidẽ & Macedonianos & Nouatianos (qui ſe puros ſiniſtrosq́ꝫ uocant) & Tetradiſtas, & Apollinariſtas ſuſcipimus, ſi libellos afferant, & execrentur quãlibet hæreſim. De Paulianiſtis autẽ cõſtitutio ab eccleſia catholica facta eſt, ut omnino rebaptizentur. Eunomianos uerò, qui una ſubmerſione baptizantur, & Mõtaniſtas, qui hic Phryges dicuntur, & Sabellianos, & reliquas omnes hęreſes, pręſertim qui a Galatarum regione ſunt profecti, uenientes ad eccleſiam nõ ſecus ac gẽtes ſuſcipimus. Et primo die ipſos Chriſtianos facimus. Secũdo uero catechumenos. Tertio tamẽ ipſos auctoramus poſtꝙ̃ ter inſufflauimus in faciem & aures. Sic illos initiamus, facimusq́ꝫ, ut in eccleſia numerentur, & audiãt ſcripturas, & tunc illos baptizamus. Manichęos uerò & Valẽtinianos & Marcioniſtas, & huiuſmodi hæreſum libellos oportet facere, & execrari hæreſim, & Neſtorium, & Euthychea, & Dioſcorꝫ, & Seuerum, & reliquos huiuſmodi hæreſum principes, & oẽs prolatas hæreſes: & ſic participes eſſe ſanctæ communionis.

Can.96. Nequis calamiſtratis crinibus incedat.

Qui per baptiſmũ Chriſtum induerunt, conuerſationem eius in carne imitaturos profeſſi ſunt. Qui igitur capillos in perniciem intuẽtiũ excogitata quadam implicatione digerunt, intenteq́ꝫ ornant, ueluti quaſdam eſcas infirmis

animabus ex eo proponentes, ea ratione paterna pœna curamus, ut pædagogi ipsos instruentes, & modeste uiuere docentes, ut cum reliquerint deceptionem hanc, & ineptias, ad perpetuam beatamq; uitam assidue mentem conuertant, & in timore pure & caste conuersentur, ad Deumq; quantum fieri potest, accedant, & interiorem potiusquam exteriorē hominem uirtutibus ornent, ut nullas secum reliquias ferant aduersæ stoliditatis. Qui secus se gesserit, excommunicetur.

Can. 97. *Qui templa prophanant, reijciendi.*

Qui cū uxore habitant, uel temere alias sacra loca prophanāt, & sic in ipsis diuersantur, eijciendos sancimus a penetralibus ædiū sanctarum. Qui hoc non seruauerit, si clericus est, deponatur: si laicus, segregetur.

Canon 98.

Qui mulierem alij desponsatam uiuente adhuc sponso, in uxorem duxerit, iudicio adulterij subiaceat.

Can. 99. *Ne particulæ statæ sacerdotibus offerantur.*

Et hoc in Armeniorū regione fieri intelleximus, quosdā intus in sacris altaribus cum carnium portiones elixauerint, offerre particulas quasdā sacerdotibus, quæ solēniter a uictimis abscindebātur, eas Iudaice distribuentes. Quare sancimus, ne sacerdotibus liceat præcipua, certaq; tornacula carniū ab offerentibus accipere, sed illis contenti sint, quę offerenti placuerint, et huiusmodi oblatio extra ecclesiam fiat. Qui secus fecerit, excommunicetur.

Canon 100. *Ne turpes imagines pingere liceat.*

Facile sensus corporei quæ sua sunt in aīam deriuant. Picturas igitur oculorum præstigiatrices siue in tabulis, siue aliàs ꝓpositas & mētis corruptrices & sufflāmationum ad turpes uoluptates īcitatrices, sancimus, ut nullatenus in posterum pingantur. Siquis autem hoc fecerit, excommunicetur.

Can. 101 Quo gestu accedere oportet ad eucharistiam.

Hominem ad Dei imaginē factum diuinus Apostolus uocat corpus Christi & templum. Cum oēm ergo sensilē possessionē superet, qui salutari passione cœlestem assecutus est dignitatem manducans & bibens Christū, omnino uitæ applicatur æternæ, anima & corpore sanctificatus particeps est Diuinæ gratiæ. Quare siquis uoluerit sinaxis tempore cōmunicare purissimo Christi corpore, & corā ipso participatione esse, manus in formā crucis figurans, sic adeat, & suscipiat gratię cōmunionem. Eos. n. qui pro manu uascula quædā aurea, uel ex alia materia construunt ad susceptionē Diuini domini, et per illa immaculatam cōionem uolūt, nullo modo admittimus, ut præferentes materiam inanimem, hominiq́ꝫ obnoxiam, Dei imagini. Siquis sacerdos participes fecerit cōmunionis huiusmodi uascula admouentes, excommunicetur: & qui hæc infert.

Canon 102. In absoluendis hominibus a peccatis quæ cura adhibenda.

Infra Ca. 7. cōcilij Vormacien.

Oportet, qui facultatem absoluendi & ligādi a Deo receperūt, peccati qualitatem speculentur, & peccatoris promptitudinē ad reuersionem, ut sic medicamentū admoueant ægri-

tudini aptum, ne si de peccato sine discrimine statuant, aberrent a salute ægrotantis. Non.n. simplex est peccati morbus, uerum uarius & multiformis plurimisq; noxis propaginibus suppullulans, ob quas malum longe lateq; diffundit, ac serpit quousq; tandem uirtuti medicantis resistat. Igitur, qui ostendere uoluerit quantũ ualeat in spirituali medendi arte, oportet attente rimari, qualiter affectus sit, qui peccauit, an ad salutẽ inclinet, an contra moribus quibus familiariter assueuit aduersus se ægritudinem prouocet inspicere: & quid ille secum deliberet ad redeundũ ad meliorem frugẽ. An obtemperet magistro, an mentis ulcus per admota pharmaca crescat: & sic misericordiam æqua lance impartiri. Sũma.n.ratio & Deo et præfecto huic pastorali curæ errantem ouẽ reducere, & uulneratam ab angue curare, & nec per præcipitia desperationis detrudere, nec habenas laxare ad uitæ dissolutionem & contẽptum, sed omnimodo qua pharmacis austerioribus, qua mollioribus & leuioribus morbo contraire pugnareq;, ut ulcus cicatricem obducat, ut qui notos habeat pœnitentię fructus, & hominẽ (ad claritatẽ illam supernã uocatũ) prudenter gubernet. Vtraque igitur scire oportet, & quę sunt rigoris, & quæ cõmiserationis: sequi uerò non eos, qui superficiem traditarum figurarum suscepere, ut nos diuinus Basilius docuit. Imperator Iustinianus fidelis in Deum Iesum Christũ assistens omnibus decretis & obtemperans, subscripsi: Sanctissimus Papa Romanus: Paulus episcopus Constantinopo.no-

uæ Romæ. definiens ſubſcripſi. Similiter & reliqui epiſcopi ex omni prouincia ſubſcripſere 227.

Expliciunt canones ſextæ ſynodi in Trullo congregatæ. In Decreto Gratiani aſcribuntur aliquot decreta huic ſynodo, & ſeptimę etiam generali, quæ inter ſupraſcriptos Canones nõ continentur. Ex quo certo apparet uitio typographorum id factum eſſe.

Conc. Tol. 12.

CONCILIVM TOLETANVM XII. tempore Agathonis Papæ, uel Leonis Papæ anno primo Eringij regis.

Canon primus.

Rex Hiſpaniarum elegit ſibi ſucceſſorem

Agnoſcitur uerus Rex, & legitimus Bambę ſucceſſor Eringius, quem & diuinũ iudicium in regno prẹelegit, & deceſſor princeps ſucceſſorem ſibi iſtituit, & totius populi amabilitas exquiſiuit, unde ſubiecit ſynodus ſic. Dignum eſt, ut ſacerdotum ordo honorabiliter ueneretur & ſuſcipiat in regem. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis ſententia alienus, quiſquis contra ſalutem eius erexerit uocem.

Can. 2. De his qui pœnitentiam neſcientes accipiunt.

Multos ſæpe aſpeximus in ſalute poſitos, ultimũ deſiderantes pœnitentiæ fructũ: & rurſus nimietate ægritudinis ita loquẽdi & ſentiendi naturale perdidiſſe officium, ut nulla illis cura ſalutis ſuæ uideretur ineſſe, nullo etiam priſtinæ deuotionis noſcerentur deſiderio anhelaré: quorum tamen caſibus fraternitas condolens ita talium neceſſitates in fide ſuſceperit ſua, ut ultimum illis tribuatur uiaticum, ſcilicet, ne ſine fructu pœnitentiæ uideantur tranſire a ſeculo.

Quod si forsitan respiciente Dño, saluti pristinæ reformētur, agunt cautionibus uanis & oppositionibus execrandis, qualiter a se tonsuræ uenerabile signum expellant, atque habitū religionis abijciant, impudentissime asserentes, ideo se nullis regulis ecclesiasticæ disciplinæ sub hoc uoto teneri, quia pœnitentiam nec ipsi petierunt, nec consentientes acceperunt: quorum impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam uenerabile ac fœcundi fructus uocauit sacramentū, turpiter immemor, & obstinata p̄cacitas non aliquando diceret talia, si qualiter ad uitam per sacrosancti lauacri gratiam ueniret, meminisset. Etenim paruulorum infantium uita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem discernendi, uel expetendi sensui aptior iudicetur, nisi ex sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentū, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptisma, quod, nescientibus paruulis, sine ulla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donū, quod nescientibus illabitur, alijsq; impugnantia uiolationis, hi, qui illud acceperiut, obseruabunt. Siquis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc uiolauerit synodale institutum, ut uere transgressor paternis regulis ferietur. Nec enim ista statuētes, sacerdotes quosq; ut passim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitētibus audeant prorogare, absoluimus: sed hos, qui qualiter forte pœnitentiam susceperint, ne ulterius ad militare cingulum redeant, religamus.

Canon 3. Vt quos regia admittit potestas, clerus non euitet.

Vidimus nõnullos & fleuimus, ex numero culpatorum, receptos in gratiam principũ, extorres extitisse a collegio sacerdotũ, ab eis nulla se abstinebit sacerdotum cõmunio, sed quos regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suæ effecerit, hos sacerdotum & populorũ cõuentus suscipere in ecclesiasticam cõmunionem debebit, ut quod principalis pietas habet acceptũ, nõ a sacerdotibus Dei debet esse extraneum.

Canon 4.

Vt in uillulis nullus ordinetur eps, in Sardicẽn. cõcil. cap. 26. in Laodiceno 57. In Carthaginẽ. 2. c. 5. & Carthaginẽ. 3. c. 42.

Canon 5. Contra sacerdotes, qui non semper sacrificantes communicant.

Relatũ nobis est, quosdam de sacerdotibus nõ tot uicibus cõmunionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in una die uidentur offerre: sed in uno die, si plurima per se Deo offerãt sacrificia, in omnibus se oblationibus a cõmunione suspendunt, & in sola tantũ extrema sacrificij oblatione cõmunioni sanctæ gratiã sumunt, cũ dicat Apostolus: Nõne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Certum est quòd hi, qui sacrificantes nõ edunt, rei sunt Dominici sacramenti. Quicũq; ergo sacerdotum deinceps, diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se a communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit, gratia cõmunionis anno uno repulsum se nouerit.

De conse. d. 2. Relatũ est nobis quosdam. Semp in oblatione sacrificij fiat cõmunio.

1. Cor. 10.

Canon 6. De authoritate concessa Pontifici Toletano in promotiones episcoporum.

Illud quoque decernendum nobis occurrit, quod in quibusdam ciuitatibus, decedentibus epis proprijs, dum differtur diu ordinatio successoris, nõ minima creatur officiorum diuinorum offensio. Vnde placuit omnibus, (saluo priuilegio uniuscuiusque prouinciæ) ut licitũ maneat deinceps Toletano pontifici, quoscũq; regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani pontificis iudicium dignos esse probauerit, in qbuslibet prouincijs præficere præsules, & decedentibus epis eligere successores. Sic tamen, ut qsquis ille fuerit ordinat⁹, post ordinationis suæ tempus infra trium mensium spatium proprij metropolitani præsentiã uisurus accedat, qualiter eius authoritate uel disciplina instructus, condigne susceptæ sedis gubernacula teneat. Quòd si per desidiam aut neglectum quilibet constituti temporis metas excesserit, excõmunicetur. Hãc quoque definitionis formulam sicut de episcopis, ita de cæteris rectoribus placuit obseruandam.

D. 63. Cũ longe lateq;.

Toletanus põtifex pficit nouos episcopos quos regia potestas prius elegit.

Canon 7.

De recepto testimonio personarum, quæ p legem testificãdi licentiam perdiderunt. Nihil habet annotatione dignum.

Can. 8. De his, qui uxores suas temere relinquunt.

Præceptũ Domini est, ut excepta causa fornicationis, uxor a uiro dimitti non debeat. Et ideo quicunque citra culpam criminis supradicti uxorem suam quacunque occasione dimiserit, quia quos Deus iunxit, ille separare dispo-

32. q. 5. Præceptũ domini ẽ. Et in Decreto Iuo. lib. 7. Matthæi 5.

ſuit, tandiu ab eccleſiaſtica communione priuatus, & a cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quandiu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat. Ita tamen, ut qui iam admoniti a ſacerdote ſemel, bis, terq́; ut corrigerentur, ad thorum ſuæ coniugis noluerit redire, & a palatinę dignitatis officio ipſi ſe ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quandiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt.

Canon 9.

D.54.etſi Iudæorũ ſerui. De confirmatione legum, quæ cõtra Iudęorum nequitiam promulgatæ ſunt per Eringiũ regem.

Canon 10.

17.q.4.Definiuit ſanctum. Conſentiente pariter Domino noſtro Eringio rege hoc ſanctum cõcilium definiuit, quod nullus audeat eos, qui cõfugiunt ad eccleſiam metu uel terrore, uel qui ibi reſident, inde ui abſtrahere.

Canon 11.

Contra cultores Idolorum, ut per regiã poteſtatem puniantur. Exo.22. Deute.17.

Canon 12.

Vt annis ſingulis in unaquaque prouincia concilium celebretur.

Canon 13.

Totum conſumitur in gratiarum actionib⁹ Deo, & Regi Eringio & ſubſcriptionibus epiſcoporum.

Explicit concilium Toletanum 12.

Bened. p̃p̃ 81. Benedictus 2. Papa 81. ſub Petro patria Romanus, diuinæ ſcripturæ ita operam dedit, ut

exercitatione, & doctrinę in rebus diuinis singularis tunc haberetur. Ad hunc Cōstantinus Imperator 61. (hominis sanctitate permotus) sanctionē misit, ut deinceps, quem clerus populus exercitusq́; Romanus, in Pontificem elegisset, eundem statim uerum Christi uicarium esse omnes crederent nulla, aut Cōstantinop. Principis, aut Italiæ hexarchi expectata authoritate, ut antea fieri consueuerat, id enim ratum erat in creando Pontifice, quod princeps confirmasset, uel qui eius uices in Italia gerebat, sedit annum unum.

Ioannes 5. Antiochenus 82. sub Petro, sedit annos duos, uir singularis religionis, & mansuetudinis. Constantino Pogonato Imperato. circa annum Domini 685. *An.do.679. Ioan.5. pp 82.*

Canon, Thacia oriundus 83. sub Petro sedit annum unum. *An.do.680. Conon pa.83.*

Sergius Antiochenus 84. Papa sub Petro, sedit annos 9. Hic tempore Deodati pontificis Romam ueniens in clerum Romanum asciscitur. Deinde uerò ob eius doctrinam, & diligētiam circa mysteria, & rem diuinam, per ordines conscendens sanctæ Susannę presbyter cū titulo eius loci creatur. Nūc uocatur Cardinalis eius tituli, inde assumptus est ad pontificatum, Iustiniano Imperatore 62. *An.do.681. Serg. pa. 84. Huius tēporibus Beda uixit in Anglia.*

Ioannes 6. Gręcus 85. sub Petro sedit annos tres. Tempore huius Pontificis Sarraceni occupata Libya & Aphrica, transmisso Atlantico freto, omnes Hispanias præter Astures, & Cātabros occupant. sub hoc floruit Beda, qui ob religionem, & modestiam Venerabilis nū- *An.do.690. Ioā.6.pōt.85.*

An. do. 693. cupatus eſt, & Strabo, & Haymo Bedę frēs.

Ioānes 7. ponti. 86. Ioannes 7. papa 86. ſub Petro natione Græcus, ſedit annos 2.

Eodem. Siſin. papa 87 Siſinius Syrus 87. Papa ſub Petro ſedit dies 20.

Conſt. pp̄ 88. Conſtantinus Syrus 88. ſub Petro ſedit annos ſeptem. Prædicti Pontifi. fuerunt ſub Iuſtiniano.

Cōc. Tolet. 13. CONCILIVM TOLETANVM XIII. Anno quarto eiuſdē Regis Eringīj, nihil habet ſingulari annotatione dignum.

An. do. 708. Gregorius 2. Pont. 89. Gregorius 2. Papa 89. natione Romanus ex patre Marcello, ſedit annos 16. menſes 9. dies 12. Leone Iconomacho Imperato. 68. Fuit hic Pontific. diuina ſcriptura eruditus, facūdus eloquentia, conſtans animo, eccleſiaſticorꝫ dogmatum defenſor, & contrariorum fortiſſimus impugnator. Eo tempore fluuius Tyberis alueum ſuum egreſſus ſe per campeſtria dedit, et intumuit inundatione aquarum multarum, & tranſcedit aliquibus locis & muris urbis, & ultra baſilicam ſancti Marci per plateas ſe extēdit, ita ut in uia lata ad unam & ſemis ſtaturā aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet.

Similis inundatio fuit ſub Clemente ſeptimo anno Domini 1530. 8. die Octobris.

Extant aliquot huius pōtificis epiſtolæ, maxime ad Thuringos, & Saxones, & Germanos qui deſerta fide ad idola colenda fuerant compulſi per Paganos, ad quos miſit Bonifacium epiſcopum, qui eos ad fidem Catholicā euo caret.

An. do. 729. Gregorius 3. pont. 90. Gregorius tertius 90. Papa ſub Petro natio-

ne Syrus, ex patre Ioanne, sedit annos 10. menses 8. dies 25. uir mitissimus, & ualde sapiens, in diuinis scripturis sufficienter instructus, Graeca latinaq́; lingua eruditus, Psalmos omnes p̄ ordinem retinens memoriter & in eorꝝ sensibꝰ subtilissima exercitatiōe limatus, Leone 3. Iconomacho Imperato. circa annū Dñi. 731.

Extant decreta illius, quae in synodo quadā instituit obseruāda, in quibus cauetur, ne inter consanguineos celebrentur coniugia, quomodo nunc cautum est in iure.

Extat epistola eius ad Bonifaciū apud Germaniam legatū in qua consultus de duobus articulis, respōdet. Primo legebatur in tua epistola, ut quota progenies propinquorꝝ matrimonio copuletur. Dicimus quod oportuerat quidē quādiu se agnoscūt affinitate propinquos, ad huius copulae non accedere societatem, sed q̄a temperantia magis & p̄sertim in tā barbaram gentē plus placet q̄ districtio censurae, cōcedendū est, ut post quartā generationem iungantur. Secundū, quod quaeris. Si mulier infirmitate correpta nō ualuerit debitum uiro reddere, quid eius faciat iugalis. Respondet. Bonū esset si sic permaneret, ut abstinentiae uacaret, sed quia hoc magnorū est, ille qui se non poterit continere, nubat magis, non tamen subsidij opera subtrahat ab illa, quam infirmitas p̄pedit, & non detestabilis culpa excludit.

Forsan ea infirmitas praecessit uinculum matrimonij, & erat talis, quae redderet illam incapacem coniugij: quoniam si subsecuta est infirmitas coniugium, non daretur ea uenia denuo nubendi. Author.

Zac.pōtiſ.91. Zacharias Papa 91.ſub Petro natione Græcus ex patre Polychronio ſedit annos 10.menſes 3 dies 14.uir mitiſſimus atq; ſuauis,amator cleri & totius populi Romani,tardus ad iraſcendum,& uelox ad miſerendum Conſtantino & Irene eius matre imperantibus.Hic inuenit totam Italiam bellorum turbatione cōmotam,quam ſuo prudentiſſimo ſtudio pene totam pacauit. Extat epiſtola Bonifacij apud Germanos legati ad Zachariā Papam,in qua requirit uoluntatem ſedis Romanæ in quibuſdam,quæ uiſa ſunt illi neceſſaria ad confirmandam fidem Germanorum.

Bonifacius petit confirmari p epm Roma. ſedes epiſcopales, quas erexerat in Germania.

Primū.Neceſſe habemus indicare paternitati ueſtræ,quia per Dei gratiā Germaniæ populis aliquantulum correctis,tres ordinauimus epiſcopos,& prouinciam in tres parochias diſcreuimus,& in illas tres urbes in quibus cōſtituti,& ordinati ſunt,ſcriptis authoritatis ueſtræ confirmari & ſtabiliri precantes deſideramus:ut(ſi dn̄s uoluerit)per authoritatē & præceptum ſanctilq; iuſſionibus apoſtolicis fundatæ,& ſtabilitæ ſint tres in Germania epiſcopales ſedes,& ut præſentes uel futuræ generationes non præſumant,uel parochias corrumpere,uel uiolare præceptum apoſtolicæ ſedis.

Requirit authoritatē pōtificis Romani ad cōgregandam ſynodū.

Secundū.Notum ſit ſimiliter paternitati ueſtrę quod Carlomagnus Rex Francorꝝ me acceſitū ad ſe rogauit,ut in parte regni Francorum,q̄ in ſua eſt poteſtate,ſynodū inciperē cōgregare,& promiſit ſe de eccleſiaſtica religione quæ iam longo tēpore,id eſt,nō minus quā per 60.uel 70.annos calcata & diſſipata fuit,

aliquid corrigere & emendare uelle. Quapropter si hoc (Deo inspirante) ueraciter implere uoluerit, consilium & præceptum sanctæ uestræ authoritatis, id est, apostolicæ sedis habere, & scire debeo.

Tertium. Deinde si inuenero apud illos diacones, & presbyteros fornicarios, & adulteros, & sic pro populo sacras oblationes offerre, uolo habere præceptum, & conscriptum authoritatis uestræ quid de talibus definiatis, & per responsum apostolicum conuincantur, & arguantur peccatores.

Quartum. Inueniũtur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se fornicarios, uel adulteros non esse, sed sunt ebriosi, & incuriosi, uel uenatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinẽ hominũ paganorũ, siue christianorũ. Volo scire sententiam uestram, quia seruus legatus apostolicæ sedis esse dinoscor, & unum sit uerbum meum hic & uestrum ibi.

Quintũ. De una re & consilium quærere & licentiam petere necesse habeo, eo quod uenerãdæ memoriæ p̃decessor uester, sicut audistis, in p̃sentia uestra mihi p̃cepit, ut presbyterum post obitum meum (Deo uolente) in ecclesiastico ministerio hæredem & successorem constituere deberem, & hæc mihi (si Dei uoluntas est) placet, sed modo dubito, & nescio si fieri possit, quia postea frater illius auunculum ducis regis Francorũ occidit, & adhuc ignoram⁹ qualiter ista discordia pacificari, & finiri ualeat. Ideo obsecro, ut authoritati uestræ licẽtia *Rogat Bonifacius si possit eligere successorẽ sedis suæ.*

ſit,ut cum cōſilio ſeruoꝝ Dei de iſtà electione faciam quod nobis in communi pro Deo, & pro eccleſiæ utilitate,uel fructu ſpiritali, & defenſione religionis optimum eſſe uideatur, & mihi ſpirare dignetur Deus,quia hoc non uidetur poſſe fieri ſi contrarius Princeps fuerit.

Sextum. Quærere, & iterrogare paternitati ueſtræ conſilium debeo de quadam confuſione, & ſcandalo prædicationis, quæ nuper ad nos ueniens,mentem noſtram conturbauit,& ſacerdotibus eccleſiarum uerecundiam incutiebat,quia laicus quidam dicebat ſibi ab apoſtolicæ ſedis pontifice ſanctę memoriæ Gregorio datam fuiſſe licentiam, ut in matrimonium acciperet uiduā Auunculi ſui, quæ & ipſa fuit uxor conſobrini, & illa eo uiuente diſceſſit ab eo,& iſti uiro in tertio gradu propinqua illius eſſe dignoſcitur, qui nunc eam accipere deſiderans affirmat ſibi licentiam datam, & deinde uotum uouit Deo caſtitatis, & uelata fuit, & iterum abiecto uelamine maritata: tale enim matrimonium ſupradictus homo ab apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe conceſſum, quod non æſtimamus uerum, quia ſynodus & eccleſia in qua natus, & nutritus fui, talem copulam & matrimonium maximum ſcelus, & inceſtum, & horribile flagitiū, & damnabile piaculum fieri ex authoritate ſanctæ ſcripturæ iudicabāt. Quapropter paternitas ueſtra huius rei ueritatem nobis indicare non dedignetur, ut eccleſię ſacerdotibus,uel populo Chriſtiano inde ſcādala, uel ſchiſmata,uel noui errores non oriantur & concreſcant.

De ſcādalo orto ex diſpenſatione.

Septimum

Septimũ. Quia carnales hoïes idiotæ Germani,uel Franci,si iuxta Romanã urbem aliqd facere uiderint ex his peccatis,quæ nos ꝓhibemus,licitum,& cõcessum a sacerdotibus esse putant:& dum nobis improperiũ deputant, sibi scandalum uitæ accipiunt, sicut affirmant se uidisse annis singulis in Romana urbe,et iuxta ecclesiam sancti Petri in die, uel nocte quando Calendæ Ianuarij intrant:Paganoꝝ cõsuetudine choros ducere per plateas, & acclamationes ritu gentiliũ,& cantationes sacrilegas celebrare,& mensas illa die uel nocte dapibus onerare. Quæ oïa eo ꝙ ibi a carnalibus, & insipientibus ibi uidentur, nobis hic improperiũ, & impedimentũ prædicationis & doctrinæ ꝑficiũt. Et si istas paganias paternitas uestra ibi in Romana urbe ꝓhibuerit,& sibi mercedem, & nobis maximum ꝓfectum in doctrina ecclesiastica perficiet. Hæc omnia dñe charissime ꝓpterea uobis nota facimus,ut uestræ authoritatis responsum talibus dare possimus, & per cautelam uestræ doctrinæ oues ecclesiæ nõ seducantur,sed lupi rapaces superati pereant.

Facile trahitur in exemplũ, quòd Romæ peccatur.

Epistola Zachariæ Papæ,ad Bonifacium Episcopum.

Suscepimus fraternitatis tuæ literas, & petis,ut per authoritatem nostræ sedis epãles ibidem sedes firment. Sed tua sancta fraternitas pertractet mature,si expedit,aut si loca, uel populoꝝ turbæ talia esse ꝓbantur, ut epõs habere mereant. Memineris quod in sacris Canonibus præcipimur obseruare, ut minime in uillulas,uel in modicas ciuitates episcopos ordine-

Quomodo cõstituẽdæ sedes episcopales.

D.80.per totũ

mus, ne uilescat nomen epi. Sed nos tuis literis prouocati, quæ proposuisti absque mora concedi patimur, & statuimus per apostolicã authoritatem epales illic sedes, quæ per successionem epos mereant, & populis præsint atque in quibus uerbum prædicationis subiectis insinuetur. Et nulli post hæc liceat hæc, quæ a nobis sancita sunt, quoquomodo uiolare, quæ authoritate bti Petri apli firma esse decernimus.

De eo aũt quod intimasti ꝙ Carlomagnus te rogauit, Respõdemus, ꝙ dum iuuante Deo quæ a præfato filio nostro ꝓmissa sunt, ad effectum ꝑducta fuerint, tuaq; fraternitas memorato concilio consederit, si quos reperierit episcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones, uel statuta patrum excessisse. i. in adulterio si uel plures uxores habuerunt, aut si sanguinẽ christianoꝝ siue paganorum effuderũt &c. nulla ratione apostolica authoritate permittas sacerdotio fungi, quia tales a suo proprio ore falsi nominantur sacerdotes, & peiores, ac deteriores secularibus esse noscunt, qui se neque a fornicationibus, nec a nefariis matrimoniis abstinent, neq; ab hominum sanguinis effusione manus seruãt innoxias. Quales se esse sacerdotes existimant dicẽte Dño: Sacerdotes mei semel nubãt, & Apostolus, unius uxoris uiꝝ etc. Et hoc ante susceptum sacerdotium uti licitum est, nam a die suscepti sacerdotii, etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt &c. Quomodo sacerdotio fungi cõsiderant, qui talibus sceleribus inuoluti esse monstrantur? Qui peiora secularium scelera cõmittunt, ut plures uxo-

Qualiter oli permissum est sacerdotibus coniugium.

Titum I.

res habere p̃ſumant, quibus nec unã conceſſum eſt poſt ſuſceptum miniſterium attrectare? Iſti nanq; (ut p̃miſi) nec ſacerdotio fungi patiant̃, nec diuina contingere myſteria cõmonemus.

Ad q̃ntũ. De eo aũt q̃ tibi ſucceſſorem con ſtituere dixiſti, & te iubente in tuo loco eligat ep̃m, hoc nulla ratione cõcedi patimur, q̃a con tra omnem eccleſiaſticã regulam, uel inſtituta patrum eſſe monſtratur. Sed uolumus, ut tibi miniſtret, & ſit in euãgeliũ Chriſti adiutor. Ni mis enim reprehenſibile manifeſtũ eſt, ut te ui uente tibi alium ſubſtituamus. Sed hoc cõmo nemus, ut quandiu te diuina iuſſerit clementia ſupereſſe, ſine intermiſſione orare non ceſſes, ut tibi Deus illum ſucceſſorẽ concedat, qui ei poſ ſit eſſe placabilis, & populum quẽ ad ſuã gra tiam (per ueſtræ ſanctitatis induſtriam) uoca re uoluit, irreprehẽſibilit regere ualeat, atque ad uiam uitæ elaboret perducere. Si aũt cõtin gat aliquem poſt tui tranſitus diem ſupereſſe, quem idoneũ cognoueris, & in tua uoluntate fuerit definitũ, ea hora qua te de præſenti ſecu lo migraturum cognoueris, præſentibus cun ctis, tibi ſucceſſorem deſigna, ut huc ueniat or dinandus. Hoc nulli aliĳ cõcedi patimur, quod tibi (charitate cogente) largiri cenſuimus.

7.q.1.c.de eo autem.

Non conceditur, ut ep̃o ſuperſtite alius ſucceſſorẽ ſubroget.

7.q.1.c. Petiſti ut cum noſtro.

Cõceditur Bonifacio ut hora mortis ſibi ſucceſſorẽ deſignet.

Ad ſextũ. De illo autẽ, qui uiduam auunculi ſui &c. Abſit hoc ut prædeceſſor noſter ita præ ciperet. Nec enim ab apoſtolica ſede illa diri gunt̃, quæ contraria eſſe patrum ſiue canonum inſtitutis p̃hibent̃. Ideo admonere, adhortari, increpare eos frater ne ceſſes, quaten⁹ a tali ſce leſto recedãt m̃rimonio, ut nõ ĩ æternũ pereãt.

Quantũ cauebat ep̃s Romanus diſpenſare contra canones patrum.

Ad ſeptimū. De calendis uero Ianuarijs, uel cæteris augurijs, uel alijs diuerſis obſeruationibus, quæ gentili more obſeruari dixiſti apud beatum Petrum Apoſtolū, uel in urbe Roma, hoc a nobis, & oībus chriſtianis deteſtabile et pernitioſum eſſe iudicamus, dicente Deo. Nō
Leuiti.19. augurabimini, neq; obſeruabitis ſomnia. Ita &
Nume.23. a nobis cauendū eſſe cenſemus, ut nullis augurijs, uel obſeruatiōibus attēdemus, quia omnia hæc abſciſa eſſe a patribus ſumus edocti. Et qa per inſtigationem diaboli iterū pullulabant a die, qua nos iuſſit diuina clementia apoſtoli uicem gerere, illico omnia hæc amputauimus. Pari enim modo uolumus tuam ſanctitatem populis tibi ſubditis prædicare, atque ad uiā ęternæ uitæ perducere &c. Deus te incolumē cuſtodiat Reuerendiſſime frater.

Extat altera epiſtola ad eūdē Bonifaciū.

Reuerendiſſimo fratri Bonifacio epō &c.

Retulerunt q̄ fuerit in eadē ꝓuincia ſacerdos, qui latinā linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret neſciens latinū eloquiū infringens linguam, diceret. Baptizo te in noīe patria & filia & ſpiritu ſancta: ac per hoc tua fraternitas conſiderauit rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille qui baptizauit non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam baptizans dixiſſet, nō poſſumus cōſentire, ut denuo baptizētur, quia quicūq; baptizatus fuerit ab hæreticis in noīe Patris, & Filij, & Spiritus ſancti (ut tua fraternitas bene compertum habet) nullo modo rebaptizari debet, ſed per ſolam

Ignorātia linguæ latīæ mutans uerba baptiſmi, uerum confert baptiſmum.

manus impoſitionem purgari. Vale frater.

SYNODVS SVB ZACHARIA Papa mandato apoſtolico a ſancto Bonifacio & Francorum epiſcopis ſub Carlomagno duce, habita anno 742.

In nomine Domini &c. Ego Carlomagnus dux &c. Anno ab incarnatione Chriſti. 742. 11. calend. Martij cum conſilio ſeruoꝝ Dei, & optimatū meoꝝ, ēpos, qui in regno meo ſunt cum presbyteris ad cōcilium, & ſynodū pro timore Chriſti congregaui, Bonifaciū archiepm ac reliquos ēpos, cum presbyteris coꝝ, ut mihi conſilium darent, quomodo lex Dei, & eccleſiaſtica religio recuperetur quæ in diebus præteritorum Principum diſſipata corruit, & qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animæ ꝑuenire poſſit. Et ordinauimus cōſilio ſacerdotū, & optimatū meoꝝ per ciuitates ēpos, & cōſtituimus ſuꝑ eos archiepiſcopum Bonifaciū, qui eſt miſſus ſancti Petri.

Canon 1. Quæ ſint prohibita eccleſiaſticis.

Statuimusq; per annos ſingulos ſynodum cōgregari, & falſos presbyteros, & adulteros, uel fornicatores diacones, & clericos de peculijs eccleſiaꝝ abſtulimus, degradauimus, & ad pœnitentiā coegimus. Et ſeruis Dei per oīa oībus armaturam portare, uel pugnare, aut in exercitum, & in Hoſtem pergere oīno prohibemus, niſi illi tantūmodo, qui ꝓpter diuinū miniſterium. i. miſſaꝝ diuina adimplenda, & ſanctoꝝ patrocinia portanda ad hoc electi ſunt. i. unum uel duos ēpos cum capellanis presbyteris princeps ſecum habeat, & unuſq̄ſque pręfe

Permittitur principi ad ſacra miniſteria unū aut duos epiſcopos ſecū habere.

ctus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & indicare pœnitentiam possit. Necnon & illas uenationes, & syluaticas uagationes cum canibus omnibus serui Dei interdiximus. Similiter accipitres & falcones non habeant.

Can. 2. Vt singulis quadragesimis episcopo presbyter rationem ministerij sui reddat.

Decreuimus quoq; iuxta sanctorum canones, ut unusquisq; presbyter in parochia habitans epo illi subiectus sit, in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationẽ, & ordinẽ ministerij sui, puta de baptismo, de fide catholica, de precibus, & ordine missarum episcopo reddat & ostendat. Et quandocunq; iure canonico eps circuit parochiam ad populos cõfirmandos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum episcopum cum collectione, & adiutorio populi qui ibi confirmari debet: & in cœna Domini semper nouum chrisma ab epo quęrat, & episcopo testis assistat castitatis & uitę, & fidei, & doctrinæ illius.

Can. 3. Absque probatione ignoti episcopi, aut presbyteri non admittantur.

Statuimus etiã, ut secundum cautelam oẽs undecunque superuenientes ignotos epos, uel presbyteros ante ꝓbationem synodalem in ecclesiasticum ministerium non admittamus.

Can. 4. Vt cum presbyteris uel diaconibus nulla mulier cohabitet.

Decreuimus quoq; ut presbyteri uel diaconi non sagis laicorum more, sed cassulis utantur ritu seruorum Dei, & nullus in domo sua

mulierem habitare permittat.

Ca.5. Epo sit cura spurcitias omnes gentilitatis abijcere.

Item decreuimus ut unusquisqꝫ eps in sua parochia solicitudinē habeat adiuuāte Graphione, qui defensor ecclesiæ est, ut populus Dei paganias non faciat, sed ut omnes spurcitias gentilitatis abijciat.

Explicit synodus sub Carolomagno.

Stephanus secūdus Papa, quia sub Petro sedit annos 5. dies 28. uir singularis religionis & prudentiæ. *Stephanus pōtif. 92.*

Paulus primus, Papa 93. sub Petro natione Romanus, Stephani secundi frater, sedit annos x. mensem unum, uir tantæ pietatis & humanitatis, ut noctu cum duabus aut tribus familiaribus cubicula pauperum ægrotantiū circuiret unumquenque eorꝫ & uerbis, & eleemosynis ad recuperandam ualetudinem cohortaretur, & carcerem quoque frequenter adibat. *An. do. 750. Paulus Papa.* *Nota.*

Constantinus secundus, Papa 94. sedit annum unum. *An. do. 760. Constant. pa.*

Stephanus tertius Siculus, Papa 95. sedit annos tres, menses quinque. *An. do. 761. Steph. papa.*

Adrianus primus Romanus 96. Papa sub Petro sedit 23. annos, menses 10. dies 17. nequaquam à pdecessoribus degenerauit, cum quouis optimo pontifice comparari potest. *An. do. 764. Adrianus pa.*

SYNODVS SECVNDA NICAENA, quam Græci septimā generalem appellāt Anno dñi 781. imperātibus Constantino & Irene eius matre, sub epo urbis Romæ Adriano primo Papa, celebrata cōtra eos, qui imagines in ecclesijs dānant, & eijciunt, in qua imaginum

expressiones adorandas & amplectendas relatiue, decretũ est, et honorãdas reliqas sctõꝝ.

Actio prima.

Imperãtibus pijssimis Cõstantino cum matre sua Irene, cõueniente sancta & œcumenica synodo in Nicęa Bithyniæ Petro archipresbytero Romanæ ecclesiæ, & Petro monacho uicarijs existentibus apostolicæ sedis, pñte Tarasio archiepõ inclytæ Cõstantinop. nouę Romæ & cæteris episcopis &c.

Primo oĩum uenerunt in concilium tres epĩ ex cõciliabulo Ephesino, in quo damnatæ fuerant imagines, resipiscentes, & attulerunt libellos cõfessionis suæ. Primus erat Basilius Ancyræ episcopus. Secũdus Theodorus Cyrus eps Myrõ, & tertius Theodosius eps Amorij. Basilius episcopus è libello sic cœpit legere.

Confessio catholica.

Basilij prius hæretici confessio catholicã.

Credo, & cõfiteor in Deum patrẽ oĩpotentem, & in unicum dñm Christũ filium eius unigenitum, & in sanctum Spiritum dñm uiuificã tem, & Trinitatem, consubstantialem in throno eodem cõsedentem, in una Deitate, potestate & authoritate, adoratam et glorificatam, in unius sanctæ Trinitatis, & dñi Dei nostri Iesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacræ œcumenicę synodi tradiderunt. Hęc oĩa sic cõfiteor. Vniuersam aũt hęreticoꝝ linguæ incontinentiã abijciẽs execror, quẽadmodum ipsos se se reddiderunt execrabiles. Interpellans etiã ĩtemeratę uirginis nostrę Deiparę, sanctaꝝ cœlestium potestatum, oĩumq; sanctoꝝ intercessionem: hoꝝ etiam sanctas reliquias cũ omni

honore suscipiens,& amplectẽs honorifice ueneror,firmiter credens me illorꝫ sanctitatis fieri posse participem.Eodem modo uenerandas imagines,quę œconomiam Iesu Christi dñi et Dei nostri, qui pp salutem nostram homo factus est,& inuiolatæ uirginis dñæ nostræ Dei parę,sanctorũq; apostolorꝫ,pphetarũ,martyrum,& oĩum sanctorꝫ suscipio & amplector, eisdemq; honorẽ debitũ exhibeo. Abijciens & execrans ex toto aĩo & corde cõgregatã ex deprauata mente,& insania,& appellatam septimam synodum apud eos qui recte sapiunt, nimiũ quã iuste et canonice ψευδοσύνοδον,hoc est,falsum cõciliabulum appellatũ:utpote ab omni pietate & religione alienã,& a Deo traditę ecclesiasticę legis lationi audẽter, & pfracte,ne dicam impie oblatrantẽ. Venerandasq; imagines cõtumelia afficiẽtem, iubentẽq; has è medio sacrarꝫ ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falsò noĩatus Ephesi eps. Sisinnius item Pergæ cognomine Pastillas.

Anathematismi eiusdẽ Basilij Ancyrę epi.

Primus. Qui doctrinas sanctorũ patrum, & traditionem catholicæ ecclesiæ contẽnunt: quiq; causantur & uoces Arrij, Nestorij, Eutychis,& Dioscori iactant,dicentes quòd nisi satis ex ueteri,& nouo testamento instructi essemus,sanctorum patrum,sacrarum sex synodorum doctrinas, & catholicæ ecclesiæ traditiones sequeremur,execratio.

Secundus. Qui inquiũt diabolicarꝫ insidiarum inuẽtũ sacrarꝫ imaginum culturã & ædificationem, nequaquã aũt sanctorum patrum

noſtrorum traditionem, execratio.

Cęteri anathematiſmi eadem cõtinent, quæ & illi qui ſunt in fine ſeptimæ actionis.

Hęc q̃dem ſic cõfiteor & approbo, & ex tota aïa, corde & mente demõſtro. Quod ſi autẽ ſiue ex calumnia, ſiue ex inſtinctu uolens nolẽs ullo tp̃e ab his diſciuero, alienus ſim et a ſancta Trinitate, & a catholica eccleſia.

Similiter & alij duo produxerũt libellos cõfeſſionis ſuæ ſequentes Baſilium Ancyrę ep̃m ex Chryſoſtomo, & ex Baſilio in orõne in quadraginta martyres, p̃bãtes uenerationẽ imaginum, & cinerum ſanſtorum martyrum: quos benigne excepit ſacra ſynodus: etiã reſtitutis eis ſuis ſedibus, in q̃bus cõtinuo iuſſi ſunt reſidere.

1. q. 7. Conuenientibus. Deinde adducti sũt & alij plures ep̃i ex eadẽ hæreſi: & placuit ſanctę ſynodo, ſecundũ canonem octauum Nicęnæ ſynodi, & tertiũ Epheſinæ, & epiſtolã diui Baſilij ad Amphilochiũ ſuper ſimili negotio ſcriptam, eos ab hæreſi uenientes recipi cum manuũ impoſitione.

Præceſſit autem lõga diſputatio quomodo hæretici pœnitentes cum redeunt ad eccleſiam catholicam ſint recipiendi: ſed ex ſententijs pa patrum Baſilij, Athanaſij, Cyrilli, Chryſoſtomi, & Sardicẽ. ſynodi deliberatum eſt, eos cũ manuum impoſitione recipiendos: & ſic abſoluta eſt actio prima.

Actio ſecunda.

Imperãtibus Conſtantino, & Irene eius matre &c. ut in actione prima.

Primo p̃ducta eſt in ſynodo epiſtola Adriani archiepiſcopi Romani ad Conſtantinum &

Irenem Auguſtos,in qua hæc inſunt.

Primo hiſtoria Sylueſtri,& Conſtantini,de lepra,& exilio mõtis Soracte, de uiſione apoſtolorum Petri & Pauli in ſomno,et de baptiſmo Cõſtãtini: de qbus in pfatione cõcilij Nicæni.

Secũdo Gregorij Niſſeni locus pro ueneratione imaginum.

Tertio Baſilij magni teſtimonium, in libro aduerſus Iulianum de inuocatione ſanctorum, & imaginum ueneratione.

Item Chryſoſtomi in eandem rem ſentẽtia.

Item Cyrilli ad idem locus.

Item Athanaſij,& Ambroſij ad Imperatorẽ Gratianum, ſententiæ.

Itẽ Hieronymi locus de imaginibus hñdis.

Item Stephani epiſcopi Boſtrorum ſermo de imaginum ueneratione.

In eadem actione lecta eſt epiſtola ſynodica eiuſdem Adriani Papę ad Taraſium Patriarchã:in qua primo dicit̃,q pictura illa ueneranda,in qua agnus digito pręcurſoris demõſtrat̃, a ſexta ſynodo probata ſit, unde uſus inualuit eius frequentiſſimæ picturæ.

Deinde tractat de authoritate Romani pontificis,& quod eccleſia Romana ſit caput omnium eccleſiarum.

Poſtremo adiectæ ſunt ſententiæ omnium epiſcoporum,& ſynodi.

Petrus,& Petrus locum tenentes ſanctiſſimi papæ ueteris Romæ Adriani dixerunt. Dicat nobis Taraſius Patriarcha regiæ urbis, cõſentit'ne literis ſanctiſſimi Papæ,an minus?

Taraſius Patriarcha rñdit. Nos patrũ præ-

ceptis imbuti,ſic confeſſi ſumus, & cõfitemur, concordamus,& uim literarum lectarum confirmamus,& imaginũ picturas ſecundum priſcam patrum traditionẽ recipimus,& has deſiderio noſtro adoramus,ut in nomine Chriſti Dei noſtri,& intemeratæ Deiparę uirginis ſanctorum angelorum,& omnium ſanctorum factas:ſed apertis uerbis teſtamur nos duntaxat in unum Deum uerum,latriam,hoc eſt,cultum & fidem noſtram referre, & reponere.

Sancta ſynodus dixit.Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet.

Petrus,& Petrus legati apłicę ſedis dixerũt. Dicat nobis ſacra ſynodus , num recipiat ſanctiſſimi Papę ueteris Romæ literas , an minus?

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus,& probamus.

In eandem ſñiam & reliqui epiſcopi pronũciauerunt. Et ſic abſoluta eſt actio ſecunda.

Actio tertia.

In hoc ſecundo cõſeſſu, primo reſtitutus eſt Gregorius eps̃ Neocęſareę ex hæreſi ueniẽs in priorem gradum dignitatis ſuæ.

Secundo,producta eſt epl'a ſynodica Taraſij archiepiſcopi ad epiſcopos Orientales, & alia eorundem epiſcopoꝝ ad prædictum Taraſium in quibus explicantur per capita ſex ſynodi generales,& quæ in eis geſta ſunt.

Deinde adduntur ſequentia.

His itaqꝫ ſex ſacris ſynodis , quas ſolas uniuerſales agnoſcimus,cõcorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt , nec aliam præter has ſynodũ accipimus. Locales autem ſynodos non auer-

ſamur,ſed magis amamus,amplectimur, & re
cipimus,earum etiam diuinitus inſpiratas cano
nicas conſtitutiones,correctiones,& utiles ea-
rum legislationes ſumma obſeruãtia colimus.

Apoſtolicas aũt eccleſiæ traditiones, qbus
ueneratio culturaq́ ſctõꝝ docet,recipimus,et
ueneramur.Eos aũt ut miniſtros,amicos,& fi-
lios Dei exiſtẽtes honoramus.Honor.n.q à cõ
ſeruis idẽ ſentientibus inuicẽ exhibet,indicium *Sancti ut filij*
eſt beneuolentiæ erga dñm.Sunt.n.promptua *Dei coluntur.*
ria Dei & pura Chriſti habitacula,ſpũsq́ ſan-
cti imaculata ſpecula.Sãcti.n.i Dei manu ſunt,
ob idq́ pretioſa in cõſpectu dñi mors ſancto-
rum eius. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalu- *Reliquiæ ſan-*
tares,ſanctorum reliquias nobis reliquit, mul- *ctorum uirtu-*
tis modis beneficia fundentes, martyꝝ.n.oſſa *te potentes.*
uirtutes multas operañt, atq; id per Chriſtum
qui in ipſis habitat. Cum his etiã ſanctas ima-
gines reueremur,principio adorantes Dei uerbi
pp nos incarnati, Dñi noſtri & ſeruatoris Ieſu
Chriſti, qui formam ſerui aſſumpſit, imaginẽ.
Quanq́ ſciamus ipſam imaginẽ & typũ Deita
tis, quæ cum carne illius imaculata incõuulſim
unita eſt,minime poſſe figurã præſtare. Inuiſi-
bilis.n.eſt diuina natura,nec depingi, nec figu-
rari ſe pmittit;Deũ.n. (ut ipſe inquit) nemo ui- *Ioan.1.*
dit unq́:ſed humanitatis illius imaginẽ colori-
bus ducentes adoramus. Veneramur etiam &
adoramus imaginẽ Deiparæ & Dñę nr̃æ, irre-
prehenſibilis,imaculatæ,& inexplicitę caſtita
tis matris,quæ illũ peperit. Quin etiã ſanctoꝝ
apoſtoloꝝ,prophetaꝝ,& uictoꝝ martyrum,
ſanctorũq́ & beatoꝝ,ueluti amicorũ dei ima

gines colimus,non in materiam,aũt coloribus honorẽ cõstituẽtes,ſed per hoc offm̃ noſtrum, quod ipſis a Deo quorꝝ typũ imagines geſtãt, debemus impartiẽtes,cum ſciamus iuxta Baſi ſilij magni ſententiam,ꝙ imagini honor exhibitus,ad ipſum prototypum referatur.

Omnia prædicta qui cõuenerãt epi recepe- runt & approbarunt,& ſubſcripſerunt oẽs epi numero 350. & ſic abſoluta eſt actio tertia.

Actio quarta.

Imperantibus Cõſtantino & Irene eius ma tre,cõueniẽte ſancta & uniuerſali ſynodo &c. iuxta ordinem in prima actione præſcriptum.

In hac actione quarta multa ex ſcriptura, & ſanctorum doctrinis afferuntur teſtimonia de uſu pio & utili imaginum.

Exodi 25. Quod in ſacris ſcripturis imagines admittã tur. Primo adducitur locus ex lib. Exodi, ibi. Facies propitiatorium &c.

Scđo ex nũeris,ibi. Ipa ẽ đdicatio altaris &c.

Ezech. 41. Tertio ex Ezechiele, introduxit me in templum, ut metiretur &c.

Hebr. 9. Quarto ex epl'a ad Hebræos: habeat qdem etiã prius tabernaculum iuſtificationes &c.

Itẽ tpibus Chryſoſtomi ſctõꝝ imagines pin gebant,& ipſe Chryſ. habuit tabulã cõtinentẽ picturam cędis Aſſyrioꝝ ueteris teſtamenti.

Itẽ recenſet Gregorij Niſſeni pathetica oro de pictura,in q̃ a pr̃e Iſaac ĩmolabat, in q̃ i hũc modũ loqt Gregorius. Vidi ſæpius ĩſcriptionis imaginẽ,& ſine lachrymis trãſire nõ potui, cũ tã efficaciter ob oculos poneret hiſtoriã &c.

Quibus uerbis auditis aliqui pr̃es dixerunt:

Si tanto doctori historia inspecta peperit utilitatē & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis utilitatē, & cōmoditatem afferet? Alij uero sic dixerūt. Si Gregorius uigilantissimus ad diuina oracula inspecta historia Abrahę fleuit, quāto magis œconomia incarnati Dñi nr̄i Iesu Christi uerbi Dei nostri a nobis inspecta ad lachrymas, & utilitatē cōtēplantes nos adhortabitꝰ? Et Cyrillus eandem picturā suo tp̄e extitisse probat in epistola ad Acatium ep̄m.

Extat adhuc sermo sancti Athanasij de imagine dñi nr̄i Iesu Christi, & de miraculo in Beryto ciuitate ꝓdito cum imago cæsa est a perfidis Iudæis, & ꝑcusso latere sanctæ imaginis continuo exiuit sanguis & aqua &c.

Hic sermo totus lectus est in cōcilio ad statuendam uenerationem imaginum.

Ibidē annotatꝰ a patribus ratio cur miracula a nr̄is imaginibus nunc nō edantꝰ, nempe (ut dicit apostolus) qm̄ miracula nō credentibus data sunt, sed his, qui in incredulitate uersantur. 1.Corinth.14.

Ibidē docetꝰ, & decernitꝰ a sanctis ep̄is, ꝙ tēpla non nugacibus & uanis picturis ornanda sunt, sed historijs ueteris, & noui testamēti parietes tēpli replere conuenit, ut hi, qui lr̄as non norūt, nec sacrā scripturā legere queūt, cōtēplatione picturæ in memoriā reducāt quinam germane uero illi deo per fortia facta seruierūt, atque in certamē excitentur laudatoꝝ facinorū, per quæ cum cœlo terram cōmutauerunt.

Ibidē lecta est docta disputatio Leontij ep̄i Neapoleos Cypri cōtra Iudęos ꝓ imaginibus sanctoꝝ cōseruādis est dialogus qdē satis ele-

gans lectione dignus, desũptus ex lib. 5. apologię eius, extabāt tũc & alia opa sc̄ti ep̄i Leōtij.

Itē recensita sunt tria miracula ex libro miraculorum sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani pro statuenda imaginũ ueneratione.

Item tradit, ꝙ oís honor imagini exhibitus ad prototypum refert. Quod probatur primo ex 4. lib. contra Arrianos patris Athanasij.

Secũdo ex codice 30. capitum ad Amphilochium de Spiritu sancto bti Basilij c. 7. Ex quo colligitur falsum, & stultum esse axioma, quod falsa synodus sparserat, quicunq; imaginē adorat, in duo Christum diuidit, & quicunq; imaginem aspiciēs dixerit, aut inscripserit ei, hic est Christus, Christum diuidit.

Deinde ꝑduxerũt uicarij Adriani Papæ ueteris Romę in codice paruo uerba Basilij i epl'a ad Iulianũ apostatã, q̄ sic hñt. Confiteor ēt filij incarnatā οἰκονομίαν. Deinde sanctā Mariā q̄ secundũ carnē illũ peperit (hāc Deiparā uocans) suscipio. n. sanctos apl'os, prophetas, & martyres, q pro me apud Deũ supplicāt, quo ꝑ illoꝶ mediationē ꝓpitius sit mihi Deus noster benignissimus, & remissionē peccatorũ mihi gratis largiat. Quā ob cām & historias imaginũ illorum honoro, & palā adoro: hoc. n. nobis & a sanctis apl'is non est prohibitum, sed in omnibus ecclesijs nostris eorũ historias erigimus.

Postremo ꝑductæ & lectæ sunt q̄tuor epl'æ, pria Gregorij papę Rom. ad Germanũ Pr̄iarchā Cōstantinopolitanũ. Alij tres Germani ad diuersos ep̄os Oriētis ꝓ refellēda hac ĩprobitate hæreticoꝶ, et statuēda ueneratiōe imaginũ.

In

In confirmationem prędicti dogmatis adductus est ab Helia ꝓtopresbytero ecclesiæ Deiparę uirginis i Blachernis sextę synodi can. 82.

Recitato itaq; ab Helia p̄dicto canone Tarasius patriarcha dixit.

Sexta synodus

Quæ est hęc ignorātia, qua pleriq; laborant circa hos canones, scandalum enim est dubitare num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextā synodū tēporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum cōtra eos, qui tantum modo unam actionē & uoluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate uerberātes, orthodoxamq; fidē cōfirmantes, sub annum decimū quartum imperij Constantini domum redierunt, post annos tamē quatuor, aut quinq; ijdē illi patres sub Iustiniano Constantini filio congregati, p̄dictos canones ediderunt: neq; hac de re quisq; dubitet, nam qui tēporibus Constantini subscripserūt, ijdem illi sub Iustiniano quoq; præsentem hāc chartam subsignarunt: quæ res satis clara est ex eorundem propriarum manuū immutabili similitudine. Necessum aūt erat post synodum uniuersalem definitam, canones quoq; ecclesiasticos ederent. Igitur ad recordationē salutaris illius mortis in carne politiæ ex uenerandis imaginibus nos manuduci declararunt. Quòd si autem in dispensationem Christi uerbi Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandū est, qui has subuertere conantur?

Ex hac sententia apparet nouem canones, qui in exēplaribus latinis sextæ synodi scribuntur, falso ei synodo ascribi.

Petrus primas p̄sbyteroꝝ in sancta Romana ecclesia subscripsi: & cæteri episcopi recipiētes, & approbantes omnia prædicta subscri-

pſerunt,& abſoluta eſt actio quarta.

Actio quinta.

Imperantibus Conſtantino, & Irene matre eius, conueniente ſancta & uniuerſali ſynodo &c.

Productus & lectus eſt liber quidam beati Ioannis epiſcopi Theſſalonicen̄. in quo diſputat cum gentili quodam de uſu imaginum, interroganti gentili, reſpõdente uero Ioãne, obiecit autem gentilis in hunc modum.

Sancte Deum uerbũ hominẽ factum icone exprimatis, quid ad angelos hoc facit, quos ut homines pingitis, & adoratis? Hi tamen homines non ſunt, ſed intellectuales, & incorporei, & ſimpliciter exiſtentes dicuntur. Sane ea ratione & a nobis Deos uenerabiles exiſtima, non enim ſic quicquã abſurdi agimus, quemadmodum nec uos cum angelos adoratis.

Diſputatur an Angeli ſint corporei.

Sanctus dixit, de Angelis & Archãgelis, & eorum poteſtatibus, quib⁹ & noſtras animas adiũgo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit, eſſe quidem ĩtelligibiles, ſed nõ omnino corporis expertes & inuiſibiles, ut uos gentiles dicitis, uerum tenui corpore p̄ditos & aereo, ſiue igneo, ut ſcriptum eſt: qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros eius ignem urentẽ. Sic aũt multos ſanctorum patrum ſenſiſſe cognouimus, quorum eſt Baſilius cognomento Magnus, & beatus Athanaſius, & Methodius, & q̄ ſtant ab illis. Solũmodo autem Deus incorporeus, & informabilis: intelligibiles autem creaturę nequaquam ex toto ſunt incorporeæ, & imitabiles pictura exiſtunt, quare etiam in loco exiſtunt, & circũ

ferentiam habēt. Quanq; autē nō sunt, ut nos, corporei, utpote ex quatuor elemētis & crassa illa materia, nemo tamen uel angelos, uel dæmones, uel animas dixerit incorporeas, multoties.n.in proprio corpore uisi sunt, sed ab illis q bus dn̄s oculos aperuit. Nos igitur eos non ut Deum, sed ut creaturas intelligibiles & ministros Dei, nō tn̄ ut uere īcorporeos pingimus, et colimus. Quòd autem forma hominis pingātur, in causa est, q in ea uisi sunt, siquando ministerium Dei apud homines obierunt.

Synodus non improbat, sed magis uisa est approbare hāc sententiam, dicente Tarasio Patriarcha. Ostendit aūt pater quòd & angelos pingere oporteat, quādo circūscribi possūt, & ut hoīes apparuerunt. Sacra synodus respondit. Etiā Domine. Augu st. ad Nobridium epistola 115. dicit Angelos aere aut æthérea animātia, & in lib. de eccl. dog. c. 11. dicit, Nihil incorporeum & inuisibili natura credendum, nisi Deū solū. Et c. 12. creaturam omnem corporeā esse Angelos & omnes uirtutes cœlestes corporeas, licet nō carne subsistant. (addētes) Ex eo aūt corporeas esse credimus, quòd localiter circunscribantur. sicut anima quæ carne clauditur. Et in q. 67. dixerat infimos Angelos animaliter uiuere, quod tamen in primo retracta. temperauit. Et nuper Card. Caie. in Cōmenta. ad Ephe. 2. dixit Dæmones esse aereos spiritus. Hæc dixerunt patres isti secuti Platonē. Econtra multi alij patres ecclesiæ sentiunt Angelos omnino incorporeos: quos, ut uidetur, secuti sunt patres concilij Lateranen. primi, dicentes. Deus ab initio utranque de nihilo cōdidit creaturam corporalem & spiritualem. Angelicam. s. & mundanam. Hæc illi. Quibus uerbis spirituale opposuerunt corporali. Sed hæc controuersia nō dum ecclesiæ censura terminata est. Author.

Deinde productus est ab Epiphanio diaco-

no locũ tenente Thomæ episcopi Sardiniæ, codex quidam ex itinerariis falso inscriptis sanctorum Apostolorum, in quo multa indigna & ridicula de Christo dño legebantur, ut illũ nec bibisse, nec edisse, nec pedibus terrã calcasse, et his similia. Quo lecto sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Rursus sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro a principio usque ad calcem.

Deinde Cosmas cubicularius ꝓtulit ex patriarchio codicem ueteris testamenti cũ scholiis suo loco appositis, in quo continebantur sequentia. *Exod. 20.* Nõ erunt tibi Dii alieni pręter me. Nõ facies tibi idolum, nec alicuius similitudinem. *Leuit. 26.* Quęcunq; existunt in cœlo supra, aut q̃cunque in terra infra, & quæcũq; in aq̃s deorsum subter terram, non adorabis ea, nec seruies illis. Scholion. Et si facimus hominũ piorum similitudines, nõ tamen ea fiunt, ut adorẽtur ut Dii, sed ut eas uidentes ad imitationẽ facinorum illorum irritemur. *Qualiter imagines adorantur a fidelibus* Si uero similitudines Christi facimus, sane nõ propter similitudinẽ adoramus, sed quo mens per ea quæ cõspexit, sursum uolet. Non. n. imaginẽ corruptibilẽ hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo in cõmutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem uelut hominis, quamuis sciamus eum natura Deum existentem. Non idẽ igitur Deum & imaginem dicimus, sed Deum cognoscentes: similitudinem in imagine dispẽsationis illius humanæ figuramus. Gentiles autẽ errantes, similitudines Deos esse arbitrantur.

Post hæc lectæ sunt historię quędam sancto

rum, cum miraculis quæ fiebant pro ueneratione imaginum.

Postremo lectis omnibus prædictis & alijs fragmentis scriptorum ecclesiasticorum, tota synodus proclamauit. Diuiniloquorum patrũ doctrinæ nos correxerunt: ex illis hauriẽtes, fidem & ueritatem potati sumus, illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Nos ueneran das imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate deuouemus &c.

Actio sexta.

Hæc actio continet refutationem hæreticorum, qui in Constantinopolitano conciliabulo sub Leone hæretico Imperatore præsidente Photio imagines damnauerant, quorum dicta referuntur per Gregorium episcopum, qui tũc fuerat conuersus ad meliorem mentem, & redarguũtur per Epiphaniũ. Distributa est hæc actio per sex tomos.

Tomus primus.

Quod non fuerit uera synodus sub Leone celebrata, quoniam non habuit cooperarium ut hæc, quæ nunc celebratur, Romanum papã, nec illius sacerdotes, nec per uicarios, nec per prouinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. Quin etiam nec cõcordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & urbis sanctæ summos pontifices. *Nõ est uera synodus, quæ authoritate Papæ Rom. caret.*

Secundo ostendit quod imagines ab Apostolorum temporib⁹ in ecclesia fuerint. Quod potissimum probat ex Canone 82. sextæ synodi, de qua dicit in hunc modum.

De canonibus sextæ synodi. Sacra sexta & uniuersalis synodus posteaq; sententiam suam de una uoluntate Christi sub Cõstantino, qui per ea tempora imperium administrabat, cuiusque nutu & uoluntate conuentus is erat indictus, pronunciasset, contigit Imperatorem de uita decedere. Iustiniano autem eius filio Imperium adsumente, iterum unanimiter omnes diuina uoluntate post quatuor, aut quinq; annos cõgregati, de rebus ecclesiasticis, statusq́; earum correctione circiter duos & centũ canones edidere: in quorũ octuagesimo secundo de imaginibus sic tradiderunt.

In quibusdã uenerandarũ imaginũ picturis agnus digito præcursoris indicatus &c.

Videmus igitur omnes & intelligimus, q; et ante sacras sex synodos, & post has etiam sanctorum picturæ in ecclesia traditæ fuerint, non aliter ac sacra euangelij lectio. Nam quæ legũtur ubi ad aures uenerint, ad animum deinde legamus, & transmittimus: & quæ oculis uidemus in picturis, ea quoq; mente complectimur: atq; ita per duo ista inuicem consequentia, lectionẽ, & picturam, unam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum gestarum peruenitur. Vnde ex duobus istis sensibus in Canticis canticorũ inuenire licet efficacem coniunctionem. Sic.n.ibi dicitur. Ostende mihi faciem tuam, & audire fac mihi uocem tuam &c. Quibus & adiungimus illud: Sicut audiuimus, ita & uidimus.

Canti.2. *Psal.47.*

Tomus secundus.

De sex synodis contra hæreticos celebratis, quas recensent hæretici Iconoclastæ. Deinde

Epiphanius oſtendit picturam neceſſariam et utilem,quæ uulgus erudiat. Nihil habet ſingulari annotatione dignum.

Idem proſequitur in tertio Tomo, tantũ eludit uerba hæreticorum.

Tomus quartus.

Conuenientes in ſceleſta ſynodo dixerunt. Imaginum falſi nominis praua appellatio, nec Chriſti,nec Apoſtolorum, nec Patrum traditione cœpit &c.

Epiphanius reſpondet,

Quòd autẽ cum multis alijs, quæ in eccleſia obſeruantur ſine ſcriptura nobis imaginum ueneratio tradita ſit,ab Apoſtolorũ temporibus late per hiſtorias traditum eſt,de imagine maxime Hemorrhoiſſæ, quã multis ſcriptoribus confirmare poſſumus. Baſilius magnus in diuerſis opuſculis ſuis mentionẽ imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne, & ſpiritu frater Niſſenſium pſul in ſermone in Abraham idẽ ſentit.Item alter Gregorius,qui a theologia nomen ſortitus eſt in uerſibus a ſe conditis,qui de uirtute inſcribuntur,aſſentit. Chryſoſ.etiam in oratione funebri in Meletium epiſcopum Antiochiæ,& in ſermone,qui inſcribitur, quòd ueteris & noui teſtamenti unus ſit legiſlator,Cyrillus in epiſtola ad Acatium epiſcopum Scythopoleos,Athanaſius epiſcopus Theupoleos,Sophronius,Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes enim ſancti patres noſtri imagines receperũt. Quam ob cauſam mẽdaces deprehenduntur in hoc quòd dicunt,nõ eſſe patrum traditionem.

Pro ueneratione imaginũ recenſentũr patres eccleſiæ.

Et post pauca idem Epiphanius subdidit.

Qui imaginē Imperatoris uidet, in ea ipsum Imperatorem contemplatur. Et qui imaginem eiusdem adorat, ipsum Imperatorē & adorat: huius enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum despiciens imaginem Imperatoris, non aliter castigatur, q̄ si ipsum Imperatorem contumelia affecisset (cum tn̄ illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit) eodē modo qui typum siue figuram alicuius ignominia afficit, in illum ipsum, quem typus repræsentat, iniurius est. Quod quidem ipsa rerū natura repræsentat. Hoc etiam uniuersi mortales agnoscunt, patresq; sanctos ita tradidisse norunt: & eos qui aliter docent, ecclesiæ catholicæ, immo naturæ rerum contradicunt.

Qui imagines reyciunt, etiā contra naturā agunt.

Hæretici dixerunt.

Tam ex scriptura diuinitus afflata, q̄ ex patrum electorum testimonijs asserētibus piam nostram intentionem, exhibebimus nostrā definitionem. Principio uerbum diuinæ uocis, sic dicentis præmittimus. Deus est spiritus. Quicunque Deum adorauerit, in spiritu, & ueritate adoret. Et iterum: Deum nemo uidit unquam &c. nec formam eius uidistis. Beati sunt, qui non uiderunt, & crediderunt.

Ioan. 4. *Ioan. 1.* *Ioan. 20.*

Epiphanius pro synodo.

Quoties recta dogmata homines iuxta suā opinionem subuertere conantur, non miretur aliquis si scripturæ uerba usurpent. Nam & omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones è diuina scriptura collegerunt: & quæ recte ab Spiritu sancto dicta erant, peruersa animi sen-

tentia conuellunt. Atque hoc Coryphæus apo 2.Pet.3.
stolorum Petrus olim prædixerat dicens: Quæ imperiti & minime constantes, secundum proprias cupiditates peruertūt &c. Quamobrem non est mirandum, si nouæ istius prauitatis hæretici nobis è diuina scriptura sumptiones quasdam adferunt. Et ideo quæ de inuisibili & incō prehensibili Deitate dicta sunt, in dispensationem domini nostri Iesu Christi secundum carnem commutarunt, ut illud: Deum nemo uidit unquam, quod de diuina natura scriptum esse, nemo ignorat. Et illud: Nec uocem eius audistis, nec formam eius uidistis. Quòd si hęc Deut.4.
secundum humanitatem quispiam ītellexerit, totum euangelium subuertet. Itē, cognouimus Deum esse spiritum, & qui adorant eum, in spiritu & ueritate id facere debere, & quæ secundum fidem est, adorationem & cultum illi soli (utpote oīum Deo in Trinitate laudato) offerēdum. Nō enim Christiani adorationem in spiritu & ueritate imaginibus exhibuerūt, nec ēt diuinæ crucis effigiei, nec ēt unq̃ īuisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem appararunt. Nam cum diuinam crucis effigiem, & uenerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum respicimus. Sed quēadmodum uerbum caro factū est, ita quoque humanam eius œconomiā describimus, et depingimus. Quam ob causam nugamenta illorum uana, & nupera, item putrida & a ueritate exorbitantia deprehenduntur.

Hæretici dixerunt.

Ait Dn̄s ad Mosem & populum. Nō facies Leuit.26.

tibi idolum, neque oēm similitudinē, quæcūq; sunt in cœlo supra, & in terra infra. Quam ob causam in monte in medio ignis, uocem uerborum uos audistis, similitudinem autem non uidistis, sed tantummodo uocem.

Epiphanius pro synodo.

Quæ in ueteri lege cōtra eos, qui inter filios Israel uitulum adorabāt, & Aegypti abominationibus insistebant, dicuntur, in Christianos quoq; iactare nō desinunt. Capiunt aūt labijs pprij oris. Vtinam autē cogitassent, qa Dn̄s eā gentem ducturus erat in terrā promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabāt, & colebant idola, dæmonas, solem, lunam, & astra, reliquasq; creaturas, etiā uolucres, quadrupedes, & serpentes, Deum aūt uerum ignorabāt. Quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent ullam similitudinem eorū, quæ in cœlo, aut in terra sunt. Postq̄ aūt eos ab idolatria abduxisset, iussissetq; tabernaculum testimonij fabricari, Moses sensibilia Cherubin habentia hominum formā obumbrantia ppitiatorium, quod Christum præfigurauit. (Nam ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris) formauit.

Hæretici dixerunt.

Roma. 1. Et mutauerūt gl'iam imortalis Dei, per imaginem, nō solum ad mortalis hois similitudinē effectam, & uenerati sunt, & coluerunt ea, quę condita sunt, supra eū qui condidit. Et rursum:
2. Corint. 5. Si. n. cognouimus Christum secundum carnē, iam nō cognoscimus, per fidem. n. ambulamus non per speciem. Et hoc quod ab Apostolo apte dictum est; Igitur fides ex auditu, auditus au
Roma. 10.

tem per uerbum Dei.

Epiphanius pro synodo.

Clarum.n.oibus est, Apostolum gentes reprehendisse in eo quod ait: cõmutauerunt gloriã incorruptibilis Dei, in similitudinẽ imaginis corruptibilis hois. Infert etiam, uolucrum, quadrupedum, & serpentium. Dolose tñ isti totam phrasim cõtaminauerũt, ut per eam imutatã, simpliciores inescarent, quasi Apl's de Imaginum in ecclesia pictura uerba faceret. Nã quæ ab Apostolo inferunt, apertam hñt manifestationem: uolatilium.n. quadrupedum, & serpẽtium mentionẽ facit. Item, ea & uenerati sunt, & coluerunt (creaturas scilicet) supra creatorem. Norunt.n. qui in historicis triti sunt, Aegyptios olim & boues, & reliqua aialia coluisse, ut diuersa uolatilia, mures, uespas, item uilia alia & abiecta aialium. Persæ uero, ignem & solem adorabant. Græci præter ista, quamuis creaturã colebãt. Quinetiam Hebræi quidam (ut testatur liber Regum) et prophetice enarrationes. Decepti deniq; sunt oẽs & gentes uanitatem induerunt, quare obscuratum est stultũ cor eorũ, & ante Christi aduẽtũ, & post Christum, maxime tamen omnium anteq; in Christum credidissent: clarum enim est hoc. Roma.1.

Ad illud uero. (Si enim cognouimus Christum secũdum carnem &c.) adducemus insignes huius loci interpretes. Ioãnes Chrysostomus interpretando sic ait: Neminem fidelium iuxta carnem nouimus. Quid.n. si in carne fuerint, cum uita illa carnalis perierit: de supernis enim nati sumus in spiritu. Nouimus aliam ui-

tam, & statum, qui in cœlis est. Et mox eiusdē ducem Christum existentem ostendit, quapp etiam induxit. (Si uero iuxta carnem Christū nouimus) sed amplius iam non cognoscimus, quia si passibilem cognouimus Christum, at iam non amplius: non q̄ reliquerit carnē, nam cum hac ueniet iudicaturus terrarꝝ orbem etc.

Cyrillus Alexādrinus idem illud dictum explicans, ita cōmentat. Quod Paulus inquit, tale est. Verbum caro factū est, & pro omnibus occubuit, atque ita illum cognouimus secundum carnem, sed amodo non cognoscimus. Nam etsi nunc sit in carne (resurrexit enim tertia die, ascendit in cœlos.) Verū hæc supra carnem considerantur. Non.n.amplius moritur, nec ullam aliam carnis infirmitatem sustinet, omnibus enim his superior est.

Animaduertitis igit̄ qui aduersari semper didicistis, q̄ non modo aplicas snias peruertitis, sed & sanctis patribus cōtraria statuistis?

Ad alium etiā locum eiusdē apostoli (per fidem ambulamus & non per speciē, idē Chrysostomus enarrans ait: Porrò neqꝫ audiēs, (peregrinamur a Dn̄o,) dicat (cur hęc dicis?) Alieni enim ab illo sumus, dum hic agimus, prius hæc corrigit dicens: Per fidem.n.ambulamus, non per speciem: & hic quidē ista scimus, uerꝫ haud ita aperte. Quod & alibi dicit (in speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem.) 1.Corinth.13.

Atqꝫ hęc a diuinis istis patribus dicta sunt.

Tomus quintus.

Gregorius pro hæreticis.

Eadē et & apostolorꝝ discipuli, & successo-

res diuini patres nostri tradiderũt. Epiphanius enim Cyprus inter antesignanos præclarus sic inquit: Estote memores dilecti filij, ne in ecclesiam imagines inferatis, nec in sanctorum cemiterijs eas statuatis, sed ꝑpetuo circunferte Deũ in cordibus uestris. Quinetiã nec in domo cõmuni tolerentur. Non enim fas est Christianũ per oculos suspẽsum teneri, sed per occupationem mentis.

Epiphanius pro synodo.

Decet oẽm Christianũ cum libros aliquos adulterinos audit, aut legit, respuere, nec oĩno aĩum adhibere. Nam & inter epistolas diuini Apl'i q̃dam fert̃ ad Laodicenses, quam p̃res nostri, tanq̃ alienã reprobauerunt. Ad hæc Manichæi euangelium secũdum Thomã inuexerũt, quod ecclesia catholica merito (ut impium) auersatur, queadmodum etiam id, quod nunc e beato p̃re nostro Epiphanio dictũ est, cum illius nequaq̃ existat. Diuinus enim hic pater octoginta capitũ librum edidit, in quo oẽs hæreses Gentiles, & Iudaicas, item quotquot post Christianismũ susceptum inuectę sunt, damnauit, in quo proculdubio & eã posuisset, quæ de imaginibus ab istis fert̃, si alienã a Christi religione hãc existimasset. Ita & libros illos contra imagines nemo Christianoꝝ (præter istos nouitatis magistros) recepit. Qđ si tãto tp̃e in ecclesia nõ sunt recepti, quã ob rem nunc a nobis recipi debent? Attendamus aũt qui floruerint per tp̃a supradicti patris nostri Epiphanij in ecclesia, quos tanquã gloriosos doctores & tuta monimẽta ecclesiæ dicere possumus. Pro-

fecto Basilius magnus, Gregorius cognomen to theologus, Gregorius Nissensiũ eps, quem oẽs patrum patrẽ uocant, Chrysostomus. Praeter hos etiã Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymoꝝ eps. Quòd si is, qui hanc expositionem doctoꝝ cõtra uenerandas imagines edidit, ait se a sanctis prībus, qui ꝑ ea tpa floruerunt, nõ fuisse receptum, qũo ea, quæ sancti patres nõ ꝓbauerunt, nos qui circa fines seculoꝝ occurrimus, & indigni sumus ut discipuli eoꝝ uocemur, recipiemus? Pręsertim cum falso cõtra ecclesiã edita sint. Apage cum ista impia & ĩtolerabili editione. Neq; hic linguas suas acuant, & exerceãt uaniloqui isti accusatores recte sentiẽtium, quasi illi, qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiũt, beato Epiphanio aduersentur, Nequaquã. Cõmentarium enim illud reĳcimus, beatum autẽ patrem catholicæ ecclesię doctorem cognoscimus. Nam & diuini patres, qui in quarta uniuersali synodo fuerunt congregati, epl'am quæ noĩe Ibæ episcopi Edessæ ad Marin Persam circũferebatur, anathemate dãnauerũt, quasi Nestorio cõsentientem. Eodem etiã modo qui in sacra qnta synodo cõuenerunt: ipsum aũt Ibam nequaq;(non enim demõstrari poterat ꝙ esset Ibæ) Quã ob rem in anathematismis non ipsum Ibam deuorunt, sed Ibæ epl'am. Dicebatur.n.Ibæ, cum tñ illius nequaq; esset. Iudicate ergo oẽs qui auditis, & ueꝝ a falso discernite, quia editiões istę nõ sunt beati istius pr̄is, sed potius Manichææ, quas ueluti amara bile plenas fugiam⁹: Manichęi.n. et qcũq; cõfusionis fuerunt authores,

contemplationẽ iſtam nunq̃ ferre potuerunt.

Gregorius pro hæreticis.

Siſr & Gregorius theologus in uerſibus ſuis dicit: Flagitiũ eſt, fidẽ hr̃e in coloribus, & nõ in corde. Ea n. quæ in coloribus exiſtit, faciſr eluit, q̃ uero in ꝓfundo mẽtis, illa mihi amica.

Epiphanius pro ſynodo.

Peruerſe rurſus cogitantes & aliud dictum Gregorij theologi ſubijciunt, qđ a dicto patre ſic editum eſt: Flagitium fidẽ habere in coloribus, non in animis, quæ facile elui poteſt, ſed ꝓfunditas mihi chara. Ab his aũt ſic falſo ſcribit. Flagitium eſt, fidẽ habere in coloribus, & nõ in corde: ea. n. quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur, quæ uero in profundo mentis, illa mihi amica. Beatus. n. Gregorius theologus ĩ metricis ſuis opuſculis dictum illud quod hi citant, ad moralem quẽdam ſenſum attulit. Corrigit. n. uitam nr̃am, ut abſtineamus a tp̃alibus & mundanis rebus, uoluptatibus. ſ. carnalib9, & ſpiritualem rurſus uitam (quæ ad cœleſtia ꝑducat) eligamus. Nec credamus mundo huic, nec temporaneis, & non manentibus adhęreamus (hæc. n. colores uocauit.) ſed potius ſpũalibus & ueris inſiſtamus, quæ in corde ſtabilimentum habent, & in æternum manent.

Gregorius pro hæreticis.

Chryſoſtomus ſic docet. Nos per ſcripta, ſanctoꝝ fruimur præſentia, non ſane corpoꝝ ipſoꝝ, ſed animarum imagines habẽtes. Nam quæ ab ipſis dicta ſunt, animarum illoꝝ imagines ſunt. Maxima uero recti inueſtigatio (inquit Magnus Baſilius) meditatio ſcripturarũ

diuino afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumenta inueniuntur, & uitæ beatorum uirorum præscriptæ, ueluti imagines q̃dã aĩatæ.

Epiphanius pro synodo.

Qui quicq̃ recte sapit, nequaq̃ hæc ad subuersionẽ sacrarum imaginum ꝑtinere intellexerit. Omnibus.n.manifestũ est, cum audimus uirilia & fortia sanctorum facta, cõstantiã firmitudinemq́ aĩorum illorum nos beatificare, & laudare. Quinetiam cũ in diuinis scripturis sanctorum uitas legimus, cũq; in picturis easdem cõtemplamur, in memoriã reuocamus quantopere in Deum feruore fuerint accensi. Nã quæ oratio per auditũ exhibet: hæc scriptura tacens ꝑ imitationem ostẽdit, ut Magnus inq̃t Basilius.

Gregorius pro hæreticis.

Et Alexandriæ lumẽ Athanasius dixit: Quomodo non miseratione persequendi sunt, qui creaturas adorant, ꝙ illi qui uident, non uidentibus cultum exhibent, & audientes non audiẽtes orant, precanturq́;. Creatura enim a creatura nunquam seruabitur.

Epiphanius pro synodo.

Papæ quãta insania. Nunc.n.nouam quãdã blasphemiæ uiam excogitantes, plane a ueritate deuiant. Nã ea quæ diuinus uir cõtra idola locutus est, hæc isti homines etiã post cognitionem ueritatis & confessionis syncerę, & diuinæ regenerationis tribuunt, & pręter unum uniuersorum dominum, creaturis Christianos & idolatriam commisisse asserunt.

Gregorius pro hæreticis.

Similiter Amphilochius Iconij ep̃s ita inq̃t:

Non

Non enim nobis sanctorum corporales uultus in tabulis coloribus effigiare curæ est, quoniam his opus nō habemus, sed politiæ illorum uirtutum memores esse debemus.

Epiphanius pro synodo.

Hęreticis proprium est mutilatas exquirere sententias. Nam siquis studiose exquirat, haud facile hāc beati patris sententiam inuenerit cō tra uenerandarum imaginum repręsentationē: sed affectionis animæ sanctorum uirilitatem et constantiam celebrās, & prædicans uirtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater: maxime quo nos ad imitationem perducat. Non.n. sanctos propter carnalem amorem laudamus, nec pingimus, sed quo uirtutū illorum simus memores. Et in libris quoque uitas illorum describimus, in tabulisque illos depingimus: non quod hoc a nobis postulent ipsi, uerum id nostra causa, & propter utilitatem nostram sancimus. Nō enim solum passiones martyrum nos instituunt, sed & contextus, & scriptum de illorum passionibus, picturaque idem indicans. Vnde (ut ueritatis uerbum nos docet) hæc oportet facere, & illa nō omittere. Hoc idem late disputat magnus Basilius in suis moralibus sermonibus. Asterius ēt Amasiæ episcopus similiter docet ueterem esse de imaginibus traditionē, ut patet præter alia ex sermone, quem in Lazarum, & diuitem epulonem conscripsit. Matt.h.23

Gregorius pro hæreticis.

Consentanea his etiam Theodotus Ancyrę episcopus sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari mini-

me decorum putamus:horum autem uirtutes, quæ perſcripta traditæ ſunt,ueluti uiuas quaſdam imagines reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem & zelũ peruenire poſſumus.Dicant enim nobis qui illas erigunt ſtatuas, quænam utilitas ex illis ad ſe redit?an ꝙ qualiſcunq; recordatio eos habet ex tali ſpecie contemplatione? Sed manifeſtũ eſt, quòd uana ſit eiuſcemodi cogitatio,& diabolicæ deceptionis inuentum.

Epiphanius pro ſynodo.

Multi noſtrum diligenter quærentes & indagantes in ſermonibus huius Theodoti pſen tem ſniam,nuſq; ſane inuenimus. Ex quo conuincitur emẽtita eſſe teſtimonia ab iſtis citata: ideoq; nec locũ ſermonis, nec librũ unde hæc ſententia deſcripta eſſet,deſignarunt.

Deinde adducunt & quędã alia teſtimonia ſimilia ex Euſebio Pãphili hæretico, q̃ Epiphanius contẽnens,refellit, qm̃ author in reprobũ ſenſum traditus, Arrĳ placitis conſenſit,ut ex cunctis hiſtoricis ſuis libellis cõſtat, in quibus filium & uerbũ Dei creaturã uocat, & ſecũdo adorandum loco. Huic opponit Epiphanius Athanaſiũ in dogmatica ad Euſichyum pſbyterum epiſtola cuius initium: in quibus exiſtimaſti nos &c. & Cyrillum in epiſtola ad Succenſum &c.contrarium docentes.

Tomus ſextus.

Continet tantum anathematiſmos 19. cõciliabuli ſub Leone habiti:in quoꝝ ſeptem prioribus recte ſentiunt, & patrum traditionibus conuenĩẽtia dicunt, quippe qui myſteriũ ſan-

ctæ Trinitatis, & incarnationis Dñicæ iuxta orthodoxas fidei regulas explicāt. In reliquis uero anathematiſmis abrogādum imaginum uſum, & damnandum in eccleſia catholica definiunt.

Actio ſeptima.

Conueniente ſancta & uniuerſali ſynodo, iuxta diuinū & pium Imperatorum a Deo electorum decretum, congregata in Nicæa &c.

Definitio ſanctæ magnæ & uniuerſalis in Nicæa ſynodi ſecundæ.

In hac definitione primo approbant ſex uniuerſales ſynodos. Deinde pronunciauit profitēturq́; ſymbolum fidei. Tertio damnāt omnes hæreticos, quos & ſex uniuerſales ſynodi damnauerant. Vltimo ſubijciunt ſic.

Fatemur autem unanimiter nos eccleſiaſticas traditiones, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine ualentes & decretas retinere uelle: quarum de numero eſt imaginum effiguratio, ut quę hiſtorię euangelicę promiſſionis concinat ad credulitatem ueræ & nō phantaſticæ incarnationis Dei, & ad utilitatem ſimilitudinis, quā nobis exhibet utiliter inuentam. His ſe ſic habētibus regiam uiam incedentes, & ſanctoꝝ noſtroꝝ & diuinoꝝ patrum doctrinæ inſiſtentes, & catholicæ eccleſiæ in qua ſanctus ſpiritus inhabitat, traditionē obſeruantes, definimus cū omni diligentia & cura, uenerandas & ſanctas imagines ad modum & formā uenerandæ & uiuificantis crucis è coloribus & teſſellis, aut alia quauis materia cōmode paratas dedicādas, et in tēplis ſanctis Dei collocandas habendaſq́;

tum in sacris uasis & uestibus, tum in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, in uijs publicis: maxime aũt imaginem Dñi & Dei seruatoris nostri Iesu Christi, deinde intemeratæ Dominæ nostræ Deiparæ, uenerandorum angelorum, & omnium deinde sanctorum uirorum. Quo. s. per hanc imaginũ pictarũ inspectionẽ omnes qui contẽplantur, ad prototyporum memoriam & recordationẽ & desiderium ueniant, illisque salutationem & honorariam adorationem exhibeant. Nõ tamen secundum fidem nostrã uerã latriam, quæ solum diuinæ naturæ cõpetit, sed quemadmodũ typo uenerandæ & uiuificantis crucis, & sanctis euangelijs & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodũ ueteribus pie in consuetudinem hoc adductum est. Imaginis. n. honor in prototypũ resultat, & q adorat imaginẽ, in ea adorat quoque descriptũ argumentũ. Sic enim sanctorum nostrorum patrũ obtinet disciplina, uel traditio catholicę ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines euangelium suscepit. Igitur q ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut nouã uaniloquentiam inducere, aut quicquam de cõsecratis in ecclesia abijcere, euangelij inquã, depictũ codicẽ, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrũ, quas sciuerit esse germanas & ueras, aut contra ista uafre & improbe aliquid cogitare, quod sit cõtra cõstitutionem ecclesiasticã, aut uti tanquam cõmunibus sacratis Deo, repositis pretiosis, aut monasterijs reuerendis, si

Reliquiæ sanctorum uenerandæ.

fuerint episcopi, aut clerici, deponuntur, si monachi, aut laici, cõmunione priuantur.

Sancta synodus exclamauit. Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbãtes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorũ. Hæc est fides patrũ, hæc est fides orthodoxorum, hæc fides orbẽ terrarũ confirmauit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudatum, uenerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntur, qui sic nõ sentiunt, ab ecclesia depelluntur.

Quicunque snias sacræ scripturæ de idolis cõtra uenerãdas imagines adducunt, anathe.

Qui uenerandas imagines idola appellant, anathema.

Qui dicunt, quod Christiani imagines ut Deos adorent, anathema.

Qui scientes cõmunicant cũ illis, qui contra uenerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema.

Qui præter Christum dominum Deum nostrum dixerit alium nos a cultu idolorum liberasse, anathema.

Qui audent ecclesiam catholicã dicere idola aliquando suscepisse, anathema.

Siquis ex Iconoclastarũ hæresi aliquem existentem defenderit, anathema.

Siquis Deum secundũ humanitatem nõ circũscriptibilem confessus fuerit, anathema.

Siquis euangelicas narrationes per picturã repræsentatas non acceptauerit, anathema.

Siquis has non salutauerit in nomine domini, & sanctorum eius, anathema.

Siquis traditiones ecclesiæ siue scripto, siue consuetudine ualētes nō curauerit, anathema.

Ex hac septima synodo desumit argumenta Nicolaus primus in epistola ad Michaelē Imperatorem.

SEPTIMA SYNODVS, QVAE SEmel excusa est Coloniæ, non habet suos Canones Latine excusos, nos autem ex Nomocano no Græco, ex quo & canones sextæ synodi assumpsimus, eos partim integros, partim in epitomen redactos, ne cresceret uolumen summę, hic adiecimus: interprete eodem Gētiano herbeto, Gallo.

In primo canone huius sanctæ synodi, hæc dicūt patres. A sanctis Apostolis prius editos canones, & a sanctis uniuersalibus, & localibus synodis amplectentes, eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere: deponimus, q depositi fuere, nihilq́ his adijcimus, nō inexplebiles ut auari existentes: sed his, quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Atque hic est quidem scopus huius canonis.

Hic Can. Apostolorum tantū & synodalium canonū meminit, secundus tamen Can. synodi in Trullo aliorū quoque sanctorum decreta, ut sacros canones, obseruari iubet.

Canon 2. Non ordinandus quispiam nisi saltem bene norit Psalterium.

D. 38. c. omnes psallentes. Decernimus, quemlibet quidē, qui ad epalem gradū est prouehendus, Psalterium omnino nosse, ut ex eo omnē quoq; suū clericum ita initiari moneat. A Metropolitano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter ac cum perscrutatione, nō aūt cursim obiterq́ le-

gendos, prompto paratoq; sit animo, & sacrũ etiam euangeliũ, & librũ diuini apostoli, omnemq; diuinã scripturã & in diuinis præceptis uersari, & populũ docere. Nostræ enim hierarchiæ substantia, sunt eloquia diuinitus tradita diuinarũ.s.scripturarum uera scientia: sicut & Magnus Dionysius ostẽdit. Siquis autem dubius fuerit animi, & nõ lubenter hæc facere, & docere uoluerit, nõ ordinetur. Prophetice.n. dicit Deus. Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos. Osee 4.

Can.3. Electiones episcoporum quæ ui principum procedunt, infirmari debent.

Omnem electionẽ, quę fit a magistratibus epi, uel p̃sbyteri, uel diaconi irritã manere ex canone dicente. Siquis ep̃s magistratibus secularibus usus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur, & segregetur, & omnes qui cũ eo cõicant. Oportet.n. eum, qui est promouendus ad ep̃atum, ab ep̃is eligi, quemadmodũ a sanctis patribus Nicææ decretum est can.4. 31.ca. Aposto. 16.q.7. Siquis episcopus. Et habetur et. D.63.omnis. 16. q.1.Praedicator.

In Episcopo electio proprie dicta est, in presbytero autẽ & diacono abusiue, pro ordinatione, quod non infrequenter offendes in canonibus.

Can.4. Pœna Talionis puniendus Antistes, qui iniuste clericos arcet, uel templa claudit.

Præco ueritatis Paulus, quendã ueluti canonẽ Ephesioꝝ p̃sbyteris imponens, uel uniuersę potius sacerdotali multitudini, sic libere dixit. Argentum uel auꝝ, uel uestem nullius cõcupiui, omnia uobis ostendi, qm̃ oportet sic laborãtes infirmos acquirere, & apprehendere, dare beatũ existimãtes. Quocirca nos ab eo edocti Actu 20.

ſtatuimus, ne turpis lucri grã Antiſtiti in mentẽ ueniat q̃renti excuſationes in peccatis auꝝ, uel argentũ, uel ullã aliã ſpeciem ab ijs, qui ſibi ſubſunt ep̃is, uel clericis, uel monachis exigere.

2. Cor. 12. Dicit. n. apoſtolus. Non debẽt liberi parẽtibus theſaurũ parare, ſed parẽtes liberis. Siqs ergo ꝑ auri exactionẽ, uel alicuius alius ſpeciei, uel ꝓpter aliquam propriã affectionem a miniſterio arcere inuentus fuerit, uel ſegregare ſuorũ clericoꝝ aliquẽ, uel uenerandũ tẽplum claudere, ne in eo fiant diuina miniſteria, talionis erit legi obnoxius, ut qui ſit mandati Dei tranſgreſſor.

1. Pet. 5. Præcipit. n. & Petrus apoſtolorũ ſummus. Paſcite gregẽ dñi non coacte, ſed ſpontanee &c.

Ca. 30. apoſto. & ca. 2. cõcil. Chalce. In Ca. 5. definiunt patres ſeuere puniendos clericos, q ꝑ auri dationem primas ſedes, prioresq́ honores quærunt.

D. 18. c. Quoniam quidem. Sexto canone definit, ſaltẽ ſemel in anno celebrari ſynodos ꝓuinciales, ſicut patres ſextæ ſynodi in Trullo ſtatuerunt, ca. 8. Addit autem non licere Metropolitano ex his, q̃ ſecũ affert ep̃s uel iumẽtũ, uel aliquã rẽ aliã petere. Si uerò hoc feciſſe depheſus fuerit, reddet quadruplũ.

Can. 7. Vt templa ſine reliquijs ſanctorũ nõ conſecrentur.

Eccleſiaſticus mos erat, templa ꝑ ſanctas martyrum reliquias conſecrare. Qui uenerabilium imaginũ aſpectũ ex eccleſia ſuſtulerunt, alios quoq; mores reliquerunt, quos quidem oporteat renouari, & tam ex iure ſcripto, quàm non ſcripto ſic obſeruari. Quęcunque ergo templa conſecrata ſunt abſq; reliquijs martyrum, in eis fieri ſtatuimus reliquiarum depoſitionem cum cõſuetis precibus. Qui autem templum conſecrauerit ſine ſanctis reliquijs, deponatur.

Iudæi cum quorundam criminum rei agerentur, uellent autem damnationem effugere, ad fidem Christiani ficte ac cedebant, quod cauetur in sequenti canone. Author.

Canon 8.

Quoniam hebręorum religionis, quidam errãtes Christũ Deum nostrũ subsannare uisi sunt, se se Christianos esse fingentes, ipsi aũt clanculum eũ negantes, sabbata obseruãtes, & multa alia Iudaica facientes: statuimus, ut nec ad cõmunionem, nec ad orationẽ, nec ad ecclesiã admittant̃, sed aperte sint secundum suam religionem hebręi: & nec filios eorũ baptizẽt, nec seruum emãt, uel possideant. Si aũt ex pura & syncera fide quis eorum conuertatur, & ex toto corde confessus fuerit, eum recipiant, & baptizẽt eorum filios. Et caueant ipsi se ab hebręorum studijs, & institutis destituturos. Si aũt non ita se rant, eos nullo admittant modo.

Ca.9. Hæreticorum scripta uulgo non permittuntur.

Puerilia oĩa ludibria, furiosaq́ dicta ac scripta, quæ aduersus sanctas imagines edita sunt, oportet dari epõ Constantinopolitano, ut cũ reliquis hæreticis libris reponantur. Siquis aũt hæc celare inuẽtus fuerit, si sit epš, uel presbyter, uel diaconus, deponat̃, si autem laicus aut monachus, segregetur. *Scripta hæreticorũ, puerilia ludibria, quia sunt solutu facilia, ut puerorum ludibria.*

Can. 10. est ca. 17. & 18. sextæ synodi in Trullo, etiam 13. & 23. Chalcedonen. *21. q. 2. quoniã diuersorũ.*

Can. 11. est ca. 26. cõcilij Chalcedonẽ. *9. q. 3. cũ sing.*

Can. 12. est ca. 39. Apost. Cauit synodus alienandas res ecclesiæ, aut monasterij.

Can. 13. est can. 24. in concilio Chalce. & 49. can. 6. synodi in Trullo. *19. q. 3. quoniã a quibusdam.*

Can.14. Absq; epi manus impositione nullus fiat lector.

D. 69. c. quoniã uidemus. Nullus efficiatẽ lector absq; epi manus impositione. Hoc ipsum etiam in monacho seruetẽ. Lectoris aũt manuũ impositionẽ licet in proprio monasterio, etiam soli monasterij præfecto facere, si ipsi præfecto ab epo manus est imposita. Similiter & ex antiqua consuetudine Chorepos, epi permissu oportet per manuum impositionem lectores creare.

Abbates nunc in pprijs monasterijs possunt etiam lectores creare.

Can.15. Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesijs.

21. q. 1. Clericus. Clericus ab hoc deinceps tpe in duabus ecclesiis non collocetẽ: hoc n. est negotiationis & turpis lucri pprium, & ab ecclesiastica cõsuetudine alienum. Ab ipsa. n. Dñi uoce audiuimus nõ posse quẽquã duobus dñis seruire, aut unum amplectetẽ, & alterũ negliget. Vnusq;q; ergo (ut uox est apostolica) in eo in quo uocatus est, debet manere, & in una ecclesia assidere. Quæ. n. ppter turpe lucrum fiunt in ecclesiasticis negotijs, ea a Deo sunt aliena. Ad huius aũt uitæ usum sunt diuersa studia: ex his ergo siquis uelit ea, quæ sunt corpori ad usum necessaria, comparet. Dixit Apłs. Vsui meo, & his, qui mecũ sunt, subministrauerunt manus meę. Et hæc quidem in hac regia ciuitate. in his aũt qui extra sunt locis, propter hominum inopiã permittitur.

Matth. 3. *1. Cor. 7.* *Malũt patres, ut clericus artificio paret uictũ, quàm ut in duabus collocetur ecclesiis* *Actu 20.*

Can. 16. Ne insignem uestem induat clericus.

21. q. 4. Omnis iactura. Omnis ornatus corporeus est a sacerdotali ordine alienus. episcopos ergo uel clericos, qui se splendidis & insignibus uestibus exornant se, corrigere oportet. Sin aũt permaneant, supplicio tradi: similiter & eos, qui sunt unguentis

delibuti. Et si inuenti fuerint aliqui, qui eos, qui uilem & modestum amictum induti sunt, irrideant, pœna corrigantur: a superioribus enim usque tēporibus, oīs uir sacerdotalis cum moderato & honesto indumento uersabatur.

Hostes imaginū irridebant eos, qui uilioribus utebantur uestibus propter humilitatem.

In can. 17. prohibetur, ne alicui monacho ꝑmittatur oratorium extra monasterium ædificare, si nō habeat ea, quæ ad perfectionem domus pertinent.

In can. 18. cauet̄, ne ulla ratione in ep̄atu aut monasterio mulier aliqua, ancilla uel libera uersetur ad aliquod ministerium. Si secus fiat, episcopus aut prefectus deponatur.

Can. 19. est ca. 2. synodi Chalcedo. Addit̄ ad illud, neq; admittat̄ in monasterio ꝑ largitionē pecuniæ, excepta ea, quæ datur liberis a parentibus instar dotis, uel cum sponte offertur.

Can. 20. Ne fiant duplicia monasteria.

Statuimus, non fieri duplex monasterium, qm̄ hoc fit multis scandalū & offensio. Si quæ aūt sunt duplicia, seruet̄ secundū constitutionē patris Basilij, quæ sic definit: In uno monasterio neuersent̄ monachi & monachæ: nec monachus libere cum monacha loquatur etc. Si aūt eueniat ut aliquam cognatam monachus aspicere, pręsente pręfecta cū ea colloquat̄ exiguo, & breui semone: mox ab ea recedat.

Duplicia uocant monasteria, quia in uno & eodē viri et mulieres habitabant. 18. q. 2. Definimus.

Canon 21.

Non oportet monachū, uel monachā ꝓpriū relinquere monasteriū, & ad aliud se conferre. Si aūt hoc cōtigerit, ipsum in hospitē accipi est necessariū.

Canon 22.

Præsens canon ꝓhibet laicis, ne cū scenicis

Habetur etiā in 53. ca. Apostolorum. et in c. 62. sexta synodi in Trullo.

ludicris, & saltationibus, aut meretriciis uocibus comedāt, sed ei, qui nutrimentum dat, gratias agant. Porro monachis & sacerdotibus præcipit, ne seorsum cū mulieribus comedant, etiam si cognatæ fuerint, nisi peregre uersent, et non habeant ea, quæ sunt ad usum necessaria. Hic est huius canonis scopus.

Explicit septima synodus generalis cum suis canonibus.

An. do. 798. *Leo. 3. pō. 97.*

Leo 3. Papa 97. natione Romanus, patre Azzupio, uir castus & integer, doctorū uirorꝫ ita amator, ut eos undequaqꝫ præmijs allice-ret, eorūqꝫ cōsuetudine mirum in modū delectaret. Præterea uerò ægrotos uisere, eosqꝫ ad patientiā adhortari, eleemosynas indigētibus præbere: prædicationibus & admonitionibus (q̃bus plurimum ob eloquentiā & doctrinam ualebat) incūbere ei peculiare fuit. Moritur anno 21. pōtificatus sui. Quo ēt cometes apparuit (ut nōnulli putāt) tantæ calamitatis indicium.

Prædicti pontifi. fuerunt sub Cōstantino & Irene eius matre. Sub hoc pontifice trāslatum est Imperiū ad Germanos. Hic coronauit Carolum magnum.

Conc. Magūt.

CONCILIVM MAGVNTIACVM celebratum anno salutis 813. quinto idus Iunij.

In tres turmas distinguitur concilium, ad instaurādam collapsam ecclesiam.

Congregati sunt ad cōcilium celebrandum ep̄i, presbyteri, & monachi iussione Caroli Imperatoris, qui inchoantes tractare de statu ueræ religionis & profectu Christianæ plebis.

Primo statuerūt de toto collegio clericorū siue laicorꝫ per tres turmas fieri in hūc modum.

In prima turma consederūt ep̄i cum q̃busdā

notarijs legẽtes, ac tractãtes sanctũ euãgelium & epistolas, & actus apłoꝝ, canones quoq; ac diuersa sanctoꝝ patrum opuscula, & pastoralem librũ Gregorij, cũ cæteris sanctis dogmatibus, diligenti studio perquirentes quibus modis statũ ecclesiæ Dei & Christianæ plebis ꝑfectum sana doctrina & exemplis iustitiæ incõuulsum (largiente gratia Dei) perficere & conseruare potuissent.

In secũda turma cõsederũt Abbates ac probati monachi regulã sancti Benedicti legentes, ac tractantes diligẽter qualiter monachoꝝ uitam in meliorẽ statum atque augmẽtum cum Dei gratia perducere potuissent. *Secunda turma.*

In tertia turma sederũt Comites & Iudices in mundanis legibus decertãtes, uulgi iustitias perquirentes, oĩumq; aduenientium causas diligenter examinantes, quibus modis poterant iustitias terminantes. *Tertia turma*

Statuta concilij Maguntiaci.

Can. 1. Sine operibus fides mortua est.

Initium actionis nostræ de fide esse decreuimus, quæ bonoꝝ oĩum est fundamentũ, quia sine fide Deo placere non possumus: fides tamẽ indiget opere, q̃a fides sine operibus mortua est. Vnde Grego. Ille uere credit, qui exercet operando quod credit.

Can. 2. 3. & 4.

Cõmendãt fidẽ, spẽ, charitatẽ, & sacramẽta christiana secũdum Romanũ ordinẽ celebranda.

Canon 5.

Cõmendantur pax & cõcordia in populo christiano; quoniam ad unam & ueram hære-

ditatẽ regni cœleſtis uocati ſumus, ad quam cupimus peruenire.

Canon 6. & 7.

Cõmendantur epiſcopis res pauperum.

Canon 8.

De conuenientia epiſcoporum cum laicis.

Can. 9. De regulari obſeruantia canonicorum.

Decreuimus, ut canonici clerici canonice uiuant, obſeruantes diuinam ſcripturã & doctrinam, & documẽta ſanctoꝝ patrum, & nihil ſine licentia epiſcopi ſui, uel magiſtri eorum agere pſumant: & ut ſimul manducent, & dormiant, ubi his facultas id faciendi ſuppetit, uel qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt, & in ſuo clauſtro maneant, & ſingulis diebus mane prima ad lectionem ueniant & audiant quod eis imperatur. Ad menſam uero ſimiliter lectionem audiant, & obedientiam ſecundum canones ſuis magiſtris exhibeant.

Can. 10. De uita clericorum.

Placuit ſancto concilio, ut qui dicunt ſeculũ reliquiſſe, & qui adhuc ſeculum ſectantur, ita diſcernantur ſicut in regula clericorum dictum eſt. His igitur lege patrum cauetur, ut uulgari uita ſecluſi, a mundi uoluptatibus ſe ſe abſtineant. Non ſpectaculis, non pompis interſint: Conuiuia inhoneſta turpia fugiant. Hieronymus ad Nepotianum dicit: Omnium Chriſtianorum domos quaſi ꝑprias amare debemus, ut conſolatores nos in mœroribus ſuis, potius; quàm conuiuas in proſperis nouerint. Et Iſidorus. Clerici tamen conuiuia priuata, non tantũ pudica, ſed & ſobria colãt. uſuris nequaquam

incumbant, nec turpium occupationes lucrorum, fraudisq; alicuius studium non appetãt. Amorem pecuniæ quasi matrem cunctorum criminum fugiant: secularia officia negotiaq; abijciant. Honorum gradus per ambitionem non subeant, non uagis oculis, non infræni lingua aut petulanti, tumidóque gestu incedant, sed pudorem ac uerecundiam mentis, simplici habitu & incessu ostendant, obscœnitatem etiam uerborum, sicut & operũ, penitus execrentur, uiduarum ac uirginum uisitationes frequentissimas fugiant, contubernia fœminarum nullatenus appetant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant, senioribus quoque debitam præbeant obedientiam, neque ullo iactãtiæ studio se attollant. Postremo in doctrina & lectionibus, psalmis, & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant. Tales enim debent esse, qui diuinis cultibus se mancipandos student exhibere, scilicet ut dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis administrent.

Can. 11. De uita monachorum.

Abbates autem censuimus, cum monachis suis pleniter uiuere, secundum doctrinam regulæ sancti Benedicti quantum humana permittit fragilitas.

Canon 12. Ne monachi ad placita secularia ueniant.

Hoc tamen omnino uolumus, ut monachi ad secularia placita nullatenus ueniãt, nec ipse Abbas sine consensu episcopi sui & cum ne-

cessitas exigit, tunc per iussionem & cōsilium episcopi illuc uadat: nequaquam tñ contentiones, aut lites aliquas ibi mouere præsumat, sed quicquid quærendum uel respondendum sit, ꝑ aduocatos suos hoc faciat.

Canon 13.

Abbatissę cũ monialibus regulariter uiuãt.

Canon 14.

Ministri altaris clerici, uel monachi a negotijs secularibus omnino abstineant.

Canon 15.

Interpretatus est hic locus Pauli Philip. 3. Imitatores mei estote &c. ex Hierony. in Comment. ad Galat. & Augusti. in primo libro de agone Christianorum.

Can. 16. & 17.

Quòd clericos cõueniat mundum & arma relinquere.

Can. 18.

De fictis uirtutibus, & ueris uitijs discernendis.

Can. 19.

Vt plus non mittantur in monasteria canonicorum uel monachorum aut puellarũ quàm sufferri possit.

Can. 20. *De locis monasteriorum prouidendis.*

Deinde dignũ ac necessariũ est, ut missi per quæq; loca directi simul cũ epis uniuscuiusque diœcesis perspiciãt loca monasteriorũ canonicorũ pariter & monachorũ, similiterq; puellarũ, si in apto & cõgruo loco sint posita, ubi cõ modũ necessarium possit acqri, qđ ad utilitatẽ ꝑtinet monasterij, sicut in sancta regula dicit. Monasterium aũt ita debet cõstitui, ut omnia necessaria

Prospiciẽdum monasterijs, ut nulla sit necessitas monachis uagandi.

necessaria infra monasteriũ exerceantur, ut nõ sit necessitas monachis uel clericis, uel puellis uagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorũ. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi & cũ eis Episcopi, per diuersa loca præuideant, si apta sint, & cõgruenter sanctæ professioni composita: uel si claustrum firmum habeant, in quo saluari possint animæ in eis cõmorantium sub disciplina canonica, uel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodo episcopus loci ipsius faciat emendari, ita ut condignam professioni eorum custodiam habeãt Canonici uel monachi atque nonnanes, ne detur eis occasio male faciendi, quod absit.

Canon 21.

Sciant episcopi qualiter canonici uiuant.

Can. 22. De clericis uagis.

De clericis uagis seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neq; in seruitio dñi nostri, neq; sub epõ, neq; sub abbate, sed sine Canonica uel regulari uita degẽtes, ut in libro officiorũ secũdum capitulum, & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos aut secularium officiorũ studia, neq; inter clericos religio tenet diuina, sed soli uagos, atq; oberrãtes sola turpis uita cõplectitur, & uaga: quiq́; dum nullũ metuunt, explendæ uoluptatis suæ licentiã sectantur, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signũ religionis, non religionis officium, hippocẽtauris similes, nec equi, nec homines. Tales omnino ubicunq; inuenti fuerint, præcipimus ut epi, sine ulla mora

Hos potes nũc dicere exẽptos ab obedientia suorũ p̃latorũ.

eos sub custodia cōstringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & uagos secundum desideria uoluptatū suarum uiuere permittant. Sin autem episcopis suis canonice obedire noluerint, excōmunicentur, usque ad iudicium Archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrigere non ualuerit, tunc omnino sub uinculis constringantur usque ad synodum, ut ibi eis indicetur, uerum ad iudicium domini nostri, aut ad istam magnam synodum afferātur sub custodia publica.

Canon 23. De clericis iniuste tonsuratis.

De clericis uero hoc statuimus, ut hi, qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico, siue in monachico ordine tonsurati sine eorum uolūtate, si liberi sunt, ut ita permaneant: & deinceps cauendum, ut nullus tondeatur sine legitima ætate, & spontanea uoluntate, uel cum licentia Domini sui.

Canon 24.

De clericis adeuntibus Imperatorē, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est.

Canon 25.

Diebus Dominicis, & alijs festiuitatibus uerbum Dei p̄dicandum.

De officio p̄dicationis si forte ep̄s nō fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente nō ualuerit, nunq̄ tn̄ desit diebus dn̄icis aut festiuitatibus, qui uerbum Dei p̄dicet, & iuxta quod intelligere uulgus potest.

Canon 26.

Vt presbyteris per monasteria puellarū opportuno tempore liceat missarum solennia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire.

Canon 27. Diligenter Chrisma custodiendum.

Presbyteri sub sigillo custodiant Chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ uel maleficij, donare inde pręsumant. quod si fecerint, honore priuentur.

Canon 28.

Presbyteri sine intermissione utãtur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Canon 29.

Vt laici presbyteros nõ eijciant de ecclesiis, neque constituant sine consensu Episcoporum suorum.

Canon 30.

Vt laici omnino munera iniusta nõ exigant a presbyteris propter cõmendationem ecclesiæ cuiquam presbytero.

Canon 31. De clericis fugitiuis.

Vt unusquisq; episcopus in sua parochia diligenter presbyteros uel clericos inquirat, unde sint: & si aliquem fugitiuũ inuenerit, ad suũ episcopum redire faciat.

Canon 32. Quid sit Lætania.

Lætaniæ autem Græco nomine appellãtur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter λιταγείας autem & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomologeses pro sola peccatorum confessione agantur; Lętaniæ uero, quæ indicuntur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiã eius. Sed nunc iam utrunque uocabulum sub una dignatione habetur.

Canon 33. De Lætania maiore.

Placuit nobis, ut Lætania maior obseruanda sit a cunctis Christianis diebus tribus, sicut

legēdo repetimus, & sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis uestibus induti, sed discalciati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

Can. 34. De quatuor temporibus obseruandis.

Constituimus ut quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima, & feria quarta & sexta & sabbato ueniant omnes ad ecclesiā hora nona cū lætanijs ad missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secūda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur usque ad horam nonam & a carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mēse Septembri, hebdomada tertia, & in mense Decembri, hebdomada quæ fuerit plena ante uigiliam Natalis Domini, sicut est in Romana ecclesia traditum.

Canon 35. De indicto ieiunio.

Siquis indictum ieiunium superbiendo cōtempserit, & obseruare cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi concilio præcipitur, ut anathematizetur, nisi emendare se studeat.

Canon 36. De festiuitatibus.

Festos dies in anno celebrare sancimus, hoc est, diem dominicam Paschæ, cū omni honore & sobrietate uenerari. Similiter feriam secundam, tertiam, & quartam, a feria quinta ante missam, licentia sit arandi, uel seminādi, & hortum & uineam excolendi, & sæpem circūcludendi, ab alio uero opere cessare decreuimus. Post missam aūt ab opere uacare. Diem Ascēsionis domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter ut in Pascha. In Natali Apostolo

rum Petri & Pauli, diem unum, Natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, Assumptionem sanctæ Mariæ, Dedicationem sancti Michaelis, Natiuitatem sancti Remigij, sancti Martini, sancti Andreę. In natali Domini dies quatuor, Octauas Domini, Epiphaniam Domini, Purificationem sanctæ Mariæ: & illas festiuitates Martyrum, uel Confessorum obseruare decreuimus, quorum in unaquaque parochia sancta corpora requiescunt. Similiter etiam dedicationem templi.

Canon 37 De dominicis diebus.

Omnes dies Dominicos cum omni ueneratione decreuimus obseruare, & a seruili opere abstinere, & ut mercatus in eis minime sit, nec placitum, ubi aliquis ad mortem, uel ad pœnā iudicetur.

Canon 38. De decimis.

Admonemus uel præcipimus, ut decima de omnibus dari non negligatur, quia Deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est, ut quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne forte Deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Canon 39. De fugientibus ad ecclesiam.

Reum confugientem ad ecclesiam nemo abstrahere audeat, nec inde donare ad pœnā, uel ad mortem, ut honor Dei & sanctorum eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum, pacem & uitam ac membra eius obtinere studeant, tamen legitime componant, quod inique fecit.

Canon 40.

Præcipimus, ut in ecclesijs, aut in domibus,

ecclesiarum uel atrijs placita secularia minime fiant.

Canon 41.

Ecclesiæ antiquitus cõstitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuentur. Ita ut nouis oratorijs tribuatur.

Canon 42.

Quicunque beneficium ecclesiasticum hñt, ad tecta ecclesiæ restauranda, uel ipsas ecclesias emendandas, omnino adiuuent, & nouam decimam reddant.

Can. 43. Ne solus presbyter peragat sacrificium.

Nullus presbyter, ut nobis uidetur, solus missam cãtare ualet recte. Quomodo enim dicet, Dominus uobiscum, uel sursum corda admonebit habere, & alia multa his similia, cum alius nemo cum eo sit?

Canon 44.

Oblationem quoque & pacem in ecclesia facere iugiter admoneat populus christianus, quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum, & in ipsa pace uera unanimitas, & concordia demonstratur.

Canon 45. De symbolo & oratione Dominica.

Symbolum quod est signaculum fidei, & orationem Dominicam discere, semper admoneant sacerdotes populum Christianum. Volumusq́, ut disciplinam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emendentur. Propterea dignum est, ut filios suos donent ad scholam, siue ad monasteria, siue foras presbyteris, ut fidem catholicam recte discant, & orationem

Nota.

Dominicam, ut domi alios edocere ualeāt. Et qui aliter non potuerit, uel in sua lingua hoc discat.

Canon 46. De malo ebrietatis.

Magnum malum ebrietatis, unde omnia uitia pullulant, modis omnis præcipimus cauere, & qui hoc cauere noluerit, excommunicādum eum esse decreuimus, usque ad emēdationem congruam.

Canon 47.

Deinde præcipimus, ut unusquisque compater, spirituales filiolos suos catholicē instruat.

Canon 48.

Canticum turpe, atque luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod ubique uitandum est.

Can. 49. De subintroductis mulieribus.

Omnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere ultra licētiam canonum, firmiter sit contradictum.

Canon 50. Quales debeant esse ministri episcoporum.

Omnibus igitur episcopis, Abbatibus cuncto clero omnino præcipimus, uicedominos, præpositos, aduocatos, siue defensores bonos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non periuros, non falsitatem amantes, sed Deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem uel centenarijs, atque tribunis seu uicarijs, dignum esse censemus, ut si mali reperti fuerint, de ministerio suo abijciantur.

Can. 51. Corpora sanctorum de loco ad locum non transferantur.

Deinceps uero corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre, sine consilio Principis, uel episcopi, & sanctæ synodi licentia.

Can. 52. Qui mortui possunt in ecclesia sepeliri.

Nullus mortuus infra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici.

Canon 53. De Incestuosis.

Vt Episcopi incestuosos pariter inuestigari studeant, omnino præcipimus. Et si pœnitere noluerint, de ecclesia expellãtur, donec ad pœnitentiam reuertantor.

Canon 54.

Contradicimus quoque, ut in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & si post interdictum inuentum fuerit, separetur.

Canon 55. Ne proprium filium de baptismo quis suscipiat.

Nullus igitur proprium filium, uel filiam de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec cõmatrem ducat uxorem, nec illam, cuius filiũ aut filiam ad confirmationem duxerit. Vbi autem factum fuerit, separentur.

Can. 56. De damnatis nuptijs.

Siquis uxorẽ uiduam duxerit, & postea cũ filiastra sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, seu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari, & disiungi præcipimus, nec unquam amplius coniugio copulari, sed magna districtione fieri.

Can.57. Clerici horis matutinis intersint.

Clericus, quē intra muros ciuitatis suæ manere constiterit, & matutinis hymnis sine probabili excusatione ægritudinis inuentus fuerit defuisse septem diebus, a cōmunione habeatur extraneus, quia ministrum sacroꝝ eo tpe quo non pōt ab officio suo ulla honesta necessitas occupare, fas non est a salubri cessare. *In concil. Veneto can.14.*

CONCILIVM VORMACIENSE, est Prouinciale.

Primo ꝓnunciatur ꝓfessio fidei Christianæ, in qua fusius, quæ hn̄tur in symbolo explicantur: maxime illud de incarnatione Christi in hunc modū. Dei filius non ꝑsonam hoīs accepit, sed naturā. Naturam qppe nr̄am in unitatē suæ ꝑsonæ assumpsit: & idcirco filius Dei, & filius hoīs unus est Christus. In eo nāq; quod filius est Dei, æqualis est patri, & in eo quod est filius hominis, minor est patre.

Quid in sacrificio altaris offerri debeat &c. nihil additur ad ea, quæ in concilio Bracareñ. tertio, ca.1. Estq; ca.3. Apost. *Cap.1. De consecrat. D.2. cū omne.*

Can.2. ep̄s pro paruis causis neminem excōmunicet.

Mādamus, quod nullus sacerdotum quēq; rectæ fidei hominē pro paruis & leuibus causis a communione, suspendat. præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri iusserunt aliquid committentes. *Nota.*

Can.3. Qualiter se expurgare debeant fratres a furtis.

Sępe cōtingit, ut in monasterijs furta perpetrent, & qui hęc cōmittat ignoret. Idcirco statuimus, ut qn̄ ipsi fratres de talibus se expurgare debeant, missa ab Abbate celebretur, uel

ab aliquo, cui ipſe Abbas præceperit præſentibus fratribus: & ſic in ultima miſſæ celebratione pro expurgatione ſua, corpus et ſanguinem dñi noſtri Ieſu Chriſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant. Vbi additur ad hæc, ut communicantibus dicatur corpus Domini ſit tibi hodie in probationem.

2. q. 4. Sæpe contingit.

Author. *Eſt derogatus hic canon de cõſecr. diſt. 2. c. tribus, et alijs locis prohibetur, ne ſuſpectis detur euchariſtia. Et p beatum Stephanum Papã, ut s. Tho. uult in 3. p. q. 8. car. 6. ad tertiũ.*

Can. 4. De clericis iter agentibus ſine epiſtola epi.

Presbytero, aut diacono, aut clerico ſine Antiſtitis ſui epiſtola ambulanti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

Cap. 5. De paruulis, a parẽtibus traditis monaſterijs.

Si pater filium filiamqꝫ intra ſepta monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, nõ liceat eis poſtq̃ ad pubertatis peruenerint annos egredi, & matrimonio copulari, qa nefas eſt, ut oblatis a parentibus Deo filijs uoluptatum fręna laxent. Igitur, ut prædiximus, non liceat eis ſuſceptum habitũ unquam deſerere, ſed conuicti qꝫ tõſurã, aut religioſam ueſtẽ aliqñ habuerint, in religionis cultu habituqꝫ uelint nolint permanere cogantur.

Cap. 6. De profeſſione monachorum.

Monachum ergo aut paterna deuotio, aut profeſſio facit. Quicquid horum fuerit allegatum, tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & omnes ad ſeculũ interdicimus regreſſus.

De hoc ſupra ca. 102. ſextæ ſynodi.

Can. 7. Cautus ſit ſacerdos erga pœnitentes.

Pœnitẽtibus ſecundũ differentiã peccatorũ

sacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernant. Debet itaq; sacerdos in pœnitentia danda singuloꝝ causas singulatim considerare: originem quoq; modũq; culpaꝝ, & affectus gemitusq; delinquentium diligenter examinare, manifesteq; cognoscere: temporꝝ etiam et psonaꝝ, locoꝝ quoq; & ætatum qualitates inspicere, ut etiam pro consideratione locoꝝ ætatum uel temporum, seu pro qualitate delictorum atq; gemituum uniuscuiusque delinquentis, a sacris regulis oculos non reflectat.

Can.8. De his, qui sacerdotem sponte occiderint.

Qui sacerdotem morti uolũtate tradiderit, carnem non comedat, nec uinũ bibere psumat: & ieiunet usq; ad uesperam, exceptis festis diebus, atq; dñicis, Arma nõ sumat, & ubicunque ire maluerit, nullo uehiculo deducatur: sed proprijs pedibus pficiscatur. Ecclesiam per quinquennij tempus non ingrediat, sed cum sacraꝝ orationum officia, aut missaꝝ solẽnia celebrantur, ante fores basilicæ perseueret orans, ac deprecans dñm, ut tanto crimine abluatur. Post expletum uero quinquennium ingrediatur ecclesiam, nondum uero cõmunicet, sed inter audientes tantũmodo stet, uel dum facultas concedit, sedeat. Et cum decimus anni cursus fuerit finitus, cõmunicandi ei licentia cõcedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatq; in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, ut perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

Can.9. De adulteris.

Si cuius uxor adulterium fecerit, aut uir in-

alienā uxorē inuerit, septem annis pniam agat.

Canon 10.

De his qui suspenduntur in patibulis ne denegentur sepulturæ, & q̄ oblationes pro eis fiant, & missæ celebrentur.

Reliq̄ decreta huius cōcilij sūt ex Carthaginēsi conc. 2. 3. & 5. desūpta ideo missa fecimus.

Rhemensis synodus sub Leone tertio, anno dñi 813. Congregata per pijssimum Carolum Cæsarem more priscorum Imperatorum.

Capitula in hoc concilio ordinata uniuersa tractant de institutione clericorum, aliqua duximus annotanda.

Cap. 10. Lectæ sunt snīæ libri pastoralis beati Gregorij in præsentia omniū, ut pastores ecclesiæ intelligerēt, qūo ipsi uiuerent, qualr sibi subiectos deberēt admōere, qm̄ teste eodē btō Gregorio, alr admonēdi sunt p̄lati, aliter subditi.

Cap. 12. Vētilata est ratio pniæ, ut sacerdotes certius intelligerent, quomodo confessiones recipere & pœnitentiam secundum canonicā institutionem pœnitentibus deberent indicare.

Cap. 13. Ventilata est ratio octo principaliū uitiorꝝ, ut unusquisque diuersitatem illorum sciret, & ab alijs Dn̄o auxiliante se intelligerent custodire, & alijs prædicare.

Can. 14. *Cui lectioni episcopi incumbere debeant.*

Ep̄i diligentius opam dent, lectioniq̄ diuinæ incūbāt. i. canonicis libris & opusculis patrum, & uerbum Dei omnibus prædicent.

Can. 15. *Quid episcopi prædicare habeant.*

Ep̄i sermones & homilias sanctorꝝ patrū, ꝑut oēs intelligere possint, secundum proprie-

tatem linguæ prædicare studeant.

Vt episcopi, & presbyteri examinent qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ constituant. Cap.16.

Can. Qualis debet esse mensa eporum & Abbatum.

Episcopi & Abbates ante se ioca turpia facere nõ pmittant, sed paupes & indigẽtes secũ ad mẽsam habeãt, & lectio diuina, ibi psonet, & sumant cibum cum benedictione & laude dñi, secundum Aplm, siue manducent, siue bibant omnia in laudem Dei faciant. 1.Cor.10.

Can.18. Vt ministri Dei sobrij sint.

Epi & Dei ministri, nõ debent comessationibus & uinolẽtijs nimis incumbere, sed considerent sniam dñi. Attendite ne grauentur corda uestra crapula &c. Moderate.n. cibũ & necessarium potum sumãt, ut iuxta Apost. sobrij sint parati ad seruitium domini. Luc.21. 1.Petr.5.

Can.19. Non omnia delicta ab hominibus punienda.

Epi & iudices iudicia discernãt, qa sunt quædam iudicãda modo, quædã Dei iudicio reseruãda. scriptum est. Nolite ante tempus iudicare quoadusq; ueniat dominus &c. Et illius memores sint. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de uobis. 1.Cor.4. Matth.7.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus uadant. Cap.29.

Reliqua capitula in Laodiceñ, & Carthaginen 3. & 6. require. An.do.819.

Stephanus Papa quartus sub Petro 98. uir sanctus, sedit menses septem, sub Ludouico Pio secundo Germano Cæsare. Stephanus põtif.98. An.do.820.

Paschalis Romanus sedit annos septem 99. Pasc.ha.põ.99.

Papa sub Petro.

An.do.829. *Eugenius secundus Papa.100.sub Petro.*

Eug. pōt.100. Eugenius secūdus patria Romanus sedit annos quatuor, mēses sex, dies 24. Sub hoc Eugenio celebrata est synodus apud uillā Theodonis, per Carolum Magnū congregata, ad cohibendam p̄sumptionē quorundā tyrānoꝝ in sacerdotes dn̄i uacantium. Nihil habet preterea.

An.do.833. Valēt.pōt.101 Valentinus Papa 101. tātæ sanctitatis ut nondum presbyter, sed diaconus sūmum Pontificatus gradum ascēdere meruit. sedit dies 40.

Eodem. Greg.pōt.102 Gregorius quartus 102. Papa sub Petro sedit annos 16. Sūt qui uelint post mortē eius annis 8. mensibus 7. diebus 9. sedem uacasse. Predicti Pont. fuerunt sub Ludouico Pio secundo Germano Cæsare, a quo eoꝝ qlibet sui pontificatus cōfirmationem petijt, adeo tūc premebat ecclesia Christi, ut recusaret electus pōtificatū recipere priusquam a Cæsare cōfirmaretur.

Sub hoc corpus sancti Marci ab Alexādria a mercatoribus Venetis in patriā delatum est, ubi nunc maxima ueneratione habetur extructo templo in celebriore urbis loco.

An.do.849. Serg.pōt.103. Sergius secundus Papa 103. sub Petro sedit annos duos, mensem unum, dies 3. sub Lothario primo Germano Cęsare 3. Is Pont. primum mutauit suum nomen, nam antea os porci fuit appellatus.

An.do.851. Leo pōt.104. Leo 4. papa 104. sub Petro.

Ioannes octauus pōtif.105. Ioannes 8. papa 105. sub Petro sedit annos 2. mēsem 1. dies 4. De hoc ferunt quod malis artibus Pontificatum adeptus est, quoniam cum esset fœmina, sexū mentitus est, & postea a ser-

uo cōpressa, doloribus circūuenta mortua est. Hæc uulgo feruntur incertis tamen & obscuris authoribus.

Benedictus 3. papa 106. sub Petro, diu reluctatus & inuitus Pontificum munus suscepit. Sedit annos 2. menses 5. sub hoc tp̄s magnæ cō tentiones & tumultus exorti sunt pp electionem: sed hos sedauit Lotharius Imperator. An.do.860. Benedictus pōtif.106.

Nicolaus 1. papa 107. Papa natione Romanus sedit annos 9. menses 6. dies 21. sub Ludouico 2. Germano Cæsare quarto, circa annum Dn̄i 858. Scripsit plures decretales epistolas, patet ex uolumine per Gratianū collecto. An.d.862. Nicol.pōt.107

Extat Nicolai Papæ antiqua & insignis epistola, ad Michaelem Imperatorē Cōstantinopolitanū super depositione Ignatij Patriarchæ Cōstantinopolitani, quem quidā ep̄i, ab ecclesia, cui iure præsidebat, tyrannice p̄iecerunt, & Phociū quendā ex foro ac seculari militia eductum ac subito tonsuratum eidem ecclesiæ, cō tra sacros canones, præfecerunt.

Tractat multa in epistola. Primū inuehitur acriter in Imperatorem (seruata tn̄ modestia Christi uicario digna) propter epistolā quam ab eo acceperat, irreuerentē admodū, blasphemijs undiq; & iniurijs plenam. Docet ibidem, quanta secundum Deum sacerdotibus reuerētia debeatur, & quanta religione, uenerati sint apostolicam sedem catholici Imperatores, ut ex historia ecclesiastica lib.10.cap.28. di.97.c. uitor, facile constare potest.

Secundo. Demonstrat quomodo inimici & suspecti, Iudices esse non possunt.

Heretici, iudices esse nõ possunt.

Tertio. Idẽ de hęreticis & excõicatis demõstrat, qa neminẽ deijcere põt ipse prio ꝓstrat⁹.

Subditi nec leuiter reprehendere præfatos suos debent.

Quarto. Elegãter & erudite disserit, ꝙ subditi pręlatos suos aut iudicare, aut accusare, aut leuiter etiam reprehendere nec debent, nec possunt. In quod probãdum inter cætera habet argumentũ ex facto Dauid primi Regũ cap. 24. ubi legimus ꝙ Dauid percussit cor suum, eo ꝙ oram chlamydis Saulis abcidisset &c. Sic (inquit) faciunt piæ subditoꝶ mentes siquando contra prælatos suos uix se se pro infirmitate sua continere ualentes, leuia quædam loquunt̃ eoꝶ manifesta mala tenuiter mordẽtes. utiqȝ ad semetipsos redeunt, seqȝ uehemẽtissime, uel de tenuissima uerbi laceratione reprehendunt. Facta quippe præpositoꝶ oris gladio feriẽda non sunt. Secũdo addit & aliud argumentum, quo & tpe eius Pontificis adhuc ea seruaretur cõsuetudo in ecclesijs, ut nullus sacerdos maiore suo consacerdote non innuẽte, cuilibet rei benedicere sit ausus. Sed & anterior sacerdos stans ad ꝓnunciandum aliquã lectionem, benedictionem quidẽ postulat. Sed ei quilibet inferior nõ audet penitus benedicere, quia ad Hebręos legimus ꝙ minor a maiore benedicitur: per quod innuit quantæ censuræ fræno inferiores quiqȝ ad suos iudicandos præpositos coercendi sunt, si his nec benedicendum ius ullum penitus obtineant, ut re uera appareat, ꝙ non est discipulus supra magistrum. Et si ad benedicendum non est ius, quanto minus ad maledicendum? Quocirca minor non accuset, nec maledicat maiorem sacerdotem.

Quanta reuerentia a minoribus suos circa maiores cõsacerdotes.

Quinto.

Quinto. Quod Romana sedes a nemine iudicari potest: quod inter cætera duob⁹ demonstratur exẽplis Primo Concilij Chalcedonensis, in quo Sãcti patres Dioscorꝝ Alexandrinũ Antistitem inter cætera idcirco potissimum, & sine ulla restitutione damnauerunt, ut ponens in cœlum os suũ, lingua eius transeunte super terram excõmunicationem in sanctũ Leonem Papam dictauit. Secũdo exẽplo cõcilij Romani, in quo habetur sic. Vnde factũ est, ut in concilio epõrꝝ nullus in Marcellinũ Papam, qui tẽpore Diocletiani & Maximiani Augustorum idolis cõpulsus sacrificauerat (sed postea ꝑinsignis martyr effectus est) sententiam proferre ausus fuerit, dum ei sæpissime omnes dicerent. Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterꝝ: Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam, ex te iustificaueris, & ex ore tuo condemnaberis. Et rursus: Prima sedes non iudicatur a quoquam &c.

D. 21. In tãtũ. Sedes Romana a nemine iudicatur.

D. 21. c. nunc autem.

Vltimo differuntur multa de primatu Rom. sedis: maxima pars epistolæ in hoc insumitur, ut demonstret hanc primã esset inter omnes, superq́; omnes potestatem habere, utpote, quæ sola a domino immediate super Petrum fundata fuerit. Ibidem, quod synodus absq; authoritate Rom. Pont. non ualet. Deinde ꝙ ecclesiæ Romanæ nõ Nicena, nec ulla alia synodus priuilegium aliquod contulit, quæ in Petro nouerat eã totius potestatis iura pleniter meruisse, & cunctarum Christi ouium regimẽ accepisse, cum cæteras alias episcopatuum cathedras instituerit ecclesia Romana.

Ecclesiæ Romanæ nulla synodus priuilegium aliqđ contulit.

D. 22. c. I.

Decreta eiusdem Nicolai ex Gratiani uolumine in unum collecta, & in aliquot titulos distributa.

De sede Apostolica titulus primus.

D. 79. c. 1. & c. Siquis. Nō Papa, sed apostata qui sine canonica electione cardinaliū eligitur.

Siquis pecunia uel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, Apostolicæ sedi sine concordi & canonica electione Cardinalium eius ecclesiæ, & sequētium clericorum religiosorum inthronizatur, non Papa uel Apostolicus, sed apostaticus habeatur.

Contra contemnentes mandata Apostolica.

25. q. 7. Siquis

Siquis dogmata, mādata, interdicta, sanctiones, uel decreta pro catholica fide, uel ecclesiastica disciplina, pro correctione iminentium & futurorū malorū a sedis apostolicæ præsule salubriter promulgata contēpserit, anathema sit.

Quanti facienda decreta Apostolica in his, quæ ad fidem spectant.

D. 19. Si Romanorum.

Si Romanorū Pontificū decreto, cęterorum opuscula tractatorū approbantur, uel reprobātur, ita ut quod uere sedes Apostolica probarit, hodie teneatur acceptū, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quanto potius ea, quæ ipsa pro catholica fide, ꝓ sanis dogmatibus, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diuerso tempore scripsit omni honore debet præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus, uel opportunitatibus discretione, uel dispensatione magistra reuerenter assumi?

De Imperatoribus titulus secundus.

D. 96. Vbinā. Imperatores

Vbinam legistis Impatores antecessores uestros synodalibus conuentibus interfuisse, nisi

forte in quibusdã, ubi de fide tractatũ est, quæ uniuersalis est, quæ omnium cõis, quæ non solum ad clericos, uerum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos?

uniuersalibus dũtaxat synodis interesse possunt.

Quæ spiritualia sunt non ad Imperatores attinent.

Mediator Dei & hominum Christus Iesus, idem Rex & Pontifex, actibus proprijs, & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusq; discreuit, ut Christiani Imperatores, pro æterna uita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantũmodo rerum imperialibus legibus uterẽtur, quatenus spiritualis actio, a carnalibus distaret incursibus, & Deo militãs, minime se negotijs secularibus implicaret, ac uicissim, non ille rebus diuinis præsidere uideretur, qui esset secularib⁹ negotijs implicatus.

D.96. Cũ ad uerum.

Non uita, sed dignitas in sacerdotibus consideranda.

Nõ quales sacerdotes dñi sunt, sed quid de Dño loquantur, est uobis magnopere prouidẽdum, nec in uicarijs beati Petri Apostoli uobis est attendendum, quid sint, sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute uestra satagant. Nec enim illos dicetis inferiores scribis & pharisæis sedentibus super cathedrã Moysi de quibus dñs præcepit dicens. Quæcunque dixerint uobis, facite &c.

1.q.1. Nõ quales.

Malus ꝑlatus nõ amittit potestatem.

Matth.23.

De dignitate sacerdotali idem Nicolaus in epistola ad Michaelem Imperatorem quæ incipit. Proposueramus & c. in 2 to. conc. multa dicit.

An nõ districta ultione feriendus est, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus esse dignoscitur? Quod Dñs

24.q.3. An nõ

non niſi poſt ſeptuagintaſeptem generationes ſuo ſalutifero aduentu deleuit, cum Caym fratricidium ſeptima generatione, aquis abolitũ ſit cataclyſmi.i. diluuij.

De epiſcopis titulus tertius.

D.34.c.1. Epiſcopi ab omnium beſtiarum uel uolucrum uenatione penitus alieni exiſtere, & ab immoderata filiarum ſuarum familiaritate, unde mala oriatur fama, abſtinere debent. Nullũ enim ſanctum (ut ait beatus Hieronymus) uenatorem legimus.

D.43.c. *fina.* Epiſcopis diſpenſatio cœleſtis ſeminis iniuncta eſt, uæ ſi non ſparſerint, uæ ſi tacuerint, ſicut
1.Cor.9. uas electionis formidat & clamat.

Propter infirmitatem impediti Pontifices abijciendi non ſunt.

7.q.1.*Pontifices.* Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate abijciendi non ſunt, nec alij in loco eorũ conſecrandi ſunt, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quòd ſi de miniſterio ſibi conceſſo cõqueruntur, quæ licita ſunt, ſacerdotes expleant. In ijs uerò, quæ his præſumere non licet, uicinorꝝ epiſcoporum uſque ad recipiendum ſanitatem, auxilia ſubrogentur.

Vt ſoliciti ſint prælati ne uel coronam amittant.

Ibidem. Epiſcopos uerò, qui dñici gregis ſuſcipiunt curam atq; ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorꝝ diſcedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo nõ deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus.

In perſecutionibus epiſcopus oues ſuas non deſerat

Ibidẽ. Sciſcitaris. Sciſcitaris, utrum cũ a Normanis ab epiſcopio depellaris, debeas de cętero in monaſterio

conuersari. In quo scias charissime frater quod si pernitiosum est proreptam in tranquillitate nauim deserere, quãto magis in fluctibus? ubi nõ dicimus quod persecutorum non fugiamus insidias (maximeque paganorum) cũ ad tẽpus sæuiunt, & ob multitudinẽ delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus assequuntur, præsertim cũ eis prodire ultro nõ debeamus, & multos prophetas & apostolos, ipsum quoque dñm huiusmodi fugisse insecutores luce clarius cõstet, sed quod præcipue nos, qui tanquam arietes ducatũ gregibus præbemus, imo qui, & horum pastores sumus, Deo authore, cum eis in periculis pro uiribus persistere pro cætero conueniat. Et cũ tranquillitas redita diuina fuerit pietate sopitaque furentium infestatio, mox gregem perquirere, et in unũ colligere, & eius animos cœlesti patriæ pace ac securitate prædicata, erigere debemus.

Non licet episcopis secularibus implicari negotijs. Quid enim ad epõs & milites Christi pertinet, nisi ut uacent orationibus? 23.q.8.Reprehensibile.

De Presbyteris titulus quartus.

Nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. D.32.Nullus

De sacerdote fornicario.

Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueum, & criminis manifestus sit actus, sacerdotij honorem habere nõ possunt secundũ canonicæ institutionis authoritatem. D.50. Sacerdotes.

Etiam a sacerdote manifeste malo licite sacramenta sumuntur.

Ab omni sacerdote & manifeste malo pos- 15.q.8 ca. fin.

non nisi post septuagintaseptem generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Caym fratricidium septima generatione, aquis abolitū sit cataclysmi.i. diluuij.

De episcopis titulus tertius.

D.34.c.1. Episcopi ab omnium bestiarum uel uolucrum uenatione penitus alieni existere, & ab immoderata filiarum suarum familiaritate, unde mala oriatur fama, abstinere debent. Nullū enim sanctum (ut ait beatus Hieronymus) uenatorem legimus.

D.43.c. *fina.* Episcopis dispensatio cœlestis seminis iniuncta est, uæ si non sparserint, uæ si tacuerint, sicut

1.Cor.9. uas electionis formidat & clamat.

Propter infirmitatem impediti Pontifices abijciendi non sunt.

7.q.1.*Pontifices.* Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate abijciendi non sunt, nec alij in loco eorū consecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quòd si de ministerio sibi concesso cōqueruntur, quæ licita sunt, sacerdotes expleant. In ijs uerò, quæ his præsumere non licet, uicinorum episcoporum usque ad recipiendum sanitatem, auxilia subrogentur.

Vt soliciti sint prælati ne uel coronam amittant.

Ibidem. Episcopos uerò, qui dñici gregis suscipiunt curam atque solicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo nō deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur, & triplicetur fructus.

In persecutionibus episcopus oues suas non deserat

Ibidē. *Sciscitaris.* Sciscitaris, utrum cū a Normanis ab episcopio depellaris, debeas de cętero in monasterio

conuersari. In quo scias charissime frater ꝙ si pernitiosum est proreptam in tranquillitate nauim deserere, quāto magis in fluctibus? ubi nō dicimus ꝙ persecutorum non fugiamus insidias (maximeq́ paganorum) cū ad tēpus sæuiunt, & ob multitudinē delictorum nostrorum nocendi facultatem diuinitus assequuntur, pręsertim cū eis prodire ultro nō debeamus, & multos prophetas & apostolos, ipsum quoq; dnm huiusmodi fugisse insecutores luce clarius cōstet, sed ꝙ præcipue nos, qui tanq; arietes ducatū gregibus præbemus, imo qui, & horum pastores sumus, Deo authore, cum eis in periculis pro uiribus persistere pro cætero conueniat. Et cū tranquillitas redita diuina fuerit pietate sopitaq́ furentium infestatio, mox gregem perquirere, et in unū colligere, & eius animos cœlesti patriæ pace ac securitate prędicata, erigere debemus.

Non licet episcopis secularibus implicari negotijs. Quid enim ad epos & milites Christi pertinet, nisi ut uacent orationibus? 23.q.8. Reprehensibile.

De Presbyteris titulus quartus.

Nullus Missam audiat presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem. D.32. Nullus

De sacerdote fornicario.

Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueum, & criminis manifestus sit actus, sacerdotij honorem habere nō possunt secundū canonicæ institutionis authoritatem. D.50. Sacerdotes.

Etiam a sacerdote manifeste malo licite sacramenta sumuntur.

Ab omni sacerdote & manifeste malo pos- 15.q.8 ca. fin.

sunt fideles sacramenta percipere, qm̃ mali bona administrando se tantũmodo lædunt. Fax accẽsa sibi quidem detrimentũ p̃stat, aliis uero lumẽ in tenebris administrat, & unde aliis cõmodũ exhibet, inde sibi dispendium p̃bet. Sumite ergo &c. qualiscunque enim sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinari non possunt.

De clericis titulus quintus.

32. De illo. Clericus qui usque ad subdiaconatum caste uixit, uxorem ducere non potest.

D. 50. clericus. Clericus qui Paganũ occiderit, erit irregularis: nã discreti sunt milites seculi a militibus ecclesiæ, quibus militare seculo non conuenit.

De uotis monasticis titulus sextus.

10. q. 3. p̃sens. Non debet quispiam ad regularẽ disciplinã inuitus cogi, idcirco dñs non ferendam in uia uirgam, per quã uiolentiam ulli inferatur, præcepit &c. Nullum. n. bonum nisi uoluntarium.

De Laicis titulus septimus.

D. 28. c. fina. Non debent laici presbyterꝝ iudicare, nec de uita eius quicq̃ inuestigare, sed ẽporum iudicio quicquid id sit, est reseruandum.

Facta Pontificum Imperator iudicare non debet.

D. 96. In scripturis. Nõ debet Princeps secularis, facta Pontificum quorumcũque p̃sbyterorumq; iudicare, exẽplo Cõstantini Imperatoris, quẽ scripturæ narrãt dixisse, Vere si propriis oculis uidissem sacerdotẽ Dei, aut aliquẽ eoꝝ qui in monachali habitu amicti sunt, peccantẽ, chlamydẽ meã expoliarẽ, & cooperirẽ eum, ne ab aliq̃bus uideretur. Hoc dicimus cautos uos reddere cupientes, ut si Dñi sacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit uos

audire, quod confusionẽ pijs mẽtibus ingerat, nõ infrunitos, sed pudoratos filios Noe imitantes patriam uerecundiam cõtegatis, ut affluenti benedictione repleri (sicut & illi) moderante Domino mereamini.

De Ecclesijs titulus octauus.

Sicut antiquitus a sanctis patribus statutũ est, statuimus, ut maior ecclesia per circuitum quadraginta passus habeat, Capellæ uero uel minores ecclesiæ triginta. Qui autem confinia eorum cõfringere tentauerit, aut personam hominis, aut bona eius inde subtraxerit (nisi publicus latro erit) quousq; emẽdet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur. *17.q 4.Sicut.*

De Baptismo titulus nonus.

A quodã Iudæo nescitis, utrum Christiano an Pagano multos in patria uestra baptizatos asseritis, & quod inde sint agendũ consulitis. Ii profecto si in nomine Trinitatis, uel tãtum in nomine Christi (sicut in actis Apostolorũ legitur) baptizati sunt, rebaptizari non debent. *D.4.A quodã Iudæo.*

De Pœnitentia titulus decimus.

De publica pœnitentia, qua inuasores & grassatores itinerum pœnitere debent, habes 12.q.2.c.de uiro.

De pœnitentia publica interfectorũ suarum coniugum &c.33.q.2.c.Interfectores.

Statuitur pœna pro matricidis.

Matricida, sic pœniteat, per unum annum integrum ecclesiã non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans orans & deprecans Deum, pseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Cõpleto anno introeundi in ecclesiam licentiam *33.q.1.Latorẽ*

habeat, tantũ inter audientes ſtet, ſed nondum cõmunicet. Completis tribus annis ſacræ cõmunionis ei gratia concedatur, oblationes uero non offerat, niſi prius aliorum ſeptem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis carnem non manducet, nec uinum bibere præſumat, exceptis feſtis diebus, atque dñicis, & a Paſcha uſque ad Pentecoſten. Et quocũque ire uoluerit, nullo deducatur, ſed pedes proficiſcatur. Arma non ſumat, niſi contra Paganos. Ieiunet autem tribus diebus per hebdomadam uſque ad ueſperam, & a propria & legitima coniuge non ſeparetur, ne in fornicationis uoraginem corruat. Si autem ante annorum trium curſum finis uitæ illius appropinquauerit, corporis & ſanguinis domini noſtri particeps fiat. Sin autem, ut ſupra ſtatuimus. Efficiatur tamen ſi illius conuerſionem & lachrymarum fontẽ, in omnibus uideritis, floridis actionibus & optimis operib⁹ pullulare, humanius circa eum ſolicitudo peruigil appareat, mitisq́ in omnibus demonſtretur.

De Matrimonio titulus undecimus.

27.q.2.*Sufficiat.* Sufficiat ſolus, ſecundũ leges, conſenſus ad coniugium: qui ſolus ſi defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur.

33.q.5.*Ne uxorem.* Nec uxorẽ ducere, nec cõuiuia facere in quadrageſima, cõuenire poſſe, ullo modo arbitror.

Reliqua cap. huius tituli explicant impedimenta matrimonĳ. Quæ quia circũferuntur in iure canonico, miſſa fecimus.

De Bellis titulus duodecimus.

2.q.4.*Monomachiam.* Monomachiam in lege nõ aſſumimus. Quã

præceptam fuiſſe non reperimus, cum hæc & huiuſmodi ſectantes Deum ſolummodo tentare uideantur.

Quòd omni tempore ſit a prælijs abſtinendum.

Si nulla urget neceſſitas, non ſolum quadrageſimali tpe, ſed etiã omni tpe eſt a prælijs abſtinendum. Si aũt ineuitabilis urget importunitas nec quadrageſimali tpe p defenſione tam ſua, q̃ patriæ, ſeu legũ paternarũ, eſt bello præparationi proculdubio parcẽdum, ne Deum uideatur homo tentare, ſi habet quod faciat, & ſuæ ac aliorũ ſaluti cõſulere non pcurat, & ſanctæ religionis detrimenta non præcauet. 73.4.8. Si nulla.

Omiſimus aliqua capitula Nicolai papę, ne eadem uel cõmunia toties repeteremus.

Adrianus 2. Papa 107. ſedit annos 5. menſes 9. dies 12. ſub Ludouico 2. Germano Cæſare quarto, a clero & populo electus eſt. An. do. 871. Adrianus põt.

SYNODVS VNIVERSALIS OCTAVA Conſtantinopoli anno Baſilij Imperatoris tertio celebrata ſub Adriano papa ſecundo.

De origine huius ſynodi dixi in cõtrouerſia quarta, & etiam cum ageremus de Nicolao primo. Tota ſynodus conſumitur in depoſitione Photij & reſtitutione Ignatij Archiepiſcopi Conſtantinopolitani.

Actio prima.

Anno tertio pijſſimorum Imperatorũ Baſilij & Conſtantini, conuenientibus Donato & Stephano epiſcopis & Marino diacono & locum tenentibus Adriani ſanctiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romę & Ignatio archiepiſcopo Conſtantinopolitano nouæ Romæ &c.

Hic primo synodus exegit a legatis Romanæ sedis literas, qbus notam facerent potestatem suam, ut præsideret in synodo. At illi produxerunt epistolam Adriani papæ ad Basiliū Imperatorem, cuius titulus est.

Adrianus Eps seruus seruoꝝ Dei, pijssimo Imperatori Basilio Augusto Christianissimo & desiderabilissimo filio. Legationis excellentiæ tuæ &c. Et post pauca subiungit. Volumus per uestræ pietatis industriā Constantinopoli numerosum celebrare conciliū, cui nostri quoque missi p̄sidentes, & culpaꝝ p̄sonarumq́ differentias liquido cognoscentes (iuxta quod in mandatis acceperunt) singuloꝝ libere discretiones exerceant: in quo sacrato cœtu execrandi uanitatis concilij, qđ aduersum hanc sedem actum est, cuncta decernimus exēplaria a possessoribus suis ablata (contemplātibus cūctis) igne cremari, nec superesse apud quemlibet ex his oībus, saltem unum iota uel unum apicem, nisi quis totius clericatus, imo totius nōis christiani (anathemate perculsus) carere uoluerit. Non.n. tam detestandum collegium nisi Arimineñ sub Cōstantio, uel Ephesino a Dioscoro congregato latrocinio cōparandum decernimus. Et dilectos fratres meos Donatum sanctæ ecclesię Hostiensis, & Stephanum ecclesiæ Repesinæ reuerend. epos, atque filium meum Marinum apostolicæ sedis diaconū consiliarios nostros tuæ cōmendamus pietati. Precamur, ut eos ob amorem p̄cipuoꝝ apostolorū Petri & Pauli (a quorum sede mittuntur) benigne suscipias, & tanquam nobismetipsis aures

tes credulitatis accommodes.

Deinde productus est libellus a sancta Romanorum ecclesia missus, & lectus audiente tota synodo. Cuius summa est.

Anathematizamus omnes hæreses simul cũ Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, qui contra sacras regulas, & sanctorum pontificum Romanorum ueneranda decreta repente de curiali administratione, seculariq; militia sublat⁹ (superstite Ignatio Patriarcha) in Constantinopoli est persuasorie, immo tyrãnice a quibusdam schismaticis, uel anathematizatis atq; depositis institutus ecclesia, donec sedis apostolicæ sanctionibus inobediens perseuerãs, eius sñiam tam de se, q̃ de Patriarcha nostro Ignatio spreuerit, & conciliabuli acta, quod se authore, contra sedis apostolicę cõgregatũ est, anathematizare distulerit. Sequimur autem sanctam synodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis Papa Nicolaus (cui & ipse domine coangelice summe pontifex Adriane subscripsisti) ante sacratissimum Petri & Pauli (apostolorũ eximij) corpus celebrauit. Simul & quam tu ipse nuper egisti, & omnia, quæ in his statuta sunt, secundum decreti uestri moderationem uenerabiliter conseruabimus, recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes, qui in illis damnati sunt, & pręcipue iam dictum Photiũ & Gregorium Syracusanum patricidas uidelicet, qui contra spiritalem patrem suum linguas eximere minime formidarunt, atque perseuerantes in schismate sequaces eorũ, necnon & qui in illo-

33. q. 2. Latorẽ

Definitio synodi Romanæ celebratæ sub Nicolao.

rum communionis societate permanserint.

Sancta synodus dixit: Omnibus placet libellus a sancta Romanorum ecclesia expositus.

Deinde lecta est definitio episcoporum Orientis super depositione Ignatij, quæ facta fuerat priusquã uicarij senioris Romæ uenissent, quæ conueniebat cum ea, quę facta fuerat a synodo Romana præsente Nicolao Papa. Et sic absoluta est actio prima.

Actio secunda.

Ad hanc sessionem uenerunt, qui ceciderant cum Photio, episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi: & proferentes libellos pœnitẽtiæ coràm synodo, recepti sunt ab ea cum sola manus impositione. Et absolutus est conuentus secundus.

Actio tertia.

In hoc conuentu lecta est epistola Imperatoris Basilij, & epistola Ignatij Patriarchæ ad Nicolaum Papam: & deinde epistola Adriani Papæ ad Ignatium Patriarcham super damnatione Photij, & suorum sectatorum.

Actio quarta.

In hac sessione primo legiť epistola Nicolai ad Michaelem Impatorẽ, missa per Rhodoaldum & Zachariam olim epõs: in qua ostendit Cæsari, hoĩem laicum nõ promouẽdum ad sacerdotiũ subito, sed per suos gradus, sicut Sardicense concilium (ut de laicis non eligerentur antistites) in cap. 13. per oĩa ꝓhibuit. Itẽ & Cœlestinus Papa in decreto suę sanctionis cap. 21. & Leo Romanæ sedis pontifex hoc ipsum in decretalibus suis ꝓhibuit. ca. 33. Item & Gela-

D. 63. c. Adrianus.

ſius non ſolum epõs de laicis fieri prohibuit, ſed etiã presbyteros ne talia præſumerent, uetuit in decretorum ſuorum cap.3.

Accedit, ꝙ prędeceſſor noſter Adrianus primus in epiſtola quam Conſtantinopolim pro uenerandis imaginibus deſtinauerat, ita inſtituit, ut amplius de laicis nullatenus ordinarentur antiſtites. Hæc Nicolaus. Subinde uerò cõmendat uenerationem ſanctarum imaginum.

Secũdo, legit̃ altera eiuſdẽ Nicolai ad Photiũ epl'a, in qua iuehit̃ in illum pp uſurpatum ſacerdotiũ contra ordinem ſacroꝝ canonũ. Deinde ad illud quod ſcripſerat ad Nicolaum Papam, ꝙ exemplo alioꝝ patrum fecerat, rñdet. *Nectarius ex prætore urbano catechumenus ſacerdotiũ ſuſcepit in ſecunda ſynodo generali, cui & p̃fuit, ut refert hiſtori. eccl. lib. 11. cap. 21. & Tripar. hiſt. li. 9. cap. 13.*

Temere & ĩprudenter ad tanti honoris culmen aſcendere p̃ſumpſiſti, aſſumens tibi quaſi a ſanctiſſimo uiro Nectario occaſionem, quem ſancta ſecunda ſynodus non ob aliud ad ſacerdotalem eligere, atque ordinare ex laicali ordine uoluit dignitatem, niſi quia magnæ neceſſitatis contritione anxiabatur, eo quòd in Cõſtantinopolitana eccleſia nullus clericorum inueniri poterat, qui peſſimæ hæreſeos nimboſa caligine non fuerat impeditus. Et ob hoc ne diu iam dicta eccleſia ſub diſtitutione paſtoris quaſi uiduata maneret, prædictum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defenſorem eccleſiarum ad eccleſiaſticam curam & dignitatem ſacerdotalem ſecunda ſancta ſynodus elegit. Sed ut hoc iterum fieret, nõ confirmauit, nec inſtituit. Et ideo licet contra patrum, atque canonicas inſtitutiones, quod per neceſſitatis fieri euentus comprobatur, non in

authoritate tenendũ eſt: ſed ne iterum talis ꝓueniat neceſſitas, magis magisq́ cauendum.

Taraſius ex laico ordine aſſumitur ad archiepiſcopatum.

De Taraſij quidẽ promotione, qui ſimiliter ex laicali cœtu ad Patriarchatus extemplo culmen ꝓmotus eſt, quam & uos quaſi in authoritate ueſtræ defenſionis aſſumere uultis, ſi ſanctã (quæ apud uos tpe ſanctiſſimi uiri Adriani Papæ celebrata eſt) ſynodũ diligentius ſcrutati fueritis, inuenietis quid in eadẽ ſanctiſſimus uir cõſultus decreuit: & ꝙ dum eius cõſecrationis reprehẽdere tactus, & mœrorem ſe ꝑ tam pſumptiua factione minimũ ſuſtinere ꝓfiteret. Dicit.n.ꝙ niſi in erigendis imaginibus feruentius contra illaꝝ depoſitores, atq; conculcatores ut uerus miles Chriſti reſiſteres, nequaquã ueſtræ cõſecrationi aſſenſum præberemus, aut in ordine Patriarchatus ueſtram dilectionem ſuſciperemus, quæ tantum declaratur in ordinate promota, quantum comprobatur contra apoſtolica decreta enormiter præſumpta.

Hiſt eccle.lib. 11.c.11. Ambroſius catechumenus aſſumitur ad epiſcopatum.

Beatiſſimum quoque Ambroſium ſplendidiſſimam lucernam eccleſię, qui ex catechumeno (diuino præſagio) ad epiſcopalem per continuos gradus promotus eſt dignitatẽ, cur nobis pro ueſtro tutamine opponitis? Qui nõ inſtinctu hominum, ſed diuiua uocatione per miraculorum prodigia electus eſt.

Tertio, legit & alia epiſtola Nicolai ad Imperatorem, quæ idem tractat argumentum.

Actio quinta.

Ad ſeſſionem uenit Photius, & ſtantem in pſentia patrum interrogauerunt eum ter legati, ſi ſuſciperet cõſtituta ſanctoꝝ patrũ. At Pho-

tius non respondit uerbum. Sed tñ urgentibus uicarijs senioris Romæ, tandem dixit. Vocem meam etiam me tacente Deus audit.

Præsidentes synodi dixerunt: Per silentiũ nõ effugies manifestiorem damnationem. Et eo præsente fecerunt, ut legerentur epistolæ, quæ in actione quarta fuerant lectæ. Quibus lectis, uicarij senioris Romæ dixerunt. Nos ergo non nouum aliquod uel recens iudicium iudicabimus, aut introducemus, sed uetus ex multo tempore iudicatum a beatissimo Papa Nicolao: firmatum autem a sanctissimo Papa Adriano, & nos non possumus cõmoueri a paternis definitionibus & legibus. Quem ergo nec sedes nostra apostolica, nec sedes receperunt Orientalium, quis de cætero (Christianus esse uolens) ulterius suscipiet? Sed talem conatum abijcimus, et anathematizamus, ne ulterius cõtra ecclesiam talis quælibet alia sorte in omne seculum maligna introducatur actio, nec temere a mundana potestate eijciatur legitimus pontifex, & pro eo subrogetur alter inique & illegaliter.

Sancta & uniuersalis synodus exclamauit. Recipimus hæc omnia, ualde quippe sunt discreta, & congrua ecclesiasticis regulis, atque legibus. Et sic commonitus est ad pœnitentiam Photius & dimissus, & absoluta est actio quinta.

Actio sexta.

Vocati sunt ad synodum episcopi Photij, ante quos lectæ sunt epistolæ Nicolai Papæ ad Michaelem Imperatorem & Photium per

Leonem a secretis missæ(quasq́ quarta continet actio)& cum nollent resipiscere, commonuit eos coram synodo Basilius Imperator. Et cum nec sic agnoscerent errorem suum, denuo commonuit eos Imperator dicens. Ecce qualiter & quoties admonuimus uos,& audistis, & non est uobis rationis sermo. Si enim uultis subiici admonitionibus omnium nostrum, ecce potus & medicina: quod si non, Imperium nostrum præbet uobis inducias septem dierum, ut si quidem curam gesseritis salutis uestræ, bene & optime, si uero minime, uentura sexta feria in sancta & uniuersali synodo state omnes, & quicquid definierit uniuersalis synodus, fiet. Et absoluta est actio sexta.

Actio septima.

Ingressus est Photius ad synodum baculo innixus, quem ab eo Marinus uicarius Romanus iussit auferri dicens, Baculus signum est dignitatis pastoralis, quod hic habere nullatenus debet, quia lupus est, non pastor. Et hortabantur illum uicarij senioris Romæ ad faciendum libellum pœnitentiæ: & tota synodus prouocabat illum ad pœnitentiam: sed ille eos econtrario cum suis episcopis ad pœnitẽtiam magis impellebat.

Lecta epistola Nicolai Papæ ad clerũ Constantinopoli. in qua late tractat hoc argumentum de scelesta depositione Ignatij, & introductione Photij.

Mox recitata sũt gesta synodi, q̃ facta est ab Adriano romanoꝝ papa sup ꝓmotiõe Photij.

In tertia

In tertia autem allocutione Adriani ad synodum sic habetur. Romanũ pontificem de omnium ecclesiarum præsulibus iudicasse legimus: de eo uero quenquam iudicasse nõ legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tñ est, quia fuerat super hæresi accusatus propter quã solũ licitum est minoribus, maiorum suorum motibus resistere, uel prauos suos sensus libere respuere, quamuis & ibi nec patriarcharum, nec cæterorum antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre sententiam, nisi eiusdem primæ sedis pontificis consensus præcessisset.

Eps romanus non iudicatur a quoquã nisi in casu hæresis.

Adrianus papa de profano cõciliabulo Cõstantinopoli congregato penitus abolendo.

Conciliabulum uanitatis a Photio, & huius fautore Michaele uidelicet tyrãnice imperãte Cõstantinopoli nuper aduersus Apostolicę sedis reuerentiam, & priuilegiũ cõgregatum, ut pote ueritatis inimicũ, & omni falsitate repletum: cum & sibi consentientium animas interficiens Ephesino latrocinio cõparandum fore statuimus, & ipsius execranda gesta (quibuscunque habeantur monumẽtis inserta) summi iudicis dñi nostri Iesu Christi, sanctorum Apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis authoritate penitus abolenda decernimus, ita ut igni tradantur, & anathemate perpetuo percellantur. Similiter & de cæteris scripturis, quæ (uiris iam nominatis authorib9) contra eandem sedem tempore diuerso sunt editæ, gerendum definimus.

Hic dãnatur synodus in tẽplo apostolorũ celebrata Cõstant. p Photiũ quæ habet 17. canones.

Pari etiam modo de conuenticulis ab eisdẽ

De conuenti-

culis contra Ignatiū collectis similiter abolendis.

uiris Michaele ſcilicet imperante, ſeu Photio Conſtantinopolitano inuaſore bis aduerſum fratrem & coepiſcopum noſtrũ Ignatium factioſe collectis, deliberamus.

De Photio inuaſore iterato damnato.

Photium, qui licet ſit a deceſſore meo & a nobis pro criminibus ante patratis iure dãnatus & anathematizatus, nunc tñ quia recentioribus exceſſibus priores iniquitates tranſcendit, & ponens in cœlũ os ſuũ aduerſus uenerãda ſedis Apoſtolicæ priuilegia noua temeritate prorupit, cui reſiſtere minime formidauit, apoſtolicæ authoritatis cenſura iterato dãnamus, & anathematis nexibus innodamus. Si tñ uiua uoce ac ꝓprio ſcripto apoſtolicæ ſedi in oĩbus obedire ſpoponderit, & prophanum conciliabulum a ſe Conſtantinopoli celebratũ dãnauerit, laicę cõionis grãm nõ negamus.

Dãnatur & altera ſynodus Photij in tẽplo Sophiæ celebrata hẽt tres canones.

His ſententijs ſubſcripſit Adrianus papa, ẽt & alij Epiſcopi.

Poſt hęc uero Stephanus diaconus fecit anathematiſmum Photij, & ſequacium, & cooperatorꝶ eius, in quo ipſum Photium ut ſecularẽ & tyrãnũ, ut ſchiſmaticũ & danũ, ut mœchũ, & parricidam, ut fabricatorẽ mendacij, & ut nouum Dioſcorum anathematizat cũ omnibus ſequacibus & fautoribus eius.

Actio 8.

In conuentu octauo tractatũ eſt de abolendis chirographis iniuſtis, & uniuerſis actis cõciliabulorum, quæ a Photio contra Papam Nicolaum, & Patriarcham Ignatium celebrata ſunt. Quæ uniuerſa præcepto Imperatoris & ſynodi combuſta ſunt.

Deinde uenerunt ad synodum aliqui sacerdotes Iconomachi, & monitis sanctæ synodi, & Imperatoris conuersi recepti sunt cum sola manus impositione.

Postremo Stephanus diaconus e suggestu anathematizauit Iconomachos & Photium in hac forma. Concilio quod adhuc fremit cõtra uenerabiles imagines, anathema.

His, qui sumunt diuinæ scripturæ dicta, quæ sunt aduersus idola contra uenerandas imagines, anathema. Cętera sicut in synodo septima & uniuersali actione 7. in fine.

Actio 9.

Quæ nona continentur actione. Nunciatur synodo uenisse Ioseph uicarium Alexandrinæ sedis: huius hortante synodo, epistola cõmendatitia legitur, & ipse receptus, quæ acta sunt in octo actionibus prædictis approbat.

Mox examinãtur falsi testes, qui cõtra Ignatium iurauerãt, & cum pręscripta a synodo satisfactione pœnitentiæ recepti sunt ad cõmunionem ecclesiæ. Sic recepti sunt & cæteri, qui defecerant ad Photium deserto legitimo antistite Ignatio.

Actio 10.

In postrema sessione annuente tota synodo pręceperunt uicarij senioris Romæ, ut legerentur canones, quos statuerat sancta synodus: quos integros nec libuit, nec licuit transcribere propter intolerabilem codicum deprauationem. Nactus sum exẽplar quoddã latinum & per Amanuensem scriptum insigniter deprauatum. Græcum aliquod exẽplar cum quo con-

ferrem latinum nūquam potui uidere, ideo plerosq; canones in epitomen redegi.

Can.1. De obseruatione canonum uniuersalium & localium synodorum.

Regulas, quæ sanctæ, catholicæ & apostolicæ, tam a sanctis apostolis, q̄ ab orthodoxorum uniuersalibus, necnō & localibus cōcilijs, uel etiam a quolibet deiloquo patre ac magistro ecclesiæ, traditæ sunt, seruare ac custodire profitemur: quibus & propriam uitam & mores, & omnē sacerdotij catalogum regamus. Sed & omnes qui Christiano censentur uocabulo, dānationibus & iustificationibus, q̄ per illas prolatę sunt, canonice subijci decernimus. Tenere quippe traditiones quas accepimus siue per sermonē, siue per ep'am sanctorum qui an-
2. Thessa.2. te fuerunt, Paulus aperte admonet.

Canon 2. Vt seruentur definitiones Nicolai & Adriani Papæ.

D.63.c. Adrianus. Secundus canon habet, ut conseruentur definitiones synodicæ a beatissimo Nicolao papa & Adriano Romanis Patriarchis ꝓ defensione ecclesiæ Constantinopo. ac restitutione Ignatij, atque Photij neophyti expulsione, ac condemnatione eiusdem Photij. De quibus in actione quarta.

Can.3. Vt uenerentur imagines.

De obseruatione imaginū. Sacram imaginem dñi nostri Iesu Christi & omniū saluatoris æquo honore cum libro sanctorum euangeliorum adorari decernimus. Sicut enim per syllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, salutē consequunt̄ omnes, ita per colorum imaginariam operationem & sapiētes &

idiotę cuncti, ex eo quod in promptum est, per fruuntur utilitate. Quæ enim in syllabis sermo, hæc & scriptura quæ in coloribus prædicat, & cõmendat. Dignum est.n.ut secundum congruentiam rationis, & antiquissimã traditionẽ propter honorem, quia ad principalia ipsa refertur, etiam deriuatiuæ imagines honorentur, & adorentur ut sanctorum euãgeliorum sacer liber, atque typus pretiosæ crucis.

Quartus canon declarat ꝙ neophytus Photius nũquam fuerit episcopus, nec illi, qui in sacerdotali gradu cõsecrati sunt ab eo, putentur esse sacerdotes: sed subuertẽda esse omnia quæcunque ille ad dandum alijs gradum sacerdotij operatus est.

Can.5. Nullus ex laico ordine assumatur episcopus.

Nullus de Senatoria dignitate, uel de aliquo laicorum ordine nuper tonsus eligatur, uel suscipiatur Patriarcha, nisi secundũ definitionẽ quę prolata est ab hac sancta & magna synodo. s. si omnem gradum ecclesiasticum transigens per definita nunc tempora irreprehensibilis inuentus extiterit, & probatus, ita ut in gradu lectorum annum cõpleat, in subdiacono uero duos, sitq; diaconus tribus, et presbyter quatuor annis: bene placuit huic sanctæ & uniuersali synodo eligi hunc, & admitti.

Hoc idẽ de sacerdotali dignitate statuitur in can. 38. Cõci. Brac. 2.

Canon 6. Anathematizatur Photius.

Anathematizamus Photium. Primo, ꝑpter nequissimam inuasionem ecclesię Cõstantinopo. cũ alijs malis operibus suis. Secũdo, ꝑpter inuentionem falsorum uicariorum. Tertio, ꝑpter concilium uanitatis quod celebrare tentauit,

Quarto, propter crimina quæ falso contra sanctissimum papam Nicolaum in suo cōciliabulo proposuit.

Canon 7. De nō admittendis hostibus imaginum.

Valde proficuum est & uenerabiles imagines pingere, sed & proximo disciplinas diuinę ac humanæ sapientię docere. Nō autē bonum est, nec omnino proficuum ab indignis horum aliquid fieri huius rei gratia, nequaq; imagines operari in sacris tēplis: sed neq; in quouis loco docere anathematizatos ab hac sancta & uniuersali synodo, definimus & promulgamus, usque a propria seductione ac malitia cōuertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem ad picturæ sanctarum imaginum in ecclesiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur: si laicus, cōmunione priuetur.

Canon 8. & 9.

Apparet exactis octauæ sessionis huius synodi solitum fuisse Photium, cum eius uigebat hæresis, extorquere chirographas tum a quouis ordine clericorum, tum etiam a laicis nobilibus & ignobilibus usq; ad cerdones, & pelliones, & reliquam plebis fęcem, quibus promittebant, se illi adhæsuros pugnaturosq; pro eius opinione. Ipse pręterea Photius solebat alias uicissim chirographas dare, quibus facultatē dabat ad docendum, uel discendū. Ex hoc impro bo more arripuere ansam & catholici, ut uellent a piis sacerdotibus habere syngraphas, ut discerent, & docerent, essentq; tuti & securi talibus muniti scripturis. Ob hoc sancitū est his

duobus canonibus octauo & nono, ut q creantur episcopi, uel Patriarchæ nullas chirographas a catalogo clericorum expostulent, sed tantum fiant solennitates de more: & ut liceat omnibus idoneis discere, uel docere libere sine facultate per chirographas.

Canon 10. Nequis uitet superiorem præsulem ante sententiam.

Nullus clericus ante diligentē examinationem & synodicā sniam a cōmunione proprij Patriarchæ se separet, licet criminalem quamlibet causam eius se nosse prętendat, nec recuset nomē ipsius referre īter diuina mysteria. Idem statuimus de episcopis erga proprios Metropolitas: similiter & de Metropolitis circa Patriarcham suum. Qui uerò contra fecerit, ab omni sacerdotali opatione & honore decidat.

Canon 11. Quod unica sit hominis anima.

Apparet quosdam id temporis in tantū impietatis uenisse, ut hominem duas animas habere impudenter dogmatizent. Tales igitur impietatis inuentores & similia sentientes, cū uetus & nouum testamentum, omnesq; ecclesiæ patres unam animam rationalem habere hominem asseuerent, sancta & uniuersalis synodus anathematizat.

Canon 12. Nequis potentia principum fretus assumat dignitatem episcopi.

Siquis episcopus per uersutiam uel tyrannidem principū suæ dignitatis consecrationē susceperit, deponatur, utpote qui nō ex uoluntate Dei & ritu ac decreto ecclesiastico, sed ex uoluntate carnalis sensus ex hominibus & per

homines Dei donum possidere uoluit, uel consensit.

Can. 13. Ex minoribus ordinibus assumantur ad maiores.

Decernimus, ut soli clerici magnæ ecclesiæ qui in minoribus ordinibus morati sunt ad maiores gradus & honores ecclesiasticos (si digni inueniantur) ascendere debeant. Nullo tamen modo hi qui foris sunt ad tales dignitates uel honores admittantur.

Canon 14. In quanto honore habendi sunt episcopi a principibus secularibus.

Qui diuina gratia episcopalem sortiuntur dignitatem, ordinem cœlestis hierarchiæ referunt in terris. Quare merito sancimus, ut digno in honore ram a principibus, quàm a cæteris oĩbus habeantur. Non oportet itaque, ut principibus uel uiris militari dignitate præditis obuiam lõgissime procedant ab eorum ecclesiis: nec a mulis equis'ue descendãt in occursu, aut timide abiecteq́ ante genua procidant, uel ut adoraturi. Immo uerò non accedant ad mẽsas secularium principum, sed cũ omni modestia quæ spiritalẽ deceat dignitatẽ, officia omnibus & debita tribuãt, cui uectigal, uectigal, cui honorẽ, honorẽ. Dũmodo principes, & pij Imperatores agnoscant sibi æquales episcopos, ut libere audeant reprehẽdere, increpareq́ & principes & cæteros, qui militari honore fruuntur, siquid peccauerint. Siquis uerò eps post hanc sanctionem suam dehonestauerit dignitatẽ cadens ab honore sibi per canonas debito, uixeritq́ abiecte secundũ ueterẽ & agrestẽ cõsuetudinem, amoueatur per annum, & princeps

qui in causa fuerit excōmunicetur per bienniū.

Can. 15. In quē usum ecclesiæ possessiones seruari debeant.

Decernimus, ut epo uendere uel utcunque alienare uasa aut uestes sanctas, nec alias rusticas possessiones uenūdare nō liceat, nec ꝑpter hoc ecclesiastici redditus lædant̄, quos ad propriam utilitatē & ob escam pauperoꝶ et peregrinoꝶ sustentationē esse definimus. Nec etiā ꝑ emphiteosim salaria ecclesiaꝶ tribuere possit, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, uidelicet, in redēptionē captiuorum. *12. q. 2. Apostolicos.*

Canon 16.

Colligere licet solēne fuisse in aulis principū statis quibusdam diebus, cōponere aliquem laicum cum insignibus episcopalibus, qui & tonsura & cæteris ornamētis personatum epm ageret: & creasse etiā ridiculum Patriarchā, quo se oblectarent. Quę oīa ut in dedecus ecclesiæ accersita prohibentur sub grauibus censuris.

Canon 17.

Quia deprauata exemplaria reddunt hunc canonem insigniter obscurum, uisum est hac summa illum complecti, & non integrum transcribere. triaq; continet canon præsens. **Author.**

Primū, quod Metropolitani sup uniuersos epos, qui ab ipsis ꝑmouent̄, & siue per manus impositionē, siue per paludationem epālis dignitatis firmitatem accipiūt, habeant potestatem, uidelicet, ad cōuocandum eos (urgēte necessitate) ad synodalem cōuentum: uel etiā ad coercendum illos, & corrigendum, cum fama eos sup qbusdam delictis forsitan accusauerit. Hoc primū est ex canone sexto Nicæni cōcilij desumptū, quē refert in hac forma: Quia & in

Romanorum ciuitate huiusmodi mos preualuit.

De epis, qui causantur se impeditos a mundi principibus ne ueniant ad synodos.

Secundũ. Qm̃ sunt quidã epoꝝ, qui ne secũdum uocationem apostolici præsulis occurrant, se a mundi principibus impeditos causantur. Placuit talem excusationẽ oĩmodo esse inualidam. Cum.n.principes pro suis causis frequenter cõuentum agant, impium est ut summos præsules ad synodos pro ecclesiasticis negotijs celebrandas impediãt, uel quosdã a cõcilijs eoꝝ prohibeant, licet tale impedimẽtum & fictam prohibitionem episcoporum suggestione diuersis modis fieri didicerimus.

Quòd ad principes seculares non pertineat synodis interesse.

Tertium est. Illud aũt tanq̃ perosum q̃ddã ab auribus nr̃is repulimus, quod a quibusdam imperitis dicit̃, nõ posse synodum absq; principali præsentia celebrari, cum nusquã sacri canones cõuenire seculares principes in cõcilijs sanxerint, sed solos antistites. Vnde nec interfuisse illos synodibus exceptis concilijs uniuersalibus inuenimus. Nec enim fas est seculares principes spectatores fieri rerum, quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eueniunt.

Can.18. Vt in ecclesijs antiqua conseruentur priuilegia.

Placuit huic sanctæ & magnæ synodo, ut res uel priuilegia q̃ Dei ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, & siue a diuæ recordationis Imp̃atoribus, siue ab alijs Dei cultoribus in scriptis donata, et ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam a potestate præsulis q̃cunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumẽta quælibet auferat, sed sint omnia in potestate, ac usu pręsulis ecclesię quæcunque intra triginta spatiũ annoꝝ ab ec

clesiis possessa fuisse noscunt. Qui contra fecerit ut sacrilegus iudicetur, & donec talia priuilegia, seu res restituerit, anathema sit.

Can. 19. Ne Metropolitanus grauet subiectos epos.

Definiuit sancta hæc et uniuersalis synodus nullum archiepõr, aut Metropolitanorum relinquere propriam ecclesiam, et sub occasione quasi uisitationis ad alias accedere, & consumere redditus, qui apud illos inueniũtur ad ecclesiasticam dispositionẽ & alimenta pauper. Sed tñ si cõtingat aliquò per illas ecclesias necessario iter agere, tunc nõ alia nisi ex his, quæ ad præsens de cõpendio pparata inueniunt, cũ reuerentia, & cum timore Dei dignanter accipiat, & maturius ppositum iter perambulet. Si.n. unumquenq; epõr ecclesiæ ppriæ rebus cum multa parcitate uti, & nullatenus in proprias utilitates importune, ac sine ratione consumere redditus eccl'iasticos sacri canones decernunt, qua putas impietate iudicabitur dignus, qui alijs epis commissas ecclesias grauare non formidat? Qui contra fecerit, deponat, & sequestretur ut sacrilegus, & alter idolatra factus iuxta magnum apostolum.

Canon 20.

Hoc canone sancitum est, ut possessiones in emphiteosim datas ab ecclesia, non liceat emphiteotam spoliare prætextu nõ seruati pacti. Verum si per tres annos cõtinuos pensionem non soluerit, liceat tunc ecclesiæ uindicare suas possessiones, dũmodo id fiat ordine iudiciali coram cõpetente iudice. Qui secus fecerit, cogetur ad restitutionem in integrum. Quòd si

noluerit parere, deponitur.

Can. 21. Quanta reuerentia agendum est contra episcopum Romanum.

21. di. c. definimus.

Definimus neminem prorsus mũdi potentium queq; eorꝝ qui Patriarchalibus sedib⁹ præsunt inhonorare, aut mouere a ꝓprio throno tentare, sed omni reuerentia & honore dignos iudicare, ꝓcipue quidẽ sanctissimum Papam senioris Romæ: deinceps aũt Constantinopoleos Patriarcham. Deinde uerò Alexandriæ, ac Antiochiæ, atq; Hierosolymorꝝ. Sed nec alium quenq; conscriptiones cõtra sanctissimum Papam senioris Romæ, ac uerba complicare, uel cõponere liceat, sub occasione quasi diffamatorꝝ quorũdam criminũ, quod et nuper Photius fecit, & multo ante Dioscorus. Quisquis autem tale facinus contra sedem Petri principis apostolorꝝ ausus fuerit intentare, æqualem & eandem quam illi condemnationem recipiat. Porrò si synodus uniuersalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romanorꝝ ecclesia quæuis ambiguitas & controuersia, oportet uenerabiliter, & cum conueniẽti reuerentia de proposita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere aut profectũ facere: non tñ audacter sñiam dicere cõtra summos senioris Romæ pontifices.

Can. 22. Ne princeps secularis se immisceat promotioni episcoporum.

Sancta & uniuersalis synodus definit, neminem laicorꝝ principum uel potẽtum semet inserere electioni uel promotioni Patriarchę, uel Metropolitæ, aut cuiuslibet Epi, ne uidelicet

inordinata hinc & incongrua fiat confusio uel contentio: præsertim cum nullā in talibus potestatem quenquam potestatiuorum, uel cęterorum laicorum habere cōueniat, sed potius silere, ac attendere sibi usque quo regulariter a collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri pontificis. Quisquis autem secularium principum & potentum, uel alterius dignitatis laicæ aduersus communem ac consentaneam, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit.

Ca. 23. Nequid præsumat agere eps in aliena ecclesia.

Nullus episcoporum possessionum aliarum ecclesiarū locationem sibi fieri ab alio episcopo rogare audeat: nec ipse rogatus suæ ecclesiæ possessiones alicui conferat: nec etiam constituat presbyteros, aut quemlibet alium clericum in ecclesijs, quæ sibi subiectæ non sunt pręter uoluntatem episcopi.

Can. 24. Ne Metropolitæ exerceant ministeria episcopalia per subiectos episcopos.

Diuina scriptura dicente, maledictus homo qui facit opus Domini negligenter: qdam Metropolitanorum extrema negligentia & desidia delapsi pceptionibus suis subiectos ad se adducunt episcopos, & committunt eis ecclesiæ propriæ diuina officia & lętanias, & cuncta omnino sacra, quæ ad se pertinent mysteria, ut per illos celebrent omnia, quæ per semetipsos alacriter agere debuerunt: ac per id eos, qui episcopalem dignitatem meruerūt, quodā modo clericos sibi subiectos exhibeant. Vacāt ijdem præter ecclesiasticas leges secularibus

Ecclesiastici psules abstinēt a curis secularibus, & uacant orationi & lectioni.

curis,atque diſpoſitionibus, dimittentes perſeuerare in orationibus & obſecrationibus pro ſuis delictis,ac populi ignorantijs: quod nuſq̃ apud aliquos penitus inuenitur, cum ſit canonicis nimirum contrarium omnino præceptis. Hæc autem omnia magnis & multis,ac uehẽmentiſſimis damnationibus dignos huiuſmodi ſtatuunt.Probantur.n.tales per hæc quæ faciunt,etiam ſathanica iactantia & ſuperbia lãguere. Quiſquis ergo Metropolitanorũ poſt hanc ſanctæ ac uniuerſalis ſynodi definitionẽ eadem audacia,uel ſuperbia & contemptu ab uſus nõ per ſe cum timore & alacritate,ſeu cõſcientia bona debita miniſteria in propria ciuitate,ſed per ſuffraganeos epõs ſuos efficere tẽtauerit, pœnas exſoluat corãm ꝓprio Patriarcha,& aut corrigatur,aut deponatur.

Can.25.Vt deponantur clerici qui defecerunt ad Photium.

Definimus, ut clerici rite prius ordinati a Methodio,uel Ignatio,& reſiluerunt a conſortio fidelium ut adhærerẽt Photionis hæreſi,& obdurati exemplo Pharaonis nolunt reſipiſcere,deponant̃ omnino: nec poſtea recipiant̃ in ordinem clericorũ, immo ſemper exoſi ſint, ut Eſau. Ni forte ob magnam pœnitentiam a miſericordia eccleſiæ admiſſi fuerint.

Can. 26.De ordine appellationis.

Ordo prouocationis datur in hoc canone, ut qui ſe læſum arbitrabit̃ a proprio epõ,poſſit Metropolitanum appellare, qui datis dimiſſorijs ad ſe cauſam aduocet. Liceat tamen epiſcopis prouocare ad Patriarcham, ſi crediderint ſe iniuſtitiam pati a Metropolitano,a quo

litibus finis imponatur, ut nullatenus Metropolita in Metropolitam, aut episcopus in episcopum uicinum ius habeat.

Canon 27.

Hic canõ decernit qualiter oporteat uti pallio, ut scilicet epi non ultra stata tempora, & loca eo utant̃, ne signum sit superbiæ, aut arrogantiæ. Præterea monachi qui uita & doctrina, ut episcopi creentur meruerint, non mutẽt habitus, uestisq́ rationem ob nouam dignitatem: non minus. n. hoc arrogans esset, q̃ pallio inepte uti. Quisquis ergo episcopus præter definita sibi tempora se pallio induerit, aut monasticam uestem deposuerit, aut corrigatur, aut a Patriarcha proprio deponatur.

Monachi creati epi non mutant uestiu rationem.

Postremo iussu uicarioꝝ senioris Romæ ꝑlatus est, & lectus terminus (ut illi uocant) in quo ad modum epilogi cõtinent̃ oĩa, quæ acta sunt in hac sancta synodo. Primo ibi paucis explicant̃, mysteria sanctæ Trinitatis, & Dñicæ incarnationis. Mox explicat̃ ratio septem synodoꝝ generaliũ, & ꝓbant̃ a tota synodo p̃senti. Deinde explicatur etiã intẽtio huius octaue synodi, & q̃ acta sunt ꝑ Ignatio Patriarcha cõtra Photiũ: & ultima epoꝝ uniuersoꝝ acclamatione recepta sunt & probata subscribẽtibus uniuersis. Primo uicarij senioris Romæ. Secundo, Ignatio Patriarcha Cõstãtinopo. Tertio, uicarijs ecclesiaꝝ Oriẽtis. Quarto, Imperatoribus Basilio, Cõstãtino, & Leone, q̃ noluerũt ante uicarios subscribere. Postremo reliq̃s epis. Et absoluta est octaua synodus gñalis.

Extat allocutio quædam Basilij Imperato-

ris ad totam synodum, in qua post alia amica & gratulutoria uerba subiungit. Quisquis habet aliqd contra hanc sanctā & uniuersalē synodum, aut eius canones, stet in medio, & quę sibi uidentur dicat, siue sit de ecclesiastico clero, siue etiam laicus sit, aut ex his qui ciuilibus officijs mācipantur. Quanq̃ nō datum sit istis secundum canonem dicendi qcq̃ penitus de ecclesiasticis causis. Opus.n.hoc pōtificum & sacerdotū est. Sed ex abūdāti omne os iniquū obstruere uolentes, licentiam prestamus omnibus ut q in mente habet qd ambiguū, de his q̃ decreta sunt ab hac sancta synodo, hoc in medium exhibeat, & suscipiat satisfactionis salubre remedium. Nam soluta sancta & uniuersali synodo, qui apparuerit ecclesiæ Dei contradicēs, aut nō cōmunicans ei (quicūq; ille sit) ueniā ab imperio nr̃o minime cōsequetur, sed iuste condēnabitur, & a ciuitate nostra pelleť ut pestilens & corruptor, & mēbrum putridum & inutile & cōmune corpus ecclesiæ uiolans.

Explicit octaua synodus uniuersalis Constātinopoli celebrata.

In decreto Gratiani ascribuntur multa decreta huic octauæ synodo, quę in exemplaribus latinis non inuenimus. Vnde uel falso illi ascribūtur, uel Gratianus nactus fuit alia exemplaria magis integra.

An. do. 877. Ioannes 9. Papa 109. sedit annos decē, dies
Ioā. 9. Pō. 109. duos, sub Ludouico secundo Imperat.

An. do. 883. Martinus secundus Papa 110. Malis artibus
Mart. pō. 110. pontificatū adeptus, sedit annū unum, menses quinq;, sub Arnolpho Germano Cęsare sexto.

Adrianus

Adrianus 3. papa 111. sub Petro, natione Romanus, hic tanti animi fuit ut initio sui potificatus ad senatum populumq; retulerit ne in creãdo pontifice, Imperatoris authoritas expectaretur, utq; libera essent & cleri & populi suffragia. quod institutum a Nicolao primo tentatum potiusquam inchoatum fuerat etc. Obijt anno primo, mense secundo sui pontificatus sepeliturq; in basilica S. Petri collachrymantibus omnibus tantum parentem tam repente sibi sublatum esse. An. do. 888. Adr. 3. p̃p̃. 111.

CONCILIVM TRIBVRIENSE prouinciliale. Celebratum est sub Imperatore Arnolfo a uiginti duobus ep̃is Germanorum anno Dñi 895. ad reformationem morum & status non modo clericorum sed etiam laicorum, a quo Gratianus transcripsit multa in uolumine Decretorum.

Quod excommunicati, si post excommunicationem non se inclinauerint ad pœnitẽtiam, per principem puniri debent. Cap. 3.

Vt episcopus non deponatur nisi a duodecim ep̃is, presbyter a sex, diaconus a tribus. Cap. 10.

Si quis clericus homicidium fecerit, etiam si nimium coactus, ab ordine cessare debet. Cap. 11.

Vt prẹter Pascha & Pentecosten baptisma non celebret, excepta necessitate periclitãtiũ. Cap. 12.

Cap. 13. Quibus de causis offerendæ sint decimæ.

Decimæ offerendæ sunt a populo ut hac ratione Deus placatus largius p̃stet quæ necessaria sunt, & ut ministri ecclesiæ exinde releuati liberiores fiãt ad spiritalis officij expletionem, & ut munus populi exhinc ĩ quotidiana obla-

tione dño immoletur, necnon ſecundũ ſtatuta canonum in ſuſtẽtationem pauperum & reſtaurationem eccleſiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes, iuxta canones, iudicamus de decimis & oblationibus fideliũ, ut una ſit epiſcopi, altera clericorum, tertia pauperũ, quarta reſtaurationi eccleſiarũ ſeruetur, ſicut in epiſtola Gelaſii papæ cap. 27. legitur.

Cap. 15. Vbi quis decimam ſoluit, ibi ſepeliendus.

Vbicunque facultas rerum & opportunitas temporum ſuppetat, ſepulturam morientium apud eccleſiam ubi eſt epiſcopi ſedes, ordinamus celebrari. Quòd ſi ex aliqua cauſa difficile æſtimetur, ubi decimam perſoluebat uiuus, ſepeliatur mortuus.

Cap. 16. Ne ſepulturæ pro mortuis uendantur.

Eleemoſynæ proſunt defunctis.

Interdictum ſit omnibus Chriſtianis terrã mortuis uẽdere, & debitam ſepulturam denegare, Niſi forte proximi & amici defuncti pro pter nomen domini, & redemptionem animæ uiri gratis aliquid donare uelint.

Cap. 17. Vbi ſint ſepeliendi laici.

Nullus laicus in eccleſia ſepeliatur, niſi in cõmuni cœmiterio: corpora tamen antiquitus in eccleſia ſepulta nequaquã proĳciantur, ſed pauimento deſuper facto nullo tumuloꝶ ueſtigio apparente eccleſiæ reuerentia cõſeruetur.

Cap. 18. De uaſculis quibus myſteria ſacra conficiuntur.

De cõſec. d. 1. Vaſa in quib' &c.

Vaſa quibus ſacroſancta cõficiuntur myſteria, calices ſunt & patenæ, de quibus Bonifacius martyr & epiſcopus interrogatus ſi liceret in uaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit. Quondam ſacerdotes aurei ligneis ca

licibus utebãtur, nunc econtra, lignei ſacerdotes aureis utũtur calicibus. Zepherinus 14. Romanus epiſcopus patenis uitreis miſſas celebrare cõſtituit. Nos ſtatuimus ut deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſteriũ corporis & ſanguinis Domini in ligneis uaſculis ullo modo conficere præſumat.

Cap. 19. Ne uinum ſine aqua in calice offeratur.

Non debet in calice Dñi aut uinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed utrunque permiſtum, quia utrunq; ex latere eius profluxit, ſed ſicut duæ partes ſint uini, tertia uerò aquæ, quia maior eſt maieſtas ſanguinis Dñi quàm fragilitas populi, qui per aquam deſignatur, iuxta illud, Populi multi aquæ multæ. *Eſt canon 32. ſextæ ſynodi.* *Apoca. 17.*

Cap. 20. De raſura clericorum.

Clerici in hoc raduntur ut ſolicitudinẽ coronæ Dñi in capitibus ſuis gerant, quos & ſeruos ſuos dici & eſſe uoluit, ſortemq; illorum ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum eſt, Ego hæreditas eorum, quos qui percuſſerit, aut iniuria aliqua affecerit, grauiter puniri debet. *Num. 8.* *Deut. 18.*

Cap. 21. Vt presbyteri iurare non cogantur.

Presbyter in iudicio ad iurandũ cogi nõ debet, ſed uice ſacramenti per ſanctã conſecrationem interrogetur: quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare nõ debent, cum Dñs in euangelio diſcipulis ſuis dicat, Nolite iurare omnino &c. quod autem his abundantius eſt, a malo eſt. Non dixit, Quod amplius eſt, malum eſt, ſed, a malo eſt, id eſt, a malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. *2. q. 4. Siquis præsbyter.* *Matth. 5.*

Qui infamia laborat, permittitur ut p ignẽ, *Cap. 22.*

candenti ferro ſe purget. Colligitur ex hoc non eſſe natura ſua malum. Sunt tamen hæc iam abrogata.

Cap.27. De his qui in clero iam deputati ſunt.

Semel in clero deputati, nec ad militiã, nec aliquam ueniant dignitatem mũdanam, ut in ſynodo Chalcedoneñ. ſtatutum eſt cap.7. ne tales ſint, ſicut S. Iſidorus dixit eſſe, ſimiles hyppocentauris, qui nec eq̃ nec homines, ſed quaſi bruta animalia libertate ac deſiderio ſuo feruntur.

Cap.31. De furibus & latronibus.

Si inuentus fuerit quis furtum aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortẽ mereatur incurrere, nullus pro eo p̃ſumat orare, aut eleemoſynam dare, & eleemoſyna ꝓ eo data in memoriam, nec clericorum nec pauperũ ueniat, ſed execrabilis ſordeſcat.

Dura admodum ſanctio.

Cap 35. Placita in diebus feſtis iudices non habeant.

Vt nullus iudex diebus feſtis uel dominicis, ſeu ieiuniorum aut quadrageſimæ placitũ habere præſumat. Et ut nullus pœnitens eo ueniat in hoc ſancto ſtatuimus concilio, q̃a inde iraſcitur Deus cum, quando ſuo ſancto ſeruitio debet populus deſudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus uerò dñicis & ſanctoꝝ feſtis, uigilijs & oratiõibus inſiſtẽdum, & ad miſſas cuilibet Chriſtiano cũ oblationibus eſt currendũ, & tm̃ Deo uacandum. Diebus quadrageſimę & ieiunioꝝ ſumma deuotione ieiunandũ, & omni deuotione eſt orãdum, atque ab unoquoq; pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuendæ, & nullæ lites uel con-

Quid in ieiunijs quadrageſimæ agendũ.

tentiones habēdæ. Arguit enim Dominus per prophetam, eos qui contentiones & lites tempore ieiuniorum exercent. *Esa. 58.*

Cap. 39. *De matrimonio inter alienigenas.*

Siquis alienigenam, hoc est, alienæ gētis, nō tamen religionis, fœminam in matrimoniū duxerit, uelit nolit tenenda est, nec ultra ab eo separanda, excepta fornicationis causa, sicut synodus Romana ait, quòd non dimittenda sit uxor post baptismum quæ habita est & ante baptismum. In baptismo soluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

Cap. 40. *Prohibetur matrimonium inter adulteros.*

Qui uxorem alterius, eo uiuente, cōstuprauit, & insuper iuramento confirmauit si ambo eius legitimū superuixissent maritū, ut ille fornicator illam adulteram adulterio pollutā sibi associaret legitimo coniugio. Nos tale coniugium anathematizamus, & Christianis omnibus obseramus, quia non oportet Christianæ religioni, ut ullus ea utatur in matrimonio cum qua prius pollutus est adulterio. Idē sine ulla limitatione prohibetur infra cap. 51. *Extra de eo, qui du. in ma. &c. cū hēret.*

Cap. 45. *De illo qui cū duabus sororibus fuerit pollutus.*

Qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, usque ad exitum uitæ pœnitens & cōtinens permaneat, & soror quę posterior scienter se cum eodem commaculauerit, usque ad finem uitæ pœnitens & continens perduret.

Cap. 46. *De confugiente ad episcopum ne ob adulterium a marito interficiatur.*

Si cuius uxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententia delere illam ma-

chinauerit,ipſa uerò urgẽti mortis periculo ad eporum cõfugerit,& auxiliũ quæſierit,operoſiore,ſi poteſt epiſcopus labore deſudet ne occidatur,ſi uitã ei obtineri poſſit,reddat,ſin autẽ omnino nõ reddat. Maritus uero quãdiu ipſa uiuat,nullo modo alteram ducat.

Cap.54. Statuitur pœna pro homicidio uoluntario.

Qui uoluntarie homicidiũ fecerit, quod in Ancyrano cõcilio cap.22.legitur,obſeruet, qa inſtituta canonica & s. Patrũ decreta, noſtro & omnium orthodoxorum iudicio inuiolabilẽ habent firmitatem.Nobis tamen, qa paſtores ouium Chriſti ſumus, pro moderni temporis qualitate,& hominũ fragilitate,bonum & utile uidetur,ut authoritate ſynodali modum caſtigationis imponamus, ne prolixum tempus pœnitentiæ generet faſtidium negligentibus. Igitur ſiqnis ſpõte homicidium fecerit.40. diebus ab ingreſſu eccleſię arceatur,& nihil manducet in illis 40.diebus p̃ter ſolum panẽ & ſalem,nec bibat niſi puram aquam, nudis pedibus incedat, lineis non induatur ueſtibus niſi tantũ femoralibus,ſecularia arma non portet, nullo uehiculo utatur &c. Poſt illos 40.dies unum annum integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpendatur, & abſtineat ſe a carne & caſeo & uino. Secundum uerò & tertium annum ſimili modo pœniteat. 4.autem annum & 5.6.& 7. iſto modo obſeruet.Ieiunet autem his ſingulis tres quadrageſimas.Vnam ante Paſcha Dñi a caſeo & pinguibus piſcib⁹, a uino & medone: Alterã ante natiuitatẽ s.Ioannis Baptiſtæ.Tertiam ante natiuitatem dñi Saluatoris ieiunet;

& abstineat se a carne & cæteris rebus prædictis. His septem annis rite expletis reconcilietur, & more pœnitentiũ sacris altaribus & sanctæ cõioni restituatur atque perfectionem consequatur, id est, cõmunionis Christi gratiam.

Vnanimes subscripserũt 22. episcopi præsidente, & adiurante Pio principe Arnolfo.

Reliqua capitula requirat Lector in uolumine magno cõciliorum, quæ sustulimus ne aliàs dicta repeteremus. *Hic sustulim' fol. 456.*

Stephanus 5. papa 112. sub Petro sedit annos 7. *An. do. 89c. Stephanus 5. Pon. 112.*

Formosus 113. Papa sedit annos 6. Iterũ tum ingens dissidium fuit Romæ de electione. *An. do. 896.*

Bonifacius 6. Papa 114. sedit dies 26. De tẽpore quo sedit in sede Petri, magna controuersia est inter scriptores. *An. do. 901. Bonifacius 6. Pont. 114.*

Stephanus 6. Papa 115. sedit annũ 1. Hic magno odio persecutus est Formosi nomẽ, cuius inordinationes omnes resciuit & damnauit. Iã enim tunc cœperat pontificum & uirtus, & integritas deficere. *An. do. 901. Stephanus 6. Pont. 115.*

Romanus 1. Papa 116. sedit menses 3. in quibus uniuersa acta Stephani improbat, & abrogat. *An. do. 902. Romanus 1. pont. 116.*

Theodorus 2. Papa 117. sedit dies 20. *902.*

Ioannes 10. Papa 118. sedit annos 2. *902.*

Benedictus 4. Papa 119. sedit annos 4. *An. do. 904.*

Leo 5. Papa 120. sedit dies 40. quẽ Christophorus familiaris illius honore pontificatus spoliauit, cupidine quadam dominandi. *Benedictus 4 Pont. 119. An. do. 907.*

Christophorus 1. Papa 121. põtificatum malis artibus adeptum, male amisit, septimo mẽse dignitate eiectus, monasticã uitã obire cogit. *907. Christoph. 1. Pont. 121.*

Sergius 3. Pontif. 122. An. do. 907. Sergius 3. Papa 122. sedit annos 7. Hic Christophorũ è monasterio tractũ in uincula conie cit, & Formosi nomen subinde prosequitur, cu ius corpus humatum truncari capite iussit, res plena horroris, ut uideas quantum iam degenerabant põtifices a maioribus suis, ne cui mirum sit interim siqui abusus & peruersæ opiniones in ecclesiam irrepserunt.

An. do. 914. Anastasius 3. Papa 123. sedit annos 2.

916. Landus 1. Papa 124. sedit menses 6.

Landus 1. Pontif. 124. Ioannes 11. Papa 125. sedit annos 13.

Leo 6. Papa 126. sedit menses 7. sub Henrico Germano Cæsare 9.

Stephanus 7. Papa 127. sedit annos 2.

Ioã. 12. põ. 128. Ioannes 12. Papa 128. sedit annos 4.

Leo 7. Papa 129. sedit annos 3. sub eodem Henrico Cęsare.

Stephanus 8. Papa 130. sedit annos 3.

Martinus 3. Papa 131. sedit annos 3. mẽses 6. dies 10. Electus fuit sub Othone primo Germano Cæsare decimo.

Agap. 2. põ. 132 Agapetus 2. Papa 132. sedit annos 9. sub eodem Cæsare.

Ioannes 13. Papa. 133. potentia patris fretus pontificium munus sibi desumit. Vir qui uenationibus magis q̃ orationib⁹ uacabat, & multa alia auditu indigna de eo dicũtur. Sedit annos 8. Is Othonẽ Cęsarea corona exornauit.

Benedictus 5. Pont. 134. Benedictus 5. Papa 134. sedit mẽses 6. Hunc eiecit Otho Imperator a sede sua, & compulit clerum, ut susciperet Leonem illius loco.

Leo 8. põt. 135. Leo 8. Papa 135. sedit annum 1.

Ioannes 14. Papa 136. sedit annos 6. Ab hoc

Otho 2. corona imperij donatus est.

Benedictus 6. papa 137. sedit annum unum. Hic a Cynthio Romano ciue capit, & in arcē (quā sancti angeli uocāt) includit: & eodē loco nō multo post fame morit sub Otho. 2. Cęsare. Bened. 6. pont. 137.

Donus 2. Papa 138. sedit annum unum sub eodem Cæsare. Donus 2. Pontif. 138.

Bonifacius 7. papa 139. sedit mēses septem, malis artibus pontificatū adeptum, male amisit sub eodem Cæsare.

Benedictus septimus papa 140. sedit annos octo sub eodem Cæsare.

Ioannes 15. papa 141. sedit menses quatuor. Hic mēse 3. sui pōtificatus a Romanis capitur, & in mole Adriani īclusus, pædore carceris inedia morit sub Othone 3 Germano Cęsare 12. Ioānes 15. pontif. 141.

Ioānes 19. papa 142. sedit mēses 8. nihil cōmemoratiōe dignū gessit hoc tpe, sub eodē Cęsar. Ioānes 16. pontif. 142.

Ioannes 17. papa 143. sedit annos 10. menses 6. dies 10. sub eodem Cæsare.

Gregorius 5. Papa 144. sedit annos duos, menses quinqꝫ. Hic seditione quadam eiectus est a pontificatu, sed undecimo mense p̄sidio Imperatoris Othonis restitutús est. Gregorius 5. Pontif. 144.

Ioānes 18. Hic fuit, qui uiuente Gregorio sedem per tyrannidem occupauit. Morit aūt & cum ignominia decimo mēse usurpati pontificatus, sub eodē Cæsare. Annumerat Papa 145.

Syluester 2. Papa 146. malis artibus pontificatum adeptus, anno 4. moritur sub eodē Cæsare. Is magus fuisse fertur. Siluester 2. pōcif. 146.

Ioānes 19. Papa 147. sedit menses 4 dies 20. electus sub Henrico 2. Germano Cæsare 13.

Ioannes 20. Papa 148. sedit annos 4. menses quatuor sub eodem Cæsare. ad otium conuersus, nihil dignum memoria gessit.

Sergius 4. pōtif. 149. Sergius 4. pp̄ 149. sanctissimus pr̄ ecclesiæ, anno 2. sui pōtificatus morit̄ sub eodē Cæsare.

Benedictus 8. Papa 150. sedit annos 11. sub eodem Cæsare.

Ioannes 21. Papa 151. sedit annos 11. sub eodem Cæsare.

Benedictus 9. pontif. 152. Benedictus 9. Papa 152. sedit annos 11. electus sub Corrado 2. Germano Cæsare 14. Hūc propter ignauiam eiecerunt Romani a sede, et in eius locum suffecerūt Ioānem Sabinū epm, Syluestrum tertium appellantes: sed post nouem & quadraginta dies pulso adulterino pōtifice Benedictus restituitur.

Syluester 3. pōtif. 153. Syluester tertius annumeratur papa 153. qui tamen (ut diximus) non fuit uere Papa, sed seditione populi intrusus.

Gregorius 6. pont. 154. Gregorius 6. papa 154. sedit annos 2. uiuente adhuc Benedicto, a quo pontificatū (ut qdā uolunt) acceperat, quamuis alij aliud dicant.

Clemēs 2. pontif. 155. Clemēs 2. Papa 155. in synodo pōtifex creatur imperante & cogēte Henrico 3. sed abeunte Imperatore Romani ueneno pontificē e medio sustulere pontificatus sui mense 9.

Damasus 2. pontif. 156. Damasus 2. papa 156. per uim pontificatum occupat, nullo cleri populiq; consensu. Adeo inoleuerat hic mos, ut cuiq; ambitioso liceret Petri sedem inuadere. Sed non diu tulit Deus hanc tyrannidem, nam 23. die usurpati pontificatus moritur: quare merito a nonnullis non recensetur inter pontifices.

Leo 9. Papa 157. anno dñi 1049. pontificatũ optima ratione obtinuit, nõ assumens sibi honorẽ, sed a Deo uocatus uelut alter Aaron, sic optime functus est officio suo. Sedit annos qnque, mẽses duos, & dies sex, sub Henrico 3. qui niger dictus est. Sub hoc tp̃s fuit Berengarius author erroris de sacr̃o cœnæ dñicæ: cuius error a Leone in concil. Vercellẽsi dãnatus est. An.do.1040. Leo 9.põ.157.

Victor 2. Papa 158. hic magnã synodũ Florẽtiæ habuit, in qua multos ep̃os, tum simoniæ, tũm fornicationis cã ep̃atu priuauit, clerumq́ admonuit, quid maxime ad se pertineret, p̃posita pœna his qui leges transgrederentur. Moritur anno secundo, mense 3. die 14. Vict.2.põ.158.

Stephanus nonus papa 159. sedit menses septem, dies octo. Steph.9.pont. 159.

Benedictus 10. Papa 160. sedit menses 9. dies 20. eiectus est è sede suborta Romæ contentione quadã sup̃ electione sua: subrogatus est eius loco Gerardus q̃dam ep̃s Florentinus. Bened.10. pontif.160.

Nicolaus 2. papa 161. qui pro Benedicto suffectus est. Hic apud Lateranum habito concilio sacerdotali, legem tulit, quæ sic habet. Nic.2. põ.161. 1057.

Siquis pecunia aut gratia humana, aut populari militari'ue tumultu sine cõcordi & canonica electione Cardinaliũ fuerit in throno Petri collocatus, is nõ apostolicus, sed apostaticus, id est, a rõne deficiens merito uocet̃. Liceatq́ Cardinalibus, clericis, & laicis Deum colentibus, illũ (ut p̃donem, anathematizare, & quouis humano auxilio a sede ap̃lica propellere: atq; quouis in loco (si in urbe nõ liceat) catholicos huiusce rei causa congregare. *Is Pontif. primus statuisse dicitur ius eligendi pontificis in posterũ penes cardinales tantũ fore.*

In eodem cõcilio ferunt reuocatũ ab errore suo Berengarium diaconũ Andegauẽsis ecclesiæ, qui arbitrabat̃ in sacr̃o eucharistię non esse uerum Christi corpus, integrumq́ sanguinem, nisi ut in signo & figura: quem errorem instante & urgente Nicolao publice confessus est. Tertio pontificatus sui anno morit̃ sub Henrico 3. Germano Cæsare 15.

Alex.2.põ.162 Alexander secundus Papa 162. sedit annos undecim, menses sex, sub eodem Cæsare.

Greg.7.põ.163 Gregorius 7. papa 163. omnium bonorũ cõsensu Põtifex creatur anno salutis 1072. Habes formam electionis suæ, & alia annotatione digna in Platina, ex q̃bus unum est, q̃ Henricum quartum Imperatorẽ, qui quia multis malis & iniurijs affecerat ecclesiam Romanam, ipsum priuatũ prius omni regia administratione anathemate notauit, nec fuit absolutus donec deposito regali ornamento, nudis pedibus (quãuis aspera esset hyems & gelu cuncta rigescerent) uenit ad Pontificem, & ueniam petens absoluitur, & ecclesiæ reconciliatur, pace iure iurando confirmata, & integra obedientia præmissa. Sedit annos 12. mensem unum.

Vict.3.põ.164 Victor tertius papa 164. ex Abbate montis Cassini pontifex creatur, qui (ut aliqui ferunt) opera Henrici ueneno in calice eiecto, dum sacrificat, necatur anno primo sui pontificatus sub Henrico 4. Cæsare Germano 16.

Vrb.2.põ.165. Vrbanus secundus papa 165. Hic Archiepi-
1086. scopo Toletano pallium & priuilegia multa concessit, eundemq́ totius Hispaniæ primatẽ instituit, & regem Galliciæ cum omni diœcesi

ſancti Iacobi anat hematis uinculo illigauit, quia ꝓuinciæ ep̃m in carcerem inaudita cauſa coniecerat. Ciſtercienſium ordinem primo in Burgundia excitatum ſua authoritate cõfirmauit. Sunt etiam qui ſcribant Carthuſianos monachos huius pontificis tempore originem habuiſſe, quamuis alij tp̃ibus Victorij tertij hoc aſcribant. Sedit annos 12. ſub eodem Cęſare.

Paſchalis ſecundus Papa 166. Hunc totus clerus nolentem & latitãtem Põtificem creat, ꝙ diceret humeros ſuos nequaquã tanto oneri ſuffecturos. Sub hoc floruit Anſelmus uir æque ſanctus & doctus, & diuus Bernardus uitæ monaſticæ facile princeps, Abbas Claræ uallen̄. Sedit autem Paſchalis annos decem & octo, menſes ſex, electus ſub eodem Cæſare. *Paſchalis 2. pontif. 166.*

Gelaſius ſecundus papa 167. Huius temporibus ſcribunt, quidã habuiſſe originem Templarios milites, qui non longe a ſepulchro Domini habitantes, peregrinos ſuſcipiebãt, eosq́ per loca ſacra armati ducebant, ac reducebãt: quo eis ſine periculo inuiſere loca ſacra liceret. Sedit annum unum. *Gelaſius 2. põtif. 167.*

Caliſtus ſecundus Papa 168. electus eſt in Cluniacenſi cœnobio, in quo loco obierat Gelaſius. Verum, is non prius pontificium habitũ ſibi deſumpſit, ꝙ̃ intellexit ſe ab his quoq; cardinalibus cõfirmari, qui Romæ & in Italia remanſerant. Anno 5. menſe decimo ſui pontificatus moritur in Domino, electus ſub Hẽrico 5. Germano Cæſare 17. *Calixtus 2. pontif. 168.*

Honorius 2. papa 169. familiaritate p̄claroꝝ uiroꝝ mirifice delectatus eſt, quos & Ro *Honorius 2. pontif. 169.*

mæ retinebat. Sub hoc floruit Hugo de Sācto Victore, qui scribendo sui ingenij p̄clara monimenta reliquit. Huius tp̄e Arnulphus Christianæ religionis prædicator egregius clericorum insidijs necat̃, ꝙ acerbe nimium in eoꝝ lasciuiā & libidinem inueheretur, quodq́ eoꝝ pōpam & in cōparandis diuitijs nimium studiū improbaret, paupertatem Christi & integerrimam uitam ad imitationem omnibus proponens. Moritur anno quinto sui pontificatus, & mense secundo sub eodem Cæsare.

Inn.7.pō.170 Innocentius 2. papa 170. Cōtra hunc Petrus Romanus ciuis Romæ Antipapa (eo absente) creatur, Anacletusq́ uocatur: quem post dies aliquot Lotharius Germanoꝝ rex, Roma expulit, & Innocentium restituit. Sedit annos 14. menses 7. sub eodem Cæsare.

Cœl.2.pō.171. Cœlestinus 2. papa 171. sedit menses 5. elect⁹ sub Corrado Sueuo Germano Cæsare 19.

Luc.2.pō.172. Lucius 2. papa 172. Huius consensu in Gallia synodus ep̄orum & Abbatum facta est cōtra Biliardum philosophum peripateticū, qui præsente Ludouico rege rationibus uictus, nō modo sentētiam mutauit, sed monasticam uitam & religionem professus est. Sedit mēses 7. dies quatuor sub eodem Cæsare.

Eug.3.pō.373. Eugenius tertius papa 173. antea sancti Anastasii Abbas, quem sanctus Bernardus monachū induerat, ad quem sedentē in cathedra Petri scripsit libros de consideratione, sua religione & eruditione refertissimos. Sedit annos 8. menses 4. dies 20. sub eodem Cæsare.

Anastasius 4. pont.174. Anastasius quartus papa 174. sedit annum

unum,mẽses 4.sub eodẽ Cæsare. Tunc doctrina & uita florebat Ricardus de sancto Victore,cuius scripta nunc extant integra.

Adrianus quartus Papa 175. sedit annos 4. menses 10. sub eodem Cęsare. Adr.4.põ.175 1161.

Alexander 3. papa 176. sub eodem Cæsare. Cõtra hunc electus est per tres cardinales Octauianus Romanus ciuis (Victor appellatus) & fuit schisma in ecclesia ferme' per 20. annos. Alexander uero' post longos & assiduos labores, cum iam quieturus a tyrannicis perturbationibus uideret, pontificatus sui anno 21. Romæ moritur (sublatis prius e' medio quatuor schismaticis pontificibus, quorũ seditionibus ecclesia Romana ferè subuersa est. Sub hoc põtifice beatus Thomas Cantuariẽsis archiepŝ martyriј mercedem assecutus est. Alex.3.põ.176 *Hic Senatus Veneti opera cõtra uim Imperatoris est in sede repositus.*

Lucius tertius Papa 177. Hic ab urbe deiectus, eo q̃ cõsulum nomen abolere adnitebat, pontificatus sui anno 4. mẽse 2. die 18. moritur Veronæ sub Friderico 1. Germano Cæsare 20. Scribũt aliq̃ Petrũ Comestorẽ, qui historiam utriusq; testamẽti conscripsit, in ṗrio tũc fuisse. Luc.3. Põ.177

Vrbanus 3. papa 178. Hoc administrante sacerdotium, occupata est ab infidelibus Hierosolyma ciuitas sancta. Vrbanus ꝓficiscens Venetias cõparandę classis gratia, dolore animi, quem ex calamitate Christianorũ acceperat, Ferrariæ moritur, pontificatus sui anno 1. mense 10. die 25. sub eodem Cæsare. Vrb.3.põ.178

Gregorius octauus Papa 179. tractat de recuperanda Hierosolyma, sed dum hæc agit Pisis moritur pontificatus sui die quinquagesi- *Gregorius 8. pontif.* 179.

mo septimo. Sub eodem Cæsare.

Clemens 3. pōtif. 180. Clemens tertius papa 180. sedit annos tres, menses quinque, sub eodem Cæsare.

Cœlestinus 3. pontif. 181. Cœlestinus 3. papa 181. Hic Constantiam monacham rege Rogerio natam occulte è monasterio Panormitano eduxit, & Henrico sexto dispensatione apostolica in matrimonium collocauit. Vir sanctissimus nihil in uita pręter misit, quo terra sancta recuperaretur, sedit annos sex, menses septem, dies undecim, electus sub Friderico primo.

Innocentius 3. pontif. 182. Innocentius 3. Papa 182. uir ante pontificatū doctrina & moribus insignis a Cœlestino in numerū cardinalium refert, quo mortuo, oīum consensu in eius loco pontifex sufficitur, sub Henrico 6. Germano Cæsare 21. Huius tēporibus oborta apud Tholosam hæresis est, quā eodem procurante, beatus Dominicus (a quo ordo fratrum pręedicatorum fuit institutus) mira celeritate compescuit.

CONCILIVM LATERANENSE

Cōciliū Lateranū maximū sub Innocentio tertio celebratū, anno salutis 1215. cui interfuit Hierosolymitanus, & Cōstātinopolitanus Patriarcha Metropolitani 70. Epī 400. Abbates 12. priores cōuentuales 800. Græci & Romani imperij legati, regū uerò Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri oratores. Papa moritur Perusij pontificatus sui anno 18. mense 7. die 16. Adiuuarunt huius pōtificis uirtutem & doctrinam beati Dominici & beati Francisci Assisinatis sanctitas è quibus prædicatorū & minorum ordo ortum habuit.

ACTA

ACTA CONCILII LATERANENSIS per titulos distributa.

De fide catholica. *Cap. 1.*

In capitulo primo sunt articuli sequentes, q ad fidem pertineant.

Vnus est Deus indiuisus in essentia,& discretus in personis, creator omnium &c. Is ab initio temporis utrãque de nihilo condidit creaturam corporalem & spiritualem (angelicam.s. & mundanam.) Deinde humanam quasi communem ex spiritu & corpore constitutam.

Diabolus à Deo quidem natura creatus est bonus,sed ipse p se factus est malus:homo uerò diaboli sugestione peccauit &c.

Hæc sancta Trinitas secundum communẽ essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates est discreta &c.

Vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter est incarnatus,ex Maria uirgine spiritus sancti cooperatione conceptus.

Omnes mortales cũ suis proprijs corporibus resurgent,quę nunc gestant,ut recipiant secundum merita sua,siue bona fuerint, siue mala,mali cum diabolo pœnam perpetuam,boni cum Christo gloriam sempiternam.

Vna est fidelium uniuersalis ecclesia, extra quam nullus saluatur &c.

Verum Christi corpus & sanguis in sacro altaris sub speciebus panis & uini ueraciter continentur,transubstantiatis pane in corpus & uino in sanguinem potestate diuina &c.

Hoc sacramentũ nemo potest conficere,nisi sacerdos fuerit rite ordinatus secundũ claues

ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis & eorum successoribus Iesus Christus.

Sacramentum baptismi, quod cũ inuocatione Trinitatis consecratur in aqua, tam paruulis quàm adultis in forma ecclesię a quocunque rite collocatum fuerit, próficit ad salutem &c. Si tamen post susceptionem baptismi contingat prolabi in peccatum, per ueram pœnitentiam semper potest recuperari &c.

De summa tri ni. & fi. ca. 1. Non solum uirgines & continentes, uerum etiam coniugati per fidem rectam & operationem bonam, ad æternam merentur beatitudinem peruenire &c.

De errore Abbatis Ioachin. Cap 2.

Damnamus ergo, & reprobamus libellum, siue tractatũ, quẽ Abbas Ioachin edidit cõtra Magistrũ Petrũ Lombardũ de unitate, seu essentia Trinitatis, appellans hæreticum & insanum, pro eo ꝙ in suis dixit sententijs, quomodo quædã summa res est pater & filius & spiritus sanctus, & illa nõ est generans, neque genita, nec procedens. Vnde asserit, ꝙ ille non tam Trinitatẽ, quã quaternitatẽ astruebat in Deo, uidelicet, tres personas, & illam cõmunem essentiam, quasi quartã, manifeste protestans, ꝙ nulla res est, quæ sit pater & filius, & spiritus sanctus. (*Hic deest aliquid*) sunt una essentia, una substantia, unaque natura, uerum unitatem huiusmodi non ueram & propriam, sed quasi collectiuam, & similitudinariam esse fatetur, quemadmodũ dicuntur multi homines unus populus, & multi fideles una Ecclesia, Iuxta il-

Actu 4. lud: Multitudinis credentium erat cor unum

& anima una: Et qui adhæret Deo, unus spiritus est. Item qui plantat & q rigat, unũ sunt, & omnes unum corpus sumus in Christo. Rursus in libro Regũ, Populus meus & populus tuus unum sunt. Ad hanc autem suam sententiam astruendã illud potissimũ uerbũ inducit, quod Iesus Christus de fidelibus inquit in Euãgelio: Volo pater, ut sint unum in nobis, sicut & nos unum sumus, ut sint cõsummati in unũ. Non.n. ait, ut fideles Christi sint unum, id est, una quædam res, quæ cõmunis sit omnibus, sed tantũ sunt unũ, id est, una ecclesia propter catholicæ fidei unitatem, & tandẽ unum regnum ꝓpter unionẽ indissolubilis charitatis. Quemadmodum in canonica Ioãnis epistola legitur. Quia tres sunt qui testimonium dant in cœlo Pater, & Verbum & Spiritussanctus, & hi tres unũ sunt, statimq́ subiungit. Et tres sunt qui testimoniũ dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & tres unum sunt, sicut in codicibus quibusdã inuenitur. Nos autẽ sacro & uniuersali concilio approbante, credimus & cõfitemur cũ Petro, quod una quædã res est incõprehensibilis quidẽ & inæstimabilis, quę ueraciter est pater & filius & spiritussanctus, tres simul personæ, ac singulatim q̃libet earundem, et ideo in Deo Trinitas est solũmodo, non quaternitas: quia quælibet trium personaꝝ est illa res, uidelicet substãtia, essentia, siue natura diuina, quæ sola est uniuersoꝝ principiũ, præter quã aliud inueniri nõ potest: & illa res nõ est generans, neq; genita, nec ꝓcedens, sed est pater qui generat, filius qui gignitur, & spiritussanctus, qui pro-

1.Cor.6.3. & 12.
3.Reg.22.
Ioan.17.
1.Ioan.5.

cedit, ut diſtinctiones ſint in perſonis, & unitas in natura. Licet igitur alius ſit pater, alius filius, alius ſpirituſſanctus, non tamen aliud, ſed id quod eſt pater eſt & filius, & ſpirituſſanctꝰ, id eſt omnino, ut ſecũdum orthodoxam & catholicam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Pater enim ab æterno filium generando, ſuam ſubſtantiam ei dedit, iuxta quod ipſe te-

Ioan. 10 ſtatur: Pater quod dedit mihi, maius eſt omnibus, ac dici nõ poteſt, quod partẽ ſuæ ſubſtantiæ illi dederit, & partem retinuerit ipſe ſibi, cũ ſubſtantia patris indiuiſibilis ſit, utpote ſimplex omnino. Sed nec dici poteſt, quod pater ĩ filium tranſtulit ſuam ſubſtantiam generãdo, quaſi ſic dederit eã filio, ꝙ nõ retinuerit ipſam ſibi: alioquin deſeruiſſet eſſe ſubſtãtia: Patet ergo ꝙ ſine ulla diminutione filius naſcẽdo ſubſtãtiam patris accepit, & ita pater & filius habent eãdem ſubſtantiã, & ſic eadẽ res eſt pater & filius & ſpirituſſanctus ab utroq; procedẽs.

Aliter ſunt unũ fideles xp̃i. aliter tres perſonæ diuinæ. Cũ ergo ueritas pro fidelibus ſuis ad patrem orat, Volo, inquiens, ut ipſi ſint unũ in nobis, ſicut & nos unum ſumus: hoc nomẽ, unum, pro fidelibus quidẽ accipitur, ut intelligatur unio charitatis in gratia: pro perſonis uerò diuinis, ut attendatur identitatis in natura unitas, quẽ-

Mat. 7 admodum ueritas alibi ait: Eſtote perfecti, ſicut & pater ueſter cœleſtis perfectus eſt, perfectione naturæ, utroq; uidelicet ſuo modo: quia inter creatorem & creaturam nõ poteſt tanta ſimilitudo notari, quin inter eos maior ſit diſſimilitudo notanda. Siquis igitur ſententiam ſiue doctrinam præfati Ioachim in hac parte de

Non ipſe Ioachim, ſed eius liber dãnatur.

fendere uel approbare pſumpſerit, tanq̄ hære ticus ab omnibus cōfutetur. In nullo tamen p̱ hoc florenti monaſterio, cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor, uolumus derogari, q̄m regularis inſtitutio eſt & obſeruantia ſalutaris, maxime cum idem Ioachim omnia ſcripta ſua nobis aſſignari mādauerit, apoſtolicæ ſedis iudicio approbanda ſeu ēt corrigenda, dictās epiſtolā cui propria manu ſubſcripſit. In qua firmiter confitetur ſe illam fidem tenere, quam Romana tenet eccleſia, quę cunctorum fidelium diſponēte dño mater eſt, & magiſtra. Reprobamus etiam & dānamus peruerſiſſimū dogma impij Amalrici, cuius mentem ſic pater mēdacij excæcauit, ut eius doctrina, nō tam hęretica cenſenda ſit, quàm inſana.

De hæreticis. Cap 3.

Excōmunicamus & anathematizamus omnem hæreſim, extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam orthodoxam catholicam fidem, quā ſuperius expoſuimus, condemnantes uniuerſos hæreticos, quibuſcunque nominibus cenſeantur: facies quidem habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicem colligatas, quia de uanitate cō ueniunt in idipſum.

Damnati uerò, ſecularibus poteſtatibus pręſentibus, aut eorum baliuis relinquantur animaduerſione debita puniendi, clericis prius a ſuis ordinibus degradatis: ita quod bona huiuſmodi damnatorum, ſi laici fuerint, confiſcētur, ſi uero clerici, applicentur eccleſiis a q̄bus ſtipendia perceperunt.

Punitio hæreticorum ſecularibus poteſtatibus committenda.

Qui autē inuenti fuerint ſola ſuſpicione no-

Contra ſuſpectos de hæreſi.

tabiles, nisi iuxta considerationes suspicionis qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione mõstrauerint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignã ab omnibus euitentur, ita quòd si p annum in excõmunicatione perstiterint, ex tũc uelut hæretici condemnentur.

Quòd iuramentum debent p̄stare seculares potestates.

Moneantur autem & inducãtur, et, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur seculares potestates cuiuscunque officij, etiam sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publice iuramentum, quòd de terris suæ iurisditioni subiectos, uniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos, bona fide p uiribus exterminare studeãt, ita q amodo qñcunque quis fuerit in potestatẽ siue spiritualem siue temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum firmare.

Si uero dñs temporalis requisitus & monitus ab ecclesia, terram suã purgare neglexerit, ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanũ & cõprouinciales episcopos excõmunicationis uinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annũ, significetur hoc summo pontifici, ut ex tunc ipse uasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, & terrã exponat catholicis occupandã, qui eam exterminatis hęreticis sine ulla cõtradictione possideãt, & in fidei puritate conseruẽt, saluo iure dñi principalis, dũmodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentũ opponat, eadẽ nihilominus lege seruata circa eos, qui non ha-

bent Dominos principales.

De priuilegijs concessis catholicis qui hæreticorum exterminio insistunt.

Catholici uero qui crucis assumpto charactere, ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgētia, illoq; priuilegio sint muniti, quod accedentibus in terræ sanctę subsidium conceditur.

Excōmunicentur, qui sine licentia prædicant.

Quia uerò nonnulli sub specie pietatis, uirtutem eius (iuxta quod ait Apostolus) abnegātes, authoritatem sibi uendicant prædicandi, cum ipse Apostolus dicat. Quomodo prędicabunt, nisi mittātur? omnes qui prohibiti, uel nō missi, præter authoritatem ab Apostolica sede uel catholico episcopo loci susceptam, publice uel priuatim prædicationis officium usurpare præsumpserint, excōmunicationis uinculo innodentur: & nisi quantocyus resipuerint, alia competenti pœna plectantur. 2.Tim.3. Roma.10.

Deponatur Episcopus qui ad expurgandas hæreses negligens inueniatur.

Volumus igitur & mandamus, & in uirtute obedientiæ districte præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda epi per diœceses suas diligenter inuigilent, si canonicam effugere uoluerint ultionem. Siquis enim episcopus super expurgādo de sua diœcesi hereticæ prauitatis fermento negligēs fuerit uel remissus, cum id certis indicijs apparuerint, ab episcopali officio deponatur, & in loco ipsius alter substituatur idoneus, qui uelit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Cap.4.De ſuperbia Græcorum contra Latinos.

De hoc hẽs extra de bap.& eius effectu etc.

Cap.5.De ordine ſedium Patriarchalium.

Vt poſt Romanam eccleſiam,quę mater uniuerſorum Chriſti fidelium eſt & magiſtra,Conſtantinopolitana primũ,Alexãdrina ſecundũ, Antiochena tertium,Hieroſolymitana quartũ locum obtineant &c.

Cap.6.Vt ſingulis annis prouincialia celebrentur concilia.

Metropolitani ſingulis annis cũ ſuis ſuffraganeis prouincialia nõ omittant concilia celebrare, in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformãdis,pſertim in clero, diligentem habeant cũ Dei timore tractatum &c.

Cap.7. De correctione exceſſuum.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij.c.Irrefragabili.

Cap.8. De inquiſitionibus.

Contra delinquentes tribus modis poteſt procedi,per accuſationem,denunciationem,et inquiſitionem.Diligens tamẽ adhibeatur cautela,ut ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio,ſic & enunciationem charitatiua admonitio,& inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire &c.

Extra de accuſa.c.Qualiter & quando.

Cap.9.De diuerſis ritibus in eadem ſide per epiſcopum tolerandis.

De hoc habes extra de officio iudicis ordinarij.c.Quoniam.

Cap.10.De prædicatoribus inſtituendis cum epiſcopi prædicare non ualeant.

Ibi.c.ſequẽti. Officiũ epõrũ pdicare populo.

Cum ſæpe cõtingat,q epiſcopi ,ppter occupationes multiplices,uel inualetudines corpo

rales,seu occasiones alias (nec dicamus defectum sciẽtiẽtię,qđ in eis est reprobandũ oĩno, nec de cętero tolerandũ)ꝑ seipsos nõ sufficiunt ministrare populo uerbũ Dei,maxime per amplas diœceses & diffusas, gñali constitutione sancimus,ut epĩ uiros idoneos ad sanctæ prędicationis offĩm salubriter exequendũ assumant, potentes in opere & sermone, qui plebes sibi cõmissas uice ipsoꝝ(cum per se idẽ nequeunt) solicite uisitantes, eas uerbo ædificent & exẽplo,qbus ipsi cum indiguerint,congrue necessaria ministrent:quos habebunt epĩ coadiutores & cooperatores,nõ solum in prędicationis officio,ueꝝ etiam in audiendis cõfessionibus, & pœnitentijs iniungendis, ac cæteris quæ ad salutem pertinẽt aĩarum. Siquis aũt hoc neglexerit adimplere,districtæ subiaceat ultioni.

Cap. 11.

De magistris scholasticis in ecclesiis cathedralibus instituendis, de triennio in triennium celebrandis &c. *Extra de magistr. quia*

Cap.12. Extra de statu mona. in singulis.

Cap. 13.

De nouis religionibus prohibitis. *Extra de reli. gi. domi. c.fi.*

Cap.14.De incontinentia clericorum punienda.

De hoc habes extra de uita, & honesta.cleri.ut clericoꝝ. *Cap.15.*

De arcenda ebrietate clericoꝝ.ibidẽ.c.seq.

Cap.16.De iumentis clericorum. ibidem.

Cap.17.De comessationibus prælatorum, & negligentia eorũ super diuinis officijs &c.

De hoc habetur de celebratione missarum cap.dolentes.

Cap. 18.

Extra ne cle. uel mona. Sẽtentiam.

De iudicio sanguinis clericis interdicto, & de duello ab eis nõ exercendo: & p̃cipue ne q̃s q̃ sacerdos, & diaconus purgatione aquæ feruentis, uel frigidæ, seu ferri candentis ritum cuiuslibet bñdictionis, aut cõsecrationis impendat, saluis nihilominus ꝓhibitionibus de monomachijs, siue duellis antea ꝓmulgatis &c.

Cap. 19.

Extra de custodia eucharistiæ.

Relinqui nolumus incorrectum, q̃ quidam clerici sic exponunt ecclesias supellectilibus proprijs & etiam alienis, ut domus potius laicæ q̃ Dei basilicæ uideantur &c.

Cap. 21. *Fideles oẽs semel in anno confiteri tenentur*

Extra de pæni. & remis. c. omnis.

Oĩs utriusque sexus oĩa sua peccata cõfiteantur fideliter saltem semel in anno proprio sacerdoti, uel alieno, prius tñ a ꝓprio sacerdote impetrata uenia, qm̃ aliter ille ipsum non põt absoluere, uel ligare. Et suscipiat reuerẽter ad minus in pascha Eucharistiæ sacr̃m, nisi proprius sacerdos ab eius perceptione dixerit abstinendũ &c. Sit aũt sacerdos discretus, & cautus, diligenter inquirens & peccatoris circunstãtias & peccati, per quas prudenter intelligat quale illi consilium debeat exhibere, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis utẽdo ad sanandum ægrotum &c. Caueat aũt oĩno ne uerbo, uel signo, uel alio quouis modo ꝓdat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiorum cõsilio indiguerit, illud absque ulla expositione personæ caute req̃rat &c.

Ca. 102. sextæ synodi.

Cap. 22.

Extra ibidem c. seq.

Qm̃ infirmitas corporalis nõnunq̃ ex peccato ꝓuenit, medici ante oĩa curent aduocare

medicos aiarum, ut postquam infirmis fuerit de spiritualis salute puisum, ad corporalis medicinæ remediū salubrius pcedat, cū causa cessante cesset effectus. Cęterum cum aia sit multo pstantior corpore, sub anathemate phibemus neqs medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculū animæ conuertatur.

Cap. 24.

Triplex est dūtaxat uia iuridicæ electionis, per īspirationem spiritus sancti, per scrutinium per compromissionem, qui uero contra prædictas formas eligere tentauerit, eligēdi (ea uice) potestate priuentur &c. *Extra de electio. cap.*

Cap. 29. De multa prouidentia.

Fuit in hoc cōcilio phibitū, ut nullus diuersas dignitates ecclīasticas, & plures ecclīas parochiales recipet cōtra sacrorum canonū instituta. Hoc idem in psonatibus decernimus obseruandū, addētes, ut in eadē ecclesia nullus plures dignitates habere psumat, aut personatus, etiam si curam non habeat aiarum. Circa sublimes tñ & lratas psonas, quæ maioribus sunt bñficijs honorādæ (cū ratio postulauerit) p sedē aplicam poterit dispēsari &c. *Cap. 31.* *Extra de præben. & digni. c. cum multa.*

Ad abolendā pessimā quæ in plerisqз inoleuit ecclesijs, corruptelā firmiter phibemus, ne canonicorum filij (maxime spurij) canonici fiant in secularibus ecclesijs, in qbus instituti sunt patres &c. *Cap. 32.* *Extra de fili. presby.*

Extirpandæ consuetudinis uitiū in qbusdam partibus inoleuit, q patroni ecclesiarum parochialium, & aliæ quędā psonæ, puentus ipsarum sibi penitus uendicantes psbyteris earundem *Extra de præben. & dign. c. extirpandæ.*

seruitio deputatis relinquũt adeo exiguã portionẽ,ut ex ea cõgrue nequeãt sustentari, unde fit ut in his regionibus pene nullus inueniatur sacerdos parochialis, qui uel modicã hẽat notitiam lrãꝝ. Cũ igiẽ os bouis triturantis alligari non debeat &c. Statuimus,ut portio sufficiens ipsis assigneẽ. Qui uerò parochialem habet ecclesiã,non ꝑ uicariũ sed ꝑ seipsum illi deseruiat, in ordine quẽ ipsius ecclesiæ cura requirit, nisi forte p̃bendæ, uel dignitati parochialis eccl'ia sit annexa,in quo casu cõcedimus,ut is,qui talem habet prębendã, uel dignitatem cũ oporteat eum in ecclesia maiori seruire,in ipsa parochiali ecclesia idoneũ & perpetuũ studeat habere uicarium canonice institutũ &c. Illud aũt penitus interdicimus, nequis in fraudem de ꝓuentibus ecclesiæ (quæ curam proprĳ sacerdotis debet habere)pensionem alĳ quasi pro beneficio conferre p̃sumat &c. *Cap.41.*

Extra de præscri. Quoniã. Nulla ualet absq; bona fide p̃scriptio tã canonica q̃3 ciuilis,cũ sit gñaliter oĩ cõstitutioni, atque cõsuetudini derogandũ,q̃ absq; mortali pc̃tõ nõ põt obseruari.Vñ oportet,ut qui præscribit,ĩ nulla tp̃is ꝑte rei hẽat cõsciam alienæ.

Cap.46.Clerici etiam propter communes utilitates grauari uon possunt.

Extra de immu.eccle. Aduersus. Aduersus cõsules & alios, qui eccl'ias & uiros eccl'iasticos talĳs, seu collectis & exactionibus alĳs grauare nituñ,conciliũ Lateranẽse ĩmunitati eccl'iasticæ uolẽs ꝓuidere, p̃sumptores hm̃õi sub anathematis districtione prohibuit,excõicationi p̃cipiens subiacere trãsgressores, & fautores eoꝝ donec satisfactionẽ,im-

pendāt cōpetentē. Verū siqñ forsan eps simul cū clericis tantā necessitatē & utilitatē inspexerint, ut absq; ulla coactione ad releuandas utilitates, & necessitates cōes (ubi laicorū nō suppetūt facultates) subsidia p ecclesias duxerint cōferenda, pdicti laici humiliter & deuote recipiāt, cū actionibus gratiarū. Propter ĩprudentiā tñ quorūdā, Romanū prius cōsulant pontificē, cuius ĩterest cōib⁹ utilitatib⁹ puidere &c.

Cap. 50. *Prohibitio copulæ coniugalis quartum gradum non excedat.*

Prohibitio copulę cōiugalis q̃rtū cōsanguinitatis & affini. gradū de cętero nō excedat, qm̃ in ulterioribꝫ gradibus iā nō pōt absq; graui dispēdio hmōi phibitio gñalr̃ obseruari. Ca. 51. *Extra de consan. & affin. Non debet.*

Clādestina cōiugia penitus inhibemus &c. *Extra de clandesti. despon. cū inibitio.*

Cap. 54. *Vt prius soluantur decimæ quàm tributa.*

Statuimus, ut exactionē tributorū & cēsuū pcedat solutio decimarū, uel saltē hi ad quos cēsus & tributa indecimata puenerint (qm̃ res cū onere suo trāsit) ea p cēsurā ecclesiasticā decimare cogant ecclesijs, quib. iure debeatur. *Extra de deci. & primi. & obla. Cū non.*

Cap. 58. *Tpe interdicti possunt monachi diuina celebrare.*

Celebrare diuina possunt tam monachi, q̃ clerici tpe interdicti (sed exclusis excommunicatis & interdictis) ianuis clausis & suppressa uoce, non pulsatis campanis. *Extra de priui. Quod non nullis.*

Cap. 62. *De reliquijs sanctorum.*

Cū ex eo q̄ quidā sanctorū reliquias exponūt uenales, ut eas passim ostēdant, xpianæ religioni sit detractū sæpius, imposterū præsenti decreto statuimus, ut antiquæ reliquiæ amodo extra capsam nō ostendant, nec exponant ue- *Extra de reli. qui. & uene. sanct. Cum ex eo.*

nales. Inuentas aũt de nouo nemo publice uenerari p̃sumat, nisi prius authoritate Romani põtificis fuerint approbatæ. Prelati uero de cetero nõ ꝑmittãt illos, qui ad eorꝝ ecclesias causa uenerationis accedunt, uanis figmentis, aut falsis decipi documentis, sicut & in plerisq; locis occasione quæstus fieri cõsueuit. Eleemosynarꝝ quoq; questores quorꝝ quidã se alios mẽtiẽdo abusiones nõnullas in sua p̃dicatione ꝓponunt, admitti (nisi ap̃licas uel diœcesani ep̃i lr̃as ueras exhibeãt), ꝓhibemus, & tunc p̃ter id qđ in ipsis continebit̃ lr̃is, nihil populo proponere permittantur. *Cap. 63.*

Quæstores modesti & discreti. Qui aũt ad q̃rendas eleemosynas destinantur, modesti sint et discreti, nec in tabernis aut locis incongruis hospitent̃: nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauẽtes omnino ne falsum religionis habitum gestent.

Moderamẽ indulgẽtiarum. Ad hæc, quia ꝑ indiscretas indulgẽtias atq; supfluas quas quidam ecclesiarꝝ prelati facere nõ uerent̃, & claues ecclesie contẽnunt̃, & pœnitentialis satisfactio eneruat̃, decernimus, ut cum dedicat̃ basilica, nõ extendat̃ indulgentia extra annum, siue ab uno solo, siue a pluribus ep̃is dedicet̃: ac deinde in anniuersario dedicationis tp̄e quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat: & infra hunc quoq; dierꝝ numerꝝ indulgẽtiarꝝ lr̃as p̃cipimus moderari, quæ pro quibuslibet causis aliquoties cõcedunt̃, cũ Romanus põtifex (qui plenitudinẽ obtinet ptãtis) hoc in talibus moderamẽ cõsueuerit obseruare. *Cap. 63.*

Extra de sy- Ne pro consecrationibus epõꝝ aut benedi-

ctionib9, aut ordinib9 clericorum aliqd accipiat. mo. Sicut pil certo.

Cap. 64. Monachæ pretio receptæ unà cum recipientibus de monasterio expellantur.

Quoniam simoniaca labes adeo plerasque moniales infecit, ut uix aliquas sine pretio recipiant in sorores, paupertatis prætextu uolentes huiuscemodi uitium palliare: ne id de cętero fiat, penitus prohibemus, statuentes, ut quęcunque de cætero talem prauitatē cōmiserit tam recipiens quàm recepta, siue sit subdita, siue prælata. sine spe restitutionis de suo monasterio expellatur, in locū arctioris regulæ ad agendam perpetuo pœnitentiam retrudenda. Extra ibidē. Quoniam.

De his aūt quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus prouidendū, ut remotæ de monasterijs, quæ perperam sunt ingressæ, in alijs eiusdem ordinis collocentur.

Quòd si propter nimiam multitudinem alibi forte nequiuerint cōmode collocari, ne forte dānabiliter in seculo euagent, recipiant in eodem monasterio dispēsatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obseruandum. Verum ne per simplicitatē uel ignorantiā se ualeāt excusare, præcipimus ut diœcesani Epi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

Cap. 65. Extra ibidem.

Cap. 66. Extra ibidem.

Cap. 67. Iudæi ēt cōpellendi sunt ad restituēdas usuras.

Statuimus ut si de cætero quocunque prætextu Iudæi a Christianis graues & īmoderatas usuras extorserit, Christianorum eis participium Extra de usuris. Quanto amplius.

Quādo cogun tur Iudæi ſatiſ facere pio uſu ris.

ſubtrahat̃ donec de ĩmoderato grauamine ſatisfecerint cõpetẽter. Cẽſura ẽt eccleſiaſtica Iudæos decernimus cõpellẽdos ad ſatiſfaciendũ eccleſijs pro decimis & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus & poſſeſſionibus alijs pcipere cõſueuerãt, anteq̃ ad Iudæos quocũq; titulo deueniſſent Cap. 68.

Extra de Iudæis, & Saracenis.

Statuimus ut Iudæi utriuſque ſexus in omni Chriſtianorũ puincia, & in omni tpe, qualitate habitus publice ab alijs pplis diſtinguantur. Cap. 69.

Extra ibidem Cum ſit.

Nec Iudæi, nec Pagani officijs publicis præficiantur.

Poſtremo loco habet̃ ĩ hoc cõcilio bulla expeditionis p recuperãda terra ſctã ſctiſſime edita. In qua expeditione oẽs clerici mãdato concilij bonã partẽ eccleſiaſticorũ prouentuum in ſubſidiũ terrę ſanctæ tradiderũt. Papa uero, & Cardinales integrã decimã. In reliqs capitulis remittimus lectorẽ ad magnũ uolumẽ cõciliorũ, q̃ ne eadẽ pluries repeteremus, omiſimus.

Explicit cõciliũ Lateranẽ. primum.

A.D. 1214. Honorius pontif. 183.

Honorius. 3. Papa. 183. ordinem beati Dñici eo inſtante cõfirmat, & Fridericum ſecũdum anathemate notatũ imperij dignitate priuat. Idem & ordinẽ beati Frãciſci cõprobauit, quẽ biennio poſt Gregorius in catalogo ſanctorũ retulit. Sedit annos 10. menſes 7. dies 13.

Grego. 9. pontif. 184.

Gregorius 9. Papa 184. Hic beatum Dñicũ & beatum Franciſcum in ſanctos retulit, circa annum Domini 1240. Sedit annos quatuordecim, menſes quinque, ſub Friderico ſecundo Germano Cæſare 24.

Cœleſtinus

Cœleſtinus 4. Papa 185. ſedit tantū dies 18. uacat ſedes uno & uiginti mēſibus, donec Cardinales qui a Friderico Imperatore in carcere detinebantur, libertate donati ſunt. *Cœleſtinus 4. Pont. 185.*

Innocentius 4. Papa 186. Hic beatū Petrum Veronenſem ordinis Prædicatoꝝ ab hæreticis occiſum inter ſanctos martyres retulit. Idem ſtatuit ut Cardinales galero rubeo uterenť honeſtandi ordinis cauſa: & Hugonem ex ordine ſancti Dominici, uirū uita & doctrina inſignē, in Cardinalis dignitatem euexit, qui cōmentarios in totam Bibliam ſcripſit. Sub hoc floruit Alexāder ordinis minorum, qui ſummā in theologiam ſcripſit. Sedit annos undecim 6. dies 12. ſub eodem Cæſare. *Inn. 4. Pont. 186.* *Sub hoc etiam Decretaliū uolumē eſt editū*

Alexāder 4. Papa 187. ſedit annos 7. Vacat ſedes menſibus tribus, diebus 4. Huius pontificis uita ab omnibus certe mirifice laudatur, electus ſub Vuillhelmo Germano Cęſare 26. *Alexā. 4. Pontif. 187.*

Vrbanus 4. Papa 188. Scribūt aliqui ſub Vrbano fuiſſe Albertum cognomento Magnū, & Diuum Thomam Aquinatem ordinis Prædicatorum. Sedit autem annos tres, mēſem 1. ſub eodem Cæſare. *Vrba. 4. Pontif. 188.*

Clemens 4. Papa 189. Hic uxorē & liberos habuerat, qua mortua factus eſt eps̄, deinde Cardinalis, & abſens electus papa ſub eodem Cęſare. Sedit annos tres. Quo mortuo non ſolum inter populos Italiæ, quos in officio ſanctiſſimus Pontifex authoritate ſua continebat, uerū etiam inter Cardinales diſcordia orta eſt de creando nouo Pontifice, ut biēnio ſedes uacauerit. Bona eccleſiæ Clemens uir integerri- *A.D. 1265.* *Clem. 4. Pontif. 189.* *Nota.*

mus adeo accurate dispensauit, ut cū haberet duas filias ex mortua uxore ante pontificatum susceptas, uni in monasterio collocatę triginta tantū libras dedit. Alteri, q̄ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione nequid unquam amplius peteret. Habuit & nepotē clericū, quē ubi cōperit tres præbendas habere, optionem facere cōpulit, ut quā uellet ex his retineret, et duas relinqueret. Instantibus autem amicis ut nō tm̄ nepoti illa dimitteret, sed maiora & plura tribueret, respondit se Deo, nō autem carni & sanguini acquieturum: quem utinam uniuersi pontifices imitati essent.

Deo, nō tamē carni & sanguini acquieuit sanctus Pō tifex.

Gregorius 10. papa 190. sub eodem Cæsare, sedit annos quatuor. Sub hoc celebratum est concilium Lugdunense generale, in quo seq̄ns ueritas definita est.

Fideli & deuota professione fatemur q̄ spiritus sanctus æternaliter ex patre & ex filio, nō tanq̄ ex duobus principiis, sed tanquā ex uno principio, nō duabus inspirationibus, sed unica inspiratione procedit. Hoc ꝓfessa est hactenus, p̄dicauit, & docuit sacrosancta Romana ecclesia mater omnium fidelium & magistra. Hoc habet orthodoxoꝝ patrum atq; doctoꝝ Latinoꝝ pariter & Gręcoꝝ incōmutabilis & uera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis p̄missę ueritatis ignorantiam in errores uarios sunt prolapsi, nos sacro approbante concilio dānamus, & reprobamus omnes, qui negare p̄sumpserint ęternaliter spiritū sanctum ex patre & filio procedere: siue etiam temera-

Processio spūs sancti a patre & filio profitetur.

Vnica inspiratione s.s. æternaliter procedit.

rio ausu asserere quòd Spiritus sanctus ex patre & filio tanquam ex duobus principijs, & non tanquam ex uno procedat. Habentur de summa trinit. & fi. cath. in 6.

In eodem concilio mandatū est, ꝙ nullus sacerdos manifestos usurarios ad confessionem admittat, siue ipsos absoluat, nisi de usuris satisfecerint, uel de satisfaciendo pro suarū uiribus facultatū præstent idoneam cautionem. *Vsurarij non absoluendi.*

Innocētius 5. papa 191. ex ordine sancti Dominici assumptus ad pontificatum anno domini 1275. Sedit mēses 6. sub Rudolfo Germano Cæsare 27. *Inn. 5. Pō. 191.*

Adrianus quintus papa 192. sedit dies quadraginta sub eodem Cæsare. *Adr. 5. pō. 192.*

Ioannes 22. papa 193. Vir literatus, sed in rebus gerendis, ut dicitur, parum prudens. Moritur pontificatus sui mense 8. sub eodem Cæsare. Sub hoc facta est definitio contra eos, qui dicunt Christum & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt, nullum ius eis fuisse. Eiusmodi sententiam erroneam & hæreticam esse censendam declarat in extrauagan. Cum inter nonnullos de uerb. sig. Sub eodem Ioanne 22. damnantur errores Ioannis de Poliaco doctoris Parrhisiensis. *Ioā. 22. pō. 193.* *Hæretica snīa cōtra asserētes xpm nec eius discipulos nihil habuisse.*

Primus, quòd confessi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata quę confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti. *Errores Ioannis de Poliaco.*

Secūdus ꝙ stante (omnis utriusq; sexus) edicto in cōcilio generali, Romanus pontifex nō potest facere, ꝙ parochiani nō teneant omnia

peccata sua semel in anno ꝓprio sacerdoti confiteri (quem dicit esse parochianum curatum.) Immo nec Deus posset hoc facere, quia (ut dicebat) implicat contradictionem.

Tertius, ꝙ Papa nō potest dare potestatem generalem audiendi confessionem, immo nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadē confiteri proprio sacerdoti, quē dicit esse (ut pręmittitur) proprium curatum. Prædictos articulos, & quemlibet eorꝝ tanquam falsos & erroneos & a doctrina sacra deuios authoritate apostolica cōdemnamus, & reprobamus de fratrū nostrorꝝ cōsilio, & contrariā esse catholicā fidē asserimus. s. ꝙ illi qui prædictis fratribus confitentur, nō magis teneantur eadem peccata confiteri iterꝝ, ꝗ̃ si ea aliàs confessi fuissent eorum proprio sacerdoti, iuxta cōcilium generale. Habentur in extrauag. cōmuni. Vas electionis &c.

Nico. 3. Ponti. 194. Nicolaus 3. Papa 194. Scribunt historici neminē ante ipsum sacrificasse religiosius uisum, cum semper, dū solēnia ageret, lachrymas funderet. Vacantibus ecclesiis celerrime consulebat, & eas statim optimo & idoneo ministro committebat. Notarios & tabelliones a se, ut pestiferos, eiecit, Gregorium 10. & Ioānem 21. imitatus. Religionis obseruantissimus, instituti sancti Francisci, ob rerum humanarum contemptum, amator: ideo & decretali epistola quædam suæ regulæ ambigua declarauit. Sedit annos tres, menses quinqꝫ, sub eodē Cæsare. Vacat sedes menses quinque.

Notarij & tabelliones ut pestiferi reijciēdi.

Mart. 5. pō. 195 Martinus 5. papa 195. sedit ann. 4. mēsem 1.

Dominici assumptus ad pontificatū. Ita semper uixit, ut post mortem inter beatos merito censeatur. Sedit menses 8. dies 15. Electus est sub Alberto Germano Cæsare 29.

Cle. 5. pōt. 201 An. do. 1302. Clemens 5. papa 201. sub eodē Cæsare. Hic apud Lugdunenses egit in Gallia, & iam inde ab hoc tēpore, hoc est, anno 1305. translata est pontificia sedes ab urbe Roma Auinium Galliæ urbē, ubi ad septuaginta & quatuor annos remansit cū magno Christianorꝝ incōmodo. Interim noua hæresis apud Nouariēses p Dulcinum & Margaritam inuenta est, qua mares & fœminæ simul habitantes, in omnē libidinē prolabebantur, & Anabaptistarū more (q nostra hac ætate in incertū uagantur) senserunt nihil proprij habendum, nō esse administrandas respublicas Christianis: & similes phanaticas opiniones habuere. Sub hoc celebratū est concilium Vienense, in quo & librū Clementinarꝝ a se compositum edidit. Fertur hoc ferme tempore Tēplarios olim Christi milites a nostris ad Sarracenos defecisse. Quā ob rem interfecti sunt quotquot comprehendi potuerūt, eorumq́ bona partim Rhodianis militib⁹, ptim nouis religionibus sunt attributa. Sedit annos 8. menses 10. dies 15. Cōcilium Vienense gnale sub Clemente quinto celebratum: in quo probatæ sunt constitutiones illæ & definitiones, q̄ in uolumine Clementinarꝝ ferūtur. Vna est sub hac forma. Doctrinā oēm seu positionē temere asserentem, aut uertentē in dubium q̧ substantia animæ rationalis seu intellectualis uere ac perfecte humani corporis non sit forma, uelut

erroneam, ac ueritati catholicę inimicam fidei, hoc sacro approbante concilio reprobamus: definientes ut cunctis notā sit fidei syncerę ueritas: ac pcludatur uniuersis erroribus aditus, ne subintrent, q quisquis deinceps asserere defendere, seu tenere pertinaciter pręsumpserit, q anima rationalis, seu intellectiua nō sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquā hæreticus sit cēsendus. Item baptisma unicum baptizatos omnes in Christo regenerans esse (sicut unus Deus ac fides unica) ab omnibus fideliter confitendū, quod celebratur in aqua in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, credimus esse tam adultis q̄ paruulis cōmuniter pfectum remedium ad salutē. Verum quia quantum ad effectū baptismi in paruulis reperiūtur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuisse, quibusdā ex ipsis dicentibus per uirtutem baptismi paruulis quidē culpā remitti, sed gratiam nō conferri, alijs econtra asserentibus, q & culpa eisdem in baptismo remittitur, & uirtutes ac informans gratia infundunt quo ad habitum, & si non pro illo tēpore quo ad usum. Nos attendentes generalem efficaciā mortis Christi, q̄ per baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionē secundam (quæ dicit tam paruulis q̄ adultis cōferri in baptismo informantē gratiam & uirtutes) tanq̄ probabiliorem, & dictis sancto℞, & docto℞ moderno℞ theologię magis cōsonam & concordem sacro approbante concilio duximus eligendam. Habentur prædictæ duæ definitiones in Clem. de summa & fid. cath.

Anima rōnalis p se & eßē tialiter eſt forma humani corporis.

Tam paruulis quā adultis in baptiſmo confertur gratia uirtutesq; infunduntur.

In eodẽ concilio facta est cõstitutio, ut festũ corporis Christi celebretur feria 5. post octauã Pentecostes. concessis indulgẽtijs ijs, qui in eo festo, uel sub octauis officio uel horis itererint. Habetur in Clem. de reli. & uenera. sanctorũ.

In eodẽ damnati sunt errores Begardorũ & Beguinarum mulierum Alemaniæ.

Primus, quod homo in uita pñti tantum & talẽ perfectionis gradum potest acquirere, quod reddetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non ualebit. Nam (ut dicunt si qs semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri.

Errores Begardorũ & Beguinarum dãnantur.

Secũdus. Ieiunare non oportet hominẽ, nec orare postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecutus, quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui & rationi subiecta, quod homo potest libere corpori concedere quicquid placet.

Tertius, quod illi, qui sunt in pdicto gradu perfectionis, & spiritu libertatis, non sunt humanæ subiecti obedientiæ, nec ad aliqua pcepta ecclesiæ obligantur. Quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas.

2. Cor. 3.

Quartus, quod homo potest ita finalẽ beatitudinem secundũ omnem gradũ perfectionis in pñti assequi, sicut eam in uita obtinebit beata.

Quintus, quod quælibet intellectualis creatura in se ipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad Deum uidendum, & eo beate fruendum.

Sextus, quod se in actibus exercere uirtutũ est hominis imperfecti, & perfecta anima licẽtiat a se uirtutes.

Septimus, quod mulieris osculum (cum ad hoc natura nō inclinet) est mortale pctm̄: actus aūt carnalis (cum ad hoc natura inclinet) peccatū non est, maxime cum tentatur exercens.

Octauus error, quod in eleuatione corpis Christi Iesu nō debent assurgere, nec eidem reuerentiam exhibere: asserentes quod esset imperfectionis eisdem si a puritate & altitudine suæ contēplationis tm̄ descenderent, quod circa ministeriū, seu sacrm̄ eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent. Sacro approbante cōcilio sectā ipsam cum præmissis erroribus dānamus, & reprobamus oīno. Habētur in Clemen. Ad nostrum de hæreticis.

In eodem cōcilio. Siqs in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare psumat (exercere usuras nō esse pctm̄) decernimus eum uelut hæreticum puniēdum. Locorum nihilominus ordinarijs, & hæreticæ prauitatis inqsitoribus districtus iniungentes, ut contra eos, quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos, uel suspectos de hæresi procedere non omittant. Habētur in Clemen. de usuris. Sane. *Puniantur ut hæretici, qui affirmauerint exercere usuras nō esse peccatum.*

Ioannes 23. Papa 202. sedit annos 19. menses 4. Imperatore Ludouico Bauaro, in quem censuris pontificijs animaduertit. *Ioānes 23. pōtif. 202.*

Benedictus duodecimus papa 103. sedit annos 4. menses 3. sub eodem Cæsare. Vir sanctissimus oībus conlachrymantibus sepelitur. *Benedict. 12. pontif. 203.*

Clemens 6. papa 204. sedit annos 10. mēses 6. Hic emit (fertur) Auinium Franciæ, atque ita urbs hæc iuris Pontificij facta est. *Clemēs 6. pontif. 204.*

Inn.6.pō.205 Innocentius 6.papa 205.Hic præbendas ecclesiasticas nō nisi ꝓbatissimis sacerdotibꝰ tū uita,tum doctrina dedit.Fecitq́ ut oēs prælati ad ecclesias suas proficiscerent. Sedit annos 9. menses 8.sub eodem Cæsare.

Vrb.5.pō.206 Vrbanus 5.papa 206. sedit annos 8.menses 4.electus sub Carolo 4.Germano Cęsare 32.

Gre.11.pō.207 Greg.11.papa 207.electus sub eodē Cæsare.
An.do.1371. Hic Romā ex Gallia transtulit iterꝫ pontificiā sedem anno dñi 1376.motus maxime ex uerbis cuiusdam episcopi,qui interrogatus a pontifice(dum simul inambularēt,cur non rediret ad ecclesiam suam,quam malum erat tandiu sine pastore nudam relinqui)cur(inquit)tu summe Pontififex cæteris exemplū daturus,tuum epatum non repetis? Moritur Romæ anno Dñi 1378.sui pontificatus anno 7.mense 5.

Post Greg.11.ingens schisma ortum est.Itali,Italum pōtificem(Vrbanum 6.dictum) crearunt,& is Romæ mansit. Galli item elegerunt pōtificem in Italia,quem Clementē 7.appellarunt.Is Auinium se recepit.Erant itaq; pontifices duo,alter in alterꝫ censuris sæuiebat.Durauit hoc schisma usq; ad cōcilium Cōstantien.

Vrb.6.pō.208 Vrbanus 6.Papa 208.pontificatus suis satis infeliciter acti anno 11.mense 8.Romæ morit. Ruperto Cæsare 34.

Bon.6.pō.209 Bonifacius 9.papa 209.sub eodem Cęsare. Hic annorꝫ circiter triginta erat, cū pōtificatū inuit:ita tñ uixit in tanta uel peccādi licētia, ut nulla ei uoluptas impingi uel obijci posset. Interim mortuo Clemente septimo adulterino pontifice Petrus de Luna Benedictus (tertius

decimus appellatus) Auinione sufficitur.

Bonifacius hic annatarum (hostium potentiam ueritus, uel augendæ ditionis ecclesiasticæ causa, ut aliqui uolunt) usum beneficijs ecclesiasticis primus imposuit hac cōditione, ut qui beneficium cō sequeret, dimidium annui prouentus fisco ap'lico persolueret. Quāuis sint, qui hoc inuentum Ioanni 22. ascribant. Hanc consuetudinem oēs admisere præter Anglos, qui id de solis epatibus cōcessere: de cæteris beneficijs nō adeo. Sedit annos 14. menses nouem. An.do.1390.

Innocentius 7. Papa 210. duobus annis sacerdotio infeliciter administrato mortuus est. Inn.7.pō.210.

Gregorius 12. papa 211. Is pmisit cessurum se pontificatu: si Benedictus itidē nō recusaret. Cæterum fugiente Bñdicto in Cataloniam relicto Auinione reuocauit promissum suū Gregorius de resignando papatu: proinde concilio Pisis a cardinalibus uniuersis habito, uterq; & Gregorius & Benedictus pontificatu sunt depositi, & in locum eorum suffectus tertius Papa Alexander qntus. Gregorius profugit Ariminum, ubi mansit usq; ad Cōstantiensis concilij tempora. Alexāder qntus Bononiæ egit. Gre.12.pō.211

Alexāder qntus papa 212. sedit menses octo ex ordine minorum assumptus, sanctus Dei. Alex.5.pō.212

Ioannes 24. papa 213. Hic Ioānes 24. Bononiæ, Gregorius Ariminum, Benedictus in Hispania supstites uixerunt, usq; dum opa Sigismundi Imperatoris Constantiæ publica synodus cogeretur. Sunt autem tres hi pariter in eo concilio papatu deiecti. Ioā.24.pō.213

Martinus 5. papa 214. electus in concilio Mar.5.pō.214

Conſtantienſi ſedit annos 14. menſes 3.

ACTA CONCILII CONSTANTIENSIS ſub Ioanne papa 24. conuocati & inchoati tēpore ſchiſmatis. Ferebantur enim tunc tres pōtifices, prædictus Ioannes & Benedictus 13. & Gregorius 12.

In ſeſſione prima anno Dñi 1415. præſente Sigiſmundo Imperatore, ꝓmiſit Ioannes 24. ſe ceſſurum papatui ſub hac forma. Ego Ioannes Papa 24. ꝑ quietem totius ppl'i Chriſtiani ꝓfiteor, ſpondeo, ꝓmitto, iuro, & uoueo Deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio ſponte & libere dare pacem eccleſiæ Chriſti per uiam meę ſimplicis ceſſionis papatus, & eā facere & adimplere cum affectu iuxta deliberationem pręſentis cōcilij, ſi & qñ Petrus de Luna, Benedictus 13. & Angelus de Corario, Gregorius 12. in ſuis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt per ſe, uel ꝓcuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedant &c. Nihil ad hæc addiderūt in ſeſſione ſecunda & tertia.

In ſeſſione quarta, & quinta habetur ſic definitum, ꝙ ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto cōgregata legitime gñale cōcilium faciens, eccleſiā catholicam militantem repræſentans, poteſtatem a Chriſto īmediate habet, cui ɋlibet cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ ꝑtinent ad fidem et extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationē gñalē eccl'ię dei in capite & in mēbris &c.

Item declarat ꝙ quicunq; cuiuſcunq; conditionis, ſtatus, dignitatis ēt papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut præceptis

huius sacrę synodi, & cuiuscunq; alterius cōcilij gn̄alis legitime cōgregati sup p̄missis, siue ad ea ptinentibus factis uel faciendis obedire cōtumaciter cōtempserit, nisi resipuerit, cōdignæ pœnitentiæ subijciat̃ & debite puniat̃ &c.

Item diffinit & ordinat sancta synodus q̄ dn̄s Ioānes papa 23. Romanam curiam & offi cia publica illius &c. de hac ciuitate Constan tiensi non mutet sine deliberatione & cōsensu ipsius sanctæ synodi: Siquid contra tentauerit, totum sit irritum & inane.

In sexta & septima sessione tantum tractatū est de monendo & citando Ioāne Papa qui fugerat a loco concilij.

In sessione octaua p̄nunciata est sn̄ia damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articulo rum 45. quorum tenor est qui sequitur.

Primus. Substantia panis materialis & uini materialis manent in sacramento altaris &c. *Errores Vuicleff dānati.*

2 Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.

3 Christus nō est in eodē sacramēto identice & realiter propria præsentia corporali.

4 Si episcopus uel sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptizat.

5 Non est fundatum in euāgelio, q̄ Christus missam ordinauerit.

6 Deus debet obedire Diabolo.

7 Si homo debite fuerit contritus, oīs confes sio exterior est sibi superfiua & inutilis.

8 Si Papa sit præscitus & malus, & per consequens membrū Diaboli, non habet potesta

tem super fideles, nisi forte a Cæsare.

9 Post Vrbanum 6. non est aliquis recipiendus in Papam, sed uiuendum est more Græcorum sub legibus proprijs.

10 Contra scripturam sacram est, ꝙ ecclesiastici habeant possessiones.

11 Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat esse excōicatū a Deo, & qui sic excōmunicat, est hæreticus.

12 Prælatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem & ad concilium regni, eo ipso traditor est regis & regni.

13 Illi qui dimittunt prædicare siue audire uerbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati.

14 Licet alicui diacono, uel presbytero prędicare uerbū Dei absq; authoritate sedis apostolicæ uel episcopi catholici.

15 Nullus est dn̄s ciuilis, nullus est prælat⁹, nullus est ep̄s, dum est in peccato mortali.

16 Domini temporales possunt ad arbitriū suum auferre bona temporalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus.

17 Populares possunt ad suū arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18 Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suoꝝ prælatorum, ad libitum suum auferre eas.

19 Speciales orationes applicatę uni personæ per prælatos uel religiosos, nō plus prosunt eidem quàm generales cæteris paribus.

20 Conferens eleemosynam fratribus est excommunicatus ipso facto.

21 Siquis ingreditur religionem priuatam qualemcũque, redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam mandatorum Dei.

22 Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

23 Religiosi uiuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

24 Fratres tenent̃ per labores manuum uictum quærere, & non per mendicitatem. Prima pars est scandalose & præsumptuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur. Secũda erronea pro quãto asserit mendicitatem fratribus non licere.

25 Oẽs sunt simoniaci, qui se obligant orare pro alijs, eis in tp̃alibus subuenientibus.

26 Oratio præsciti, nulli ualet.

27 Oĩa de necessitate absoluta eueniunt.

28 Cõfirmatio iuuenũ, clericorꝫ ordinatio, locorꝫ cõsecratio reseruantur Papę & Epĩs ꝑꝑ cupiditatem lucri temporalis & honoris.

29 Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdẽ sunt uana gẽtilitate ĩtroducta, & tm̃ ꝓsunt eccl̃ię sicut diabolus.

30 Excõicatio Papæ uel cuiuscunque prælati non timenda, quia est censura Antichristi.

31 Peccant fundantes claustra, & ingrediẽtes sunt uiri diabolici.

32 Ditare clerũ, est contra regulã Christi.

33 Syluester papa & Constantinus Imperator errauerunt ecclesiam dotando.

34 Oẽs de ordine mendicantiũ sunt hæretici, & dantes eis eleemosynam sunt excõicati.

35 Ingredientes religionum sunt inhabiles

ad obſeruandum diuina præcepta, & per conſequens ad perueniendum ad regnum cœlorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem.

36 Papa cũ oĩbus clericis ſuis poſſeſſionem hñtibus ſunt hæretici, eò ꝙ poſſeſſionem hñt.

37 Eccleſia Romana eſt ſynagoga Sathanæ: nec Papa eſt immediatus uicarius Chriſti, & Apoſtolorum.

38 Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ & ſeducunt a fide Chriſti, & cleri ſunt ſtulti qui ſtudent eis.

39 Imperator & domini temporales ſeducti ſunt a Diabolo ut eccleſiam dotarent bonis tẽporalibus.

40 Electio Papæ a Cardinalibus per Diabolum eſt introducta.

41 Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam eccleſiã eſſe ſupremum inter alias eccleſias. Error eſt ſi per Romanam eccleſiam intelligat uniuerſalem eccleſiam aut cõcilium generale: aut pro quanto, negare primatũ ſummi Põtificis ſuper alias eccleſias particulares.

42 Fatuum eſt credere indulgentijs Papæ et Epiſcoporum.

43 Iuramẽta illicita ſunt quę fiũt ad roborandũ humanos contractus & cõmercia ciuilia.

44 Auguſtinus, Bñdictus, Bernardus dãnati ſunt, niſi pœnituerint, de hoc ꝙ habuerũt poſſeſſiones, & inſtituerunt & intrauerunt religiones. Et ſic a domino Papa uſq; ad ultimum religioſum, omnes ſunt hæretici.

45 Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt a Diabolo.

Hos

Hos sancta synodus præfatos articulos 45. examinari fecit & sæpius recēseri: quibus examinatis, fuit repertū aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notorie hæreticos, & a sanctis Patribus reprobatos, alios non catholicos sed erroneos: alios scādalosos & blasphemos, quosdam piarum aurium offensiuos: nonnullos eorum temerarios & seditiosos. Propterea concilium pronunciat hęreticum Ioannem Vuicleff, ac memoriam eiusdem condemnat & mādat exhumari ossa ipsius & cremari.

In 9.10.& 11. nihil annotatione dignū actum est. In sessione 12. pronunciata est publica sententia diffinitiua depositionis a Papatu contra Ioannē papā 24. propter recessum quē fecerat a ciuitate Constantiensi, & dicto sacro cōcilio generali clandestine noctu hora suspecta, & in habitu dissimulato, & propter scandalum datum ab illo turbatiuū pacis & unionis ecclesiæ a uoto & promissione & iuramento per ipsum Ioānem papā in Deo & ecclesiæ & huic sacro concilio præstitis deuiatiuum.

Item statuit & decernit sancta synodus pro bono unionis ecclesię, ꝙ nullo unquā tempore reeligatur in papam dn̄s Baltasar Costa nuper Ioannes 24. nec Angelus de Corario Gregorius 12. nec Petrus de Luna Benedictus 13. in suis obedientijs sic nominati. Si contrariū fiat, id ipsum sit irritum & inane.

Sessio 13.

Cū in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere pręsumant populum Christianū debere sacramentū Eucharistiæ sub utraq;

panis & uini specie suscipere, & non solum sub specie panis, sed etiam sub specie uini populum laicum passim cõmunicent, & post cœnam uel aliàs non ieiuni, & cõmunicandum esse pertinaciter asserunt contra laudabilem ecclesię cõsuetudinem rationabiliter approbatã. Hinc est ꝙ hoc generale cõcilium declarat, decernit & diffinit contra hunc errorem, ꝙ licet Christus post cœnam instituerit, & suis discipulis administrauerit sub utraque specie panis & uini hoc uenerabile sacramentũ: tamen hoc nõ obstante sacrorꝝ canonũ authoritas, & approbata cõsuetudo ecclesiæ seruauit & seruat ꝙ huiusmodi sacramentum nec cõficiatur post cœnã nec sumatur a non ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a iure uel ecclesia concesso uel admisso &c. Et similiter ꝙ licet in primitiua ecclesia huiusmodi sacramentũ reciperetur a fidelibus sub utraq; specie: tamen hæc consuetudo ad euitandum aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, ꝙ a cõficientibus sub utraque specie, & laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cũ firmissime credendũ sit, & nullatenus dubitandũ, integrum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis q̃ sub specie uini ueraciter contineri &c. Quapropter dicere ꝙ hanc consuetudinem & legem obseruare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositũ præmissorꝝ tanquã hæretici arcendi sunt & grauiter puniẽdi per diœcesanos locorꝝ, aut inquisitores hæreticæ prauitatis &c. Item p̃cipimus sub pœna excõmunica-

tionis ꝙ nullus presbyter cõmunicet populũ ſub utraque ſpecie panis & uini.

Seſſio 14.

Carolus de Malateſtis renunciauit papatui nomine Gregorij 12.

Seſſio 15.

Articuli Ioãnis Vſſ damnati in concilio, qm̃ publice prædicabat Ioannem Vuicleff uirum catholicum & authorem euangelicum. *Errores Ioannis Vſſ.*

Primus. Vnica eſt ſancta uniuerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum uniuerſitas.

2 Paulus nũquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quoſdã actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.

3 Præſciti non ſunt partes eccleſiæ, cũ nulla pars eius ab ea finaliter excidat, eò ꝙ p̃deſtinationis charitas quæ ipſam ligat, non excidit.

4 Duæ naturæ diuinitas & humanitas ſunt unus Chriſtus.

5 Præſcitus etſi aliquãdo ſit in gratia ſecundum pręſentem iuſtitiam, tamen nunꝗ̃ eſt pars ſanctæ eccleſiæ, & prædeſtinatus ſemꝑ manet membrũ eccl'iæ, licet aliquando excidat a grã aduentitia, ſed nõ a gratia prædeſtinationis.

6 Sumendo eccleſiam pro conuocatione prædeſtinatorum, ſiue ſint in gratia ſiue nõ ſecundum præſentem iuſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.

7 Petrus non fuit, neque eſt caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

8 Sacerdotes quõlibet criminoſe uiuentes ſacerdotij polluunt poteſtatem & ſicut filij infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramen-

tis ecclesiæ, de clauibus, de censuris.

9 Papalis dignitas a Cæsare inoleuit, & Papæ præfectio & institutio a Cæsaris potentia emanauit.

10 Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se uel alio, q esset caput particularis ecclesiæ: nec Romanus Pontifex est caput Romanæ ecclesiæ.

11 Non oportet credere q iste quicunq; est particularis Romanus Pōtifex sit caput cuiuscunque particularis ecclesiæ nisi Deus eũ prædestinauerit.

12 Nemo gerit uicem Christi, uel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter a Deo recipiat procuratoriam potestatẽ, quia ad illud officiũ Vicarij requiritur & morum conformitas, & instituentis authoritas.

13 Papa nō est manifestus & uerus successor Apostolorum principis Petri si uiuit moribus contrarijs Petro, & si quærit auaritiam, tũc est Vicarius Iudæ Iscariotis. Et pari euidentia Cardinales non sunt manifesti & ueri successores collegij alioꝝ Apostoloꝝ Christi, nisi uixerint more Apostoloꝝ seruantes consilia & mãdata dñi nostri Iesu Christi.

14 Doctores ponentes q aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, iudicio seculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas & Pharisæos, qui Christum nolentem eis in omnibus obedire, tradiderunt Pontio Pilato.

15 Obedientia ecclesiastica, est obedientia se

secundum adinuentionē sacerdotum ecclesiæ propter expressam authoritatem ecclesiæ.

16 Quod nulla sint opera indifferentia, sed hæc sit diuisio immediata humanorꝝ operꝝ: ꝙ sint uel uirtuosa uel uitiosa, qa si homo est uitiosus, & agat quicquam, tūc agit uitiose: & si est uirtuosus & agat quicquam, tūc agit uirtuose, quia sicut peccatū inficit uniuersaliter omnes actus hominis uitiosi: sic uirtus uiuificat oēs actus hominis uirtuosi.

17 Sacerdos Christi uiuens secūdum legem eius & habens notitiam scripturæ, & affectum ad ædificandum populum, debet pdicare, non obstante prætensa excōmunicatione.

18 Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi non obstante excōmunicatione.

19 Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis uel interdicti ad sui exaltationem clerus populum sibi laicalem suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, uiam præparat Antichristo.

20 Si Papa est malus, & maxime si est præscitus, Tunc ut Iudas apostolus est diabolus, fur, & filius perditionis.

21 Gratia pdestinationis est uinculū quo corpus ecclesiæ & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti indissolubiliter.

22 Papa uel prælatus malus & præscitus est æquiuoce pastor & uere fur & latro.

23 Papa non debet dici sanctissimus etiam secundum officium, quia alias rex deberet dici

sanctissimus secundũ officium, & tortores & prçcones dicerent sancti, Imò & Diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

24 Si Papa uiuat Christo contrarie, etiam si ascenderet per legitimam electionem secundum constitutionem humanam, tamen aliunde ascenderet quàm per Christum, dato etiam quòd intraret per electionem a Deo principaliter factam. Nam Iudas Scarioth rite & legitime est electus a Deo ad Apostolatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

25 Condemnatio 45. articulorum Ioannis Vuicleff per doctores facta, est irrationabilis et iniqua & malefacta.

26 Non eo ipso quo electores, uel maior ps eorum consenserit uiua uoce secundum ritus hominum in personam aliquam eo ipso illa ꝑsona est legitime electa. Vnde siue electores bene uel male elegerint operibus electi debemus credere.

27 Non est scintilla apparentiç ꝙ oporteat esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum ipsa militanti ecclesia conuersetur & conseruetur.

28 Christus sine talibus capitib⁹ mõstruosis ꝑ seruos ueraces discipulos sparsos ꝑ orbẽ terrarꝫ melius suam ecclesiam regularet.

29 Apostoli & fideles sacerdotes Dñi strenue in necessarijs ad salutẽ regularunt ecclesiã anteꝗ̃ Papæ officium foret introductum.

30 Nullus est Dñs ciuilis, nullus est p̃latus, nullus est ep̃s dum est in peccato mortali.

Pronunciata est sentẽtia dãnationis horum

articulorum sub eadem forma qua condemnati sunt articuli Ioannis Vuicleff.

Condemnatur articulus sequens.

Quilibet tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcunque uasallum suũ uel subditum, etiam per clãculares insidias & subtiles blanditias uel adulationes nõ obstante quocunque pstito iuramento seu confoederatione factis cum eo nõ expectata sententia uel mandato iudicis cuiuscunque. Aduersus hunc errorem satagens hæc sancta synodus exurgere, & ipsum funditus tollere, declarat & definit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in moribus, ipsamque tanquam hæreticam, scandalosam & ad fraudes, deceptiones, mẽdacia, proditiones, periuria uias dantem reprobat & cõdemnat. Declarat insuper & decernit quod pertinaciter doctrinam hanc pernitiosissimam asserentes sunt hæretici, & tanquam tales iuxta canonicas sanciones puniendi.

Sessiones 16. 17. & 18. nihil habent lectione dignum.

Sessio 19. Anno 1415. 23 die Septembris.

Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga artium liberalium magister, cognoscens ueram catholicam ecclesiam & Apostolicam fidẽ anathematizo omnem hæresim, pcipue eam de qua hactenus infamatus fui, & quam pteritis tpibus dogmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Vuicleff, & Ioannes Vss, in suis opusculis, libellis seu sermonibus ad clerum & ad populũ. Consentio autem sanctæ Rom. ecclesiæ & Apostolicæ sedi,

& huic ſacro concilio, & ore ac corde ꝓfiteor in omnibus & ꝑ omnia & p̃ſertim de clauibus, ſacr̃is, ordinibus, officijs & cenſuris eccleſiaſticis, indulgentijs & reliquijs ſanctoꝝ, eccleſiaſtica libertate, & de ceremonijs & alijs oı̄bus ad religionem Chriſtianam pertinentibus.

In ſeſſione 20. agitur cauſa ciuilis inter ducẽ Auſtriæ & epiſcopum Tridentinum

Seßio 21. Anno 1416. 31. die menſis Maij.

Sententia contra Hier. de Praga laicũ, magiſtrũ in artibus, qui poſt abiurationem in ſeſſione 19. annotatam audientiam publicã ſibi dari in hac ſancta ſynodo poſtulauit: qua ſibi cõceſſa coram eadem ſynodo publice aſſeruit, dixit & profeſſus eſt ꝙ p̃fatæ ſn̄iæ damnationis dictorum Ioannis Vuicleff, & Ioannis Vſſ inique conſenſerat, & illam ſententiam approbando mentitus fuit, nec uerebatur ſe confiteri mentitum, quinimmo confeſſionem ſuper illorum damnatione reuocabat nunc & inæternum aſſerens ſe in libris Ioãnis Vuicleff, & Ioãnis Vſſ, nullam unquam hæreſim uel errorem legiſſe, licet ante fuerit confeſſus &c. Propter quæ ſancta ſynodus prædictũ Hieron. palmitem putridum, aridum, in uite nõ manentem foras mittẽdum decernit, ipſumq́ʒ hæreticum, & in hæreſim relapſum excõmunicatum, anathematizatum pronũciat et declarat atqʒ dãnat. Qui Hieron. traditus eſt poteſtati ſeculari & cõbuſtus.

Seſſiones intermediæ totæ terũtur in citãdo & deponẽdo Petro de Luna Benedicto 13. nũcupato, & recipiendis oratoribus regũ Aragonum, Caſtellæ & Nauarræ.

Sessio. 39. anno 1417. die 9. Octob.

Statutum de concilijs gñalibus erga futura schismata edicto ppetuo sancimus & ordinamus, ut amodo cõcilia gñalia celebrent̃, ita q̃ primum a fine huius concilij in quinquennium immediate sequens. Secũdum uero a fine illius in septẽnium, & deinceps de decẽnio in decennium perpetuo celebrent̃ in locis quæ summus Põtifex per mẽsem ante finem cuiuslibet concilij, approbante & consentiente concilio, uel in eius defectu ipsum cõcilium deputare & assignare teneat̃, ut sic per quandã continuationẽ semper aut cõcilium uigeat, aut per termini pẽdentiã expectet̃, quem terminũ liceat summo Põtifici de suorum fratrum sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium cõsilio ob emergentes forte casus abbreuiare, sed nullatenus proroget̃. Locum aũt pro futuro celebrando concilio deputatum absq; euidenti necessitate non mutet.

Sessio 40. Reformationes fiendæ per Papam unà cum concilio antequam concilium dissoluatur.

Sacrosancta generalis synodus Cõstantiensis in Spiritu sancto legitime congregata uniuersalem ecclesiã repræsentans statuit & decreuit, q̃ futurus Romanus pontifex per Dei gratiam de pximo assumendus cũ hoc sacro concilio, uel deputandis per singulas nationes debeat reformare ecclesiã in capite, & in mẽbris & curiam Romanã secundũ æquitatem, & bonũ regimen ecclesiæ anteq̃ hoc concilium dissoluat̃ sup materijs articulorum aliàs per natiões in reformatorio oblatorum, quæ sequentur. Primo de numero, qualitate & natione dñorum

Cardinalium. Itē de reseruationibus sedis apostolicæ. Itē de Annatis, cōmunibus seruitijs & minutis. Item de collationibus beneficiorum, & gratijs expectatiuis. Item de confirmationibus electionum. Item de causis in curia Romana tractandis, uel nō. Item de appellationibus ad Romanam curiam. Item de officijs cācellariæ & pœnitentiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tpe schismatis factis. Item de cōmendis. Item de fructibus medij temporis. Item de nō alienādis bonis Romanæ ecclesiæ. Item propter quæ & qūo Papa possit corrigi & deponi. Item de extirpatione simoniæ. Item de dispensationibus. Item de prouisione Papæ & Cardinalium. Item de indulgentijs. Item de decimis. Hoc adiecto quod facta per nationes deputatione prędicta, liceat alijs de licentia Papæ libere ad propria remeare.

Sessio 41. anno 1417. die 8. Nouembris.

Constitutio Papæ Clementis 6. super modo & forma obseruādis a Cardinalibus in cōclaui existentibus super electione Pontificis.

Decretum de non spoliando electum in Papam sub pœna excōmunicationis.

Die 11. Nouembris anni supradicti in festo sancti Martini reuerendissimi patres in cōclaui existētes Reuerēdissimū in Christo patrem dn̄m Odonem de colūna sancti Gregorij diaconū Cardinalē de Colūna uulgariter nuncupatum natione Romanū cōcorditer in Romanum Pōtificem elegerunt, qui Martinus Papa 5. nominari uoluit, & sic per Serenissimum principem Sigismūdum Romanorum regem una

cum sancta synodo apud ecclesiã maiorem huius ciuitatis Constantiensis fuit inthronizatus & coronatus papa.

Sessio 42. Nihil habet, quo iuste possimus lectorem occupare.

Sessio 43. Præsidente Papa Martino 5. 21. mensis Martij.

Decretum contra simoniam.

Martinus &c. Multæ contra simoniacam prauitatem olim factæ sunt constitutiones, quibus morbus ille nõ potuit cõpetenter extirpari. Nos sacro approbante cõcilio declaramus q; ordinati simoniace ab excõicatione suorum ordinum sint eo ipso suspẽsi. Electiones autẽ, postulationes, cõfirmationes, & quæuis puisiones simoniacę ecclesiarum, monasteriorum, dignitatũ, personarum officiorum & beneficiorum eccl'iasticorum quorũcũq; deinceps factæ nullæ sint ipso iure, nullumq; per illas ius cuiquam acquiratur, nec pmoti, cõfirmati aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionẽ tãquam inique ablata percipiẽtes teneant, statuẽtes insuper quod dãtes & recipientes ipso facto sententias excommunicationis incurrant.

De decimis & alijs oneribus ecclesiasticis.

Martinus, pręcipimus &c. Iura quæ prohibent inferioribus a Papa decimas & alia onera ecclesiæ & personis ecclesiasticis imponi districtius obseruari, per nos aũt nullatenus imponant generaliter super totum clerum nisi ex magna & ardua causa & utilitate, uniuersalẽ ecclesiã concernẽte, & de cõsilio & cõsensu & subscriptione fratrũ nostrorum s. Romanæ ecclesiæ Cardinalium & platorum, quorum consilium

cōmode haberi poterit. Nec spāliter in aliquo regno uel ꝓuincia inconsultis prelatis ipsius regni uel ꝓuinciȩ, & ipsis non cōsentientibus uel eoꝝ maiori parte, & eo casu per ꝑsonas ecclesiasticas & authoritate aplica dūtaxat leuent. In sessione 44. statuitur locus futuri concilij.

Sessio 45. & ultima de dissolutione concilij.

Martinus papa 5. dixit ꝙ oīa & singula determinata, conclusa & decreta in materijs fidei per pn̄s concilium cōciliariter tenere & inuiolabiliter obseruare uolebat, & nunꝙ cōtraire quoquo modo, Ipsaqꝫ sic cōciliariter facta approbat & ratificat, & nō aliter nec alio modo: quo dicto ipsum cōciliū absoluit, oībus & singulis in eo existentibus ad ꝓpria remeandi, ipso approbante concilio, facultatem fecit.

Bulla Martini 5. de cōdemnatione Ioannis Vuicleff de Anglia, & Ioannis Vss. de Bohemia damnati in hoc sacro concilio Constantiensi.

Martinus episcopus &c. Inter curas pastoralis curæ solicitudines &c.

Sequuntur errores Ioannis Vuicleff 45. & errores Ioānis Vss 30. in eadem forma qua supra recensiti.

Super præmissis aūt articulis quilibet de eis suspectus seu in eoꝝ assertione deprehēsus, iuxta hunc modū interroget. In primis utrū cognouerit Ioānem Vuicleff de Anglia, & Ioannē Vss de Bohemia, & Hieronymū de Praga. Item utrū teneat & credat ꝙ quodlibet concilium gn̄ale, & ēt Constātiense, uniuersalem ecclesiam repręsentet. Item, utrū credat quod illud quod conciliū Constantiense uniuersalem ecclesiam repręsentans approbauit & appro-

bat in fauorem fidei & ad salutem aiarũ, quod hoc est ab uniuersis Christi fidelibus approbãdum & tenendum. Item utrũ credat & asserat ꝙ in nullo casu sit licitum iurare. Item utrũ credat ꝙ ad mãdatum iudicis iuramẽtum de ueritate dicẽda, uel quodlibet aliud ad causam opportunum etiã pro purificatione infamiæ faciẽdum, sit licitum. Item, utrũ credat ꝙ periurium scienter cõmissum ex quacunque causa uel occasione pro conseruatione uitæ corporalis uel patriæ, uel alterius etiam in fauorem fidei, sit mortale peccatum. Item, utrũ credat deliberato aio contẽnens ritũ ecclesię cerimonias exorcismi & catechismi aquæ baptismatis cõsecratæ peccet mortalr. Item, utrũ credat ꝙ post cõsecrationem sacerdotis in sacro altaris sub uelamento panis & uini non sit panis materialis & uinũ materiale, sed idẽ per omnia Christus qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexterã Patris. Item, utrũ credat, & asserat ꝙ facta consecratione per sacerdotem sub sola specie panis tm̃ & præter spẽm uini, sit uera caro Christi & sanguis, & aia, & Deitas, & totus Christus, ac idem corpus absolute, & sub una qualibet illarum specierũ singulariter. Item, utrũ credat, ꝙ consuetudo cõicandi personas laicas sub specie panis tm̃ ab ecclesia uniuersali obseruata, & per sacrum cõcilium Cõstantiæ approbata, sit seruãda, sic ꝙ non liceat eam reprobare, aut sine ecclesiæ authoritate pro libito immutare. Item, utrũ credat, ꝙ Christianus contẽnẽs susceptionem sacramẽtorũ confirmationis, uel extremæ unctionis, aut solennizationis matri-

moniȷ̃,peccet mortaliter. Item utrũ credat, ꝙ Christianus ultra contritionem cordis habita copia sacerdotis idonei,soli sacerdoti ex necessitate salutis confiteri teneatur, & nõ laico,seu laicis quantumcunque bonis & deuotis. Item, utrum credat, ꝙ sacerdos in casibus sibi ꝑmissis possit peccatorem cõfessum & cõtritum a peccatis absoluere,& sic pœnitentiam iniũgere. Itẽ,utrũ credat, ꝙ malus sacerdos cum debita materia & forma,& cum intentione faciẽdi quod facit ecclesia,uere cõficiat, uere absoluat,uere baptizet,& uere conferat alia sacramenta. Item,utrũ credat,ꝙ beatus Petrus fuerit uicarius Christi hñs ptãtem ligandi & soluendi super terrã. Item,utrũ credat, ꝙ Papa canonice electus, qui pro tꝑe fuerit, sit successor beati Petri,hñs supremã potestatem in eccl'ia Dei. Item,utrũ credat authoritatem iurisditionis Papæ,Archiepĩ,& Epĩ in soluendo & ligãdo esse maiorem authoritate simplicis sacerdotis,etiã si curam animaꝝ habeat. Item,utrũ credat, ꝙ Papa oĩbus Christianis uere contritis, & cõfessis ex causa pia & iusta possit cõcedere indulgentias in remissionem peccatoꝝ, maxime pia loca uisitãtibus. Item,utrum credat,ꝙ ex tali concessione uisitantes ecclesias ipsas,& manus adiutrices eis porrigentes eiusmodi indulgentias consequi possint. Item, utrum credat,ꝙ singuli epĩ suis subditis secũdum limitationem sacroꝝ canonum hmõi indulgentias concedere possint. Item,utrum credat,& asserat licitum esse sanctoꝝ reliquias & imagines a Christi fidelibus uenerari. Item, utrum cre-

dat, q papa uel alius prelatus, uel ipsorum uicarij possint suum subditũ ecclesiasticũ, siue secularem propter inobedientiam, siue cõtumaciam excõicare, ita q talis pro excõicato sit hñdus. Item, utrum credat, q inobedientia siue contumacia excõicatorum crescente, plati uel eorum uicarij in spiritualibus habeant ptãtem aggrauãdi, interdictum ponendi, & brachium seculare inuocandi, & q illis censuris per inferiores sit obediendum. Item, utrum credat, q liceat personis ecclesiasticis absq peccato, huius mũdi habere possessiones & bona temporalia. Itẽ, utrum credat, q laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat etiam si male uiuerent personæ ecclesiasticæ bona hmõi possidentes. Item, utrum credat, q liceat laicis utriusque sexus uiris & mulieribus libere prædicare uerbũ Dei. Item, utrum credat, quod singulis sacerdotibus libere liceat prædicare uerbum Dei ubicunque, quandocunque, & quibuscunque placuerit ẽt si nõ sint missi. Item, utrũ credat, q oĩa peccata mortalia, & specialiter manifesta sint publice corrigenda & extirpanda.

Qui de præmissis hæresibus, uel articulis, uel aliquo præmissorũ infamati fuerint, ad arbitrium uestrum expurgare teneantur. Alij uero qui per testes, seu propriam confessionem, uel alias legitimas probationes cõuicti fuerint de prædictis hæresibus, uel articulis, uel aliquo præmissorum eosdem articulos & errores solenniter & publice reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam subire cogantur, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secu-

laris &c. Datum Constantiæ pontificatus nostri anno primo.

Finiunt Acta in concilio Constantiensi sub Martino quinto.

CONCILIVM BASILIENSE.

In præfatione annotatur quis modus sit obseruandus in publica sessione conciliorum generalium, & qui fuit obseruatus in concilio generali Constantiensi.

Concilium Basiliense inchoatum anno Domini 1431. pręsidente Iuliano Cardinale sancti Angeli legato Apostolico legitima potestate a felicis recordatiõis Martino 5. & Eugenio 4. tunc recens electo facta. Istud conciliũ inchoatum fuerat Senis, trãslatum est certis de causis in Basileam per Martinum 5. ut notatur in sessione prima eius concilij.

Sessio secunda.

Hæc sancta synodus legitime congregata authoritate Apostolica legitime interueniẽte, sacris Constantieñ. & Seneñ. concilijs generalibus decernẽtibus atq; ordinãtibus, fuit et est in hoc loco Basiliẽsi debite, legitime ac rite inchoata & congregata: ideo in præsenti sessione ordinat & declarat quæ sequuntur.

Constan. conci. sessione 4. & 5. Primo declarat, q; ipsa synodus in spiritu sancto legitime congregata generale conciliũ faciens & ecclesiã militantẽ repræsentans potestatẽ ĩmediate a Christo habet, cui quilibet cuiuscunq; status uel dignitatis, ẽt si papalis existat, obedire teneť in his quæ pertinent ad fidẽ & extirpationẽ dicti schismatis, & gñalẽ reformationẽ ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item

Item declarat quod quicunque cuiuscunque status uel dignitatis etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut praeceptis huius sacrae synodi, & cuiuscunque alterius concilij generalis legitime cõgregati super praemissis uel ad ea pertinentibus, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignae poenitentiae subijciatur & debite puniatur. *Cõstan. cõcil. Sessione 5.*

Sessio 3.

Primo repetuntur eadem decreta, quae in sessione secunda sunt definita & declarata.

Secũdo decernitur dissolutionẽ huius concilij nullatenus fieri posse per Eugenium papã: quoniam est contra decreta Constañ. concilij, & tendit in graue periculum fidei & status ecclesiastici turbationem & detrimentũ, atque scandalum totius populi Christiani. Agnouerant praelati in concilio tunc congregati, quod Eugenius Papa cũ collegio Cardinalium dissoluisset illud concilium. In alijs sessionibus nihil habetur, tantum cõmonetur Papa, ut ueniat ad concilium & accusatur eius cõtumacia nolentis parere.

Sessio 12.

Eligantur episcopi & quicunque alij praelati, ac confirmentur iuxta statuta iuris cõmunis, nẽpe ut singulae ecclesiae episcopus, singula collegia, singuli conuentus, praelatos sibi eligant, qui rursus ab illis confirmentur ad quos de iure confirmatio spectat, nempe episcopi a Metropolitanis: Metropolitani a Papa, & inferiores praelati ab episcopis.

Sessio 13. & 14. Tota teritur in monendo & citando Eugenio papa 4.

Seßio 15.

Synodales cōgregationes ſingulis annis ſaltem ſemel ſunt celebrandæ: Prouincialia uerò concilia ad minus de triennio in triennium: in quibus infra miſſarum ſolēnia uel poſt, diœceſanus, uel alius eius nomine, uerbū Dei proponat exhortando omnes ad bonos mores ſectādum, abſtinendū a uitijs, & ad ea q̄ pertinent ad eccleſiaſticam diſciplinā & officia ſingulorum, & p̄ſertim ut ij quibus animarū cura commiſſa eſt, diebus Dñicis & alijs ſolēnibus plebem ſubiectam doctrinis et monitis ſalutarib⁹ inſtruant. Poſtea legantur ſtatuta prouincialia & ſynodalia, & inter alia aliquis compēdioſus tractatus docens qūo ſacr̄a adminiſtrari debeant: & alia utilia ꝑ inſtructione ſacerdotum. Deinde ipſe diœceſanus de uita & morib⁹ ſubditoꝝ ſolerter inquirat, labem ſimoniacę prauitatis, contractus uſurarios, cōcubinatum, fornicationem, & alia quęuis crimina & exceſſus debita correctione cohibeat: Alienationes rerum eccleſiaſticarū a iure prohibitas reuocet, clericorum abuſus & aliorum ſubiectorū, qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus defuerint, in melius reformet & emendet: Præcipua autem in ipſa ſynodo, Epiſcopi cura ſit inquirere ac debitis modis occurrere ne aliquod dogma hæreticū, erroneum & ſcādaloſum, ſortilegia, diuinationes, incantationes, ſuperſtitiones, & quæuis diabolica figmēta diœceſim ſuam inficiant.

Seſſio 16 & 17.

Eugenius Papa annullat diſſolutionē ab eo

factam concilij Basilien. quia graues dissensiones ex prædicta dissolutione ortæ sunt, & grauiores oriri possent, decernit & declarat prædictum concilium a principio inchoationis suæ fuisse & esse legitime cōgregatum, & reuocat bullas quas ad dissoluendum illud concilium ante dederat.

Sessio 18.

Repetuntur decreta concilij Constan. de authoritate & potestate conciliorum generaliū absentibus legatis Papæ ut supra in hoc Basiliensi concilio Sessione 2. & 3. Quod concilium generale potestatem īmediate a Christo habet, cui quilibet cuiuscunque status uel dignitatis, ēt si papalis existat, obedire tenetur, ut supra.

Sessio 19.

In hac sessione promulgatur decretum, quo modo p̄dicanda sit fides Iudæis & cæteris infidelibus cū Christianis cōmorantibus, & quomodo tractandi sunt illi quādiu durant in infidelitate sua, & de his qui uolunt ad fidem conuerti, ut bona sua quæcunque habent mobilia et īmobilia eis intacta illæsaque permaneant, nisi ex usura aut illicito quæstu fuerint acquisita, & notæ sint personæ, quibus de iure sit restitutio facienda: quia tunc illis restitui omnino oportet, ijs uero personis non stantibus, quia talia per manus ecclesiæ in pios essent usus conuertenda, hæc sancta synodus in fauorem cōcedit suscepti baptismatis tanquam in pium usum apud eos remanere debere. Si uero cōuersionis tempore inopes & indigentes fuerint, per uiscera misericordiæ Dei nostri omnes tam ecclesiasti

cos q̃ seculares hæc sancta synodus exhortatur ut ipsis conuersis manus porrigant adiutrices. Ipsi quoq; dioecesani nō solū Christianos ad subueniendum illis exhortentur, sed tam de redditibus ecclesiarum q̃ de his quæ ad pauperum usus per ipsos conuertenda deuoluuntur, huiusmodi neophytos sustentare nō negligāt, ipsosq; detractionibus, contumelijs paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam baptismi ciues sanctorum & domestici Dei efficiuntur, longeq; dignius sit regenerari spiritu q̃ nasci carne, lege præsenti statuimus ut ciuitatum & locorum in quibus sacro baptismate regenerantur, ibi legis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alijs consequuntur. Curent insuper sacerdotes baptizantes & dioecesani, ne cum Iudæis seu infidelibus saltem per longū tempus conuersentur: quoniam experientia teste mutuam inter se neophytorum cōuersationem ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti illorum plurimū officere cōpertum est, exhortatur hæc sancta synodus locorum ordinarios, ut quantum pro incremento fidei uiderint expedire curent & studeant neophytos ipsos cum originarijs christianis matrimonio copulare. Prohibeat & ijs neophytis sub grauibus pœnis ne mortuos more Iudæorum sepeliant, aut sabbata aliasq; solēnitates, & antiquæ sectæ ritus quoquomodo obseruent, sed ecclesias & prædicationes nostras prout alij catholici frequentent, & in omnibus se Christianorum moribus conformes reddant.

Sessio 20. Constitutio de concubinarijs.

Siquis fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuũ omnium suorũ, uel beneficiorũ trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos suus superior in fabricam uel aliam euidẽtem ecclesiarũ utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, conuerrat. Deinde eiusmodi concubinarium monere teneatur ut concubinam dimittat: quam si non dimiserit, uel dimissam, aut aliam publice resumpserit, iubet hęc sancta synodus, ut ipsum suis omnibus beneficijs omnino priuet.

Sessio 21. De annatis.

Constitutio de annatis non exigendis tam in curia Romana quàm alibi pro confirmatione electionum, uel admissione postulationum, aut aliqua collatione.

Altera constitutio quomodo diuinum officium in ecclesia celebrandum sit: quo tempore quisque debet esse in choro.

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis, quo certis anni celebritatibus nonnulli cũ mitra, baculo ac uestibus põtificalibus more episcoporum benedicunt. Alij ut reges ac duces induti, quod festum fatuorum uel Innocentium uel puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, ut alij laruales & theatrales iocos. Alij choreas & tripudia marium ac mulierum facientes homines ad spectacula & cachinnationes mouent. Alij cõmessationes & conuiuia ibidem præparant, hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet ordinarijs & ecclesiarũ rectoribus ne hæc aut *In 8. syn. gen. canon. 16.*

similia ludibria, nec etiam mercantias, seu negociationes nundinarũ in ecclesia quæ domus orationis esse debet, ac etiam cemiterio exerceri amplius permittant, transgressoresq́ per cẽsuram ecclesiasticam aliaq́ iuris remedia puni re non negligant.

Sessio 22. De erroribus Archiepiscopi Nazareni.

Quendam libellum editũ ab Augustino de Roma. archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramẽto diuinitatis Iesu Christi & ecclesię intitulatur. Secũdus de Christo capite & eius inclyto principatu. Alius de charitate Christi circa electos & de eius infinito amore, tanq̃ non sanam & erroneam in fide doctrinam continentem cũ suis defensorijs hæc sancta synodus damnat & reprobat, & potissime scandalosam assertionem erroneam in fide in ipso libello cõtentam, scilicet Christus quotidie peccat, & ex quo fuit Christus quotidie peccauit, quamuis pro capite ecclesiæ Christo Iesu dicat se non intelligere, sed ad mẽbra sua, quæ cum Christo capite unum esse Christum asseruit, intelligentiam eius esse referendam dicat. Necnõ & propositiones istas & eis in sententia similes, quas in articulos dãnatos in concilio Constañ. incidere declarat, scilicet nõ omnes fideles iustificati sunt mẽbra Christi, sed soli prædestinati. Humana natura in Christo, uere est Christus, & eadẽ est persona Christi. Humana natura in Christo est persona uerbi. Humana natura assumpta a uerbo ex unione personali est ueraciter Deus naturalis & proprius &c. Christus secundũ uoluntatem crea-

tam tãtum diligit naturam humanam unitam personæ uerbi, quantum diligit naturam diuinam sicut duæ personæ in dininis sunt æqualiter diligibiles, ita duæ naturæ in Christo huma na & diuina sunt æqualiter diligibiles propter personam communem.

Anima Christi uidet Deum tam clare & intense quantum clare & intense Deus uidet se ipsum.

Ratio suppositatis determinans humanam naturam in Christo, nõ realiter distinguitur ab ipsa natura determinata. Quas propositiones & alias ex eadem radice procedentes tanquam erroneas in fide dãnat & reprobat hæc sancta synodus, anno 1435.

Sessio 23.

Qualis debet esse electio Põtificis. Secũdo, de modo & qualitate Cardinalium ut numerum 24. non excedant, & de omnibus regionibus Christianitatis assumantur uiri in scientia & moribus ac rerum experientia excellentes, non minores 30. annis, magistri, seu licentiati in iure diuino uel humano. Sit saltem tertia uel quarta pars de magistris in sacra scriptura, nõ nepotes ex fratre uel sorore Romani Põtificis, aut alicuius Cardinalis uiuentis non illegitime nati, non corpore uitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota respersi.

Sessio 26. & 27.

Tractatur de admonitione & citatione cõtra Eugenium Papam & Cardinales.

Sessio 28. & 29.

In qua causatur contumacia Papæ & decla-

ratur contumax; quia tractabat de dissolutione eius concilij.

Sessio 30.

Hęc sancta synodus decernit & declarat q̄ fideles laici siue clerici, cōmunicantes & non conficientes nō astringuntur ex præcepto dn̄i ad suscipiendū sub utraque specie panis scilicet & uini sacrum Eucharistiæ sacramentum, sed ecclesia quæ regitur spiritu ueritatis secum manente inæternum, & cum qua Christus manet usque ad consummationem seculi ordinare habet quomodo ipsis non conficientibus ministretur prout pro reuerentia ipsius sacramenti & saluti fidelium uiderit expedire, & ut supra in concilio Constan̄.

Sessio 31. & 32. tractant de præbendis ecclesiasticis canonice per ordinarios conferendis & de suspensione Eugenij papæ 4.

Sessio 33.

De ueritate fidei catholicæ ꝑ tres ueritates. Primò diffinit̄ q̄ gn̄alis synodus in spū̄ sancto legitime cōgregata generale cōcilium faciens, ecclesiam militātem repręsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscunque status, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his q̄ pertinent ad fidē & ad extirpationem schismatum & ad generalē reformationem ecclesiæ in capite & in membris.

Secundo declarat q̄ quicunq; cuiuscunque dignitatis, etiā si papalis existat, qui mandatis aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscū-que alterius concilij generalis legitime congregati super præmissis, siue ad ea pertinentibus

obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debite puniatur.

Tertio declarat q ipsum gñale conciliũ pro præmissis eaq; concernentibus congregatum sine ipsius consensu per nullũ quauis authoritate, ẽt si papali dignitate p̃fulgeat, dissolui, trãsferri, aut ad aliud tempus prorogari potest.

Has tres ueritates reprobauit & dãnauit Eugenius papa 3. libello qui icipit, Moses seruus dei, ut patet extra 38. sessione.

Et licet has esse ueritates fidei catholicæ satis constet ex pluribus declarationibus præcedentibus, ad maiorem tamen soliditatẽ & firmitatem ueritatum ipsarũ hæc sancta synodus definit, & declarat. Primo q ueritas de potestate concilij generalis supra Papam, & quẽlibet alterũ declarata per Constantiense, & hoc Basiliense generalia cõcilia, est ueritas fidei catholicę. Secundo, ueritas hæc quod Papa concilium generale legitime congregatũ, sine eius consensu nullatenus potest dissoluere est ueritas catholicæ fidei. Tertio, q ueritatibus prædictis pertinaciter repugnans est cẽsendus hæreticus. anno 1439.

In Constan. sessione 4. & 8. In Basili. sessione 2.

Sesio 34.

In hac & sequenti tractatur de depositione Eugenij papæ & stabilitate concilij.

Sesio 36.

Hactenus difficilis quæstio in diuersis partibus super conceptione ipsius gloriosæ uirginis MARIAE matris Dei & exordio sanctificationis eius facta est &c. Nos diligenter inspectis authoritatibus & rationibus quæ iam a pluribus annis ex parte utriusque doctrinæ allegatæ sunt, alijsq; etiam plurimis super hac reuisis

& matura consideratione pensatis doctrinam illam differentẽ gloriosam uirginem MARIAM præueniente & operãte diuini numinis gratia singulari, nunquã actualiter subiacuisse originali peccato, sed imunem semp fuisse ab omni originali & actuali culpa sanctamq; & immaculatam, tanq; piam & cõsonam cultui ecclesiastico fidei catholicæ, rectæ rõni, & sacræ scripturæ approbandam fore tenendã, & amplectendam diffinimus & declaramus, nulliq; de cætero licitum esse in contrarium prędicare, seu docere, renouantes prętereea institutionem de celebranda sancta eius conceptione, quę sexto Idus Decembris antiqua & laudabili consuetudine celebratur.

Sessio 37. & 38. Tractant de electione noui Pontificis.

Sessio 39.

Deposito Eugenio fuit electus Amadeus dux Sabaudiæ qui in solitudine Ripaliæ a pluribus annis in uirtute continentiæ fuerat conuersatus.

Sessio sequens consensit electioni factæ, nuncupatus est Felix Papa quintus.

Amadeus felix nuncupatus cessit iuri quod in papatu asserebat se habere, et creatus est Cardinalis, & uicarius Pontificis Romani.

Bulla Nicolai papæ 5. qui successit Eugenio 4. De approbatione gestoꝝ in concilio Basiliensi, propter securitatem animaꝝ, & cauẽda pericula conscientiaꝝ confirmat Nicolaus papa gesta per Amadeum nuncupatum Felicem quintũ, & per congregatos in concilio Basiliẽsi, quod spectat ad censuras, & causas beneficiales. De aliis nihil, nec de probatione eius cõcilij anno 1449. sui pontificatus anno tertio.

Author. *Quæ in his duabus congregationibus Constãtiensi & Ba*

silienſi ſtatuta ſunt non habent aliquod authoritatis robur, niſi duntaxat illa quæ in bulla Martini quinti, aut Nicolai quinti pontificia authoritate probata ſunt, quorum paucis mentionem fecimus ſupra.

Eugenius quartus papa 215. ſedit annos 16. fuit electus Romæ anno 1431. uiuente adhuc Sigiſmundo Germano Cæſare 35. *Eugenius 4. pontif. 215.*

Hic durāte concilio Baſilienſi cōuocauit cōcilium generale Ferrariæ, ut tractaretur de unione eccleſiæ Oriētalis cum eccleſia Latina: ubi cœpit celebrari præſente Paleologo Imperatore, & Patriarcha Cōſtantinopolitano, cū alijs eccleſiæ Orientalis pontificibus, abbatibus, monachis, & cruce ſignatis. Attamen inchoatum non potuit abſolui propter ingruētem peſtem: & translatum eſt ab Eugenio Florentiā, ubi & abſolutum eſt. Celebratum eſt conciliū prędictum per uiginti & quinq; ſeſſiones, quarum ſexdecim celebratæ ſunt Ferrarię: reliquæ uerò Florētiæ. In quibus omnibus diſputatum eſt inter Latinos & Græcos. Primum de ꝓceſſione ſpiritus ſancti a filio: & an rite facta fuerit a Latinis ea additio in ſymbolo. (filioq; procedit, &c. Secundo, de igne purgatorio. Tertio, de Papæ principatu. Quarto, de azymo & fermētato pane. Quinto de pane in Euchariſtia tranſmutatione. Quæ tamen diſputationes ſolam contētionē inter Græcos & Latinos pepererunt, ut coacti fuerint ceſſare a diſputatione, & res citra ullam controuerſiam inter eos tractaretur: & ſic facta eſt unio earum eccleſiaꝝ, & ſequens definitio prędictorum articulorum ſub hac forma.

CONCILIVM FLORENTINVM

De processione spũs sancti.

Approbante hac sancta synodo Florentina definimus, ut hæc fidei ueritas ab omnib⁹ christianis credat̃, & suscipiat̃ qa spũs sc̃tũs a patre & filio æternaliter est: & essentiã suã, suumq́ esse subsistens habet ex patre, simul & filio, & ex utroq́ æternaliter tanquam ab uno principio, & unica spiratione procedit, declarantes, q̄ id quod sancti doctores & patres dicunt ex patre per filium procedere spiritũ sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur filium quoq́ esse secundum Græcos quidẽ, causam, secundum Latinos uerò, principiũ subsistentiæ spiritus sancti, sicut & patrem. Et qm̃ omnia quæ patris sunt, ipse pater unigenito filio suo gignẽdo dedit (præter esse patrem) hoc ipsum quòd spiritus sanctus procedit ex filio, ipse filius a patre æternaliter habet, a quo æternaliter etiam genitus est.

De particula illa. (filioq́; pcedit.)

Definimus etiam explicationem uerborum illorum (filioq́) ueritatis declarandæ gratia, et imminente tunc necessitate, licite, ac rationabiliter symbolo fuisse appositum.

In azymo & fermento corpus Christi conficitur.

Item, in azymo, siue fermentato pane triticeo corpus Christi ueraciter confici: sacerdotesq́ in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquenque, scilicet iuxta suæ ecclesiæ, siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem.

De purgatorio.

Item, si uere pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequã dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorũ animas pœnis purgatorijs purgari. Et ut a pœnis

huiusmodi releuentur prodesse eis uiuorum fidelium suffragia, missarũ scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, q̃ a fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerũt secundum ecclesiæ instituta. Illorum ẽt animas, q post baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam quę post contractam peccati maculam, uel in suis corporibus, uel eisdem exutæ corporibus (prout superius dictum est) sunt purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deũ trinum & unum sicuti est: meritorum tñ diuersitate aliũ alio perfectius. Illorum aũt animas, qui in actuali mortali peccato, uel solo originali decedũt, mox in infernum descendere pœnis tamen disparibus puniendas.

De peccato originis.

Item definimus sanctam apostolicam sedẽ, & Romanum Pontificem in uniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, & uerum Christi uicarium, totiusq́ ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi uniuersalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenã potestatem traditam esse, quẽadmodum etiam in gestis œcumenicorũ conciliorum, & in sacris canonibus continetur. Datum Florentię in sessione publica synodali. anno 1439.

Romanus pontifex successor Petri & Christi uicarius ẽ.

Dum hæc Florentiæ agerentur in ultima session e subita morte defunctus est Patriarcha Constantinop. & quærentibus Græcis & La-

tinis causam tam subitæ mortis, eius famuli responderunt, ipsum postquam cœnasset in penetrale domus scribendi causa (ut sui moris erat) intrasse, & dum scriberet tremore ac animi lãguore affectum, statim occubuisse. Literæ autẽ sequentia continebant.

Confessio Archiepi Constãtinopolitani.

Ioseph miseratione Diuina Constantinopolis & nouæ Romæ Archiepiscopus, ac œcumenicus Patriarcha: quoniam ad extremum uitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meam sententiam his literis palã facio. Nã quæ domini nostri Iesu Christi catholica & apostolica ecclesia Romæ ueteris sentiat, ac celebret omnia, me quoq; sentire crédereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem patrum patrem ac summum Pontificem Romęq; ueteris Papã Domini nostri Iesu Christi uicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse non inficior. Datum Florentiæ die octauo mensis Iunij, anno 1439.

Dum iam absolueretur concilium Armeniorum Patriarchæ legati ad synodum ipsam uenerunt, dicentes se suamq; ecclesiam cum catholica coniungi, ac ipsum synodi decretũ pie seruare uelle. Quibus benignissime susceptis sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei ueritatem, quam Romana profitetur ecclesia per hoc decretum sacro approbante concilio, ipsis etiam oratoribus ad hoc consentientibus tradidit Eugenius papa. Quo ab eis excepto una cum Græcis Florentia discesserunt, et dissolutum est concilium.

Decreta concilij Florentini super unione Iacobinorum & Armeniorum.

In primus damus eis sanctum symbolum a centum quinquaginta episcopis oecumenico Constantinopolitano concilium editum, cum illa additione(filioq́;) ipsi symbolo declarãdæ ueritatis gratia, & urgente necessitate, & rõnabiliter apposita. Cuius tenor est. Credo in unũ Deum &c. Hoc autem symbolum sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armeniorum ecclesias intra missarum solẽnia singulis saltem Dominicis diebus, & maioribus solennitatibus decantari uel legi.

Secundo, tradimus eis definitionem quartę & uniuersalis synodi Chalcedonensis, in quinto postea & sexto uniuersalibus concilijs renouatam de duabus naturis in una Christi persona. Cuius tenor talis est.

Sufficeret quidem sapiens hoc &c.

Tertio, definitionem de duabus Christi operationibus in prædicto sexto concilio promulgatam &c.

Quarto instruximus eos, & declarauimus synodum Chalcedonensem, & beatissimum Leonem sancte & recte ueritatem de duabus in una persona Christi naturis superius descriptam definisse contra impia Nestorij & Eutychis dogmata. Iniungimusq́; ut ipsum beatissimum Leonem (qui ueræ fidei columna fuit, & omni sanctitate & doctrina refertus) tanq̃ sanctum, & in catalogo sanctorum merito descriptum decætero reputent & uenerent: atque non solum dictas tres synodos, sed & omnes

Commẽdatur definitio beatissimi Leonis Papæ.

alias uniuersales authoritate Romani pontificis legitime celebratas, sicut & cæteri fideles reuerenter suscipiant.

Quinto, ecclesiasticorum sacramentorum ueritatem sub hac redigimus formula.

Septem sunt sacramenta nouæ legis.

Nouæ legis septem sunt sacramenta, scilicet, baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitētia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Quæ multum a sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant. Hæc uero nostra & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt.

Sacramēta antiquæ legis gratiam dandam per Christū figurabāt.

Horum quinque prima ad spiritualem uniuscuiusq; hominis in seipso perfectionem, duo ultima ad totius ecclesiæ regimen, multiplicationemq; ordinata sunt. Per baptismum enim spiritualiter renascimur: per confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide, renati autem et roborati, nutrimur diuina eucharistię alimonia. Quod si per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam spiritualiter sanamur. Spiritualiter etiam & corporaliter (prout animæ expedit) per extremam unctionem. Per ordinem uero ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter: per matrimonium corporaliter augetur.

Ad quid ordinata sint sacramēta nouæ legis.

Hæc oīa sacramenta tribus perficiunt, uidelicet, rebus tanq; materia, uerbis tanq; forma, & persona ministri conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit ecclesia.

Tribus perficiuntur sacramenta.

Quorum

Quorum si aliqđ desit, nõ pficitur sacr̄m. Inter hæc sacr̄a tria sunt, baptismus, confirmatio, & ordo, quæ characterem, id est, spirituale quoddam signum, a cæteris distinctũ imprimunt in anima indelebile: unde in eadẽ psona nõ reiterant̃. Reliqua uero quatuor characterẽ nõ imprimũt, & reiterationẽ admittũt. Primũ oium sacrorꝝ locum tenet baptismus, qđ uitæ spũalis ianua est: per ipsum.n. membra Christi, ac de corpore efficimur ecclesiæ. Et cũ per primũ hoiem mors introierit in uniuersos, nisi ex aqua & spiritu sancto renascimur, non possumus (ut inquit ueritas) in regnum cœlorum introire.

Tria tantũ sacramenta characterẽ imprimunt & ideo nõ reiterãtur.

Ianua uitæ spiritualis, baptismus.

Ioan. 3.

Materia huius sacr̄i est aqua uera, & naturalis: nec refert frigida sit, an calida. Forma autẽ est. Ego te baptizo in noie p. & fi. & s. sc̄ti. Nõ tñ negamus, qn & p illa uerba. Baptizet̃ talis seruus Christi in noie p̄ris, & fi. & s. sc̄ti uel, baptizat̃ manibus meis talis, in noie p. & fi. & sp. sancti uerꝝ pficiatur baptisma, qm̃ cũ principalis cã, ex quo baptismus uirtutem habet, sit sancta trinitas, instrumentalis aũt si minister, q tradit exterius sacr̄m, si exprimit̃ actus, qui per ipsum exercetur ministrũ cum sanctæ trinitatis inuocatione, pficitur sacr̄m. Minister huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In causa autem necessitatis, non solum sacerdos uel diaconus, sed etiam laicus & mulier, imo etiam paganus & hæreticus baptizare potest, dũmodo formam seruet ecclesiæ, & facere intendat, quod facit ecclesia.

Materia baptismi.

Forma baptismi.

Minister baptismi.

Huius sacramẽti effectus est remissio ois culpæ originalis, & actualis: omnis quoq; pœnæ,

Effectus baptismi.

quę pro ipsa culpa debetur, propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, sed morientes antequã culpam aliquam cõmittant, statim ad regnum cœlorum & Dei uisionem perueniunt.

De sacramẽto cõfirmationis.

Secũdũ sacr̃m est cõfirmatio, cuius materia est chrisma confectũ ex oleo, quod nitorem significat consciæ, & balsamo, q odorem significat bonæ famę, per ep̃m benedicto. Forma aũt ẽ, Signo te signo crucis, & cõfirmo te chrismate salutis in noĩe p̃ris, & filij, & sp. sancti. Ordinarius minister est ep̃s. Et cũ cęteras unctiones simplex sacerdos ualeat exhibere, hãc non nisi ep̃s debet conferre, qa de solis apostolis legi[t] (quorũ uicem tenẽt ep̃i) q̄ p manus impositionem sp̃m sanctum dabãt. Loco aũt illius manus impositionis dat̃ in eccl'ia cõfirmatio. Legit̃ tñ aliqñ p apostolicæ sedis dispẽsationẽ ex rationabili & urgente admodũ causa simplicẽ sacerdotẽ chrismate p ep̃m confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum.

Minister sacramẽti cõfirmationis, ep̃s.

Act. 8.

Effectus confirmationis.

Effectus aũt huius sacr̃i est, quia in eo datur sp̃us sanctus ad robur, sicut datus est ap̃lis in die Pẽtecostes, ut Christianus audacter Christi cõfiteatur nomẽ. Ideoq; in frõte ubi uerecũdiæ sedes est, confirmandus inungit̃, ne Christi nomen cõfiteri erubescat: & præcipue crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, gentibus autẽ stultitia, pp quod signo crucis signantur.

1. Cor. 1.

De sacramento Eucharistiæ.

Tertium est eucharistiæ sacramẽtum, cuius materia panis triticeus, & uinũ de uite, cui ante cõsecrationẽ aqua modicissima admisceri de

bet. Aqua aūt ideo admiſceť, qm̄ iuxta teſtimonia ſanctorꝝ patrū, creditur ipſum dn̄m in uino aqua permiſto hoc inſtituiſſe ſacramentū. Deinde quia hoc cōuenitur dn̄icæ paſſionis repn̄tationi. Inqt. n. beatus Alexander papa 5. a btō Petro, in ſacramentorꝝ oblationibus, quæ ītra miſſarum ſolēnia dn̄o offeruntur, uinum & aq̄ permiſtū offerri debet, quia utrunqꝫ, id eſt, ſanguis & aqua ex latere Chriſti produxiſſe legiť. *Quare apponatur aqua in uino.* *De conſec. d. 2 In ſacramentorum.*

Tertio ēt cōuenit ad ſignificandum huius ſacramenti effectū, q eſt unio populi Chriſtiani ad xp̄m. Aqua enim populum ſignificat &c. *Apoc. 17.*

Forma huius ſacramenti ſunt uerba ſaluatoris qbus hoc cōficiť ſacr̄m. Sacerdos. n. in pſona Chriſti loquēs, hoc conficit ſacr̄m. Nā ipſorum uerborꝝ uirtute ſubſtātia panis in corpus xp̄i, & ſubſtātia uini in ſanguinē cōuertunť, ita tñ q̄ tot⁹ Chriſtus cōtinetur ſub ſpecie panis, et totus ſub ſpecie uini, ſub qualibet quoqꝫ parte hoſtiæ conſecratæ, & uini conſecrati (ſeparatione facta) totus eſt Chriſtus.

Huius ſacramenti effectus, quē in aīa operatur digne ſumentis, eſt adunatio hoīs ad Chriſtum. Et qa p gratiā homo Chriſto incorporatur, & membris eius unitur, ſequiť q̄ per hoc ſacramentum in ſumētibus digne gratia augeať: oēmqꝫ effectū, quē materialis cibus & potus, quo ad uitā agunt corporalem, hoc idem quo ad uitā ſpūalem & hoc ſacramentū operatur. *Effectus eucharistiæ.*

Quartum ſacr̄m eſt pœnitentia, cuius quaſi materia ſunt actus pœnitētis, q in tres diſtinguūtur partes. Quarꝝ prima, cordis contritio, ad quā pertinet, ut doleat de peccato cōmiſſo *De ſacramento pœnitētiæ.*

cum proposito nõ peccãdi decætero. Secunda est oris confessio: ad quã pertinet, ut peccator oĩa peccata quorum memoriã habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia, satisfactio pro peccatis secũdum arbitriũ sacerdotis: quæ quidem pcipue fit p orõnem, ieiuniũ, eleemosynã.

Forma huius sacramẽti est. Ego te absoluo.

Minister huius sacramenti est sacerdos, hñs authoritatem absoluendi, uel ordinariam, uel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti est absolutio a peccatis.

De extrema unctione.

Quintum sacrm est extrema unctio, cuius materia est oleũ oliuæ per epm benedictũ. Hoc sacrm nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet: qui ungendus est in oculis pp uisum, in auribus pp auditum, in naribus pp odoratum, in ore propter gustum, uel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus ppter gressum, in renibus propter delectationem ibidem uigentẽ. Forma huius sacramenti est hęc. Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam ĩdulgeat tibi dñs qcquid per uisum &c. Et similiter in aliis membris. Effectus uero est mentis sanatio, inquantum autem expedit ipsius etiam corporis. De hoc sacramento habetur Iacobi 5.

De sacramento ordinis.

Sextum sacramentum est ordinis, cuius materia est illud, p cuius traditionem cõfertur ordo, sicut presbyteratus traditur p calicis cũ uino, & patenæ cum pane porrectionẽ. Diaconatus uero per libri euãgeliorum dationẽ, subdiaconatus per calicis uacui cum patena uacua superposita traditionem. Et similiter de aliis per re-

rum ad ministeria sua ꝑtinẽtium assignationẽ. Forma sacerdotij talis est. Accipe potestatem offerendi sacrificiũ in ecclesia pro uiuis & mortuis, in noie pr̃is, & filij, & spũs sancti, & sic de alioꝝ ordinum formis. Ordinarius minister huius sacramenti est ep̃s. Effectus augmentum gratiæ, ut quis sit idoneus minister. *Effectus sacramenti ordinis.*

Septimum est sacr̃m matrimonij, quod est signum coniunctionis xp̃i & ecclesię secũdum Apl̃m. Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus cõsensus ꝑ uerba de p̃senti exp̃ssus.

Tria sunt bona matrimonij. Primũ, proles suscipienda & educãda ad cultum Dei. Secundum, fides, quã unus coniugũ alteri seruare debet. Tertium, indiuisibilitas matrimonij ꝓpter hoc ꝙ significat indiuisibilem cõiunctionẽ xp̃i & ecclesiæ. Quamuis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tñ aliud matrimoniũ contrahere fas est, cum mr̃imonij uinculũ legitime cõtracti ꝑpetuum sit. *Tria sunt bona matrimõij*

Sexto, compendiosam illam fidei regulã ꝑ beatissimum Athanasium editam ipsis præbemus, uidelicet. Quicunq; uult saluus esse &c.

Septimo, decernimus unum atq; eundẽ deũ ueteris ac noui testamenti, hoc est, legis & prophetaꝝ, atq; euãgelij profitemur authorẽ. Qm̃ eodem spũ inspirãte, utriusq; testamenti sancti locuti sunt: quoꝝ libros suscipit, & ueneratur ecclesia, qui titulis sequentibus continentur.

Quinque Moysi, id est, Gene. Exodo. Leuit. Nume. Deutero. Iosue, Iudic. Ruth. Quatuor Regum, duobus Paralipo. Esdra, Neemia, Tobia, Iudith. Esther, Iob, Psalmi Dauid, Parabo-

læ, Ecclesiast. Cātica canticorꝝ, Sapie. Ecclesiasticus, Esaia, Hiere. Baruch, Ezech. Dan. Duodecim prophetæ minores, id est, Osea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Naū, Abachuc, Sophonias, Agæus, Zacharias, Malachias. Duo Machabæorum. Quatuor euangelia, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Quatuordecim epistolæ Pauli. Ad Roma. duæ, ad Corint. ad Galat. ad Ephe. ad Philip. Duæ ad Thessalo. ad Coloss. Duæ ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. Petri duæ, Ioannis tres, una Iacobi, una Iudæ. Acta Apostolo. & Apoca. Ioā. Propterea anathematizamus Manichæorꝝ insaniam, q duo principia posuerunt, unum uisibilium, aliud inuisibiliū, & alium noui testamēti deum, aliū ueteris esse dixerunt.

Octauo, tradidimus q in cōsecratione corporis Christi hac uteret forma ecclesia Romana. Hoc est. n. corpus meum, sanguinis uero. Hic est. n. calix sanguinis mei, noui, & æterni testamenti, mysteriū fidei, qui p uobis, & p multis effundetur in remissionem peccatorꝝ. Panis uero triticeus in quo sacramentum conficitur, an eo die, an antea decoctus sit, nihil omnino refert, dummodo panis substantia maneat.

Decimo, qm̄ asseritur nōnullos quartas nuptias tanq̄ condēnatas respuere, ne peccatum ubi nō est, esse puteť (cum scd̄m Apostolū mortuo uiro mulier sit ab eius lege soluta, & nubēdi cui uult in dn̄o habeat facultatē, nec distinguat mortuo primo, secundo, uel tertio) declaramus nō solū secundas ac tertias, sed & quartas, atq; ulteriores si aliqd̄ canonicum impedi-

Rom. 7.

Licite quis, si impedimentū non obstet, sæpe ac sæpi' cōtrahere potest.

mentum non obstet, licite contrahi posse. Cōmendatiores tñ dicimus, si ulterius a coniugio abstinentes in castitate pmanserint: qa sicut uirginitatem uiduitati, ita nuptijs castā uiduitatē laude, ac merito præferēdam esse censemus. *Sicut uirginitas uiduitati, ita casta uiduitas nuptijs pfertur.*

His oībus explicatis pdicti Armenioꝶ oratores noīe suo & sui patriarchæ, & oīum Armenoꝶ hęc saluberrima synodalia decreta cū oībus suis capitulis, declarationib⁹, definitionibus, nec nō quicqd tenet, et docet sancta sedes apostolica & Romana ecclia cum omni deuotione & obedientia suscipiunt, & amplectunt.

Explicit concilium Florentinum.

Nicolaus quintus Papa 216. Hic cum se indignū tanto magistratu arbitraretur, supplex rogauit Cardinales, ut maturius ecclesiæ cōsulerent: & tandē inuitus assumpsit sacerdotiū. Quo p octo annos administrato, moritur Friderico 3. Germano Cæsare 37. *An. Do. 1447 Nicolaus 5. pont. 216.*

His temporibus anno 1453. die Maij uigesimonono post diutinam obsidionem, grauissima tandē oppugnatiōe, potitus est Mahometes Turcarum Imperator urbe Cōstantinopoli: in eaq; tātam crudelitatem exercuit, ut nulla id queat oratione explicari.

Calistus tertius Papa 217. Hic beatum Vincentiū ordinis prædicatoꝶ in sanctos retulit. Sedit annos tres sub eodem Cæsare. *Calistus pont. 217.*

Visum est necessariū hoc loco summam duarum extrauagātium Martini quinti, & Calisti tertij subijcere, & explicare conditiones quibus olim prædicti pontifices permiserunt eiusmodi contractus, quibus emuntur annui census cū pacto retrouendendi &c. Quoniā uidemus nunc intolerabiles abu- **Author.**

sus exerceri hoc colore, & passim celebrari prædictos contractus uix una aut altera conditione seruata, & hoc falso titulo emptionis multi prætexunt suas usuras. Decretum Martini quinti idem est & Calisti tertij.

Martinus eps &c. & Calistus eps &c. Petitio dilectorꝝ filiorꝝ nobis exhibita continebat ꝙ a tãto tpe cuius cõtrariȷ̃ memoria hoīum nõ existit, q̃dã cõsuetudo rõnabilis obseruata, per scripta, ac moribus utentium approbata ad cõem utilitatẽ hoīum ītroducta fuisset, pro q̄bus princeps, miles, siue oppidanus partiũ earũdem cum hoc expedire uidebat̃, ꝑsonę ecclesiasticæ aut seculari, collegio aut uniuersitati super bonis suis, oppidis terris, agris, ꝑdȷ̃s, domibus, & hæreditatibus uendere cõsueuit, & uẽdidit annuos census unius, uel pluriũ marcarꝝ: & pro qualibet marca annui cẽsus decẽ, undecim, tredecim, quatuordecim marcæ, aut plus uel minus secũdum tp̄is qualitatẽ (prout ipsi cõtrahentes tũc inter se conuenerãt) ipsi uenditori tũc integraliter in pecunia numerata solui cõsueuerãt bonis in ipso cõtractu tunc expressis, ꝓ ipsius census annui solutione in perpetuum obligatus. Et semper in ipsis contractibus expresse ipsis uẽditoribus data fuit facultas atq; gratia ꝙ ipsum annuũ cẽsum in toto uel in parte pro eadem summa denariorꝝ, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandocunq; uellent libere absq; alicuius requisitione, cõtradictione, uel assensu possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione ex tunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census uenditores inuiti nequaquam per emptores arctari,

astringi ualerent, et ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interẽptis seu destructis. Sed ĳdẽ ementes ẽt si bona, domus, terrę, agri, possessiones, & hęreditates hmõi processu tpis ad oĩmodã destructionis, siue desolationis reducerent opprobriũ, pecuniã ipsam ẽt agendo repetere nõ ualerẽt. Apud aliquos tñ an hmõi contractus emptionis & uenditionis liciti existant, hęsitat̃. Quare pro parte eorũdem nobis fuit humiliter supplicatum, an cõtractus huiusmodi liciti, uel illiciti cẽseri debeant, declarare de benignitate apostolica dignaremur.

Nos igitur cõperimus cõtractus hmõi iuridicos, & iuxta determinationem doctoꝝ licitos fore, & iuri cõi conformes, ideo ipsoꝝ censuum uẽditores ad illoꝝ solutionẽ obligari authoritate apl'ica tenore pñtium ex certa sciẽtia declaramus, non obstantibus &c.

Conditiones, quibus annui census licite emi possunt, et uẽdi.

Prima cõditio. Oportet ꝙ uẽdens designet, & exprimat rẽ aliquã, quã uẽdat, et alius emat, puta domũ, aut agros &c. Et rei, uel reꝝ designataꝝ tm̃ debet fieri emptio & uẽditio, & ea sola dẽnt manere obligata ad solutionẽ ꝑdicti cẽsus, & non alia uẽdentis bona, qa si uniuersa alia bona cũ ꝑsona uendente obligantur (ut fit apud nos) iã destruit̃ emptio & uẽditio, & est oppignoratio, & fit contractus usurarius.

Secũda cõditio, ꝙ iusto & competenti pretio ematur annuus census, & quo tpe celebratur cõtractus integraliter numeretur pecunia.

Tertia, ꝙ in eodẽ contractu expresse uẽditori detur facultas, ꝙ ipsum annuũ censum in to-

to,uel in parte ꝓ eadem sũma denarioꝝ quam ab emptore recepit,qñcũqꝫ uelit, libere(absqꝫ alicuius requisitione,aut cõtradictione) possit extinguere,uel redimere, & se ab ipsius census solutione ex tunc penitus liberare.

Quarta, ꝙ ad redimendũ annuum censum uẽditor inuitus nullo modo obligari possit, sed liberꝝ fuerit illi uel soluere cẽsum, uel redimere in toto uel in parte eadẽ numerata pecunia.

Quinta,ꝙ si contingat aliqñ bona ipsa (domus, agros, aut possessiones alias, q̃ obligata sunt ad solutionẽ census, & quoꝝ facta est emptio),ꝓcessu tp̄is oĩno destrui,& penitus interire,emẽtes,pecuniam ipsam quã dederunt pro prædictis bonis repetere amplius nequaqꝫ ualebunt,quoniam ementis periculo debet perire res empta: alioquin non fuit uera emptio & uenditio,sed contractus usurarius.

Sexta, nõ debet obligari ad censum res aliqua,nisi sit uẽdibilis res,& fructuosa: & annuus census ad cuius solutionẽ talis res est obligata,non debet excedere ualorẽ fructuum, quos ex re ipsa ꝑcipere solet, aut põt dominus rei. Si.n.plus est in annuo censu q̃ꝫ in fructibus rei uenditæ,iam destruit̃ emptio, & palliat̃ usura; & emẽs accipit rẽ ipsam ĩ pignus suæ pecuniæ.

Seruatis prædictis conditionibus utcunque tolerandos iudico tales cõtractus, aliqua earũ omissa nulla ratione puto tolerandos,

An.Do.1458. Pius.2.Papa.218.Catherinã Senẽsem ĩter sãctas retulit. Sedit annos sex,Friderico Cæsare.

Pius 2.Põt.218

Paul.2.Põ.219 Paulus.2.Papa.219.sub eodẽ Cęsare. Sacerdotio illaudabiliter ꝓcurato,6.anno,mẽse.10.

suæ assumptionis, solus in cubiculo nemine ui-
dēte, secūda hora noctis apoplexia morit̄. Suo
tp̄e oīa officia Romæ uenalia erāt, & ferè semp̄
bn̄ficia, & ep̄atus his cōmittebat, qui offīn ali-
quod uenale haberent, un̄ elici munus posset.

Sixt⁹ 4. papa 220. Friderico Cęsare. Hic Bo
nauenturā theologū albo sanctorum inscribi ius-
sit. Moritur assumptionis suæ anno 13. Sub hoc
pōtifice & eius spāli cōmissione, anno Domini
1479. facta est cōgregatio per Reuerēn. in xp̄o
patrē Alfonson Carillū Archiep̄m Toletanū
Cōpluti multorum doctorum theologiæ, & utrius
que iuris sup̄ libello confessionis edito p̄ Petrū
Oxomēsem sacrę theologię p̄fessorē, in uniuer-
sitate Salmātina Hispanię. Accepit aūt p̄dictus
Archiep̄s toletanus authoritatem declarandi,
ac definiendi oēs propositiones & cōclusiones
falsas, erroneas, hæreticas, aut male sonantes, q̄
in præfato libello continerentur.

Sixtus 4. pontif. 220.

Conclusiones aūt p̄ductæ ex libello dicti magistri Oxomen. discussæ & disputatæ, tādemq; dānatæ sunt, q̄ sequūtur.

Prima cōclusio. Peccata mortalia quātū ad
culpā & pœnam alterius seculi delentur per so
lā cordis contritionem sine ordine ad claues.

Secūda cōcl'o, q̄ cōfessio de pc̄tis ī spē fuerit
ex aliquo statuto uл'is eccl'ię, nō de iure diuino.

Tertia conclusio, q̄ prauæ cogitationes cō
fiteri non debent, sed sola displicentia delentur
sine ordine ad claues.

Quarta conclusio, q̄ confessio debet esse se-
creta (id est) de pc̄tis secretis, nō de manifestis.

Quinta, q̄ non sunt absoluendi pœnitentes
nisi peracta prius pœnitentia eis iniuncta.

Sexta, ꝙ Papa nõ poteſt indulgere alicui uiuo pœnam purgatorij.

Septima, ꝙ eccleſia urbis Romę errare põt.

Octaua, ꝙ Papa non poteſt diſpẽſare in ſtatutis uniuerſalis eccleſię.

Nona cõcluſio, ꝙ ſacrm̃ pœnitentiæ quantũ ad collationẽ gr̃æ ſacrm̃ naturę eſt, non alicuius inſtitutionis ueteris, uel noui teſtamenti.

Quibus cõcl'ionibus ſic ꝓpoſitis, ac ꝑ plures dies ſigillatim diſputatis, recepto tandẽ ab eiſdẽ doctoribus ſolenni iuramẽto tactis ſacroſanctis euãgelijs, & ſnĩa excõicationis in eos, et in eoꝝ quẽlibet primitus ꝓlata, ꝙ in prædictis qõnibus dicerent ueritatẽ ſecũdũ ſuã ſnĩam, & conſciam, uotiſq́ eoꝝ corã notario & teſtib⁹ ſigillatim in ſcriptũ redactis 24. Maij p̃ſat⁹ Reuereñ. dñs ſedens pro tribunali, ſnĩam ꝓtulit, qua cõcl'iones p̃dictas tanquã hr̃ticas, erroneas, ac ſcãdaloſas, & male ſonãtes apl'ica, & primitiali authoritate dãnauit, ac dãnandas decreuit: librumq́ illũ cõburendũ iudicauit, quẽ illico promotor fiſcalis curiæ tradidit ſeculari.

Adiuratio dicti magiſtri Petri Oxomen. in forma canonũ.

Qm̃ ego magiſter Petr⁹ Oxomẽſis cõpoſuerã librũ cõfeſſionis cõtinẽtem nõnullas ꝓpoſitiões, quas tũc credebã ueras, & determinationi ſanctę mr̃is eccl'ię & cõi opiniõi doctoꝝ cõſonas, ſed qa primũ ex libro illo orta ſunt maxima ſcandala in cordibus fideliũ, maxime in ꝑtibus hoꝝ regnoꝝ, adeo ꝙ Reuerendiſſimus in dño pater, ac dñs Archieps̃ Toletanus authoritate apl'ica (accerſitis q̃ꝫ plurimis magr̃is & ſacrę theologię doctorib⁹, & alijs uiris eru-

ditiſſimis,maturo cõſilio ac deliberatione pronũciauit,& declarauit dictũ librũ cõtinere nõ nullas ꝓpoſitiones falſas,hæreticas, ſcandaloſas,male ſonantes,& erroneas,& ideo comburendũ,ꝓut in ſnia latius continet. Quapꝑ ego præfatus magr̃ deſiderans ſalutẽ animæ meæ, ac propriũ recognoſcens errorẽ & culpã,dico, & confiteor me grauiter erraſſe in cõpoſitione dicti libelli,utpote continẽtis ꝓpoſitiones falſas,erroneas,ſcãdaloſas, hæreticas & male ſonantes. Quas,ut tales,cõfiteor,& declaro:ſummittoq́ me determinationi ſanctæ matris eccleſiæ,& determinationi & ſniæ p̃fatæ & prolatæ per dictũ Reuerend. Dñm,cui ego ex nũc & ſpecialr̃,& expreſſe aſſentior. Et cognoſcẽs ueram fidem,anathematizo oẽm hæreſim,maxime eam de qua hactenus ſum infamatus, & conſentio ſanctæ matri eccleſiæ Romanæ & ſedi apoſtolicæ,& ore, ac corde confiteor ſacrã eccleſiæ,& illã fidem tenere,quam dñs Sixtus Papa modernus authoritate apl̃ica & euangelica tenet: & per hæc ſancta Dei euangelia oẽs qui contra hanc fidem uenerint,cũ ſuis doctrinis dignos æterna damnatione pronuncio.

Celebrata eſt ea cõgregatio per q̃nquaginta duos uiros doctos magiſtros in theologia, uel iure canonico,præſidẽte præfato Reuerendiſſimo. Acceſſit ad hæc ſpecialis confirmatio eoꝝ,quæ acta ſunt in p̃dicta cõgregatione per Sixtum Papã quartũ.Exemplar aũt bullę, qua cõfirmant̃ prędicta,habet̃ in bibliotheca eccleſiæ Toletanæ,& extat alterũ exemplar in monaſterio ſancti Vincentij inſtituti beati Dñici

Confirmatio præcedentis ſententiæ.

in urbe Placentina: Quam confirmationē ego legi, & uidi in legitimo exemplari, sed ne plus iusto cresceret uolumen huius summæ, hic nolui illam subijcere.

Inn.8.pō.221. Innocētius octauus Papa 221. Friderico Cæsare. Sedit annos septem.

Alexander 6. pontif.222. Alexander 6. papa 222. patria Hispanus ex gente Borgia originem duxit. Sedit annos 11. Electus imperante eodem Friderico.

Pius 3 pō.223. Pius tertius papa 223. Sedit dies 30. Maximiliano Cæsare 38.

Iulius 2. pon. 224. Iulius secundus Papa 224. moritur bellica gloria clarus pontificatus sui anno decimo, dū celebratur concilium Lateranense, Maximiliano Cæsare.

Leo 10. pō. 225 Leo decimus papa 225. Cæsare Maximiliano. Morit̄ pōtificatus sui anno 9. Sub hoc pontifice celebratum est concilium Lateranense.

CONCILIVM LATERANENSE sub Iulio 2. & Leone 10.

Iulius secūdus nuper electus iurauit se celebraturum conciliū generale pro reformatione ecclesiæ, & pace inter principes Christianos cōponenda. Reqsitus aūt post, ut prædictū iuramentū seruaret, & iuxta cōstitutionem concilij Constantieñ. expleto decēnio a ꝓximo cōcilio celebrato nouū celebraret, ille tñ differebat. Tandem instantibus aliqbus prælatis ecclesiæ, & urgētibus celebrationem concilij, & pontifice, uel non ualēte, uel non uolente, Bernardinus de Carauaial Hispanus, & Federicus de sancto Seuerino Ecclesiæ Romanę Cardinales, cum qbusdam alijs cardinalibus uene

runt Pisas, deinde Mediolanum, & contra uoluntatem & authoritatem Romani pontificis uocauerunt episcopos & Christianos Principes ad generale concilium in prædictis locis indictum. Contra hoc conciliabulum indixit Iulius Pontifex generale conciliũ Romæ apud Lateranum celebrandum.

Seßio prima 10. die mensis Maij, anni 1512.

Pontifex exhortat̃ synodum ad ecclesiæ reformationẽ, & schismatis extinctionẽ, pacẽ inter Christianos Principes cõponendã, & expeditionẽ cõtra infideles conficiendã. Mox anno tant̃ per Pontificẽ causæ nõ celebrati concilij, cũ toties ante fuisset ꝓmissum, nec tñ usque ad illum diem fuerat inchoatũ. Præcipua aũt fuit cõflictus apud Rauẽnã ciuitatẽ Romandiolæ habitus inter exercitũ ipsius Iulij Pontificis, & regis Hispaniæ Ferdinãdi cognomento catholici, & exercitum Ludouici regis Francorum, & aliorum adhętentiũ conciliabulo Pisano. In quo conflictu fuerũt interfecta multa millia hominum. Et absoluta est actio prima.

Sessio secunda 17. mensis Maij eiusdem anni.

Legit̃ bulla in qua Pisanum cõciliabulũ dãnatur, & oĩa in eo gesta annullãtur, & irritant̃. Lateranense quoque concilium legitime & spiritu sancto esse congregatum definit̃. Excipiunt̃ suffragia omnium præsentium.

Sessio tertia 3. Decembris eiusdem anni.

Tñ legitur bulla, in qua iterũ reprobantur oĩa & singula ꝑ Cardinales schismaticos acta, tam in Trãsalpinis, q̃ Cisalpinis locis. Reuocant̃ quoq; concessa priuilegia, siue gratiæ per

sedem apostolicam in eisdem locis.

Sessio 4.10. Decembris eiusdem anni põtificatus Iulij Papæ anno 10. Præsidente eodem.

Legiẽ bulla, in qua pragmatica sanctio, & gesta per conciliabulũ Pisanũ sup eadẽ annullantur. *Sessio 5.*

Præsidente Episcopo Hostiense Cardinali propter ægritudinẽ Iulij pontificis 16. Februarij anni 1513.

Legitur bulla ĩnouationis & cõfirmationis cõtra simoniacã prauitatẽ in electione pontificis nõ cõmittenda. In qua sacro approbãte cõcilio statuiẽ, ꝙ electio Romani Pontificis per simoniã facta eo ipso nulla existat, & sic electo nulla in spiritualibus, uel tpalibus tribuaẽ facultas. Et Cardinales q simoniace aliquẽ elegerit, a suis ordinibus, dignitatibus & beneficijs sint absque alia declaratione priuati. Mediatores etiã tã clerici, ꝙ̃ laici cuiuscunqꝫ dignitatis sint, priuãtur oĩbus beneficijs, honoribus, & bonis eo ipso, & ad similia fiunt inhabiles &c.

Prædicta cõstitutio placuit uniuersis Episcopis & patribus, exceptis quinque episcopis.

Quatriduo post hanc sessionem uigesima quinta Februarij anni 1513. Iulius secundus papa obijt Romæ apud sanctum Petrum in palatio pontificum.

Feria sexta 11. Martij eiusdẽ anni eligitur canonice Episcopus Romanus & Papa uniuersalis ecclesiæ Cardinalis de medicis, nuncupaturqꝫ Leo decimus.

Sessio 6.27. Aprilis prædicti anni.

Fit electio uigintiquatuor p̃latoꝝ, qui adsint

sint cũ Cardinalib⁹ in his, q̃ ꝑtractãda sunt coram pontifice. Et distributi sunt ꝑ classes, una classis erat ad cõferenda ꝑtinentia ad cõponẽdã pacem ĩter principes, & extirpandum schisma. Alia ad tractãdum q̃ ꝑtinẽt ad generalem reformationẽ curiæ. Tertia uero ad ea, q̃ pertinerent ad fidem, & pragmaticam sanctionem.

Septima sessio. feria 6. 17. Iunij 1513.

Præsidente Leone 10.

Leguntur literę subscriptæ ꝑ Bernardinum Carauaial & Federicũ de sancto Seuerino olim Cardinales, suꝑ materia abiurationis schismatis & unionis ecclesiæ, & confessionis erroris ipsoꝝ, & uenię petitionis ꝓp suscitatũ ab illis schisma &c. Qui post paucos dies in palatio apostolico pristinæ dignitati sunt restituti in consistorio secreto post solẽnem abiurationem schismatis uenientes ad palatium tanquã priuati clerici, & añ pedes Papę abiurato schismate alta & intelligibili uoce.

Sessio 8. 19. Decembris anni 1513.

Præsidente Leone 10.

Legitur cedula super fide animæ humanæ sub hac forma.

Cum diebus nostris nonnulli ausi sint dicere de natura animæ rationalis, ꝙ mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus: & aliqui temere philosophantes (secundum saltem philosophiam) uerum esse asseuerant, Sacro approbãte cõcilio dãnamus, & reprobamus oẽs asserẽtes animã intellectiuã mortalem esse, aut unicã in cunctis hoĩbus, & hęc in dubium uertentes. Cum illa nõ solũ uere & per se & essentia- *Quòd anima hominis unica sit, ipsaq́; immortalis definitur.*

liter humani corporis forma existat, sicut in canone Clemētis papæ 5. in generali Vienensi cōcilio edito continetur, ueꝝ & imortalis & pro corporꝝ quibus infunditur multitudine singulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicanda sit. Quod manifeste constat ex euangelio, cum dn̄s ait, animam aūt occidere non possunt. Et alibi: Qui odit aīam suam in hoc mūdo &c. Et etiā cum æterna pœna & æterna supplicia pro merito uitæ iudicādis repromittit: Aliàs incarnatio & alia Christi mysteria nobis minime profuissent: nec resurrectio expectanda foret, ac sancti & iusti miserabiliores essent (iuxta Paulum) omnibus hominibus.

Fides nō cōtrariatur uero.

Cumq́ ueꝝ uero minime contradicat, oēm assertionē ueritati illuminatę fidei contrariam, oīno falsam esse definimus, & ut aliter dogmatizare nō liceat, districtius ībibem⁹. Oēsq́ huiusmodi erroneis assertionibus inhęrētes, tanq̄ hęreticos uitādos & puniēdos fore decernim⁹.

Præcipitur p̄ceptorib' philosophiæ ut discipulis suis ostendāt & declarent ueritatem religionis Christianæ.

Insuper oībus & singulis philosophis in uniuersitatibus studioꝝ gn̄alium, & alibi publice legētibus districte p̄cipimus, ut cū philosophorum principia aut cōclusiones, in q̄bus a recta fide deuiare noscuntur, auditorib⁹ suis legerint, seu explicauerint (quale hoc de immortalitate aīæ, aut unitate, & mūdi æternitate ac alia huiusmodi) teneanrur eisdē ueritatē religionis christianæ oī conatu manifestā facere, & p̄suadendo (pro posse) docere, ac oī studio hmōi philosophoꝝ argumenta (cum oīa solubilia existāt) pro uiribus excludere atque resoluere.

Statuimus īsup̄, neq̄s decætero in sacris or-

dinibus cõſtitutus, in ſtudijs gñalibus, uel alias publice audiendo, philoſophiæ aut poeſis ſtudijs ultra qninquennium, poſt grãmaticam & dialecticã, ſine aliquo ſtudio theologiæ, aut iuris pontificij, incumbat. Verum exacto dicto quinquennio, ſi illis ſtudijs inſudare uoluerit, liberum ſit ei, dum tñ ſimul aut ſeorſum theologię, aut ſacris canonibus operã nauauerit, ut in his ſanctis & utilibus profeſſionibus ſacerdotes dñi inueniant, unde infectas philoſophiæ et poeſis radices purgare & ſanarę ualeant. *Prohibetur cõſtitutis in ſacris ordinibus incũbere Poeſis ſtudijs.*

Hos canones ꝑ ordinarios locoꝝ & rectores uniuerſitatibus ſingulis annis ĩ pricipio ſtudij ĩ uirtute ſctẽ obediẽtię publicari mãdamus.

Seſſio nona, quinta Maij 1514. præſidente Leone Papa.

Legit in hac ſeſſione publicę bulla reformationis curiæ Romanæ, in qua ſequẽtes canones ſubijciuntur. *Canon 1.*

Decernimus, ut ſeruet qđ Innoc. papa 3. ĩ Lateranenſi conc. decreuit de ætate & grauitate moꝝ, & literaꝝ ſcientia in ꝑſonis promouendis in epõs & abbates diligẽter inquirenda. *De electi. Cũ in cunctis.*

C. 2. Ne eps, aut abbas amoueãtur nõ ꝑmiſſa defẽſionis copia.

Statuimus, ut nullus eps aut abbas, quouis inſtante aut reqrente (niſi ſibi copia & facultas legitimæ defenſionis ꝑmittatur) etiã ſi crimina fuerint notoria, diligẽterq; ꝑtibus auditis cã plenarie ꝓbata fuerit, priuari ualeat. Ne'ue aliqs prælatus inuitus, niſi alijs iuſtis, efficacibusq; rationibus & cauſis, transferatur, iuxta formã ac decretum Conſtantieñ. concilij.

Can. 3 Ne monaſteria alicui commendentur.

Et qm̃ ex cõmendis monaſterioꝝ, monaſte

ria ipsa tam in spũalibus q̃ in tpalib⁹ grauiter lędunt, qppe quorũ ædificia partim cõmendatariorũ negligentia partim auaritia uel incuria collabunt, & in dies diuinus cultus in eis magis diminuit, uolumus & sancimus, ut cũ illa p obitum abbatum, qui illis pĩerant, uacauerint, nullo modo cuiq̃ possint cõmendari: sed de psona idonea, iuxta p̃scriptã cõstitutionẽ, eis ita prouideat, ut illis idonei abbates (prout decet) præfuturi sint. Ca. 4.

Vniones ppetuę (p̃terq̃ in casibus a iure permissis uel sine rõnabili causa) nequaquã fiant.

Ca. 5. *Ne plura incompatibilia quis habeat.*

Dispẽsationes aũt ad plura ĩcõpatibilia ultra duo nisi qualificatis iuxta formã iuris cõis nõ cõcedantur, nisi ex magna & urgẽte causa.

Ca. 6. *Vt Cardinales assistant Romano Pontifici.*

Cum Cardinaliũ offm̃ in primis uersetur in frequenti Romani pontificis assistentia, & sedis aplicę negotijs, Statuimus, ut oẽs Cardinales in Romana curia resideant, & q sunt absentes, si in Italia intra sex menses, si extra Italiã infra annũ a die publicationis p̃ntis constitutionis reuerrant, Alioqn fructus beneficiorũ, & omnium officiorum emolumenta amittant.

Ca. 7. *De officio præceptorum puerorum.*

Statuimus ut magistri scholarũ & p̃ceptores pueros suos siue adolescentes, nedum in grammatica, & rhetorica ac cæteris huiusmodi instruere debent, uerũ etiã docere teneãtur ea, q̃ ad religionẽ ptinent, ut sunt, Præcepta diuina: Articuli fidei, Sacri hymni, & Psalmi, ac Sãctorũ uitæ. Diebusq́; festiuis nihil aliud eos doce-

re possint, quam in reb9 ad religionē & bonos mores pertinentibus. Eosque in illis instruere hortari & cogere inquātum possint, teneantur, nedū admissas, sed etiā ad uesperas, diuinaque officia audienda ad ecclesias accedāt. Similiter ad sermones audiendos impellāt. Nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere permittant.

Ca. 8. De innouatione constitutionum contra simoniacos.

Vt nephariæ simoniæ labes ac pestis nō solum a Romana curia, sed ex oī etiā Christiana ditione imperpetuū deijciatur, cōstitutiones p antecessores nostros, ēt in sacris concilijs editas, cōtra huiusmodi simoniacos, innouamus: easque inuiolabiliter obseruari pręcipimus.

C. 9. Vt priuetur beneficio, qui canōicas nō recitauerit horas.

Statuimus, & ordinamus, ut qlibet hñs beneficiū cū cura uel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinū officiū nō dixerit, legitimo ipedimēto cessante, beneficiorꝝ suorꝝ fructus nō faciāt, pro rara omissionis officij, & tpis: sed eos tanquam iniuste pceptos i fabricas huiusmodi beneficiorꝝ, uel pauperꝝ eleemosynas erogare teneat. Si uero ultra dictū tps in simili negligentia cōtumaciter permanserit, legitima monitione pcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere quo ad hoc, ut beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit.

Qui officium nō dixerit, beneficiorū fructus nō facit.

Reliquos canones quia non necessarios iudicauimus, huc minime transcripsimus.

Sessio decima, quarta Maij 1515. prasidēte Leone papa 10.

In hac sessione edicta est decretalis sup con firmatione Montis Pietatis sub hac forma.

Cum inter nõnullos controuersiã quãdam nõn sine populorũ scãdalo olim exortã esse cõperimus circa pauperũ reuelationẽ in mutuis, eis publica authoritate faciẽdis, q Montes pietatis uulgo appellant, quicq; a nõnullis pdecessoribus nris probati & cõfirmati sunt: nõnullis etiam magistris & doctoribus dicentibus eos montes nõ esse licitos, in qbus aliqd ultra sortẽ per ministerium huius mõtis ab ipsis pauperibus, qbus mutuũ datur, exigitur. Nos sup hoc opportune puidere uolẽtes sacro approbante cõcilio declaramus, & definimus, Mõtes Pietatis antedictos per respu institutos, & authoritate sedis apostolicę hactenus probatos, in qbus pro eorũ impẽsis, & idemnitate aliqd moderatũ ad solas ministrorũ impensas, & aliarũ rerũ ad illarũ cõseruationẽ (ut præfertur) pertinentium, pro eorũ indẽnitate dũtaxat ultra sortem absq; lucro eorũdem Montium recipitur, nec spẽm mali pręferre, nec peccãdi incẽtiuum pstare, nec ullo pacto improbari: Quinimmo meritoriũ esse ac laudari & probari debere tale mutuum, & minime usurariũ putari, liciteq; eorũ pietatẽ & misericordiã populis pdicare, etiam cũ indulgẽtijs a sede aplica eam ob cãm cõcessis: & deinceps alios similes Mõtes cum aplicæ sedis approbatione erigi posse. Multo tñ pfectius, multoq; sanctius fore, si oĩno tales Montes gratuite constituerentur (hoc est) si illos erigentes aliquos census assignarent, quibus, si nõ omni, saltem uel media ex parte hu-

iusmodi Montium ministrorũ soluantur impẽsæ: ut ad leuiorem æris soluendi portionẽ medio hoc pauperes grauari contingat.

Oẽs aũt religiosos & ecclesiasticas ac seculares psonas qui contra pñtis declarationis & sanctionis formam decætero prędicare, seu disputare uerbo uel scriptis ausi fuerint, excõmunicationis latæ sententiæ pœnam incurrere uolumus, non obstantibus &c.

In eadem sessione edicta est decretalis super impressione librorum, sub hac forma.

Sacro adprobante cõcilio statuimus & ordinamus, q decætero nullus librũ aliquẽ, siue aliã quãcunq; scripturã tam in urbe nostra q̃ in alijs ciuitatibus & diœcesibus ĩprimere seu imprimi facere p̃sumat nisi prius in urbe p uicariũ nr̃m & sacri palatij magistrũ, in alijs uero diœcesibus p ep̃m uel aliũ ab ep̃o ad id deputandũ & inqsitorem hr̃ticæ prauitatis illius diœcesis in qbus librorũ impressio eiusmodi fieret, diligenter examineť & per hoℜ manu ꝓpria subscriptionẽ gratis, & sine dilatione imponendã approbeť. Qui aũt secus pręsumpserit, ultra librorũ amissionẽ, & illorũ publicã combustionem, excõicationis snia innodatus existat.

In eadẽ sessione statuiť, ut contra exemptos diœcesani & alij locorũ ordinarij ꝓcedere possint, qñ ab illis qbus per ap̃licam sedem amandata est illorum correctio, non corrigantur.

Ibidem definitur ut singulæ causæ qũolibet ecclesiasticũ forũ concernentes in prima instãtia extra Romanã curiã corã ordinarijs locorũ terminentur: & nulli ante definitiuam senten-

tiam liceat appellare, nec appellatio admittatur, nisi ab interlocutoria.

Sessio undecima 19. Decembris 1516. præsidente Leone 10.

In hac sessiõe edita est decretalis sup modo p̃dicãdi uerbũ dei, ĩ q̃ post alia multa subijcit. Sacro approbãte cõcilio statuimus & ordinamus, ut nullus tam clericus secularis, q̃ cuiuscunq; ẽt mendicantiũ ordinis regularis, aut quis alius ad quẽ facultas p̃dicandi tã de iure q̃ de cõsuetudine, uel priuilegio, aut al's pertinet, ad hmõi offm̃ exercẽdum admittatur, nisi prius per superiorẽ suũ diligenter examinatus (in qua re conscíam ipsius superioris oneramus) ac mor℞ honestate, ætate, doctrina, p̃bitate, prudẽtia & uitæ exẽplo ad illud aptus & idoneus reperiatur. Et hic quocunq; postea p̃dicaturus accesserit de hmõi examine & idoneitate sua per literas, seu alias suis examinatoris approbatorisq; ep̃is & alijs locor℞ ordinarijs fidẽ legitime faciat. Mandamusq; oĩbus, q hoc onus sustinẽt, quiq; in futur℞ sustinebũt, ut euãgelicã ueritatẽ & sanctã scripturã iuxta declarationẽ & interpretationem doctor℞ quos ecclesia uel usus diuturnus approbauit, legẽdosq; hacten⁹ recepit, & in poster℞ recipiet, prædicent, & explanent, nec quicq; eius p̃prio sensu cõtrariũ, uel dissonũ adijciãt: sed illis semp insistãt, q̃ ab ipsius sacrę scripturę uerbis rite, ac sane & p̃fator℞ doctor℞ interp̃tationibus intellectis nõ discordant. Tẽpus quoq; p̃fixum futuror℞ malorum, uel Antichristi aduentũ, aut certũ diẽ iudicij prædicare uel asserere nequaq; p̃sumãt, cum ueritas dicat, nõ esse nostrum nosse tp̃a uel mo

Quæ sint p̃hibita prædicatoribus prædicare.

menta. Cęterũ si qbusdã eorũ dñs futura q̃dam in dei ecclesia inspiratione quapiã reuelauerit, ut per Amos ꝓphetã ipse promittit, & Paulus apl's inqt: Prophetiam nolite spernere &c. hos aliorũ fabulosorũ & mẽdacium gregi cõnumerari, uel aliter impediri minime uolumus. Act.1. Amos 3. 1.Thess.5.

Et qm̃ res magni momẽti est, eo ꝗ non de facili credendũ sit oi spiritui, sed sit probandũ spiritus an ex Deo ꝓueniat, uolumus ut lege ordinaria tales assertæ ĩspirationes anteꝗ̃ publicentur aut ppl'o p̃dicent̃, ex nũc apl'icę sedis examini reseruatæ ĩtelligant̃. Quòd si sine moræ ꝑiculo id fieri nõ ualeret, aut urgẽs necessitas aliud suaderet, tũc eodẽ ordine seruato ordinario loci notificetur, ut ille adhibitis secũ tribus aut q̃tuor doctis & grauibus uiris, & hmõi negotio cum eis diligenter examinato, qñ id expedire uidebũt (suꝑ quo eorũ conscientias oneramus) licẽtiã cõcedere possint. Siq aũt cõtra p̃missorũ aliqd̃ cõmittere qcꝗ̃ ausi fuerint, excõicationis sñiam ĩcurrãt, a q̃ nõ nisi a Ro. põtif. absoluant̃.

Et ut horũ exẽplo alij attẽtare silia minime audeãt, eis p̃dicationis offm̃ ĩterdictũ esse ꝑpetuo d̃cernim⁹, ñ obstãtib⁹ qbuſcũꝗ priuilegijs etc.

In eadem sessione edita est decretalis, quæ disponebat circa religiosos & eorum priuilegia.

Sessio duodecima 16. Martij 1517. præsidente Leone papa 10.

In hac sessione prolata est decretalis cũ censura excõicationis maioris cõtra inuadẽtes domos Cardinaliũ in noua electione Ro. pontif.

Hac sessione absolutũ est concilium: & confirmatum & probata uniuersa & singula quæ definita sunt in concilio per Leonem decimũ.

Ambiguum tñ est an censurę latæ in hoc cõcilio sint usu receptæ, ut annotatur a Cardinali Caietano in sua summa uerbo excõmunicatio, & a me etiam ambigitur, pleraque earum usu non obseruantur, quo solo poterant abrogari.

Explicit concilium Lateranense.

Tpibus Leonis decimi suscitatus est nouus Hęresiarches in Germania Martinus Luth. qui primũ contra indulgẽtias põtificis & pdicauit & scripsit. Deinde cõtra primatũ eccl'iæ Rom. mox cõtra cœlibatũ, & cęteros ritus ueteris ecclesiæ. Nec qeuit donec Germaniã repleuit nouitatibus & hæresibus. Hunc nãq3 morẽ habẽt hrtici, quoties uno uerbo pietatẽ contẽpserint, & a ueritatis uia aberrauerint, ĩ multos & uarios errores labi. Vniformis .n. res ueritas, mẽdaciũ aũt in uaria distrahit. Post hunc ibidẽ anno 1525. cõcionator eccl'iasticus, Thomas monetari⁹ dict⁹, palã docuit restauraturꝝ se collapsũ eccl'ię statũ. Gloriabaturq́; priuatim sibi reuelationes a deo fieri, et ad euertendã tyrãnidem impiorũ, gladiũ Gedeonis sibi cõmissũ eẽ. Eduxit turmatĩ cohortes uulgi: iussitq́; nobiliũ domos diripi, & monasteriorũ bona cõpilari. Hic prim⁹ author fuit phanaticĳ illius erroris anabaptistaꝝ, q ẽt nũc passĩ turbas excitat ĩ Germ.

Martinus Lutherus.

Thomas monetarius.

Eodẽ anno 1525. Ioãnes Oecolãpadius Basileæ, & Zuinglius primũ oĩum scriptis libellis dãnatum Berẽgarĳ errorẽ renouauerũt, in participatione mensæ Dñicæ non distribui uerum corpus & sanguinẽ Christi: tametsi anno supiori idẽ hoc odiosum argumentũ insanus hõ Andreas Carolostadius iam antea proposuerat.

Ioãnes Oecolãpadius.

Zuinglius errorem Berengarĳ renouauit.

Et qm̃ secta parit sectam tota Germania diuexatur a multitudine sectarum : & hæreseon.

Adrianus 6.papa 226.uir eo magistratu dignus electus sub Carolo 5.Germano Cæsare 39.sedit annos circiter duos. Adria.6.pontif.226.

Clemens 7.papa 227. Sedit annos 10.mẽses totidem.sub eodem Cæsare. Clemẽ.7.pontif.227.

Paulus 3 papa 228.sub eodẽ Cęsare electus. Hic ad extinguendas hęreses suscitatas p Martinũ Lutherũ in Germ.concil.gñale iãdiu multumq́ desideratum ab uniuersis fidelibus indixit.Et primo Mantuã locũ aptũ assignauit.De inde aliqbus de causis Vincentiã : tertio Tridẽtum : Nec tunc quicq̃ factum est. Quarto rursus Tridẽtum designauit locum anno 1545.& aspirante Christo inchoatum est tertiadecima Decẽbris eiusdẽ anni,legatis & aplicę sedis uicarijs,p̃sidẽtibus Ioanne Mario Cardinali ep̃o Pręnestino & Marcello p̃sbr̃o Cardinali sctẽ crucis,& Reginaldo Polo Anglo diacono cardinali.Ver ea res qd tãdẽ exitus hĩtura sit,Deus nouit. Faxit xp̃s q̃ feliciter & ex uoto uniuersorũ fidelium ĩchoatũ est,tã feliciter absoluat. Paul.3.põ.228

Fuerũt & alia multa celebrata cõcilia, q̃ nõ potuimus uidere, uel qa non extãt integra exẽplaria,uel qa ad manus nostras nondum uenerunt. Horũ est unũ conciliũ Vienense sub Clemente 5.celebratũ, cuius integra exẽplaria nõ licuit uidere. Alterũ est Lugduneñ.sub Gregorio decimo,quæ ambo fuerunt generalia.

Fuerunt & alia ptim sacra,ptim pphana,ut apud Aluerniã celebratũ est prouinciale concilũ,cuius meminit Gratia.6.q.2.q aũt ibidẽ me

minit cõci.Varẽsis.c.Si tm̃.Itẽ & apud Alphesum,de quo Gratia.21.q.1.illud uero.Itẽ cõciliũ apud Hermeriam de quo Gratia.desumpsit in multis locis decreta.Item concilium celebratũ apud Fauentiam.Item aliud apud Alteum. Itẽ aliud concilium Hyponense. Item conciliũ Genuense. Item concilium Mariense.Item concilium Manetense. Item concilium Vrbanense. Ex quibus singulis desumpsit decreta Gratianus.Horum tamen exemplaria non feruntur.

Concilium in Sirmio.

Sub Iulio papa primo,partim sacrũ, partim sacrilegum in Sirmio celebratũ est conciliũ ꝓcepto Cõstantini Imperatoris:in quo epi Oriẽtales Arriani dãnauerũt Photium, & catholici de fide sua ꝓpositiones ediderunt, quas habes fol.67.ad quem cõuentum inuitus uenit Osius eps Hispanus.Sed cũ eis consentire respueret, tormẽta longæuus,plagasq; ꝑpessus est.Vnde etiã necessitate uehementi definitionibus tunc editis cõsensit,aut subscripsit.Hæc Socrates in hist.tripar.li.5.c.6.& 7.Sed post cum Liberio epo Rom.& aliis pontificibus est pr̃ Osius in exiliũ actus, qa noluit impia decreta Arrianorum in cõc.Mediolanẽ.ꝓpria subscriptione firmare,ut refert Theodoretus c.16.eiusdẽ historię.Ad hũc modum celebrarũt Arriani decem concilia,cõtendentes firmare suam fidem in ecclesiã,ut refert Athanasius in epl'a ad Aphros.

Osius exulat pro fide Nicæ. syno.

Decẽ conci.celebrata ab Arrianis.

Cõcil.in Seleucia.

Eorũ unum est illud celebratũ in Seleucia Isauriæ 160.eporum, de quo Socrates in hist.trip. lib.5.c.34.Cuius acta recenset Sozomenus in eodem lib. c.35.

Conc. Ephesi-

Sub Leone papa 1,iussu Theodosii Iunioris

coactum est concilium secundum Ephesinum prophanum, cui præsedit Dioscorus, q Flauianum sanctissimum occidit, & legatos Leonis papæ contempsit: epistolas Leonis papæ nec legi permisit, sed fidem Eutychis definiuit, cui & sacerdotium restituit. Contra hunc Dioscorum anno 2. Martiani Imperatoris Chalcedone sancta facta est quarta synodus, quę Dioscorum & Eutychen & deposuit, & damnauit. *finum 2. pphanum.*

Sub Leone 3. & Adriano 2. celebrata est synodus a Photio, q usurpauerat sedem patriarchalem in templo Apostolorum, & habet 17. canones, & alia per eundem in ædes Sapiētiæ quæ habet tres canones, feruntnr in Nomocanono Græco: sed ambæ reiectę & dānatæ sunt per octauam synodum in Actione 7. & 8. *Concilia sub photio celebrata.*

Item concilium apud Compendium, cuius meminit Gratianus 6. q. 3. Placuit. & 33. q. 5. Mulier si sine, & 33. q. 1. Siquis acceperit.

Item 22, q. 5. ex concilio apud Sanctum Medardum citatur decretum, quibus temporibus iurare prohibeamur. c. Decreuit.

Item cōcilium apud Beluacum, ex quo Gratia. De consec. dist. 4. Siquis uoluerit.

FINIS.

confecta est constitutio [illegible] Episcoporum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], q Palo [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] Diaconos [illegible] [illegible] com Papa [illegible] [illegible] & sacerdotum relatione [illegible] hanc Diaconos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & Sanctorum [illegible] & de [illegible].

Sub Leone [illegible] Adriano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apostolicum, & [illegible] [illegible], & alia per [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] synodum [illegible].

Item concilium [illegible] [illegible] [illegible] Gregorius [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Item 22 q. 5 ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temporibus [illegible] [illegible].

Item concilium [illegible] [illegible] [illegible] de. De consecr. [illegible] [illegible].

FINIS.